

הועתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשס"ט

ה' תש"ב 2 יאנואר

5401

הוצאת והכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י היום השם"ט

גוי צדיק שומר אמונים

פתחו שערים ויבא

זה השער לה'

צדיקים יבאו בו

ספר

חוט המשולש בשערים

הלקראתו

הכולל שלשה ספרים

ובו דרושים נהמדים על אדני פו מיוסדים • כסדר פרשיות התורה •
 וכן כלולים דרושים הרבה על פסוקי תורה ונביאים וכתובים ועל מאמרי רז"ל בגמרא
 ובמדרשים מבוארים היטב מעשה הדודים • ככפתור ופרח משוקדים • אשר יצאו מפי
 שלשה הרועים • שלשה דורות אשר ראו זא"ז האהוד המיוחד • הנקרא שמו שער אשר •
 אשר חברו הרב הגאון המפורסם מו"ה רר אשר לעמל הלוי מגלוגא זצ"ל אשר ה' •
 אב"ד ור"מ דק"ק א"ש יע"א • והשני בדומה לו הנקרא שמו שער המים • אשר חברו
 בנו הרב הגאון המפורסם הדרשן מו"ה רר יהואל מיכל הלוי מגלוגא זצ"ל אשר
 מקדם דנא ה' עובד עבודת משא ועבודת הלויים להיות דרשן ומורה הוראה בעיר
 המלוכה ומפוארה בווינא • ואח"כ טילא מקום אביו להיות אב"ד ור"מ דק"ק א"ש
 יע"א • והשלישי בקודש הבא אחריו כגרומוי הבא באחרונה • הנקרא שמו שער הקטן
 אשר חברו בנו הרב המא"ה מו"ה רר משה הלוי מגלוגא נ"י • אשר ה' מקדם דנא
 וישב על כסא הוראה בק"ק ליבנא הסמוך לעיר פראג • ואח"כ ה' רובין תחת משא
 בק"ק מעסטין וכל הנליל הרודין במדינת פיהם • ובעת הזאת רובין בין המשפתיים •
 לעבוד עבודת הלויים • אב"ד ור"מ בק"ק צעהלים ואנפי יע"א במדינת הגר •

לסדר ולפרט שערי תורה לפ"ק

CHUT HAMSCHULOSCH. (Dreifache Erläuterung von Bibelstellen.)

ו ו ו

גערדוקט ביא אנטאן שטרוים קיווערל קעניגל פריפֿלעגירטשע בוכדרוקער.

WIEN, gedruckt bey ANTON STRAUSS, k. k. priv. Buchdrucker. 1820.

Handwritten scribbles and marks at the top right corner.

הרב הגאון הגדול המפורסם מו"ה משה פפ"ד אב"ד ור"מ דק"ק פּרעשבורג יע"א.

וייער אלי צוועף אחד מן הצרופים כל אמרת אלוה לרופה ככסף בחוכים כזה חיה עלים לתרופה, נוספר ישער אשר חיבור אחד מן קאמנייא הונשנטיס צמרוס צרומו של עולם ה"ה הגאון הגדול מופת הדור המפורסם לפס ולתהלה כבוד מו"ה לעמל זל"ל מגלוגא מנוחתו כבוד בקהלה מפוארה ק"ק א"ס יע"א סס הרביץ תורה בישראל ויפלו מעיינותיו חונה שמוע שמועתי מרוב חריפותו ובקיאותו הא לן צמילי דמוענתתא והלכה דמפרסין איגרא. והא להו צמילי דאגדה ודרשא בפלפולא חריפתא, הלא למשמע און תארה כפסי לראות. והכה ראיתי חיה עלין מחיבור הג"ל היונותא קאמניא, כי נכחתי מראות עולם חריפתא דפוס מונלל דרביץ מילין לנד עלאי עילות בקודם ומחוצר לטהור חיבור ס' ישער דמייב מצבו כרעי דאצוה הגאון החרוץ צמל פיסיות תל תלפיות כבוד מו"ה מיכל זל"ל וכהירנא כד הוינא טליא שמועתי מופומיה חיה דרשות בהיותו ראם המדברים בעיר ויען טעמתי מנועס כואונו ומתק דצבו ובהלקח ארון חלקים הגאון אציו זל"ל הכ"ל ישב על כסא אציו צק"ק א"ס הכ"ל וארין תליחאי פליסי בקודם חוט המושלש בנו הרב הגאון המושלג מוה"ר משה כג"ל אב"ד דק"ק זעהלים. מחוצר לטהור ספר ישער הקמץ גדול יהי' ולו סס בצלטה הכי נכבד הוא זכות אבותיו עמדו להגאון הלזה שזכה להוינא לאור מקלת מדבריהם הנאמרים באמת ולדק. ועס מקלת מחדושי תורתו חריפות ודרופים מושלבים וענופים. וביקא מומכי להיות סניף לאריות הגאונים אשר כבד הסכימו עם ההדפסה הכ"ל והכני אומר רלון יראי ה' אעשה וכל המסייעו ועוזרו יעמדו לו זכות קדושי עליונים ויתבדק בזהב ואלדרכמונים, ואורך ימים ופנים. הכ"ד הצע"ה פק"ק פ"ב יוס ד' כ"ב ענת תקפ"אל.

משה סופר מפפ"ד מ.

הסכמת הרב הגאון הגדול המפורסם מו"ה צבי הרש ברודא אב"ד דק"ק קיצע יע"א.

מן החרכים נשקפתי ומכתב חרות עלי מועף קרן פני משה גז חיס ויעף ובידו מא"ס שר שמינה לחנו להפציע נפס שוקקה. אמרי לרופה ומזוקקה. טלסה מלעדי גבר נוטיבי לכת סלולה. אב הזקן פרה שושן ובניו פרי הלולים כל שמועו יהי דסן. מי יתנהו בלא לי נוחותי דבק טוב. גן רטוב. ואחריהם בני אמי לאומתו. מחותני כרם חמד רועה כלונן משה חכם לב ככלכל והימן. זה היום שוחר טוב ומצקם דעת נמוכה כמוני ליתן בסכת דרוכה הסכת ושמוע מומכי על אמרי יוסר אשר במחברת הקודם משולבת ישער אשר מא"ל זקינו רב לענוו. הגאון אמיתי הרביץ חורה בישראל כודע שנו בקרית ספר ובשערים מוה"ר אשר לעמל זל"ל מגלוגא מהי' נשא ומורה לעדת מנהלות עם נועס ק"ק א"ס יע"א. לעמל אשר יגע ואסף מנעוריו ועד זקנותו וקיים מוקרא סכתוב הדס כי ימות צאהל של תורה פי סכים בחרינות וחריפות בשמעתתא ואגדתא בדברים ערבים ומחוקים לפרס מקראות ומדרשות פליאות כאחת תמימה. ברה היא שפתי מיסרים אף נעימה בלילו יצרכו חוכים צו נוימים ימימה. וממונו יפרד אשכול ענוים והי' לפרי תואר נחמד למראהו צנו הגאון המפורסם אשר יקצנו במס לתפארת ולתהלה מוה"ר יחיאל מיכל זל"ל על מונלכת אציו היקס כנהו זניב שפתיו הוצק חן כלילת יופי אשר חיבר ספר ישער דמים מחברת נועס ונלא דבר על פרכיות סתומות סבתורה. שמעתתא ואגדתא בדרך יסרה אשר כל הסומע.

ה ס כ מ ת

הסומע ישתוקקו להם ויכניסו באזניו צמורה • אז וצנו מלאו החדש • כליל התקדש • וכעת אשר המה סעו
 למנוחה • מלאו פדות ורוחה • ויקם משה במחבר שער הקטן והוא ניהו מחותני • יושב בצבת תחמומי •
 הגאון המפורסם • ערוגת הצופים • גן הדסים • עוסק בתורה לילות וימים בחריפות ובקפיות מחוור סונעתתא
 כאור היום תמים • מוה"ר משה סג"ל אב"ד דק"ק צעהלים • ובשלמה ספרים הנפתחים מטס ילאו מעייני
 יסע • צם יסיגו נופס עם נופע • וכאשר ממתי עין צעיון באיזה עלים לתרופה • ונאלתי נחת רוח ורויה •
 וקורת רוח אמרי לרופה • אשר על כלל כולה ילאו מדצריהם צכוין על אדני פז ערוכה • ומי ראה עטרת
 זקנים רב אונים מחברת טהורה • אמרי לרופה כאלה • ויעצור מילין על אלה • הן אמרתי החסתי
 ואתאפק • הסכן לא הסכנתי בדבר ספתי • ליתן הסכמה על ספרים חדשים • כ"א אעצור מילין • וטעם
 ננוקי עמי ילין • אך כמות ואיכות אינלי ארץ כאלה • מנחתם כל יענן צכנופי מרוונים • אמרי יוסר לוף
 דצם נופת נופים צפיהם סוכנת ויבואו עד סער מיי"ס אלה שלמה (ר"ת מואשר יחיאל נוסה) מטיבי צעד
 ספתיס • יביעו רצון מקור חיים ודגלו עלי אהבה • ה"ה ננחתני הרב הגאון מוה"ר משה סג"ל אשר
 כל מחפצתו למס פמים לקיים נילי דאבות ועסה סמוכין לאורייתא בחיבורו סער הקטן ונקרא צסם הכולל
 חוט המשולש לכן חלוני סג"ל ורועי יאמננו • סיפולו מעייכותם החוזה ויוחקו צספר דצריהם וכל
 יסיג סוס אדם אח גבול מגרם עבודת הלויס להדפיס צלתי רפות והרמנא מהגאון מוה"ר משה צעל
 המחבר סג"ל והסומע יונעם ויבא עליו צרכה דברי הנדבר לכבוד התורה והלדק לחזק הדק •
 לפרט לצום נדקה בישר"ץ • יוס ה' כ"א למצ"י •

הק' צבי הרש ברודא החונה צק"ק קילע יע"א •

הסכמת הרב הגאון המפורסם מו"ה דוד דייטש אב"ד דק"ק עיר חדש •

הדרור אדם ראו גדולי הדור גדול מרבץ פמס נודע צכל פינה חכמתם צחון תרונה עד ועונה על צככונס
 ועונה צתלמודים הלא המה גצורי כה הלא ניהו מ"ו הגאון זקן ויושב ציסיבה מו"ה לענול זלה"ה
 אב"ד ור"מ דק"ק א"ס ואחריו קס צכו למלאות מקונוו מקוס ד' אמות סל הלכה הליכות עולם לו קראי וננתייתא
 אלוף נעורי הגאון החרוף מ"ה מיכל זלה"ה ונהירנא כאשר יצקתי נניס על ידו היינו יושצים וכו' ורבים סמו
 נחורתו וגס תורתם צתוך מעי וחמין וסמן ססכוני צילדותי הן עמדו לי צזקותי • היס לך חיד מתוק נחיקס
 נמתקים • דלו מים מתוקים נוצלות עמוקים והעלו צידס מרגניתא טבא צרוצ חריפתס וכל כי הכי
 מעלינותא • לתאמרו צסוקא וצצראי ננשמיהו ומי אנכי לספר צצצחיהו וכל מה דאנא משצח וכו' והנה
 צצדיקים הללו לא כאמרו מיתה כי עד סלא סקעה סנמס זרה ופרח זרע צרוך הוא יידי הגאון החרוף
 מו"ה משה כ"י אב"ד דק"ק צעהלים צן להג"ל וגס האיס משה גדול מאד צתורה וגס מט"ה הסיף מדעתו
 כמה חדוסיס נפלאים כאשר פיני ראו • והמה ערבים לאוזן סונעת ומתוקים מדצם נופת נופים ויפה
 כה הכן אשר נחאמן להוגיל לאור חדוסיס מאצותיו הקדוסיס וגס חדוסי • ואפריון נמטי' לי' אשר על ידי
 כן יגדיל תורה • וכבר מלתי אנורה סאכי איני כדאי להעיד עליהם כי מי אשר לא סנע תהלתס רק צאתי
 לעורר לב אחיו כני ישראל המצנדבים צעס למהר ולקחת הספר ואכי עומד ומצפה נתי יגיע לידי ויהיה
 לטופת נגד עיני וסעזוע יוס יוס • דצרי אלה עט"ק כ' סיון חק"פ לפ"ק •

דוד דייטש הח"פק ע"ח :

הקדמה מהמחבר שער אשר

אבן המחבר בלב כדכה ונסצר דברי חכמים כדרכות וכמסמורים נטועים • מעשה לעלועים בנעלות הסולם עולים • כים הכולל כל הנחלים בדבריהם נטמן כל חכמה נאגדה • וכל חכמה רחבה • כיהי פתוחה כפתחו של אולם • ולעלות בית אל עיניהם תמיד היו לופים • לרוות נפסם מנופת לופים • להשיג מרמי התורה עם הענפים • דברים מושכלים וחריפים • ומעולם מהירות זהירות ודקות טכלס • דברו בחידה והעלם • ועשה נפשינו יבישה • מרוגז ועצב כוחינו נטושה וחלושה • מנסיון המקרים • מהשיגונו בין המכרים • טח עינינו מראות במושכלות • וחדריו ופבלי הזכרון סתומות וכעולות • מיום טפקו הישיבות • נפקו טפעי הטובות • והעם נטו ממעגלי דקך וכסו מנתיבות הישרות • לחלוב להם בורות נסברות • לא כן דרכי השלמים • אשר הולכים בעקבות אבותינו התמימים • לעסוק ולהגות בהווית דאביי ורבא • בפלסול הגמ' ופרושה ובפוסקים ראשונים ואחרונים יצאו צבא • ובמדרי ובמאמרי חכמינו הסתומים • והנעלמים יטעו כרמים • לפרטס ע"פ טכל ותבונה ישרה • פעם בארובה ופעם בקלרה • כפי נוסא המאמר טמורה וערוכה ובלבד טיהי' לשמים ולבריות נוחה יאזור חלציו ויחגור דרו • לעבוד עבודת ד' כל יוני חלדו • כיה כל א' קיבל חלקו נוסכי לפי מדתו • נתמלא סאתו • זה בחורטא דטניעתא • וזה במיתקא דאגדתא • וטניהם כאחד טובים • לאחוז בזה בקמר אחד משולבים • ואני בוטח באלהי יסעי וכבודי • סיגעי בתורתו לפי מיעוט ערכי מעודי • עם חברים ותלמידים הגוים • בהלכות וסיטות חמורות בש"ס ופוסקים ערכתי מעדנים • כאשר המה בכתובים באמתתתי יקרים מפנינים • דברים חריפים סכנים כאלוכים • וקראתיו חיבור זה בשם מטה אשר • עם יקנו זפרים גם נטר • בלימוד הל"ות ימלאו מטה עוז • והחכמה לחכם פעוז • גם בכתי היכלות ותאים • נחמדים ונעים • דברים חריפים ונושכלים • נפטיים מתוקים ועריבים • גם יסובי פסקי הדמז"ס הסותרים • והיתר סאר קושיות עלומות כערי בצורים • על סדר פרשיות התורה מבראשית ועד וזאת הברכה ערוכים וקדורים • למען ימלא הקורא ספנו בכל סידרא דבר חריף או אגדת' אונרי נועם וספרים • וכרך זה יקרא בשם טער אשר • זה הסער לד' לדיקים יצואו בו וימלאו דברי כוסר :

עוד בכתי כרס נחמד נקרא אהל מועד טס נמלאו חדושים הרבה למועדים ורגלים • נחים זכים ונלולים • גם דרושים הרבה סדרשתי במקלות נפצת טסובה ופצת הגדול ומזהב ונפז חמדים • כפרים עם נרדים • יעלו הרים וירדו בקעות • בחריפות ובקיאיות • יטמח הקורא בדברי פלאות • קרסים ולולאות • וכל דרוס מקוים גם במוסר ותוכחה בחרדה • ברעת והפכל יסודה • ובסוף כרך זה חבור קטן נקרא אלון כבות • טס ערכתי מערכות • דרושים סדרשתי בחבורות ג"ח ובק"ח והספד לדיקים • טבעתים מוזקקים • באגדה סמוטכת לב נערים וזקנים • טל טהכל אליהם פונים • ועוד הכנתי כרך גדול מלא פירושים נכונים • נאים ומחוקקים • על כל הפטרת הסנה • אמרות טהורות לרופה ובחונה • מחוק לחיך כדבס חאינה • וכדבילה טמינה • נקרא בשם אימרא יאה • נרדי נתן ריחו כנוור וקליעה • את כל אלה ידי עטמה ובקסת הסופר

ה ק ר ב ה

אשר בידי חרטתי והרצה יגיעות יגיעתי ומנחמים לזכרון ומשמרת אולי אזכה צעודי בחיים חיותי להעלותם על מזבח הדפוס בנחצרת ואם לאו סנתי בטחוכי בהתלהבות יראת בני יחידי וידידי מאור עיני כפתי צו תגל ה"ה הרב המא"ה הג מהר"ס הג"ל כי ידעתי לכו כלב הארץ בגבורה של חורה ומחזה שדי יהזה חכם עדיף ומנביא וחזה הוא יעשה נחת רוח לכסנתי אף כי אהי ברגבי עפר סכיכתי כי זה רלובי ומגמתי לחלק זיעקב ולהפיץ ציטרל תורת כי סיקראו צו החכמים לנצטי ארת יהי שפתתי בקצר דובצת ודוברת ע"כ נצטחתי בנדת טובו של בני הכ"ל שיעשה עמי חסד ואמת למען יהי לי לעזר ותועלת וכדאיתא בזוהר באידרא שבזמן שב"הנוק קיים הי' אדם חוטא ונוקריצ קרצן והי' נוכפר לו וכסאלד כותב צספר הדוסי חורה שלמד עולה לו במקום קרצן יעיין צם' סס חיים שפי' עפ"ז דברי איוב צנו"ס מני יתן אכופ וכתצון מילי מני יתן צככר ויחקו צעט ברזל ועופרת גם מאלתי צם' חקידים סי' חק"ל סכ' צו"הל וכמה ים שגוזר עליו שפוסה ספר א' או צ' או ג' וכו' וכל מני סגילה לו הקצ"ה לדבר ואינו כותבה ויכול לכחוצ ה"ז גוזל מני שגלו לו כי לא גלו לו אלא לכחוצ דכתיב סוד ד' זיריאיו ובריתו להודיעם וכתיב יפוז מעייכותיך חוזה וזהו סכ' יצא בנשפט ע"כ נעלם סגורם סנעלם אס טוב סגילה לו ואס רע סאינה כותבה עכ"ל ועוד חצתי חיבור קטן על מס' נגילה נקרטו צסס מלא פי טלה יקר מכל אצני כגולה לם ולתהלה נוחד נעלה ואקוה צחסדי ד' סיהי לי לעזר ולהועיל להוליא מחסבתי אל הפועל סיוחקו ההיבורים הללו בזה אחר זה צעט ברזל ועופרת על נוכצטי הדפוס להיות לזכרון ולנומרת ואחלי סינאלאו חן וסכל טוב צעיני כל חכוני למד ויעידו כולם כי הן הנה דברי הסכל וחמוד לפנוים ולצרויות נוהים לב נפש ונשנחיים הכ"ד הכיחב בינוי זקניתי צחסות כוחי וכפי פרוסות הסמים סיאולני ויחזקני צעוד בקרבי רוחי ליוען אוכל לעבוד עבודת ה' כל יוני הלרי בלי רכיון ולא ינווט חקדו מזרעי לעולם עד יאיר אור חדס צליון.

הקטן לעמל הלוי מגלוגא
יוצב על כסא הוראה סק"ק אייזענשטאט.

הקדמה מהמהבר שער הקטן

במה אכף לאלקי מרום הנואיר לארץ ולדריס וצונה אקדס לאלהי קדס ארומוס אלהי אבי ואלי לאלהי צורי וגואלי צקהל עם אשירה עוזו אציעה רכנות ציגד מפעליו מפעלי יושר אשר הגדיל והפליא חסדו עלי צלי ערך ספל צרך קטן בערך כחוט הכרוך אשר זכני וחכני והפך ד' בידי הצליח למלחות נוסאלות כבוד האמו"ה הרב הגאון המפורס' נו"ה אשר לענוול זל"ל כפי המצואר בהקדמתו וצפרטות מסאלות כבוד אה"נ הרב הגאון המפורסם זל"ל אשר לזה עלי לאמר טנוע בני מוקר אציד באשר זה חלקי מוכל עונלי כי מכעורי מיום עמדה על דעתי דעת תורה אשר זכני ד' לא נוסתי מאלל של חורה וליילה כיום יאיר לי להגות בחורת ד' ויגיעות הרצה יגיעתי ומנלתי ת"ל ית להרצות גבולי בתלנידים הגונים ונהוידים חקרי לצ' אשר רצים מהם זכו ליטב על כסא הוראה וחכני ד' לחדס חדוסי תורה הן בצענעתה והן בצאגדתה חורפא ונניתקא לצים ופרהיס אשר נסאו חן צעיני חכמים ונצוים קישר הרצה נחקטי המה צכתובים סיניתי

ה ק ר מ ה

שינעתי בהם יגיעות הרבה • שלא נחתי שינה לעיני ותנומה לעפעפי לקיים אגורה צאהלך עולמים • וכונא
באונתחתי בחדושי הל"ות דברים ישרים וחרים לאונתו של תורה • גם דברים יקרים אשר נשאלתי מנופלגי תורה •
והסבתי להם כיד ה' הטובה עלי ונאלו חן בצנייהם • וגם יש אחי חבור נחמד מיוחד על התורה מראש
ועד סופו • ע"כ סדרא וסדרא • דברים נחמדים ונהן בשנעתתא ונהן באגדתא • ועל ד' פרשיות ושלם
רגלים נכתב כסדרן • ועוד כוסף לזה חיבור תוספת חדשים • ע"הת נכתב שלא כסדר הפרשיות והם ג"כ
דברים יקרים ונורפא וניתקא • גם הרבה דרשות בהרפיו' ובקיאיות שדרשתי ביומי דכלה מלבד הרבה
דרשות שדרשתי לחברה דג"ח ובק"ח • גם דרשות הספרים על גאופי ארץ והרבה פירושים ומוסרים כאים •
ואקוה בעזרת ד' אם אזכה להעלותם בדפוס • ימלאו הדברים חן בצניי אלהים ואלם • ע"כ אהו' בני
הנה אני מניח אחרי צרכה ונפשי אוותה להיות שפחותי דובבות בקבר וגם ישנו תחת ידי הרבה חבורים
מחדושי' אה"נ הגאון זל"ל • אולי תוכל להוציא נכח אל השיעל להדפיס מהדושינו האלה קמי דמשא
לידי' אחת לאחת דתיהו שמעתתא ונדרין בעלמא • ולך משפט הבחירה • מה שראוי הוא להדפיס מקודם
מהדושינו האלה • ולרעתי דעת ככון ביותר להדפיס נוקדם מהדושים • ע"הת הזכר למעלה • וכה"ג יש אחי
חבור נחמד ע"הת • מאה"נ הגאון זל"ל נשולב שמעתת' ואגדת' לחבר את האהל ביתדות בכל סדרא וזה
אחד ומה אחד הם נדפסי • ואקוה שחיבור זה ינלא חן בצניי כל באשר שהוא שיה לכל נפש • וינגאלו
קוים הרבה • למלאות היאלת הדפוס ואז טוב יאוב בני הרב המה"ה נר"ו להדפיס משאר חדושינו •
אחת לאחת • וה' יהי' בעזרך למלאות דברינו האלה • עד כאן דברי פי החכם אה"נ זל"ל • המדבר אלי
והנה חובה עלי להיות כבן זכאי להפיק רצון הנדיק דמעיקרא • ומעת פרידתו יגעתי ומלאתי להוציא נכח
אל הפועל למלאות מחשבת הנדיקים במלאכת מחשבת שבתורה • להקריב לרצונם ולישר נתיבם •
ולקטתי באמרים דברים קטנים אשר אינם מבלבלים דעת הזונעים כי האריכו' בדרושים הוא לטורח
להמעין בהם • וגם לתלמידים אשר רוצים לרוות בהם נמאם בכל שבת ושבת • ובאשר שאה"נ זל"ל כבר
קראו שמו בהקדמתו חדושי' ע"הת צמס' שער אשר • ע"כ קראתי חדושי אה"נ זל"ל • צמס' שער המים •
להיות השער אחד • ואין מים אלא תורה • וגם הינו'ם ר"ת הרב נו' יחיאל מיכל • והנה מדי שנת עיוני
בו בדבריהם הקדושים בעיון היטב הדק לכל פרטה ופרטה • הנה נזכרתי מה שחדשתי גם כן בימי נעורי
בדרושים ואגדות ובאשר שבטוח אני במדת הקדם וטובם אבותי הקדושי' אשר בארץ • אשר בוודאי עבדנא
להם נייח נפש • להזכר גם שמי עליהם ושלא להוציא ריקם להיות מחובר להם שלישי בקודם להעמיד
גרגיר א' או שנים לפעמים בכל סדרה • אשר קראתי שמו צמס' שער הקטן • וזה השער נסגר • וגם
נפטי יודעת מאל מיעוט ערכי וערך פחות וגם כי רובא דרובא חדשתי בהיותי קטן שבקטני' בימי בחרות •
וגם בקטן החל ובגדול כלה • באשר אין זה דרכי כ"א ללמוד דרך אמיתית של תורה • לחדש חידושים הל"ות •
ולחדש חדושים צמ"ס ופוסקים • אשר כבר מוכן תחת ידי חבור נחמד אשר קראתי שמו צמס' אהל משה •
וגם ישנו תחת ידי חבור נחמד מכבוד מו"ח הגאון הגדול המפורס' בע"הגה ס' אור חדש • אשר נקרא
שמו צמס' חקר הלכה • והוא על כמה הלכות וחקירות • ומדוכי לכפשי' זכי לאהריכא • וכתגלגל זכות ע"י
זכאי ויש זכי' לקטן אשר כמוני אשר יד' עלי הסכיל אשר מדי שנות עיוני בו בדבריו הקדושים • בעיון
היטב הדק • כחבתי ורשמתי ג"כ הללע"ד • ויחדיו נלמדים אשפתי על כל חקר ודין להיוחס מעין הלכה
ע"כ חקר וחקר • צמס' הלכה למשה קריתיו • ועל שמי יזכר לטובה ולברכה הדברים אשר ילאו מאתי' כי
לא ידע אלם עתו • וידובבו בקבר שפחותי אם אזכה להדפיסם • בעודי בחיים חיותי • כי אתה ד' ידעת •
תגן עלי מזוי שכיכתך אשר לפניך נגלו כל תעלומות • אשר ניוס עזדי על דעתי • הייתי זריו וכסגר באהל

ה ק ד מ ה

על תורה בתורת יוסה עבדך אשר זו בחרתי. אקנה לאל ית' שבכמה מקומות ימצאו דברים ישרים למקצלי
אמת לאמתיו. ודברים הריפים ומהוקים ועמוקים. שבעתים מוזקקים. וכעת באתי רק במער הקטן הזה
בדברים קטנים בדברי אגדה למען כוסאי החצורים לא יהי' כפרדים. ויחדיו יהי' אגודים וכלוודים. ובאשר
החצורי' האלה ממשלמי' בקודם משלטה דורות הבאים זל"ז קראתיו את עם כל החצורים ליחד בשם הכולל את שמו
ס' חוט המשולש אשר לא ינתק זה מזה וגם במטרי' של חוט המשולש עם הכולל משני הציבות עולה לשלטה
שנות הענכברים. שני ועם אבי מורי מיכל ועם אל"ז לענול הלויים. והנה זכות אבותי ואבות אבותי
הקדושים אשר בארץ המה כ"ע יעמוד לי לזכני שאוכל להוציא מכה אל הפועל להוציא לאור שאר הדושים
מאל"ז הגאון זל"ל. ומאל"ה הגאון זל"ל. וגם ישנו עוד תחת ידי ס' נהוג אשר כבר מוכן להציא לבית הדפוס
הקרא' בשם מיכל המים. על גיטן וכתובת וקדושו' מאל"ה הגאון המסיד בע"ה הנתן ס' כז"הק וגם ס'
חקר הלכה מכבוד מו"ח הגאון הגדול הנפודם' כ"ע זל"ל. עם ספרי הלכה למשה. ושאר הדושי מספרי
אהל יוסה אשר חנן אלקים אותי. ויגעתי ונולאתי ת"ל מנעורי עד היום הזה. יען כי תורה הית לי
למודשה. ובו אתן בטחתי. אלקים הרועה אותי מעודי עד היום הזה הוא יזכני עוד לכלכל זקנתי ושבתתי.
לראות דור המשולטה ממשלם בקודם דור שלמים ודור רבעי' עוסקים בתורת ד' ובעבודתו. ויקוי' בי ובזרעי
אורך ימים צימניה ועוטר וכבוד צמנאלה: דברי אהקופה הנדרסת כלוי נהוי קידה הנדרס תחת רגלים.
רגלי ת"ח ויראי ד' כולם יזכו לרצ ברבות עד בלי דיים. עד כי ישוב ד' טבות ליון וירושלים. ויצנה העיר
על תילה כבתחילה. ובית ד' כעלה ושחוק פינו כנולל:

הקטן משה דלוי מגלוגא
הרוצן בין המספתים לעבוד עבודת הלויים
פק"ק צעהלים ואגפי' יע"א.

מודעה רבה

כבר נודע לכל הקוראים בספר הזה. שאנו חייבים להתפלל בשלוונה על מלכות ולכל החוסים בצלה לל
האומות המושלים עלינו. הנאמניכים על מליאת הבורא ית'. בכ"מ שנזכר בספר הזה עם גוי או נכרי
קאי על האומות שהי' בזמנים הראשונים שהי' עובדי כוכבים ומזלות. ודי בזה ההערה:

ח ו ט ה מ ש ו ל ש

שער אשר לפרשת בראשית

ולפ"ז מביאר דקאמור חביצין ישראל לפני הקב"ה
 שניתן להם כלי חמדה ולא לשאר אומות,
 אך ע"ז תקסי קוסי' המגיד מייטרים הלא החזיר התור'
 ע"כ האומות כנ"ל ואם צמאי סכפה עלינו ההר
 כגיגית ולא עליהן, הא כולן הי' כפויין מיהם מהחנה
 הקב"ה בצעת בריאת העולם סהעולם נברא בצביל
 התורה ואם לאו יחזיר כו' ולזה מסיים לפרש,
 חיבה יתירה נודעת להם שניתן להם כלי חמדה
 ר"ל זהו החיבה יתירה לנו צונה שהודיע לנו רז זה
 שהעולם נברא בצביל התורה, וז"ש שניתן להם כלי
 חמדה שבו נברא העול' זהו הודיע להם, אבל להאומות
 לא הודיע להם רז זה כתי' הפעם רזי הכ"ל וזה
 ודאי עשה לנו לחיבה יתירה שיש לו להאומה הישראלית

יותר משאר האומות והוא פי' יקר מאד:
עפ"ז ביארתי דברי רש"י בחומש א"ר יחזק לא הי'
 נריך התורה להתחיל אלא מהחדש הזה לכם
 ומ"ט פתח בצראשית, שאם יאמרו האומות ליסטיים
 אחס וכו' הם אומרים כל הארץ של הקב"ה וכו'
 ורבים דמו לתרץ הכפל לא הי' נריך להתחיל וכו'
 ומ"ט פתח כו' דהיינו הך, ותו צמ"ס שאם יאמרו
 האומות כו' דה"ל סתם שאם יאמר האומר, דמקמי
 דידיעין התירוץ, גם ישראל יתלוננו על הגזל הזה
 ולדברינו הכ"ל יבואר היטב:

דה"ק לא הי' נריך להתחיל כו' ואם תאמר כדי
 להסיר התלונה של ליסטיים אחס, הא
 מעיקרא ליכא תלונה כלל, דהא ק' ומ"ט פ' בצראשית
 ר"ל ולא כתיב בצראסונה וע"כ ל"ל כפירס"י בצביל
 התורה סנקרא ראשית, וכיון שכן ליכא תלונה כלל
 כיון שהאומות לא רנו לקבל התורה, ודאי מאז שייך
 העולם סנקרא בצביל התורה לישראל דוקא שהם

בפרקי אבות פ"ג משנה י"ד חביצין ישראל שניתן
 להם כלי חמדה, חיבה יתירה נודעת
 להם שניתן להם כלי חמדה שבו נברא העולם,
 התמי' מפורסמת שכולל הדבר צננות סוכות, גם
 מה שהוסקו בפעם שניתן צלשון נודעת, מחוסר ביאור,
 וכראה עפ"י סמלתי לם' מגיד מייטרים סתקשה אהא
 שאנו אומרים בצרכה ראסונה על התורה, אשר
 צחר צנו מכל העניים וכתן לנו את תורתו, דבמה
 כיכר שאנחנו חביבים לה' יותר ונשאר אומות, צונה
 סבחר צנו ליתן התורה, הא דחז"ל ר"פ דע"ז מקרא
 דהופיע מהר פארן וגו' ונלמד סהחזיר הקב"ה את
 התורה על כל האומות ולא רנו לקבל כ"א ישראל
 עיין סס:

ואמינא לתרץ קוסי' זו עפ"י שאמרו עוד סס
 סלעתידי יאמרו האומות כלום כפית עלינו
 ההר כגיגית כמו סעשית לישראל. וק' למה צאנת
 כן אלא נזה כיכר סבחר צנו, ע"כ כפה עלינו ההר
 כדי סנקבל ולא עשה כן לכל גוי, אלא מיד סלח רנו
 לקבל הניחם:

ודנה הנהרס"א בח"א הקסה צסס פענח רזי אהא
 סאחז"ל צמגילה מלמד סכפה עליהן ההר
 כגיגית למאי הולך לזה, הלא כבר אמרו סתכאי
 התנה הקב"ה צהעסי צראשית, שאם לא יקבלו
 ישראל את התורה יחזיר העולם לתיהו וצוהו. ותי'
 דזה צעלמו הי' הכפייית ההר צצעת מ"ט, סגילה
 להם רז זה, סצצעת בריאת העולם הי' התנאיזה
 וסצצבילו נברא העולם בצביל התורה. ומה שאמרו
 האומות כלום כפית עלינו ההר היינו סלשאר
 אומות לא הודיע להם רז זה דהעולם נברא בצביל
 התורה:

חוט לפרשת בראשית המושלש

קבלו התורה לכן נותרך דודאי ישראל סגולה להם
 רז זה שהעולם כבדא בעציל החורה לא יתלוננו על
 הגזל ככ"ל אבל בלא יאמרו האוננות דייקא שלהם
 לא נגנה רז זה ככ"ל הם בודאי יתלוננו, לכן מדייק
 פאם יאמרו האוננות דוקא ור"ק:

ועפ"ז אמרתי לפרט הא דלית' בנדריים פ"א אר"י
 אמר רב נחאי דכתיב על מנה אבדה הארץ
 ויאמר ה' על עזבם את תורתיהם אלא ברכו בתורה
 תחילה. ומאמר זה תנונה נאד, הלא עברו על עבירות
 החמורות ע"ז ג"ע ס"ד כמפורסם בכפילים ומדוע כחן
 הסיבה בדבר קל שלא ברכו בתורה תחילה, גם
 ענין זה עלמנו תנונה למה הקפידו דוקא על ברכה
 ראשונה דנשטע דברכה אחרונה ברכו והדבר
 לריך טעם:

ונראה דהנה גרסי' בפ"ק דמגילה ובשבת פר"ע
 ויחילבו בתחתית ההר נלמד סכפה עליהן
 ההר בגיגית. אמר רבא ומאן מודעה רבא לאורייתא
 סיכולין לומר אכוס' היינו, ומסיק דהדר קבלוהו
 עליהן ציוניי אחשורוש כו'. ומקשה הרשב"א ח"כ אך
 בעכשו ישראל בחורבן, הא נקמי דהדר קבלוהו ציוני
 אחשורוש הי צידם המודעא אכוס' היינו ולפ"ז מובאר
 דבאמת אף שגברו כהת"כ הי' יכולין לומר אכוס'
 היינו, אך באשר לא ברכו בתורה תחילה וטעמם
 הי' בעציל קוסי' הנוגיד מיסרים הכ"ל הלא החזיר
 הקב"ה ע"כ אומה ולמון וזמנה כיבר שחדר בכו יוסר
 בכתיבת התורה ליתן ברכה על זה. ומזה נחברר
 שלא רצו בדרם הגמ' ויחילבו בתחתית ההר סכפה
 עליהן ההר בגיגית. דאי הוי ס"ל בדרם הזה אין
 מקום לקוסי' המוגיד הכ"ל. וכיון שנחברר זה
 מדעתם. טוב אין להם התנלות בטענת מודעה
 שאכוס' היו מנחמת סכפה עליהן ההר בקוסי'
 הרשב"א הכ"ל מהרי כבר נחברר מדעתם דלא ס"ל
 הדרם הכ"ל סכפה עליהן ההר וכו' ח"כ הי' ראויין
 לבעש ע"כ עבירות החמורות שגברו:

ולפ"ז ח"ם שבאמת הי' העונם' בעציל העבירות
 החמורות אלא מיה שלא ברכו בתורה תחלה
 הי' להם למכסול שלא יוכלו לטעון טענת מודעה
 על העבירות החמורות ככ"ל והוא דבר יקר:
 לפרשת הג"ל

בריש מוס' ברכות בתוס' ד"ה לחני דשחריית
 ברישא וז"ל כדאשכחן בתמיד דכתיב את
 הכבש האחד העסה בצוקר וכו'. עכ"ל טעמתי
 מקמין בשם הגאון מו"ה מרדכי ז"ל. מיהא דליתא
 בעדרם על קרא דלדק ילין זה דתמיד על שחר

הי' מכפר על עבירות שטעמו בליה וחמיד על ב"ה
 על עבירות שטעמו ציוס. ומ"כ ומיאלא אדרבה גם
 בתמיד הי' הליה קודם שיקריבין ויקרס לכפר על
 עבירות שטעמין בליה וכו"ל דלק"מ. בהטורף עוד
 נחאי דמקשה מהרס"א דלפ"ז דלפ"ז החוס' אלו. נחאי
 יליף ונברייחא של עולם סנאמר ויהי ערב ויהי בקר וגו'
 דח"כ קסי' אקרא גופא לונה בתמיד ונקדים בוקר
 תחילה. מהרי כחצו תיב' ד"ה ח"ה ח"א דסניד
 אברייית' ס"ע. ח"כ קפוד אכל מילי ע"ס לכ"ל דב'
 קוסי' הללו חדא ויחורנות צ"ח:

דהנה העולם נקסוי' נכ"ל להמדרס להוליא קרא
 דאת הכבש מפסטי' ולערס דלס בוקר נוכפר
 על עבירות של לילה העבד. וסל צ"הע על יום
 טעבר. דודאי טפי רחוי לפרס דלס בוקר מוגין
 ונוכפר על עבדות שיעשה ציוס. וסל ב"הע על עבדות
 שיעשה בליה. דאז ח"ס דקד ילין זה עפי:

וב"ל נחסיס דקסי' לי' קוסי' ונהרס"א הכ"ל לונה
 לא נקט קרא כבדרייחוס"ע ע"כ מפרס הנודרס
 כפי' הכ"ל דלזו הוי גם בתמיד ערב תחלה כבדרייחו
 ס"ע כקוסי' הגאון הכ"ל. ולפ"ז ח"ס. דהמקסן
 שלא עלה על דעת נברייחו ס"ע. בודאי הוי
 מפרס קרא דאת הכבש בפסטי' ולא כדעת המדרס
 הכ"ל ח"כ פסרי הוי פריד לתני דשחריית צריסא כמו
 בתמיד כפי' החוס'. וע"ז נותרך יליף ויברייית'
 ס"ע דכתיב ויהי ערב ויהי בקר ולפ"ז גם קרא
 בתמיד לריך לפרס כדעת המדרס הכ"ל דאל"כ
 קסי' קוסי' מהרס"א דוקי.

שער המים לפרשת בראשית

במדרש רבה: האסא אשר נחתי עמדי היא
 נחנה לי ונן העץ ואוכל. ח"ר אבא בר
 כהנא אכלתי אין כתיב כאן אלא ואוכל. אכלתי
 ואוכל. ופי' מו"ר אונ"ז הגאון ז"ל צהסרו כזה"ק.
 לפי שאכלת משמע לשעבר. אוכל משמע להבא.
 וי"ו דואוכל היפך גם העבר לעתיד וע"ס דמ"מ
 אכלתי ק' דהג"ל צהדי' ואכלתי אלא למדרס מייני'
 אכלתי כבר ואוכל עוד עכ"ד. אמנס אכלתי צ"ב דלנואי
 כ"מ אשטעינן בלשון זה שאמר אכלתי ואוכל עוד
 וכראה לבאר:

ונקדים לבאר פסיקי הסדרה. ותאמר האסא
 אל הנחש נספרי עץ הגן נאכל ויפרי'
 העץ אשר בתוך הגן אמר אלהים לא תאכל מנוכו"
 וי"ל לאזיה לורך אמרה שאמר הקב"ה נספרי עץ
 הגן

הגן נאכל מהוא אך למוחר וכבר עמדו הנופרטים
בזה ונראה לתרץ:

דהנה איתא בש"ע ח"מ סי' ל"ב העי' ב' השוכר
עדי שקר פטור מד"ל וחייב בד"ס וכו'
הש"כ כ"כ התוס' דרים הכוכב ע"ס שהקפו ע"ז
ונסוגי' דקדושין וסיים עס ולעכ"ל לכאורה ראוי'
לדברי התוס' ונחא דאמרינן בסנהדרין כ"ט וננין
שאין טוענין למסית מנחם הקדמוני דא"ר שמואל
הרבה טענות ה' לנחש לטעון וכו' מאי הל"ל דברי
הרב ודברי התלמוד דברי בני שומעין: וטעם
דאמרינן אין עליה לדבר עבירה הוא כמי ונחש
אותה טענה דברי הרב וכו' ואי נימא דפתן
דדברים חייב בד"ס הא התם דיכי שמים הוי'
והרב בעל ה"נול"כ סתירה לראי' זו עפ"י דאיתא
בקדושין דף מ"ג דאף מ"ד ים עליה לד"ע מודה
באומר לפנותו לא ובעול את הערוה או אכול חלב
דשליח חייב ללא מליכו שזה נהנה וזה מתחייב'
וא"כ לפ"ז אף דינימא דבד"ס חייב מ"מ ספיר ה'
לנחש לטעון דבכה"ג דאיכא הנחת אכילה ודאי
נוחייב האוכל דל"מ שזה נהנה וכו' ואמרינן בי'
דברי הרב ודברי התלמוד וכו':

ולענ"ד נראה ליישב דברי הרב דהנה נקסין
התוס' עס בקדושין ד"ה שלא מליכו זה
נהנה וכו' וא"ת והאיכא מעילה שאם אמר הגזבר
לשליח אכול כבר זה של הקדש חייב הנוסחא'
ולבאר קושי' תוס' אמרתי בחדושי להלק דהא
דאמרינן ל"מ שזה נהנה וכו' היינו אם אין להשליח
אכילת היתר או בעילת היתר משא"כ היכא עי'ם
להשליח אכילת היתר או בעילת היתר וא"כ לו
להנחה זו של איסור בכה"ג ל"ס לומר ל"מ שזה
נהנה וכו' ובכה"ג ויירי התם במעילה עי'ם
להשליח אכילת היתר של חולין ואומר הגזבר אכול
כבר הקדש ולכך חייב נוטלו וביחודוסי הארכתי
לעשות סמוכים לך' זו ופ"ז אין מוקים לסתירת
הרב במ"ל הנ"ל דכיון דהי' להאשה אכילת היתר
מפרי עץ הגן ולא הולכה לאכילת איסור מפרי
העץ שבתוך הגן' א"כ לא שייך האי סברא לא מליכו
שזה נהנה וכו':

ולפ"ז מביאר כוונת הכחוש דהאשה בזה לרנו
לנחש ללא תחטוב לסנוח על טענה זו
לפטור אף מד"ס דל"מ שזה נהנה וכו' ולזה אמרה
אמר אומר אלהים מפרי עץ הגן נאכל וא"כ יש לי
אכילת היתר ובכה"ג ל"ס האי ס' שלא מליכו שזה
נהנה וכו' כנ"ל:

אכונם

שוב התבוננתי שאין הכדון דומה לראי'
דבפלאגא באכילת היתר ואכילת איסור
לח"כ כ"א הנחת אכילה בזה כמו בזה ח"ס דברינו
בזה ל"ס לומר ל"מ שזה נהנה וכו' כנ"ל ומשא"כ
כאן עי'ם הגא'ה כוספת באכילת פרי העץ אשר
בתוך הגן עפ"י נפקחו עיניהם להבחין בין טוב
לרע ומשא"כ בפרי עץ הגן' ובזה בודאי שייך ספיר
הך ס' ל"מ שז"כ וכו':

אכן

באונת חוה לא ידעה וזה' והנחש ה' ערום
והיא השיבה באונת לא מות תמותן כי יודע
אלהים כי ביום אכלכם נאננו ונפקחו עיניכם וכו' .
ורס"י פי' על לא מות תמותן דחפה עד פגעה בו
וכו' וא"כ בפי' אמרה שלא תמות' אבל כוונתה
בלב ה' בערנומית' לא כמו שהשבת שלא תמות
כ"א אכי הנוסית יתלה העון בי דל"ס כאן זה נהנה
וכו' ומסו' דמפרי עץ הגן נאכל כנ"ל' אלא באונת
מות תמותן: כי ספיר שייך טענה זו' ל"מ שזה
נהנה וכו' והוא כי יודע אלהים כי ביום אכלכם
נאננו ונפקחו עיניכם וכו' וא"כ יש כאן הנחה
נוספת כנ"ל:

ובמערה

כבא אל הביאור' דהנה כ' הנופרטים
דנ"מ אדם הראשון האשה אשר נתתי
עמדי היא נתנה לי כוונתו ה' בחטבו אולי ינצל
האשה והוא ימות כי לא ידע ח"הר מאכילת האשה
והטב שהסתה ה' בכדי סימות ונחם השאלה
כפרס"י ולז"א האשה השיאני ואזי גם היא חייבת
מיתה ובדרך תמות נפשי עס פלגשים' ולפ"ז י"ל
דודאי ידע ח"הר דאין לחייבה בסביל הסתה אף
בד"ס מטעם דל"מ שזה נהנה וכו' ואף דהי' לו
אכילת היתר מ"מ כיון דיש באכילה זו תוספת
הנחה בפקחת עינים וכו' שייך לומר ל"מ שזה נהנה
וכו' אכן באונת אחר שאכל כבר פעם אחת הסיתה
לו חוה לאכול עוד' וכיון שבאכילה הראשונה כבר
נפקחו עיניו להבחין בין טוב לרע' יש לחייבה
ספיר על הסתתה באכילה שנים דל"ס' כיון
דבאכילה שני' ליכא הנחה נוספת על אכילת
ההיתר מפרי הגן בזה ל"ס ל"מ שזה נהנה וכו' כנ"ל
וז"ס לטון ואוכל כוונתו שאכלתי כבר ואוכל עוד
ומומילא גם האשה חייבת בד"ס וק"ל:

לפרשת הנ"ל

כתב הרמב"ם פ"ט מהל' מלכים הלכ' א' על
טסה דברים נלטהו ח"הר וכו' הוסיף לנח
אבות"הח שגאמר אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו'
והקטו עליו נפשי כליו' דהא גרסינן בסנהדרין

חוט לפרשת בראשית המושלש

דף ג"ו ח"ר יוחנן ויצו זו ע"ז וכו' אכל תאכל ולא אבנ"ה הח הרי דס"ל לר' יוחנן דא"הר נכטוה על אבנ"ה הח ואף דלקמן נוטווע דלתכא דבי נכטי' דיליף אבנ"ה הח מאך בשר הבאמר לנח. מ"נ כיון דר' יוחנן לית לי' הכי נודע פ' הרנוב"ס דלח כר' יוחנן:

ונראה לבאר דהרנוב"ס לטעמיה אזיל ומתחילה נבאר בנתי קנייפלגי. דנר יליף נאכל תאכל ונר יליף מאך בשר:

והוא דהתוס' נקטין אהא דיליף ר"י אבנ"ה הח מאכל תאכל ולא אבנ"ה הח דהא גרסינן לקמן דא"הר לא הותר לו בשר לאכילה וא"כ לאיזה דורך הותר א"הר על אבנ"ה הח. ונראה לבאר קושי' זו ע"פ פשוט:

עפ"י דאית' ב"ע י"ד סי' פ"ו סעי' ה' צינים הנמלצים בעופות אש הם גמורים וכו' אע"פ שהן מעורין בגידין ה"ז נותר לאוכלה בחלב. וכ' הש"כ שם סק"ט ונה שהקשו אחרונים מהא דלעיל סי' פ"ו סעיף ד' בהכה תרנגולה על זבזה והטילה צינה דאסירה גשום אבנ"ה הח אש נעורה בגידין אלמא דחסיב כבשר ותירגו בכונה אכפי' וכ' הס"כ ול"כ דלק"מ דאע"ג דל"ח בשר מ"נ אפי' חלב נמשס הוא אסור נשום אמי"ה ח' לאו דגלי קרא דארץ זבת וכו' וכדלעיל סי' פ"ה סקי"א. וא"כ כהי דגלי קרא לחלב שרי היינו נשום דאינו מחובר בשום דבר אבל צנים נעורות ומחוברות ודאי באסוריהו קיינו עכ"ד היולא מזה דצנים המעורין בגידין אינן בכלל בשר ואפי' אסורין נשום אבנ"ה הח. ולפ"ז מניילא נבואר קושי' התוס' דאף דא"הר לא הותר לו לאכול בשר מ"נ הולרך לו זהרת אבנ"ה הח דכ"מ לענין צנים דמגד בשר הותר לו ומגד אבנ"ה הח נאסר לו וכיון הוא:

אכן לכאורה יש סתירה לזה. ממש"כ הרנוב"ס בהל' מלכים דצ"כ אין נהרגין על אמי"ה הח בעופות ע"ש שהראש"ד הסניג עליו. וא"כ לשיטת הרנוב"ס הוק"ל קושי' התוס' דאין נקום לתרולינו דכ"מ לענין צנים דהרי לא הותרו צ"כ באמי"ה הח על עוף רק לשיטת הראש"ד ח"ש תרולינו הנ"ל:

ולפ"ז נבואר דר' יוחנן דמוקי אכל תאכל לאבנ"ה הח ס"ל כשיטת הראש"ד הנ"ל וא"כ ל"ק קושי' התוס' דיש לומר כתירולינו הנ"ל דג"מ לענין צנים. והנח דבי מנטי'. הס"ל כשיטת הרנוב"ס וא"כ ליכא למימר דא"הר נכטוה על

אבנ"ה הח נאכל תאכל דא"כ כקושי' תוס'. דתירולינו הנ"ל לית' כנ"ל:

ובזה נבואר הרנוב"ס דלשיטתי' אזיל לנתי דפסק דצ"כ אינם מניין על אבנ"ה הח בעופות (ועיין צפתי ל"ד סי' ס"ב שמה סיוכים לשיטת הרנוב"ס מנח"ס חולי' דל"ג ד"ה ח' נכרי וכו' וע' במהר"א ח"א ס"א) ולפ"ז הי' הוכחה להרנוב"ס דא"הר לא נכטוה על אבנ"ה הח דאל"כ תיקשי כקושי' תוס' דהרי בלח"ה נאסר בשר לאה"ר דתירולינו דכ"מ לענין צנים ל"ש לשיטת הרנוב"ס. וק"ל:

ועפ"ז יש לבאר קושי' הפלתי ס"י הנ"ל שהקשה על שיטת הרנוב"ס הנ"ל דצ"כ אין מניין על אבנ"ה הח בעוף מנח"ס חולי' דק ק"א דאיתא החס בצרייתא בלח"ה הח נהג בצממה חיה ועוף צין טהורין וצין טמאין דר"י ור"א. וחכ"א ח"כ אלף צטהורין אר"י וטמאהן מקרא ח' דרשו דכתיב ל"ת הנפש עם הבשר. ר"י ס' כל שאתה נוזה על דמו אתה נוזה על אבריו והכי טמאין שאתה נוזה על דמו כו' ופריך הגנ"ל לר"י ל"ל קרא ליתי איסור אבר וליחול על איסור טוואה וכן איסורו כיהג צ"כ. ולשיטת הרנוב"ס נתי קושי' הא אלוטריך קרא לענין עוף טמא דאנ"ה הח נוהג צו. דמוטעס דנוהג צ"כ ל"ס בעיף עכ"ד. ולדברינו הנ"ל נבואר כיון דהקושי' אזלא לר' יוחנן דפרש טעמא דר' יהודא מקרא דלא תאכל וגו'. וכבר היבחנו דר' יוחנן ע"כ ס"ל כשיטת הראש"ד דצ"כ נכטוה על אבנ"ה הח בעופות ולשיטתי' ספיר פריך וק"ל:

גם נבואר ונה שהקשה עוד הפלתי על שיטת הרנוב"ס הנ"ל נסגי' דפסחים דע"ג דפריך התם אהא דתני פוחט בשבת בחוף לע"א חייב ג' מטאות מאי תיקן. אמר רב עווירא טוואיאו מידי אמ"ה הח ופרש"י לצ"כ (ומוכרח לזה דליכא למימר לטהר מידי נבילה. דהא תקרובת ע"א נטמא בזהל) והרי בחולין דף מ' מסיק דבמטאת עוף מיירי מדל"ק זבח. וא"כ נתי מנטי הא לשיטת הרנוב"ס צ"כ אינו מותר על אבנ"ה הח בעוף עכ"ד:

ולדברינו הנ"ל נבואר גם קושי' זו דהא דפריך למ"ד מקלקל בחצורה פטור נתי תיקן. ע"כ הקושי' אליבא דר' יוחנן דס"ל אליבא דר"ט דבעי תיקון קלתי. וכמש"כ התוס' שם ד"ה לדברי האומר וכו' דאל"כ נתי קושי' דלמא הצרייתא אחי' כר"ס. דמחייב מקלקל בחצורה. ולפ"ז לנתי דהוכחנו דר' יוחנן ע"כ ס"ל כשיטת הראש"ד דצ"כ נכטו

והנה איח ברס"י בחנוש צפ' ויקהל הקדים משה
 אזהרת שבת למלאכת המשכן לומר לך
 שילאכת המשכן ח"ד שבת ונקסין המפרטי לונה
 באיח באיחית הקב"ה למוסה לח רנוז בהקדים
 מלאכת שבת והוארך לרנוז דגלפכת הנוסכן ח"ד
 שבת ונקרא דאך את שבתותי הסמורו כדאית בגנ'ו
 ד בנות ונראה לתרץ :

עפ"ז דידוע דלארון הי' קדושה יותר מנוסכן
 וא"כ לכך צדונית הקב"ה סאמור בתחילה
 נוסכן ואח"כ ארון. לא הי' באפשרי לרנוז בהקדים
 אזהרת שבת. כי הי' נקוס לטעות דליוקא נוסכן
 סהוא סנווך לו לאזהרת שבת אינו דוחה. אבל
 נולאכת ארון. ס"ל קדושה יותר ד"ס. אבל משה
 סאמור ארון בתחילה ואח"כ נסכן ספיר רנוז בהקדים
 אזהרת שבת לפי שמוזה סהקדים מוכח ספיר דארון
 סהוא סנווך לו אד"ס ונוכס"כ משכן. סהוא גרוע
 נוארון בקדושה דאד"ס :

והשתא ח"ס דצפסיטות לא יכול להקטות את
 הסננים ואת הארץ נמי דריש צ"י. דהא
 נזיכין למימר דלכך כתב את הסננים להיות סופו
 תיבות צרא אלהים את כסדר אותיות אונת שלא ע"י
 צירף אותיות שלא כסדר לרנוז דבאותיות אונת כצרא
 העולם. ואגב דכתב את הסננים כתיב ג"כ ואת
 הארץ. ולכך מדייק ואמור את דדרש אכין ורקין
 לנעוטיין וכו' ח"כ צודאי דרשת אך את שבתותי
 חסמורו לנעט דצנין צ"הנוק אד"ס. וק' דל"ל דאך
 דה"ל להקב"ה לרנוז בהקדים אזהרת שבת כי היכי
 דרנוז משה צוה. וז"ל כנ"ל לפי סהקב"ה אמור נוסכן
 תחלה והי' נקוס לטעות ולכך לא הי' יכול לרנוז
 בהקדים וכ"ז ק' לונה באונת אמר הקב"ה נוסכן
 תחילה והוארך לרנוז באך. הי' לו להקדים ארון
 תחלה. וז"ל דס"ל כנ"ד סמיס וארץ כצרא תחלה
 ולכך אמר נוסכן תחלה סהוא כנגד סנייס וארץ כנ"ל.
 וק' קוסי' רס"י דה"ל לפתוב צראשונה וז"ל דלכך
 כתיב צראשית להיות סופו תיבות אונת ע"פ צירף
 אותיות כנ"ל ולפ"י כיון דכבר רנוז מלת אונת ע"פ
 צירוף צראשית צרא אלהים את הסננים ואת הארץ
 נמי דרשת ציוס וק"ל :

לפרישת הנ"ל

ארתא צס' כתר סס טובי. טעם לונה לא כתב
 ויהי ערב ויהי צוקר ציוס סבת מפני
 סכמים חייבות בקידוש היוס ד"ת. והוא תנווה :
ונראה לפרש עפ"ז בילקוט תהלים צסס המדרש
 מ"מ גאמור מזמור פיר ליוס סבת צשיר
 כסול

לעטו על אבנ"ה חף צעופות ולכך לסיטתו ספיר
 מוכי דתיקן להוליא ניידי אבנ"ה סח לצ"כ ודוק :

רקטן

שינר

לפרשת בראשית

ארתא בילקוט שמועווי. ח"ר יסנעאל לכווס איס
 גס זו. את דדרים אכין ורקין לנעוטיי.
 ואתין וגימין לרצווי. את השמיס והארץ מתי דרשת צי'
 וי"ל על הא דהוארך לומר את דדרש אכין ורקין
 לנעוטיי וכו' דהוא לכאורה ספת יחר :

ונראה לצאר דצב"ב הווארך להציא ג"כ דדרש
 אכין ורקין לנעוטיי וכו' עפ"ז דאית בגנ'ו
 פ' הרואה משה אמר לצלאל עסה ארון ונוסכן
 וכליס ואמר לו צלאל סנא כך אמר לך הקב"ה
 עסה נוסכן ארון וכליס והיינו דומר ר"י אמר רב
 צלאל ע"ט חכיתו נקרא סהסכים דעתו לדעת
 הקב"ה. ואמור ר"י אמר רב יודע הי' צלאל לנרף
 אותיות סבהן כצרא סנייס וארץ. וכראה לחבר הכהו
 תרי מייורות דר"י מנר רב :

דהנה יס להצין צנאי הי' מוחלקים משה עס
 צלאל דויסה אמר ארון תחלה וצלאל
 אמר נוסכן תחלה וכראה דפליגי צפלוגת' דהובא
 בילקוט דפליגי ר' יהודא ור' נחמיה חי סנייס וארץ
 כצרא תחלה או אור כצרא תחלה. והחלוטין הקדוש
 כ' דנוסכן הי' נגד צריחת סנייס וארץ והארץ הי'
 צתוכו ל חת העדות הנקרא אור תורה נגד צריחת
 האור וא"כ צהא פליגי דמשה ס' כנ"ד אור כצרא
 תחלה ולכך אמר ארון תחלה. וצלאל הי' סבור
 סנייס וארץ כצרא תחלה ולכך אמר נוסכן תחלה :

ורש"י הקסה צפרסתינו לנ"ד סנייס וארץ כצרא
 תחלה ה"ל לכתוב צראשונה צרא אלהים
 את הסננים וכו' והמפרטים תירלו דלכך כ' צראשית
 צרא אלהים להיות סופו תיבות אונת. סבהן כצרא
 העולם. כנ"ס ר"י אמר רב הכ"ל. יודע הי' צלאל
 לנרף אותיות סבהן כצרא סנייס וארץ. דהיינו צירף
 אותיות אונת מוספו תיבות צראשית צרא אלהים. ולפ"י
 מיוספר היטב דבתחילה אר"י ח"ר צלאל ע"ס חכמתו
 סהסכים דעתו לדעת המקוס פי' צנ"ס נוסכן
 תחלה. דהיינו כנ"ד סנייס וארץ כצרא תחלה.
 וק' קוסי' רס"י ה"ל לכתוב צראשונה וכו'. ולזה בא
 לתרץ צנ"ס ואר"י ח"ר יודע הי' צלאל לנרף אותיות
 וכו' דהיינו אותיות אונת וצראשית צרא אלהים וז"ל
 כתי' המפרטי. כנ"ל :

בטול נוסח דעצת אזהרות כפולין דכתיב זכור ושמור ולכך פירו כפול. ולכאורה ק' דהא אנטרוך זכור ושמור כדלית' בצרכות דף כ' דנמיס חייבו צק"ה ד"ח דכתיב זכור ושמור ואתקם זכירה לטעמיה והכי נמי הואיל דאתחייבי בטעמיה אתנהו בזכירה ע"ס אכן בלמנת אית עס במדרש טעם אחר ר' לוי אמר מ"ל נלמד נוזנור סיר ליום השבת מפני שלא שמונה בו אפילה. אתה מולא בכל יום כתב ויהי ערב ויהי בוקר צמח אית כתיב ערב ע"כ ע"ס ולפ"ז מיוסד לאמר למת לא כתיב ויהי ערב ויהי בוקר ציום השבת נמוס שמיס חייבו צק"ה דבר תורה. דילפינן מזכור ושמור דאתקם זכירה לטעמיה. וא"כ ליבא למימד להכי אמר מזמור סיר ליום השבת נמוס דאזהרת כפולות שכלמזר זכור ושמור דהרי אנטרוך להקיש זכירה לשמירה ככל"א ע"כ נמוס שלא שמונו בו אפילה. וא"כ א"ס דלכך ל"כ ויהי ערב ויהי בוקר ציום השבת וק"ל:

שער אשר

לפרשת נח

בגמ' דסנהדרין דף ק"ח ע"ב עכ"ס טענת וכו' הא דנטר לאתפוי האי קוסי' ולחשב' גבי ז' מנות לבתר דברי רבינא. ובסיגנון דהאי קוסי' חולשציבהו וכו' איכה אלא לרבינא לטעמיה ביצמות דף מ"ח ע"א כתיבתי במקום אחר. ויבאר בזה ג"כ בגמ' הכ"ל אחר דמתרץ על הך קוסי' ולחשב' וכו' דכי קחסיב צבוא"ת. קום ועשה לא קחסיב: ומקשה הגמ' והרי דיכין קום ועשה הוא וקחסיב וממני קום ועשה ופז וא"ת הוא (ופרס"י קום ועשה משפט ופז וא"ת עול) וק' דקארי ל' מאי קארי' נ"י וכי לא ידע דדינן פז וא"ת הוא. וכראה לבאר:

דהנה במ"ע י"ד סי' כ"ז פ' רנ"א דאף דקיי"ל כמ"ד טריפה א"ח יצ"ח. אין זה אלא צסק טריפה אבל בודאי טריפה אע"ג דחי יצ"ח אקורה וראיתי להי"ס פ' אלו טריפות סי' פ' שטרה לייסב דברי רנ"א הכ"ל דלכאורה קסי' כיון דזהו כלל ידוע לטריפה א"ח. א"כ מה לי ודאי טריפה או ספק ואין להכחיש המליאות לכן פ' הוא דהכלל טריפה א"ח היינו דבלמנת יס מיעוט טריפות שחיון רק דלפי דאין קיי"ל דאזלינן צ"ד תלינן דטריפה זו יהי' מרובא שאינן חיון. ולפ"ז א"ס דברי רנ"א דצסק טריפה אזלינן צ"ד שאינו חי יצ"ח. ואם חי יצ"ח אמרינן. שאינה טריפה כלל מדחי יצ"ח. מוסק"כ בודאי טריפה כיון דהזינן

שהוא טריפה ודאי ואפ"ה חי הרי יס הוכחה נבדרת שהיא נוניעוט טריפות דחיון עכ"ל ר' אך הצעל מנחת יעקב. גם הפר"ח הקשו ע"ד הי"ס הכ"ל מהא דבחולין ד"ח ע"ב יליף רבינא דאזלינן צ"ד מעדים זוממין וליחוס דלמא הך דאסהידו בי טריפה היו והקשה התוס' עס וא"ת דלמא מוצטין אותו יצ"ח ואם יחי' לאו טריפה הוא ע"ס ואם איתא לדברי רס"ל. דים מיעוט שחיון אלא דצסק אזלינן צ"ד. א"כ נאי נוקמי התוס' דלמא חובסין אותו וכו' ר"ל דלמא לעולם לא אזלינן צ"ד ובעד ז' חובסין אותו ככ"ל. הא אי לא אזלינן צ"ד אלא חייסין למיעוט גם החצישה לא מהכי דאף שחי יצ"ח אחתי איבא למיחס שחא טריפה הוא והא דחי יצ"ח נמוס דממיעוט הוא. אע"כ ס"ל להתוס' דהכלל דטריפה א"ח היינו דליבא אפי' מיעוט דחי ע"כ קוסי' הגאונים הכ"ל:

ואמינא לתרץ קוסי' זו בהקדם מה שהקשה הפלתי צ"ד סי' מ' ס"ק ג'. על דבר

דמ"ל הכ"ל ומהא דגרסי' בחולין דנ"ח אראב"י הלכה טריפה יולדת ומטעמת אמר אנוימר הכי ציעי דטריפה סיחלא קמא אסורי מכלאן ואילך ה"ל זה וזה גורם וסרי והא דפליגי בולד טריפה ר"א ור"י אי מקריבין ע"ג המזבח ומסיק דפליגי בצטרפה ולבסוף עיברה וזהו וזה גורם פליגי. ומסיק עס רבינא לס"ל כד"ר אחא צ"י דטריפה יולדת. ונוקי לדאנוימר דהאי ליטכא. אמר אנוימר הכי ציעי דסק טריפה דסיחלא קמא משהינן אי הדרא וטענה פרי ופלוגת' דר"א ור"י בולד טריפה מוקי בעוברה ולבסוף נטרפה ופליגי בעובר ירך אנו ונעמה לדעת הרס"ל הכ"ל דים מיעוט טריפות דחיון יצ"ח וא"כ גם מיעוט יולדת דנ"ס חי או מוליד. וא"כ מאי טרח רבינא לחוקמי' פלוגתא דר"י ור"א בעוברה ולבסוף נטרפה. הא עדיין מלי לחוקמא בצטרפה ולבסוף עוברה כיון שצנוולאות הוא פים מיעוט המוליד אע"פ שהוא טריפה ובהך מייירי הפלוגת' דר"א ור"י שאם הוליד אס יס להסקיר את הולד. ומ"מ טפיר קאמר הנהו ציעי דסיחלא קמא דמשהינן צסק טריפה. נמוס דצסק אזלינן צ"ד עכ"ל הפלתי:

ונראה דקוסי' הגאונים הכ"ל וקוסי' הפלתי הכ"ל. י"ל דקוסי' חדא ויחרזת צ"ח.

דחוס' בחולין שהקשו קישייזס. עס לרבינא ספיר הקשו לטעמיה דרבינא ע"כ לא ס"ל הא דרס"ל הכ"ל מנכח קוסי' הפלתי הכ"ל אבל הרס"ג בהגהות רי"ט ר"א.

מדאסר נוח"א לב"כ וליכא מידי לוישראל טרי ולב"כ
 אסור יתירו להטריך להיות נוח"א כיסנית צסיני
 ולזה ולזה כחמרה לישראל גס לב"כ ע"ס. ולפ"ז כה"ג
 ק' הא חמרינן בגמ' דע"ז הכ"ל דוקרא להחיות
 גרע ידעינן דטריפה אסור להקריב לב"כ ונמילא
 ירעינן דאסור לישראל נוכח מי יוכא מידי ול"ג ג"כ
 כתי' הכ"ג דאטריך קרא בישראל לאסור להקריב
 טריפה לנבזה להיות כחמרה וכיסנית. ולפ"ז לק"מ
 כלל קוסי' הגמ' דאטריך נפיד מן הבקר להוילא את
 הטריפה דהי' ילפ"ן מן בע"מ מוק"ז לא הוי
 נוקרי כחמרה וכיסנית והוי חמרינן דחמרה לישראל
 ולא לב"כ אבל הסתא דכיסנית מפורס צסיני והוי
 כחמרה וכיסנית ונוהג אף צב"כ וכיון דבלא"ה
 מתורץ קוסי' הגמ' דל"ל מן הבקר א"כ נמילא ליכא
 הוכחה לדחו' ס' הרס"ל הכ"ל מוכח קוסי' הגמ' מ'
 נודכי הכ"ל דל"ל מן הבקר וכו' ככ"ל דהרי אלטריך
 להיות כחמרה וכיסנית ככ"ל:

אבן צלונת החוס' הקשו טס בע"א על הא דא"ר
 אלעזר דמח"א אסור לב"כ דנומענע מלשון
 אסור שהוא אסור בגמ' וב"כ מוזהר צב"ר ותימא
 אנואי לא חסיב לי' גבי ז' מלות פלגטו ויחייבו
 עליו מיתה. ויתרו החוס' דהאי קוס ועסה הוא
 ולא קחסיב. דנאזי אים מרבינן סנכרי' נודרין ג"כ
 ואס' נדר מח"א חמרינן לי' קוס והבא קרצן טלס
 ע"ס והנה הרמ"ל בהל' מלכים הרגיש בזה דדברי
 החוס' קותרין נגד סוגי' הגמ' דסכהדרין הכ"ל
 דנוסיק צדינס אע"ג דקיס ועסה הוא יפוס דהוי
 כמי טב ואת קחסיב. וה"כ במח"א כיון דהוי כמי
 טב ואת"ה ה"ל לנחשב ע"ס. ולפ"ז י"ל דרבינא
 צאמת הס"ל דע"כ ל"ל דהא דמח"א וגס טריפה אסור
 לב"כ להקריב צאמת אין צ"כ מוזהר בדבר ואדרבה זה
 גופא נוכח נוכח דכתיב קרא דמן העוף לאסור
 נוח"א לישראל היסוק לי מי איכא מידי כקוסי' חוס'.
 אע"כ צאמת צ"כ אינה מוזהר בדבר הזה ולכך לא
 קחסיב אלל ז' מלות רק להכתוב אשנעינן דצ"כ אין
 מצינן מח"א וטריפה להקריבה. אבל ל"כ להיות
 מוזהרין בדבר ונמילא ג"כ ל"ס לומר דאטריך מן
 הבקר להוילא את הטריפה להיות כחמרה וכיסנית
 דהא צ"כ אינס מוזהרים בדבר כלל מללא קחסיב
 גבי ז' מלות ולכך ספיר הוכיח רבינא דלית לס'
 דס"ל הכ"ל מוכח קוסי' הגמ' הכ"ל דל"ל מן הבקר
 דנוכל למילף במה ה"ל מצע"מ ומלא הית' סעה"כ
 ככ"ל אע"כ כתיובנו הכ"ל דליכא למימר לא הית'
 סעה"כ יוכיח דלא עשו צו קרצין כמקרינן. מטוס
 דל"ס

לאיזת מכוה סוגי' ללא פסקינן צהאי ס' כרבינא
 ובאנת לדין נוקמינן פלוגת' דר"א ור"י כטריפה
 ולבסוף עזרה כקוסי' הפלתי הכ"ל:
אביר היגיה צרא מוכה אבי אבא עיין צפר"ח
 פהביא הוכחה לדעת רב"ל הכ"ל ויהא
 דילף צגמ' דחולין דאולינן צ"ר מפרה אדוויי'.
 והקשה חוס' דהרי פרה צח טחיס. ואית לי' חוקה
 דחייטה יצ"ח ולס' הרס"ל א"ס. דכל כוונה דלא
 אזלינן צ"ר ליכא חוקה דלמא מנעוט הוא דחי אע"פ
 סהיא טריפה):

אולם נראה טעמא דרבינא גופא פניאן צס'
 רס"ל הכ"ג. הוא נהה דגרסי' צונחות
 דף ה' ח"ר וין הבקר להוילא את הטריפה ופריך
 הגמ' ל"ל מן הבקר כילף ק"ו נובעל מוס סמותר
 להדיוט ואסור לנבזה וכוונה לבעל מוס סכן עסוקרצין
 כמקרינן. ואכתי מוהתס נפקא מנמטה לישראל מן
 המותר לישראל ומשני אי מהתס ה"ל דוקא בלא
 הית' לו טעת הכישר ומוקשה צס' קול יהי' דא צסס
 הגמ' החקיד עהר"מ ז"ל דאכתי קסי' לא לכחוב
 מן הבקר וזילף לא הית' סעה"כ נקרא דמנמטה
 ישראל. ואז הדר כילף הית' סעה"כ ק"ו מצע"מ
 וליכא למויפרך מה לבע"מ סכן עסוקרצין כמקרינן
 דאפשר לומר לא הית' סעה"כ יוכיח דג"כ לא עשו
 צו קרינן כמקרינן ולפ"ה אס' רנונמטה ישראל:

ואמינא אכא לחרץ קוסי' זו דנילא הית' לו
 סה"כ ליכא יוכיח. דפס ל"ס לאסור צו
 קרצין דהרי קי"ל טריכה א"ח יצ"ח ואס' גולד הכהן
 טריפה א"א לו להיות עד סיהא ראוי לעבוד עבודה.
 ואפשר צאמת אס' הי' צמליאות הוי פסלו קרא
 לעבדה. וא"כ ליכא יוכיח והיא לדעת ח' כהן
 עד מאד:

אבן א"א בדעת הרס"ל הכ"ל ספיר איכא
 צמליאות. דכהן סנוול טריפה והוא חי
 ונדלא מצינו טפסלו הכתוב ט"מ דהתיר קרא כהן
 טריפה וא"כ קוסי' הגמ' הכ"ל צמ"ע וא"כ אפשר
 לומר דזו הית' הוכחת רבינא דליתא לס' רס"ל
 הכ"ל:

אבן לכאורה יש לדחות הוכחה הכ"ל דלא כס'
 הרס"ל נוכח קוסי' הגמ' הכ"ל דיש לחרץ
 בלא"ה קוסי' הגמ' הכ"ל דל"ל מן הבקר להוילא את
 הטריפה דכילף ק"ו מצע"מ. עפ"מ דחוס' בע"ז
 דף ו' ע"ב. הקשו לר' אלעזר דאמר נוח"א אסור
 לב"כ. ל"ל קרא דמן העוף לאסור לישראל להקריב
 יצמה גפה. דהיינו מח"א הא בלא"ה ידעינן

ל"ם לאסור בקרבין לביא בעלימות כהן סגול
טריפה סיהי ראוי לעבודה דטריפה ח"ה ואם
מוכה היטב דאפי' מיעוט לביא דחי ודלא כס' רע"ל
הנ"ל:

ולפ"ז ונבאר היטב סוגי' דסנהדרין הנ"ל
דודאי על ר"ל דאמר גוי שצבת ח"ת ל"נו
להקשות אמאי ל"ח גבי ז' ונזית דהוי ידע לתרובי
קום ועשה לא קחטיב אבל על רביא דאמר דאפי'
שני צצבת לרבינא לפיטמי' הנ"ל להמקסין מהא
דס"ל ע"כ דלא כס' הרש"ל הנ"ל והיינו דהוכיח
מכה קומי' הגאון הנ"ל וק' דהא י"ל דאלטריד ון
הצקר להיות נאמרה וניסנית וע"כ דס"ל דב"נאינס
מוזהרין על מחור"א וטריפה מדלא קחטיב גבי ז'
מלות וקשה ודלמא מטוס דהוי קום ועשה לא קחטיב
אע"כ דס"ל אע"ג דהוי קום ועשה למחשב וא"כ
לרביא לפיטמו תקמי ספיר דה"ל לנחשב גוי
שצבת צהדי ז' מנות ומוסכי הגמ' דלעולם רביא
ס"ל קום ועשה לא קחטיב דהיינו קום ועשה לחוד
אבל איפ"כ ס"ל דע"כ הא דב"כ אינס מוזהרים על
הקרבן טריפה ומחור"א דא"כ הו"ל לנחשבי' אע"ג
דה"ל קום ועשה מטוס דאיכא נמי טב וא"ת
והביא ראוי' לזה דבלא"ה ק' והרי דיכין דג"כ קום
ועשה הוא וקחטיב אע"כ מטוס דאיכא נמי טב וא"ת
קחטיב וא"כ ה"ה הקרבן נוח"א וטריפה כיון דאיכא
נמי טב וא"ת ה"ל לנחשב וזוה הוכיח רבינא ספיר
דאיכין מוזהרין בזה כנ"ל ולא ה"ל טב וא"ת אבל
לעולם ב"כ שצבת דהוי קום ועשה לבד לא קחטיב
ונובאר היטב דהא דמקשה והרי דיכין לא להקשות
בא רק להביא ראיה דהיכי דאיכא נמי טב וא"ת לא
קחטיב כנ"ל ודוק:

שער הפרשת נח
המים

במודרש דבה ויקח אברם ונחור להם כמים
וגם אברם הי' גדול מהרן שנה אחת כנמלא הרן קטן
ונאברם שני שנים (פי' היפ"ת מולחטיב להו קרא
כסדר הזה) ותהי סרי עקרה איך לה ולד: א"ר לוי
ב"נ שכלאמר איך לה הוה לה - ניין דורס איך לה הו
לה וקיסור הדורות אלז צ"ב - וכראה לבאר:
בהקדים נ"פכ היפ"ת דצברי המ"ר הנ"ל כגד
גמ' דסנהדרין דף ס"ט ע"ב דגרסי'
החם המעוללת צבכה קטן - צט"א פסולה מן
הכהונה ובה"א עכסירין - וקאמר דב' חסדא דפליגי

צבן שנוכה צט"א ביאתו ציאה דגמרינן מדורות
הראשונים וצ"ה לא גמרי - ודורת הראשונים מנ"ל
דאוליד צבן ח' ויליף מהא דכתיב אלה תולדת תרח
הוליד את אברם את נחור ואת הרן אברם גדול
מנחור שנה נחור גדול מהרן שנה נמלא אברם
גדול מהרן שני שנים - וכתיב ויקח אברם ונחור
להם כמים וא"ר ינחק יסכה זו שרה וכו' כמה קסיס
אברם משרה עשר שנים וקסיס מאברה תרתין שנין
אסתכח כי תילדה הרן למרה בתמני' הולידה -
ופריך עלה מומאי דלמא אברם זוטא דאחיה הוי
ודרר חכמתן חטיב להו ע"פ הרי דמוסיק הס"ס ללא
כהנודרס אלא דרך חכמתן חטיב להו:

ולכאורה אמילא להצין בתמאי דפליגי הנודרס
והגמ' עפ"מ דאית בהגהת אלפסי
ס"פ הב"עי כסתפק - אם הצבור מומר דאיך לו דין
צבור אם הבא אחריו י"ל דין צבור או לאו - והו
מלא כדעת הרמב"ם דספק פ"ב נוהל' נחלות דצבור
מומר י"ל דין צבור וכ' ע"ז ה"הו דין זה יתבאר
ביבמות פ' כ"ד נ"ל דין צבור וכו' צק' כ"י טכיון למ"ס ביבמות
כ"ד נוטה בגדול ליבס - דכתיב והי' הצבור וגו' -
ופריך ואינוא צבור ליבס פשוט לא ליבס - ומוסכי' א"כ
אסת אחיו מלא הי' בעולמו המ"ל - ולפיטת הגהת
אלפסי ספיר י"ל כגון מהצבור הי' מומר והבא
אחריו נולד לאחר נישת המומר ונייעט רחמנא דאסת
המומר אינה זקוקה לו:

ותו לכאורה י"ל לימוד חדש דאף פשוט מייבס -
עפ"מ"ס הגאון בעל פ"נו זל"ל בספרו
כתנות אור לפ' זו - צפוק ואלה תולדת תרח
וגו' וימת הרן ע"פ תרח אביו בארץ מולדתו -
ויקח אברם ונחור להם כמים וי"ל למה הקדים
וימת הרן וגו' לויקח אברם וגו' - וכראה דרנו לנו
התורה רנו גדול דאית' בגמ' דיבמות ס"ג ע"ב
דנלוה ליקח בת אחיתו וכ' התוס' דה"ה בת אחיי
(וכ"כ הרמב"ם ספ"ב נוהל' איסות) ואחותו דנקט
לפי שנושדלתו בצדדים ור"ת אמר דדוקא נקט בת
אחותו שהיא בת מולו כדאמרינן רוב בניס וכו'
וטעום דחוק - ול"כ טעם נכון דדוקא נקט בת
אחותו - דאמרינן פ' הי"ג דפ"ג סהקשה ר"ט
לר"א צונגרס מלא תשאל לפלוני הרי מהלכה זו וכשאת
לאחיו של זה שחאסרה לו ומת בלא בניס נמלא זה
גרס לעקור דבר מה"ת - והסיבו לר"ט אלא מעשה
בת אחיו לא ישא שמא ימות בלא בניס כו' ע"פ
ולפ"ז נוכל לומר איך שמוחר לישא בת אחיו ול"ח
לה דגרס לבטל מנות יבוס - מ"נ איך כאן מלוה
די

אמנם יש לקיים פרומו עדיין עפ"מ דאית' ברית יצמות דט"ו כמים פטרת לרותיהן וכו' הרי דערוה פטרתגם לרתה' וחס דק י"ב אית' לרת איילונית אף בהכיר בה זקיקה ליבוס' וא"כ א"ס בחיי הרן לא רלה לקחה פן יקח אחרת עליה ובאשר באמת כן הו' ויגרום ביטול נמות יבוס לרת ערוה דמועד לרת איילונית תתייבס אכן ב"ס מתירין לרת ערוה להתייבס כדאית' עס דק י"ג' וא"כ לדידי' עדיין אין נוקוס לפי' בעל כ"א הכ"ל ולא מוכח כדעת המדרש הכ"ל ולכך אליב' דב"ס מסיק הש"ס ספיר דיל' דרך חכמתן קחטיב להו' :

ומעתה יבואר המסך שני דרשות של המדרש הכ"ל דהנה כ' היפ"ת אהא דח"ר לוי דאין לה הוי לה דייק מיתורא דאין לה ולד דהכל' רק ותיי סרי עקרה' וכתב דלפ"ו ע"כ ר' לוי פליגי אדר"כ דדרש מייכ' דשרה איילונית הו' מדכתיב אין לה ולד דאפי' בית נטרין לא הוי לה' ולפ"ו יבואר היטב הקיסוד דנחתילה דרם אברס גדול ננחור כו' דדרך גדולתן קחטיב והיינו כמו שבארנו דכ"ל להמדרש כפי' בעל כ"א הכ"ל בקרא דוינת הרן וגו' ולכאורה תקשה דבלא"ה נסתר פי' הכ"ל דבלא"ה לא הו' מלות יבוס בשרה דאיילונית הית' וע"כ ל"ל דלית לה דר"כ דאיילוני' הית' וק' יתורא דאין לה ולד' ולהכי קאמר ח"ר לוי כ"מ שנאמר אין לה הוי לה ולעולם לאו איילנית הוית ודוק:

לפרשה הג"ל

רש"י בחומש גס מעוף השמים תקח' בטהורים הכתוב מדבר' וילמד סתום מן המפורס עכ"ל וילד מדוע לא סרסו התורה גס בטהרות כנו ספירס בבהמה וחי' להציה סבעה נוטהורים וב' מטמאי' והכיח הדבר ללימוד סתום מן הנפורסם וכ"ל:

עפ"מ דאית' במדרש ויבן נח מזבחה' ויבן כתיב נחבזון ואמר מפני מה ליניי הקב"ה וריצה בטהורים יותר מן הטמאים' אלא להקריב מהן קרבן' ולכן מיד לקח מן הטמאיים והקריב' וקדק היפ"ת לטון מיד לקח דתיבת מיד הוא אך לנותר' וכ' בס' צנין תריאל דיל' נגז' ידע נח טרלונו בזה להקריב קרבן דלמא כוונת הצורה בריבוי הטמאיים לנענן יהי' לנח ולציתו לחכלה חמנס ידוע שלא הותרה לח"ה לאכול צאר וגם לכה עד אחר טיאל מן התיבה הנה כי בן החבזון נח כי ודאי דעת הקב"ה בריבוי הטמאיים להקריב מומנו קרבן' לפי שאז לא ידע נח שצייניתו יתיר לו הקב"ה לאכול צאר ולכן מדייק המדרש מיד לקח וכו' ר"ל תיבך

דיס לחוס לביטול מלות יבוס וכנו דמליכו חסיד' הראשונים לא סמנו נטתן רק בלי' ד' כדאית' בנדה ל"ח ע"ס וג"מ מזה חס כבר נת אחיו קידס נטאין אין כאן חסם כלל' וידוע דאברהם קיים כל המלות אפי' ע"ת' וזה רמזה לנו התורה וינת הרן וגו' ואח"כ יקח אברס וגו' משא"כ בחיי הרן לא רלה ליקח בת אחיו נחמת חסם ביטול מלות יבוס עכ"ר פת"ח וע"י ולפי הוועה זו לשיטת המדרש דקרא קחטיב דרך גדולתן וא"כ הרן הו' קטן מכולן' ממילא מוכח מזה ג"כ דאף פשוט נויבס דאי כימא צכור מייבס' אומאי נקדים קרא וינת הרן וגו' דאף בחיי הרן הו' יכול אברהם לקחתה כיון דליכא ביטול מלות יבוס כלל כיון דהרן לאו צכור הו' וא"כ ק' אמאי לא הוכיח הגמ' מזה' רק אפטר דהגמ' עדיפ' נוסכי דא"כ א"א שלא הו' בעולמו לא נוסכחת לה משום דס"ל להס"ס דילן כפיטת הרמב"ס דנומזר י"ל דין צכור וא"ס תי' הגמ' הכ"ל :

ומעתה נבואר דבזה פליגי המדרש והס"ס דילן דהמדרש ס"ל כפיטת הנהת אלפסי דנומזר ח"ל דין צכור והבא אחריו י"ל דין צכור וא"כ ק' קוסי' הגמ' אימא צכור ליבס פשוט לא לייבס וא"א שלא הו' בעולמו מנכחת ספיר צכור ממוזר ככ"ל' אע"כ הוכיח מזה דדרך גדולתן קחטיב קרא והרן הו' קטן מכולן וספיר מוכח דפשוט ליבס מהא דהקדים וינת הרן וכפי' הכתכות אור הכ"ל' והגמ' לטעמי' אזיל דס"ל דרך חכמתן קחטיב' ואפטר לומר דהרן הו' גדול מכולן וכסתר תרופינו הכ"ל ולכך מפני הש"ס מדמייעס דחמכא א"א שלא הו' בעולמו וכו' ועכ"ל דנומזר י"ל דין צכור :

ובאופן נאות יותר ע"ד חידוד יש להוסיף נוסף' כיון דסקיל וטרי בגמ' התס בסנהדרין אליבא דב"ס דגמר נדרות הראשונים' ולב"ס לטעמי' בלא"ה אין מקום לפי' בעל כתכות אור הכ"ל בקרא דוינת הרן וגו' וממילא אין מקום להוכחת המדרש הכ"ל ולהכי ס"ל התס דדרך חכמתן קחטיב' דלכאורה יש סתירה לפי' בעל כ"א הכ"ל מהא דאיתא ביצמות דק כ' טרה אנוכו איילונית הו' שנאמר ותיי סרי עקרה אין לה ולד' אפי' בית נטרין לא הו' לה' ופי' האלגאזי בזה מ"ס ועתה השב א"א כי נביא הוא וידע מהיא איילונית וליכא קדוסי טעות ע"ס' וא"כ כיון שידע אברס מהיא איילונית ואיילונית בלא"ה אינו זקוק ליבוס בדיליק בגמ' מאשר תלד פרט לאיילונית שאינה זקוקה ליבו' ולית לפי' הכ"א הכ"ל :

והיה אחר יציאתם מעדיין לא ידע מהקב"ה יתיר לו • כשיאל מן התיבה • נניד לקח מן הטורים להקריב • בחטבו שודתי ה' רצונו ית' ונתחילה על ככה עכ"ד פח"ח :

והנה יעוין לעיל מ"טכ ב' בראשית לתרץ קושי' חוס' בסנהדרין דכ"ז על הא דאטריך אכל תאכל לאסור אמ"הח לא"הר דהא לא הותרה לו צטר לאכילה ולאזיה צורך הזהרו על אמ"הח וכתבנו לתרץ דנ"מ הוצרך זההרת אמ"הח לעין צלים שהותר לו לאכול צלים הנמצאי' בעופות מלד איסור צטר דאינו בכלל צטר כנ"מ הס"ך צ"ד ס' פ"ז • ואש"ה המעורין בגידין אורזין לו מטום אמ"הח ע"ם באריכו' ולפ"ז נוצאר דלכך כ"ר בהד' ריבוי בטורים אצל בהמות ללמד לנה הטעם דכוונתו של הקב"ה להקריב מהן קרבן דאלו לאכילה הרי כאסר לצ"כ אכילת צטר כנ"מ הבנין אריאל הכ"ל נושא"כ בעופות אף חי הוי מפרש קרא ריבוי הטורים • לא הוי מוכח עדיין דכוונתו להקריב מהן ד"ל דכוונתו בריבוי הטורים לאכול מונבו הביצים שאינן מעורין בגידין דאינן בכלל צטר וגם ליכא צהוא מטום אמ"הח וכיון דמזה אין ללמוד דכוונתו להקריב קרבן • ולכן לא פירש צהד' וכמד' ע"ז ללמוד סתום מן המפורס • ומנילא ילפינן גם זה סתום מן המפורס דנה המפורס צהמות כוונתו להקריב קרבן ה"ה בעופות וק"ל :

שער

הקמן

לפרשת נח

בביצה דף ה' אמר רב יוסף כ"ד הנאסר צוננין לר"ך מנין אחר להתירו • אמר רב יוסף מנא אמיבא לה • דכתיב לך אמור להם שובו לכם לאהליכם וכו' • ומנעתי להקטות אמאי לא הביא רב יוסף ראוי' נקרא דנח • דכשנכנס לתיבה כאסר לו התעמיט • ואח"כ כשיאל מן התיבה הותר לו צפירוס ואי כימא היכא דבטל הטעם לא הוצרך להתיר צפירוס אמאי הוצרך הקב"ה להתירו דהא עיקר הטעם שנאסר לו כפיר"םי מטום שהעולם שרוי בצער • ומנילא ידעינן דכשיאלו מן התיבה מותרין בתעמיט • אע"כ מטום דכ"ד הנאסר צוננין לר"ך מנין אחר להתירו :

ולדעתי נראה דלק"מ עפ"מ דכ"ה הרא"ש ס"פ סבועת העדות דאע"ג דהקב"ה אמר לנח • לא אתה ואשתך והואר לו בתעמיט • ונ"מ כתיב קח"כ ואלו נח ובניו ואשתו • מטום דאף

תאחר מהתיר לו הקב"ה לא רצה נח למטט • עד שנצטע לו הקב"ה שלא יבא המבול לעולם ומעשה הרי חזינן דנח באמת לא רצה למטט אף לאחר מהתיר לו הקב"ה • ומטום שהי' נתיירא מן השחתת עולם • וא"כ עכ"פ לא פסוט לן הטעם דנימא כשפסק המבול בטל הטעם • ולכך הוצרך הקב"ה להתירו ולא מטום דבר הנאסר צוננין וק"ל :

אך יאמר דאפשר דנח באמת ליכא יתור קרא רק דהקב"ה אמר לו שיאלו הכל מן התיבה בנ"מ ובניד וכפי בניד וכל החי' אשר אחר וגו' • רק הא דאמר אתה ואשתך • כיון דבאמת מותרין הם בתעמיט דרך הוא להזכיר איש ואשה ביחד • ורס"י הוכיח רק איסור תעמיט משיבוי לפון בכניסה לתיבה לציאה מן התיבה ודו"ק וא"כ לא נוכח דדבר הנאסר צוננין לר"ך מנין אחר להתירו :

גם מלאחי צילקוט צטט צ"ד דהא דכתיב פרו ורבו בארץ ולא בתיבה וא"כ י"ל דהא דאמר הקב"ה לא מן התיבה והתיר לו תעמיט לדיוקא אחי דאף דכלה המבול לא ישנשו בתיבה • ולכך הוצרך לומר לא מן התיבה אתה ואשתך ודוק :

שער

אשר

לפרשת לך לך

סנהדרין כ"ט אמר ריב"ח כל נוצה שנאמרה לצ"כ וכישינית בסיני לזה ולזה נאמרה וכו' והרי מילה שנאמרה לצ"כ שנאמר ואתה את בריתי תשמור וכישינית בסיני שנאמר ציום השמימי ימול ולישראל נאמרה ולא לצ"כ ומשני ההוא לנולתיהו הוא דאישנית ציום אפי' בשבת • והרי פ"ר כו' ההוא לדבר צבמנין וכו' • ומדקדק' העולם על המקסיין דה"ל לאקשוני צרישא מפ"ר דמוקדס בקרא • ונ"ל לתרץ :

דהנה יל"ד עוד על התרלין דמשני הקושי' ממילה ההוא לנולתיהו הוא דאישנית ציום אפי' בשבת דהא לר' אליעזר בשבת דף קל"ב דיליף דחית שבת מנק"ו ממילה צלרעת אין מקום לחי' זה ואף ד"ל לר"א מוקי ציום אונכסירן • וא"ש גם לדידי' לנולתיהו הוא דאישנית • מ"מ י"ל למה תפס התרלין דווקא שיטת ר' יוחנן שם דנוקי ציום אפי' בשבת • ושצק לתרזי אליבא דשאר אמוראי שם דדרמי דמילה ד"ם מילפותא אחרניא ע"ס • ונ"ל לתרץ הכל בחדא מחתא :

בהקדים מ"טכ ההוס' שם ד"ה והרי פ"ר סינא מנ"ל דלא נאמרה לצ"כ • ואי מטום

משום דלא חשבינהו בזהדי ז' מלות הא ק"ל קוס ועשה לא קחטיב וי"ל דסב ואל"ת כניי הוא דניי סנניה על פ"ד מלוא כניי מלא להסחית זרעו עכ"ל ותמה הרמ"ל בפ"י ונהל' מלכים דדבריהם סותרין לנ"טכ צום" ע"ז דף ה' ע"ב. שהקשו לר"א דאמר נוח"א חסור לז"כ. הא דלא פטיב לי' בז' מלות משום דהוי קוס ועשה אע"ג דסב ואל"ת כניי הוא לא קחטיב ע"ם :

אכן צאמת כבר כתבנו בזה דהרי כבר הרגיש בזה הרמ"ל ג"כ דדברי החוס' בע"א סם סותרין לגמ' ערובה בסנהדרין סם אהא דאר"ל גוי טעבת ח"נו דפרץ הגנ' ולהסצי' בזהדי ז' מננ' ומסיק דקוס ועשה לא קחטיב והרי דיכין דקוס ועשה הוא וקחטיב ומסיק דדיכין הוי כניי סב ואל"ת ו' כע"ס אלנא היכי דהוי כניי סב ואל"ת קחטיב לי' ואל"כ ע"כ ר' אלעזר סם בע"א דהוכיחו החוס' סם דע"כ ס"ל היכי דאיכא קוס ועשה לא קחטיב אע"ג דהוי כניי סב ואל"ת אפטר דס"ל בלמנת כנ"ד בסנהדרין סם דלא חטיב דיכין בזהדי ז' מלות. ואסיק ד"ך ועייל ס"ך וספיר י"ל דכיון דאיכ' כניי קוס ועשה לא קחטיב. ואל"כ י"ל סתמא בגמ' בסנהדרין דמקשה והרי פ"ד וכו' קאי לר' יוחנן דחטיב דיכין בזהדי ז' מלות ולדידי' מוכח היכי דאיכ' כניי סב ואל"ת קחטיב בזהדי ז' מלות ומקשו ספיר והרי פ"ד דאיכ' כניי סב ואל"ת כמ"ס החוס' ולא קחטיב :

והנה הרמ"ל סם הקשה עוד על דברי החוס' הנ"ל דהקשו דמאי מקפי הגמ' מפ"ד דנכ"ל דל"כ לז"כ. ומסוס דקוס ועשה הוא לא קחטיב גבי ז' מלות. דאנחי לא הקשו בזה בנוקדם על קוסי' הגמ' והרי מילה דנכ"ל דל"כ לז"כ. ומי' דגם גבי מילה י"ל דמוכח מולא חטיב בז' מלות דהוי כניי סב ואל"ת דמי סמורה על מלות מילה מורה כניי מלא יונסך עלתחו. ועוד תי' הרמ"ל דקוסי' הגמ' והרי מילה י"ל דקמויך על מתני' דכדרים דף ל"א קוגס טאכי נהנה לערלים מותר בערלי ישראל ואסור במולי אומת העולם ומשמע מלשון הרמב"ם סם סכ' הטעם סי"ל טאכי נהנה לערלים כוונתו טאיכס מלמיכיס בצברית ואל"כ משמע דב"כ איכס מלמיכיס על המילה נסיכי ואילך ע"ס צאריכו' בהרמ"ל סם :

היוצא מזה לתי' ב' של הרמ"ל הנ"ל י"ל דהנקשה שהקשה והרי מילה ידע דמפ"ד לק"נו ד"ל ונכ"ל דלא כאלמה טבת והא דלא כיטנית צקיני משום דהוי קוס ועשה אע"ג דהוי כניי סב ואל"ת לא קחטיב. כמו דע"כ ס"ל לר"א בע"א כמו דכתבו

החוס' סם. אבל מנמלה מקפי ספיר וסווד חונתניחן דכדרים ככ"ל דמיני' מוכח דלא כאלמה לז"כ אכן התרנן לא הביין דקוסי' הנקטן מנוחני' דכדרים הנ"ל ואפטר דס"ל דליכא הכרח מוסס לפי' הרמב"ם הנ"ל כנ"טכ הרמ"ל סם ע"ס אלא הס"ל דקוסי' הנקטן נוכח דלא קחטיב בז' מלות משום דאיכ' כניי סב ואל"ת וע"כ קוסי' הנקטן הוי אליב' דר' יוחנן דקחטיב דיכין בזהדי ז' מלות ומוכח דקחטיב קוס ועשה משום דהוי כניי סב ואל"ת. ומלחר שהוכיח התרנן דעיקר קוסייתו אליב' דר' יוחנן ולכך תי' לפיטת ר' יוחנן דלמנולתיהו הוא דמיטנית לז"כ אפי' בטבת דהא ר' יוחנן דריס הכי בטבת סס' ולכן השת' טראה הנקטן מודברי הנגטרן דנוטרן אליב' דר' יוחנן דווקא' נמשס דס"ל דעיקר הקוסי' אליבא דר' יוחנן דקחטיב דיכין בזהדי ז' מלות ולדידי' לא קחטיב קוס ועשה אע"ג דאיכ' כניי סב ואל"ת ולכן הקשה ג"כ והרי פ"ד דע"כ ג"כ ל"כ לז"כ מולא קחטיב בז' מלות אע"ג דהוי קוס ועשה דסב ואל"ת כניי

היא דמורה מלא להסחית זרעו ודו"ק :
ועפ"ז מפורז כניי ננאי דקפי' לכאורה סם אהא דקאמר הס"ס בצנהדרין על הקוסי' והרי מילה כו' אבע"א מילה מועיקרא לאברהם הוא דקמורה כו' דתנווה לכאורה הוא שנוי' כיון דעדיין הקוסי' מפ"ד בנ"ע ונ"ל עדיין למלתייהו הוא דמיטנית. וכה"ג י"ל גבי מילה ולנחי ל"ל דמילה מועיקרא לאברהם וכו' :

ולדברינו הנ"ל א"ס. ד"ל הך אבעית אינא ס"ל לדוחק הך שנוי' דלמנולתיהו הוא דמיטנית אלא דס"ל דמפ"ד בלא"ה לק"נו ד"ל דבלמנת נוהג לז"כ ודלא קחטיב משום דהוי קוס וקשה אע"ג דהוי כניי סב ואל"ת לא קחטיב. כמו דס"ל לר"א בע"ז ודלא כר' יוחנן. ול"ק לי' כ"א הקוסי' מנמלה מכח מתני' דכדרים כמס"כ הרמ"ל. ולכן ע"ז משני ספיר מילה מועיקרא לאברהם כו' וכיחא כניי לפ"ד דהרמב"ם לפיטנו ספי' מתני' דכדרים הנ"ל דערנלי' היינו טאיכס מלמיכיס בצברית. ומוכח מזה דמילה א"כ צב"ג. ולכן א"ס ספ' בחיבורו צפ"י דמהל' מלכים כמנוי' דאיבעית אינא דמילה מועיקרא לאברהם הוא דקמזהר דווקא היטב מאד :

לפרשה הנ"ל
בתנחומא ויאמר ד' אל אברהם לך לך נאמרך למדכו דבינו נוהו סיהא מותר לקרות ק"ס כשהוא מהלך וכו' ותמוה מאי סייכו' יש לסאלה זו להאי פרשה בנ"ט לך לך נאמרך. ונראה עפ"נו

עפ"מ דלית' בצרכות דף יו"ד צונתני' ב"א צערב כל אדם יטה ויקרא' ובצוקר יעמוד סנאמר בצכבך ובקומך ובה"א קורא כדרכו סנאמר ובלכתך בדרך' וב"ס בלכתך בדרך ומאי עבד לוי' לכדתני' בספחך ובביתך פרט לעיסק בצוניה ובלכתך בדרך פרט לחתן כו' דבלכתך בצוניה פטור' וב"ה לא נומילא טועית מוכי' דלפי' בדרך כתי' קרי בלכת דרשות' והנה באמת תמוה והרגיש בו הרפ"י דמכ"ל עדיין דבלכת דרשות אפי' בדרך כתי' קרי דלמא לריך להפסי' ולעמוד ולקרית' ורמזי לבאר דבמאי פליגי ב"ס וב"ה :

והנה לולי דברי הגמ' י"ל במאי דפליגי ב"ס וב"ה עפ"מ דבסוכה דף כ"ה נוקטה הגמ' ועוסק במצוה פטור מן הנוצרה מהכא יליף וקרא דבסתתך כו' מהתם נפקא ויהי' אנטים אשר הי' טמאים לנפש אדם' טמאוי מת נצורה היו טהל ז' שלהם בע"פ דכתיב ולא יכלו לעשות הפסח ביום ההוא וגו' ונטעי לריכי דאי מהתם מטוס דלא מטא זמן חיובא דפסח' אבל הכא דנטא זמן חיובא דק"ס חיינא לא קמ"ל' ואי ונהבא מטוס דליכא כרת וכו' ע"ס :

ומעתה י"ל דב"ה ס"ל דלא אמרינן האי סברא דבפסח לא מטא זימנא מקרי דהרי כבר ידעו שכמיטמאו לא יוכלו לטהר קודם פסח' א"כ נוקרי מטא זימנא ולפ"ז ספיר ילפינן ק"ס נופסח מכה כ"סכ אע"ג דליכ' כרת והנה יעוין סס בגמ' דסוכה' דכתבו התוס' דהא דלצטריך ובלכתך בדרך לחתן דפטור מק"ס מטוס דבסתתך צבייתך ידעינן רק עוסק בצוניה' מטא"כ בחתן דטריד רק טירדה דמצוה לא היו ידעינן ולכך אצטריך ובלכתך בדרך לחתן ע"ס ולפ"ז י"ל דב"ה ס"ל דקרא בספחך ובביתך ע"כ אתי לחתן' דאי לעוסק בצוניה כבר ידעינן מנפסח דג"כ נוקרי מטא זימנא ככ"ל וא"כ אייתר ובלכתך בדרך לחתני' דקורא כדרכו בדרך :

ולבאורה נראה דב"ס הי' לו הוכחה לזה דע"כ איכא לחלק בין מטא זימנא ללא מטא זימנא ממה שהקטפה התוס' ביבמות דף ר' ובב"מ דל"ב בהא דלמרינן יכול אם אמר לו אציו חלל יטענע לו' ת"ל איס' אמו ואציו תראו ואלת שבתותיו וכו' דל"ל קרא להכי בלאו קרא' מני ידעינן מן סברא שהיא ואציו נזוהרין על השבח כדלמרינן כה"ג בקדושין' אציו הומר הסקני מים ואינו אומרת וכו' מטוס סאתה ואמך כו' ולבאורה י"ל בודאי התם הוי סאתה האב והאם בהדא זימנא וודאי נוסברא האב קודם מטוס סאתה ואמך

וכו' והא דלצטריך הסמיכות י"ל צענין הזה כהא דלמרינן אין מפליגין בספיכה ג' ימים קודם שבת או לילך במדבר בספירא סאס ילך היום יצטרך לחלל שבת ונעיתה אם נזוה לו אציו סילך למדבר או יפלג' בספיכה ג' ימים קודם לשבת' דכימא אע"פי סבודאי יצטרך לחלל שבת עי"ז' מ"צ כיון דעדיין לא מטא זימנא זמן החילול כ"א לאחר חזרה ימים ונזוה כבוד חל מיד היום הזה יכול יטענע לו' ולכך אצטריך קרא דלפי' ככה"ג אל יטענע לו' וא"כ נזוה הוכיח ב"ס דליכא חילוק בין מטא זימנא ללא מטא זימנא' רק התם דגלי גלי אבל לענין ק"ס אי לאו יתורא דקרא לא היו ילפינן עוסק במצוה נופסח' כדמסיק הגריכותא אמנם ב"ה י"ל דס"ל כסיטת הפוסקי' כמ"ד אציו רשע אינו מחויב לכבדו ולסיטחו בלא"ה ליכא למימר דדרסינן הסמיכות הכ"ל דאם אמר לו אציו חלל שבת דאל יטענע לו דומילא ידעינן כיון דאציו רשע הוא אינו מחויב לכבדו ובאמת דעת הרמב"ם דאציו רשע נ"מ מחויב לכבדו וע"כ היינו דדרש מהך סמיכות דמוכח דמחויב לכבדו אף אציו הרשע :

והנה אית' בגמ' לך לך מארנך ומוולדהך אמר הקב"ה לאברהם לך אני פטור מביבדו אב והקטו המפרשים למאי הוצרך קרא לפטורו הלא בלא"ה מרח רשע הוי ואינו מחויב לכבדו' אכן לסיטת הרמב"ם א"ס דס"ל באמת דאציו רשע מחויב לכבדו :

ורפ"ז נבואר התנחומא הכ"ל דבג"ז לא היו מלי לניבצעי' נהו סיהא נותר לקרות ק"ס כשהוא מנהלך דס"ל דמוכח וקרא דבלכתך בדרך דליכא למימר דלצטריך פרט לחתן' דכבר מוכח מנפסחך צבייתך דלעיסק במצוה כבר ידעינן מנפסח' אבל למאי דאמר לך לך מארנך והיינו דקאמר לוי' לך אני פטור נמצות ביבדו' ומכלל דאציו רשע חייב לכבדו והיינו דמוכח מסמיכו' הכ"ל דאתי למעט אם אמר לו אציו חלל שבת דאל יטענע לו' ומכלל דאציו הרשע מחויב לכבדו וק' אי דרסינן סמיכו' הכ"ל' ק' ל"ל הלא בלא"ה ידעינן מכה ס' סאתה ואציו כקוסי' תוס' הכ"ל וכו' כתרזינו הכ"ל' דלצטריך להכי דלמור לו אציו ספליג' בספיכה ג' ימים קודם שבת דלא כימא מטוס דעדיין לא נטי זימנא ככ"ל וא"כ מוכח דהט"ס לחלק בין נטי זימנא או דבאמת י"ל דילפינן מהך קרא דאין לחלק בין נטי זימנא או לא נטי זימנא' ולכך קאמר ספיר ילמדונו רבינו' אי נותר להרות כשהוא מנהלך אי כימא דלצטריך קרא לע סק בצוניה ולא ילפינן מנפסח' וקרא

וקרא **דלכתך לחתן** או יומא קרא דבטבחך לחתן דעוסק בנלוה ידעינן נוספח דלא מסתברא להלק בין נוטי זמנא ללא נוטי זמנא לפי האמת וקרא דלכתך בדרך טיקרא ק"ס בדרך וק"ל:

שער

המים

לפרשת לך לך

אית' במתני' לכדרים פ"ג רבי אומר גדולה מילה סכל המצות מעשה אברהם לא נקרא שלם עד סמל סכאמר התהלך לפני והי' תמים דבר אחר גדולה מילה סאלנולא היא לא ברא הקב"ה אח עולמוי פנאמר כה אגרה' אם לא בריתי יומם ולילה הקות עמי' וארץ לא שנתתי וי"ל חדא כיון דלנאמי דאמר דבר אחר גדולה ביותר מעלת מצות מילה סכל העולם כצרא בטבילה ומה לורך לראי' ראשונה סכית דעכ"פ הי' לו לחנא דמתני' להקדים מעלה זו לראשונה וכו"ל ע"פ חידוד דעל כל ראי' יהי' סתירה אכן בדרך מנ"פס יתיקיים אחת או מקרא דהתהלך לפני או מקרא דאם לא בריתי וגו':

ונקדים גנ' דקדושין איהי מוכ"ל דלא מהייבה למינהלי דכת"ב כאשר צוה ד' אוחולא אוחה והקסו בתום ל"ל קרא היפוק לי' דהו"ל מ"ע שהז"ג דאין מלין אלא ביום ונמים פטורין ויתירלו דחתי' כו"ד מנ"כ כוהג' ביום ובלילה ורקומי' מפורסנות דאכתי' לנ"ד דגם ונ"כ אינו אלא ביום קרא דאוחו ל"ל:

ס"ל באמת כו"ד מילה בנכרי כסירה ואטריך אוחו ולא אוחה דאשה פסולה למול:

והנה התי"ט מקשה מנ"ל דלא נקרא תמים אלא ע"פ המילה מסוס גדולה מילה דלנא מסוס לכבר קיים כל המצות ובמצות מילה הסלים כל המצות ותי' דח"ס ע"פ פירש"י בחוונט ע"פ ויפול אברם על פניו דמקודם לא פרתה סכינה עליו מטעם שהי' עליו ערלת בשר ומנילא לא נקרא תמים אבל לא נמדד המצוה אמנם הקסמי' לפירש"י הדק"ל קומי' המפרשי' סהקסו מדוע לא קיים אברהם מצות מילה קידם סכטוה כמו סקיים כל המצות ותי' מסוס גדול המצוה ועושה ובכל המצות הי' באפטרי לקיים גם אחר סכטוה מנא"כ במצות מילה ולפירש"י עדיין קסי' דהא קיי"ל גר סכתגייר כשהוא מהול וכולד כשהוא מהול נריך להטיף ד"ב וא"כ עדייןק' לפיר' סי' מדוע נכע הפראת סכינה נמד ערלת בשר ה"ל למוול מקודם ואחר הנניו יטיף ד"ב דלא יהא גר סכתגייר כשהוא מהול אמנם למ"ד גר סכתגייר כשהוא מהול א"ל להטיף ד"ב ח"ס והנה במדרש יליף דגר סכתגייר כשהוא מהול או כולד מהול נריך להטיף ד"ב מהמול ימול ולכאורה הא אטריך הך קרא למילה בנכרי פסילה וע"כ דס"ל להך מ"ד דמילה בנכרי כסירה או דס"ל לכבר ידעינן דמילה בנכרי פסולה מואתה את בריתי תסמור ועכ"פ מ"ד מילה בנכרי פסולה מהמול ימול וע"כ ס"ל דגר סכתגייר כשהוא מהול או כולד מהול א"ל להטיף ד"ב:

והנה התי"ט הקסה על הא דאמר גדולה מילה סצרא בוקב"ה את עולמוי סכאמר אם לא בריתי יומם ולילה דאיך כוכל לומר דהך קרא קאי על מצות מילה הא קיי"ל אין מלין אלא ביום ואיך קאמר אם לא בריתי יומם ולילה והנה בודאי אי מילה סל"כ כוהג' אף בלילה ח"ס כיון דעכ"פ אסכהן מצוה זו גם בלילה דהיינו ביום"כ סייך ספיר לומר אם לא בריתי יומם ולילה וגו':

והנה הת"ח כ' בע"ז דפלוגתא דרב ור' יוחנן היינו אלביא דר"י הנסיא דס"ל מילה בנכרי פסולה ופליגי בטעמא דידי' ע"ס וידע דר"י הנסיא היינו רבי:

ורפ"ן מבואר היטב דברי רבי דלמיטת' איז דס"ל מילה בנכרי פסולה וידע דאיכא למילף מואתה את בריתי וגו' וגם מהמול ימול ובפנת איהו הוי יליף מהמול ימול והס"ל דגר סכתגייר ח"ל להטיף ד"ב ולזה אומר גדולה מילה סהי' אברהם ל"ג תמים אלא ע"פ המילה וכפי' ס"י סלל

חזק לפרשת לך לך המשולש

מוכח דלמאנתעו סדרי הכתובי' ככר כולד אז יסומעאל
 חמוס לק"נ חדא דהרי אבינונך לא ידע וזנה סי"ל
 בן מהגר סהרי לא הי' ענוו . ועוד כנוו דכ' החוס'
 בקדושין ס"ח דבן הכולד מן הספחה אינו קרי בן
 לכ"ד . וכ"ס הרמב"ם בפ"א מהל' הילכה ופ"כ ח"ט
 דה"ל באברהם כאין לו בנים . וגם דיל' למאברהם
 מוכח רק דמיסת הבעל מתיר באין לו בנים לאות'
 אשה סא"ל בנים מבעלה חף טיט לו מאשה אחרת
 ודו"ק :

ובזה יס להבין המסך דברי החוס' בקדושין טס :
 דרשה הגמ' למילף דמיסת הבעל מתיר מדא"ר
 אלמנה לכ"ג ומסיק ודלמא לכ"ע בעט"ל"ג בלאו"כ . וכ'
 החוס' לכ"ע בעטה ואומר ר"י דאיכא עשה בא"ח
 ודבק באשתו ולא באשת חברו . ואח"כ הקשה תימא'
 דלא ילפינן מתיר מיתה מק"ו מגט וכו' . ומדקדקי'
 המפרשי' איך תלי' הך קוסי' למאי סהקדמינו פי'
 ר"י דאיכא עשה דא"ח ודבק באשתו ודלא כפירש"י
 דאיכא עש' דויאלה והית' ע"פ ולפ"ד הכ"ל מבוחר
 דבאמת י"ל דספיר נקמי החוס' דתתיר מיתה מק"ו
 מגט . ולית' למאי דמתרץ המהרי"ל הכ"ל דכימא'
 דיו אסוף דינא דאינו מתיר מיתה אלא באין לו בנים
 דהרי חף ענאן דאית' לי' דיו מודה היכי דניספד
 ק"ו לא"י דיו . וגם כאן מוספד ק"ו דלאין לו בנים
 לא אנטרדיך ק"ו וככר נוכל למילף מנאברהם אכן כ"ז
 לפיר' דרך עשה ודבק באשתו כאמר לב"נ .
 ומסא"כ לפרשי' דלכ"ע בעטה מויאלה והית' דזה
 עדיין ל"כ לב"נ . וא"כ לא מוכח מאברהם כלל . וספיר
 י"ל כס' ומהרי"ל הכ"ל ולכך סמכו החוס' קוסייתס .
 לפי' ר"י דוקא וק"ל :

לפרשה הגמ' ד' י"ג מיסת הבעל נכ"ל דמתיר ואמאי לא יליף מנה סכאמר כפרסתינו סאמר אברהם אמרי כח אחותי את וגו' . והי' כי יראו אותך המלרי' והרגו אותי דאי כימא דמיסת הבעל אינו מתיר מה יועילו בהריגה זו וע"כ מוכח מזה דמ"הב מתיר וכו' :

שער לפרשת לך לך הקטן

בגדרים דל"א במתני' רבי אומר גדולה מילה
 שכל הנויות טעמה אברהם אינו לא
 נקרא תמים . אלא ע"ס המילה סנאמר התהלך לפני
 והיה תמים . דבר אחר גדולה מילה . סאלמלא היא
 לא בראה הקב"ה את עולמו . סכאמר כה אמר ד'
 אס לא בריתי יונס וליילה חקות תמים וארץ לא סמתי .
 ובאמר סכבר עמד בזה אה"מ הגאון ז"ל לחבר
 הך תרי מימרות הדדי . ככר ג"כ מה סכלע"ד
 בדרך חידוד ליתן קיסוד ודיקו' ולבאר דזה תלי'
 בזה . דסבייל דאמר רבי גדולה מילה שכל המנוות
 וכו' . ולכך ספיר אמר ג"כ דגדולה מילה סאלמלא
 היא לא ברא את עולמו :

עפ"מ דהעולם נקסין דלמה קיים א"ס כל הנויות קודם

פלא הי' בו הסרחת טכינה . והא' דלא נול מקודם
 מטוס דא"כ לא הי' ביכולתס אה"כ להיות מלוה
 אעשה ככ"ל דס"ל גר סכתגייר כשהוא מהול א"צ
 להטיף ד"ב ככ"ל . אכן בכדי פלא סאמר דאולי
 ילפינן דמילה בככרי פסולה מואתה את בריתי וגו'
 ואייתר מהול ימול דגר סכתגייר כשהוא מהול לריך
 להטיף . וא"כ ליכא למימר כפירש"י דלא סרתה עביו
 טכינה עד פמל ק' למה לא מל את עזמו מקודם
 ואח"כ כסנכטוה הו"ל להטיף ד"ב וכיון דמוכח דלא
 כפירש"י קסי קוסי' התי"ט דמכ"ל דלא נקרא תמים
 אלא ע"ס המילה . דלמא מטוס דהסלים כל המנוות
 ככ"ל ומכ"ל דגדולה מילה מהאי טעמא :

ולכך אמר דבר אחר גדולה סאלמלא כו' לא ברא
 הקב"ה את עולמו סכאמר אס לא בריתי
 יונס וליילה וגו' . רק דעו"ק קוסי' התי"ט לריך
 אפטר לומר דקאי על המילה . דהרי אין מלין אותו
 אלא ביוס' אכן אי ילפינן דמילה בככרי פסולה
 מואתה את בריתי ססמור וא"כ גם אשה פסולה
 מהאי קרא ואייתר אותו ולא אותה לחרוי דאיכה
 מחויבת לבקט למוהלו וק' הרי הו' מ"ע סהז"ג
 כקוסי' החוס' וז"ל דמס"ב בין ביוס ובין בליילה וא"כ
 ספיר מוכח . דגדולה מילה מקרא דאת בריתי יונס
 וליילה וכו' ול"ק קוסי' התי"ט כיון דאסכתח מילה חף
 בליילה במס"ב ככ"ל וא"כ ממ"נכ מוכח דגדולה
 מילה ודו"ק :

לפרשה הגמ' ד' י"ג מיסת העולם על הא דמקשה הגמ' בקדושין

הנה ד' י"ג מיסת הבעל נכ"ל דמתיר ואמאי לא יליף מנה סכאמר כפרסתינו סאמר אברהם אמרי כח אחותי את וגו' . והי' כי יראו אותך המלרי' והרגו אותי דאי כימא דמיסת הבעל אינו מתיר מה יועילו בהריגה זו וע"כ מוכח מזה דמ"הב מתיר וכו' :

עפ"מ דתוס' מקסיס טס תימא דלא יליף סתתיר
 מיתה מק"ו מגט ונה גט סאינו מתיר ליבוס .
 בסוס ענין אפי' אין לו בנים . מתיר לעלנוא ככל
 ענין מיתה סמתרת ליבס באין לו בנים א"ד סתתיר
 לעלנוא ככל ענין ותי' מהרי"ב דיל' דיו אסוף דינא
 דמיתה סמתרת ליבס היינו באין להמת בנים כך
 מיתה מתרת לעלנוא רק באין לו בנים . ולפ"ז מבוחר
 כיון דידע המקסן דבאין לו בנים בודאי מ"הב
 מתיר דאיכא ק"ו מגט וא"כ גם מאברהם לא מוכח
 דהרי עדיין לא הי' לו אז בנים וספיר יועילו
 בהריגתס . ואין להקסות אכתי מועטה אבינונך

קודם סכנאטוה : ובמנות מילה הנחתין עד סכנאטוה ומתרתין לפי דקיי"ל גדול המורה ועושה מומי סאיכה מורה ועושה ולכך בכל המנות הי' באפסרי לקיים אף קודם סכנאטוה ואח"כ כפיטוה איתן הקצ"ה הרי ביכולתו ג"כ לקיימן אח"כ להיות מורה ועושה משא"כ במנות מילה אי הוי מקיימה קודם סכנאטוה : אין באפסרו לקיימה אחר סכנאטוה ולכך הנחתין להיות מורה ועושה : אכן הנה לפ"מ מוכח מבח קוסי' הכ"ל דגדול מורה ועושה וכו' חקסי על הא דרבי דאמר גדולה המילה סכל המורה וכו' ל"כ תניס אלא ע"ס המילה : דלמא הא דקרא תניס ע"ס המילה מטוס דוכה אז להיות מורה ועושה : וגם אס הי' מורה מורה לו אחרת : והוי מקיימה הי' קרא תניס : ומכ"ל דגדולה ימות מילה :

עב"ג דבאמת רבי ס"ל דגדול הינו מורה ועושה כו' ואס דקסי' קוסי' העולם למה לא מל אברה' את עצמו קודם סכנאטוה י"ל תי' אחר על קוסי' העולם הכ"ל עפ"מ דאית בע"ז דף כ"ז אמתר רב אמר מילה בכרי פסולה דכתיב ואתה את בריתי תשמור וכרי אינה בכלל ברית : ור' יוחנן אמר דכתיב המול ימול המל ימול ולפ"ז לרב לק"מ הא דלא מל עצמו ה"א קודם סכנאטוה : דלא הי' ביכולתו למול את עצמו מטוס דעדיין לא הוי בכלל ברית :

אב"ג כ"ז לרב דליף מואתה את בריתי תשמור אבל לר' יוחנן דליף מהמול ימול : המל ימול וא"כ בלא"ה רריך לוור דהי' מוהר אברהם למול את עצמו אע"ג דלא הי' מהול מטוס דבטעה שמל את עצמו הוי מהול ונקרא המל ימול ע"ס סופו : וא"כ הק"ל דה"ל למול את עצמו קודם סכנאטוה :

והנה מהקינן סס בע"ז דא"כ אשה בין רב לר"י דלרב אשה פסולה למול מטוס דאינה בכלל ברית ור"י אשה כסירה למול מטוס דאשה כמאן דמיהילא דמי' : והגה לרב דאשה פסולה למול : כ' התוס' סס בע"ז דהא דאיטריד קרא בקדוסי' כ"ט כאשר כויה אלקי' אותו ולא אותה היינו דאינה פחייבת להדר למוהלו : ולפ"ז לדידי תקסי קוסי' תוס' בקדוסי' כ"ט דל"ל קרא דאותו ולא אותה דאינה פחייבת לבקם להדר למוהלו תיפוק לי' דה"ל י"ע סה"ג דמס' א"כ אינה כוהגת בליה ונסיס פטורות : ול"ל כס' הת' סס דאיטריד קרא דאותו ולא אותה למ"ד מס' א"כ עובא אף בליה זה"ל מ"ע שלא הז"ג ונסיס חייבות :

והנה העולם מקסי' סס דלמ"ד מס' א"כ אינה כוהגת בליה תקסי' ל"ל קרא דאותו ולא אותה

בקוסי' תוס' דהא הוי מ"ע סה"ג ונסיס פטורות : והנה יעוין לקינן : בפ' חזריע בדברי אמר"ז הגאון בעל ספר אשר זל"ל : דנותרן קוסי' תוס' בטוב טעם : דלפ"מ דפ' הרא"ש דביעבד יס מל בליה : א"צ להטיף ד"צ לק"מ קוסי' תוס' הכ"ל דלא נוקרי מ"ע סה"ג אלא דומי' דחפילן דילפינן מיינה : דל"ס כלל מורה זו בליה וכדומה לו משא"כ במנות מילה כיון דביעבד א"צ להטיף ד"צ לא נוקרי מ"ע סה"ג ע"ס : **והנה** בדברי הראש הכ"ל : דביעבד אס מל בליה מ"צ להטיף ד"צ יס לבאר קוסי' התי"ט על המתני' הכ"ל דקאמר רבי גדולה מילה פאלמלא היא לא ברא את עולמו סכאמר אס לא בריתי יומס וליה וגו' : דאיך כינא דהך קרא אס לא בריתי יומס וליה קאי על מצות הברית מילה : דהא אסור למול בליה אף מוס' צ למאי דקיי"ל כרבנן ואיך קאמר בריתי יומס וליה : ולפי"ס הרא"ש הכ"ל כיון דביעבד מהני וא"צ להטיף ד"צ : א"ס הא דקאמר בריתי יומס וליה וגו' אף דקאי על המילה :

והנה מובאר היטב המסך דברי רבי' דקאמר גדולה מילה סל"כ תניס אלא ע"ס המילה וכו' ותקסי קוסי' תניס הכ"ל דלמא מוס' ה נקרא תניס מטוס דבמנות מילה הי' מורה ועושה וכו' ועכ"ל דס"ל דאינו מורה גדול ותקסי לפ"ז למה לא מל אברהם את עצמו קודם סכנאטוה וז"ל מטוס דדרסינן ואתה את בריתי מי פהוא בכלל ברית וקודם סכנאטוה לא הי' בכלל ברית : אלא דלפ"ז גס אשה פסולה למול מטוס דאינה בכלל ברית וע"כ הך קרא דאותו ולא אותה היינו דאינה פחייבת לבקם למוהלו וק' הא בלא"ה ידעינן דהוי מ"ע סה"ג בקוסי' תוס' : ולכן קאמר ד"א גדולה מילה פאלמלא היא לא כתיקיימה סניס וארץ סכאמר אס לא בריתי יומס וליה : וק' אי כינא דברית יומס וליה קאי על המילה : תקסי קוסי' התי"ט הא אסור למול בליה : ועכ"ל כסיטת הרא"ש דביעבד א"צ להטיף ד"צ ולכך ספיר סיך לומר בריתי יומס וליה : ולפ"ז ספיר י"ל דאשה פסולה למול מטוס דאשה את בריתי תשמור וגם בכרי פסול מטוס פאינה בכלל ברית ולכן לא מל א"א קודם סכנאטוה מטוס דלא הי' בכלל ברית ודו"ק :

אשר

שער

לפרשת וירא

במדרש רבה : אמר ר' לוי והנה מלצה אנסיס : אחד כדמה לו כדמות סדקי ואחד כדמות לוטי וא' כדמות ערבי וכו' אמר ר' אבהו אולה

חוט

לפרשת

וידא

המשורש

אוהל פליץ של א"ל מפולס הי' וכו' פכ"ל: ונראה
לחת דבק דברי ר' אבהו לדברי ר' לוי:

מזהא דאית צ"מ כתיב כלבים עליז וכתיב וירץ
לקראתם: כד חזויהו דהוי שרי ואסיד פירעו
מיד וירץ לקראתם: ומקשה הרא"ם דה"ל לכתוב
וירץ לאחריהם: ותי' ביון דביתו של א"ל מפולס
הי' והי' פתוח מכל ד' מארבע רוחותיו וכיון שהלכו
ממנו בפתח שמלך זה רץ אברהם בפתח שמלך אחר
ובח' לקראתם: ובספתי חכמים תי' תי' אחר צ"מ
תולדת יצחק כיון דאין גב למלאכים שנאמר ולא יסבו
בלכתו ולכך ל"ס לומר וירץ לאחריהן: ולפ"ז מבוחר
דנאחר דאמר ר' לוי אחד כדמנה לו בדמות סרקי וכו':
וא"כ באו אליו כדמות אנשים ולא כמלאכים וא"כ
כסתר תי' הס"ח הנ"ל ויקשה קושי' הרא"ם הנ"ל
ולכן בא ר' אבהו לתרץ הקושי' כמו פתי' הרא"ם
וקאמר אוהל פליץ של א"ל מפולס ושפיר מלי למימר
בתי' הרא"ם וק"ל:

לפרשה הנ"ל

בב"מ פ' הסועלים ויקח חמאה וחלב ופת היכן
הי' חומר אפרים ונקאמה לתמידו של ר"מ
אברהם אבינו אוכל חולין בטרהה הי' וסרה אמנו
פרסה נדה הית' ונטמאת העיטה וכו' וי"ל דא"ל
שמדייק טהי' תלמידו של ר"מ:

ונראה לבאר עפ"י דרמ"י פי' טס אהא דא"ל
אוכל חולין בטרהה הי' טעמא על טהרת
קדש וכו' המהרש"א בח"ל צנדה דקו"ו טעם אהא טכ'
רפ"י דאוכל חולין טעמא עט"הק דוקא: הא סגי
גם בטעמו על טהרת תרומה ותי' דבר הפלא דהנה
הרא"ם הקשה אדברי אפרים מקאמה הנ"ל: וז"ל
לפי סדר הכתובים כטמא הלחם קודם הבצורה ע"י
טפירסה נדה: וא"כ איך לחקה טרה לאמור אחרי
בלותי הית' לי עדנה: הלא כבר צו ביום פרסה נדה
ודחק הרא"ם לתרץ דהכי אמרה באונת אחרי בלותי
הית' לי עדנה: אבל ודאי זקן אבל מהרש"א חומר
דיום לתרץ זה דוודאי לא פירסה נדה עד אחר
הבצורה: אלא שהמלאכי' ידעו שתפרום נדה היום
והגידו כן לאברהם: ולפ"מ דקיי"ל: דכד מוטמא
טהרות דע"ל לע' לנפרע: מה"ט לא רצה אברהם
ליקח הלחם: אע"פי טעמא קודם טפרסה נדה:
וגרסי' טס צנדה ח"ר הוכח הא דנטמאה מע"ל
לנפרע בין לקדש ובין לתרומה: ופריך והתנא תני
לקדש אבל לא לתרומה ומוטמי קבלה מיכי רחב"י
בחולין טעמא עט"הק ולא על טהרת תרומה:
וא"כ כיון דרמ"י רצה לתרץ קושי' הרא"ם בתי'

המהרש"א חזה אינו אלא בחולין טעמא עט"הק:
ולכך הוצרך לדייק פא"ל אוכל חולין בטרהה עט"הק
עכ"ל:

אבן לכאורה נראה דלית לתי' הנהרש"א על
קושי' הרא"ם הנ"ל: דהא המהרש"א בעצמו
סיים טס בצוקף דבריו וז"ל אע"ג דסרה הית' זקינה
ותנן תסס צמחיתין דזקינה ד' טעתה הא אמרו
בגמ' דר"ח חומר דסרה חזרה לכערותה כחפטה
הקטנים וחזרה הויע' למקומה וא"כ נאזו הי' לה דין
ילדה שמתמאה מע"ל ע"ל לזונה אמרוין טס דר'
לוי חמר הניקה בני' טרה אע"פי שלא היה לה אלא בן
אחד: לפי סברה ציום הגמול א"ת יצחק עשמה סעודה
גדולה לסרות הנדיבות לפי פליגי סדור הי' אומרים:
ראיתם זקינה זו הביאה אסופי מן השוק ואומרת
טהיאל ילדה ולכך זימנה בסעודה השרות עם הילדים
הקטני' והניק' אות' בפניה: והכ' ר' לוי וודאי ל"ס
כדברי ר"ח הנ"ל שאמר החזיר לנערותה: דא"כ כבר
כיכר הכס גלוי לכל טעמא כילדה ממש ולא היתה
לריכה לעשות סעודה לזמן הסרים ולהניק את צניהם
להוליא אותם מדעתם הנכזבת: וא"כ לפ"ז לר' לוי
ממילא נסזר תי' הנהרש"א טהרי לרעתו נטמאה
זקינה כמ"ט ראיתם זקינה וכו' וא"כ באמת יש לה
דין זקינה דאמרינן בה ד' טעתה כמ"ט טכ המהרש"א
בעצמו:

והנה כ"ל לומר טעם פלוגתתן: דר"ח ור' לוי
הנ"ל: דר"ח ס"ל דוודאי מאצרא לא נגרעת
טרה מיוכבד דדרסינן בגמ' ויקח א"ת צת לוי סחורה
לנערותה וא"כ צוודאי גם צטרה ה"לדיק' לא נמנע
מומנה נס גדול כזה: אמנם ר' לוי הנ"ל ס"ל דבאמת
לא חזרה לנערותה שאין סקב"ה מנדה צניסא צכדי:
על לא נורף רק ציוכבד: טהי' לה פלגה צנים
צוקנותה דהיינו אהרן ומטה ומרים והתוס' צבכרת
ד"ה כתבו טאהרין הי' קמים מנפסה ג' טנים: ומרים
כולדה ג' טנים קידם אהרן ומבוחר צקרא דבת ק"ל
טנה הית' יוכבד כטיילדה למטה: וא"כ צלידה
ראשונה לנורים הית' זקינה צת קכ"ו טנים ואם
הית' גטמרה זקינה הית' רכיכה לנס: צכל לידה
ולידה: ולכך נעמא לה נס רק צלידה הראשונה
סחורה לנערותה כדי למעט צניסא: מוט"כ טרה
שלא ילדה צוקנותה כ"א פעם אחת לא הי' מן
הנורף להיות חזרה לנערותה ודי רק צנס: זה טילדה
פעם אחת כשהיתה זקינה:

אמנם התייבא אי ס"ל לר' לוי כמ"ט צב"ב ד"י
דהא דכתיב וד' צרך את אברהם צכל
שלא

עלם ילדה לו בת. וא"כ לא הי' לטרה כ"א לידה אחת וא"ט ככ"ל אבל לנ"ד מהי' לו בת ובכל שנה ולתי' א' של התוס' עס דס"ל דמטרה הי' והא דלא הטיאה ליחזק דקטנה הי' א"כ נסתר החילוק שבין טרה ליוכבד ככ"ל. וא"כ י"ל דר"ח הס"ל כנ"ד מהי' לו בת וס"ל דמטרה הי' א"כ גם טרה צודא הי' הנס כנו ציובד טחזרה לנערותה:

מהי' לו בת וא"כ צודא חזרה לנערותה כנו יוכבד כיון דהי' לה ג"כ בנים רבים ודו"ק:

ובאופן אחר נאות י"ל לדבריו הכ"ל דלפי שיטת הנהרש"א ע"כ ס"ל אפרים נקטאה ללא כר' לוי דרש הניקה בנים פעשתה סעודה והניקה בנים אחרים והוא כיון דס"ל ע"כ דחזרה לנערותה א"כ לא הי' נוקס ללגני הדור לנוור דאספה מן השוק דהרי הנס הי' גלוי ונופורסס ונחא דחזרה לנערותה רק ד"ל דאי אמרינן דרשא דוה' צרך את אצרהס בכל דילדה לו בת א"ס הניקה בנים למון רבים דהיינו מי נוילל לאצרהס הניקה בנים טרה ע"ס העתיד נאחר סחוליד גם בת. וא"כ מבואר היטב דנדייק דהי' תלמידו דר"נ דס"ל כשיטת אחרים דר"נ ס"ל דבת הי'ה לו וא"ס הניקה בנים טרה ולעולם דחזרה לנערותה ונטמאת מע"לע ולכך לחס לא הביא סייע שפתרוס כדה כפי' מהרש"א הכ"ל ודו"ק:

והנה מלמון הגמ' דנקי' סתמא א"א אוכל חולין בטרה הי' מורה דס"ל כפי' הרש"ס דבאמת כבד פרסה כדה ולכך גם אם אכל על טהרת תרונה א"ס דלא הביאה לחס. אבל אי כימא כתי' הנהרש"א מוסס דוטמא מע"לע וע"כ ז"ל דאכל חולין עט"הק דוטמא מע"לע ה"ל לפרס ולא למסס. וגם הלסון דקאמר טרה אמנו פרסה כדה הי' משמע דכבד פרסה כדה אע"כ דאפרים נקטאה ס"ל כר' לוי שלח חזרה לנערותה וא"כ בלא"ה א"א לנוור מוסס דוטמא מע"לע דהרי יש לה דין זקנה דאמרינן דיו שעתה אלא דלפ"ז ק' למה יגרע זכותה מיוכבד דחזרה לנערותה וז"ל כחילוק הכ"ל דיוכבד ילדה הרבה בנים ולכך חזרה לנערותה. מטמ"כ בטרה דס"ל דרמיון וד' צרך את אצרהס בכל מלא הי' לו בת. והיינו כר"נ דרש הכי וזה שמדייק אפרים נקטאה תלמידו של ר"מ דס"ל לנדרש וד' צרך את אצרהס בכל מלא הי' לו בת ולכך אמר א"א אוכל חולין בטרה הי' וטרה אמנו פרסה כדה הי' והיינו דס"ל דכבד פרסה כדה דליכא לנוינור מוסס דיעי שפתרוס כדה היום ויטמא מע"לע דהא י"ל דין זקנה ואמרינן דיו שעתה דלא חזרה לנערותה מוסס דהי' לטרה רק לידה אחת ואין הקב"ה מרבה בניסא בכדי מטמ"כ ציובד ככ"ל ודו"ק:

שער המים

לפרשת וירא

איתא בפ' הפועלים דף פ"ז ונהרי שלם סא"ס קנח סולת. ומכאן שאתה עיניה לרה צארחיס וכו' פרס"י היא אמרה קמח והוא סולת. ותמהו המפרשים דהרי מווסמעות הכחוב נושמע טהוא אמר קמח והיא סולת מדלא כתיב איפכא ופרשו דהכי קאמר דהוא אמר מהרי שלם סא"ס ושאלה היא קמח ואמר הוא סולת ועדיין אינו מבואר איך נראה קמייתה בזה בנואי שפאלה אם חקח קמח. וכמה בני אדם טוב להם פת קמח יותר מפת סולת. ונראה לבאר בטוב טעם דמוכה שפיר קמייתה:

דהנה איתא בחולין דף ק"ח באוכל הלב ואח"כ צטר צש"א נקנח ובה"א וד"ח. ומ"י ק עס דמר אמר חדא ומר אמר חדא ול"פ דנקנח וה"ה מדיח ופרס"י ור"ח דתתי צעי וה"ה הסיו עליהן ומסיק דחדא סגי ע"ס ול"כ להוכיח כרס"י ור"ה עפמ"סכ הור"ס ס"ף לבאר הא דאיתא בנ"ר דרבנן פליגי אפרים נקטאה תלמידו של ר"נ (סהוב' לעיל) וס"ל דאף לחס הביא אצרהס. דמדוע לא נזכר בכתיב סהביא פת. ותי' בטוב טעם דאיתא עס צחולין א"ר זירא לין קנח הפה אלא צפת וא"כ כיון דכתיב ויקח תמאה וחלב ובן הבקר אשר עשה. דמשמע שאכלו תמאה וחלב ואח"כ צטר וצ"כ הי' לריכין קנח הפה צפת. ומנילל

אבן לדעת הנהרש"א דס"ל לפרס בדעת אפרים נקטאה דס"ל באמת דחזרה לנערותה ומטמאת מע"לע ולא פרסה כדה עודכה. ומוסס דאכל חולין על ט"הק דמטמא מע"לע לא הביא לחס ככ"ל יש לבאר ג"כ על אופן אחר הא דנדייק דאפרים נקטאה תלמידו של ר"נ הי':

דהנה למאי דאמרינן עס צב"צ דאחרים אומרים וד' צרך את אצרהס בכל מהי' לו בת ובכל שמה ומקשים דהרי אמרינן בעלמא אחרים היינו ר"מ והכא פליגי ר"מ עס אחרים ומתרגים דה"ק אחרים אמרינן מוסס ר"מ דס"ל מהי' לו בת ובכל שמה. ומנילא נובאר ד"ל דאפרים נקטאה ס"ל כאחרים וזה שמדייק דתלמידו של ר"נ הי' דס"ל

ומנילא מוכח טפת הביא ולא הולך הכתוב להזכיר
עכ"ד פח"ח ולפ"ז מוכח היטב דתיתי צ"י דאל"כ
דבקהלא סגי אין זה הוכחה דפת הביאו כיון דדי
להם בהדחה וטוב קשי לונה לא הזכיר הכתוב
דהביא פת ודו"ק:

והנה ידוע דקמח כולל כל המינים חוץ וסולת
דקאי אקמח הטיס וכן מליבו במקרא
סולת הטיס וכן במתני' חטיין ועשאן סולת ע"ס
והנה טס בחולין אנוניא דר' זירא ה"ל אייר וה"ע
דחטיי אבל דמערי וכן קמחא דאביסובא ל"ע קמח
הפה ולפ"ז מבוואר דהיא אונת קמח סתם ורף
דמערי ואברהם אונר סולת היינו חטיס וטעמא
דאברהם כיון לטובה צדדי סובלו לעשות קמח הפה
לאכול בשר אח"כ אבל היא סאלה קמח כוונתה
למען לא יכולין לעשות קמח פה דאיך סייך לסאל
הלא זריבין לפת חטיי לעשות קמח הפה אע"כ
באמת כוונתה דדי סלא יכולין לאכול בשר אחר חלב
לפי טעינה צרה באורחים ודו"ק:

לפרשה הנ"ל

שם צ"מ פ"ו ע"ב ורחו רגליכם אונרו לו וכי
בערביים חסדחנו מהם ונחתוים לאבק
רגליהם וכו' וירא אליו ד' אר"ח בר"ח אותו היום
ג' לנילחו ה' ובא הקב"ה לבקר החולה וי"ל
דהא קרא דורחאו מואחר בצסוק לונה אקדמי'
להך דרשא וכו':

והנה רפי' בחומט כ' ג"כ וירא אליו ד' לבקר
את החולה ופי' השפתי חממיס מדלא פי'
הכתוב לונה כראה אליו - מסתמא צא לבקר החולה
ומכאן לנודין מלות בק"ח אפי' בגדול אלל קטן -
אונס ראיתי לפי' רש"ס ו"ל וירא אליו ד' הכך ג'
אנשים טבאו אליו שהי' ונלאכים טבהרבה מקומות
כטנראקא מלאך קראו בלשון טכינה - כדכתיב כי שמי
בקברו טלווח כמותו - וכן וירא אליו ונלאך ד' בלבת
אש' ובתצ טס וירא ד' כי סר לראות עכ"ל אונס
לת"כ המפרשים הטעם דבכל הפרשה קראו אנשים
וטוב כתיב ויבואו הנלאכים סדומיה - היינו בטביל
מוחצבת אברהם לא יסבן לקראם מנלאכים - עד
הולכם לסדום ידע שהן מנלאכים קראם הכתוב
הנלאכים - ולפ"ז אין מוקיס לפי' רש"ס דמכ"ס דלא
יחכן לכנוחם בתחילת הפרשה בלשון טכינה ומוכח
כפירש"י שהקב"ה בכבודו ובעמאנו נגלה אליו וע"כ
לבקר החולה:

ורפ"ז מבוואר ההנוטך - מאחר שדרס ורחנו
רגליכם - דבערביים כדמו לו ממילא ליבא

לפרושי כפי' רש"ס וע"כ וירא אליו ד' הקב"ה
בעמאנו ולכ"א לבקר החולה צא מיום ג' לנילחו
הי' וק"ל:

לפרשה הנ"ל

בפסוק ויאמר אבינואל אל אברהם ונה ראית כי
עשית את הדבר הזה - ויאמר אברהם כי
אמרתי אין יראת אלהים במקום הזה והרגוני ע"ד
אחתי וגם אמנס אחותי בת אבי היא וגו' ותהי לי
לאשה - והדקדוק רבו' באוניית אבינואל מה ראית
וגו' דהל"ל בקרה מודע עשית וגו' - גם האריכות
חשובת אברהם כי אמרתי רק אין יראת אלהים -
וגם דה"ל להפיב בקרה סן יהרגוני וגו' - גם מלת
רק ל"ב וכן מ"ס וגם אמנס אחותי בת אבי היא
לאיזה צורך הי' לו להפיב זה ע"מ סלא סאלו -
וכן לשון וגם אמנס וגו' לשון גם מיותר וג"ל לבאר
כל זה היטב:

והנה כבר הקטו המפרשים איך אמר סן יהרגוני
דנמ"ס אי יקפידו סלא לעבור על איסור
א"א איך יעברו על רניחא להרגו - ולדעת יס
לומר יטוב ככון לזה דודאי לא נתייראו כלל לעבור
על מלות ד' רק מלות טכליות טהוא לאו דלפני
עור וגו' הי' כוהדים ומ"כ אס יקחו טרה באיסור
א"א יהי' טרה הנדיק' נכסלת באיסור זה: ע"כ
יהי' ככון בעניהם להרוג אברהם ויהי' רק הם
בעמאנו עוסין איסור ולא יכס לויהו טרה בהיותה פנוי'
ולכאורה תקשי ע"ז דמ"כ מה יועילו בזה - לכבר
מבוואר במפרשים דאבות קיינוו אפי' מלית יבום -
וא"כ אף אס יהרג אברהם - יהי' טרה זקוקה לאחי
אברהם - רק דדי מבוואר סוף פ' כח ואלה תולדת
תרח תרח הליד את אברם את נחור ואת הרן וימת
הרן ע"פ תרח אציו ויקח אברם ונחור להם נשים
טס אשת אברם טרי וטס אשת נחור מלכה בת הרן
אציו מלכה ואציו יסכה - ופירש"י וכן איתא בגמ'
דסנהדרין יסכה זו טרי וקרא יסכה טסכה בר"הק
או הכל סוכים ציופי' ולפ"ז אשת נחור וטרה אחיות
הי' ומנילא אף כי יהרגו אברהם לא תהי' טרי
אשתו ופטורה מן היבום כלאיתא צריפ יבמות והרן
כבר מת ע"פ תרח אציו:

והנה מנאמי לאמא"ז כספרו כו"הק טכ' דמנ"ל
דיסכה זו טרה דמוכח מהא דאמר אברהם
וגם אמנס אחותי בת אבי היא וטרה לא כזכרה
כלל בתולדת תרח ומהו דרשו טיסכה זו טרה -
ועכ"א

ועכ"ל אחותי בת אבי כפירס"י דלא הויה מקד
 ופסין בהיותה בת הרן ובני בנים ה"ה כבנים :
ורפ"ז מבואר הנוסח הכתובי' דאבינוך אומר
 ונה רחית כי עשית את הדבר הזה וגו'
 כונתו דודאי ידע דעשה כזאת מחשט הרגיעה אלא
 דאעפ"כ הקטנה מה רחית בזה בעין שכלך כי אם
 יעצרו על הרגיעה יעצרו גם על איסור ח"א וכקושי'
 הנופטי' ולזה הטיב כי ירחתי כי אונרתי אין
 יראת אלהים דייקא שיעצרו על מצות ד' בפנינו
 במקום הזה : אבל אינם עוברים על מצות הסכליות
 להכסיל אחרים ע"כ ירחתי פן יהרגוני ע"ד אחתי
 שלא יכסילו את אחתי בעבורי יהי' להם נקל להרגני
 ומדויק לשון רק אין יראת אלהים רק מיעוט הוא
 אבל יראת מצות הסכליות יש בהם : אכן לבד יאמר
 אבינוך הלא בהריגה אוחך יהי' עדיין מכסול גם
 לאשתך שמהי' זקוקה ליבס לכחור אחיך : ולנ"א וגם
 אמנם אחותי בת אבי היא : כפירס"י שלא הייתי
 משקר כי היא בת אחי הרן וא"כ אינו זקוקה לאחי
 הרן בהיותה אחות אשתו : וזה שמדייק וגם אמנם
 וגו' היינו שגם זה לית' שמהי' זקוקה ליבס כי אמנם
 אחותי בת אבי היא ככ"ל : ואם דתקשה ע"ז לפני
 משמעות הכתוב כבר נולד ישמעאל ואינו זקוקה
 ליבוס כלל : זה לק"מ לפנו"מ סכתוס' בקדושין דס"ח
 ד"ה וולדה וכו' דבן הכולד ונן המשפחה אינו קרוי
 ולד כלל ואינו פוטר את אשתו מייבוס ע"ס וכן פ'
 הרמב"ם פ"א מהל' חליצה ויבוס וכן הוא משנה
 ערוכה ביבמות דף כ"ב ע"ס : וא"כ כיון דישמעאל הי'
 בן הגר שפחה שמה אינו פוטר מן היבוס ודו"ק :

שער הקטן

לפרשת וירא

לנועט אשה מפ"ור מקרא דוכבשוה : ולכך ח"ס
 דיליף גדול השלום דמותר למנות מקרא דלחי יוסף
 ונא כדיליף תנא דבר"י מקרא דואני זקנתי :
ובמקורם כבאר כונת הכתיב בפרשתינו ויאמר :
 אליו אי' שרה אשתך ויאמר הנה
 באהל ויאמרו אליו הנה כעת חי' ולשרה בן : וי"ל
 למה דייקא בצבורתם ולשרה בן הל"ל ויהי' לכם בן
 הלא הצבורה גם לאברהם ואמתי ביטרו למרה
 דווקא : וגם מאי התקשרות יש לדבריהם שאמרו
 מקודם ששאלו אי' שרה אשתך :

ונראה להנה כ' בזית רענן לפרש ונה ששאלו
 המלאכים אי' שרה אשתך : עפ"מ דאיהא
 במדרש דהבעל מצוה להסגיח על אשתו שלא תהא
 יאלכית : וזה ששאלו לאברהם אי' שרה אשתך דהבעל
 צריך להסגיח : ויאמר הנה באהל שאינה יאלכית :
 והנה המהרש"א בח"א טס ביבמות דלפינן דאשה
 אינה מצוה על פ"ור מקרא דוכבשוה : כתב דבמדרש
 איתא דיליף נוקרא דוכבשוה : דהבעל מצוה על
 אשתו שלא תהא יאלכית : ומעתה אי דרטינן מקרא
 דוכבשוה לנועט אשה מפ"ור לא מוכח שלא תהא
 יאלכית וה"ה להיטך : אי דרטינן שלא תהא יאלכית
 לא מוכח דאשה אינה מצוה על פ"ור ולפ"ו מבואר
 הנוסח הכתוב מלאחר דשאלו המלאכים אי' שרה
 אשתך מטוס דדרטינן וכבשוה שלא תהא יאלכית
 וא"כ לא מוכח לנועט כמים מפ"ור ולכך ביטרו הנה
 כעת חי' ולשרה בן לרנוה דגם היא מצוה על פ"ור :

אכן רש"י פי' מ"ס אי' שרה אשתך לשגר לה כוס
 של זרבה : אכן לכאורה יש סתירה לפי' זה
 דהרי רש"י פי' ולחם לא הביא : לפי שפירסה כדה
 הית' וכו' אכן קי"ל דאין מברכין ב"הונו אלא על
 הפת : ואיך נימא דשאלו על שרה כדי לשגר לה
 כוס של זרבה : אכן באמת המפרשים מקטנין איך
 נימא דשרה פרסה כדה הית' הלא אמרה אחרי
 בלותי הית' לי עדנה : וע"כ דלא הי' לה אורה
 כנשים ובאמת הביא לחם והא דלא הזכיר הכתוב
 דאין מן הגורף להזכיר דמסתמא אין סעודה בלא
 פת : אכן יש מפרשים דלעילם שרה פרסה כדה
 והא דחקה שרה לאמר אחרי בלותי הית' לי עדנה :
 דבאמת בזה לא חקה שרה : ואמרה באמת זה
 אחרי בלותי הית' לי עדנה רק ואדני זקן ובזה
 חקה שרה :

והנה המהרש"א כ' ביבמות טס על הא דיליף
 תנא דבר"י דגדול השלום מהא דהקב"ה
 סינה לאברהם שאמרה שרה ואני זקנתי : דאי אמרינן
 דרשה

דשרה לחקה בזמנת גם ממוכה בזמנ' אחרי בלותי וגו' .
 ח"כ ליכא סינוי כלל בזמנ' הקצ"ה שאמרה ואני זקנתי
 כיון דבזמנת לחקה ממוכה וזוה ליכא סינוי רק
 ג' זמנא בעלמא שהוסיף שאמרה ג' כ ואני זקנתי .
 ולא מוכח דמותר לשנות מפני דרכי השלום : רק
 דבתר דיליף דמותר לשנות מפני ד"ס . ע"כ ס"ל
 דבזמנת לא נהקה טרה ממוכה כי אמרה האמת
 שאחרי בלותי הית' לי עדכה . מאחר שפירסה נדה
 רק לחקה זוה בזמנ' ואדוכי זקן וא"כ ספיר הוי סינוי
 גמור ע"ס :

ולפ"ז מוצאם התקשרות הכן ז' דרשות דר' אלעי
 הדדי לשטיטו אזיל באשר דרש מוקרא
 דוכבשהו דנשים פטורים מפ"ר ולא מוכח מיני'
 שלא תהא ילאנית . והא דשאלו המלאכים אי' טרה
 אשתך כדי לשגר לה כוס של ברכה . דברכו ז"מ
 ועכס"ל דלחם הביאו . דס"ל דבזמנת לא פרסה
 נדה . דהא חזינן דלחקה ואמרה אחרי בלותי וכו'
 ולפ"ז דס"ל דגם לחקה ממוכה וא"כ ליכא סינוי
 בזמנ' הקצ"ה שאמרה ואני זקנתי דהוי רק ג' זמנא
 בעלמא ולא מוכח דמותר לשנות מפני דרכי השלום
 כדצרי מורש"א הכ"ל ולכך הוהדר ר' אלעי להוכיח
 דמותר לשנות מנאחי יוסף ולא יליף כדכתב דצ"י
 דיליף מהקצ"ה דמינה לאברהם משום דסם לא הי'
 סינוי כ"כ כנ"ל ודו"ק :

שער

אשר

לפרשת חיי שרה

ברש"י בחוונט ואבא היום אל העין וגו' היום
 ילאתי והיום באתי ונולד סקפלה לו
 הדרך . א"ר אחאי יפה סיחתן של עבדי אבות
 מתורחן של בניס שהרי פרסה של אליעזר כפולה
 בחורה והרצה גופי חורה אינן אלא דרמיזה עכ"ל
 וי"ל דמאי סיבא הא דר' אחאי לדרש הקודם
 סקפלה לו הדרך וכ"ל :

עפמ"שב בס' אור יקרות לפ' זו אהא דאיתא
 בילקוט מחרן ועד באר טבע הי'
 מהלך י"ז ימים והלך אליעזר בג' טעות . ומבאר זה
 דלמה דווקא בג' טעות . והוא דטעם הדבר שהי'
 צריך לקפלות הדרך ללא עבד הקצ"ה כס על חנם .
 משום דאיתא בזמנ' סופרים ששלחו אברהם לאליעזר
 ציוס א' של סוכת ומשום איסור תחומין הי' צריך לנס
 של קפילת הארץ . דאין תחומין לנועלה מעטרה .
 והנה הרמב"ם פ' כהירושלמי דאף דקיי"ל כמ"ד
 תחומין דרבנן . מ"מ יותר מיי"ב מיל אסור ונ"הת
 כטבאה

ואיתא צידי משה דמהלך אדם צנוני בטעה אחת
 ד' מילין וא"כ עד י"ב מילין מהם ומהלך ג' טעות לא
 הי' צריך לנס של קפילת דמותר מדלורייקא כ"א על
 הדרך שהוא יותר מיי"ב מיל ולכך ח"ס הידרש ילקוט
 מהלך אליעזר בג' טעות דווקא שהיא טעור מהלך
 י"ב מיל . ועל המרחק יותר הי' ע"י הכס בקפילת
 הדרך עכ"ל פח"ח :

ועדיין צריבן להבין למה שלחו צ"ט והי' צריך
 לנס של קפילת הדרך בטלמא הא דלא
 שלחו קודם י"ט . יש ליישב כנ"ל הנופרטים שהנתיין
 עד שהית' רבקה בת ג' שנים . שהרי רבקה כולדה ציוס
 נעשית בת ג' שנים . שהרי רבקה כולדה ציוס
 מיתת טרה ובאותו זמן הי' יצחק בן ל"ז שנים . וכתב
 והי' יצחק בן ארבעים שנה בקחתו את רבקה :
 הרי שהית' רבקה אז בת ג' שנים והעקידה הית'
 בעטרה בתשרי ואיזה יונים שלחמיו כששמעה טרה
 ונעקידה פרהה כשלחה וצו ציוס כולדה רבקה
 וא"כ אפשר שהית' סוף שנה השלישי מכוון ציוס א'
 של סוכת ומיחר אברהם בחכלית האפשרי לתת
 אשה לבנו . שהי' כבר בן ארבעים שנה לפי שהנתיין
 על רבקה שההא ראוי לביאה . אבל מ"מ ק' הי'ל
 לאחר השליחו יום א' והי'ל שלחו ציוס א' דח"מ
 סוכת . ותו קסי' לפ"ד האור יקרות הכ"ל עדיין ק'
 הרי ע"כ גם בחורה הי' הנס של קפיל' הדרך שהרי
 חזר אליעזר ציוס שני לעת ערב כדאיתא להדי'
 בפדר"א חה הי' בח"מ דליכא איסור תחומין :

רבנן עפמ"ט בנדרש פ' זו וז"ל תמן תכין
 מוכת עץ כהובתה מלתים . דר"מ וחכ"א
 כתובתה מנה . ר"ח בסם ר"א טעונא דר"מ ואיש לא
 ידעה הא אס כבעלה מעץ כתולה היא : וכ' מנ"ח
 הגאון בספרו כז"הק הא דרמיז רחונא דין זה
 דווקא ברבקה יש לכתם לשיטת ר"מ דס"ל כנ"ס
 בנדרש דרבקה כשכפלה מעל הגמל נעשית מ"ע
 ובנדרים דפ"ד אמרו דאברהם כ"הג הי' שנטלה
 הכהונה ממס . ונחנה ליצחק ובהיות יצחק כ"הג
 ממילא לא הי' ראוי אלא לכתולה דווקא ככ"הג .
 ולכן קמ"ל קרא הכי דרבקה אע"פ שהית' מ"ע
 חשיבה ככתולה וכדין נראה יצחק עכ"ל והנה לפ"ז
 צריבין להבין לרבנן דס"ל מ"ע חשיבה בעולה . איך
 הי' ראוי יצחק לישא אותה וז"ל דס"ל לרבנן דיצחק
 הי' מיד אצלה כשכפלה ופעל הגמל ואיתא בירושלמי
 שאין לה דין מ"ע עד שיצאה ממוכה הבתולים אחרי
 הכאה . ויצחק קדשה מיד אחר שנטלה טרם סילקה
 דמי הבתולים ואף שקודם הגמולין שהי' אח"ז
 כטבאה

חוט לפרשת חיי שרה רמזשורלש יא

כצבאה לאברהם כבר הי' לה דין מ"ע גמורה מ"מ הי' רשאי לישא אותה אם לא הי' מ"ע באירוסין כו"ד ציבמות דף כ"ט דבחר ארוסין אזלינן ע"ס צתוס' ד"ה הא לא אסתכיו דאם נעשית מ"ע או בעולה אחרי הארוסין לא הי' אסתגיי גומא ע"ס והנה איתא בנדרים לכל עת זמן לכל חסן שכל מאורעת לבי אדם נגזר מן השמים באיזה יום ובאיזה שעה סיהי' וא"כ ודלמי הי' כן ברבקה סנגזר עליה מן השמים שבט"ו בתשרי ביותו יום לעת ערב תעשה מ"ע ואין חקר לתבונתו וכיון שאברהם ידע כ"ו בצבואה הי' לריך לסלחו ביום ח' דסוכת דאלו הנותין יום ח' כבר הי' בחזירתו ב"ד בתשרי מ"ע גמורה קודם ארוסין ולא הי' ראוי כלל לינחק. ומה"ט הולרך הנס ג"כ בחזירתם:

אכן עדיין אי כימא כמ"ד סהלמידים סנחן לה אליעזר מיד ביום הראשון הי' קדושין סלחו ינחק ביד סלחו לקדשה בסבילו. כדחנן האים מקדש צו ובסלחו. וא"כ עדיין הקוסי' בנ"ע שלא הי' לריך לנס בחזירתם כיון שכבר נתקדשה ע"י שליחות סל' אליעזר טרם שנעשית מ"ע ואזלינן בתר ארוסין ככ"ל. אבל אי כימא סלליעזר הי' לו דין עבד. וקו"ל דאין שליחות לעכו"ס ועבד. וע"כ הוא ענוה קדשה אח"י בצבואה אללו. מתוך קוסי' זאת וא"ס דברינו הכ"ל:

ומעתה נובאר ההנשך ברס"י לפי סדרת בתחילה סקפנה לו הדרך וק' למה הי' לריך לנס. ואי נשוס מחימין הי' לל סלוח בח"ה סכת וגם למאי הי' הנס גם בחזרה ואין לוונר דא"כ הוית מ"ע כבר קודם סנתקדשה לינחק הא כבר נתקדשה ביום ראשון ע"י אליעזר ולכך הביא הא דר' אחאי אמר יפה סיהתן של עבדים וכו' הרי דס"ל שהי' לחליעזר דין עבד ולא כמ"ס ציומא ק"ח שהי' נקרא דמנכ סדלה והסקה מתורת רבו ססחררו ע"ס וכיון שהי' לו דין עבד לא הי' לו באפסרי לקדשו ע"י שליחו וע"כ ינחק בעלמו קדשה וא"ס דה לרך קסינת הארך צהליכנס ובחזירתם ככ"ל. ואפסר לוונר דזה כוונת הכתוב בנ"ס לחליעזר ואתה אל תאחרו אותי וד' הלליה דרכי כוונתם סאמר אל תאחרו אותי כי הלא תראו צוואי סה' הלליה דרכי סנעשה לי נס בקפינת הדרך כדי סלא סהי' מ"ע טרם צאה לינחק ואם תאחרו אותי אין באפסרו לקדשה אח"כ ודו"ק:

לפרשה הנ"ל
ברכות פ' הראיה דף ס"א לא יהלך אדם אחורי אשה בדרך ומפי' היא אשתו ופירש"י

משום גנאי סאין הכל ידעין סהיא אשתו ונסקינן א"ר נחמן ננוח ע"ה הי' סנאמר וילך מנוח אחרי אשתו א"ר אלעזר ולמאי דאמר ר"נ מנוח ע"ה הי' אפי' צי רב כנוי לא קרי לכתיב ותקם רבקה וגו' ותלכנה אחרי האים ולא לפכי האים ומקשה המהרש"א אינוא צי רב ודלמי קרי ננוח ומסס לא מוכח דק באמת אחר משום אסורו דא"ח דכבר נתקדשה לינחק. ולא הי' מנוח ע"ה אלל משום דלא ידע האי צרייתא ססגיני דאפי' אחרי אשתו לא ילך נשוס גנאי כפירס' והנהיג המהרש"א צקוס' ונדאה לתרך ולבאר בזה גם צוואי די"ל דלמאי נדייק ולמאי דאר"כ מנוח ע"ה הי' וכו' איך תלי' בזה צוואי דאר"כ מנוח ע"ה הי' נוכח הצרייתא וגם למאי נדייק צסני' למאי דאר"כ וכו' כיון דהוי אמר למאי דאמר ננוח ע"ה הי' ידעינן דלר"נ קאמר ונדאה לבאר צוואי דמדייק צסני' ולמאי דאר"כ וכו' מדויק בזה דלר"נ לסיטחו לא תקשה כקוסי' המהרש"א:

עפ"ז דגרסינן בכתובת ד"א דר"נ ס' מ"ע כתובתה מלתיס ורבנן ס' כתובתה מכה אמר רמב"ח מנהוקת צהכיר צה דר"נ נודניו לה לבוגרת ורבנן לצעולה אבל לא הכיר צה ולא כלום מתקיף לה ר' נחמן וכו' ונוסיק ר"נ דאפי' צלא הכיר צה פליגי. והנה לר"נ צוודלמי קסי' מ"ט דר"מ דמנ"ל לר"מ מסברא דאפי' צלא הכיר צה דלא כימא נקח טעות היא:

אכן י"ל ע"פ דאיתא במ"ר סהצאנו לעיל דר"מ דרס קרא דבחולה ואים לא ידעה להורות דכל זמן סלא נבעלה לאים בתולה מקרי ומעתה י"ל דר"נ ס"ל דהא דאלטרריך הך קרא צהכיר צה לא אלטרריך קרא דמסברא ידעינן כמו דאמרינן בגמ' הכ"ל דמ"ע נדמי לה לבוגרת. אע"כ דאלטרריך קרא אף צלא היכר צה דיס לה דין בתולה לגמרי. והנה כבר כתבנו לעיל צסס מו"ח הגאון זנ"ל בעל כו"ה ק דהא דגלי לן קרא הכי. לרמו דין מ"ע גבי רבקה משום דרבקה נעשית מ"ע ולא הי' ראוי לינחק דהי' כ"הג ולכך גלי לן קרא הכי דמ"ע הוית צבתולה גמורה. והנה כבר העלנו דאי אמרינן דאליעזר קדשה מיד צתורה. שליחות כסנתן סלמידיס על ידיה וא"כ כאן דצטעת ארוסין לא הי' עדיין מ"ע אינה אסורה לינחק. א"כ עדיין קשה למאי רמו לן הכתוב דין מ"ע ג' רבקה אע"כ מוכח מזה דאליעזר לא קדשה. ואי לאו דאשמעינן דמ"ע אשיב כבתולה לגמרי הי' אסורה לינחק. וא"כ היולא מזה

הזמנתי לפרשת חוט

מזה דלר"ג דס"ל אליבא דר"מ דאפי' לא הניד בה ס"ל לר"מ כחובתה מאתים והיינו דהוית כבתולה לגמרי דס"ל דנוכה לן ויהא דרמו הכתוב גבי רבקה דבתולה ואיז לא ידעה דאיהא אסרה לינחק מנד מ"ע וא"כ נוכח לר"ג דליעזר לא קדמה:

אלפי מבוחר בזה סודיית ולמאי דלמך ר' נחמן דייקא דלר"ג דס"ל אליעזר לא קדמה וא"כ רבקה לא הית' עורכה א"א כמנפלה נעל הגמל' או כשהלכה עם אליעזר ואפ"ה כתיב וסלכנה אחרי האים ולא לפני האים מ"מ דהטעם נמוס גנאי ואסור אף בצנאי הואיל שהולכין במקום שאין נוכרין אותם יש לחוס שיאמרו שהילך אחר א"א ומזה הטעם ידעינן דגם באשתו אסור לילך אחריה בדרך' מטעם גנאי וא"כ ספיר קאמר ולמאי דלר"ג דייקא אפי' בי רב לא קרי' ודו"ק:

שער המים לפרשת חיי שרה

בפסוק ויענו בני חת את אברהם לאמר לו שמעני אדני כשיא אלהים אתה בחוכיכו במבחר קברינו קבור את מוחך' וי"ל מדוע הפליגו לשבח אברהם בתואר כשיא אלהים' מה שא"ל לתשובתם' ונ"ל לבאר בטוב טעם:

ומקודם נבאר יתר הכתובים משי"ל בהם' דאחר שהשיבו בני חת לקבור נתנו בחינם לא נישאן בזה' עד שרנה לקבור במערה אשר לעפרון ועפרון רנה לתכו במתנה כמ"ע השדה אשר נתתי לך וגו': וטוב חזר ולא רנה ליקח במתנה ואמר אף אם אתה לו שמעני נתתי כסף השדה קח ממני ופרט' אתה אומר לי ליקח בחכס א"א בכך והלוואי תשמעני' ואח"כ ויען עפרון ד' מאות שקל כסף ורש"י נדחק בין שני אהבי' כנוכי מאי היא ועדיין ז"ל דמאי ריזוי יש בזה במ"ס סיווי ד' מאות כסף ביני ובינך מה היא:

ונ"ל עפ"מ"ס במ"ע ח"מ סי' כ"ד סעי' ז' הנותן והכופא בדברים ה"ז ראוי לו לעמוד בדבורו והחזר בו ה"ז ממחוסרי אמונה בד"א במתנה מועטת שהרי כמנה דעתו של מקבל כשהבטיחו אבל במתנה מרובה אין זה חסרון אמנה שהרי לא האמין זה שיתן לו דברים אלו עד שיקנה אותיות בדברים שהם נקיים בהן ויש מי שאומר שאם רבים אומרים לאדם א' ליתן במתנה א"י לחזור בהם אפי' במתנה מרובה ע"ס וע' בקמ"ע הטעם היולא מזה דיש חילוק בין רבים ליחיד בדברים אפי' במתנה

מרובה א"י לחזור ונשא"כ ביקוד במתנה מרובה יכול לחזור' ולפ"ז מבוחר כשאמרו בני חת במבחר קברינו וגו' לא אמר דבר כי הי' בטוח שהם רבים וא"י לחזור אפי' במתנה מרובה' וטוב כמבאר לעפרון שהיא יחיד לא רנה לסמוך על מתנתו בהיות יחיד במתנה מרובה יכול לחזור ולכך אמר א"א בכך והלוואי שתקח הכסף ולקנות בלי חספא ולא תחזור' ועפרון השיב לו ד' מאות שקל כסף ביני ובינך מה היא ונ"ל בעיני כמתנה מועטת שאף יחיד אינו יכול לחזור בו' ובאמת כ"ז הי' דבריו לפנים שהוא מתנה מועטת בעיניו' וכונתו הי' רק להודיע כמה טובה באשר דח"ל כבהל להון זה עפרון והולך ליתן עובר לסוחר וק"ל:

ובזה יובן מאמר בני חת כשיא אלהים אתה בחוכיכו' עפ"מ דאיתא בנדרים סיף פרק היו אם שנים נדרו הנאה זה מזה שניהם מותרים בדברים של עולי צבל ואסורין בדברים של אותו העיר ואיזהו דבר של אותו העיר כגון הרחבה והמרחץ וכו' והכותב חלקו לכשיא (וסי' בגמ' שיכולין להשתמש שבחלקו של כשיא משתמטין) ר' יהודה אומר א' כותב חלקו לכשיא' וא' כותב חלקו להדיוט ומה בין כותב לכשיא ובין כותב להדיוט מהכותב לכשיא א"ל לזכות' (פי' דמסום חסיבותי' של כשיא קונה בדברים בעלמא אף בלא זכי' וקני') ולפ"ז מבוחר דבני חת רצו להבטיח אותו בקנין בלי חספא' ואולי אף שהם רבים פן יחטוב אברהם שנו"מ יחרו בו כיון שיסברו בדברים בעלמא בלי טוס קנין יוכלו מדינא לחזור עכ"פ אף שהן ממוחסקרי אמנה' ולז"א כשיא אלהים אתה בחוכיכו וכשיא נופטי כבודו קונה בדברים בעלמא כמו שאר איכסי' בזכי' וקנין גמור ונעמיה אף במבחר קברינו שהוא מתנה מרובה קבור מתוך שאין אנו יכולין לחזור אפי' מדינא וק"ל:

לפרשה הנ"ל

בפסוק ויאמר אחיה ואמנה טעם הנערה אחינו וגו' ויאמר אליהם אל תאחרו אותי וד' הלליה דרכי אלה ואסובה לאדוני' ודקדק הט"ה אומר וד' הלליה דרכי לטון עבר גם א"ל כלל לנזקטו שאל יאחרו אותי במאי מד' הלליה דרכי' והוא שפת יתר וכבר עמד בזה ח"מ הגאון ז"ל בטעם אשר:

ולדעתי נראה פסוט והוא עפ"מ שהקשה המפרש' דלמאי נעשה כס לאליעזר בקפיאת הארץ דלא עביד הקב"ה ניסא לייגאל' ומסתמא

חוט לפרשת חיי שרה המשולש יב

ונסתמא התפלג ע"ז וד' מלא מסאלותו. וכ"כ לונה הוצרך לבקש ע"ז. וכראה עפ"מ בנדריה ח"ר יוחנן האומר לשלוחו לא וקדם לי אמה ונתה הטלח בדרך אסור המטלה בכל הנסים שבגולם. וה"כ י"ל סמא נחמס וז"פ מקרה ימית אליבזר בדרך ויהי יצחק אסור בכל הנסים שבגולם. רק דקיי"ל לנמיתה דיונא לא חייפינן ולכך התפלג על קפיאת הדרך שיבא ציוס א' למטה וכה"ג בחזירתו לא חסס לנמיתה דיוס א'. וז"ע אל תאחרו יותי למען איכל לסוב מיד מחסס הכ"ל סמא ינות בדרך וראי לחסס זה. אמר חזו וד' הללו דרכי מעשה לי נס בקפיאת סדרך ונטעס חסס הזה ואין לסמוך על הנס ע"כ גם אתם סלהוני ואלכה לאדוני ציוס א' וק"ל:

לפרשה הג"ל

בגבו דר"ה דף ט"ז א"ר אבין כל המוסר דין על חבירו הוא נענש תחלה סכאמר ותאמר סרה אל אצדס חמסי עליך וגו' וכתוב ויבא אצדס לספור לסרה ולבכותה. ופירש"י הוא קבר אותה וז"כ מאי צעי רס"י צוה:

ונראה לבאר דהנה אית' מיומרא זו בב"ק פ' החובל דל"ג בסס ר' חנן המוסר דין על חבירו הוא נענש תחלה סכאמר ויבא אצדס וגו' וסס לא פירש"י הוא קבר אותה והלא דבר הוא. עוד יס סיניו דבכאן בר"ה צעל מיומרא צסס ר' אבין ובצ"ק צסס ר' חנן. ועוד יס סיניו דבר"ה קאמר כל המוסר דין וכו' ובצ"ק קאמר סתמא המוסר דין וכו' וכראה דכל הדקדוקי ביאורו צהערה אחת:

דרנה סס בצ"ק קאמר עלה וה"נו דאית לי דינא צארעא מוסר וכו' ובימי סרה כבר הי' צ"ד סל סס קיים והו"ל דינא צארעא עכ"ל וגם זה צריך ביאור וטעם מדוע לא מוסיק בר"ה האי חילוק דה"נו דאית לי דינא צארעא. ונראה דבאמת צהא פליגי ר' אבין ור' חנן. דר' חנן ס"ל בדעמסיק סס דדוקא צאית לי דינא צארעא ולכך קאמר סתמא המוסר דין וכו' ול"ק כל המוסר דין מוסס דאיכא חילוק ככ"ל. מוסא"כ ר' אבין בר"ה סס דקאמר כל המוסר דין וכו' מנמע דס"ל דליכא חילוק כלל. אמנס אכתי"ל צ"ב זה סצרא קמיפלג:

ונראה לבאר טעם פלוגתאן דהנה החוס' כ' סס בצ"ק. דבימי סרה הי' צ"ד סל סס קיים וה"ל דינא צארעא ככ"ל והמפרש' פירשו

צו"ס צניחת נטיא אלהים אהה צתוכינו סאצרהס הי' להס לנולך עליהס וכ"כ חא"ז צספרו כז"הק אמנס אית דעה בנדרס. דנ"ס נטיא אלהים סהי' כ"הג סקיבל סהכוה מוס. והנ"מ צהא דאי אמרינן סהי' לו דין מולך והרי מולך לא דן ולא דנין אותס וא"כ אף סהי' לסרה צ"ד סל סס לא הי' לה דינא צארעא על אצרהס יסיס דהי' מ"ך ואע"פי נענסה וא"כ מוכח אף דליכא דינא צארעא נענש המוסר דין ולכך י"ל דנוס"ה קאמר ר' אבין כל המוסר דין וכו' דאפי' צליח לה דינא צארעא מוסס דס"ל דאצדס מולך הי' ככ"ל. מוסא"כ ר' חנן דאמר סת"ל המוסר דין וס"ל דדוקא היכי דאית לי דינא צארעא כדנוסיק סס בצ"ק מוסס דס"ל דאצדס כ"הג הי' וכ"ג קיי"ל דדן ודנין אותו ולכך ס"ל דמוכח מוסרה רק צ"ל דינא צארעא:

אבן לכאורה חקסי לר' חנן דס"ל דאצדס כ"הג הי' איך קבר את סרה סהרי כ"הג אסור לטנאות אף לו' מתיס והרי אצדס קיים בהת"כ וז"ל דס"ל דבאמת לאו דדוקא דהוא קבר אותה אלא ע"י סליח והא דאמרי לי' קבור את מתוך היינו ע"י סליח ולפ"ז י"ל דהיינו טעמא דר' אבין דס"ל דאצדס מולך הי' דליכא לנמיר דכ"הג הי' דא"כ ק' קוסייתנו הכ"ל דס"ל דלסון קבור מתוך מנמע דהוא צעלנו קבר אותה. אע"כ דלאו כ"הג הי' והא דאמר נטיא אלהים היינו דמולך הי' וא"כ הא קיי"ל דמולך לא דן ולא דנין אותו וא"כ לא הו"ל לסרה דינא צארעא וא"כ מוכח דאסור למסור דין אף צאין דינא צארעא מדענסה סרה ככ"ל:

ובזה נבואר היטב דברי רס"י בר"ה סס דצאו לבאר על ר' אבין דאמר כל המוסר דין וכו' ולא מחלק בין אית לי דינא צארעא לליח לי דינא צארעא ולכך פירש"י דיליף מדכתיב ויבא אצדס לספור לסרה ולבכותה היינו דס"ל דהוא קבר אותה דייקא ואי נימא דנטיא אלהים היינו כהכ"ל אין קבר אותה אע"כ דמולך הי' וא"כ מוכח ספיר מוסרה אפי' אין לו דינא צארעא אסור למסור דין ודו"ק:

ורחין לדרכינו אמרתי צענין זה לפרס פרס"י צחומס ע"פ ויבא אצדס לספור לסרה ולבכותה דלמה נסמכה מיתת סרה לעקידת יצחק. לפי סע"י הסמועה ססמעה סרה מביקידת יצחק פרהה נעמחה. וי"ל מדוע לא פי' רס"י דבר זה על פסוק ותמת סרה ולמה המתין לפרס זה על פסוק ויבא אצדס וגו':

ונראה להנה בלמח י"ל בקרא דויבא אברהם וגו' כיון דבלמח אברהם קבר אותה למה לא כתוב ויבא אברהם לקבור ולקבורה ונראה עפ"י שרמיהי בם' אחד דחסידי הרמב"ם הי' כזהרין להתעסק בנפשותיהן ליגע בהם לאחר מיתתם' במביל טרוב נסים מופעת דמים במיתתן ונזהרים בהם ליגע כמו בהיהוה' ובפרט בנשים נכועות שבמיתתן קרוי' חיים' וא"כ לדבריהם ק' על אברהם איך קבר אותה' אכן א"ט כיון שמיתת אברהם הי' ממה שנכתבה לה עקידת יצחק' וכמעט ששמה פרהה נשמחה וידוע דק"ל דהרדה ונסלקת הדמים ולכך נ"ט גבה הך חטא' ששפעה דם בשעת מיתה:

ולפ"י י"ל דבלמח בביאת אברהם לא ידע זה שמסיבה זו נוחה ע"י הבטורה מעקידה ולכך לא חשב דעתה לקבורה בעלמו' ונחמט חמא שפעה דם ככ"ל אבל אח"כ בשמעתו שמצורת העקידה מיתה וחרדה מנסלקת הדמ' אז קברה בעלמה ולפ"י מבורר דלכך לא נאמר ויבא אברהם לקברה כי בעת ביאתו לא הי' בדעתו לקבורה בעלמו ככ"ל:

ומבואר היטב דרס"י בל לבאר קושי' זו על מלא נאמר ויבא אברהם לקבורה ולכך כתבו דכסמכה מיתת פרה לעקידה ומשום דפרחה כשמתה מנח העקידה ולכך הותר לו לקבורה ונשא"כ בעת ביאתו לא ידע מזה ככ"ל ולכך לא הי' בדעתו בעת ביאתו לקבורה וק"ל:

שער

הקטן

לפרשת חיי שרה

בגנז דר"ה דט"ז א"ר יצחק כל מנה שרעה בחילתו מנתעשרת בסופו' ואר"י אין דכין את האדם אלא לפי מעשיו מנ"ל מישמעאל דכתוב באשר הוא עסי' ואר"י ג' דברים מוכיזין עוונתיו של אדם קיר נטוי ועיון ספלה והמוסקר דין על חצירו טכאמר ישפוט ד' ביני ובינך וגו' וכתוב ויבא אברהם וכו' ומלוא לחצר הנך ג' מיונות דר' יצחק הדדי:

והנה ב' מיונות הראשונות יש לחצר בפטימות והוא דלמאי דאמר כל מנה שרעה בחלתה' התעשרת בסופו וקטס' איך יהי' נכתבים בספרו דלדיקו' שיתעשרו בסופו' הא' הבחירה חפשיית טווא יהי' רשע' בסוף הסנה ולכך אמר ואר"י אין דכין את האדם אלא לפי מעשיו של אותו השנה' חמנ"ס מיומרא הסלימי' יחוצר ג' כדרך ככון דמקושרת היטב למיומרא השניה:

דהנה רס"י פי' בחינוח ציוס הגמול את יצחק מהי' יצחק בלוחו פעם בן שתי שנים סנגמל ומחלב ולפי סליכי הדור הי' אוונרים אסופי הביאה מן הסוף ולא נתעברה כלל ולכך עשתה סעודה ציוס הגמ' והניקה גם שאר בנים וז"ט הניקה בנים שרה' אכן במ"ר איתא פל גת' בזה דרבנן אמרו ציוס הגמ' את יצחק סנגמל מיי"ה דר סהי' אז' יצחק בן י"ג שנים סנגמל מיי"ה דר יצ"ט ע"פ והנה לכאורה יש להוכיח דר' יצחק הנ"ל ע"כ ס"ל דרבנן דיצחק הי' אז בן י"ג שנים ונגמל מיי"ה דר' ע"פ הידוע דיסנעאל הי' בן י"ג שנים כסגולת יצחק' ולפ"י אי כימא דציוס הגמול את יצחק סהי' אז בן שתי שנים א"כ הי' אז ישמעאל בן ט"ו שנים וידוע דלמעלה אין בר עונשין עד ד' מנה ולפ"י איך יליף ר' יצחק דלין דכין את האדם אלא לפי מעשיו ומדכתיב באשר הוא עסי' הלא לא הי' אז בר עונשין כלל' אע"כ דס"ל דיצחק הי' אז בן י"ג שנים וא"כ כבר הי' ישמעאל אז בן כ"ו שנים וספיר הוי בר עונשין:

והנה לכאורה י"להק על ר' יצחק הנ"ל דיליף דהמוסקר דין לחצירו הוא נענש תחלה משרה דכענשה הלא איתא ברס"י בחומס ויהי' חי שרה מלאה מנה ועשרים מנה וסבע שנים' לומר לך בתי ק' כתיב' לחטא' וא"כ לא הי' שרה בת חטא כלל ואיך כימא דכענשה במבול שמקרה דין לשניים:

אכן בלמח הרמב"ן חולק על רס"י ופי' להיפך בתי ד' כתיב' לחטא וכתיב ק' כתיב' ליופי ע"פ ולפ"י י"ל דר' יצחק הנ"ל ס"ל כפי' הרמב"ן וספיר י"ל דלאחר ד' שנים הי' בתי חטא:

ולכאורה נראה אי אמרין דשרה דפרה חוצרת לכערותה כי היכי דלא יאנורו ליצני הדור שלא ילדה שרה כלל ספיר י"ל כפי' הרמב"ן דבתי ק' כתיב' ליופי ממש דחזרה לכערותה' אכן אי לא חזרה לכערותה' ע"כ נ"ל כסירס"י דבתי ק' כתיב' לחטא וא"כ לא הי' שרה בת חטא כלל וי"ל בזה דרס"י לסיטתו אזיל דפי' ציוס הגמול את יצחק דעשתה סעודה ציוס הגמול והניקה בנים כדי שלא יאמרו הביאה אסופי מן הסוף וכו' וע"כ דס"ל דלא חזרה לכערותה דאי חזרה לכערותה לא הי' צריכה לעשות סעודה ולהניק בנים אחרים דהא ניכר לעין כל שחזרה לכערותה' ולכך רס"י לסיטתו דס"ל דלא חזרה לכערותה ליבא למימר כפי' הרמב"ן בתי ק' כתיב' ליופי ולכך נ"ל בתי ק' כתיב' לחטא עשא"כ הרמב"ן ס"ל בחזרה לכערותה ככ"ל:

וּלְפָנָיו מבוואר דעמאחר דר' יצחק אמר אין דנין את האדם אלא לפי מעשיו ויליף מיטמעאל וע"כ ס"ל דיטמעאל הי' באוחו פעם בר עוכסין דהיינו כ"ו שנים וע"כ ל"ל ציוס הגמול סגמול מויל"ה דליכא למימר סגמולה מחלב ועשתה סגודה וכו' ממסו דס"ל דבלא"ה אינו מן הצורך לעשות סגודה דס"ל דחזרה לנערותה דס"ל בת ק' ככתב ליופי' וא"כ לעולם י"ל דהית' בת חטא לאחר ד' ולכך ספיר קאמר ר"י דשרה נענש באשר סמסרה דין לשמים' דכל המוסר דין מזכירין עוונותיו ודו"ק:

שער אשר לפרשת תולדת

בְּמִדְרַגְתָּא השבעה לי מה ראה יעקב אבינו שנתן נפשו על הבכורה דתנין עד שלא הוקם המשכן הי' הצמות מותרות ועבודה צבורות משהוקם המשכן נאסרו הצמות והעבודה צבורות אמר יהי' רשע זה עומד ומקריב לפיכך נתן נפשו על הבכורה עכ"ל וי"ל איך תלה הקושי' זו במ"ס השבעה לי:

וַנִּרְאֶה לבאר עש"נ דאיתא בס' צבית פלס צפ' זו אהא דאמר יעקב מכרה כיום וגו' דהנה יעקב ועשיו הי' מחולקים למי מגיע הבכורה מלד הדין לפי שיעקב הי' מטיפה הראשונה והי' צבור ליצירה ועשיו הי' צבור ללידה ש"ל ראשון כנו ספירט' בחומש משל לספוסרת ככנס ראשון יאל אחרון ויעקב הוכיח שדין עמו מלאקדמי' קרא כדאיתא בנדרס ויקרא אלהים לאור יום זה יעקב ולאחך קרא לילה זה עשיו וז"ס יעקב מכרה כיום היינו מדכתיב ויקרא אלהים לאור יום דאקדמיה ליעקב באור יום והדר ולאחך קרא לילה עכ"ל:

וַהֲנִיחָהּ הא דדרס המדרס דיום קאי איעקב וליה על עשיו ממסו דק"ל דה"ל להסך ולהקדים לילה כצרייתא ע"ע דכתיב ויהי ערב ויהי בוקר אע"כ דאחי לרמוז על יעקב ועשיו ולפיכך הקדים היום דקאי על יעקב שהוא צבור ליצירה:

אֲבִי מלאחי צמ"ר וז"ל אר"א לעולם אין הקצ"ה מייחד שמו על הרעה אלא על הטובה שכאמר ויקרא אלהים לאור יום וגו' אלהים לילה אין כתיב כאן אלא ולאחך קרא לילה עכ"ד ופי' מו"ה הגאון זל"ל בספרו כו"הק' דוודאי אין כוונת המדרס דלכתוב גם אלהים גבי חושך לנאה יכתוב צ' פעמים סס אלהים אלא דהקושי' מדלא מקדים

חוסך כצרייתו של עולם אלא דאי הקדים חוסך הי' צריך להזכיר סס אלהים גבי חוסך ואין הקצ"ה מייחד שמו על הרעה עכ"ד ולפ"ז בלא"ה א"ס הא דהקדים יום ללילה ולא מוכח האי דרשא דקאי איעקב ועשיו וליכא הוכחה ליעקב מהדין עמו:

אֲבִי כ"ל דמונ"כ עשה יעקב כדון דהנה הנופרכים מקפי' אהא דאמרינן דאין הקצ"ה מייחד שמו על הרעה מדכתיב צפ' במדבר ולקחת את הלוי' לי אחי ד' תחת כל צכור צבני ישראל דמאחר שהי' בזה רעה אל הבכורים סניטל מוהן העבודה לא יתכן ליחד שמו בזה וכו"ל דלק"מ דהנה מו"ה זל"ל פי' בכו"הק על המדרס הנ"ל סהתחלנו דלנואי מייתי הסיפא דישתהוקס המוסכן הית' עבודה צבורות מוסס דבלא"ה הי"א מנ"ל הא דרשע כספל לעבודה ולכך נקט הסיפא דמשהוקם המשכן העבודה צבורות סהס מנצט לוי שלא חטאו צעגל ומצבורים נטלו העבודה לפי שחטאו צעגל אלא דרשע פסול לעבודה והטעם כמ"ס הרמב"ם דהעבוד ע"ז אפי' עשה חטובה אסור לעבודה וטעם דהקרב' לצטל כהע"ז שהי' האומות עובדים לשור או כבש וע"ז ולכך לוי' ד' להקריבו לד' סבזה מצטלין כה הע"ז ולכך מי סעובד ע"ז אין קטיגור נעשה סניגור עכ"ל ולפ"ז מבוואר הא דמייחד שמו על העבודה סניטל מהצבורים דאדרבה דכוונת הקרא ליתן טעם לדבר דמס"ה לקח הכהונה מהצבורים לפי שאני ד' דע"י ההקדשה מכירים אלקתי ומצטלים כה הע"ז לכן לא יתכן סיהא העושי עול ומקריבים לפני שאין קטיגור כ"ס:

וּלְפָנָיו טען יעקב מונ"כ אי אמרינן דמסה לא מהסך קרא לכתיב חוסך תחלה ממסו דרמוז איעקב ועשיו א"כ צוודאי סייך הבכורה לי מלאקדמיה ככ"ל ואי כיעא' דמס"ה לא הקדים חוסך ומסו דאינו מזכיר שמו על הרעה א"כ ק' מקרא דמבדבר דיחד סס ד' בצטילת העבודה מצבורים ועכ"ל דפאכי החס ממסו דמחמת העיל נדחו מהעבודה וקרא צעלמו כחן טעם לדבר לפי שאני ד' סניכר אלקוטי ע"י העבודה ומצטל כה הע"ז והמה עובדי ע"ז וככ"ל וא"כ מוכח דרשע עובד ע"ז פסול לעבודה וא"כ ספיר עביד יעקב סמסר נפשו על הבכורה כדי שלא יהא רשע זה עומד ונקריב:

וַעֲפָץ מבוואר כמי מה סמקסין כל המפרטי' על יעקב אבינו איך לדיק כמותו יעשה ערמה כזה ויקח מאחיו הבכורה צדצר מועט צניד עדמים סבוודאי יס במכירה זו דין אוכסה ולמ"סכ כיחא

דבאמת ידע יעקב שהדין עמו מונו"ג ככ"ל אלא לפי שעשיו לא הודו לו א"כ הותר לו ליקח נמנו ע"י ערומה:

אכן ראיתי להרמב"ן שזיבא דעת האומרים כי לא הי' המכירה בכורה בזויד עדשים אלא שנוכר לו הבכורה בזמירה במורה בהון רב. אך הכתוב נספר כי בצקמו לאכול והוא עיף א"ל יעקב מוכר לי בכורתך בכסף ואח"כ כאלל:

אמנם נראה להכריע דלא כדעת הרמב"ן מיה"ט יעקב השבעה לי ואי כדעת הרמב"ן שהמכירה גמורה בכסף מלא א"כ נהי' לריך שבועה בקיום המקח. אלא באעת ע"כ הי' הוכירה בזויד עדשים והי' ירא יעקב שמה יחזור עשיו לבטל הנוקח כפי הדין אונאה. ולכן אמר השבעה לי ולא הדין אף בנתאנה א"י לחזור דהוי כנתנה ע"מ שלא תהא אונאה ולא הוי כנתנה ע"מ"כ בתורה. דכה"ג אית' בש"ע ח"מ סי' ל"ו וכן בסי' ר"ט לענין דבר שלא ב"ל בנתנה שלא יהי' נוסדרין לבט"ח טאם נעשה בשבועה מהכי ולא הוי כנתנה ע"מ"כ בתורה:

וביין שהוכחנו דלא כדעת הרמב"ן אלא שהנוהיר הי' בזויד עדשים. האף שנסבע לו. מ"מ העיקר הוא ערומה. שלא יתכן לדיק גמור כיעקב טיעשה ערומה כזה וליקח בכורה מאחיו בנחיר עדשים. וע"כ נמסר דבלא"ה הדין עמו בכ"ל מכר מונו"ג כפ' או נדאקדמי קרא ויקרא אלהים לאור יום דע"כ קאי איעקב או נמסר דאינו מיחד שמו על הרעה. וע"כ הא דמוכר שמו בנטיילת העבודה ונבכורים היינו נמסר דרשע פסול לעבודה ולא יהא רשע זה עומד ומקריב ככ"ל:

ולפי'ן נבואר המדרש דרנה לבאר נה ראה יעקב שמוכר נפשו על הבכורה דאך לדיק כזה יעשה ערומה וע"ז נשכי נמסר דתנון תניין עד שלא הוקם הנשכן וכו' וא"כ בזנו"ג נפ וניע לו חלק בכורה ככ"ל. שלא יהא רשע זה עובד עבודה. רק לבאורה בלא"ה ניחא אי כיונא כדעת הרמב"ן פלקחו בכסף מלא ולא בנחיר עדשים. וא"כ ל"ג לכל המדרש הזה. ולפיכ' סוגר הקוסי' על פסוק השבעה לי דנוזה נסתר דברי הרמב"ן דאי הוי מכירה כדת לא הי' לריך שבועה ככ"ל ודו"ק:

לפרשה הנ"ל

ברש"י בחומט ויעתר לו ולא לה לפי שאינו דומה תפלת לדיק בן לדיק לתפלת לדיק בן רשע. לפיכך לו ולא לה. הלמון עגומגס.

דהו"ל ניד שאינה דומה תפלת לדיק בן לדיק לתפלת לדיק בת רשע שהרי ארבעה קאי. ותו י"ל דבנאי דמסיים טנית לפיכך לו ולא לה דהוא אף למוחר:

לכב"ל דהכי פרוטא דהנה ים לפרט האי לו ולא לה בשני אופנים אס נוטעס דינחק הי' צודלתי יותר לדיק מרבעה אסתו כמסתו"ל על קרא מולג על ההרים אלו האבות. ומקפץ על הגבעות אלו האמהות שוממה זכות האבות להרים שהם גבוהים מן הגבעות שהם האמהות. ולפיכך כתב דחמנא לתפלת לדיק נתקבל יותר או דיל' כפירט"י נמסר דינחק הי' לדיק בן לדיק והיא לדיק בת רשע אמנס ים להכריע כפי' הב' דאי כפי' הראסון הלא גם אברהם ושרה התפללו על לידת ינחק בנס. ובוודאי גם אברהם הי' לדיק יותר משרה הלדיק' כונו דמוכח מקרא דמולג על ההרים ככ"ל וא"כ למה לא אשנעין קרא באברהם דתפלתו הועיל יותר אלל לפי' ב' ניחא. דבאברהם שהי' לדיק בן רשע ל"ט זה מטא"כ בינחק שהי' לדיק בן לדיק ולפי' נבואר כוונת רש"י דה"ק ויעתר לו ולא לה ולבאורה ים לפרט בפי' הא' הכ"ל לפי טינחק הי' לדיק יותר מרבעה ורש"י רנה לגלות לן דלא כפי' זה ולכך כתבו דהא חזינן שאינו דומה תפלת לדיק בן לדיק דהיינו ינחק לתפלת לדיק בן רשע דהיינו אברהם מדלא אשנעין גבי אברהם שויעתר לו ולא לה גבי ינחק אשנעין זה דתפלתו נתקבלת יותר מרבעה ולכן מדויק בנאי שמוסיים רש"י טנית לפיכך לו ולא לה נמסר שהי' לדיק בן לדיק והיא הית' לדיק בת רשע אלל לא נמסר שהוא הי' לדיק ביותר ודו"ק:

שער המים לפרשת תולדת

איתא בגמ' ביצמות דס"ד ת"ר נשא אשה ושהה עשר שנים וכו'. א"ל רבא לר"ב ויליף מינחק וכו'. וכו' התום' וא"ו והרי ינחק כני לא שהה יותר מיו"ד שנים. לפת"ם מרבעה לא הי' אלא בת ג' שנים כמנפאה ותירלו דמדרשים חלוקים ים שהית' בת י"ג שנים. כדפירסית לעיל. ונקטין המפרשים דאכתי מנ"ל לרבא להקשות לר"ב דלמא אחי כמ"ד שהית' בת ג' שנים. גם מקשה הרא"ם כיון דקניא ע"כ מוכח לן דס"ל דבת י"ג טניה הית'. ורש"י בחומט פי' החסנו' כמ"ד בת ג' טניה הית' ונ"ל:

עפ"מ לאיתא בכתובות דף כ"ז כותבין לבחולה יב"ח וליקף לה מדכתיב חשב הנערה אהנו ימים או עשור מתי יננים. אלימא תרי וכי משתעי איכסי הכי וכו' אלא ימים פנה דכתיב ימים תהי' גאולתו והנה במדרש איתא ימים אלו שבעת ימי אבילו' למיתת צחולא מנת אחוה יום צפירט"י. ול"ב צנוי נחלקו הגמ' והגורד"מ. וגם חמיה לדברי המדרש משתעי איכסי הכי מנ"ל:

דהנה לכאורה י"ל למאי דמסיק ה"מ בכתובות ע"כ דבגורת כותבין לה רק שלמים יום. וא"כ אי רבקה הית' בת י"ג פנים. ה"כ כבר הית' צוגרת ומדוע ר"ל משבז שמה יב"ח דהא כותבין לה רק שלמים יום. וע"כ ל"ל מ"ש בגמ' יננים היינו פנה היינו למ"ד דס"ל דבת ג' פנים הית' וא"כ י"ל דהמדרש ס"ל דבת י"ג פנים הית'. ולכך ל"ל דינוי' היינו ז' ימי אבילו'.

ואם דק' להגדלת' איך יפרט או עשור ורליתי ב"מ אחד פסי' כך כיון דמת צחולא ור"ל לירד לנחלה אחר שבעה ימי אבילות ולרצקה נגיב עישור נכסים ולכך אמרו חשב הנערה אהנו ימים ז' ימי אבילו' ותוכלה ליקח עמה חלק העישור נכסים מיד או העשור דהיינו חשב העישור אהנו. אם תרצה לילך מיד עכ"ד והוא דבר נכון ומתקבל. אכן באמת דבר זה חלי' בפלוגת' בכתובות דס"ח דרבי ס"ל דנותבין אף לבוגרת עישור נכסים ורשב"א ס"ל דאין כותבין לבוגרת עישור נכסים ולפ"ז דהמדרש ע"כ ס"ל לבוגרת י"ל עישור נכסים והנה בזה מוצא' לאיתא בכתובות ע"כ ח"ד נחונ' אמר לי הנה הלכה כרבי לבוגרת י"ל עישור נכסים. והיינו דר"נ ס"ל דרבקה בת י"ג פנים הית' וא"כ ליכא לנינוור ימים היינו פנה דהא צוגרת אין לה רק שלמים יום. אע"כ ל"ל כפי' המדרש דימים היינו ז' ימי אבילו' או עשור עישור נכסים חשב כאן. וא"כ מוכח מזה לבוגרת י"ל עישור נכסים:

ולפ"ז מוצא' היטב דנוקשה רבא מפיר לר"נ לטיט' דמוכח דע"כ ס"ל דרבקה בת י"ג הית' ותקמי מפיר וליקף מיחזק דהמתין עשרים פנים ולפ"ז מדהקשה רבא לר"נ לטיט' דווקא מכלל דרבא בעלמו ס"ל כקוסי' תוס' דרבקה בת ג' פנים הית' וא"מ רמ"י בחומט דפירט"י אליבא דרבא ודוק:

לפרשה הג"ל
גמ' דיומא דף כ"ח ע"ב אמר רב קיים אברהם אבינו כהת"כ מצאמר עקב אשר שמע אברהם

צקולי וגו'. א"ל רשב"ח לרב אמי ואינוא ז' ונו' ומשני האיכא גמי מילה ואינוא ז' ונו' ומילה ופי' המהרש"א דכוונת' מתחילה הי' ג"כ אמילה א"ל א"כ מנזתי ותורת' ל"ל. והקוסי' מפורקמת מנינורא דרב היא משכ' ערוכה בסיף קדושין ואנואי לא פריך רב סימי קוסייתו אמתי'. וכראה לבאר:

דהנה ב"מ קקין דיונה כ'. דהא דפריך ואינוא ז' ונו' ומילה היינו מנזתי קאי אז מנ' וחקותי קאי אמילה דקרא חק כמ"ש וחק בטארו ע"כ. וע"ז משני א"כ תורת' ל"ל אע"כ שקיים כהת"כ עכ"ד ולכאורה י"ל לפום ס"ד דהנוקשה דפריך ואינוא ז' ונו' ומילה והיינו כמ"ש המפרטי' דהוי קובר אגב חקתי כתיב תרתי ואכתי ל"ב כיון דכתיב מנזתי דקאי על ז' מנז' פנלשוו ב"כ. וממילה גם מילה בכלל מנז' ב"כ ולא לכחז גם חקותי. אכן באמת זה חלי' בשני תרתי' בגמ' דסנהדרין לאיתא ע"כ דף כ"ט דאמרין ע"כ כ"מ סנאמרה לישראל ונישנית בסיני לזה ולזה כאמרה ופריך והרי מילה דאמרה ונשנית לישראל כאמרה ולא ל"כ ומסיק דמילה לא הוי כאמרה ונשנית דהא דכתיב ביום הסניני יעול ההוא לנולתייהו הוא דאשנית ביום ולא בשבת ואז"ל מילה מעיקר' לאברהם הוא דקמוהר רחמנא וכ"פ הרמ"ב ב"מ דה"ל ונלכיס. ולפ"ז לחי' בתרא דמילה לא כאמרה ונשנית מעיקרא לאברהם הוא דקמוהר וא"כ א"מ דפריך ואינוא ז' ונו' ומילה. דהיינו מנזתי חקותי דבכלל מנזתי י"ל דהיינו רק מנז' פנלשוו גם ל"כ עשה"כ מילה דרק לאברהם הוא דקמוהר:

דהנה יעוין ע"כ בגמ' דסנהדרין דנוקשה הגמ' והרי פ"ד דאמרה ונשנית לישראל כאמרה ולא ל"כ. והקשה תוס' דמאי נוקשה הגמ' דלמא באמת נוהג פ"ד ל"כ והא דלא קחטיב בשבט מנז' משום דקום ועשה הוא ולא קחטיב. ותירו דהוי כמי שב וא"ת לעיני השחתת זרע והקשה המרש"א אמאי לא הקטו תוס' קוסיית' כה"ג לבני מילה ובהא ל"מ תי' תוס'. וכל קוסי' מהרש"א:

עפ"מ דבע"ז דף כ"ט איתא מנין למילה בכברי עהיא פסולת. רב אמר דכתיב ואחיה את צריתי משמור וכ' תוס' ע"כ דיוני פנלשווה ה"ה בכלל צרית משא"כ בכרי שאינה נלכוה אינו בכלל צרית. והנה יעוין ע"כ דרב קאמר זה אליבא דר"י הנשיא דהוא תבא' וא"כ מוצא' קוסי' מהרש"א דהא דנוקשה הגמ' והרי מילה דה"ג ב"כ לק"מ קוסי' תוס' דלמא באמת נוהג ב"כ דקוסי' הגמ' אליבא

חוט לפרשת תולדת המשולש

אליבא דר"י הכניס דס"ל לרב אליבא דס"ל דמילה בכרי פסול מפום וחתה את צריתי תשנור לכרי אינה בכלל צרית וא"כ מוכח מפיר דא"כ דא"כ וכהג הוי גם כרי בכלל צרית. היואל מדברינו האלה דדוקא אליבא דרב דס"ל טענא דר"י הכניס דמילה בכרי פסולה נטוס דילפינן מקרא וחתה את צריתי תשנור וכרי אינה בכלל צרית. וא"כ קמ" קוסי' הגמ' והרי נמלה וכו' ועכ"ל כתי' הגמ' דמילה מעיקרא לאברהם הוא דקמזהר כדמסיק הרמב"ם וא"כ תקפה הגמ' מפיר אליבא דרב ואימא ז' מלות ומילה דהיינו נטוטי' אז' מנזית דלאמרה לב"כ וחקתי אמילה דלאמרה לאברהם ולא לב"כ :

ולפ"ז מבואר דעל המתני' דקדושין ל"מ רב סימני להקשות ואימא ז' מלות ומילה דהוי ידע מזה דא"כ חקותי וחרותי ל"ל דהא בכלל מלותי דנכלל ז' מלות נכלל גם מלות מילה ד"ל דס"ל דמילה לאמרה גם לב"כ מחילה. ובאנות כוהג גם צב"כ ובקום' תוס' דהא לא קחטיב גבי ז' מלות דקום ועסה לא קחטיב. ובאנות מילה בכרי כסרה. או דילפינן דפסולה מהנוול ינוול כדליף ר' יוחנן צע"ז סס ולהכי פריך הגמ' דוקא לרב למיטתיה כנ"ל ודו"ק :

שער הקטן לפרשת תולדת

במתני' סוף קדושין התורה משמרת' בנערותי' ונותנת לו אחת ותקוה צעת זקנותו וכה"א באברהם. ואברהם זקן בא בימים וד' ברך את אברהם בכל. ומינו טעסה אברהם אבינו כהת"כ עד שלא כיחנה. טכאמר עקב אשר שמע אברהם בקולי וכו'. ויס לבאר נמי המסך יש נמי טאמר ומינו טעסה אברהם וכו' למאי טאמר נוקדם. גם י"ל למאי מדייק טעסה וכו' עד שלא כיחנה מילתא דפטישא הוא דקודם מ"ת הי' :

וגראה לבאר עפ"מ דאימא צב"ב דף י"ד ע"א וד' בירך את אברהם בכל סגלט צירוי' וכ' החוס' סס לא סלא סלט בו י"הר דא"כ היכי קיבל פליה אגרא אלא כדאמרינן ביומא כיון טעבר אדם רוב טנותיו ולא הטא טוב אינ' חוטא. ה"כ כיון טרעה הקב"ה מדוחק את עליו כ"כ להטרחק מן העצמיה סייטת הקב"ה מבאן ואילך סלא סלט בו י"הר עכ"ל ולכאורה ק' לפ"ז נמי קאמר המתני' שהתורה מלליה בזקנותו דכתיב וד' בירך את אברהם בכל :

דאי אמרינן הצרכה סגלט צירוי' נמי הללחה איכא לאברהם כזה :

אכן קראה דע"כ מוכח דלא אמרינן זה הדרם סגלט צירוי' עפ"מ דכבר כחכו לעיל צפ' לך לך. דהעולם נוקטין למה לא מל ח"א את עלמו קודם סגלטו כמו טק"ס כל המלות קודם סגלטו ומתצ"י מטוס דגדול המלה ועסה מוני סאיכוונות ועסה. ולכך בכל המלות כיון דכאפסרי לקיינום גם אחר סגלטו. ולכך קיים כבר קודם סגלטו. מטא"כ במלות מילה הי' הוי נוקיים קודם סגלטו לא הי' באפסרי לקיים אחר סגלטו ולכך הנוטין בזה במלות מילה כדי סיהי' ינווה ועסה. והנה החוס' כ' צע"א דף ג' הא דגדול מלה ועיסה וכו' מפני שדואג חנויד לבטל יצרו ע"ס ולפ"ז אי כימא באברהם סגלט צירוי' ח"כ אכתי ק' למה לא מל אברהם את עלמו ע"ד סגלטו כסיהי' בן ז"ט טנה. הלא אברהם הי' קע"ז ובוודאי כסיהי' בן פ"ח כבר עברו רוב סנותי' ואזי לא סייך לונוד שדואג מיצרו ולא סלט בו י"הר ול"ס לומר דגדול המלה ועסה וא"כ למה לא מל את עלמו מקדם קודם סגלטו אע"כ דלא דרסינן סגלט צירוי' ל' :

ולפ"ז מבואר היטב ההמשך. לפי טאמר דהתורה מלליה בזקנותו. וכה"א באברהם וד' ברך וכו' וק' דלמא אמרינן סגלט צירוי' וליכא הללחה כ"כ ולכ' אומצו טעסה כהת"כ עד סלא כיחנה דייקא למה לא מל את עלמו קודם סגלטו אע"כ מטוס דגדל המלה ועיסה וכו' היינו מטוס שדואג מיצרו ואי כימא סגלט צירוי' לית' למה אע"כ דלא דרסינן סגלט צירוי' ודו"ק :

לפרשה דנ"ל
ובר"א יש לייטב בפטי' המסך המתני' הכ"ל עפ"מ דמקסה היפ"ת למאי דדרם צב"ב סס וד' בירך את אברהם בכל סלא הי' לו בת נמי הללחה בזקנותו איכא. ותי' לפי פאס הי' לו בת הי' לריכה לייטב סכולה וגלמודה כי לא רעה לירבק צמי סאיכו הגון עכ"ד. והנה אי אמרינן צ"כ מותר באחותו לית' לדבריו דהלא הי' ביכולתו להטיאה ליצחק. רק הא באמת ח"א קיים כהת"כ וא"ס דח"א להטיאה ליצחק וז"ס התורה מלליה בזקנותי' טכאמר וד' ברך את אברהם בכל וק' למ"ד סלא הי' לו בת נמי הללחה ותי' דהי' לריכה לייטב טכילה וגלמודה הלא צ"כ מותר באחותו והי' באפסרי להטיאה ליצחק. ולכך אמר ומינו טקיים ח"א כהת"כ ומלד ישראל אסור באחותו וק"ל :

שער אשר לפרשת ויצא

חולין דף ל"א ע"ב כתיב ויקח מאבני המקום. וכתיב ויקח את האבן א"ר יצחק מלמד סתקבלו כל האבנים למקום אחד וכל אחת ואחת אומרת עלי יביח לדיק את ראשו. תנא וכולן כבלעו כאחד וכ' החום' לפי פשוטו ים לפרט שלקח אבן אחד ומאבני המקום עב"ל והתנאי' מפורסמת כיון דע"כ הגמ' לס"ל כתי' החום' א"כ מאי בני החום' בזה לחדם תי' אחר' על קפי' הגמ' וה"ל להקשות עכ"פ בלשון תימא' ותו קפי' לתי' החום' מאי אשמעין קרא בזה שלקח אבן א' ומאבני המקום ולא הל"ל רק ויקח אבן ותו לא גס י"ל דהא דקאמר אה"כ תנא וכולן כבלעו כאחד כיון דשייד לטניו' דר' יצחק הל"ל וסבא' ב"ר' י' לכנ"ל לפרט דברי חוס' הנ"ל ע"פ פשוט' די"ל דבאמת להתי' הי' ק' דקדוק הנ"ל דל"ל ותנא' ב"ר' י' כיון דשייד לטניו' דר' יצחק לתרץ רומי' דקרא בתחלה לקח הרבה' ולבסוף סכולן כבלעו כאחד הוי רק אבן אחת' ולהכי כ' החום' לפי פשוטו י"ל שלקח אבן א' ומאבני המקום וה"כ י"ל דגם הנוקטן ידע מזה אלא דקשי' לי' דח"כ מאי אשמעין קרא דלקח מאבני המקום דהל"ל ויקח אבן ותו לא וע"ז בא' ר' יצחק לומר מלמד סתקבלו וכו' וכו' אמר עלי יביח לדיק ראשו וכו' ולפ"ז ספיר י"ל רומי' דקראי כפי' החום' הנ"ל ומי דקשי' מאי אשמעין דחידוש אשמעין חטיבתי' טל לדיק זה סתקבלו כל האבנים וכל א' ביקט עלי יביח לדיק זה ראשו ולפ"ז לא הי' גריר' ר' יצחק להביא ברייתא סכולן כבלעו כאחד' לתרץ רומי' דקראי דלמאי דמתרץ ר' יצחק רומי' דקראי מתורץ בלש"ה כמו ספי' החום' כנ"ל. רק דהגמ' מביא ברייתא דקתני עוד חידוש סכולן כבלעו כאחד. אבל א"ל לזה לטניו דקראי וה"כ א"פ מה דלא אמר ותנא ב"ר' י' כיון דאינו שייד לתי' דר' יצחק הנ"ל רק סתמא' בגמ' הביאו וק"ל:

ועפ"ז כ"ל לפרט דווקא ר' יצחק הולך לפרט. מלמד סתקבלו וכו'. ללכאורה באמת כפשוטו י"ל כתי' החום' דלקח אבן א' מאבני המקום ומאי אשמעין בזה דלא תימא כדעת הפרקי דר"א והבא' בילקוט טאבן זה סתם מראשותיו הקיעו אח"כ למנזה לפי שהוא בא מהר המורי' סכעקד יצחק עליו ע' כוהקשו ע"ז כל המפרשים לאדרבה פסטה דקרא משמע להיפך שהרי כתיב ויקח מאבני המקום

ונשמע שלקח מאבני המקום סבבית אל. וא"כ אפשר לומר דמה"ט כתיב ויקח מאבני המקום לאשמעין הא דלא תימא כדעת הפרקי דר"א הנ"ל. אונס מלמאי לבעל זית רעין דמקחה בלש"ה על הסדר"א הנ"ל דהא קי"ל אבני מוצח אסורים בהנאה וא"כ איך אפשר לומר שהי' מאבני מוצח העקידה איך הי' רשאי יעקב לסבוב עליו:

אבן ד"ל דכדר"א ס"ל פגעת היפ"ת צב"ר דמ"ט הגמ' צימא ובה"שין דה"א קיים כהת"כ קודם סגלוה היינו דווקא אברהם עלמו אבל בניו אחריו לא ע"פ באריכ' וכו' אפשר לומר דיעקב לא חש לאיסור זה' אונס נראה דיש סתירה לזה מזה דאנוריין ביבמו' דמ"ד נשא אמה ושהה עמה עשר שנים ולא ילדה יוליא ויתן כתובה. וילף מאברהם דכתיב מקץ עשר שנים וכו' ופריך הגמ' ויליף מיצחק דשהה עשרים שנה ומתוך ר' יצחק יצחק אבינו עקר הי'. ואיכדברי היפ"ת הנ"ל בלש"ה ל"ק קוסי' הגמ' דמיצחק לא כוכל ללמוד לפי סלא קיים המצות דלעתידי' וע"כ דר' יצחק ס"ל דלא בניו קיימו כהת"כ' וה"כ ר' יצחק לשיטתו דלדידי' נסתר דעת הסדר"א שהי' האבנים מאבני המוצח דה"כ איך סבב יעקב עליו דהא קיים כל המצות וה"כ ליכא לנוימר דהכתוב אשמעין זה דלקח מאבני המקום סבבית אל ולא מאבני המוצח ולכך הולך לתרץ ר' יצחק דבא לאשמעין הלדיק סכל א' מהאבני' אמרו עלי יביח לדיק זה ראשו כנ"ל ודו"ק היעב:

לפרשה הנ"ל

ובר"א אמינא לתרץ דברי החום' הנ"ל ויתורץ נמי דל"כ בלשון תימא: **ומקודם** נבאר נמי דברי הגמ' פס שאמרו ר"ע ור"י שאלו את ר"ג' כתיב ויזרח לו השמש וכי השמש לו לבדו זרחה וכו' אמר ר' יצחק איתן סתי טעות סתקעה צעבורו זכחה צעבורו ואח"כ מפרט הך רומי' דקראי הנ"ל כתיב ויקח מאבני המקום וכו' אמר ר' יצחק מלמד סכל א' וה' אמר וכו'. וי"ל כיון דהגמ' מביא הך צ' מימרו' שאמר ר' יצחק' למה היפך הגמ' סדר הקרא' דקרא דויזרח לו השמש הוא צפ' וישלח' וקרא דויקח מאבני המקום הוא צפ' וי"ל וה"ל להקדים קרא דויקח מאבני המקום מה סתי' ר' יצחק עלה' ואח"כ הדרם ויזרח לו השמש ונראה לבאר דבהנך צ' דרעו' ר' יצחק לשיטתיה אויל וחדא באיך תלי' וזה

זה יהי כונת המוס' דבאל לתרן המוס' הגמ' הא
 דהקדים המאחר. ולכך כתבו לפני פטונו ה"מ
 לתרן דלקח א' מאבני המקוס. ולכך הקדים באמר
 דר' יצחק לטיטת' דמתרן על הקרא דויזרח לו
 השמש. לאותן ז' טעות טסקעה צעבורו וכו'
 ולכך הולרך ג"כ לפני על קוטי' הסכיה מלמד שכל
 א' וא' אחר עלי יכית לדיק וכו' :

דרנה החזקוני מקטש הא קי"ל אבן סכנתונט
 זו להדיטו תאר להטתמט זו למזבח
 ואיך עשה יעקב האבן אשר עס מראשותיו למזבח.
 ותי' דהי' טעת הדחק טלא הי' לו אבן אחר. והכה
 לדברי החזקוני א"ס כפי מה דמתרן הגמ' ותכל
 וכולן כבלעו כאחד ממא"כ אי כיומא כתי' החוס'
 טלקח אבן אחת ממאבני' הדר' הקוטי' לדוכתי' דאיך
 עשה אבן טטכב זו טכנתמט להדיט למזבח דהרי
 הי' יכול ליקח אבן אחר מאבני המקוס :

אבנם אי כיומא כמט"כ צטס היס"ח דאברהם
 לבד קיים כל המנו' אבל בניו לא קיימו כל
 המנו' א"כ בלא"ה אין מוקוס לקוטי' החזקוני דיעקב
 לא שמר כל המנו' ולא הקפיד ע"ז ליקח אבן
 סכנתונט זו להדיט לאבני המזבח. ולכך א"ס ג"כ
 דר' יצחק לטעמי' אזיל טכבר הוכחו לעיל דמתרן
 בגמ' דיבמות הפ"ל על הקוטי' דליף נייצחק דיצחק
 אבינו עקר הי'. וא"כ ס"ל דיצחק קיים כל המנו'
 וא"כ ממיילא ס"ל דכל האבו' קיימו כל המנו' וה"ה
 יעקב אבינו וקטי' קוטי' החזקוני וע"כ כתרונו הכ"ל.
 דהי' טעת הדחק טלא הי' לו אבן אחר ולכך ליכא
 למימר כפי' החוס' דלקח אבן אחת מאבני המקוס
 ולכך הולרך לתרן דכולן כבלעו כאחד ככ"ל ודלא
 כפי' החוס' :

ולכאורה י"ל דאיה לר' יצחק דס"ל טגס בניו
 טל אברהם קיימו כל המנו'. מהא
 דאיתא צב"ר ויחן את פני העיר ככנס עם דנודוני
 חנה וקבע. פחומין מצעי' ללמדך טממר טבת וא"כ
 צוודאי כמו טממר הטבת כמוהו קיים כל המנו' :

אבן לכאורה מוכח דלא כמ"ד ויחן את פני העיר
 טממר הטבת. כמו טהקטה היס"ח כיון
 טממר כל המנו' ומאי אטמעין קרא טממר הטבת
 דווקא וגם דאינן רשאין כלל לטמו' הטבת דקי"ל
 גוי טבת חייב נויטהי'. ויס להס דין ישראל רק
 לחומרא ולא לקולא כמ"ס טכ הרנו' צס אע"כ דלא כמ"ד
 ויחן וכו' טממר הטבת. אלא דררטינן ויחן את
 פני העיר כאידך מ"ד עס דררש טנתן להס נתכ'
 חינס :

אבנם ראיתי לבעל לויית חן צפ"ז סחי' דבאמת
 הא דסמר יעקב הטבת דהא צ"נ טבת
 ח"מ ס"ל דבאמת יעקב מה"ט מקודס לא סמר
 הטבת מטוס דב"כ טבת ח"מ וילף לה צגנ'
 בטכהדרין מדכתיב יום ולילה לא יטבותי. אבל
 אחר טראה יעקב טפרע הקב"ה אותן סחי טעות
 טסקעה. טלא בעוכתה ופי' היס"ח טדקק המדרש
 לומר החזרה וכו' דמטנוע מוההכרח הי' טהחזיר
 הטעה טל טקיעה וטוס דכבר הבטיח הקב"ה לנה
 יום ולילה לא יטבותי. וכן הי' מן ההכרח לפרוע
 אותן ז' טעות טהטקיע טלא בעוכתה. טלא לבטל
 הך קרא דיום ולילה לא יטבותי. אף בטקלת צדרך
 הלואה וטרעון וע"ס טהביא כונה דרשות מנדרש
 דיום ולילה לא יטבותי קאי איום ולילה ולכך מאחר
 טהצין יעקב אח"כ דיום ולילה לא יטבותי קאי על
 מדת יום ולילה ולא לזארה על צ"נ טלא יטבותי.
 ולכך אח"כ שמר יעקב גם הטבת וא"ס דווקא אחר
 טזרחה לו הטמט צעבורו כאמר ויחן את פני העיר
 טממר טבת ככ"ל עכ"ד פח"ח :

ורפ"ז מבוחר דברי החוס' דקטי' להו למה מהפך
 הסדר ככ"ל דמפרט מקודס קרא דויזרח
 לו הטמט ולכך כתבו לפני פטונו י"ל דלקח אבן
 אחת מאבני המקוס. רק דר' יצחק לטיטת' דס"ל
 ע"כ דיעקב קיים כל המנו' ומוכח מכת קיטי'
 החזקוני דע"כ כולן כבלעו כאחד. ולכך הותר לו
 ליקח למזבח טלא הי' לו אבנים אחרים ככ"ל. אבן
 מנ"ל טקיים כל המנו' ולכך הקדים הך דרש
 סחי' ר' יצחק על קוטי' דויזרח לו הטמט דמיט
 טסקעה צעבורו זרחה צעבורו והיינו דיום ולילה לא
 יטבותי קאי על יום ולילה. ולפ"ז טהמט מ"ס ויחן
 את פני העיר אחר טממר ויזרח לו הטמט היינו
 בדברי לויית חן הכ"ל דלאחר טסקעה לו הטמט.
 והוכיח מזה דקאי יום ולילה לא יטבותי על מדת
 יום ולילה ולעולם גם צ"נ מותר לטבותי. ולכך שמר
 הטבת וא"כ מטמע דסאר כל המנו' צוודאי גם יעקב
 קיים. וליכא למימר כפי' החוס' טלקח א' מאבני
 הנוקוס דקטי' קוטי' החזקוני ולכך הילרך לתרן
 דכולן כבלעי' כאחד ודו"ק :

וברברי בעל לויית חן הכ"ל מבוחר גמ' דטבת.
 דקי"ח כל המענג הטבות כותנין לו כהלה
 צלי מלרים טנאמר אז טחענג על ד' והאלתנין כחלת
 יעקב אביך לא כאברהם דכתיב קוס תהלך ולא
 כיצחק דכתיב כי לך אחן אלא כיעקב טנאמר
 ופרנת ותמה וכי אברהם ויצחק לא סמרו את
 הטבת

ונשכיל וד' עמו אפטר חטא בא על ידו. וטכינה עמו. והרב בעל פ"ד תמה דהאי קרא וד' עמו נווקדס הרצה למעשה דבת שבעוא"כ אפטר שבתחיל' הי' ד' עמו. ולאחר שחטא נסחלק ממנו. וכ' דאולי ס"ל לרשב"י דמי שזכה שחטרה עליו טכינה טוב אין חטא בא על ידו טאס הי' בא לידי חטא מעיקרא לא הי' טכינה טורה עליו עכ"ל. ולפ"ז אין כלל ספק ליעקב שחטא ב' אחיות דהרי ביעקב כאמר והנה ד' נכז עליו ויאמר איך ד' והנה אכני עיך וסנרתיך בכל אשר תלך עיין צב"ר והנה ד' נכז עליו מלמד שנתייחדה עליו טכינה. וא"כ נודערתה עליו טכינה צוודאי לא בא יעקב לידי חטא. לפ"ד רשב"י הכ"ל. ולית' לדברי בעל זכרון יעקב הכ"ל:

ולפ"ז מבוואר היושב דידע ר' חלבו לפרס הכתוב ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף כפי פי' בעל זכרון יעקב הכ"ל. ולכך טאל דווקא לרשב"י לסיטת' דנסתר תי' זה דליכא לספק ליעקב כלל אי חטא צב' אחיות מדררתה עליו טכינה ככ"ל. ולכך הטיב לו באמת תי' אחר טאין זרעו של עסיו כנסת' אלא ביד יוסף וק"ל:

לפרשה הנ"ל

בחולין דף ל"א כתיב ויקח מאצני הנקום וכתיב ויקח את האבן א"ר יצחק מלמד שנתקבצו כל האצני' במקום אחד וכל א"וה אמר עלי יביח לדיק זה את ראשו וזייכו התוס' כתיב ויקח את האבן לפי פשוטו יש לפרס שלקח אבן אחד מאצני המקום עכ"ל וכבר צווחי צי' קמאי דקמאי דכיון דיש לפרס כפשוטו מ"ל לר' יצחק לנדרס מיני' שנתקבצו כל האצנים וכו' ואס כוונת התוס' להקשות הו"ל וקשה וכבר העיר בזה כבוד אה"מ ז"ל:

ואמינא לענ"ד לבאר כוונת התוס' ע"פי פשוטו. דהנה רס"י בחומש הביא דרשא דר' יצחק הכ"ל וכ' הס"ח וז"ל וא"ת עכ"ל שלקח אצנים הרבה דלמא לקח אבן א' מאצני המקום ותי' התוס' דהל"ל ויקח אבן. כמו ויקח אבן וישימו חמתו שהרי ג"כ הכתוב נסחוס אלא לפרס אלא מדכתיב מאצני קתס פ"מ אצני טובא עכ"ד. וזה תמוה לכאורה שכתבו צמס התוס' ובתום' סלפנינו לא כ"ל כן. לכ"ל בהרנ"ס עוד דקדוק קלות סליינו התוס' צו"הל כתיב ויקח את האבן וכו' בלא וי"ו ובס"ס אמרו וכתיב ויקח וכו' צו"י. עכ"ל מנבואר הכל בחדש עתה:

הטבת ולדברי בעל לוי' חן הכ"ל א"ס דבאמת י"ל לדבריהם ויצחק לא סמרו את הטבת מולד צ"כ ססבת ח"מ וגם יעקב לא סמר הטבת עד שספקה לו השמע בעבורו ככ"ל ודו"ק:

המיום שער

לפרשת ויצא

גבן דב"ב דף קכ"ג צעי מיני' ר' חלבו נור' סנואל בר נחמני. כתיב ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף. וגם מ"ס כי אחילד יוסף (פרס"י) נ"ס דלא רצה לסוב לבית אביו עד כי אחילד יוסף א"ל ראה יעקב אביו סאין זרעו של עסיו נוסר אלא ביד זרעו של יוסף. סנאמר ויהי בית יעקב אס וגו'. וי"ל מדוע טאל דווקא טאלה זו לר"ס צ"כ ונראה לבאר דווקא לרשב"י לסיטת' טאל טאלה זו:

עפמיש"ב צס' זכרון יעקב לתרץ קוסי' זו דמ"ס כי אחילד יוסף וכו' ע"פ דידוע נסח"ל צברכות וירא יעקב טהי' מתיירא סן יגרוס החטא ופי' המפרשים דהיינו מחטא ב' אחיות דאף דבאמת כ' הנהרס"ל תרזים טוכים טלא חטא כלל. מ"מ יעקב גופא כסתפק בזה. אולי נ"מ חטא ויגרוס החטא הזה להחגברות עסיו אחיו עניו:

אבן הנה איתא בע"ז כ"ד הבא על אשת חברו בדין הי' טלא שתעבר אלא טהעולס כמנהגו כיהג. וידוע דחטא ב' אחיות הי' צרחל שנסאה אחר כסיאת לאה. ולפ"ז לכאורה ראי' גמורה טלא חטא יעקב כנסואי רחל. דאי חטא מהראוי הי' טלא חלד רחל כלל מונוו כיון טהי' ביאת איסור ואי משום דהעולס כמנהגו כיהג דבר זה צוודאי ל"ס צרחל כיון טהי' עקרה כדכתיב ורחל עקרה. והקצ"ה סינה צה סדרי צראסית ונעשה לה כס שחלד. מוילא מוכח מזה צראי' גמורה דלא חטא יעקב צזה כלל ולכך כ"ז טלא הוליד רחל הי' יעקב נותיירא לסוב לביתו מירדת עסיו אף טהבטיחו הקצ"ה מטעם טמא יגרוס החטא. אונס ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף מיד נגלה לו טאין עליו חטא ב' אחיות אז אמר אלה ואטובה כי אין לו לירא נספיו מטעם טמא יגרוס החטא עכ"ד פח"ח:

ולכאורה יש סתירה לדבריו. עפ"י דאיתא צסבת כ"ד הרשב"י כל האויור דוד חטא אינו אלא טועה סנאמר ויהי דוד בכל דרכיו

רדהנה לתי' הע"ח הכל עיקר הקושי' אהא
 דכתיב ויקח מנאבני המקום : דהל"ל ויקח
 את האבן : וז"ל כתיב ויקח את האבן :
 וכתיב ויקח מנאבני המקום דהל"ל ג"כ ויקח אבן :
 דאז ספיר י"ל כתיב הע"ח דעיקר הקושי' דלא הל"ל
 מנאבני המקום עכ"ל כדור דבאמת להחוס' הי' הגירס'
 כך כתיב ויקח את האבן וכתיב וכו' או דכוונתם
 דע"כ גרסי' כך : וזה טעמינו כתיב ויקח את האבן
 וכו' היינו דגרסי' בלא וי' : ובאמת עיקר הקושי'
 על הפסיק ויקח מנאבני המקום : והוא דלגירס'
 סלפני' לפי פסומו י"ל דלקח אבן אחת מנאבני
 המקום : וא"כ לק"מ על קרא דויקח את האבן
 אע"כ הגירס' דהיינו דלא וי' : וספיר על קרא
 דמנאבני המקום וכונס"כ הע"ח : ולכך כתיב הע"ח
 ספיר דחוס' מנארנין דכוונתם באמת ככל וק"ל :

שער הקטן
לפרשת ויצא

בפסיק וחרא רחל כי לא ילדה ליעקב וחרמר
 הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי ויאמר
 יעקב התחת אלהים אני אשר מנע ממך פרי בטן :
 וילד מ"ם כי לא ילדה ליעקב : תיבת ליעקב מיותר
 וגם איך דקת כרחל תלכס בגדי קנאה לקנאה
 באחותה בשביל הבנים : אין זה מדת נשים
 דקניות : וגם למה המתינה רחל לבקשת בנים :
 עד סולדה ללאה בן רביע ולא בקשה תיכף ומיד :
 וגם מ"ם הבה לי בנים וכי עלחה על דעתה
 שהבנים הם ביד יעקב : וגם במאי גזמה ליעקב
 בנ"ם ואם אין מתה אנכי דבדר שאינה צידה הלא
 כבר אמר התנא בע"כ אתה חי ובע"כ אתה מת :

וע"כ נראה דרך הפסטי' כי אלו רואין בחוש
 מלאה זכחה לבנים מלך שאלתה של יעקב
 כמו שמעיד הכתוב וירא ד' כי שואלה לאה ויפתח
 את רחמה ורח"ל עקרה ונוסף לזה מלינו שאחר
 לידת יהודא זכחה ג"כ לאהבה שמחילה בלידת
 ראובן : אמרה כי דאז ד' צעני' כי עתה יאהבני
 אישי ומשמע שעד הנה לא היה' אהובה ובלידת
 שמעון כתיב כי שמע ד' כי שואלה אנכי וכן בלידת
 לוי אמרה הפעם ילדה אישי אלי : בלשון עתיד
 משמע שעד הנה עדיין לא היה' אהובה : נמלא
 ממשמעות הכתוב שבלידת אלו הג' בנים היה' עדיין
 שאלתו של יעקב מחוץ לאפוקי בלידת בן רביעי
 לא הזכיר הכתוב שום שאלה רק קריאת יהודא ע"ס
 הפעם אודה את ד' נמלא מלאה זכחה ע"ס שאלתה

לבנים : וע"י הבנים זכתה לאהבה נמלא השמים
 בידה האהבה והבנים לאפוקי רחל לא היה' צידה
 אלא האהבה לבדה : ותוך האהבה היה' עקרה
 ולכך מתחילה קודם לידת יהודא לא היה' רחל מקנאה
 ללאה : שאמרה וזה לי בנים של לאה יצא סברה
 בהפסדה פע"י שאלתה היא זוכה לבנים : והיה'
 מתחנמת באהבה על בעלה כמ"ם חלקה לחנה
 הלא אנכי טוב לך מעטרה בנים : לאפוקי אח"כ
 כשילדה לאה בן רביעי זכתה גם לאהבה ג"כ
 כמ"ם הפעם אודה את ד' פע"י הבנים זכחה ג"כ
 לאהבה ולכך נתקנאה רחל באחותה לא היה' מקנאה
 על הבנים כי זה פחיתו' לרחל לקנאה בטובת
 אחותה : רק היה' מקנאה בטנאח לאה שהיה' לה
 מקדם באמרה מי יתן והייתי ג"כ שאלה לבעלי פע"י
 השאלה הייתי גם זוכה לבנים וע"י הבנים היה'
 בא האהבה מנימלא אח"כ כונו בלאה : וז"ס וחרא
 רחל כי לא ילדה ליעקב דייקא השאלה גורם שהרי
 לידת בנים של לאה ורחל היה' עקרה הכל תלוי
 ביעקב כנ"ם וירא ד' כי שאלה וכו' ולכך כשראתה
 כי מניעת הבנים תלוי ביעקב באהבתו ובשאלתו
 של יעקב אמר' הבה לי בנים :

ורדהבין ת"ם ואם אין מתה אנכי ותשובתו
 התחת אלהים אני אשר מנע ממך פרי
 בטן : כראה לפרש עפ"מ"ם בפ' הבא על יבמתו
 שני שאינו עוסק בפ"ור גורם לשכינה שתחלק
 מישראל אבא חנן אמר חייב מיתה שאלמר ובנים לא
 היה' להן הא אם היה' להן בנים לא מתו : והנה רחל
 היה' בטעות בשנים : ראשון היה' סבורה שגם
 האשה מלוה על פ"ור כמו האיש ולכן גם אם היא
 מנעתה לקיים פ"ור חייבת מיתה כמו האיש וגם
 טעות שניה היה' שלא ידעה לחלק בין שמונע את
 עצמו האדם בידיים ראוי הוא לחייבו מיתה משא"כ
 היבא שהמניעה מיד הקב"ה : ולכן באשר היה'
 סברה דגם אשה מלוה על פ"ור ולכן אמרה הבה
 לי בנים ואם אין מתה אנכי כי מי שאינו עוסק בפ"ור
 גורם לשכינה שתחלק מישראל וחייב מיתה :
 ולכן בא יעקב לסתור באמתה לפי שיטתה דגם אשה
 מלוה אפ"ר וגם לק"ל לחלק בין המניעה בידיים
 להמניעה מיד הקב"ה אמר התחת אלהים אני וכי
 אני חתת אלהים לפי שיטתך דהמונע נופ"ר גורם
 לשכינה שתחלק וגם אשר מנע מהקב"ה הוא
 המונע וגם מונך הלא מנע דייקא ולא מנכי
 ואמה אינה מלוה בפ"ור כלל וק"ל :

שער

אשר

לפרשת וישלה

בחולין פ' ג"ה כתיב כי עלה הסחר אל מלאך
 אני ומיום סבדראתי לא הגיע זמני לומר
 סירה נסייע לך חנכאל דאר"ח ג' כחות אונורת
 סירה בכל יום אל אונורת קדוש וא' אונורת קדוש
 קדוש ואחת אונורת קדוש קדוש ד' נבואות
 וע' בתוס' עס דחקו לפרש האי נסייע לי לר"ח
 דקאמר הגמ' :

ונראה לבאר דלכאורה יש להבין במ"ס הגם
 שאמר המלאך מלאך אני ומיום סבדראתי
 וכו' למנ"ל להגמ' שאמר המלאך כך וכלע"ד נמוס
 דקסי' להגמ' אהא שאמר המלאך שלחני כי עלה
 הסחר דה"ל ליעקב להסיבו הלא מלא כל הארץ
 כבודו ויוכל לומר הסירה פה וכן הרגיש בזה בס'
 זרע ברוך חולם לדברי ר"ח הכ"ל מהורץ שאמר שיש
 ג' כיתו' בכל יום באמירת הסירה ואין כולם אומרים
 בנוסחא אחת ופי' המפרשים הטעם שיש מהן ג'
 מדריגות חלוקים בקדושתן ובמדריגתן והמעולה
 בקדושתו ובמדריגתו זוכה להזכרת השם אחר חיבה
 אחת וא"כ י"ל שלא ידע המלאך באיזה מדריגה הוא
 לומר הסירה כאחד מן הכחות אכן הא לית למ"ס
 בזכריה וכתתי לך מנהלים בין העומדים האלה
 שהצדיק נקרא מהלך שהולך ממדריגה למדריגה
 מנשא"כ המלאך נקרא עומד שעומד לעולם באותו
 מדריגה סבדרא ולא יוסיף ולא יפחות לעולם וא"כ
 קושייתנו הכ"ל במ"ע דה"ל ליעקב להסיבו אאותו
 הסירה שאמר עד הנה יאמר גם היום פה כיון שלא
 נסתנה מדריגתם מיום סבדרא לכן מכה קוסי' זו
 הוכיח הגמ' כשאמר המלאך שלחני אמר מיום
 סבדראתי לא הגיע זמני כלל לומר סירה ועדיין
 איכי יודע מדריגתי ובאיזה נוסחא מג' כיתו' יעמדוני
 לומר סירה היום לנועלה אכן התייבא אל כדברי
 רבינו חנכאל הכ"ל שיש ג' כיתות לומר סירה
 בנוסחות חלוקות וא"כ אל"ס הזכחת הגמ' שהמלאך
 אמר מיום סבדראתי וכו' ולפ"ז מנילא מבוואר הא
 דאמר נסייע לי לר' חנכאל דאי כינא שהמלאכים
 אומרי' נוסחא אחת וודאי קסי' מנ"ל להגמ' שהמלאך
 אמר מיום סבדראתי לא הגיע זמני לומר סירה ודו"ק:

לפרשה הג"ל

בדברי הימים ס' י"א בני יצחק עשו וישראל
 פירש"י מפני כבודו של דוד אמר ישראל
 Chut Hamschulosch.

ולא יעקב עכ"ל ונראה לפרש מאי כבוד יש בזה
 לדוד :

והחלה למינא לפרש קרא במלכים א' ס' ס"ה
 ויקח אליהו י"ב אבנים כנוספר סבטי
 בני יעקב אשר היו דבר ד' אליו לאמר ישראל
 יהי שמך והנה נאלי פסיים אשר היו דבר ד' אליו
 וגו' חמיה נאוד מאי בעי בזה :

ונראה עפמ"כ בס' נס"ר פ' מקץ לפרש ג"כ
 הך קרא הנ"ל דיטלא נאלד ג"כ מה
 חועלת בסיפור הדברים שלקח י"ב אבנים כנוספר
 סבטי ב"י דמאי הודיע בזה שהם כנוספר סבטי
 ב"י ותמלית דבריו ע"פ גמ' דסנהדרין פ"ט ע"ב
 אליהו צהר הכרונל היכי סנוכינן עליה ועבדו
 שחוטו חוץ דהא כתיב אלה המלות שאין הנבי'
 רשאי לחדש ומשני נביא מוחזק שאני וכ' התוס' עס
 מקרא הי' דורש דכתיב גוי וקהל גוי יאלו ממוך
 ואמרינן עתידן בניך לעשות כמעשה הגוי פי' לשחוט
 בחוץ ואני נוסכי' על ידם וכו' עכ"ל והנה רס"י
 בחומש בפ' וישלה מביא הך דרשא דתוס' וגם
 דבר אחר גוי וקהל גוי גוי זה בניעין וקהל גויס
 זה נכסה ואפרים שעתידין ללאת מיוסף והם בנינן
 הסבטיים ולפ"ז מבוואר דאלי' רלה לבדר להם שלא
 יתמהו על שהוא נוקריב שחוטו חוץ לפי שמקרא דורש
 גוי וקהל גויס כמ"ס התוס' אך טמא יאמרו
 כדבר אחר של רס"י דקהל גוי' זה מנשה ואפרים
 וכדי לסתור זה לקח אבנים פנים עמר כנוספר
 סבטי ב"י להראות להם שהאמת הוא שהם רק י"ב
 סבטי והיינו כמ"ד בבורי' ובסקלי' דכתיב ז"ה יתנו גוי'
 י"ב וא"כ נסתר פי' זה דקהל גוי' הם מנשה ואפרים
 דא"כ הם י"ג סבטי' עכ"ל הכנס"ר הכ"ל ודפח"ח :

ורנה מה שהבי' החכם הכ"ל דלין בזה רק י"ב
 סבטים ומדכתיב ז"ה יתנו גוי' י"ב זה
 אינו ראוי דהא סבט לוי פטורי' נסקלי' ולכך כדמין
 רק י"ב ודדבה לכאורה י"ל הוכחה כאידך מ"ד דס"ל
 שהם י"ג סבטים עפ"י טרמיחי' בס' נוחת יא סכ'
 במס חכם אל' אהא דכתיב אשר פדה את אברהם
 וגו' שאחז"ל טפדאו מלעבר גידול בניס לפי שהסבטים
 היו ראוי' ללאת מכל ג' אבות יחד ופדאום שלא
 ילאו כ"א מיעקב לחוד ויש רמז לזה דאותיות אברהם
 יצחק ויעקב הם י"ג אותיו' כמנין הסבטים וא"כ
 הרי מוכח משמות האבות דהם כמנין י"ג סבטים
 וא"כ יסראלי' כמ"ד שהם י"ג סבטים :

אמנם יש סתירה לזה שהרי אמר הפ"י ליעקב
 לא יעקב יאמר עוד שמך כ"א ישראל יהי'

חומ' לפרשת וישלח המשולש

שמך' וה"כ כיון דעיקר שמו ישראל ע"כ לית לרמוז הנ"ל לומר דשמית האבות מרמוז' במנין כנגד וניין השבטים דמ"כ הי' י"ד שבטי' אס נהסב ליעקב בשם ישראל' וזה לכ"ע לית' במנין השבטים:

ולפ"ן ונבאר ונה סה"לך לסיים בקרא דמלכים הנ"ל אשר הי' דבר ד' לאמור ישראל וכו' דאל"ה היו אמרינן כדברי ההכסם הנ"ל דמנין אותיו' האבות מרמוז' כנגד השבטי' שהי' ראוינן ללכת עיהן ונוכח ד"ג שבטי' הם והיו נפרסטינן גוי וקהל גוי' וגו' כד"ל של פירש"י דאיתי לרמוז דנוכסה ואפרים בנויין השבטי' ויפ' י"ג שבטים, ולא כפי' התוס' דנוקרא הוא דורש דעתידין לעשות כנועשה הגוי' ולכך באשר אל'י דנה לרמוז שעל פסוק זה סומך להקריב בחוק' ולכך לקח אבני' י"ב כמספר שבטי' ב"י שהם י"ב ולא שהם י"ג שבטים ולכך אמר כאמר דבר ד' הי' אליו לאמור ישראל יהי' שמך ונסתת רמוז זה לאמור שמונין שנות האבון מרמוז' על וניין השבטי' שהרי הם במספר י"ד עם שם ישראל ככ"ל:

והנה בסנהדרין אחו"ל דלאבנר רנה לנלוך איש בנות תחת דוד נמוס דדרש ונלכים ונחלדיך ילאו קאי אשבט בנימין' ולכך רנה לנלוך ליהוא וירבעם נשפט בנימין והי' חולק על מלכות בית דוד והנה כ' המפרשי' דהם הס"ל פי' הקרא גוי וקהל גוי' גוי קאי אבנימין כפי' ד"ל אס הניב רש"י' ולכך ס"ל דמלכים ונחלדיך ילאו קאי ג"ב אבנימין' דאל"ה מה"ת כינח דמלכי' ונחלדיך ילאו קאי אבנימין ולא אינלכות ב"ד שבט מיהודה' שגאמר עליו לא יסור שבט מיהודה' אך ונעשה אחר ישראל שנטו אחר דוד הס"ל כפי' התוס' נמוס דהס"ל שהם בנימין י"ב שבטים וה"כ ליכא למומר כפי' ד"ל של רש"י דקהל גוי' היינו אפרים ומונפה דמ"כ הם י"ג שבטים אמו"כ כפי' התוס' דקאי אל'י' שיעשה כנועשה הגוי' וה"כ וודאי גס ונלכים ונחלדיך ילאו בפשט קאי אידוד שבט מיהודה שעליו כאמר לא יסור שבט מיהודת' אכן לכאורה מוכח כדעת החולקי' על מלכי' ב"ד דס"ל שהם י"ב שבטי' דנוכח מומין שנות האבות הוורוחי ע"ז במנין י"ג' רק דיש סתירה לזה וננאמר השם ישראל יהי' שמך' וא"כע"כ שנות האבות הינם מרמוז' על מספר השבטי' דמ"כ הם במספר י"ד ככ"ל:

ר"ל ונבאר היטב מ"כ רש"י מפני כבודו של דוד וזכירו כאן בשם ישראל ולא בשם ישראל דע"ז זה תיכון כבוד ונלכותו של דוד א"ל שנטל אחרי דוד וס"ל שהם במספר

י"ב שבטי' וקהל גוי' ונפרש כפי' התוס' דקאי אל'י' זהר הכרמל ולא כדעת אבנר דמפרש אשבט בנימין וס"ל ד"ג שבטי' הם וסומכי' מרמוז ושנות השבטים דזה נסתת ודכח ישראל יהי' שמך' וא"כ נחא' הא דזכירו ב"ד"ה בשם ישראל הוא כבודו של דוד וק"ל:

שער לפרשת וישלח

פסחי' כ"ב והרי ג"ה דה"ר ע"כ לא יאכלו ב"י את ג"ה ותנן שולת אדם ירך לככרי וג"ה בחוכו מפני שמוקמו ניכר' ומשני קסדר ר' אבהו דס"ל דכ"מ סנאמר לה יאכל דאסור בהנאה' דכשהותר' כבילה היא וגידה הותרה פרש"י ל"ט כבילה ל"ט כשירה והמהרמ"א ז"ל כ' ליישב שיטת רש"י דס"ל דלאו דלא יאכל גיד אין ס' סיהי' חלוק' כשירה אסור הנאה ובכילה מותר בהנאה ע"ט אמנם בירושלמי אית' בהדי' דלא כפירש"י אלא דהא דאמרינן כשהותר' כבילה כו' היינו רק בניד כבילה מותר בהנאה פי' בעל קרבן העדה היינו דס"ל דשולח אדם ירך לככרי היינו כבילה והטעם מפני שמוקמה ניכר ולא מוקמה ישראל דידע שהוא כבילה דלאו גיד כשירה אסור בהנאה ואסור לשלוח לככרי ע"ס וח"כ ג"ע מני הכריח לרש"י ז"ל לפרש דלא כהירושלמי וכו':

דהנה לכאורה יש להביא רא' לשיטת רש"י דהנה אית' בפסחי' דנ"ד בשמועת' דהואיל איתבי אבני' הנובסל ג"ה בחלב ב"ט ואכלו לוקח חיים וכו' ווא"א הואיל אהעברה לה לחייב' הואיל והי' לזוכר ונמחי אפיק העברה ועייל ג"ה של כבילה' והתני' ר' חייא שחים על אכילתו וכו' ואם אית' טלס על אכילתו מבע"ל אלא אפיק אהעברה ועייל עני מוקדה וכו' התוס' חיומ' לר"י דמ"מ לתני' ג"ה של כבילה וללקי כנוי נמוס כבילה ונוקסין העולם עפ"מ דאית' בחולין אמר רב האוכל ג"ה של כבילה ד"מ מחייב פתי' וחכ"א אינו חייב אלא אחת' ומודים חכמי' לר"מ באוכל ג"ה של סוד הנסקל ועל עולה דחייב פתיס' מואן תנא דבא"כ לית לי' אהע"ל ובאיסור חומר אית לי' ר"ה ג' היא' וא"כ עני נוקסי' התוס' דליתני ג"ה של כבילה אינח דתנא דברייתא לית לי' בא"כ אהע"א' ואינו חל כבילה על איסור ג"ה והא דחייב נמוס ב"ב דהוי איסור חומר דבב"ח אסור בהנאה וגיד נותר בהנאה דע"כ אית לי' להוא תנא יש בגידן בכ"ט ואליבי' ג"ה מותר בהנאה' ומעיקרא

ומעיקרא דהוי צעי לשכנו עיול ג"ה סל כבילה ע"כ
הס"ל דאמרינן איסור כולל ואתי' כר"מ דס"ל בא"כ
אחש"א - עכ"ד :

ומעתה י"ל דלרש"י היה ק' קושי' תוס' הכ"ל
והס"ל לתרץ כקושי' העולם הכ"ל ונוזה
הוכיח רש"י דלא כמיטת הירושלמי דאי כינא
לבכשרה אסור בהנאה - וא"כ קשי' לפי האמת אמאי
חייל איסור צ"ב על גיד דהא ליכא צ"ב איסור
חמור כיון דגם גיד אסור בהנאה וע"כ ז"ל דס"ל
בא"כ לחוד אחש"א ח"כ ליתני גם ג"ה סל כבילה דהוי
כניי ח"כ - אע"כ דהא דאמרינן כשהותר כבילה אין
חילוק בין כבילה לכשרה - דגם כשרה מותר בהנאה
וק"ל :

אמנם הירושלמי לשיטתו אזיל ונסתר הך הוכח'
לכאורה עדיין יש לתרץ כקושי' העולם
הכ"ל קושי' תוס' דהא דלא תני ג"ה סל כבילה דס"ל
דאחש"א ככולל לחוד - ואס' דא"כ היכי חל איסור
על איסור ג"ה כיון דלא הוי איסור חמור איג"ה
אסור בהנאה - לשיטת הפוסקי דלכ"ע לחו דאורייתא
כ"א צ"ב וא"כ ספיר הוי צ"ב איסור חמור - אלא
דאעפ"כ ח"ס הוכחת רש"י הכ"ל ומסוגי' דהגבוי'
דפסקי' דאזלי לאזביי דמקשה מהאי צרייתא -
דהנבשל ג"ה ואזביי אית לי' צ"ב חילין ק"א פכ"ע מה"ת
צכל האיסורין ע"פ וא"ס הוכחת רש"י הכ"ל והירושלמי
למיטתי' - דכ' התוס' בחולין דכ"ח הירושלמי ס"ל
ט"כ ע"ל ד"ד וגם ר' יוחנן חיבר הירושלמי ס"ל צע"ז
דף ס"ז כל שטעמו ולא מיישו וכו' נשמע דס"ל
ט"ע ל"ד וב"כ רש"י חולין ז"ח ע"ב ואין מקום להוכחת
רש"י הכ"ל - ולכן ס"ל ספיר לחלק בחילין איסור הכאה
בין גיד כבילה לכסירה ודו"ק :

ועפ"ז יבואר דקדוק ענין צפסקי' הקשו תוס'
קושי' הכ"ל דליתני ג"ה סל כבילה ובגמ'
דמכות דכ"א אהא דאמר רבא יש חילוק ונלאכות
לשבת ואין ח"מ לי"ט פריך ג"כ מהך צרייתא ומסיק
ג"כ כמו צפונותין דפסקי' וסס לא הקשו קושייתם
הכ"ל ולפ"ד הכ"ל מבואר דדוקא צפונות' דפסקי'
דאזלי לאזביי כנ"ל מקשה ספיר משא"כ במכות דשקיל
וטרי לרבא דאמר אין ח"מ לי"ט ורבא ס"ל ט"כ ע"ל ד"ד
בחולין סס וספיר י"ל כקושי' העולם על קושי' התוס'
הכ"ל וק"ל :

ובאופן אחר נראה לבאר דהירושלמי הכ"ל דס"ל
לחלק בין גיד כבילה לגיד כשרה לענין
איסור הנאה לשיטתו אזיל :

דהנה לכאורה יש להביא רא' ענינה לשיטת
רש"י ז"ל דאין חילוק בין כבילה לכסירה
מנהה דאית צפונותין בחולין דף ק"ע צפונות צטהורה
וא"כ צפונות ר' יהודא אומר נוהג אף צפונות אר"י
והלל נזכרי יעקב נאסר ג"ה איורו לו צסיני כאמר
וכו' ומסיק טעמא דר"י דג"ה איסור חמור וחל על
טעמא נשום דג"ה כאסר לצ"כ :

ולכאורה לשיטת הירושלמי ק' למאי הוצרך
לומר דג"ה איסור חמור נשום סנהוג
צ"כ ולא נשום דאסור בהנאה בכסירה הוי איסור
חמור אע"כ כשיטת רש"י דגם בכסירה מותר בהנאה
ולפ"ז יפלא קושייתוכו לשיטת הירושלמי :

ונראה לבאר לכאורה ז"כ לשיטת הירושלמי
נדוע מיהאן לס' מהרש"א מכתבו לעיל
כשיטת רש"י דס"ל כיון דקרא ללא יאכלו כולל כבילה
וכסירה אין ס' לומר דלענין כבילה פרושו רק אכילה
ובכסירה פרושו גם איסור הנאה ותוזה צפונות על
הירושלמי - ונראה דצפונות הירושלמי ס"ל כיון דקרא
ללא יאכלו צ"י חת ג"ה כאמר לבני יעקב כמ"ס ר'
יהודא ואז לא הוי חילוק בין כבילה לכסירה וספיר
כאמר לחו דלא יאכלו אף לענין איסור הנאה צפונותיהו
וסוב כשנאסר איסור כבילה והותר גיד בהנאה
נמילא הותר' רק כבילה ולא כסירה וכ"ז אי כאמר
דג"ה לבני יעקב כאסר נשא"כ אי צסיני כאסר אלא
סנכתב צמקומו כרבנן דר"י צוודאי ח"ס ס' רש"י
דאין לחלק צנייהם ובזה מבואר קושי' חמורה דלנואי
דכ' התוס' צקדוסיין צפס הירושלמי דהא דאין ע'
דמוה דל"ת דחדס נשום דאין ע' דלפ"ה דל"ת
דלא"ה ד אלנא דלא"ה ד חסיב טפי ומאי קאמר ר'
יהודא דג"ה הוי איסור חמור נשום סנהוג צ"כ -
והרי מנהה סנאמר לאחר הדיבור חסיב טפי :

ולדברינו הכ"ל מבואר דצפונות הירושלמי ס"ל -
דאין טעם דר"י נשום סנאסר לצ"כ
הוי איסור חמור וחסיב טפי - רק דה"ק ר"י והלא לצ"י
כאסר וא"כ צוודאי קרא ללא יאכלו צ"י חת ג"ה נשמע
גם איסור הנאה דעדיין לא כאמר היתר דכבילה
ואח"כ צסיני כשאמר היתר דכבילה רק דכביל' הותר'
ולא בכסירה והוי איסור חמור נולד דאסור בהנאה
צכסירה וא"כ לשיטת הירושלמי צפונות כוונת ר' יהודא
דאמר והלא לצ"י כאסר נשום דאסור בהנאה ככ"ל
וא"כ הירושלמי לשיטתו אזיל דס"ל דלא"ה חסיב
טפי כנ"ל ולכן הוכיח שיטתם מדברי ר"י הכ"ל דג"ה
אסור בהנאה צכסירה :

אכן לשיטת הצבלי דכ' הרשב"א דמסוגי' דיבנות
דקאמר

חוב לפרשת וישלח המושלש

דקאמר מנה לכולהו סכן ישנו לפ"הד מטמע
 דלפני הדיבור חמוד דס"ל דהא דאמר ר"י והלא
 לז"י נאסר היינו דהיו ג"ה איסור חמוד מסו' דכונה
 בז"י דהוי לפ"הד . (וכ"מ מוסגי' דחילין דקאמר
 ור"י ל"ל קרא ליחא איסור אבר ולחיל על איסור
 טומאה מטום דאסורו כונה לז"י) וא"כ הוכיח רס"י
 שיטתו ספיר דמס"ל להגמ' טעמא דר"י מטום
 דהוי איסור חמוד דכונה בז"י ול"ק דהוי איסור
 חמוד מטום דאסור בהנאה בכסירה וע"כ מוכח
 מטעמת הכבלי דאין חילוק בין בסירה לכבילה דגם
 בסירה עותר בהנאה ודו"ק:

שער לפרשת וישלח הקטן

בפסחי דף כ"ב בסוגי' דחזקי' וה"א דמקמי
 הגמ' לר"א דס"ל כ"מ סכאמר לא יאכל
 איסור הנאה מטמע והרי ג"ה דרחמנא אמר לא
 יאכלו בז"י את ג"ה ותנן שולח אדם ירך לנכרי וכו'
 ויטעי במהותר' כבילה היא וגדה הותרה הכיחא
 למ"ד יפ בגידין ככ"ט אלא למ"ד אין בגידין ככ"ט
 מח"ל מאן שמעית לי דאמר אין בגידין ככ"ט ר"ם
 ה"כ דאסור בהנאה דתני' וכו' וידוע מה טהקמו
 חכמי לובל על הרמב"ם דפ' כמ"ד ג"ה מותר בהנאה
 ופוסק כמ"ד אין בגידין ככ"ט . ועיין בדברי אה"ע
 זל"ל בצער אשר מה טהעיר בפ' מקץ לבאר דברי
 הרמב"ם . ואני אונתי לילך בעקבותיו לבאר דברי
 הרמב"ם באופן יותר נאות:

דהנה יעוין ברס"י סכ' דלמ"ד אין בגידין ככ"ט
 ליכא למימר כשהותרה כבילה וכו' דהא
 לאו כבילה מקרי דעץ בעלמא הוא והתורה חייב
 עליו וי"ל דכיה דאינה בכלל כבילה מ"מ כשאמרה
 התורה לגר אשר בטעריך תחננה ודאי דהותר'
 כבילה וכל מה שכתובה נידין ועלמות ונ"ה נמי בכלל:
אמנם י"ל לפמ"ש סב' התוס' סס דתקסי לחזקי'
 דס"ל דלא יאכל לא מטמע איסור הנאה
 דתקסי מר"ם דאוסר ג"ה בהנאה ותירו כיון דקסבר
 אין בגידין ככ"ט סברא הוא דכי אסרי קרא בהנאה
 אסר כיון דל"ם צו אכילה ועיין בדברי מוה"ז הגאון
 בצפרו א"ח דכ' דהמפרשי' ונקטים לכתוב רחמנא
 לא יהנה לר"ם דס"ל אין בגידין ככ"ט ות' דלק"מ'
 דאטו אינו מודה ר"ם דלוקה אס' אכל ג"ה אע"פ
 שלא נהנה מאכילה ואי הוי כתיב לא יהנה לא הוי
 ידענא טום חייב באוכל ג"ה דה"א כיון דכאכילה
 זו אפי' הנאה ליכא פטור לגמרי ע"ס . ולפ"ז א"ס

דלמ"ד אין בגידין ככ"ט ע"כ ליכא למימר כשהותרה
 כבילה גיד נמי הותר ומותר בהנאה . דא"כ איך
 יקוים קרא דלא תאכלו גיד כיון דל"ם בי' אכילה
 אע"כ לא הותרו ג"ה בכלל כבילה למ"ד אין בגידין
 ככ"ט . וכ"ז א"ס למ"ד דאיסור גיד כסוגי' כאומר
 אלא סככתב במקומו . אכן למ"ד דג"ה לבני יעקב
 נאמר ספיר י"ל דלכני יעקב נאסר בהנאה ושמעת
 מ"ח הותר' בהנאה מכא כשהותרה כבילה למ"ד
 דלא יאכלו דאמר לז"י א"ס דלא ה' אסור בהנאה
 ולאחר מ"ח נאסר איסור אכילה כמו דגלי קרא מקודם
 מ"ח דאסור גם באכילה מדלא כתיב לא יהנה
 כדברי מו"ח זל"ל הכ"ל ולאחר מ"ח גלי קרא היחר
 הנאה מדהותרה כבילה וכו' ואיסור אכילה נאסר
 כמקדם . רק דהגמ' בפסחי' קאי לר"ם והוא רבנן
 דפליגי אר' יהודא וס"ל דכסיני נאמר ולכך א"ס
 דנוסיק לר"ם דג"ה אסור בהנאה אבל הרמב"ם אכילה
 דהלכת' דפוסק דג"ה לז"י נאסר א"ס דס"ל ג"ה
 מותר בהנאה דאמרינן כשהותרה וכו' אף אי אין
 בגידין ככ"ט הותר אף בהנאה ודו"ק:

שער לפרשת וישב אישר

ברש"י והוא במ"ד אפרים מקסאה תלמידו של
 ר"מ אחר אומר בתו של סס הית' לפיכך
 דנהו בשריפה וי"ל לאיזה לורך מדייק טהי' תלמידו
 של ר"מ:

ונ"ל דהנה בחולין י"ב יליף הא דאזלינן ז"ר
 אפי' בז"י נדכתיב ונכה אביו ואמו מות
 יונת ודלמא לאו אביו הוא אע"כ דאזלינן ז"ר ונקמי'
 בפס הגאון מהר"ם זל"ל מהא דתנן בסנהדרין
 פ"א הכסקלין בהנשרפין סתעדבזו ידונו בסקילה
 הקל מעריפה וכתבו החוס' אע"ג דקאמר בהנשרפים
 מטמע דרוז הם הנשרפי' . כיון דעכ"פ יהי' איך
 טיהי' איכא עונש מיתה בדרון זה . כדי לחייבו
 בחמורה מטום רובא לא אזלינן ז"ר ע"ס . ולפ"ז
 קמה גבי ז"י למה תדון בשריפה כיחוס דלמא לאו
 אביה היא ואינה ז"י . דבהא ליכא למימר דאזלינן
 ז"ר . דהא גם אי לאו ז"י . עכ"פ חייבת מיתה
 דהיינו חנק כאשת ישראל ולענין שתדון בחמורה לא
 אזלינן ז"ר:

וראיתי בס' קולי יהודא טי' זה בפס הגאון מהר"ם
 זל"ל דיל' דהא דחייב רחמנא כשואי ז"י
 בשריפה מייגי בטקילא אביה קדוסי' כשהית' קטנה
 א"כ אס' כמות טאין זה אביה א"כ לא הית' מקודמת
 כלום

כלום וה"ל פכו' וליכא חיוב עונס מיתה כלל וזוה
 צודאי אזלינן צ"ר לחייבה מיתה חמורה :

ואכזינא אכלא לספור תי' זה מהא דאפרים מקסאה
 הג"ל סנחן טעם למה דזוה חנור
 צמריפה לפי מהית' צחו של סס' דבהא קוסי'
 הגאון מהר"ה הג"ל צנ"ע' ול"ס צהא חי' הגאון
 מהר"א צ"ב הג"ל סהרי אמרו צטוטה פ"ק וז"ל ותצב
 צפתח עינים סא"ל סנא קיבל אביך קדושין אמרה
 לו יתמה אני ופי' ונהרס"א צח"א סכבר מת סס
 כשתצטורה אמה ממנו' וא"כ וודאי לא קיבל אביה
 קדושין צצורה' וצכה"ג אינו מניעה לה שריפה מחמת
 דכחוס ליישוט ככ"ל :

והנה ע"כ ז"ל דבאמת הא דהוכיח החוס'
 צכנהדרין הג"ל הוי סברא דלענין סחדון
 צחמורה לא אזלינן צ"ר היינו לדין דקיי"ל דאזלינן
 צ"ר צכ"מ וא"כ באמת לדין ז"ל דהא דלניהו לתמר
 צמריפה לאו נוסוס דצחו של סס הית' אלא כמס"כ
 המפרשים דהוראת טעה הית' או כמס"כ הבע"הט
 דבאמת לא דנוהו צמריפה מנא' אלא הי' מסמינן
 פניה צרוס סמנהג לסרוף על פניהם של זכות
 ע"ס' מסא"כ אפר' מקסאה סהי' תלמידו דר"מ כ"ל
 כר"מ דהייסין למיעיט צכ"מ' וע"כ הא דכתב מכה
 אציו ואנו וות יומת ול"א דלמא זנתה אמו ע"כ
 ס"ל דמוקמינן לה צחוקת כסרות ואונס לא סכיח
 כמ"סכ החוס' סס' וא"כ ממילא לק"מ ג"כ הא דדנוה'
 צמריפה לתמר ולפ"ז מבוחר היטב המ"ד לפי סרזה
 לפרט דאפר' מקסאה אמר דדנוה לתמר צמריפה
 נוטעכ מהית' צחו של סס' הוצרך להקדים סהי'
 תלמידו של ר"מ' דאל"ה כסחר טעם זה כקוסי'
 הגאון מהר"ה הג"ל ודו"ק :

ובענין זה אמנא עוד לפרט הקרא"מ' ויגד ליהודה
 לאמר הנה זנתה חמר כלתך וגם הנה
 הרה לצנוכים' די"לד למאי האריכו זוה לאמר וגם
 הנה הרה לצנוכי' :

דהנה לכאורה יש לתרץ קוסי' הגאון מהר"ה
 הג"ל צאופן אחר עפ"מ סרל'תי צכ' מנחת
 כהן ציצמות סס' ד"כ דמקשים העול למס"כ הבע"הט
 צפ' כי חלא אהא דכתב לא יבא פלוע דכא צקהל ד'
 וסניד לי' לא יבא ממזר להירת דממזר אינו מוליד
 כנו כרות ספכה' ולפ"ז מנ"ל להגמ' להוכיח דאזלינן
 צ"ר ממנכ' אציו ואמו וגו' דמאמ מייר' קרא צכבר יש לו
 צנים ולא וודאי לאו ממזר ואין להסיב דאי לא אזלינן
 צ"ר חייסין דגם הבנים של הנכה אינם ממנו אלא
 אפתו זנתה מאחר מ"מ י"ל דקרא מיירי צבת המכה

אציו והולידה צנים עכ"ד' והנה סיוס דצרי
 צנח"כ דצרי סמות הם סהרי כתיב מכה אציו וגו'
 ואי מיירי צבת ה"ל לכחוב מכה אביה ואמה' יכנ
 ילא לנו מודבריו הג"ל דפכ"פ מחרוז קוסי' הגאון
 מהר"ה הג"ל דמשכחת צ"כ צמריפה צאופן טיס לה
 כבר צנים וליכא חסס ממזרת וממילא כנוי לק"מ
 עהנו' מדנוה צמריפה דכיון מהית' הרה ליכא חסס
 זכות דומזרת לא מתעצרה כלל מסויכות דכרות
 ספכה ולפ"ז מבוחר המסך דקרא הג"ל ויגד ליהודה
 לאמר הנה זנתה חמר כלתך' ולפי מהמגיד רזה
 להזכירו לחייבה שריפה לפי מהיה צ"כ ואלא תינוא
 דצ"כ דקרא מיירי צצלה אביה קדושין כשהיה
 קטנה וזה ל"ס צחמר' א"כ אינו מגיע לה שריפה
 דמאמ לאו צ"כ היא' וצכה"ג לא אזלינן צ"ר' ולכן
 סייס' וגם הנה הרה ע"כ נווכח דאינו כולדה צכות
 דממזר אינו מוליד וא"כ וודאי מגיע לה שריפה
 ולכן אמר יהודא הוליוהו ומסרף ודו"ק :

לפרשה הג"ל

ב"מ דק קי"ז הנהו דהוי דיירי עלאיות תחילי אפחות'
 מעזיבה' כי מלי' נויא עלאי אזלי ומזקי למיא
 תחילי מני מתקן' ר"ח צר אבה אמר העליון ור' אלעי
 מנאס ר"ח צר יוסי אומר התחתון מתקן' וסימן ויוסף
 הורד נגרימה עכ"ל' ולהצין דצרי חכמים כראה
 לקרב קלת הסימן הלה :

דהנה הגמ' מסיק סס' דהנהו אמרתי פליגי
 צפלוגת' דהני תנאי דתנן מרחיקין את
 האילן מן הצור כ"ה אמה ר' יוסי אומר זה חופר
 צחוד סלו וזה נוטע צחוד סלו וכו' אלמא ר"י ס' על
 הכיזק להרחיק ורבנן ס' על המזיק להרחיק' איני
 והא"ר אשי מודה ר' יוסי בגירא דילי' ופירש"י
 אמ"ד על התחתון לתקן' עקטה דהא מודה ר'
 יוסי בגירי דילי' היכי דארס עלמו מזיק וזרק בו
 חיליו כי הכא ססופך מים על ראשו ומסני דפסקי
 מיא והדר נפלי ע"ס' והנה לכאורה צריכין להצין
 למה כינוא דמזדהר' יוסי בגירי דילי' ובאילן ובור אמר
 ר' יוסי זה נוטע צחוד סלו' ולמה לא הוי מגירא
 דילי' כיון צמעה פנוטע האילן ידע מהסרסים יגדלו
 ומזיקו לחצירו' וכה"ג צפסקי מיא והדר נפלי
 הא אע"פ יודע סנאסכים סס' ויורדן למטה אכן
 צאנות ז"ל צודאי כסבא ההיזק מיד ע"י האדם
 כגון סע"י ספיקתו למעלה יורדן העים מיד למטה
 אז צרי היזקא מיד סבא ע"י המזיק והוי גרמא צצוקין
 וחייב מפא"כ צאילן אף סנטיעה הוא ע"י האדם
 ע"ע

מ"מ כיון שההיזק אינו נניד ע"י האדם אלא עלהחך
 און יגדלו הפרטים ויגיע היזק לחבירו לא נוקרי ברי
 היזק אצ"י אדם כיון שגידולת הפרטי הם ע"י
 השגת' הסם ית' וטבעו אשר ברא' א"כ שמה לא יהי'
 רצון ל' סיחוק זה ויונע גידול הפרטים וכה"ג
 בפסקי מ"י כיון שהם כונסבי' ע"י טבע הבדולחית'
 הוי ככטיע' האילן שאינו מיד' ומש"כ כשהאדם
 נזיק מיד' ע"י נעסין' טעושה ע"י בחירת' טבדעתו
 להזיק לחבירו' אין הסם מונע בחירת האדם ורלונו
 מה טעושה היזק או מנעשה בידים' וכה"ג מלינו
 צ"הק' פ' זו ח"ו ל' יחזק אונר אינחסיס ועקרבים
 הוי זה א"כ הללת ראובן נמאי אהכי אלא חומ' ראובן
 דכזקא אסתכת בידיהן דאחיה ורעותא דלהון לקטלי'
 ל"י אמר טב למינפל לגוי מבזא דנחסיס ועקרבים
 הוי צ"י' ולא יתמסר בידא דשנאוי זעירן איכון
 דיכלא לאסתבזא עכ"ל ועפ"ז מתורן כנוי קופי'
 הנופרסיס שהקשו אהא דפי' רס"י בחומס אקרא
 דיוסף הורד מלרימה וז"ל חזר לענין הראשון אלא
 שהפסיק בו כדי לסנווך ירידת' של יהודה לנוכירתו
 של יוסף לומר לך שטעבילו הורידוהו מגדולת'
 עכ"ל שהרי אדרבה יהודה אמר אל תספכו דם'
 לכו ונמכרנו כו' נמוס דבאנת טגה צזה' אף
 שבחמלת ל' באחרונה לטובת יוסף מ"ג בתחילה
 טוב ה' להניחו בצור אף מה' בו כ"ע' מ"מ איכן
 צעלי בחירה וירחיס ל' ניסא' מלמסור לו ביד
 אדם שהוא בעל בחירה דזעירן איכן דיכלין ל'י
 לאסתבזא כדברי הו"הק הכ"ל כמ"ס נפלה נא ביד
 ר' כירביס רחוניו וביד אדם אל אפלה וה"ט שהוא
 בעל בחירה' ולפ"ז מבוחר דזה ססיס ר"ח צ"י אומר
 התחון ונתקן' נמוס דס"ל כ' יוסי דאף דנודה
 ר"י בגירא דל"י הכא מיירי דפסקי מיא' והחילוק
 צזה כונסכ"ל וע"ז ספיר קאמר ומבי' ראי' לם' זו
 סיקן לדבר ויוסף הורד מלרימה שטענעס יהודה ע"מ
 טעשה בניכית יוסף ומזה יס ראי' דס' זו אמת ויניב
 ככ"ל והוא כוונה אמיתית בדרך פשוט להצין חידת
 הס"ס במקום הזה וק"ל:

שער

לפרשת וישב

במדרש וישמע ראובן וייליהו מידם שמע שאמרו
 אחיו לכו ונהרגהו' וייליהו מידם'
 המדרש אומר דרסוכי ונמאי חידם לנו יתד ממה שכלומר
 במקרא ויאמר איש אל אחיו בעל ההלומת הלזה בא
 וגו' ועתה לכו ונהרגהו וגו' וישמע ראובן וייליהו

מידם ויאמר אל תספכו דם' דפטיטא על טעווע
 דברי אחיו להרגו בא להצילו:
ונראה לבאר בטיב טעם: דהנה י"ל דהאי
 וישמע ראובן וייליהו מידם הוא ספת
 יתד דהי' ד' צזה לאומר ויאמר ראובן אל תספכו דם'
 וכ"ל דהנה פירש"י לישען הציל איתו ר"הק מעיד
 על ראובן שלא אמר זאת אלא להצילו' וכ' צס' עיר
 דוד ומאי ל"ך עדות לזה' ומי' עפמ"ס בסנהדרין
 דד"כ באומרי' כולן חייבי' פטור והרי כאן אמרו
 כולן לחיוב וא"כ י"ל מוקם לחסיב טכוונת ראובן
 הי' שלא לטובתו דהלא גם אם הוא הי' אימר לחוב
 הי' כפטור וידוע משחז"ל שדכו איתו ע"פי הדין וא"כ
 באמרו לזכות גריעיתא היא דא"כ רבו המחייבי'
 ויאל חייב ולכך ר"הק מעיד טכוונתו לטובה למען
 הציל אותו מידם באמרו דברי טעם חסב סיהיפק
 דעתם לכל יספכודם עכ"ל' ולכאיהי אכתי צ"ב על
 ראובן גופא ונדוע נכנס בצסק יולגי לא יסכימו
 לדבריו' ונדוע לא אמר ג"כ לחוב ואז הוי כולם
 מחייבים ויאל זכאי ככ"ל:

אמנם

כ"ל דבסנהדרין אית' טעמא דמילתא
 טאם אמרו כולן לחיוב פוטרים אותו
 מפרש רב כהנא נמוס דגמירי דצעי הלכת דין דאם
 לא מצאו לו זכות מליכין אותו למחרתו למנול זכות
 נכאל דכולן מחייבי' אותו א"א למנול זכות' הרי
 דעיקר טעם הדבר בנמאי דקיי"ל דצעי הלכת דין'
 ולפ"ז י"ל שאפשר באנת כן והי' מתחילה בדעת
 ראובן להצילו באופן הזה לומר ג"כ חייב וינמ"ג
 זכאי כיון שכולן אומרים חייב ככ"ל' אכן שטעמו
 דבריהם שאמרו ועתה לכו ונהרגהו וגו' דייק
 בלמוס אומרם ועתה וגו' כוונתם להורגו מיד
 צלי הלכת דין ומעתה גם מילתא דרב כהנא לית'
 דככולן מחייבי' גם כן אין פוטרין אות' והי'
 אמירתו לחוב לגריעושתא מיד שקל בדעתו שאין מוקם
 להצילו כ"א באופן הזה לדבר טיב על לבס אל
 תספכו דם אולי יסכימו עמו וז"ל וישמע ראובן באופן
 שאמרו ועתה לכו ונהרגהו' ולכך וייליהו מידם
 באופן שאמר אל תספכו דם' ולולי זאת הי' לו
 הללה אחרת לומר ג"כ חייב ככ"ל:

וזה כוונת המדרש דבא לבאר למאי אמר וישמע
 ראובן ולז"א ספיעע שאמר ועתה וגו' צלי
 הלכת דין ולכך וייליהו מידם ע"י דברי פיוס דוקא
 וק"ל:

לפרשה הנ"ל ולהנחה

במדרש הדולאים הנגזרים : זה ראובן בשעה שהגיל את יוסף ועל פתחיו כל מגדים זה כל חכמה ונראה לבאר ההמשך : בהקדים עוד מדרש פליטה הילך אינו ואני אלא אני בא במעשה בלחה וחממה :

ונראה עפ"מ שאח"כ כל האומר ראובן חטא אינו אלא טועה ומהו ויסבב ראובן וגו' מחוך שבלבל יצועי אביו וכו' וי"ל וכו' בסביל שבלבל יצועי אביו יהי' עינשו ליטול בכורתו ונראה עפ"מ"ש הרמב"ן הנ"ל הכתוב ויסבב ראובן וגו' ויהי' בני יעקב שנים עשר והוא דנוסם כך בלבל יצועי אביו בכדיסיהי' רק בני יעקב שנים עשר ולא יגרע חלק בכורתו ולכך היו עינשו נכ"נ ליטול ממונו חלק בכורתו והנה הכלי יקר פי' ויסמע ראובן ויזילתו מידם לפי שהי' מחירא שיתלה הסירחון יותר זו : בסביל שניטל בכורתו ונחכה ליוסף ואולי כשיסביר יוסף יחזר לו בכורתו ויאמר בסביל חמדת ממונו עלחו גרמה הריגתו ולכך הוא החמץ בסבילו להגילוהו באמרו אלא יהרגוהו רק להסליכו הבורה והנה באות רבו המעוררים על הללה זו צבור סי"ב כהנים וקרבנים דשכיח הזיקא' ומהר"ט"ל בה"א ביארו ע"פי פסוק נפלה לא ביד ד' כו' ביד אדם אשר יש לו הבחירה ק' הללתו והנה חתנו"ל דראובן שבלבל יצועי אביו צדין עשה דעלצין אנו חבט אכן מ"מ נענש משום דלא הסיר עאלו עקשות פה באמרו שפעם בסביל חמדת ממונו חלק בכורתו אלא יגרע כנ"ל והנה בהללת יוסף כונתו הי' לטובה להגילו חין גם בזה הי' עקשות שכוונתו הי' לרעה בהסליכו לצבור נח"ע בסביל חמדת ממונו חלק בכורתו כנ"ל יוע"כ פרש"י למוען הגילו חומו מיד"מ"הק נועיד בן שכוונתו הי' לטובה להגילו להסיר ממונו עקשות הנועוררים על ראובן : ולפי"ז מבואר באמר ראה ראובן צבור שהילך איכנו וחשב שנת ע"י נח"וע התהיל לקונו ואמר הילך איכנו ולא די שנתה יהזיקו הנועוררים בעצתי לא טובה הי' כ"א לרעה מפני חמדת הממונו הבכורה כ"א ואנא אני בא במעשה בלחה כי מעתה יתעוררו עלי' גם מעשה בלחה שבלבל יצועי אביו ג"כ מטיע חמדת ממונו וחסרון כים בחלק בכורה :

והנה לכאורה עדיין נריך ביאור הא דהוצרך הכתוב להעיד על ראובן שכוונתו לטובה הי' להגילו להסיר ממונו עקשות פה כנ"ל דמי

יעלה על דעתו לחסוד בכמרי' וסלא לדונו לכך זכות : אונס יתכן עפ"מ דליח' כהל' חכמה סי' טרע"א צטור : דרכר סי"ל ז' פתחם מופהו דוחח לריך להדליק בשמים מפני החשד והחפה הנ"ל ונח"א דמורינון בצרכות צפ"ק דאסיר לעצור אחורי צ"הכ בשעה שהלצור מנספללין ולא אמרו אלא דליח לי' פתחא נחרינא אצל אית לי' פיתחא אחרינא לית לן בה : דמורינון צפתחא אחרינא עייל : וא"כ ה"כ כינא דלע"ג דהזי דלא חלליק בהאי פתחא לא אחי למחסדו ואמרי באידך פיתחא חלליק : והי' דהדלקת כ"ח כיון דליח' הפסד ממונו אחי למחסד טפי מנפח"כ בחפלה : הרי מוכח מזה דדלא בא הפסד ממונו לריך יותר להסיר מאלו חסדא ועקשות פה : ולפי"ז מבואר דבאמת כונת ראובן הי' לטובה כנ"ל ונענש מ"מ בהפסד בכורה שהי' לו להסיר מאלו עקשות שיאמר בסביל הפסד ממונו עשה כנ"ל : ולזה הוצרך הכתוב לפרסם בהללת יוסף להסיר חסד זה :

והנה אית' צב"ר למה הפסידה דולאים ובכורה ורחל כשתכרה דולאים ובכורה ופי' אה"ז הגאון בעל כו"ק ז"ל דממעשה דולאי הי' הבלבל יצועי כדלית' סל"ט בשעה שהבאת דולאים ואמרה לאחותה המעט קחתך וכו' הללת יצועי ע"ס באידך : **ובזה** מבואר המדרש הדולאים נתנו ריח בשעה שהגילו ראובן את יוסף שכמו שפרסם הכתוב בהללת יוסף שכוונתו הי' להגילו ולא בסביל הפסד ממונו מזה גם הדולאים נתנו ריח שבלבל יצועי שהי' ע"י הדולאים כו' גם בזה לא הי' כונתו' בסביל הפסד ממונו כנ"ל אכן לכאורה תקמי מהיכי תימי יהי' גם הסד שהיצרך לפרסמו אלא כן הי' וגם מדוע נענש ראובן : שהי' לו לחסוד שיחשדו ולהסיר עקשות פה הלא ראוי בכל פעם לדון לכך זכות' ולז"א ועל פתחיו כל נגדים זה כ"ח פתחיו דייקא להורות מצריך להדליק צמני פתחים מפני החשד וק' ע"י קושי' הכ"י אע"כ ל"ל כתרונו דבהפסד ממונו איכא חסדא ביותר וא"כ ח"ט ודו"ק :

שער

הקמן

לפרשת וישב

בפסוק ויגד ליהודה לאמר הנה זנתה תוגר בלרך וגם הגה הרה לזניכים : ויאמר יהודה הוצימה וחסרף וכשעלמה לו לאש' אלה לו אנכי הרה ויאמר לד"ה מנתי וכו' וי"ל דבאסון לאיזה לורך הגידו ליהודה לאמר הנה זנתה הנוך

חוט לפרשת וישב המשולש

שומר כלחד וגם הכה הרה לזנוכים מאי נפקא מינה אם היא הרה הלא בזכות לחוד אם יש עדים מגיע לה דין טריפה וכבר עמד בזה אמ"ז הגאון זל"ל בשער אסר וגם לכאורה נראה זאת כערמומית על יהודה שמתחילה שלא ידע שממנו כמעצרה פסק לה דין טריפה ושוב כסודע לו שממנו הוא חס עליה לא פסק לה טריפה ואף מהמפרטי פירשו שאמר לדקה עממי נחמת מנות יבוס מקודם מ"ת הי' דין יבוס בקרובים כל זה תמוה שלא מליבו צדוס מקום סתהי זקוקה ליבוס לחמיה וגם הו"ל ליהודא להזכיר בזאת שלא יהי נראה כערמומית :

ונראה לבאר בדודאי הא דנדה יהודה בטריפה ממוס סתהי זקוקה ליבוס יש לה דין א"א אכן הלא יהודה אמר לה שחמתין עד כי גדל שלה בני כי אמר פן ימות גם הוא כאחיו ופרטי טרחה אותה בקם שלא הי' דעתו להשיאה לו ובאמת ויכאל הציב בחסות ח"ז ראי' שקטלנית פטורה מייבוס ולפ"ז הא דכעס עליה יהודה ודנה בטריפה לפי שחשב סתהי לא ידעה מזה אם הוא אינו רוצה להנשא דעד כאן אמרין דקטלנית פטורה מייבוס אם היבס חוסם בזה מנל איסור סכנה אלא לדעדין קמה דהא נזכר בהדי' בקרא ותשב בפתח עיכיל על כי ראתה עד כי גדל שלה כו' וא"כ כבר ידעה שאינן רוצה להנשא מנל איסור קטלנית ופטורה מייבוס וא"כ אמאי דן אותה בטריפה :

ונראה לפ"מ דאית' בגמ' נדה עד כמה הכרת העובר לענין דנימא משהוכר עוברת די' טעתה סינוכוס אומר מוס' ר"מ ג' חדשים ואע"פ שאין ראי' לדבר זכר לדבר שנאמר ויהי כמסלם חדשים ומקמה הגמ' ראי' גמורה היא' ממוס דאיכא דילדו לט' ואיכא דילד' לז' ופיר"מי וכו' דילדה לז' כבר הוא הכרת העובר צ"ב חדשים ויו' אחד קמ"ל דאזינין בתר רוב נשים דילדן לט' ע"ם והנה רס"י פי' בחומם בתמר כתיב ויהי צעת לדתה וברבקה הוא אומר ויעלמו ימיה ללדת להלן למלאים וכאן לחסרים וידוע מה שפי' רס"י ויהי כמסלות חדשים רובו של ראסון ורובו של אחרון ואמצעי שלם ופי' הספתי חממים דאף דאין הכרת העובר עד ג"ח היינו היכי דילדה לט' אבל תמר ילדה לז' כמסל' דילדה לחסרים עכ"ל והנה כבר הקדמנו דרוב נשים ילדן לט' וליכא הכרת העובר עד ג"ח ולפ"ז כוכל להבין היטב דברי יהודה :

דהא בודאי תיבך ומיד כשראתה כי גדל שלה ולא ניתן לה היטה יוספת עלמנה בפתח עינים

כמאמר הכתוב ותשב בפתח עיני' כי ראתה כי גדל שלה וגו' והנה מוסס כמעצרה ותיבך אחר צ' חדשי ויו' אחד סתהי רובו של ראסון ורובו של אחרון ואונעו שלם כפיר"מי הוכר עוברת וכעבא ואיירו ליהודה הנה זנתה תמר כלחד וגם הנה הרה לזנוכ' סהוכר עוברת כבר ותשב יהודה כיון שכבר הוכר עוברת הנה בידאי כבר זנתה ג"ח מקודם דמהיכי תיתי יחסיב סיוולת לו דהא רוב נשים לט' ילדו וכיון דחשב ג"ח מקודם ע"כ זנתה קידם סגדל שלה בני ועדיין הית' זקוקה ליבוס כיון דלא ידעה עדיין שאינה רוצה להנשא לה ולכך דנה בטריפה ושוב כמנאמר לו למי אשר אלה לו אנכי הרה ידע בעצמו מזה המעשה כבר הי' לאחר סגדל שלה בכו' (ולא חסם אולי זנתה גם מקודם כו"ס בגמ' דנכות דכ"ג כיון דאתרמו דחזינן לא נוחזקינן ומאי דלא חזינן ע"ס) וא"כ איז כשבא עליה לא הית' זקוקה ליבוס ע"כ ספיר אמר לדקה עממי ואינה חייבת טריפה כי ע"כ לא כתתיה לפלה בני' נוחמת חסם קטלנית ומבואר היטב סדייק הכתיב שאמר לו וגם הנה הרה סהוכר עוברת ובסביל זה חשב שכבר כמעצרה ג"ח מקודם ולכך דנה בטריפה ודו"ק :

אשר

שער

לפרשת מקץ

חולין ז"א אריב"ח מאי דכתיב טבוח טבוח והבן טבוח טבוח פרע להם בית השמיטה והבן עול ג"ה בפניהם וכמ"ד ג"ה נאסר לז"כ והקסו התוס' מנ"ל דג"ה נאסר לז"כ דלמא מכוס דקיימו כל הנזות דהכי עכ"ל כמ"ס פרע להם בית השמיטה ע"ס וכו' לתרץ :

דהנה הרמב"ם פ' פ"ח מהל' נו"א כר' אבהו דכ"מ שנאמר לא יאכל לא תאכל א' איסור אכילה וא' איסור הנאה במשמע ובספ"ו דין י"ז פ' כו"ד אין בגידן בכ"ט והקסו כוסאי כליו מוס"ס דפסחי' דכ"צ דסריך אר' אבהו הנ"ל והרי ג"ה דכתיב לא יאכלו וגו' ותכן סולח אדם ירך לכרי וכו' אלמא דג"ה מותר בהנאה ומשני כשהותר' כבילה וכו' גם בגידה הותרה הניחא לית' יש בגידין בכ"ט אלא למ"ד אין בגידין בכ"ט מח"ל ומשני מאן חנא דאית לי' אין בגידין בכ"ט ר"ס הוא ה"כ דאוסר ג"ה בהנאה וא"כ להרמב"ם דפ' כר"ס דג"ה אין בכ"ט ואפ"ה פ' דמותר בהנאה ואיך יתורץ קוסי' הגמ' ומנלתי' בס' הרי"ף ס"ק לתרץ דלכאורה

י"ל קוטי הגע' והרי ג"ה או אמרינן כר' יהודה דג"ה נאסר לב"כ דהיינו הך קרא דלא יאכלו ב"י את ג"ה לבני יעקב נאמר ולא נאמר כלל בסיני אלא לאחר פנלטה לבני יעקב ומיילא אסור גם אחר מ"ת לישראל וא"כ בשנאסר לבני יעקב לא נאסר כ"ה אכילה ולא הנאה: כמשמעו לפון לא יאכלו דמשמע רק אכילה לבד אלא דלפון אכילה הנאמר מסיני ואיך ילפינן מנבילה מדאזטרין היתר בנבילה דגם הנאה בכלל לפון אכילה: אבל קרא דלא יאכלו הנאמר בג"ה שלא נאמר כלל בסיני לא נאמר האיסור כ"ה על האכילה ומיילא גם לישראל אף לאחר מ"ת ליכא איסור הנאה: אולם הגמ' בעי לתרומי אף לר"מ דהיינו חכוני דפליגי על ר' יהודה וס"ל דאיסור ג"ה בסיני נאמר וא"כ נאסר תי' הכ"ל: ולכך הוצרך לדחוקי בשהותר' נבילה וכו' ולר"ם נסיק האמת דס"ל ג"ה אסור בהנאה אבל למאי דפ' הרמב"ם במ"ד ג"ה נאסר לבני יעקב: ל"ל לאתוי' טנוי' דחיקא לומר כשהותר' נבילה וכו' וא"ס הרמב"ם עכ"ד פ"ח:

ועדיין יש לפקפק מנ"ל להרמב"ם הא גופא מפסקינן במ"ד ג"ה נאסר לב"י: ונראה דיש ראי' להרמב"ם עפ"מ דגרסינן במ"ר פ' ע"ט ויחן את פני העיר ח'ינן פנים שבעיר התחיל לשלוח להם דורות: ד"ה נכנסו בע"פ עם מדומי חמה וקבע תחומין מבע"י הדא אמרה טעימר יעקב את השבת עד שלא כיתנה עכ"ל: ונראה לכאורה במאי פליגי הכן ב' דרשות: ונראה דפליגי בפלוגת' דר"מ ור"י בפסחי' דכ"ב הכ"ל: דלר"מ דס"ל דלגד אשר בשעריך תחנה דלגד ולככרי זין בנכירה וזין בנתינה וא"כ מותר לתת לככרי מתנת חנם ושפיר י"ל בקרא בזיחן משלח להן דורות: משא"כ לר"י דס"ל דזרים בכחבן וכו' ע"ס וא"כ אסור ליתן להם מתנת חנם ע"כ לריכין לפרט ויחן שקבע תחומין ומזה ע"כ מוכח שיעקב שטר השבת: ומוכח מזה כדעת המפרש' הוא בפרט' דרכים דהאבות י"ל דין ישראל אפי' לקולא דהרי ב"נ ששבת חייב מיתה והנה בבר' איתא טובה טבה והבן חין והבן אלא שבת הדא אמרה ששטר יוסף שבת:

והנה לפ"ז מבואר קוטי' תוס' בחולין שהתחלנו ומזה הוכיח הרמב"ם שינוחו הכ"ל: דהנה ריב"ח דאמר והבן טול ג"ה צפניהם וק' מנ"ל דלמא חין והבן אלא שבת ששטר השבת וע"כ ס"ל לריב"ח דהאבות י"ל דין ישראל רק לחומרא ולא לקולא ואסורים לשומר השבת מוסס גוי ששבת ח"נ

כנ"ל ולפ"ז ע"כ ז"ל דס"ל בקרא דויזן את פני העיר שבתן להם מתנו' חנם: וע"כ ס"ל דלא אמרינן כר' יהודה דקרא דלגד אשר בשעריך וגו' היינו דזרים בכחבן דא"כ אסור ליתן להם מתנת חנם אע"כ דס"ל כר"מ דקרא דלגד אשר בשעריך אתי להיתר הנאה בשאר אסורי' משום דלא יאכל איסור הנאה ששטר ולפ"ז י"ל דסתם גמ' דחולין הנ"ל לדוחק לומר כשהותר' נבילה כו' וכיחא ליי' טפי לומר דריב"ח צוודאי ס"ל כהלכת' דאין בנידין בנ"ט ול"ס לומר כשהותר': וגם ס"ל צוודאי כהלכת' דג"ה נותר בהנאה וקטי' לריב"ח דע"כ ס"ל כר' אבהו ככ"ל דהיתר דנבילה אתי לשאר אסורי' וא"כ אמאי ג"ה מותר בהגהה: ולכך קאמר סתם גמ' מהא דריב"ח אמר חין והבן אלא טול ג"ה צפניהם דס"ל ג"ה נאסר לב"כ דהיינו דכבר נאמר לבני יעקב ואזי לא נאמר האיסור כ"ה על האכילה ולא על הנאה כתי' הרי"ף אף הכ"ל: ומזה הוכיח הרמב"ם שיטתו ונסוגין דחולין הכ"ל מנח קוטי' תוס' דס"ל להגמ' דאליבא דהלכת' דפסקינן בתוס' ג"ה נאסר לב"כ ולכך ג"ה מותר בהנאה ככ"ל ודוק:

לחנוכה שרוב פעמים חל בפי' זו

בתנחומא צפ' נשא ציוס השעני נשיא לבני מנשה: ילמדנו רבינו שנון הנותר מליל ח' דחנוכה מהו להדליק בו ליל ב' וכו' עכ"ל והוא תמוה: דמאי המשך יש לשאלה זו לפסקו ציוס השעני וגו':

והנה דהב"י תי' על קוטי' הראשונים שהקשו מאחר שמתלא צפך שהי' בו שנון כדי להדליק בו לילה אחד א"כ למה לנו עומין חנוכה ח' ימים: כיון דליל ראשון לא הי' בו נס': ותי' מנחה שידעו שלא יהי' להם שנון טהור עד כלות ח' ימים: לכן חלקו הפך הזה שמתלא לשמנה חלקים וא"כ אף צלילה הראשון הי' כיכר הגם שדלק הנעט הזה כל הלילה: אכן לכאורה י"ל להק' דתי' זה דהב"י לית' דהא קיי"ל דאין מעבדין על המזות ולכתחילה הדין לריך להדליק כל הלילה: ואף שדחק בזה הרלב"ח דכאן הקילו כדי שיהי' להם שנון מעט גם לשאר הלילות ובמקום שיוסיף מזוה או שיהי' מזוה חנוורה מזוה לא אמרו חין מעבדין על המזות ע"ס זה לא נראה לי מהא שכ' הרדב"ז בפר"ת שלו סי' י"ג דמי' שהי' חבוס צבית האסורים והשר כתן לו רשות לנאח פעם אחת בשנה לקיים איזה מזוה חין חוספין למזוה חמורה או קלה או הוספת מזוה כגון

כגון זר"ה למוע תקיעות ולהתפלל אלה המורה ראשונה שבתא לידו סא"ח לעשותה בבית אסורים יעשה דאין מעבירין על הנוג' עכ"ל וא"כ ה"נ הכי מאחר שנתוסם מקרא מערב עד בוקר א"כ יש איסור לעקור הנוג'ה הראשונה לבטלה מנוקלת כרי פיוכל להדליק גם בשאר ילנות במקלת משום דאין מעבירין על המנוג' :

והנה לכאורה יש ראי' דאין הרדצ"ה הנ"ל לפי דעת האבן עזרא ששמיני לנולואים הי' בח' בניסן וע"ז ק' כיון שידעו שישאלו ואלצפן מאס יטנולו לכ"ו היום הזה : דהיינו ח' בניסן לא יוכלו לעשות הספח בע"פ שהוא מנוג' חמורה מזה : ואף דקיי"ל העוסק בזנוג'ה פטור מן המנוג'ה היינו כסכבר התחיל במנוג' אחת אבל הכא הי' להם למנוע לבתחילה : אע"כ ז"ל דאין מעבירין על המנוג'ת אפי' במקום שיש מנוג' חמורה היונו ויש סיוע לדין הרדצ"ה : אכן לסיטת גנו' דאין דשמיני לנולואים הי' בר"ח ניסן : וע"כ אוחז טונאים לא היו נושאל ואלצפן סנדחו לפ"ס דהא הם טנולו בר"ח ניסן וכבר הי' יכולין לטהר אלא טנמיס אחריס היו סחל ז' שלהס בע"פ ונטמלו בזונס חוך ז' לפסח וא"כ ליכא הוכחה לדין הרדצ"ה הנ"ל :

ואמינא הוכחה לשיטת הס"ס דאין דשמיני לנולואים הי' בר"ח ניסן : מהא דאיתא בנז"ר אין והכן אלא שבת הדא אמרה שיהי' שבת שבת עד שלא ניתנה ובתנחומא תכיים עוד א"ל הקב"ה אחת שונת את השבת חייך לבן בנך אחי עושה שיקריב ביום השבת הה"ד ביום השביעי כשי' לבני אפרים : וי' לתק כיון דמנחה הי' קשים ונאפרים הי' וון הראוי שזכה הוא זכות זה של אביו : אולם ראיתי להיפ"ת שהקשה אם יוסף שבת שבת איד כתיב בחר הכי ויוסף אמר לאמר על ביתו דרוף אחרי האנשים : האם נו"ם תחלה והכן הי' בע"ס : א"כ רדיפה זו שהי' ביום שלאחריו הי' בשבת : ותי' דאף שאתרו בזנדרס וכן פירס"ו בחומס דרוף זה הי' מנחה : מ"ע אפסר ידע יוסף שמנחה לא שומר השבת : ולכך אמר אליו דרוף אחרי האנשים וגו' : ולפ"ו ניתא דמה"ט שלא שומר מנחה השבת וודאי יתכן שלא זכה מנחה בזכות אבות שנסביל שאביו שומר השבת להיות לו השכר הזה שנספק לאביו כיון דהוא בעגמו לא שומר השבת ולכך זכה אפרים בשכר זה :

ז"ה : כאורה מנעתה ק' אי ניתא דשמיני לנולואים הי' ס' בניסן וא"כ מנחה שהקריב בשמיני

הי' צט"ו בניסן שהיא י"ט ואיך הקריב קרבנו' פר לעולה ואף למ"ד ל"ו קרבין צי"ט מ"מ עולות א"ר י"ט שהרי הוא קרבין יחיד וא"כ לא יתכן שזכה מנחה להקריב צי"ט כיון דלא אמר שבת ומכ"ס י"ט : אע"כ דעת הגי' אמת דשמיני לנולואים הי' בר"ח ניסן : והקריב מנחה בח' בניסן ביום חול : ואפרים זכה להקריב שבת משום ששומר שבת כנ"ל :

והנה אי היו אמרינן כדעת האבן עזרא הכ"ל דח' לנולואים הי' בח' בניסן : והי' מוכח דאין הרדצ"ה הנ"ל וא"כ לית' לתי' הב"י הנ"ל כמסכ"ל דאין מעבירין על הנוג' וע"כ הי' לריבין לתרץ קוסי' הב"י הנ"ל בזוסן אחר כנוו פתי' הט"ז דאין הקב"ה עושה נס אלא יש מנח וא"כ ע"כ הי' נס גם ביום ראשון שנסאר מה כבר ביום ראשון שמתכו הי' מדליקין ביום סני כדי ס' הי' ראוי לסול עליו הנס ביום סני : ולפ"ו הי' מוכח דמותר שמו ביום ראשון שמתוך להדליק ביום סני :

ולפ"ו מבואר דצ"ל לא הי' לנייבעי' מותר שון שכבר ראשון אי מותר להדליק ביום סני דהס"ל כדעת האבן עזרא הנ"ל ונפטט דמותר להדליק ביום סני : לכן העמיד השאגה על הקרא דביום השמיני כשי' לבני מנחה וזק' הא מנחה קשים מאפרים ולמה לא זכה להקריב שבת וע"כ משום דמנחה לא שומר השבת כנ"ל ואיך הקריב צי"ט של פסח אעכ"ל דבא' בניסן הי' שמיני לנולואים כשיטת הס"ס דאין וע"כ הך כנמי' לא הי' טנמי' שכבר הי' יכולין לטהר ולא מוכח דינא דהרדצ"ה וספיר י"ל כתי' הנ"ל דנעשה נס בראשון שחלקו בסך לח' חלקים ול"ז לתי' הט"ז וספיר מצע"ל מותר שמו שכבר ביום הא' אי עומד להדליק בשני ודו"ק :

שער המים לפרשת מקץ

חולין ז"א ממי דכתיב וטבוח טבח והכן טבוח טבח פרע להס בית השחיטה והכן טול ג"ה צפניהס וכמ"ד ג"ה אסור לב"י : והקשה תוס' דמכ"ל דג"ה אסור לב"י דלמא משום שקיינו האבות כל התלו' כמו בשחיטה : ואמינא לבאר קוסי' התוס' בטוב טעם :

דלכאורה י"ל כיון שאתר טול ג"ה צפניהס דמזה יראו שזוהר שלא להכפילם באכילת איסור מידע שאסור להס בדין ישראל : וה"ה שלא יכפילם באיסור נבילה ולא הי' מהנורד לומר

לומר להם פרע להם זה"ם ונשלמו איפכא אין להקשות. דאפשר לומר אף ספרע להם זה"ם יחשבו מזה דבר שא"ב ט רהה ב"כ. וגם צריא יותר אכילת מחוטה מכבילה ולכך נותן להם צמר מחוטה. נמשא"כ נטילת ג"ה שהוא דבר שי"ב טירחה יחידה לחטט אחריו חולי. וזה לא הי' מאמנים (ובדקוי"ל צנטיס מדעתן אינן נאמנים בדבר שי"ב טירחה) אבל כיון שראו דקדק נטילתן של ג"ה שי"ב טירחה. לא הי' ז"ל להם פרע להם בית השחיטה:

אבן מבוחר עפמ"ם צו"ת אמונת שנואל דאין איסור לפ"ע רק בדבר שאיבו גופא נכטוה בכך משא"כ בדבר שאיבו נכטוה היובטיל א"י על לפ"ע (ועיין באורח משור להג"ה ד"מ מה שנופל על ע"ז) ולפ"ז א"ס דאף שנטלו ג"ה בצניהם אפשר לוותר לחכתי אין ראוי לשחיטה דבשלמא איסור ג"ה שגם להם נאסר מנ"ד צ"כ ולכן לא יכשילו אחרים שלא לעבור על לפ"ע משא"כ כבילה שאין צ"כ מותר עליו אין קפידא להם להכטיל לאחרים כי בזה ליכא לאו דלפ"ע ולכן אמר פרע להם בית השחיטה והתייבא למ"ד ג"ה כאסר לצ"כ אבל למ"ד ג"ה אינו כאסר לצ"כ א"כ הדר' קוטייחיכו לדוכתי' וא"כ מבוחר קוטי' תוס' מניילא דהוכיח הגמ' שפיר דס"ל כו"ד ג"ה נאסר לצ"כ ודו"ק:

לפרשה הג"ל

בפ"ק צמעינת אסור לשמם נוטחו צמני רעבון שנאמר וליוסף יולד שני בנים בטרם חבא שנת הרעב ומקשה התוס' מהא דאמרינן בגמ' דצ"כ בכללן אחת מולא שבעי' ובפרטין א"ל מולא חלא ע' חקר אחת נוטחו דיוכבד שנולדה בין החומות השלימה. וא"כ איך סימם לוי צמני רעבון. וכ' הצי"י לא"ח ס' חקע"ז דהרא"ם פ' מקץ מקשה קוטי' זו על התוס' ונדכפשי' ותי' דודאי חסוכי בנים מותר לשמם צמני רעבון כלי לקיים מצות פ"ור בזכר ונקיבה כדינו. ולוי עדיין לא הי' לו בת והותר לו לשמם וק' ע"ז דא"כ גם יוסף הותר לו לשמם סג"כ לא הי' לו בת עדיין דאי הי' לו בת הי' לו למכותה תוך ע' נפס וכו"ל לבאר דברי הרא"ם:

עפמ"ד צמ"ר ויבא יוסף דצתס רעה וגו' אמר ר' מאיר שאמר חסודין צניך על ר"ת הח' ומקשה הרא"ם א"כ אמאי לקה יוסף על שאמר האמת מה שראה. וגם על הצנטיס חמוה איך יעשו רעה כזאת ח"ו. ותי' דצמנת אכלו מפרכסת דבישראל צמחיטה חלי' מילתא ולית צי' מטוס איסור אמ"ה

משא"כ צ"כ דצמיתה חלי' מילתא כדאיחא בחולי' וצמנת צני יעקב ינאו מכלל צ"כ והותר להם מפרכסת. ויוסף טעה דדין וסובר סי"ל דין צ"כ ולכ"א מחסודין על אמתי' ח'. והקשה ע"ז מה"רש יפה שהרי מנה סינאו מכלל צ"כ היינו להחמיר ולא להקל. וע' צס' פ"ד האריך בזה והעלה דצתא גופא הי' מחולקים יוסף עם אחיו דשצטיס סברו סינאו מכלל צ"כ לגמרי אף להקל ויוסף ס' סרק להחמיר ינאו. רק דהקשה ע"ז דהרי מנינו יעקב למד תורה צבית סס ועבר. וגם יוסף גופא כדכתיב וירא את העגלות ששלח יוסף שרמו לו יעקב שעתק עמו צפ' עגלה ערופה כמס"כ רש"י צח"ש. וא"כ מוכח סינאו מכלל דין צ"כ אף להקל דהרי ככרי שלמד תורה ח"מ:

ר"ל לבאר קוטי' זו. דהנה נוקשה הגמ' בסנהדרין על הא דאמר נכרי שלי"ד תורה ח"מ. דהתני' הי' רמ"א נכרי העוסק בצורה ה"ה ככה"ג דכתיב אלה המלו' אשר יעשה האדם וחי בהן. אלמא דיותר לעסוק בד"ת. ומשני ה"א צ"ז מלות דידהו מותר לעסוק בצורה ולפ"ז הנה האבות שקיימו כהת"כ הותר להם גם ללמוד כהת"כ ולכך א"ס דר"מ דאמר דיוסף אמר השודין צניך על אבמה"ל לשיטת' אזיל. דלדידי' שפיר יש לקיים תי' הפ"ד ה"ל דיוסף הס"ל דים להם דין ישראל רק להונדא והא דהותר לו ללמוד דכמו דנכרי מותר לעסוק צ"ז ומנו' דידהו ה"ה אינהו דקיימו כהת"כ מותר לעסוק בהו'. והנה המפרשי' כתבו דאף דצ"כ נכטו על פ"ור קודם מ"ת היינו בכללן דהיינו כלל קיים המין אבל דנריך להיות זכר ונקיבה ע"ז לא נכטו ולפ"ז מבוחר היטב קוטי' הרא"ם דבדואי יוסף לשיטת' דס"ל ד"ל דין ישראל רק להחמיר ולא להקל הי' אסור לשמם צמני רעבון כיון דה"ל צ' זכרים וכבר קיים מצות פ"ור ואי מטוס דצעינן זכר ונקיבה היינו צישראל ולא צ"כ וכיון דלהקל אין להם דין ישראל אסור לשמם צמני רעבון. נמשא"כ לוי לשיטת' דהא האחי' הס"ל דים להם דין ישראל לגמרי מותרין לשמם צמני רעבון נוטעס פ"ר כדין ישראל וק"ל:

ובדבריני הזה יבאר באופן אחר הא דר"מ ה"ל דאמר דצ"ז מלות דידהו מותר לצ"כ ללמוד תורה. דלשיטת' חזיל והוכיח דבריני. והוא דלכאמורה י"ל דמוכח מהא דק' קוטי' הגמ' בכללן אחת מולא שבעים וכו' וע"כ לומר דיוכבד השלימה וק' קוטי' תוס' דאיך סימם לוי צמנת רעבון ויוסף לא סימם צמנת רעבון וכו"ל דיוסף לשיטת' דס"ל

חוב לפרשת מקץ המשולש

כהת"כ ככ"ל מותר ללמוד בכהת"כ ומנ"ל דמות' ללמוד
 צו' מלות דידהו וע"כ מטוס דילפינן מאמר יעשה
 אותם האדם וחי אפי' נכרי העוסק בתורה ה"ה
 בכ"הג ואל"כ מוכח דגם אור"ה קרוי' אדם וממילא
 מוכח להלכה כחכמי' דקברי נכרים מטמאין דהס
 בכלל אדם כי ימות באהל:

והנהיף ונאלתי להפריח סי' תר"ע שהוכיח להלכה
 כחכמי' דרשב"י עפ"מ"ם טעם הדלקת נר
 חנוכה מונה ימים וטעם דהי' טמאים לנפש אדם
 והולכו להנחין ז' ימים מיום טומאתו ויום א'
 לכתיבת זת' וכ"כ הרמב"ם ואלו לרשב"י דקברי נכרי'
 אינם מטמאין לא הי' טומאה כלל ע"מ:

ולפי'ן מבואר המדרש הדולאים כתבו ריח זה
 ראובן בטעה שהגיל את יוסף והיינו מידע
 שהדין עמו שלא יאלו מכלל צ"כ להקל וק' חיד לומד
 יוסף ויעקב תורה וצ"ל מטוס דמנאו' דידהו מותר
 דמוכח זקרא דאמר יעשה האדם דגם אור"ה קרוי'
 אדם ואל"כ קברי נכרי' מטמאים באהל ורמי' ע"ז ועל
 פתחינו כל מגדי' זה כ"ח דמוכח להלכת' כחכמי'
 כע"כ הפר"ח כנ"ל ורו"ק:

שער הקטן

לפרשת מקץ

בחולין דל"א ור"ר יוסי בר"ח נהי' דכתיב וטוב
 טבח והכן טבח טבח פרע להם בית
 השחיטה והכן טול ג"ה בפניהם וכמ"ד ג"ה נאמר
 לצ"כ והקטן החוס' דונ"ל דנאמר ג"ה לצ"כ דלונא לא
 גאסר ואל"ה הי' נוקיימין כונו מלות שחיטה ונראה
 לתרץ קושי' תוס':

עפ"מ דמו"ת הגאון בעל א"ח בספרו על פסחי'
 צ' לצאר הא' דאמרו רבנן בחולין דף ק'
 דג"ה בסיני נאמר אלא שנכתב במקומו ופירש"י כדי
 שדע ממזוה טעם נאמר ג"ה ולמה השמייעו
 הכתוב גבי מזוה זו טעם המזוה ייתר מנאמר
 המלות ותו' דכ"מ גדולה בזה בהחגלות טעם
 המזוה דהנה בר"פ ג"ה הקשה התוס' ד"ה אלמא
 וכו' דאיך חל איסור ג"ה על איסור אמ"ה ופי'
 המאמר"א אע"ג דיל' דאיסור ג"ה חל אחר שחוטה
 דאיסור גיד בעינן שיחול מחיים כמ"כ החוס' לקמן
 דומי' דיעקב ואל"כ איך מטמאת דחול מחיים ע"מ
 ותו' החוס' בחד הי' דמטוס דל"א בעינן אחר חל על
 איסור אמ"ה ע"מ:

והשתא יאמר דר"י ור"ם סליגוי אי יג' בגידין
 בנ"ט או חין בגידין בנ"ט דהקשה
 הרשב"א

דס"ל דיאל רק להחמיר להיות לו דין ישראל וק' חיד
 לומד יוסף תורה ונ"ל דללמוד ע"נו לעשות מותר כיון
 דקיימו כהת"כ וממילא דה"ה צו' מלות דידהו
 מותרין צ"כ ללמוד רק כ"ו הוכחה נוכח קושי' הגנ'
 בכללן אתה מולא שבעי' וכו' דל"ל דיוכבד הסלימה
 וכו' אבל לפ"מ דאיתא במדרש דחיסים בן דן הסלים
 שהי' נחשב לשנים כנו"ם ובני דן חוסים ואל"כ ליכא
 הוכחה הנ"ל דצו' מלות דידהו מותר בכ"ל אכן
 בחורתו טר"ו מולא כתיב ובן דן חיסים ואל"כ
 ספיר ק' קושי' הגמ' בכל"ן אתה מולא שבעים וכו'
 וספיר הוכיח דע"כ יוכבד הסלימה מנולדה בין
 החונות וספיר הוכיח מזה מכח קושי' תוס' הנ"ל
 דצו' מלות דידהו מותר ללמוד בתורה ורו"ק:

וברברינו הנ"ל יבואר באופן אחר המדרש
 שהובא לעיל צפ' וישב הדולאי' כתו
 ריח זה ראובן בטעה שהגיל את יוסף ועל פתחינו
 כל מגדים זה נר חנוכה וטמאה דעמי המסך
 ים בזה:

רכבר כתבנו מה שחממה המפרשים במ"ם ויסמע
 ראובן וייליהו מידס דמנה זו הגלה
 באמרו להסליכו הצורה סי"ב כ"וע' ולפ"ד הנ"ל
 מבואר דיל' באמת ראובן נכתפק בזה אם הדין עם
 יוסף שיאלו מכלל צ"כ רק להחמיר ולא להקל ואין
 עליו הדין חטא משפט מות או הדין עם אחיו שיאלו
 לגמרי מכלל צ"כ אף להקל והנה חטא יוסף באמירת
 ג"הר שחמד בכשרים והנה בגנ' המוספר ל"הר ראוי
 להכיסו נחם ונ"ל להסליכו הצורה סי"ב כ"וע'
 ובזה יודע אם הדין עם אחיו ראוי להכיסו נחם
 ואם לאו ינכל' וגם י"ל דראובן באמת הסכים
 עם יוסף וידע שינכל באמר הי' באמת ופסוט
 וכנן הוא:

והנה סס בסנהדרין ע"מ שאמר ר"מ דנכרי
 העוסק בתורה ה"ה בכ"הג ויליף לה זקרא
 דאלה המלות אשר יעשה אותם האדם וחי בזה
 פירש"י סס ר"נו פליג על רש"י דרש דקברי נכרי
 אינם מטמאין באהל דרשינן אדם כי ימות באהל
 אדם קרוי' אדם ואין א"ה קרוי' אדם ואל"כ ליכא
 לניומר דקרא דאמר יעשה אותם האדם קאי על נכרי
 דאינן קרוי' אדם והחוס' סס ב' דפסקינן כחכמי'
 דקברי נכרי מטמאין באהל והרמב"ם פ' ברש"י:

ורפי'ן הנ"ל ים רחי' להלכת' כחכמי' בין דבאמת
 כי"ל יוסף והיינו דהדין עמו דיאל מכלל
 צ"כ רק להחמיר ולא להקל' והא' ללמוד תורה מטוס
 דכמו דצו' מלות דידהו מותר ללמוד ה"ה לנבו' סקיינו

כדנוסיק לבסיף וגם י"לד על הלסון ואתה רונה
לאבדה ממני דהכי הל"ל ואתה אבדתי ממני
סהרי באמת אבדה ימנו ופני הקוסי' אלא מעתה
וכו' וגם איך לא הרנים מיד בהך קוסי' דאלא
מעתה ואת בנימין :

ונראה לבאר הכל על מכונו הטיב גמחילה
גפרם המסך כוונת הכחוב בסדר
שמית דכתיב ויהי כל גפם יוצאי ירך יעקב שבעים
כפם ויוסף הי' במצרים דו"לד אטו עד השתא
לא ידענת דיוסף הי' במצרים ורס"י נחק בזה :

ע"פ גמ' דתענית מ"א ע"ב א"ר לוי אסור לשמש
מטתו בשנת רעבון דכתיב וליוסף יולד שני
בנים בטרם חזא פנת הרעב ורקסה התוס' מהא
דאמרין בגמ' ה"ל דיוכבד דכולדה בין החומות
השלמיה אלמא לזוי טיעם מטתו בשנת רעבון
וכ' ה"ב"י ב"ח סי' תקע"ד לתמוה על הר"ס שתי'
קוסי' תוס' לזוי לפי שלא הי' לו כ"א ב' בנים
והלכה כב"ה דבעינן זכר ונקיבה ולכך הי' לו דין
חשובי בנים דמוחר לשמש דאמרין תוס' בגמ'
דחשובי בנים מותר לשמש וע"י תמה ה"ב"י דא"כ
גם יוסף הי' שרי לשמש מטתו מה"ט דלא הי' לו
עדיין בנים עכ"ל ה"ב"י ע"ם :

ואנא אמנאל להלדק דברי הר"ס דהנה כסתפקו
המפרשים בזה דלנטו ב"ב על מנות פ"ור
אי נלטו על כלל המזוה להוליד זרע או נלטו כנו
בישראל ע"כ פרטי המזוה כב"ס או כב"ה וכה"ג
סתק זה גם בשאר המזוה ונז' שנלטו ב"ב שנלטו גם
ישראל עליהם וע' מזה בזהרמ"ל ב"ל יסודי
התורה ונראה להביא ראיה דב"ב לא נלטו ע"ב
הפרטים כמו בישראל ונז"מ רס"י בחומש פ'
בראשית בפסוק שמען קולי וז"ל שהי' נסיו פורסת
ממנו מחשונים לפי שהרג את קין וכו' ותו כ' רס"י
חס ד"ה שבעים ושבעה וז"ל ובמדרש ב"ר לא הרג
למך כלום ונסיו פורסת ממנו מסקיימו פ"ור לפי
סגזרה גזירה לכלות זרעו של קין וכו' אמרו מה
אכו יולדת לבהלה וכו' פ' המפרשים סכ"רס"י מסקיימו
פ"ור דקודם לכן הי' אקורים לפרוט נוסוס סכ"ב
נלטו על פ"ור וק' למ"ד שאף כפס נלטו על פ"ור
א"כ בוודאי למך קיים פ"ור לכל הדיעות מהרי עדה
ילדה לו ב' זכרים וזילה ילדה זכר ונקיבה אכל
איך הותר לב' נסיו לפרוט לב"ס זילה עדיין לא
קיימה נולות פ"ור ולב"ה עדה עדיין לא קיימה נולות
פ"ור אע"כ מוכח מזה דב"ב לא נלטו כ"א על
הכלל

הרש"א האיד יסלגו במליחות ות' דטעם קלוס יש
ופליגי אי הני טעם או לא וק' במאי פליגי רק
דו"ל דלשטיייהו אזלי דר"ס לסיטחו דס"ל בסיכי
כאמר יק' לאיזה לירך הודיעם הכחוב טעם מזוה
זו אע"כ דקרא קנ"ל אין בנידין בנ"ט והיינו דס"ל
דלא אמרין כתי' התוס' מפוס ללא אפטר בעינן
אחר וכו' ובאמת מהא דק' איך ח"ל איסור גיד על
אמ"ה אע"כ דאין בנידין בנ"ט וליכא איסור אבר
מה"ח רק על גיד חייב דעץ הוא והתורה חייב עליו
ודלא תימא מנ"ל דלמא מטכחת דחייב על איסור גיד
אחר שחיטה ולכך הודיענו טעם הנוזוה ומנוילא
בעינן דומי דיעקב שאסור גידו נוחים ושפיר מוכח
נוזה דאין בנידין בנ"ט נוסח"כ ר"י לשיטתם דס"ל
לבני יעקב כאסר וליכא הוכחה דאין בנידין בנ"ט
ואי מנח קוסי' התוס' דאיך חל איסור גיד על אמ"ה
י"ל כתרומס דא"א בע"א דליכא הוכחה דלא כתי'
התוס' ודו"ק עכ"פ פ"ח :

והנה פוק חזי דריב"ח מדייק והכין טול ג"ה
בפניהם ולכאורה לנתי הירך ליטול
בפניהם הא יראו בעיניהם בשעת אכילה אם אינו
ג"ה בתיבו רק דיוסף הי' מתיירא אולי יחטבו סכיתל
הגיד אחר הביטול וירך סתכחבל בגיד אסור ולכך
מדרייק טול ג"ה בפניהם כוונתם קודם הביטול
והמליחה ימזה מוכח דס"ל לריב"ח דים בנידין בנ"ט
דאל"ה לא נאסר הירך אף אי נתכשל בגידו ולפ"ו
א"ס דקאמר הגמ' וכת"ד ג"ה כאסר לב"ב דמדס"ל
לריב"ח ע"כ כמ"ד יש בנידין בנ"ט ע"כ ס"ל כמ"ד
ג"ה אסור לב"ב דלבני יעקב כאמר דאי כימא דס"ל
בסיכי כאמר אלא סתכחוב במקומו א"כ ע"כ
מדהמטיענו הכחוב טעם המזו' מסו' דלתי לאשמעינן
דאין בנידין בנ"ט כדברי מו"ח הגאון הכ"ל ודו"ק :

שער
אשר
לפרשת ויגש

גמ' דב"ב דק קכ"ג בעי מיני' אבא חלפתח מר'
הכינא בר אבא בכללן אתה מוצא שבעים
ובערטן א"א מוצא אלא שבעים חסר אחת ה"ל
חאימה נולדת עם דינה דכתיב ואת דינה בתו אלא
מעתה חאומה נולדת עם בנימין דכתיב ואת בנימין
א"ל מרגליות טובה הית' בידי ואתה רונה לאבדה
ממני הכי אמר ר"ח בר חנינא זו ויכבד סכולדה בין
החומות עכ"ל הנה רבו התנויות במאמר הכ"ל
דכיון דידע ר"ח דזו יוכבד שהשלמיה למה הסיב
בחקילה דתאומה נולדה עם דינה ולא הסיב

הכלל לקיים מצות פ"ור בזרע זכר או נקיבה אבל לא פדתי המצות כיסרהל' והנה ידוע להאב' קיינו כל הנז' כישראל' והוכיח הרמב"ן דווקא בהיותם בא"י הי' להם דין פ"ור ולפ"ו א"ש תי' הרמ"ס דנשלונו לוי הי' בארץ כענן אלל אביו בארצו טעם הי' לו דין ישראל שלא קיים פ"ור כ"א אס י"ל בן ובת וא"ש תי' הרמ"ס הכ"ל נשאל"כ יוסף שהי' דר במצרים וה"ל דין פ"ור א"ס י"ל בן או בן פטור נש"ו לכן הי' אסור לשמש בסני רעבון להיות לו סני בנים ולכך אמר ויוסף יולד סני בנים דייקא פטרם תבא טבת הרעב :

ורפ"ז מבואר המצב הכתוב והיי כל נפש יוצאי ידע ועקב מצבים נפש וקמי' קוסי' הגמ' בכללן אחת ננאל שבעים ובפרטן וכו' ונ"ל דיוכבד הסלימה שכולדה בין החמות' וקמי' קוסי' תוס' איד הי' רשאי לשמש בסנת רעבון' וחי כתי' הרמ"ס בחסוכי בנים מותר ק' מיוסף דג"כ לא קיים מצות פ"ור והי' אסור לשמש' ונכ"א ויוסף הי' במצרים שהוא ח"ל ואין לו דין ישראל רק ב"כ שאינה מנוה על פדתי המצות להיות לו סני בנים דווקא או זכר ונקיבה נשאל"כ לוי הי' בא"י כנ"ל :

ועפ"ז יש הבנה לדברי מהרש"א במס' תענית טס ט"ב ועי"ל דיוסף עדיין לא הי' מצוה על פ"ור ולכאורה תמוה אטו ב"כ אינו מצווה על פ"ור קודם נש"ת' ולדברינו מבואר דכוונתם על פדתי המצות איכ' מצווה כנ"ל :

ועפ"ד הכ"ל יבואר מ"סכ התוס' טס ב"ב ד"ה תלמוה הי' עס בנימין ונ"ל ובמדרש אומר דתלמוה נולדת עס כל שבט ושבט וכ' המהרש"א בח"א דכוונת התוס' בזה לתרץ ללא תקמי ונה פריך מתלמוה דבנימין דלמא משה טרם ביאתן למצרים לכן לא נימנית ולכן כתבו דבמדרש איתא דתלמוה נולדת עס כל שבט' וחזינו דלא רבי קרא זה כ"א בהכך דריבוי דלת ט"מ משום דהכך תלמוה נתי' ואוזן דרבי קרא הי' עמש דביאתן למצרים עכ"ל ולכאורה אין מזה הוכחה' דרמ"ס בחומש ב' דלדברי האומר תלמוה נולדה עס כל שבט נ"ל סמתי' לפני ביאתן למצרים עכ"ל' וטען עליו הרמב"ן' שא"כ לזה שהרי אומר ר' יהודא לאחיותיהן נשאו הסבטים ואלה הם נשי בני יעקב וא"כ א"ש דלא מנאל דהרי הכתוב אומר מולבד נשי בני יעקב עכ"ל' ולפ"ז אכתי' ק' קוסי' מהרש"א מתי מקמי הגמ' דמתי פריך מתלמוה דבנימין דלמא תלמוה דבנימין נשאה לא'

מן הסבטים ולכן לא חטיב לה סכבר היא בכלל נשי בני יעקב אבל התלמוה דדינה עדיין לא נשאה ולפיכך בנימין ככלל הסבטים' והא דלא רבי קרא באינך תלמוה נשום סכבר מתי' קודם ירדתן למצרים כתי' המרמ"א כנ"ל' אולם א"א כדעת הרמב"ן שבהיותם בא"י הי' להם דין ישראל נמש לכל הדיקים' סגלטו עליהם לעתיד' א"כ א"אל דתלמוה דבנימין נשאה א' ונן הסבטים שהרי בנימין נולד בעיד כבדת ארץ לבא אפרתה סמוך לא"י' ומאז והלאה דרו בא"י עד בואם למצרים' א"כ אפי' למ"ד ב"כ מותר באחות הרי כל זמן שדרו בא"י הי' להם דין ישראל ממש שאסור באחותם :

ורפ"ז מבואר היטב המלמד ה"ל דבאמת ר"ח ב"א ידע נניד סני דר' חמא דיוכבד הסלימה אכן דק' לו קוסי' התוס' בתענית דהא אסור לשמש בסני רעבון ונ"ל כתי' הרמ"ס דחסוכי בנים מותר ק' מיוסף ומש"ה תי' לו תחלה דתלמוה נולדה עס דינה ועתה כשהקצה לו אלא מעתה תלמוה נולדה עס בנימין ספיר חטיב לו מרגליות הי' בידי ואחיה רובה לאברה נומני דייק ואחיה לסיטך דקסי' לך מצנימי' והכל ה"ל דנשאה לא' ונאחי' ט"מ דסבירא לך כדברי הרמב"ן דה"י ים להם דין ישראל ואסור באחותם ולפ"ז ספיר י"ל יוכבד הסלימה ולוי הי' בארץ כענן והי' לו דין ישראל ומותר לשמש בסני רעבון מולד מנ"ו פ"ור נשאל"כ יוסף הי' במצרים והי' לו דין ב"כ שאינה מצווה על פ"ור כנ"ל' וא"כ דבמ"כפ ים לי תי' על קיסייך דלסיטך י"ל ספיר דיוכבד הסלימה וכשתראה לאבד מרגליות אחת תנאל שאחרת עולה יפה' ולא הזר ר"ח ב"ח מתי' הראשון ולכן ל"ק אלא אי חזר משנוי קמא אלא שאמר דבמ"כפ עולה א' משני התרומ' ודו"ק :

לפרשה הג"ל

ב"ר סי' ר"מ בהג"ה ונ"ל וי"א דאין אדם חייב בכבוד אבי אביו ואינו כ"ל אלא דחייב אדם יותר בכבוד אביו מכבוד אבי אביו עכ"ל וכ' הבית הי"ל ע"ד הרמ"א הנ"ל ונ"ל ע' בפ"ק דמכות ד"ב דמקשה הגמ' מני חדא אב סהרג את בנו נעשה לו גואל הדם ותני אידך אין בנו נעשה לו ג"ה ל"ק הא בבנו והא בבן בנו אלמא מבואר בהדין דאינו מחויב כלל בכבוד אבי אביו עכ"ל' גם לכאורה תקמי על דש"י בחומש על פ' ויזבח זבחי' וגו' הביא הנדרש ויזבח זבחי' לאלהי אביו יצחק ולא לאלהי אברהם מכאן סחייב אדם בכבוד אביו יותר מכבוד אבי

חוט לפרשת ויגש המשולש בר

ומחייב לכבדו חף באבי אביו כמו לאיתא במדרש ולכך ח"ס סיום דברי הרמב"ם דבכוונה עקיים חלא ב"ד ענייתו אותו לאסמעינן דחילוק הכ"ל היינו במזיד דווקא ודו"ק :

שער המים לפרשת ויגש

איתא במדרש בתורתו סר"מ מלא כחוב וכן דן חושים ותעוה דלמנה דווקא בתירתו סר"מ : **ונראה** עפ"מ"כ הכלי יקר פ' שמות לפרש המסך הקרא ויהי כל כסף יולאי ירך יעקב שבעים כסף ויוסף הי' במצרים ורש"י דחק בזה והעלה שהכתוב בא לתרץ קושי' אחת מנה שהקטה הגמ' בב"ב בכללן אתה מולא שבעים ובפרטן א"א מוליא חלא ע' חסר אחת ופירש"י מבני לאה חסר אחת :

ולכאורה יש לתרץ קושי' הגמ' דהרי אמרו תאומה נולדה עם כל השבטים ונשא כל א' תאומתו והקטן המפירש' דהא אחותו מן האם כאשר לב"ב ותירצו דכל א' נשא תאומת אביו והיא הית' לו אחותו מן האב שהותר להם והכה לאה הי' לה ששה בנים ונשאלו לששה תאומות משבטים אחרים של רחל ומל השפחות אכן יוסף לא נשא אשה כ"א במצרים ונשארה תאומה אחת פנוי' וא"כ שאר התאומות הם בכלל כפי בני יעקב אבל אחת שכנארה פנוי' היא הסלימה לבני לאה מכפר שבעים וכו' ויהי כל יולאי ירך יעקב ע' נפש ואם דחסר אחת וכדי לבאר זה אמר ויוסף הי' במצרים ונשארה תאומה א' פנוי' והיא הסלימה עכ"ד :

והנה במדרש איתא תי' אחר על קושי' הגמ' דבפרטן אתה עולא ע' חסר אחת דחושים בן דן הסלימה דכתיב ובני דן חושי' והיינו שהוליד כחושים של קנה והכה י"ל דהמדרש ס"ל כו"ד בנסהדרין דחף אחותו מן האם הותר לו לב"ב וא"כ לית' לתי' של הכ"י הכ"ל דתאומה אחת נשארה פנוי' דנאי פסיקה דהלא יכולה לישא אחיו מן האם ג"כ ולכך ל"ל דחושים בן דן הסלימה דכתיב ובני דן חושים וככ"ל ומעתה מבואר דבנסהדרין א"הא ביהדי' דר"מ ס"ל דאחותו מן האם כאשר לב"ב וספיר י"ל כתי' הכ"י הכ"ל ול"ל לתי' המדרש הכ"ל וא"ס דמדדיק בתורתו סר"מ מלא כתיב וכן דן חושים וק"ל :

ועפ"ד הכ"ל יבואר דר"מ לשיטתו אזיל והיא דלכאורה י"ל דטעמא דר"מ דס"ל בב"ב חסר

אבי אביו ומגדרס הכ"ל הציא הרמ"א ב"ד הכ"ל ראי' לדבריו וא"כ לפ"מ הציא הציא דהגמ' דמכות הכ"ל חולק על הנודרס הכ"ל למה חפס רש"י בחוונס דברי המדרש שהוא מתנגד לתלמודא דירן ע"כ כראה סת"ל יעתי ומצאתי דבאמת המדרש הכ"ל והגמ' דירן לפ' ואינו סותרין זה"ל כלל :

ונקדים דברי הרמב"ם פ"א עה"ל רולח סב' האב שהרג את בנו אם הי' בן להנהרג הי' הורג את אבי אביו ואם אין לו בן אין א' מהאחים נעשין ג"ה להמית את אביו חלא ב"ד ממיתן אותו והנה הך סיים סיים הרמב"ם חלא ב"ד נומיתן אותם הוא אך לנותר :

לכנ"ל דהרמב"ם לשיטתו אזיל עפ"מ"ס פ"ו מה"ל ממרים דאפי' אביו רשע חייב לכבדו ולירא ממנו והציא הטור י"ד סי' ד"מ וכ' סס הכ"י טעמו מהא דפ"ב דיבמות דלוקמא הא דאמרינן כל מי פיל בן מ"ו לחתו מוזר פוטר את אחת אביו מיבום וחייב על נכתו ועל קללתו היינו בעשה תשובה וכ' הר"ף ע"ז ה"מ לענין חיובא אבל לענין כבוד אפי' לא עשה חשיבה חייב לכבדו ע"ס באריכ' דברי הב"י והנה תנוה על הר"ף והרמב"ם מנ"ל לחלק בזה ונראה דיש להם הוכחה מכת קושי' החזקוני שהקטה על גמ' דיבמות דאמרינן יכול שאם אמר לו אביו חלל שבת ישמע לו ת"ל אביו ואמרו תראו אפי' ד' ואת שבתותי תמנרו וגו' דל"ל קרא תיפוק לי' הא בלא"ה אם אמר לו אביו חלל שבת הוי רשע ואינו מחייב לכבדו אע"כ דווקא אינו חייב על הכאתו ועל קללתו אבל מחייב לכבדו :

והנה ע"פ הנחה זו י"ל דס"ל להרמב"ם כיון דלפי פשוטו אביו הרשע אינו מחייב לכבדו חלא דאיכא הוכחה מכת קושי' החזקוני הכ"ל והנה הצו דלא לוסף עלה ודי לומר באביו הרשע דמחויב לכבדו משא"כ באבי אביו רשע בוודאי אם הוא רשע אינו מחויב לכבדו כלל ולפ"ו י"ל דס"ל להרמב"ם דה"פ בגמ' דמכות דבאמת ס"ל להגמ' דידן גם כדעת הנודרס הכ"ל דחייב אדם בכבוד אביו יותר מאבי אביו חלא לפי דהגמ' דמכות מיירי באב שהרג את בנו במוזד א"כ הוא רשע לכן קאמר ספיר הא בבנו של רולח דאמרינן אין בנו נעשה לו ג"ה מפוסם דחף באביו הרשע חייב לכבדו והא דקחני נעשה לו ג"ה בבנו לשהורג דאבי אביו הרשע אינו מחייב לכבדו רק דלפ"ו לא מתוקמא האי חלוק בין בנו לבן בנו חלא במוזד משא"כ בסוגג לא הוי רשע

איסור באחתו מן האם היינו להוכיח דעכ"ל על
 הך קסי' דכפרטן אי אחת מולא אלא טבעים חסר
 אחת משום דתלומה אחת כשאר פנוי' היינו מכה
 המטך הקרא דאמר ויוסף הי' צונזרים היינו
 נשום דהי' צונזרים כשאר תלומה אחת פנוי' ככ"ל -
 ולכאורה ק' מכל' דהא אפטר לומר המטך הכתוב
 כפירס' ויוסף הי' צונזרים שמראשו ועד סופו עמד
 בצדקתו:

אבן נראה לפ"ע דאיתא בגמ' בשבת דליכא
 פלוגת' ויבא הביתה לעשות מלאכתו דחד
 אמר לעשות זרכיו ככנס לשמוע לה רק שדיוקנו של
 אביו בל כנגדו וגרם להנצל מעבידה' וח"ל לעשות
 מלאכתו ממש' וא"כ למ"ד דלעשות זרכיו ככנס
 אין מקום לפירס' לומר דעמד בצדקתו מראשו
 ועד סופו. והנה איתא בגמ' דשבת דל"ט מלאכות
 שבתורה הם כגד מלאכה ומלאכת שבתורה צעי
 רב יוסף אי אמרינן והמלאכה הית' דים מומנינא
 דקאי על איסור הולאה וקרא דויבא יוסף לעשות
 מלאכתו לאו מומנינא דלעשות זרכיו ככנס' או
 דלמא ויבא יוסף לעשות מלאכתו מומנינא דלעשות
 מלאכתו ממש' ככנס' והמלאכה הית' דים לאו
 מומנינא דלעומא לי' עבידתא ע"ס והנה התוס' ב'
 בפלוגת' דתחומין דמ"ד תחומין דאורייתא יליף לה
 נקרא דאל יבא איש ממוקמו דכתיב צפ' המן ומ"ד
 תחומין לאו דאורייתא מוקי קרא דאל יבא אל יוניא
 קרינן לאיסור הולאה' ומ"ד דתחומין דאורייתא
 ואל יבא קאי לתחומין יליף איסור הולאה מויעבירו
 קול במחנה דשבת הי' . והנה ר"מ ס"ל צערוצין
 תחומין דאורייתא וע"כ יליף איסור הולאה מויעבירו
 קול במחנה דס"ל שבת הי' וא"כ ליכא למימר דלעומא
 לה עבודתו דא"כ לא מוכח איסור הולאה כמ"ס
 התוס' ר"פ הזורק ע"ס - וא"כ ע"כ ס"ל לר"מ
 דהמלאכה הית' דים מומנינא כגד ל"ט מלאכו'
 שבתורה ועכ"ל דויבא יוסף הבית לעשות מלאכתו
 היינו לעשות זרכיו ככנס וליכא למימר כפירס' י
 דיוסף עמד בצדקתו מע"כ ר"מ לסיטתיה דס"ל
 תחומין מה"ת שפיר הוכיח מכה המטך דקרא ויוסף
 הי' צונזרים דכ"ל איסור באחתו מן האם ככ"ל
 ודו"ק:

לפרשה הג"ל

גמ' דכ"ז דקמ"ג ההוא דאמר נכסי לבניי ה"ל
 ברא וברחא' מני קרי לברא בניי או לא קרי
 לברא בניי ולמוסכה לברתא במתנה קאתי אמר

אבית"ס ובני דן חושים וכ' התוס' דה"ל ובני דן חושי'
 וא"ת כיון דקרי לברא בניי מיני הי' ל"ל כיון דבלא"ה
 נכסיו לבנו עכ"ד וי"ל ד טובא מדוע זיינו קושייתא
 על הפסטן ולא הקטו מקדם על בעל האבתי' דנמי
 מצעי' לי' חיד ק"ד דקרי לברא בניי דא"כ לא הוי
 ל"ל דבלא"ה יורשו הבן' וכראה לברא:

דהנה איתא בגמ' ד"ב צונזרה ובבביתא ע"פ
 צונזא מט"ח אס' וי"ב אחריות נכסים לא
 יחזור א"ב אחריות נכסים יחזור דר"מ וחכ"ל צין
 כך ובין כך לא יחזור' ומסקי' הגמ' לאב"י טעמא
 דר"מ דס"ל צי"ב אחריות נכסים לא יחזור דחייסין
 לפרטון ולקבוני' ומקסין התוס' דא"כ מ"ט דרבנן
 דס"ל דא"ב אחריות לא יחזור ומירא דס"ל לרבנן
 אחריות ט"ס . והקטו המפרשים דה"ל להגמ' לפרט
 טעמא דרבנן דס"ל אחריות ט"ס וגם הא מילתא
 הוי פלוגת' דאמוראי צי"ב קס"ט וא"כ פליגי' בפלוגת'
 דתנאי ר"נ וחכמים' עכ"ל לפרט פלוגת' דר"מ
 וחכמים באופן אחר ולא כמ"ס התוס' :

עפ"מ דאיתא צי"ב קל"ג אמר רב הונא ס"מ
 שכתב כל נכסים אחר רואין אס' ראוי
 לירשו כוטלין משום ירושה ואס' לאו כוטלו משום
 מתנה וקאמר עלה למאי הלכת' קוצר רב אלא צ"א
 למימר קמי' דרבא אס' ראוי לירשו אלמנתו כזוכית
 מנכסיו פירס' דלמנה כזוכית מנכסיו יורשין אבל
 אי כוטלין משום מתנה אין אלמנתו כזוכית מנכסיו
 דאין מושיאין לתזון האשה ובגים מנכסים משועבדים
 דבין ומתנה ובין מוכר הוי משועבדים' א"ל רבא אטו
 מנרע גרע השתא צירושה דאורייתא כזוכית מנכסיו
 במתנה דרבנן לכ"סכ ופירס' דנותנת סכ"מ
 דרבנן' ע"ס היוצא מפירס' דווקא במתנה דרבנן
 כזוכית אלמנתו מנכסיו אבל במתנה דאורייתא אין
 אלמנתו כזוכית מנכסיו וכ"כ הפוסקים בס"ע א"ה ע'
 סו' ל"ג . אמנם המורדכי פ' נערה חולק ע"ז וס"ל
 דאף במתנה דאורייתא אלמנתו כזוכית מנכסיו .
 והנה מלאתי להתוס' פ' נערה דמ"ט ד"ה הוא
 ואסתו וכו' סכ' ג"כ כפרס' י סס דנותנה הוי כמכר
 דאי לאו דעבד לי' כיה נפס לא הוי יהיב לי' מתנה
 ואין אלמנתו כזוכית מהן - והביאו רא' נוסגי'
 דצ"ב הג"ל דקאמר מתנת סכ"מ דרבנן מכלל
 דמתנה דאורייתא כמו מתנת צרי אינה כזוכית
 מנכסיו ואין לומר דמתנה דאורייתא נהו דכ"סכ לא
 הוי' ה"ה מיהו הוי ללא אלים כח מתנה עכ
 יורשים' דע"כ אלים כח מתנה מכה יורשים דהרי
 מוקינן פ"ק דגמ' דמטר פא"ב אחריות נכסים יחזור
 ללא

ללא גבי ממשעבדי ואי גבי ממתנה אמאי יחזיר
 חלא ודלאי ג"כ לא גביי ואלו נון היורסין פסקינן
 דמע"ה גובה מן היורסין אע"כ דאין חילוק בין מוכר
 למתנה לענין זה עכ"ל ע"ס. ולפ"ז י"ל דהיינו טעמא
 דרבנן דס"ל דאף בא"ב אחריות נכסים לא יחזור דס"ל
 דמתנה לא אליס מוכח יורסין דגובה ולכך לא יחזיר
 דגובה ממתנה מטא"כ ר"מ ס"ל דמתנה כמוכר ולכך
 יחזור דאין גובין מהן בא"ב אחריו נכסים :

וע"פ הנוטע זו יבואר היטב מה די' לנד לכאורה
 על התוס' הנ"ל שהקשו דאי קרוי לברא
 בניי למאי ז"ל דבלא"ה יקח בתורת ירושה דהא י"ל
 לסיטת רס"י ותוס' הנ"ל דליכא כ"מ דאי יקח
 בתורת ירושה אלונתו כזוגית מנכסיו ובמתנה
 אינה כזוגית ואף דהוכחנו דחכמים דהלכת'
 כוותי' ס"ל כדעת המרדכי דלא אליס מתנה
 מירוסה מ"מ י"ל דהאזעבי קאי אליבא דר"מ דס"ל
 דמתנה עדיפא מכה יורסין אמנסי כזה מבואר
 דלכך הקסה תוס' אחרונין דפטיט דקרו לברא בניי
 מדכתיב וכני דן חוסים דע"כ לא אזיל הפטיטו'
 אליבא דר"מ דבתורתו פל ר"מ מלא כחוב וכן דן
 חוסים וא"כ אם האזעבי' הוי אליבא דר"מ לא פטיט
 מידי. וע"כ הקשו התוס' ספיר על הפטיטין דאי
 קרו לברא בניי למאי הולך לנימור דאליב' דחכמים
 דר"מ ליכא כ"מ כנ"ל ודו"ק :

שער הקטן לפרשת ויגש

הבית היולל הקסה על הגהת רמ"א ב"ד ס'י
 ר"מ שהביא ד"א דאין אדם חייב בכיבוד
 אבי אביו ואינו כ"ל חלא דחייב בכיבוד אביו יותר
 מאבי אביו וראי' ממדרש. שהביא על פסוק ויזבח
 זבחי' לאלהי אביו יחחק ולא לאלהי אברהם מכאן
 שחייב בכיבוד אביו יותר מאבי אביו. דהא מגמ'
 דמכות ד"ב ע"ב דאיתא התם חני חדא אב שהרג
 את בנו. בנו נעשה לו גואל הדם ותני' אידך אין
 בנו נעשה לו ג"ה. ל"ק כאן בנו וכאן דבן בנו ע"ס
 וא"כ מוכח שהדי' דבן בנו נעשה לו ג"ה דליגו מחויב
 בכבוד אבי אביו. וא"כ מוכח שהדי' דלא כהמדרש
 ולדעתי הקלוסה כ"ל דמקום הניחו לי להחגוד
 לבאר כזה דבר פשוט דדברי המדרש אינ' סותרין לדברי
 הגמ'. ועיין בדברי אהמ"ז בשער אסר :

דהנה לכאורה י"להקלפי דעת המדרש והפוסקים
 הנ"ל דאבי אביו חייב לכבוד אבתי ק'
 למה חייב בכיבוד אביו יותר מאבי אביו הא איתא בגמ'
 Chut Hamschulosch.

דקדושין דל"א אביו אימר הסקני מים ולאנו אומרת
 הסקני מים איזהו מהן קודם ואמרו אביו קודם
 שאתה ואמר חייבי' בכבוד אביך. ולפ"ז ח"כ ה"כ
 הסברא כך שאתה ואביך חייבי' בכבוד אבי אביך
 וא"כ נוסחברא לכבוד אבי זקנו יותר מאביו ומלאתי
 דאתי לירי ס' פתח האהל וכ' הקום' זו בשם הרב
 הנואה"ג מו"ה גבריאל ז"ל :

ונראה לתרץ בפטיטו' עפ"מ דאיתא בכחובת
 דק"ג ע"ב כבוד את אביך זו אשת אביך
 את אמך זו בעל אמך וי"ו דאת אחיך לרבי' אחיך
 הגדול ומסיק הגמ' ה"מ מחיים חייב לכבוד אשת
 אביך אבל לאחר נישתה לא ע"ס. והנה באמות
 עיקר הסברא הא דפטור באשת אביך לאחר נישתה
 כיון דחייב רק מטום כבוד אביו וכהי' דבאביו עלומו
 מחויב לכבוד אף לאחר מיתתה מ"מ באשת אביך אינו
 חייב לכבוד כשכבר מת אביו. והנה מונילא הא
 דחייב לכבוד בעל אמו עיקר הכיבוד מטום כבוד
 אמו ומונילא כשהיא אמרה הסקני מים ובעל אמו
 אומרת הסקני מים כבודאי היא קורעת ולפ"ז כבודאי
 גם באבי אביו דחייב לכבודו הוא רק מטום כבוד
 אביו וא"כ ל"ס בזה לומר שאתה ואביך וכו' כיון
 דעיקר הכיבוד מלך כיבוד אביו כבודאי קודם ולכך
 חייב בכיבוד אביו יותר מכבוד אבי אביו וזבח
 ג"כ מה דק' על המדרש דקאמר דהא דכתיב ויזבח
 זבחי' לאלהי אביו יחחק ולא אמר לאלהי אברהם
 מטום דחייב בכבוד אביו יותר מוכבוד אבי אביו.
 דעדיין ק' על יעקב למה לא זבח גם לאלהי אברהם
 דהא עכ"פ מחויב לכבוד גם אבי אביו :

ולדברינו הנ"ל מבואר כיון דעיקר הכיבוד
 באבי אביו מטום כבוד אביו וכו' כ
 כשאביו חי מטא"כ כשאביו מת אינו מחויב לכבוד
 אבי אביו כלל כמו דבעל אמו כנ"ל. ולכך כשיעקב
 זבח זבחי' כבוד ה' אביו ונת ואינו מחויב לכבוד אבי
 אביו. ואדרבה זה כוגת המדרש שאמר ויזבח זבחי'
 לאלהי אביו יחחק ולא לאלהי אברהם מכאן שחייב
 בכבוד אביו יותר מאבי אביו דהיינו דעיקר הכיבוד
 מלך אביו ולכך במת אביו אינו מחויב לכבוד כלל
 אבי אביו :

היוצא מזה גם לדעת המדרש כשכבר מת אביו
 אינו מחויב לכבוד אבי אביו ולפ"ז מביאר
 היטב סיגי' דגמ' דמכות דהא התם מיירי האב
 שהרג את בנו ספיר קאמר דבן בנו נעשה לו ג"ה
 דהא כבר מת אביו ואינו מחייב לכבוד אבי אביו ולכך
 בן בנו נעשה לו ג"ה ודו"ק :

שער אישר לפרשת ויחי

ב"ב דף קכ"ד ת"ר לתת לו פי שנים כאחד או אינו אלא פי שנים בכל הנכסים וכו' ת"ס ואני נחתי לך שכס אחד על אחד וכו' א"ל רב פשא לאביי תימא דקלא בעלמא א"ל עליך אמר קרא אפרים ונכסה בראובן ושמעון יהי לי ויש לתת טעם במאי שמדייק עליך ח"ק וכו' דהל"ל סתם אמר קרא אפר' ונכסה וגו' כסוגי בעלמא:

ונראה לבאר דלכאורה בלא"ה יש ראוי ונה"ת דפי שנים כאחד מהא ספי' הרמב"ן בקרא דוישכב ראובן את בלהה פלגש אביו ויהי בני יעקב שנים עשר דה"פ דראובן שבלבל יצועי אביו הי' מטעם שחשט פן יוליד אביו עוד בנים ויחמעט חלק ירוסתו וז"ה וישכב ראובן את בלהה פלגש אביו שבלבל יצועי אביו כוונתו הי' כדי סיהי בני יעקב רק שנים עשר ולא יותר עכ"ל ולפי"ז אה"ל שהצבור נוטל פי שנים בכל הנכסים א"כ ונה הפסיד ראובן סהי' צבור ברוב אחים ללעולם הוא נוטל פי שנים בכל הנכסים אבל אי נוטל פי שנים כאחד עכל האחים ח"ס דברי הרמב"ן הכ"ל:

אכן עדיין ליבא הכרע ללעולם ונימוס למימר שהצבור נוטל פי שנים בכל הנכסים ונ"מ יהי לריבון הפסד ברוב אחין למאי דפסק רב פשא צ"ב קכ"ה שאין הצבור נוטל בראוי כצמחזק וכה"ג במלוא אינו נוטל וא"כ עדיין חשם ראובן סיהי' לו הפסד ברוב אחין בראוי ובמלוא ולכך בלבד יצועי אביו:

ולכ"ן ח"ס מה שמדייק אביי לר"פ עליך ח"ק וכו' שהקפיד על ר"פ סרוגה לסתור הילפותא דמיני' ילפינן דהצבור נוטל פ"ס כאחד ולכך הסיב לו מאחר דכל הטייתה הזו דלנטרף לבקם קרא למילף דנוטל פ"ס כאחד אינו אלא בשבילך דלת ס"ל דאין הצבור נוטל בראוי ובמלוא דלוי זה כבר יש לנו הוכחה מהתם דפי שנים כאחד נוקרא דוישכב ראובן וגו' וכדברי הרמב"ן הכ"ל לכן מדייק אביו ואומר עליך אמר קרא לסיטתך כטריח להבי' ראוי מהך קרא אפרים ונכסה וכו' וק"ל:

לפרשה הג"ל

ב"ב דף קכ"ג צעי מיניה ר' חלבו מרשב"כ מה ראה יעקב שנט' הצבורה מראובן ונתנה ליוסף

מה ראה דכתיב וצחללו יצועי אביו וגו' אלא מה ראה שכתבה ליוסף וכו' אלא ר' יונתן רבך לא כך אמר ר' ראוי הי' הצבורה לנאת מרחל דכתיב אלה תולדת יעקב יוסף אלא לפי שקדמתה לאה ברחמים ומתוך נכיעות שהי' ברחל החזיר לה הקצ"ה עכ"ל הגמ' וי"ל על הלסון ר' יונתן רבך לא כך אמר וכו' ול"ק אמר ר' יונתן כסוגי דעלמא וכראה הס'גכון כך יהי' דבאמת על הקיט' ונה ראה יש תי' אחר' אלא דעיקר קוטייתס לר' יונתן דלרדי' ל"ס תי' הלזה ולכך הסיב לו לא כך אמר ר' יונתן דבאמת ר' יונתן תי' באופן אחר:

דהנה איתא בשבת דכ"ה ארשב"כ אר' יונתן כל האימור ראובן חטא אינו אלא טועה שפאמר ויהי בני יעקב שנים עשר מלמד ססקוליס אלא ונה אני נקיים וישכב בלהה וכו' נולמד שבלבל יצועי אביו ומעלה עליו הכתוב כאלו שכב עם בלהה וכהנה י"ל דבמ"ס אלא מה אבי נקיים וישכב ראובן את בלהה פלגש אביו דהל"ל סתמא אלא מה אבי נקיים וישכב וגו' ולמה האריך להביט כל הנהקרא וגם סיומא דקרא שהי' פלגש אביו:

ונראה דלכאורה י"להק מנ"ל לומר מהא דכתיב ויהי בני יעקב שנים עשר דסקוליס הס' ואי מיתורא דקרא דלמא אחי לאשמעינן דלא סיומא כדעת המדרש דתאומה כולדה עם כל שבט ושבט וזה דלא נחשבו עם יעקב צבואם למלרים מנשום דכל א' כשא תאומתו וכתיב התם מלבד נסי בני יעקב כנ"ש הרמב"ן דלפי"ז גם י"ב בנות הי' ליעקב ולכך נאמר סיהי בני יעקב שנים עשר למעט דבנת לא דילדו לו שנים עשר:

ונראה לעכ"ד לתרץ כל זה בהקדים ונה דיליק עוד על ר' יונתן הכ"ל דעה לו להוכיח דראובן לא שכב מנשם מהא ויהי בני יעקב שנים עשר דזה יש לדחות ככ"ל הא עדיפא מיני' ה"מ להוכיח מהא דאיתא בנ"ר פ"ד ס' א' דאף בלהה חלפה בנותיו של לבן הי' א"כ אי שכב מנשם אמאי קאמר קרא וישכב את בלהה פלגש אביו דזה אינו חמור כ"כ למ"ד פלגש בלא כתובה וקדוסינ טפי הג"ל וישכב את בלהה אחות אמו דהיא ערוה גמורה אבל לפוס מואי דאמרינן סלא שכב מנשם אלא שמעלה עליו הכתוב כאלו שכב פלגש אביו א"כ ליבא קוטי' כלל דמ"נ לא מעלה עליו הכתוב כאלו עשה חטא חמור כ"כ כאלו שכב אחות אמו ולכך נאמר רק פלגש אביו וא"כ וודאי קפי' על ר' יונתן למה לא הוכרח דלא חטא ראובן מכח הוכחתינו

הוכחתיו הכ"ל אכן א"ל כמ"ד דתאומה נולדה עם כל שבט ושבת וכל א' גטא אחותו כנו"שכ הרנוב"ן מדלא חסדיהו צבואם נזרים וא"כ מוכח דכ"כ מותר באחותו וממילא דנוכ"שכ דמותר באחות אמו וא"כ לית להוכחתיו הכ"ל - ולכך לא הזכיר הכתוב רק שהיה פלגם אביו דאמר גם לכ"כ ולעולם י"ל דשכז ממש - ולכך זריד ר' יונתן להוכיח מהא דכתיב ויהי צ"י שנים עשר דסקולין הם :

ורפ"ד כל הקושי' ה"ל מחורגים כל הדא צ"ח דבאמת עיקר הוכחתו של ר' יונתן מדלא כתיב וישכב את בלהה אחות אמו ככ"ל - והיינו דס"ל כמ"ד צ"כ אסור באחותו וממילא אסור גם באחות אמו - אכן דלא תימא כמ"ד תאומה נולדה עם כל שבט ושבת ואזי צ"ל דכ"כ מותר באחותו - וא"כ ליכא הוכחה מזה ולזה בא ר' יונתן לניימר אפטר הטא ראוון וכתיב צ"י ויהי בני יעקב שנים עשר מלמד דסקולים הם - דהם לפי סברתם - דנימא דצ"כ מותר באחותו נוסח דאמרינן דתאומה נולדה עם כל שבט - דלפ"ז ליכא למימר דויהי בני יעקב שנים עשר אתי למעוטי דבבות לא נולדו לו שנים עשר ככ"ל - וא"כ כסאר במקומו הוכחה זו מדכתיב ויהי צ"י שנים עשר אתי לארזי' דסקולים הם - וא"כ מובאר היטיב מה דקאמר אלא ונה אני מקיים וישכב ראוון את בלהה פלגם אביו - נוסח דעיקר הוכחה דלא הטא מהא דויהי צ"י שנים עשר דסקולין הן היינו דאי אמרינן תאומה נולדה עם כל שבט ושבת וצ"כ מותר באחותו - מוסא"כ אי אמרינן דצ"כ אסור באחותו עיקר הוכחתו דלא הטא ראוון מהא דכתיב וישכב ראוון את בלהה פלגם אביו ולא כתיב אחות אמו ככ"ל וא"כ לכך היצרך להביא סיומא דקרא דכתיב פלגם אביו ולא אחות אמו ודו"ק :

והנה בהא דקאמר ר' חלבז מה ראה יעקב שנתן הבכורה ליוסף - פירשו המפרשים דעיקר הקושי' אף שחטא ראוון בצלבו'ל יצועי אביו מ"ו אסור לעבורי אחסכתא אפי' מברא בישא לברא טבא - והא דקאמר אח"כ מה ראה דכתיב וצחללו יצועי אביו - היינו דרשב"ז הסיב דדווקא כשנוטל מנאחד חלקו לגמרי בזה יש איסור לעבורי' אחסכת' דמגרע כח משאר אחין אבל לקח רק יחלק בכורה בזה לא נגרע ערכו משאר אחים בזה אין איסור - ולכך הסיב ר' חלבז אח"כ - אפי' אם כדצריך זה אינו כ"ל כשהלק חלק בכורה לכל האחים אבל מה ראה שכתנה ליוסף כוונתו ליוסף לבד - בזה בודאי יש איסור אף לפי דברייך - אמנם י"ל דזה לאו קושי' היא - דהתיבה

בבכור ממש שכולל לבד בראשונה תסא"כ בראוון שאמר יעקב כחי וראשית אוכי - ופירש"י שהי' טיפה ראשונה וא"ל כדעת האומר דתאומה נולדה עם כל שבט ושבת וא"כ התאומה שכולדה עם ראוון ע"כ טיפה שנית הית' וידוע ויה שרש"י פי' צפ' חולדת גבי יעקב ועשו דנוסל לפופרת ספיה קרה הכנסת ראשונה תלא באחרונה ע"ס וא"כ ה"נ ראוון שהי' נולד מטיפה הראשונה יאל באחרונה והתאומה נולדה מקודם והיא פטרה רחם אמו - וא"כ לא יאות לו הבכורה נולד הדין - ונ"ל דמה שנתן יעקב הבכורה לראוון הי' דרך נחתה בעלמא ולא מלד דין תורה וא"כ בכה"ג רשאי ליקח בכורה שניתן במתנה מברא בישא וליתן לברא טבא :

אכן נראה דלפ"ז מובאר היטב הא דשאל אבא חלפתא קושי' זו לרשב"ז דווקא - היינו לפי דידע אבא חלפתא - שרשב"ז אמר נוסח ר' יונתן - כל האומר ראוון הטא אינו אלא טועה וכו' ומדקאמר אח"כ אלא מה אני מקיים וישכב ראוון את בלהה פלגם אביו מדהיצרך להאריך ולהביא סיומא דקרא כולה היינו ככ"ל נוסח דנוספק אי צ"כ מותר באחותו ואמרינן תאומה נולדה עם כל שבט ושבת ונחאס - וליכא למימר דבני יעקב שנים עשר אתי למעט דלא הי' לו בנות שנים עשר א"כ מוכח שפיר דראוון לא הטא וקרא דצ"י שנים עשר דסקולין הם נוסא"כ אי אמרינן דצ"כ אסור באחותו ועבס"ל דלא נולדו תאומות וא"כ י"ל דבני יעקב ממעט בנות ככ"ל - אלא דא"כ מוכח שפיר דראוון לא הטא ונהא דכתיב וישכב פלגם אביו ולא אחות אמו ככ"ל - דכיון דצ"כ אסור באחותו אסור ג"כ באחות אמו - ומעתה לשיטת רשב"ז דנוכח דעכ"פ ר' יונתן נוסחפק אי בימא דצ"כ מותר באחותו או אסור באחותו ומעתה הקמה שפיר ונה מסתפק ר' יונתן דאי נימא דאסור באחותו ע"כ ז"ל דלא נולדו תאומות עם השבטים מדלא נחשבז בבאי נזרים ככ"ל - וא"כ ראוון היו בכור גמור מלד הדין וא"כ תקשי שפיר לדידי' מה ראה שנתן הבכורה ליוסף כמשכ"ל דבכורה הבאה מלד הדין - אסור ליתן לא' לגמרי אפי' מברא בישא לברא טבא - ולכך הסיב לו רשב"ז שעיקר קושייתים לדידי' לפמ"ס ר' יונתן ס"ל ולכך אמר לא כך אמר ר' יונתן דבאמת חידלה בענין אחר נוסח דראוי הי' ללאת הבכורה מרחל אלא שקדמתו לאה ברמנים ודו"ק :

שער
המים
לפרשת ויחי

גבו' דב"כ קכ"ג צעי מניני' ר' חלבו מר"ם ז"כ נמה
 ראה יעקב סנטל הבכורה מראובן ונה ראה
 ובחללו יצועי אביו אלא ונה ראה סנחנה ליוסף וכו'
 ח"ל' ר' יונתן רבך לא כך אמר רמ"י ה' הבכורה
 ללזת מרחל אלא שקדמתו למה ברחמים וילד דאם
 קוסייתם מה ראה סנחנה ליוסף למה סאל בתחילה
 ונה ראה חלקיה מראובן כיון דהא לק"מ גס מדוע
 הסיבו בלסון סליה ר' יונתן רבך לא כך אמר דהל"ל
 ר' יונתן רבך כך אמר וגס אס ידע לחרץ מנ"ו אס
 ר' יונתן רבו אמרה וכובר עינד בזה כבוד אה"ל
 הגאון בצער אמר ואענה גס אנכי את חלקי ובסיגן
 הזה יהי' דבאמת קוסייתו בדרך מנ"מ או דקמי'
 למה לקח הבכורה מראובן או דקמי' למה נתנה
 ליוסף אך יסוד קוסי' זו יהי' רק ע"פ מיימרא דרשב"כ
 שאמר מסי' ר' יונתן רבו בנקום אחר ולכך הסיב
 לו דרך סליה לא כך ח"ר יונתן רבך כיון דעיקר
 הקוסי' לשיטת' הוא מפרק ספיר לשיטת' :

דהנה לפי פשוטו זריבין להבין נמי קוסי' נמי
 ראה סנחנה ליוסף כיון דדדין ה' לטלו
 מראובן ה' רלון יעקב לתנו ליוסף שהי' בכור לאם
 מרחל ועכ"ל דהבי קא קמי' לי' כיון דלפי סדר
 הכתובים תחלה הוליד בלהה ספחת לאה והי' דן
 הבכור לאם והי' נגיע יתד הבכורה לבכור לאם
 סנוולד רלסון דהיינו דן בכור בלהה או לגד שהי'
 בכור לאם מולפה ספחת למה ומדוע נתנה ליוסף
 שהי' בכור לאם באחרונה :

אזננה אפשר ליישב קוסי' זו דהנה כ' הנ"י
 צחדושו ליבמות כ"ד וח"ל הרמב"ם כ' פ"ד
 מהל' כהלות וח"ל ה' הבכור ממוזר נוטל ב' חלקים
 סנאמר כי את בן הסנואה יכיר ססנואה בנסואיה
 אס"ה הוי בנה הבכיר וכלסון הזה כ' הס"ע בח"מ
 סי' רע"ז וכ' הסע"ע ע"ז כ' עיר סוסן אפי' עשה
 בנסואין איסור סלא ה' לו לנשואה נחונת איסור
 והיותר נראה ססנואה בנסואין ס"ל שאין קדושין
 חופסין בה עכ"ל ואסתמיטת' סוגי' דפ' האומר
 דס"ח ע"ב דייק דקדושין חופסין בח"ל מנ"מ כי
 שהיין ומייירי ססנואה בנסואיה כגון חייבי לאוין
 חלמא את בה הוי' לר"ע דס"ל אין ק"ת בח"ל מוקי
 לה בחייבי ע' ע"מ הרי ביהדי' דהאי קרא מוקי היכי
 דתפסי בה קדושין ולא היכי דלא תפסי בה קדושין
 עכ"ד הנ"י היולא ונה דהכ"י חולק על הרמב"ם

והס"ע וס"ל דכבוד ממוזר שאין קדושין ה' חופסין
 לא הוי לי' דין בכור ליטול סני חלקים והנה
 כקדים לזה ונה דליחא בגמ' דסבת דכ"ה ארסב"כ
 אכ' יונתן כל האומר ראובן חטא אינו אלא טועה
 וכו' ונה חכי נקיים ויטכז ראובן סבלבל יצועי
 אביו ומעלה עליו הכתוב כאלו סכב וכ' מהרמ"א
 בח"א וח"ל כ"ל ונה סכינה בלבל יצועי אביו כאלו
 סכב עם אסת אביו כי רחל הית' עקרת הבית
 וכל עלמו סל יעקב לא ענד אלא ברחל ועל ידה
 כסא גס למה והספחות וע"כ בחיי רחל הית' מטמו
 חדיר בואהל רחל ולכבודה גס אחר מוחה העמיד
 מטמו בואהל בלהה ספחת רחל ולפנ"מ במס'
 יבמות שהי' אברהם וזרעו אסורין לישא ספחה והא
 דנטא אברהם הגר ספחת סרי לפי ספחתה הגר
 מומילא כדיו הכוסא לעבדו בת חורין יאל לחירות
 וה"כ ל"ל ביעקב סהותר בספחות אלו לפי ספחתה
 מומילא כסתנו לו ומראובן טעה בזה וס' סלא
 נסתחררו ולכך אמרו סקרא לבני הספחות עבדים
 ולזה לפי דעחו סבלהה ספחת רחל ולא נסתחררה
 ח"מ סחצב עלבון אמו כמו גפירס"י אס אחות אמי
 הית' לרה לאנוי ספחת אחות אמי תהי' לרה כו' ע"ס
 ולזה אמרו לפי דעחו דבלהה חלפה ה' להן דין
 ספחות סלא נסתחררו וא"כ אין הקדושין חופסין בה
 ואינו אסת אביו כלל ומעלה עליו הכתוב כאלו סכב
 עמה דלפי דעמו הותר לו סכיבו עמה עכ"ד פח"ה
 היולא ונה דלפי דעת ראובן דבלהה חלפה יס
 להן דין ספחות ואין הקדושין חופסין בה וא"כ
 מוצאר דלק"מ דלונה נחן הבכורה ליוסף דהי' בכור
 לרחל מן האס ולא נתנה לדן או גד סהס בכור
 לאמס הספחות כדיון דאין קדושין חופסין בהן
 והס יס להס דין ממוזר שאינו נוטל חלק בכורה
 אכן באמת הלא אין הדין עם ראובן סיס להס דין
 ספחו וראי' לזה סניטל חלק בכורה מראובן מוסס
 דבלבל יצועי אביו והרי עלבון אמו תבע ועכ"ל
 כנו"מ מהרמ"א היל' דטעה בזה בחסדו סיס להן
 דין ספחו אבל באמת נסתחררו וא"כ כיון דמוכח
 מהא דנטל חלק בכורה מראובן דבאמת אין להס
 דין ספחו וקדושין תפסו בה וא"כ קמי' ספיר ונה
 ראה סנתן הבכורה ליוסף ולא לדן בכור בלהה סיותר
 נגיע סנוולד מקודם :

ומעתה מוצאר היטב דקוסי' ר' חלבו ה' דרך מ"מ
 ונה ראה סנחנה בכורה ליוסף ולא לדן
 ואי נימא ללא ה' הקדושין חופסין בספחו וא"כ
 כדיו תבע ראובן עלבון אמו ולמה ניטלה הבכורה
 מראובן

מראובן. א"כ כ"ז הקסה ר' חלבו לרשב"כ לסיטחו ואמר משום ר' יונתן רבו מראובן לא סבכ מיום אלא סבלבל ילועי אביו דהיינו סחבע עלבון אמו בטיעות ולכך מעלה עליו הכתוב כאלו סבכ מיום והיינו כפי' ונהרש"ח הכ"ג. אבל אי כימא דסבכ מיום א"ס הא דנטלה מראובן. ולעולם י"ל דים להס דין ספחו' ולכך לא נתן הבכורה לבני הספחות כ"ס ליוסף כבוד לאמו. וכיון דעיקר קיימיתו לרשב"כ סאמר אליב' דר' יונתן דבאמת לא סבכ ממש רק סנועלה עליו הכתוב כאלו סבכ ולזה ספיר הציב לא כך אמר ר' יונתן רבך דבאמת תי' הך קוסי' למה נתן הבכורה ליוסף. וא"כ ר' יונתן לסיטתי' חזיל דר' ק:

לפרשה הג'ל

גב' דפסחים דק"ח אר' יונתן קמים מזונותיו של אדם י"תר מן הגאולה. דאלו בגאולה כתיב המלאך הגיאל אותי וגו' מלאך בעלמא ואלו בזמנת כתיב האלהים הרועה אותי וגו'. וי"ל הלסין מלאך בעלמא אין לו סחר וגם הוא אך למותר ואגב כראה לבאר למה דווקא ר' יונתן מרא דהאי מימרא:

רב"ל לבאר בטוב טעם ונקדים מ"סכ בס' חלקי אבנים עמ"ס הכתוב וירא יוסף כי יסית אביו יד ימינו על ראש אפרים וגו' וירע בעיניו ויאמר יוסף לא כן אבי כי זה הבכור. וז"ל ודבר תימא על יוסף מדוע המתין להסיר יד אביו עד לאהר הברכה ולא קודם לכן. ודע מ"סכ המקובלים סיס חילוק בין ברכה הכתונה ע"י שליח או מלאך או כהן סלוחא דרחמנא וכין ברכה הכיתסה מהקב"ה בעלמו דהנה ספע ברכה סבא ע"י הקב"ה בעלמו ממילא סמאל המקבל כנגד ימין הקב"ה כדכתיב סויתי ה' לנגדי תמיד והרי קבלת הברכה מיימינו לסמאל הנוחצרך. ומסמאלו לימין הנוחצרך. וא"כ סמאל הנוחצרך ססיב יותר ברכתו מיימינו מ"סא"כ כסמחקבל ברכה ע"י מלאך או כהן סלוחא דרחמנא כהסוד הוא כהיות סמאל המלאך קיבל הברכה מיימין הקב"ה. ויימין הנולאך מסמאלו ית' וכאשר סוב מקבל האדם אותו ברכה מהמלאך ימין הנוקבל ססוב יותר כהיות מקבל מהסמאל המלאך סקבל מיימינו ית'. והנה כן בעמידת הנערים. ראה יוסף ססיכל יעקב ידיו והכיה ימינו על ראש אפרים וסמאלו על מנסה סתק יוסף ולא אמר דבר כי ססב סולי קיבל יעקב ברכתו מהקב"ה בעלמו וא"כ סמאל יעקב ססיב יותר לברך את הבכור אבל לבחר ססמע סמירחו סאמר המלאך הגיאל אותי מכל רע הוא יברך וגו'

והודה בזה סקיבל ברכתו ונהמלאך אז ידע סיימנו ססיב יותר לברך את הבכור אז סתח פיו ואמר לא כן אבי וכו' ויעקב הסיבו ידעתי גם ידעתי וגו' וכפירס"י ע"ס עכ"ד סק"ח:

אזנים

מלאתי סתירה לדבריו עסמ"סכ המפרס"ס דנ"ס המלאך הגיאל בזה הידוע שזהו מלאך מט"ט סכאמר עליו כי סמי בקרבו ודחז"ל פ"ד דסנהדרין זה נט"ט ססמו כסס רבו והוא הסכינה מותלבתת בו ולכך ככ"מ סהוא כראה הקב"ה כראה והוא סר העולם דעליה סאמר נער הייתי וגם זקנתי כמבואר פ"ק דיבמות וכ"מ בזהר ככמה דוכתי דמלאך זה נקרא נער. וכ"כ אמ"ז ז"ל בספרי נז"הק דלכן אמר בברכתו יברך את הנערים וגו' ע"ס. ולפ"ז הדר' קוסי' לדוכתי' כיון דחזינן דמ"מ הקפיד לברך הבכור מיימין מדוע המתין עד אהר הברכה. לככ"ל לבאר קוסי' זו באופן אחר:

עפ"ז

דאיתא בגמ' דסוטה דל"ו ע"ב זרעו דיוסף לא סלטה בזה עינא ביסא דכתיב בן פורת יוסף בן פורת עלי עין וא"ר אבהו אל תקרי עלי עין אלא עולי עין. ריב"ח אמר מהכא דכתיב וידגו לרוב בקרב הארץ מה דגים סבים מים מכסין עליהן ואין ע"ה סילטת בו אף זרעא דיוסף וכו' ופרס"י ז"ל וידגו לרוב בקרב הארץ כן ברכו יעקב למנסה ואפרים עכ"ד ותמוה דמאי בעי' רס"י בזה חזיל קרי בי' רב הוא:

רב"ל

עפ"מ דאיתא בגמ' דברכות דף כ' ר' יונתן הוי יתיב בסערי טבילה וכו' אל"ל רבא לא מסתפו מר מעינא ביסא. אל"ל אכא מזרעא דיוסף קאתיבא דלא סלטה בזה עינא ביסא דכתיב בן פורת יוסף וגו' אר"א א"ח עלי עין אלא עולי עין וכו' ר"א אמר נוהבא וידגו לרוב וגו' מה דגים סבים אין ע"ה סולטת בזהו וכו'. ואבע"א עלי עין עין סלא רנה להגות נונה סאינו סלו פירס"י מאסת ארוניו אין ע"ה סולטת בו. וכ' הר"ף וי"ל אמאי אפסיק לדרסת עולי עין בדרסת וידגו וגו'. דבתחילה הל"ל לומר אחר דרסת עלי עין עולי עין דבר אחר דדרסינן עין סלא רנה להכות וכו' ואח"כ ה"ל להביא אבע"א דדרסינן מיידגו וגו':

ואמינא

לבאר הכל. עפ"מ דאיתא במדרס בכל עכב יהי' מוחר. כל מה סלצטער יוסף עם אדוכתו הי' לו יתרון ולמה מפני סנסא את בתה ותיווה וסמעתי ופי' סמו"ח הגאון הנופורס' מהו' סמואל הילמן זל"ג ע"ס גמ' הנ"ל דדרסו כלי עין עין סלא רנה להכות וכו'. ולכאורה יש להסתפק אם

בצביל שממר יוסף טיפתו הראשונה ולא רצה להנ' מאסת אדוכיו בצביל זק זכה שלא יטלוט ע"ה צורעו:

ולפ"ז י"ל דנטעם זה ה' ראוי לצרכה זו יותר במנחה שהוא הבכור וכולד מטיפתו הראשונה ומנחה י"ל דמאס כד מתחילה לא הקפיד יוסף אם יברך יעקב למנחה הבכור בצמחלו. אמנם לאחר שמנע צרכו שאמר וידנו לרוב בקרב הארץ שלא יטלט ע"ה צורעו והבין שהוא נוכ"מ על שממר טיפה הראשונה ולכך הקפיד ואמר לא כן אבי כי זה הבכור ואליו מגיע הברכה ביותר וה"ל לצרכו בימינו:

ורנה לדרכו הראשון לדר' יוחנן דילפינן מקרא דבן פורת יוסף איז אין ע"ה שולט צורעו משא"כ אי ילפינן מקרא דוידנו הסכר לו ולא לזרעו אפסר לומר דר' יוחנן לטעמי' אזיל. דהנה הך טעמא בצביל שלא רצה ליהנו'. חלי' בפלוגת' דפליגי אמוראי בגמ' דסוטה בקרא דויבא יוסף לעשות מלאכתו דה"ל מלאכתו מנוס' וח"ל לעשות לרכיו ככנס רק דכזדמנו לו דנות דיוקנו של אביו ופירס"י ע"ש וח"כ בשלמא למ"ד לעשות מלאכתו מנוס' ח"ס דראוי לו ליתן סכר על שלא רצה ליהנו' וכו' משא"כ ח"ל לעשות לרכיו ככנס ח"כ באמת כהנה בדאיית עינו כיון שלדבר עבירה כתביון. רק שדיוקנו של אביו גרם להכלל מן המעשה ח"כ לא יתכן לומר סיהי' לו סכר ע"ז להכלל מעינא בישא בשכר עין שלא רצה ליהנו' וכו' וע"כ האי דרשא קאי למ"ד לעשות מלאכתו מנוס' ככנס ככ"ל:

ורנה איתא בגמ' דסוטה פס ויבא יוסף הביתה לעשות מלאכתו ח"ר יוחנן ופניהן לדבר עבירה כתביו ופרס"י לעשות מלאכתו מנוס' וח"כ מבואר דר' יוחנן לטעמי' אזיל. דלפיטתו ליבא למימר בשכר עין שלא רצה ליהנו' וכו' ככ"ל ולכך הוצרך למילף מקרא דבן פורת יוסף וגו' וק"ל:

ומעתה יובן גמ' דפסחים הכ"ל דקאמר ר' יוחנן ק' מנחותיו פ"א. דאלו בגולה כתיב המלאך הגואל וכו' מלאך בעלמא. ואולי תימא שאין מזה ראי' דהמלאך היינו מט"ט שבו השכינה ככ"ל. וא"כ היינו כמו מנחת. דכתיב צי' האלהים וכו'. ולכן דקדק לומר דמלאך בעלמא היא דמוכח ממוס' דקסו' לן קומו' החלקי אבנים הכ"ל מדוע המתין יוסף באמרו לא כן אבי עד אחר שמעו הברכה ועכ"ל כהרזו הכ"ל דאחר שמעו סקיבל הברכה מהמלאך ולכך הקפיד ככ"ל וא"כ יוכח דהוא

גם זרעא דיוסף לא שלטא עינא בישא בצביל זה זה או לא ולכאורה י"ל מסבירא דרק לו יהי' הסכר ולא לזרעו דאי כינח הסכר גם לזרעו ח"כ יהי' חוטא כסכר כיון סכסא אסנת בת פוטיפרע ובניו הם בני בניו סלה. וזהו כוונת המדרש כל מה שכלטער יוסף עם אדונתו ה' לו היתרון לו דייקא ולא לזרעו ולמה לפי סכסא את בחה ולכך איז הסכר גם לזרעו ולא יהי' חוטא כסכר עכ"ד פת"ח ועפ"ז מדוקדק היטב נ"ס בגמ' עלי עין עין שלא רצה להנות וכו'. אין ע"ה שילטת בו דייקא ול"ק אין ע"ה שולטת צורעו דקאמר מעיקרא אלא וודאי לפני דרסה זו אינו מגיע הסכר לזרעו רק לו דווקא:

ולפ"ז מבואר היטב דקאמר ר"ח אמר מהבא וידנו וגו' ובא הס"ס לבאר דאמאי לא יליף ר"ח מקרא דבן פורת יוסף כדיליף ר' יוחנן ולבאר זה אמר אבע"א עלי עין עין שלא רצה להנות וכו'. ולכך לא יליף מהאי קרא דמיני' מוכח רק דבו אינו שולט ע"ה ולהכי יליף ר"ח מקרא דוידנו וגו'. דמהבא יליף גם צורעו דאין ע"ה שולט כיון דאוחו צרכה לא ברך ליוסף רק לזרעו:

ובזה יומתק דברי רש"י בסוטה דבא ג"כ לבאר מדוע לא רצה ריב"ח בדרשא דר' אבהו מבן פורת יוסף ויליף מקרא דוידנו וגו'. ולהוה פירס"י דזהו צרכה סכרד יעקב למנחה ואפריס וא"כ מוכח מיני' ספיר דגם לזרעא דיוסף לא שלטא ע"ה משא"כ דרשא דר"ל אפסר לומר בצביל שלא רצה ליהנו' וח"ל הברכה לו ולא לזרעו ככ"ל:

אכן יש ליתן טעם גם לר' יוחנן ור' אבהו דילפי מקרא דעלי עין דמכ"ל דאף לזרעא דיוסף אין ע"ה שולט' כיון דבקרא כתיב רק בן פורת יוסף ובפרט אס כדרש מיני' עין שלא רצה ליהנות וכו' ח"כ ונסתברא לומר דהסכר לו ולא לזרעו ככ"ל:

אכן נראה דאפסר י"ל דאדרבה אינהו סברי כמ"ס המפרשים דבשכר שלא רצה ליהנות נכ"מ הוא סיהי' הסכר שלא יטלט ע"ה צורעו. דהנה יעקב אמר על ראובן כחי וראשית אוני לפי שהי' טיפתו הראשונה שמתולס לא הויה ס"ז לצטלה. לכן יוסף הי' כרעא דאבהו ולא חלל טיפת זרעו ובכס' יצרו שלא להנות אדוכיו וידוע מהזהר הקדוש שעון זה גורם מיתת בניו קטנים. וזהו רוח ראשית בכורי אדמתך וגו' לא חבטל גדי בחלב אמו. שלא ימותו בניו קטנים ובצביל כך אחז"ל שיעקב אבינו הי' בטוח שלא ימות ח' מזרעו בחייו' וא"כ אדרבה י"ל דמכ"מ הוא

הוט לפרשת ויחי המושולש כח

לנערותה ולאו פירסה נדה. ודרך לחוק אמרה אחרי בלותי הית' לי עדנה וכו'. וח"כ ספיר י"ל להביא לחס וסאלו עליה כדי לסגר לה כוס של ב"המוז. רק דאי אמרינן דבאמת נחקה מונכה ג"כ ב"המוז אחרי בלותי וגו'. כבר כ' הרא"ם דלא הוי סינוי גמור ב"המוז הקב"ה ספרה אמרה ואני זקנתי רק קי"נ לצון וגוונא בעלמא. ולא מוכח דמותר לטנות מפני דרכי הטלוס. מט"כ אי אמרינן דבאמת פירסה נדה ולא נחקה מונכה. רק מנמו ב"המוז והדובי זקן דספיר מוכח דמותר לטנות מפני דרכי הטלוס ב"המוז הקב"ה ספיר אמרה ואני זקנתי עיין לעיל באריכות:

והנה איחא במדרש ב"המוז יעקב אכני עשיו בכורך. אמר ר' לוי אכני עמיד לקבל עשרת הדברות אבל עשיו בכורך. וכ' אל"ף ז' ב"המוז דבא המדרש לבאר דלמה לא אמר יעקב אני עשיו בכורך ב"המוז עשיו אני בכך עשיו בכורך. אלא סלא רצה להביא סקר מפיו ולכך אמר אכני עמיד לקבל יו"ד דברות. ועשיו בכורך. אכן אי באמת מוכח דמותר לטנות מפני דרכי הטלוס מהא דסינה הקב"ה והאמר ספרה אמרה ואני זקנתי הדרא הקוסי' על יעקב למה לא אמר אני עשיו בכורך דהא מותר לטנות מפני דרכי הטלוס. אכן באמת אל"ף ז' ב"המוז נ"הק כ' דיש לתרץ דקוסי' למה לא אמר יעקב אני עשיו בכורך אע"ג דמותר לטנות מפני דרכי טלוס מטוס דאיחא ז"הק חתן אמת ליעקב דאיכא דוכתי' דקוטט' טמיס. ומי סזזהר לומר להוליא דער סקר מפיו אחי בהאי דוכתי'. ולכך אמרו יעקב אבינו לא מת כי אחי בהאי דוכתי' בקיטטא טמיה ולפיכך לא רצה יעקב לסקר דמיס פמיס ואע"ג דמותר לטנות מפני דרכי טלוס עכ"ל:

והנה מובאר דהנך תרי ננימרות דר' יוחנן מקוסרי' היטב דר' יוחנן דאמר אין מסיחין בסעודה וכו' וע"כ יליף מנמלאכי דכתיב ויאלו והדר ויאמרו אליו סרה אשתך. דס"ל דליכא למימר דלכך ס לו אחרי האכילה כדי לסגר לה כוס של ב"המוז דס"ל דלא ברכו ב"המוז כלל דהא לחס לא הביא מטוס דסרה פרסה נדה והא דאמרה אחרי בלותי הית' לי עדנה היינו כונשמו ולא מלד לחוק. וח"כ הא דאמר הקב"ה ספרה נחקה ואמרה אני זקנתי מטוס דמותר לטנות מפני דרכי טלוס והא דהיינך יעקב לטנות ולומר אכני עשיו בכורך ולא אמר אני עשיו בכורך דהא מותר לטנות מפני דרכי טלוס. ולכך אמר ר' יוחנן יעקב אבינו לא מת מטוס דהיא אמת

דהוא מלאך בעלמא. רק דעדיין מט"ל הא י"ל כתיובינו הכ"ל דלכך הקפיד אחר טממע ברכת וידגו סלא ילטט ע"ה דזרעו והיינו בסכר סלא רצה ליהכו' וכו' וסמר טיפתו הראמונה וא"כ מניע עיקר הדרכה ציותר למנשה סהוא הבכור מטיפתו הראמונה אכן ר' יוחנן מרה דהאי מיימרה לטעמיה אזיל דס"ל לעשות דרכיו ככנס ובלא"ה ליכא למימר בסכר טעין סלא רצה ליהנות וכו' ככ"ל וא"כ לטיפתי' עכ"ל כתי' חלקי אבנים הכ"ל ומוכח דהיינו מלאך בעלמא וספיר יליף דק' ממוכתי' ס"א יותר מן הגמולה ודו"ק:

שער הקטן לפרשת ויחי

בגמ' דמענית דף ה' ר' חנון ור' ינחק הוי יתבו בסעודתא אדהכי ייבזו ה"ל ר"נ לר' ינחק לימא מר מילתא א"ל הכי א"ר יוחנן. אין מסיחין בסעודה סמא יקדים קנה נוסט אדהוי אכלו א"ל ר' ינחק הכי א"ר יוחנן יעקב אבינו לא מת. ויש לבאר וכי לא הו"ל לר' ינחק לומר ד"ת אחרת רק דכך דיעקב אבינו לא מת. וכראה לבאר דהנך תרי מיימרה דר' יוחנן דאמר אין מסיחין בסעודה וכו' ומיימרה דיעקב אבינו לא מת הדא בהידך תלי'. ובאשר סר' ינחק ראה דר"כ לא הוי ידע מהאי מיימרה דאר"י אין מסיחין בסעודה וכו' ע"כ ג"כ לא הוי ידע מהאי מיימרה דאר"י יעקב אבינו לא מת. ולכך חידש לו גס דהך מיימרה דר"י דיעקב אבינו לא מת דהא בהידך תלי'.

עפ"ז דריתיה להמפרטי' סכתבו דילפינן דהך מיימרה דאין מסיחין בסעודה מהא דמלאכי' דבאו אלל אברהם כתיב והנה הוא עומד על הן תחת העץ ויאכלו ויאמרו אליו אי' סרה אשתך וגו'. מטמעתו בהא דהקדים ויאכלו. דפטיטא מדכתיב ויחן לפניהם דנתן להם לאכול. אלא לאשמעינן ויאכלו. ואח"כ סאלו ויהמרו אליו אי' סרה אשתך ולא בתוך אכילה כי אין מסיחין בסעודה. אכן הנה רס"י פי' ססאלו אי' סרה אשתך לסגר לה כוס של ברכה וח"כ ליכא ראי' מזה דלכך אחר אכילה בעת ב"המוז כדי לסגר כוס של ברכה:

אכן יעיון בנמי סכתבו לעיל ב' וירא דנסתר פי' זה אי אמרינן דלחס לא הביא מטוס דפרסה נדה הית' ואין סעודה בלא פת וליכא ב"המוז וליכא למימר דסאלו אחריה כדי לסגר לה כוס של ב"המוז. אכן אי אמרינן דבאמת לא חזרה

אונת ליעקב . ובעלמא דקוטשא אחי ולכך לא רצה
 לסכות בטום דבר אף מפני הסלום כתי' אהמ"ז זל"ל
 ולכך כשראה ר' יצחק דר"כ לא ידע מהך ניימורא
 זר יוחנן דאין מסיחין בסעודה . וע"כ דס"ל מסיחין
 בסעודה ולכך אמר ליונא מר מילתא . והיינו דס"ל
 דהא דאמרו הונלכבי אחר האכילה אי' פרה אסתך
 כדי לסגר לה כוס של ברכה דבאמת הביא לחם דלא
 פירסה קדה מדלחקה פרה ע"כ בהא דאמרו אחרי
 בלותי הית' לי עדנה דאל"כ איך סיכה הקב"ה ואמור
 ספרה אמרה ואני זקנתי דס"ל דע"כ אסור לשכות
 נעמי דרכי הסלום דנוכח מיעקב מדלא אמר אחי
 עסוי בצורך וע"כ לא ידע ג"כ מהך מיימורא דר"י
 דאמר יעקב אבינו לא עת' וי"ל כתי' אה"ז זל"ל .
 ולכך גילה לו ג"כ הך מיימורא דר' יוחנן אחר האכילה
 להורות דזה בזה תלי' וק"ל :

שער
 המים
 לפרשת שמות

במ"ד וכל הבת תחיון מה צורך פרעה לקיים
 הנקיבות אלא כך הי' אומרים נמות
 הזכרים ונקיים הנקיבות לנשים לפי שהיו המזרים
 טעופים בזמה עכ"ל . וי"ל למה לא הקדים להקשות
 קושי' זו אמה שזיה בתחלה אם בן הוא והמיתן
 מותו ואם בת היא וחי' ותו דמתחיל בפרעה מה
 צורך לפרעה וכו' ומסיים אלא כך היו אומרים וכו'
 אמתה :

וב"ל ע"פ פסו"ט עפ"מ"ט בגמ' דסוטה ולבסוף אף
 על עמו גזר דכתיב כל הבן היולד היאורה
 וכו' ופי' מרמ"ל דנדרש זה מדכתיב כל הבן
 דאחי לרבו' אף בן המזרי' וי"להק דלפ"ז בסיפא
 דקרא דכתיב וכל הבת תחיון האיכל למאי אחי' .
אבן ג"ל עפ"מ דאיתא במ"ד אהא דאמר פרעה
 מתחילה ואם בן הוא והמיתן אותו ואם בת
 היא וחי' . אמר להם אם זכר הוא תהרגו ואם בת היא
 אל תהרגו אלא אם חיתה חיתה ואם מתה מתה ולכך
 לא אמר ואם בת היא ותחייה . והנה פ"כ כיונתו
 להזהיר גם על הבת שלא יספיקו להחיותה לעשות
 השחלות לזה . כ"א שלא יעשו נעשה הריגה בעלמם
 כמו בבן ולפ"ז מובאר כיון דבתר הכי אמר כל הבן
 היולד וגו' . וכתחלה בגזירה גם על הבן המזרי
 ולכך אמר אז וכל הבת תחיון . דהיינו מסיפיקו
 אותה ולהסתדל גם להחיותה וא"כ י"ל דלכך כתיב
 וכל הבת תחיון לרבו' גם הישראלית דלולי כתיב כל
 ה"ה דוה מתחדש להספיק גם הבת זה קאי רק

אבת מזרי' אבל לענין בת ישראל נשאר כמקדם
 מאמר רק ואם בת היא וחי' דנשמע א"כ חיתה חיתה
 אבל לא לעשות השחלות להחיותה ולהכי כתיב
 הכא וכל הבת תחיון לרבו' גם בת ישראל תחיון
 להסתדל להחיותה וק"ל :

אולם כל זה קסי' בתחילה מאי קסבר ולבסוף
 מאי קסבר . כיון שמתחילה לז החמיר
 להרוג גם בן מזרי ולא חס מפני שערובת זכר
 ישראל אפ"ה החמיר בבת ישראל שלא להסתדל
 להספיק ולהחיותן ואח"ז שחמיר להרוג גם בן
 מזרי' . יקל בבת ישראל וזוהי מסיפיקו להחיותן :

אבן נראה דלדבריה דלפ"ז מובאר היטב דהנ"ר
 בא לבאר קושטא הלזה . ולכך בקרא קווא
 ל"ק לי' מה צריך פרעה וכו' דאז לא ליה כ"א שלא
 יהרגו הבת נעום דהגזירה הי' רק על הזכרים
 לפי שראה באלטגננות סיוולד נוטעין של ישראל
 ולכן ליה שחנקיבו' אל יהרגו . אבל בהאי קרא
 שנאמר וכל הבן היולד וגו' קסי' לי' כיון דכל הכאסון
 אחי לרבו' דגם על זכר מזרי גזר עכשיו וכתחש
 גזירה שחמיר שלא יתערב בזכר ישראל ובסיפא
 דכל הבת תחיון עכ"ל דכל אחי לרבו' גם בבת
 ישראל מיקל עתה להספיקו להסתדל להחיותן וע"ז
 פריך מה צריך פרעה לקיים הנקיבו' ר"ל מה
 כתחש לו עכשיו מאחר שהחמיר בתחלה כנ"ל .
 וע"ז נשני שבאמת פרעה הי' דעתו כדמעיקרא אלא
 כך אומרים לו המזריים וכו' מלמד שטעמי ומה
 הי' ודו"ק :

לפרשה הג"ל

ברשי"י בחומש ולא יכלה עוד הנפינו שמנו לה
 מזרים מיום שהחזירה ס' חדשים שלמים
 והיא ילדה לבסוף ששה חדשים ויום אחד ע"פ כ'
 הרא"ש דבפ"ק דסוטה . אמרינן גבי ותלפנהו ג'
 ירחים דלא ננו לה מזריא אלא מדהדרת והיא
 הוית מעברא מעיקרא תלחא ירחי' וגבי ותהר
 אשה ותלד בן פריך והא הוית מעברא מעיקרא
 ומשני דהא דכתיב ותהר ותלד מקיש לידתה להורות
 מה הורתה שלא בצער וכו' ופירש"י שלא כדרוש
 הריון זה אלא לדרוש כך . אלמא דס"ל להגמ' בן ט'
 חדשים הוי ולא שילדה לששה חדשים ויום א'
 אכן בחום' בסוטה שלהי פ"ק תירוצי פכ"ס' אגדה של
 דברי הימים כ' כדברי רש"י וחולק על תלמודא דידן
 אבל לבי מגמגם ע"ז איך הביח תלמוד ערוך וכטה
 אחר דברי אגדה ההיא עכ"ל . וכראה לבאר דלדקו
 דברי רש"י ולטיטתי אזיל :

הנדרשם דלכך החזירה מפני נבואתו של מרים .
 דלמאי דקאמר בגמ' דקוטה הכ"ל דהוי מעבדא
 תלחא ירחי מעיקרא נוקמי דאהדרא וא"כ כבר הי'
 הכרת העובר כשהדר' וידע שהיא מעוברת כבר
 ולא הי' מן הלורד להחזירה . אכן לדברינו הכ"ל
 מבואר דלמ"ד זכ"א בניסן הוסלך ליאור ע"כ ז"ל דלאו
 דווקא דמעבדא ג' ירחים שלמים כ"א רובו של ראשון
 ואחרון ואמלעי שלם . וא"כ א"ס דעדיין לא הי'
 הכרת העובר כדאהדרא' וא"ס הנדרש :

דיוצא

מזה אי אמרינן כמ"ד ויו צסיון הוי
 ואמרינן כדעת הגמ' דקוטה דהוי
 מעבדא מעיקרא ליכא למימר כדעת הנדרש
 דהחזירה משום נבואת מרים דקמי קוסי' הנהרס' א'
 דהא כבר ידע שהיא מעוברת דע"כ כדעת
 נוקדם ג"ח והוי הכרת העובר . ולכך הולך הגמ'
 צקוטה לפרט הטעם שהחזירה מפני שאמרה בתו
 גזירתיך ק' משל פרעה וכו' אכן אי אמרינן דויו
 צסיון הוסלך ליאור ואמרינן כטעם הנדרש דהחזירה
 משום נבואת מרים ע"כ ז"ל דלא כמעבד' מעיקרא
 אלא דילדה לפסה חדסי' ויו' א' כדעת האגדה :

ורפ"ז

מבואר שיטת רס"י דהרי רס"י מדויק דילד'
 לפסה חדסי' ויו' א' וכבר הקדמנו דאינימא
 כמ"ד זכ"א בניסן הוסלך ליאור ע"כ ליכא למימר
 דילדה לפסה חדשים ויו' א' דא"כ למה לא הלפינו
 עד ז' צאיר לכל הפחות ג"ח שלמים . אע"כ דרס"י
 ס"ל כמ"ד צו' צסיון הוסלך ליאור ולפ"ו רס"י
 לשיטתו דס"ל כדעת המדרש דהא דהחזירה משום
 נבואת מרים וק' קוסי' מהרס' א' דאינימא כדמעבד'
 מעיקרא ג"ח שלמים א"כ כבר הי' הכרת העובר
 אע"כ למ"ד צו' צסיון הוסלך ליאור ז"ל דילדה לפסה
 חדסי' ויו' א' ולא כמעבד' מעיקרא ודו"ק :

שער

המים

לפרשת שבועות

בגמ' דסנהדרין דל"א ע"ב חגי ריב"ק אומר
 גדולה מילה שכל זכיות טעמיה מס"ר לא
 עמדו לו כסתתשל מן הנוילה סכאמר ויפגסהו ד'
 ויבקם המיתו . אמר רבי ח"ו שונס"ר כתרשל מן
 הנוילה אלא כך אמר אמול ולא סכנה היא לו .
 אלא מ"מ נענש משה מפני סנתעסק במלון תחילה
 סכאמר ויהי בדרך במלון . וי"ל צמאי פליגי ריב"ק
 ורבי ומדוע לא דרס ר"בין ללמד זכות על משה .
 גם הלא רבי הביא ראי' לדבריו ונקרא . ויהי בדרך
 במלון ופי' המפרסי' ראייתו מיתורא דקרא דלמכ"מ
 ח הדיע

דהנה גרסי' סס בגמ' ע"ב ר"ח צן פפא אמר
 אותו היום טעמו משה בחיבה כ"א בניסן
 הי' . אמרו מ"הם לפני הקב"ה מו מעתיד לונר סירה
 ציו' זה על היס ילקה ציוס זה ר' אחא אמר אותו
 הי' ויו צסיון הי' אמרו מ"הם לפני הקב"ה רבש"ע מי
 טעמיד לקבל את התורה ציוס זה וילקה ציו' זה .
 ופירך צסלומא למ"ד צו' צסיון מטכחת לה ג' ירחי
 דאמר מר צו' צאדר כולד משה מו' צאדר עד ויו
 צסיון תלחא ירחי אלא למ"ד זכ"א בניסן המ"ל אותו
 טנה מעוברת הי' רובו של ראשון ורובו של אחרון
 ואמלעי שלם . ולכאורה לריבין להבי' לפי תי' זה למה
 צאמת לא הלפניהו כ"א צ' ירחי' וחגי כיון דבאמת
 לא נוננו מלראי' כ"א מדהדרא הרי יכלה להלפינו
 ג' ירחים שלמים . ציון אי אמרינן דמעבדא ג' ירחי'
 מעיקרא וציון א"א כפי' רס"י דילדה לפסה חדסי'
 ויו' א' אמאי לא הלפיניהו ג"ח שלמים :

אכן

צאמת למ"ד זכ"א בניסן הי' דלריך לסנוי
 צלא"ה דהא דכתב ותלפניהו שלשה ירחים
 דלאו ג' ירחים שלמים הוי וא"כ ה"ה דו"ל דהא
 דאמרינן דמעבד' מעיקרא ג' ירחים היינו נמי
 לאו דווקא רק רובו של ראשון ורובו של אחרון
 ואמלעי שלם . וא"כ אפשר דצו' צסיון כדעבדא
 וילדה ז' אדר ראשון דנולאו' הדמים והא דאהדרא
 עמר' ליוכבד הי' כ"א אב וננו מלראי' מטעה דאהדרא
 ולא יכלה להלפינה כ"א מו' אדר עד כ"א
 בניסן . אכן לדברי אגדה הכ"ל דס"ל דילדתו לפסה
 חדסי' ויו' א' א"כ צודאי קסי' קוסייתינו הכ"ל למ"ד
 זכ"א בניסן הוי למה לא הלפינו ג' ירחים עד ד'
 אדר ע"כ דאגדה הכ"ל ע"כ ס"ל כמ"ד ויו צסיון הוי
 וא"ס דלס"ל טנה מעוברת הוי ומו' צאדר עד ז'
 צסיון תלחא ירחי הוי אכן עדיין ליכא הוכחה
 צודאי אף למ"ד זכ"א בניסן' הוי י"ל דילדה לשצעה
 והיינו דילדה לפסה חדסי' וחגי ולכך לא יכלה להלפינו
 רק צ' חדסי' וחגי רק דלדברי אגדה הכ"ל
 דס"ל דילדה לפסה חדסי' ויו' א' ז"ל ע"כ כמ"ד ויו
 צסיון הוי וטפיר הלפינו צאמת ג"ח :

ורנה יעוין בגמ' דצ"ב דקכ"ג פיר"סי ד"ה וילך
 איש מבית לוי שהחזירה אחר טפירס ממנה
 מפני נבואת מרים סנתכצאה טעמיד צן ללאת ממנה
 סיוסיע את ישראל ע"ס וכן הוי צנדרס' והוא
 נגד גמ' דקוטה דמסיק הטעם שהחזירה מפני
 שאמרה בתו גזירתיך קסה משל פרעה וכו' ספרעה
 לא גזר אלא על הזכרים ואתה גזר אף על הנקיבות
 ע"ס . רק דהמהרס' א' צח"א הקסה על טעם
 Chut Hamschuloseh.

חוט לפרשת שמות המושולש

הודיע באיזה מקום הוא "כ לדרשא אחי דלכך נעמס
 ונפני סתעסק במלון תחלה וא"כ לר"ב זק"כ יתורא
 דקרא:

ונראה לבאר דרבי ור"ב"ק תרומיהו לטעמיהו
 אזלי ונקדים לבאר גם מס"כ רס"י ד"ה
 מפני סתעסק במלון ח"ל ואותו תיבוק לא הי' באותו
 טעה חלף בן שמנת ימים: וז"ב מנאי בעי רס"י בזה
 וכרמה לבאר:

עפ"ז טמאיתי למאמר אברהם ממפרס סדר
 הכתובי' ויהי בדרך במלון ויפגסו ד'
 ויבקם המיתו' ותקח לפורה גר ותכרת ערלת בנה:
 עפ"מ דארייבין בגמ' דקדושין דכ"ט איהי' וז"ל דלא
 נמחיבא למינהלי דכתיב כאשר ליה חלקי' אותו
 ולא אותה והקמו בתום' תיפס לי' דה"ל נ"ע טה"ג
 וכפס פטורות דהא אין מלין חלף בליה ותירלו
 דאחי' כה"ד מילה סל"ב נוהג בליה ותמהו המפרטים
 דאכתי קסי' מ"ד מילה סל"ב אינו נוהג בליה ל"ל
 קרא דאותו ולא אותה וז"ל עפ"מ דאית בגמ' דע"ז
 דב"ז דרב יליף מילה בכברי פסולה נקרא דואתה
 את בריתי חמור ור"י יליף מהמול ימול וקאמר מאי
 ביבייהו אשה דלמ"ד מואתה את בריתי חמור אשה
 פסולה למול ולמ"ד מהמול ימול אשה כסירה למול
 דאשה כמאן דמהילה דמי' וא"כ י"ל דמ"ד מס"ב
 ח"כ בליה וקוי קרא דאותו ולא אותה דאשה פסולה
 למול דס"ל דמילה בכברי פסולה מהמול ימול ולא
 נמועט אשה מהך קרא ופ"ז מבואר הנוסף הקרא
 ד"ל דהך תיבוק כבר נעברו טעגה ימים והי' מילה
 סל"ב וידוע דכ"מ טמאמר מלון לילה הוא כדכתיב
 וילן עס כי בל' הסמש וכן וילן בליה ההוא
 וזהו פי' הכתוב: דלכאורה אי כיוון דמס"ב ביום
 ולא בליה ח"כ ע"כ אותו מועט אשה דפסולה למול
 ככ"ל: וא"כ לא הית' רשאי ליעורה למול: אמנם
 כשראתה ויהי בדרך במלון ויבגסו ד' ויבקם המיתו'
 והוקפה לה הא בליה ח"כ למולו אע"כ מוכח מזה
 דמילה סל"ב ק"ף בליה זהוית מ"ע שלא הז"ג וא"כ
 הלטרין קרא דאותו ולא אותה דאינה מחויבת להדר
 למנהלי וא"כ ליב' מיעוט דאשה פסולה למול ולכך
 ותקח ליעורה גר ותכרת ערלת בנה עכ"ד:

ורפ"ז מבואר היטב כוונ' רס"י דבא לבאר מכ"ל לרבי
 דלא נבגס משה חלף על סתעסק במלון תחילה
 והיינו ניתור' דויהי בדרך במלון אימ' כפיר' בעל מאמר
 אברהם הכ"ל דממעין סהי' בדרך בליה ויפגסו
 ד' כנ"ל ולא יתורא הוא: ולכך פיר' ע"י דס"ל לרבי
 דאותו תיבוק לא הי' באותו טעה חלף בן שמנת ימים

והוי מילה בזמנה דואי ח"כ חלף ביו' וליבא למימר
 כפי' בעל מ"א הכ"ל דויהי בדרך במלון היינו
 לילה: ולכך ספיר יליף רבי מיתורא דקרא דויהי
 בדרך במלון סתעסק במלון וק"ל:

אולם עדיין קשה הא גופא מכ"ל לרבי אימא
 דבאר שמנת ימים הוי וז"ל כפי' בעל מ"א
 הכ"ל לככ"ל דל"ז לפירס': חלף ד"ל דרבי לסיטתו
 אזיל דהנה אית' מס בע"ז דר' יהודא הכנפי' אמר
 מנין למילה בכברי שהיא פסולה טמאמר ואתה את
 בריתי חמור וידוע דר"י הנסיא היינו רבי הרי
 לסיטתו ידעין דאשה פסולה למול נקרא דואתה את
 בריתי חמור: וע"כ ז"ל באמת הא דמל ליעורה
 כדמסיק הגמ' בע"א פס דאף דכתיב ותקח ליעורה
 גר דאחי' איהו ואתחלי' ואתא משה ואגמרי': וממילא
 לסיטתו ליבא למימר כפי' בעל מ"א הכ"ל ולהכי
 ספיר יליף מיתורא דקרא דויהי בדרך במלון סתעסק
 במלון תחלה: דרבי לסיטתו אזיל וק"ל:

ורפ"ז י"ל דר"ב זק"כ מה"ט פליג על רבי דס"ל אשה
 כסירה למול ולית לי' האי תרואא דאחי'
 איהי ואתחלה וכו' וספיר י"ל כפי' בעל מ"א הכ"ל
 ולא אייתר קרא דויהי בדרך במלון וגו': ועפ"ז נראה
 ד"ל ג"כ דר"ב זק"כ לסיטתו אזיל:

דהנה נקדים מה שטמאיתי לה' פירס' דוד לבאר
 מה שאמר הגמ' בע"ז פס דאחי' איהי
 ואתחלה ואתא משה ואגמרי': דלאיזה צורך אתחלה
 איהי ותי' בטוב טעם דלכאורה למאן דיליף מילה
 בכברי פסולה מואתה את בריתי חמור' וא"כ ק' המול
 ימול ז"ל: וז"ל דרש ב' כפי' רס"י והוא מכ"ד דא'
 למילה וא' לפריעה דס"ל דכתנה פריעה לאברהם
 ומאן דרש מהמול ימול למעט בכרי ס"ל דלא כתנה
 פריעה לאברהם כדאית' ביצמות ס' הערל דלא
 כצטו על הפריעה חלף בימי יהושע ואית' בקוטה
 דאין מלוה נקראת חלף על פי סגוורה ויליף לה
 מדכתיב ויקח משה את עלמות יוסף עמו וכתב ואת
 עלמות יוסף אשר העלו ב"י ממלרים ולא כתיב אשר
 הפלה משה מסוס שאין הנלוה נקראת חלף ע"מ
 סגוורה ולפ"ז י"ל דליעורה כסתפקא אי דרסינן המול
 ימול למעט ככרי וא"כ אשה כסירה למול או דמועטינן
 בכרי מואתה את בריתי חמור וא"כ אשה פסולה
 למול: רק דלפ"ז ע"כ המול ימול אתי למילה ופריעה:
 ולכך עמחה בחכמה דיהי מלה ומשה אגורה
 בפריעה: וא"כ מנ"כ ע"א ח"מ דאי דרסינן למעט ככרי
 מהמול ימול וא"כ אשה כסירה למול ומלה בהבאר'
 ואי אשה פסולה למול דמועטינן מואתה את בריתי
 חמור

תספור וא"כ ע"כ המול ימול לנולה ופריעה וכיון דמסה אגמר בפריעה אין המנוה נקראת הלא ע"מ שגומרה חזו העיקר וא"כ המילה כסירה כיון שעיקר נעשה ע"י משה עבדפ"ח:

והנה האי מיושר דילפינן דאין המנוה נקראת הלא ע"מ שגומרה דילפינן מקרא דויקח משה את עלמות יוסף ולבסוף כתי' ואשר העלו בני ישראל הנה לפמ"ס המפרשי' דבאמת לא לקח משה את עלמות יוסף בעלמו רק שישראל עסקו בזיזה והוא זרם בדברים ופי' ויקח משה בדברים וכו' מכ"ר ע"פ ויקח קרא בדברי' ופ"ה ז"ל חכם לב יקח מנוח זה משה שעלה הדבר בלבו. לזרם על כך. וקיי"ל גדול המעשה יוחר מן העושה ולכך נקראת על שמו. ולפ"ז באמת לא מוכח דאין המנוה נקראת הלא ע"מ שגומרה מסי' דכתיב ואשר העלו בני מונרי' מסוס דבאמת גם מתחילה לא לקח משה רק בדברי' כנ"ל. ומעשה אי לא אמרינן דאין המנוה נקראת הלא ע"מ שגומרה לייבא למימר כפי' הפרדס דוד הכ"ל דהא דאמרינן דאחי איהי ואתחילה ואתי' משה ואגמרי' דכוותה ה' דרך מנ"ס. דאי אשה פסולה מואתה את בריתי תספור א"כ המול ימול לנולה ופריעה וכיון דמשה פרעו המנוה נקראת ע"מ שגומר' וכאלו הוא עשה כל המנוה דהא באמת לא אמרינן האי ס' דאין המנוה נקראת הלא ע"מ שגומרה דממסה לא מוכח מידי כנ"ל. וא"כ י"ל דהיינו טעמא דריב"ק דלית לי' האי תרולא דאת' איהי ואתחלה דליכ' למימר הכי דלענין מאי אתחלה. כיון דאשה פסולה למול וליבא למימר כדברי הפרדס דוד הכ"ל דל"ס האי ס' דאין המנוה נקראת הלא ע"מ שגומרה והנה לכאורה י"ל הוכחה לפי' המפרשי' הג"ל דמשה לא לקח בעלמו עלמות יוסף רק שלקחן בדברים:

עפ"מ דגוסי' בזבחים דף ק' ויחר אף ד' כל חרון שבתורה עושה רושם חוץ מזה דברי ריב"ן ר"ס ז"י אומר אף זו עשה רושם דכתיב הלא אהרן אחיך הלוי אומר הקצ"ה אמרתי אתה כהן ואהרן לוי ומעשה אהרן כהן ע"ס. ולכאורה במאי פליגי' אכן מובאר עפ"מ דאית' במ"ר ריב"ן אומר מיו' שעלה משה לגדולה לא ניטל מונו כהונה וכל מ' טנה במדבר נסתמם משה בכהונה ע"ס וא"כ ריב"ן לשיטתי' אפ"ל דמס"ר לא ניטל ממנו הכהונה ולהכי ספיר אומר דלא עשה רושם. דליבא למימר כרשב"י כנ"ל. היולא מזה לשיטת ריב"ן דלא ניטל כהונה כלל ממשה ק' אף טימא את עלמו

בעלמות יוסף אע"כ מוכח כפי' המפרשי' דלא לקח בעלמו אלא זרם בדברים כנ"ל. ולפ"ז ממילא מובאר דריב"ן לשיטתי' אפ"ל דלידיו דמוכח כפי' המפרשי' הג"ל וא"כ לא מוכח דאין המנוה נקראת הלא ע"מ שגומרה כו'. ולכך לית' לי' תי' הגמ' דאחי איהי ואתחלה כו' ומזה הוכיח דאשה כסירה למול וספיר י"ל כפי' בעל מ"א הכ"ל ולא אייתר קרא דויהי בדרך במלון וגו' ולכך פליגי' ארבי ורבי לשיטתי' דס"ל אשה פסולה למול מקרא דואתה את בריתי וגו'. ולהכי לס"ל כפי' בעל מ"א הכ"ל ומובאר היטב דרבי וריב"ן לטעמיהו אפ"ל:

לפרשה הג"ל

בג"מ דע"ז דכ"ו אחר מנין למילה בכרי טהיא פסולה שנאמר ואתה את בריתי תספור ר' יוחנן אמר המל ימול מאי זיבייהו א"כ אשה. כו' ומי איבא למ"ד אשה לא והכתיב ותקח ליפורה זר כו' קרי ז' ותקח והכתיב ותקח קרי ז' ותקח דאמרה לאינא אחרינא ועבדי ואבע"א אחי איהי ואתחלה וכו' וי"ל דבלשון המקשה ומי איבא למ"ד אשה לא והכתיב ותקח ליפורה וכו' דאריכות זו למה דה"ל להקשות לרב ונקרא דותקח לפורה זר וכו' גם מ"ס קרי ז' ותקח קרי' ז' ותקח אינו בלשון המתרחץ אחר וכאלו מותיב ומסרק כדא' ול"ב גם י"ל דהא ע"כ לא ה' בידם בקבלה הקרי' הזה. דאל"כ ל"ס לומר ואבע"א כיון דמוכח מבח הקבלה כתי' הא'. וא"כ קמי' לתי' הראשון מי הכריחו לטנות הקרי' כאן כיון דאפשר למימר כתי' האבע"א:

ואמינא לתרץ כל זה בדרך חידוד לתלמידים עפ"מ סכ' התוס' פ"ה ד"ה א"כ אשה דלרב דס"ל אשה פסולה למול הא דמאריך בפ"ק דקדושין אוחו ולא אותה היינו לבקש למוהלו אינה מחויבת ע"ס ולכאורה לפ"ז כיון דכ' התוס' בקדושין דהא דממעטינן אוחו ולא אותה היינו למ"ד מנכ"ב כוהג אף בלינה והוי מ"ע של"הזג וה"א דנטיס חייבות ולכך אנטריך קרא לפטורה ע"ס. ולכאורה כ"ק' מכל' לומר גו' הכ לפטור אשה ממת"ע שלהו"ג דלמא באמת אחי אוחו ולא אותה דפסולה למול ולעולם דמחויבת להדר למוהלו מסוס דהוי מ"ע שלהו"ג רק די"ל דגמר' דקדושין קאי אי מנועטינן אשה מואתה את בריתי תספור וכבר ידעינן דאשה פסולה למול. ולכך עכ"ל דאוחו ולא אותה דאינה מחויבת לבקש למוהלו:

היוצא

מזה דבאמת למ"ד ככרי פסול למוול מקרא
 דהמול ימול א"כ בודלאי ומסתברא טפי
 לומר דקרא דאותו ולא אותה קאי לארוי דאשה
 פסולה למוול ולעולם דמחויבת לבקם למוהלו ולפ"ז
 ק' חיד חורר בגמ' אבל אשה דמסונע דלר' יוחנן
 אשה כסירה למוול דבאמות לפ"ד הכ"ל גם לר"י
 אשה פסולה למוול מקרא דאותו ולא אותה רק
 דעדיין י"ל דהכי קאמר אבל אשה דלר' יוחנן
 דעסולה מואתה את בריתי קאי גם אאשה וע"כ
 ארוו ולא אותה דפטורה מלבקם למוהלו משא"כ לר'
 יוחנן דקאי ארוו ולא אותה דפסולה למוול ולעולם
 דמחויבת לבקם למוהלו:

והנה

לכאורה הא דכתיב ותקח ליפורה נר
 ותכרות ק' מנ"מ בזה ומאי אשמעינן והנה
 בודלאי לדעת המתקן א"ש דאשמעינן דינא דאשה
 כסירה למוול ולת"י ואבע"א אשמעינן דל"ג דאשה
 פסולה למוול היכי דלא איהי גמורה כסירה אבל
 לת"י הראשון קרי"ב ותכרת ע"י עליה מאי אשמעינן
 ונ"ל דזרזין דליפורה אשמעינן סה"ת זריזה לבקם
 למוהלו והנה כ"ז אי חניה נמחויבת לבקם למוהלו
 ספיר"ל דאשמעינן זרזין דכפורה אבל אי נמחויבת
 בכך בודלאי ק' נקמ"ל:

ולפ"ז

מבואר הכל דהמתקן דפריך על הא דאמר
 אבל אשה דמסונע כפי פסוטו דלר' יוחנן
 אשה כסירה למוול וע"ז קאמר ומי איכא למ"ד אשה
 כסירה למוול דאפי' לר' יוחנן פסולה למוול מקרא
 דאותו ולא אותה ועכ"ל דא"כ ל"כ לבקם למוהלו
 וא"כ לר' יוחנן נמחויבת לבקם למוהלו ומתקשה והכתיב
 ותקח ליפורה נר וע"כ קרי' ותקח קרי' ב' ותכרת
 ע"י עליה דהא אשה פסולה למוול וק' נקמ"ל קרא
 וע"כ זריזה דליפורה אכן לר"י דלדידי' נמחויבת
 לבקם למוהלו א"כ ק' נקמ"ל ולכך תי' דלא צ"ל
 דוקא קרי' ב' ותקח א' קרי' ב' ותכרת דואבע"א
 י"ל דאתא איהו ואתחלה כו' ואפשר לומר דהכי ס"ל
 לר' יוחנן וטיבא קמ"ל דאף דאשה פסולה למוול
 מ"נ אס אחר גומרה המילה כסירה ודו"ק:

שער

הקטן

לפרשת שמות

במז"ר ויאמר פרעה למילדות העבריות וכו'
 סינ' גדול מסר להן זכר פניו לנטה כדרך
 בריאותו ונן העפרי' ונקיבה פניה למעלה דהא
 את אמר מללע נבראת ופי' המפרשי' דלא כמ"ד
 דו פרנפי' נבראו דא"כ גם נקיבה נבראת ונן

העפר בפעם אחת עם האדם ולכאורה י"ל דמאי
 בעי פרעה בזה להראות להם סינן זה הא בודלאי
 הם ממילדות ידעו זאת כבר ואם רצה לומר להם
 הטעם בזה סכל א' כדרך בריאתו מביט וודלאי ק'
 כל זה נמה ומנ"מ בזה:

ונראה

לבאר דהנה ידוע מ"ש כל המפרשים
 דלמה קרא פרעה למילדות העבריות
 ולא להמילדות המצריות לפי שב"כ מנווה על העוברין
 ומתיירא פרעה שלא יעשו כואת לעבור על דבר
 סנלטו ולכך קרא למילדות העבריות והנה אית'
 בגמ' דסקהדרין מנ"ל דל"ג מנווה על העוברין
 דכתיב שופך דם חדם באדם דמו ישפך והנה
 בנדרט אית' כמה דרשות על הא דשופך דם האדם
 וכו' וחד דרשא שופך דם האדם באדם ע"י מנלמ
 דמו ישפך הסליח ולכאורה ק' דל"ל ליינוד ע"ז
 דמנוילא ידעינן נוסברא דברי הרב ודברי התלמוד
 וכו' אכן לכאורה מוכח דלית לזה הסברא דל"כ
 אמאי נתקללה הנחש הי' לה לטעון דברי הרב ודברי
 התלמוד וכדלמוד בגמ' באמת הרבה טענות הי' לה
 לנחש לטעון וכו':

אכן

א"א דו פרנפינן נבראו וא"כ חוה נבראת
 בפעם אחת עם האדם וא"כ גם היא שמה
 הניין מפי הקב"ה שונען הדעת לא תאכלו ממנו
 וא"כ טפי סייד לומר דברי הרב ודברי התלמוד
 וכו' אכן אי אמרינן מללע נבראת זה הי' לה נעשה
 אחר הניין של הקב"ה דמעץ הדעת לא תאכלו
 וכהנחנות כהינה דבאמת הא דאנורה חוה והוסיק
 נגיעה לאיסור אלא דאדם הראשון עשה לה סינן
 וגדר ואנורה פגם הנגיעה אסור נפשי הקב"ה י'
 וא"כ כשראתה חוה פגנעה ולא מתה סברה שסקר
 ענה בה אדם והקב"ה לא צוה כלל שלא תאכל מעץ
 הדעת ולכך אכלה פהיא הית' שונגת' ובסוגג
 בודלאי הסליח חייב' ולכך נענשה הנחש ולעולם
 י"ל דאמרינן האי סברא דברי הרב ודברי התלמוד
 כו' משא"כ א"א דו פרנפינן נבראו ככ"ל ולפ"ז
 דלמ"ד מללע נבראת ספיר י"ל דאמרינן האי סברא
 דדברי הרב כו' ולא אלטרך קרא שופך דם האדם
 דהסליח חייב וע"כ קאי לארוי דב"כ מנווה על
 העוברין:

ולפ"ז

מבואר היטב דזה הי' כוונת פרעה
 להראות טעמו ונימוקו מקרא למילדות
 העבריות ולא למילדות המצריות ולכך אמר להם טעם
 הסינן שזכר לנטה פניו ונקיבה פניה למעלה כל
 א' כדרך בריאותו מביט וכמ"ד מללע נבראת ולכך
 נל

שני חדשי' הי' ציון מכת צרר לארצה בעבור הזמנה
 לכס מן הסדה עכ"ל) וגרסי' בר"ה דבר"ה בטלה
 עבודה מאבותינו ממזרים א"כ ער"ח חסרי ואילך
 לא הי' בסליחו' שום דעה כ"א לד טובה לחוד וא"כ
 ניהא דבה' מכות הראשונות ל"כ ויחזק ד' כיון שהי'
 נמשך ממנו לד דעה מלד שהי' מכביד העבודה אבל
 מומכה שסית ואילך שהי' בחסרי טבטל העבודה
 מאבותינו א"ס דכתיב ויחזק ד' והוא קרוב לאמת :

והנה הא"ע כ'אקרא דואני חקסה את לב פרעה -
 וז"ל ור' ישועה אמר ואני חקסה לסבול
 וכו' עכ"ל והצנתי פרושו ונתן דברי בעל העקדה
 דנ"ס ואני חקסה את לבו היינו דבאמת לא הי' הקשות
 לב מחאו ית' ככ"ל אלא באמת הי' מרוע לבב פרעה
 וקשיות ערפו אמנם נ"ס ואני חקסה כו' ר"ל מד'
 החזיק כמו ולבו לסבול כל המכות שוליו זה מאחת
 או משתיים ונהנה כבר הי' מת כמ"ס הכתוב ואלום
 בעבור זאת העמדתיך למען הרבית מופתי וגו' -
 ונראה דרס"י מילן בזה דא"כ הקוסי' במ"ע מ"ט
 ל"כ ויחזק ד' עד מכה שסית כיון שלא הי' הקשות
 לבו מאת ד' :

ולפי'ז ממילא מובן המסך דברי רס"י לפי שהקדים
 תחלה על ואני חקסה מאחר שהרשיע
 והתרים כנגדו וכו' וכדי שלא חקסה מדוע לא פי'
 כדברי הא"ע הכ"ל ולכן כ' דמוכרח לפרושו דאפ"ה
 במכות הראשונות לא נאמר ויחזק ד' לפרושו ניהא
 כנוסכ"ל אבל לפי"ד הא"ע שלא הי' הקשות לבו נאמת
 הסס א"כ הקוסי' במ"ע מדוע לא כתב ויחזק ד' עד
 מכה השסית לכן מה"ט מילן רס"י בפי' הא"ע
 ככ"ל ודו"ק :

לפרשה הנ"ל

בפסחי' כ"ג אר' יוסי תודם איס רומי הנהיג את
 בני רומי לאכול גרי מקולם בלילי פסחסי'
 שלחו לוי' אלמלא תודם אחת ג זרכי עלך כדוי שאתה
 מאכיל את ישראל קדים בחזן ועוד זו דרס תודם
 מה ראו חנני' מ"ע שסמרו עצמן על קדום הסס
 לתוך כבסן אס נסאו ק"ו מנפדעים מה לפרדעים
 שאינן מנזיין על קדום הסס כתב בהו ועלו בבתיך
 ובתנורך אבו שנוניין על ק"ה עא"כו ונראה להת
 סיך והתקשיות להנך ב' דרפות לתודם הדדי:
דרנה ונהרס"א בח"א חקסה על הא דפי' רס"י
 מה ראו חנני' על סלא לרשו זחי בהן ולא
 סימות בהן דלפי"ז ק' מאי תי' ע"ז דנסאו ק"ו
 מנפרדעים אכתיהי ק"ו פריכת דהנפרדעי' אף
 סהין

לא הי' יכולה נחש לטעון דברי הרב כו' טחזה
 לא שמעה מפי הרב בעגמוו ולטולם ס' חילונה
 היא דהסליח הייב וסו"כ דברי הרב ודברי התלמוד
 וע"כ סופך דס האדם אחי לב"ג דמנזיה על העוברין
 ולכך הולרכחי לבא הלי"ס מילדות העבריות כי
 מילדו המנרות מנזה על העוברין ככ"ל ודו"ק :

אישר

שער

לפרשת וארא

רש"י בחומס בפ' זו בפכוק ואני חקסה את לב
 פרעה וז"ל מאחר שהרשיע והתרים כנגדו
 וגלוי לפני שאין נחת רוח באמת עכ"ס לתת לב
 טלס' טוב לו שחקקה לבו למען הראות מופתי
 (ופי' בשפתי חכמים לפי פיודע הסס שהאמת אינן
 עושין חטובה אלא וניראה והאדם יראה לעינים
 שעושין חטובה ואינן יודעי' ממיראה עושין וכסיראו
 העס שאעפ"כ כענשים יהי' פלסחר לתורתו לכן
 חקסה את לבס לבל ישמו חטובה כלל) ואעפ"כ
 בחומס מכות הראשונות לא נאמר ויחזק ד' את
 לב פרעה ומאז והלאה נאמר ויחזק ד' וגו' עכ"ל
 ויס לתת תיבור והמשך בכוונת רס"י למ"ס רס"י
 ואעפ"כ בחומס מכות כו' לחס"כ תחלה סהקסה
 את לבס נואחר שהרשיע והתרים כנגדו וכו' :

ונראה

עפ"י"ס סכ"ה ס"ס קונטרס האר"י
 מהא דכתיב לכה ואשלחך אל פרעה שהס
 ב' הפכים ב' וס' א' דלכה ממטע מעמנך ואשלחך
 משנוע בשליחותו יסיס דשליחות זה הי' לד טובה
 לישראל בעיקר השליחו' שהיא לגאולת ישראל ומלד
 אחר כמשך רעה להס סבכל השליחו' הי' מכביד
 העבודה לישראל כג"ס נרפיים אתס נרפיים כתבד
 העבודה כו' וידוע שאין הקב"ה מיוחד שמו על
 הרעה אלא על הטובה לכן מלד הרעה הנמשך
 לישראל אמר לכה לפי שלא רעה ליחד שמו עליה
 אכן מלד הטובה יחד הדבר לעלנו ואמר ואשלחך
 עכ"ד אכן לפ"ז קסי' ללא יחנן לכתיב ויחזק ד' כיון
 שנמשך מזה רעה לישראל ואמר כתבד העבודה :
ונראה דגס זה לק"מ עפ"י"ס סכ"ה הראב"ד אמתות'
 דמשפט רשעים בנהינכס יב"ח משפט
 מזרים יב"ח וכו' צסס בעל סדר עולם דמכה
 ראשונה הי' באייר סכאמר לקוטש קס לתבן ואימת
 התבן מלוי באייר ע"ס וידוע מ"ס במ"ר הובא ברס"י
 דסוס מכה לא הי' משנוסת עם התראתה יותר
 מחודס ולפי"ז מכה שסית הי' בחסרי (אמר היגיה
 ע' בנפ"כ אמת' זנ"ל בפ' בא צסס הא"ע סהספק

הוי ק"ו פריכא ולכך כתיב וחי בהן והוי ק"ו פריכא -
 ומנילא י"ל דקרא דבכל כפסך דכתיב צע"ז דמחויב
 למסור עלמו היינו בין צניעה ובין צפרהסי' ולכך
 מסרו עלמו חמ"וע על ק"ה כקוסי' הר"ן הג"ל :

רפ"ד הג"ל מבוחר דהא דסלחו לו חכמי' לתורם
 אלמלא תודם אחת וזרכי עליך נידוי
 ופרסי' אלמלא תודם אחת שהאז בעל אגרופי' ויראו
 מפניו ולבאורה אי כינא דרסאי לנוסר עלמו על
 ק"ה בשאר עבירות - בוודאי החכמים מסרו עלמו
 על ק"ה - רק כיון דבאמת מודברי תודם עלמו מוכח
 מהקסי' מה דאו חמ"וע וכו' והסיב דק"ו מלפרדעי'
 ע"כ דס"ל דוחי בהן קאי לשאר עבירות דאינו רסאי
 לנוסר עלמו על ק"ה - וזה מדייק אלמלא תודם
 אחת לשיטתך דבוודאי אלמלא תודם אחת - אף
 שאתה בעל אגרופי' מסרכו עלמו על ק"ה - רק לפי
 דרסתך סדרת דמה דאו חמ"וע כו' דנשאו ח"ו
 מלפרדעים מזה מוכח דבשאר עבירות שאר למכור
 עלמו על ק"ה ולכך לא גזרנו עליך נידוי ומפני שאתה
 בעל אגרופי' - ומנילא ובוחר דבך טוב להכך פני
 דרסות סדרת תודו' דכא הגו' לבאר להבין דברי
 חכמים צו"ס אלמלא תודם אחת ולכך הביא אח"כ
 צו"ס ועוד דרס תודם ונה דאו חמ"וע וכו' ודו"ק :

המים

שער

לפרשת וארא

גדרים נ"א ע"כ חני רטצ"א אומר דג שאני טועם
 אסור בגדולים ומותר בקטנים - דגה שאני
 טועם אסור בקטנים ומותר בגדולים א"ל ר"פ לאבוי
 והדגה אשר ביאור מתה קטנים ומחו גדולים לא
 מתו צמחי' וי"ל אמאי לא פריך מקרא דמוקדם דכתיב
 ציוו של הקב"ה למשה והדגה אשר ביאור מתות :
ונראה ליישב דלכאור' צ"ב דמאי מקשה ר"פ דלמא
 באמת מתים קטנים ולא גדולים - והר"ן
 הרגיש בזה וכתב כיון דנבאש היאור מסתמא כולם
 מתו וזה דוחק - חדא דגדולים חזקים בטבע ויש להן
 כח יותר מהקטנים וגם אולי ה' הלינו של הסם
 מטעם הכמוס שלא ימותו הגדולים - עכ"ל דבלא"ה
 ל"ב דהלא די' ה' צמחת דס ביאור שלא ה' להמלרים
 מים לסמות - ולאזה לורך מתו הדגים ומלאתי בס'
 כלי יקרפ' זו סכ' הטעם בטביל סרלו לבטל ברכת
 יעקב וידגו לרוב והוא כמו מדגים פרים ודבים
 כפירס"י והס רלו לבטל ישראל מפ"ר ומכ"מ הראה
 הקב"ה צמחת הדגים לעכסם - אמנם ישנו ב'
 פרטים צמדרמים חד כמו סהדגים פרו ורבו הרבה -
 וחז

שאינו מצוין על ק"הס מ"מ אינם מצוין על וחי בהן
 כו' ורמשים לקדם הסם מנא"כ ישראל ע"ס - ואמנא
 למרץ קוסי' זו :

דהנה הר"ן מקשה האם דפריך מה ראוכו'
 הא צהדי' כתיב צע"ז בכל כפסך פסי'
 נוטל את כפסך - ע"ס ולבאורה י"ל דכדי למרץ
 קוסי' זו - פיר"מי טלא דרסו וחי בהן וכו' - וכוונתו
 כיון דכתיב וחי בהן וכתב בכל כפסך דספרי הדדי
 אע"כ דבכל כפסך קאי אפרהסי' וחי בהן אבניעה -
 וכיון דבצו"ע ה' צניעה קפי' ספיר מה דאו וכו'
 אכן לשיטת התים' סכ דבצו"ע צפרהסי' ה' הא
 נית' - אכן המהרש"א סס חולק על התוס' וס"ל
 כיון דלא הוי סס צפני' עשרה מישראל לא מקרי
 פרהסי' - ע"ס ועדיין קפי' עלהמקסן מנ"ל להקשות
 מה ראוכו' דאף דס' דהת' הוי צניעה עדיין קמנ"ל
 לחלק צע"ז בין צניעה לפרהסי' דלמא קרא דוחי
 בהן מירי' בשאר עבירו' - מנא"כ צע"ז דכתיב בכל
 כפסך ליכא חילוק בין נענה אפרהסי' - וע"כ צ"ל
 דס"ל להמקסן דליכא למימר קרא דוחי בה' לשאר
 עבירות - דלזה ל"ז קרא דכיון דחיון דכתיב בכל
 כפסך צע"ז דיהרג ואל יעבור דחמיר טפי ואס"ד
 דגם בשאר עבירות יהרג וחי' למה כתיב בכל כפסך
 צע"ז דחמיר הל' לכתוב בשאר עבירות ואחי ע"ז
 מק"ו אע"כ דאחי וחי בהן לע"ז ולחלק בין צניעה
 לפרהסי' - אכן עדיין קפי' לנאי דכ' המפרשים על
 הא דק' לז"ל בכל כפסך צע"ז הא איכא ק"ו
 מלפרדעים ותרנו דאי מק"ו ליכא למילף אלא דפרי
 למסור עלמו על ק"ה ולא מוכח דמחויב למסור ולכך
 אלטרין בכל כפסך ולפ"ז עדיין נימא דאלטרין וחי בהן
 לשאר עבירות דאינו רסאי למסור עלמו - דנדאליטרין
 בכל כפסך צע"ז מוכח רק דבשאר עבירות אינו מחויב
 למסור עלמו אבל עדין כינא דרסאי למסור עלמו
 אף בשאר עבירות דלפיכך ק"ו מלפרדעי' ולכך לריך וחי
 בהן דאינו רסאי למסור עלמו בשאר עבירות ואכתי'
 אינו מוכח לחלק צע"ז בין צניעה לפרהסי' ונ"כ קוסי'
 הר"ן צו"ע מאי מקשה מה דאו וכו' דלמא מסור דכתיב
 צע"ז בכל כפסך ואפי' צניעה מחויב למסור עלמו :

ונראה דבאמת י"ל דהכי כוונת המתרץ דאומר
 נשאו ק"ו מלפרדעי' ול"ק קוסי' המהרש"א
 דק"ו פריכא דהלפרדעי' אינו מצוין על וחי בהן -
 דעיקר כוונת המתרץ מוכח דנשאו ק"ו מלפרדעי'
 הוכיחו דע"כ וחי בהן אשאר עבירות דלא נימא דרסאי
 למסור עלמו דלא גילף ק"ו מלפרדעי' ובלאו קרא
 דוחי בהן בוודאי איכא למילף ק"ו מלפרדעי' ולא

וחד טעם כמו שהדגים מכוסו' במים ואין ע"הר
פולטת בהן כד לא ישלוט בהן ע"הר ומני הטעמים
הזבא ברע"י בחומם והנ"מ בין שני הטעמים
להטעם שלא ישלוט בהן ע"הר אין חילוק בין
קטנים לגדולים. משא"כ להטעם ספרים ורבים
הרבה יחד ומתברר להיות גדולים מתי' שהם
פרים ורבים משא"כ הקטנים:

ומעתה

נבאר בענין זה מקראי קודם בפ' זו
דב"יו ד' נאמר ויאמר ד' אל משה לך אל
פרעה וכו' והמט' אשר נהפך לנחש תקח בידך וגו' וטוב
כתיב ויאמר ד' אל משה אמר אל אהרן קח מטף
ונטה ידך וגו' ולמה מתחילה אמר לנחש תקח
המטה ממטע ע"י משה יעשה המכה וטוב אמר
למשה שיאמר לאהרן קח מטף וכו' וגם באמת הי'
ע"י אהרן כדכתיב וירם המטה ויאח"כ נאמר
ויעשו כן משה ואהרן כאשר צוה ה' וכבר עמד
האלטוף הקדוש בזה והנראה דרע"י פי' הטעם
ביאור טהפך לדם ומתו הדגים שלא נעשה ע"י משה
לפי שהגין היאור על מטה וכו' עוד טעם עפ"מ"כ
האלטוף שלכך הי' המכ' ע"י אהרן לפי שטעם המכ'
ביאור טהפך לדם ומתו הדגים לפי שלא הי' המגרי'
מוכחן בנות ישראל לטבול במים מנדהן כדי למעט
מפ"ור ואהרן ע"י נדחו מדת הסלום בין איש לאשתו
שהי' מרבה בפ"ור בישראל ולכן נעשה המכה ע"י
אהרן והפטר להוסיף כופך שלכך לא הי' ע"י משה
לפי שמהפ' פי' מן האמה ואף טהח"ל שהקב"ה הככי'
על ידו מ"מ גרים ואהרן דברו בו שממנו למדו אחרים
לעשות כמוהו וגרם ביטול פ"ור ולכך לא יאות
להיות ע"י משה המכה של דם וע"כ"ל שמתחילה
הי' בדעת הקב"ה שיהי' ע"י משה וטוב חזר
בו ויטעם זה שיאות להיות ע"י אהרן מטעם פ"ור
ולכך אמר למשה אמור אל אהרן וע"כפ שלא יהי'
למשה הפסד בנולוה זו הי' לאהרן שכר עמי'
ולמשה שכר האמירה נמש"ח"ל הנטפל לעוטי
מזה בעושה המלה וז"ל ויעשו כן משה ואהרן
כאשר צוה ד' לרמוז מזה באמירה וזה בעמי' וכולם
זככל עמי' נחשב ככ"ל וכוון הוא לע"כד:

ובאופן אחר יאמר לבאר גמ' דכדרי' הכ"ל הא
דמקפה ר"ע דווקא מסיפא דקרא' וגם
לבאר קושי' הר"ן דמתי' קושי' דלמא באמת גדולים
לא מתו:

דהנה לכאורה ל"כ דמתי' השמיענו הקרא' בזה
דוהדגה אשר ביאור מתו וגם צדק
המכה הי' די אשר נהפך היאור לדם ולמתי' נבאשו
הדגים ונראה להמליץ טעם לזה ומלאתי קצת
מזה בס' באר ינחק דהנה ידוע דסדעה עשה
מכילום ע"א וכן מבוחר שאמר אני יאורי ואני עשתי
ואית' במדרש טהסתהוה כל יו' לנילום וא"כ הי' לדין
כעבד שאסור בהנאה להדיוט וממילא בודאי הי'
מן הראוי סיהי' ישראל נזהרים שלא ליקח דגים מן
היאור אמנם אית' בע"ז דף ל"א פי' דרמב"ח אי
יש סיכוי בעבד וכ' החוס' סס בע"א יש לאסור
אע"פי דנשתנה ע"ס וא"כ כיון שהיאור נהפך לדם
הי' מקום לחוש אולי יקחו ישראל דגים ממנו ויהשבו
כיון שנשתנה אין איסור בעבד ובאר בע"ז אסור
ולהבי' בזיון עשה הקב"ה והדגה אשר ביאור מתו
ע"י סרוח היאור כדי שלא יהי' נכשלים באיסור
עכ"ל ולפי"ז א"ס קושי' הגמ' אלא מעתה והדגה
אשר ביאור מתו קטני' אין גדולים לא מתו' בתתי'
דא"כ אכתי' הי' משבול ליקח גדולים:

אמנם כ"ז א"ס לפי טעם הכ"ל דמתו דגים
שביאור מטום חלא יהי' נכשלים באיסור
אכן מלאתי טעם אחר לזה והוא עפ"י"כ המפרשים
מדוע מכת הצבורי' הי' ע"י הקב"ה בלש"ו ולא
ע"י משה כי ידוע ד' מדריעות זו למעלה מזה
והוא דלח"ס ותי מדבר הי' העולה על כוון וכוכל
שלשה מדריעות הראשונות מנינו ששלטה המכה בהן
חזן בחלק הרביעי הי' רק בעכות צבורות ששלט
צחי מדבר' ולהיות שמה מתחילה לא רצה לייך
אל פרעה ואמר כד פה אנכי וגו' פגם בחלק
הי מדבר ע"כ לא הורסה לו להיות שולט בחלק
הי מדבר וכוף ע"ז י"ל לפי שיעקר המכות היו ע"י
מטה משה וגלוי לפניו ית' שיפגום בזה שלא ידבר
אל הסלע כיוון הקב"ה כ"א להכות בטטה וא"כ
יפגם בחלק הי מדבר ע"י הכות הסלע לכן לא הורסה
לו במכות צבורות להיות ע"י משה ונחיה אכן במטה
הראשונה

ועפ"ז מבוחר דמקרא' המוקדם לא יכול ר"פ
להקשות קטני' מתו גדולים לא מתו די"ל
בקיים הר"ן דלנוח באמת כך הי' גדולי' לא מתו
ולכך פריך נקרא בתרא דקרא' זה נאמר לבתר שאמר
הקב"ה למשה לכך אמור אל אהרן ועכ"ל דלכך
הוצרך להיות המכה ע"י אהרן מטעם פ"ור וא"כ
דנוכה דמיתס הדגים הי' מטעם פ"ור יתכן להיות

חוט לפרשת וארא המשולש

הראשונה במכת דם ה' המכה שולטת בג' מדריגות הראשונות ככ"ל ביאור הוא דומם גם הכילום ה' משקה הסדות ולנוחים ועתה ללקה כפיר"טי בחומם דלכך שלט באגונים הרי שלט בלנוח" גם הדגים מתים ושלט בחי איכו מדבר" וכ"ז ה' לרמו למטה שאין לו לשלוט בפליחתו רק בג' מדריגו' הכ"ל" וא"כ י"ל ונחאי טעמא גופא אשמעינן קרא והדגה אשר ביאור מטה להודיע שלכך גזר הקב"ה כן לרמו לנמטה ככ"ל ולפי טעם זה בוודאי אין מקום לקוטי' הגמ' קטני' מתו גדולים לא מתו לאפטר לומר דבאנת רק קטנים מתו' דדי בניחת קטני' לרמו זה לפיטות המכה בחי מדבר ואדרבה י"ל דאלו הגדולים מתים ג"כ הוס"ד לומר כטעם הראשון דלא יבואו לידי מנסול ככ"ל" אכן אחרי העיון אין נוקם לומר דטעם השני דהרי אף שמתחילה אמר הקב"ה רק לנמטה נך אל פרעה" מ"מ לבסוף נעשה המכה ע"י אהרן וכפיר"ט" לפי שהגין היאור ע"י מטה וכו' וא"כ נסתר טעם השני אע"כ כטעם הראשון וא"כ ספיר מקשה קטנים מתו' גדולים לא מתו' ככ"ל":

ורפ"ז ונבאר דמקרא קמא לא ה"נו להקשות דהס"ל דבאנת טעם מיתת הדגים כטעם השני הכ"ל" ודי בזה בניחת הקטנים ולא הגדולים ולזה הולך להקשות מקרא בתרא דכתיבסם שה' המכה ע"י אהרן ולא ע"י מטה ונסתר טעם השני וע"כ מוכח כטעם הראשון שלא יה' ככסלים באיקור אכך מקשה ספיר גדולי' לא מתו בתמי' עג"כ י"ב חסם להיות נכסלי' באיקור ודו"ק:

שער הקטן לפרשת וארא

בגמ' דב"ז דף קי"ט במתני' ושהי' בכור נוטל ב' חלקים ונקשה הגנו' ואנחאי הוי ראוי ואין הכבוד נוטל בראוי כבנוחזק" אלא אמר רבה א"י מוחזקת היא מאבותינו מתבי' יודע ה' מטה סבנות ללפחד ירשות אבל לא ה' יודע אם נוטלת חלק בכורה וכו' וראוי הית' פ' מקושם לכתוב ע"י מטה" אלא שכתחייב מקושם וככתבה על ידו ללמדך שמגלגלי' חובה ע"י חייב" ואס"ד א"י מוחזקת מאי קושסק' לי' לנמטה" ונשני הוא גופא קושסקא לי' דכתיב ונתת אותה לכם מורשה ירושה היא לכם ונאבותיכם" אומרין ואינן יורשין ופסיטלי' תרווייהו ירושה היא לכם ומורישן ואינן יורשין" והיינו דכתיב תצאנו ותטעמו תצאום לא כאמר אלא תצאנו

לאחרים" ע"ס פירסי" והנה י"ל כיון דעיקר קוטי' המקשן מהא דיודע ה' מטה סבנות ללפחד יורשת אלא סא"י אם ניטלת חלק בכורה וכו' אי' מוחזקת מאי קושסק' לי' וא"כ ל"ל להביא סימוא להברייתא" דראוי ה' פ' מקושם בו' אלא שמגלגלין חוב ע"י חייב" דהוא אך למותר" וגם י"ל דקארי לי' נחאי קארי לי' וכי לא ידע די"ל דבהא גופא קושסק' לי' אי א"י מוחזקת וכו' וגם י"ל בלפון המתוך דפסיט' לי' תרווייהו וכו' דמאי דחקי לזה הלא סגי בזה דפסיט לי' לירוסה היא לכם ונאבותיכם ונחורזן בזה קוטי' הנקשה" וגם במאי שמסיים והיינו דכתיב תצאנו ותטעיעו היא ספת יתר" ולא תלי' בתו' הקוטי' הכ"ל ומאי צעי הכא":

ונראה לבאר עפתי"סכ התוס' סם דמדרש אית' דמקושם לס"ם כתבוין לפי שהי' ישראל אומרים כיון שכגור עליהן שלא יכנסו לארץ אהר נעשה מרגלים סוב אין חייבין לקיים החורה עמד וחילל שבת כרי סיהרג ויראו אחרים ויסנעו" והנה לדעת המדרש הכ"ל ק' על הברייתא דאמר ללמדך שמגלגלין חובה ע"י חייב דהא באנת מקושם לס"ם כתבוין" אכן אי' אומרין דקרא דונחתי לכם מורשה דאתי לאשמעינן מורישן ואינן יורשין א"כ כבר קודם מ"ת ידעו שלא יבואו לארץ במה שסמעו ונחתי לכם מורשה ואעפ"כ קבלו החורה א"כ בוודאי ליכא למימר כדעת המדרש הכ"ל דמקושם לס"ם כתבוין ובהא ים לבאר המסך הכתוב מ"ם בנות ללפחד אבינו ונת במדבר כי בחטאו נת כו' למה יגרע סם אבינו בו' ומאי צעי בזה כי בחטאו נת אכן ידוע דחטא היינו סוגג" וגם ידוע דמקושם היינו ללפחד ו"ס"ם כי בחטאו נת דהיינו סוגג"לס"ם כתבוין וא"כ ליכא למימר ונחתי לכ' מורש' שמורישין ואינן יורשין דא"כ ליכא למימר לס"ם כתבוין ככ"ל" אע"כ דאתי לארוי ירושה היא לכם ונאבותיכם דא"י מוחזקת וא"כ למה יגרע סם אבינו וגו' וראוי לנו לטול חלק בכורה:

ורפ"ז מבאר המקשן הוי ידע די"ל ספיק' ונספק' לי' ופסיט לי' ירושה הוא לכם מאבותיכם" ולכן הביא סימוא דברייתא למגלגלין זכות וכו' וחוב ע"י חייב וע"כ דלס"ל הך ברייתא דמקושם לס"ם כתבוין דלכ"כ אמאי קרי' לי' חייב" והיינו דס"ל דליכא למימר לס"ם כתבוין דכבר ידעו מקודם קבלת החורה דלא יכנסו לארץ מקרא דונחתי אותה לכם מורשה דמורישן ואינן יורשין וס"ל ע"כ בפסיטות הך ברייתא דא"י אינה מוחזק' ונשני דלעולם ספיקי מקשק' לי' ופשיט לי' תרווייהו כמו שפי רס"י דירוסה היא

לשבת ישראל שלא יראו המצרים דעמי ישראל נתיח
 וכו' ונ"ו ע"ו כמסך נמילא רעה למצרים סכאבד
 היתחברי אליהן מישראל וגם נלקו ע"ו במאוד
 במאלת כליהן ככ"ל ומה"ט נמי כיון דמכה גופא של
 חושך לא נחשב להן כמכה גמורה כלייך אלא הי'
 מב' טעמים הכ"ל שלא ידעו מזה משה לא הי' התראה
 בהן כמו אייך דהתראה הי' כדי שיתרצה פרעה
 לסלחם והך מכה אף שפרעה הי' מתרצה לסלחם
 הי' צריך להיות החושך מב' טעמי הכ"ל :

דהנה לפי הנקה הכ"ל שמכת החשך העיקר הי'
 מב' טעמים הכ"ל והנה בוודאי ב' טעמים
 הכ"ל לא היו שייכי ביום השבת שהרי בוודאי לא
 נקברו ישראל בשבת (דהא בני יעקב שמרו השבת
 עד שלא ניתנה) וא"כ ל"ס הטעם הראשון שלא
 יראו המצרים ישראל מחיים ונקברים דהא עכ"ל
 הא דהוי ריבין שלוש ימי אפילה להיות דעמי
 הדור מת' הא היו באפסרי סימותו כולם ביום אחד
 אע"כ מפום שהי' ריבין זמן לקוברים וא"כ בשבת לא
 הי' באפסרי לקוברים וגם איך טעם שיחפשו
 כליהם איתא במדרש סיפרא שברו תיבותיהם לראות
 נשנותם ולכך הי' החושך כפול ומוכפל שלא קמו אים
 מתחתיו שלא ימנעם הנוצרים בשמעם קול שצירות
 התיבות ע"ס וא"כ זה וודאי ל"ס בשבת סיפברו
 התיבות וידוע דאין מצעה בלא שבת ולכך הי'
 המכה של חשך רק ו' ימים :

דהנה בשבת פ"ז מציא הגמ' ברייתא דט"ו בניסן
 טילא ישראל ממצרים הי' חל בה' בשבת
 וכיון דקיי"ל אדר הסמוך לניסן לעולם חסר א"כ
 אדר שלפניו הי' חל בד' בשבת ובעדיות פ"ב איתא
 משפט מצרים י"ב חודש ופי' הראב"ד משום דאיתא
 בם"ע דמכה הראשונה הי' ר"ח אייר והמכה
 אחרונה הי' בניסן ומלאתי חודש סכ' הראב"ע
 בפ' בא וז"ל אמר יפה כי ימים רבים בין מכה ברך
 לארצה בעבור ה' מח לכס מן המדה עכ"ל וכ"ל
 שזה הי' למלאת יב"ח שהרי היו רק י"ד מכות וכל
 מכה לא שמטה רק חודש אחד ולפי הנחה זו מכת
 חושך הי' באלר וכבר הקדמנו שמכת חושך לא הי'
 התראה א"כ התחיל המכה בר"ח אדר וכיון בר"ח
 אדר הי' בד' בשבת א"כ נובאר הא דכתיב
 בקרא שלשת ושלשת ול"כ טעה ימים באמר טחושך
 התחיל בר"ח אדר שהי' בד' בשבת והי' משמע שלשה
 ימים הראשונים ג' ימים רלוטים דהיינו ד' ה' ו' ושבת
 שלא הי' חושך הפסיק ואח"כ סוב הי' חושך שלשה
 ימים ח' ג' ג' וז' סכ' רס"ו שלשת ימים שלוש ה' ימים
 שהי' I

היא לכם ומורישן ואינן יורשין רק דלולי דברי רס"ו
 י"ל דפטיט לי' דירושה היא לכם מאבותיכם ואם
 דא"כ נכ"ל דמורישן ואין יורשין ולפ"ו י"ל דמקוטט
 למ"ס נחביון ואמאי קאמר מגלגלין חוב ע"ו חייב
 ולכן קאמר והיינו דכתב תביאמו ותטעמו וכו' וכבר
 מוכח מהך קרא דמורישן ואינו יורשין בזה ג"כ
 נאמר קודם מ"ת וא"כ ליכא לתימר דמקוטט למ"ס
 נחביון וק"ל :

שער
 אישר
לפרשת בא

ברש"י בחומש בפסיק שלשת ימים שלום של ימים
 (ר"ל הג' ימים הי' רלוטים) וכן שבעת
 ימים בכ"מ וז"ל וילד מאי בעי רש"י בזה לאשנועין
 ששלשת ימים הי' בלי הפסק (וע' במ"ח) וגם תקטי'
 בנואי סכ' רש"י אח"ו ולמה הביא עליהן חושך
 לפי שהי' ישראל באותו הדור רשעים שלא היו רוצים
 לנאח ומחו בג' ימים אפילה כדי שלא יראו המצרים
 ועוד שחפשו ישראל וראו את כליהם וכטילאו והי'
 שואלין מהן והי' אומרים אין זידיכו כלום א"ל אני
 רחמינו ובמקום פלוני הם עכ"ל וי"ל דה"ל לרס"ו
 לניין מיד בליוו הקב"ה שאמר למטה כטה את ידך
 וגו' ויהי חושך ה"ל להקרות למה הביא עליהן חושך
 וכו' וכ"ל :

דהנה כל המפרשי' דחקו לתת טעם בדבר מדוע
 נכת חושך ששמה רק ששה ימים דכתיב
 שלשת ושלשת ואף שרש"י פי' הטעם שג' ימים הי'
 רק חושך שלא ראו אים את אחיו וג' ימים אחרים
 הי' חושך כפול שלא קמו אים מתחתיו מ"מ הא
 גופא קטי' למה לא הי' החושך שזה וגם למה הי'
 ששה ימים דווקא והשאר כל המכות שמוס' ז' ימים
 כדפי' רש"י על פסוק וימלא ז' ימים צפ' וארא :
ונראה דהנה בלא"ה לריבין להבין במ"ס רש"י
 ולמה הביא עליהן חושך וכו' דמדוע עלה
 החמי' דווקא אומכת חושך וגם לריך טעם דבכל
 המכות מצינו התראה ובמכת חושך לא הי' התראה
 ופי' המפרשים דשאר מכות הי' הכליון בגופם או
 צבהמתן של מצרים משא"כ מכת חושך הי' רק
 צער בעלמא חלא ראו אור איזה ימים ואין לו ערך
 כלל לשאר המכות וכ"כ הא"ע וי"ל סכן דרך עובדיים
 אקיינום יבא עליהם חייך עב ויעמוד הי' ימים
 עכ"ל וזהו הקיפי' ולמה הביא עליהן חושך ר"ל
 דה"ל להביא עליהן מכה הדומה לשאר מכות בכליון
 גופם ויודאס' וע"ז נסני שבימנת הי' הטעם בחושך
 Chut Hamschulosch.

את העבריים מבינינו. ואם לאו אזנו מתיים. הטיבו להם אף חס כל מזרים עמו. איכן מוכיחן לנאת העבריים וכו' מה עשו הזכורים. מיד ילאו ונטלו כל א' חרבו והרג את אביו סלמאר למכה ומזרים בצכוריהם עכ"ד וא"כ אין לוהר דמה שלא סלחו הזכורים לתקומות אחרים מפני שחשו על אביהם או אביהם חקי על עצמם. הרי בסוף הזכור' בעצמם הרגו את אביהם כדי להילל עצמם. טפי היו עדיף לילך משם ויכללו ממילא. והפ' כי נוטרתא ל"ל להרג בעצמם את אביהם ואף את"ל שלא הניחום אביהם כדי שהם לא ימותו מ"מ אחר שהרגו את אביהם ה' יכולין להנצל בצריחתם מפס' אע"כ שכבר ידעו להם בהתרחם דאף במקומות אחרים ימותו הזכורים:

ומעתה מבוחר היטב כוונת הילקוט דז"ל מנין דאף הזכור' במקומות אחרים מוח' דאין לוהר ומוכה ודלא הלכו משם י"ל דלמא חסו על אביהם או אביהם חסו על גופם בעצמם ככ"ל ולא הכיחו אותם לילך עו"ק דכתיב למכה ומזרים בצכוריהם ולא כתי' למכה זכור' מזרים וזה מוכח בזכור' הילקוט דהזכורים בעצמם הרגו הזכורים אביהם. וא"כ כיון דבעצמם הרגו אביהם בודאי ק' אמאי לא הלכו הזכור' ממזרים והי' כיוצאים אל' ש"מ כבר באמר להן בהתרחם אף במקומות אחרים ימותו הזכורים וק"ל:

שער המים
לפרשת בא

בגבו דמנחו' דל"ר בית שאין לו אלא פלים א' ר"מ נחייב במזוזה מ"ט דר"מ דכתי' מזוזות שומע אני מיטוט מזוזות סתי' כשהוא אומר מזוזת ז"פ פלים שאל"ל הוא ריבוי אחר וריבוי ואינו אלא למעט דברי ר' ישמעאל. רע"א א"ל כשהוא אומר על המסקוף ועל סתי המזוזת שאל"ל סתי ומת"ל סתי זה בנה חב כ"מ שכאמר מזוזת אינו אלא א' עד שיפרוט הכתוב סתי'. וי"ל דקדוק עצום על ר"ע דהנה בציוו הקב"ה לנטות כתיב ונחמו על סתי המזוזת ועל המסקוף ושוב באמירת משה הציוו לישראל כתיב והגעתם אל המסקוף ואל סתי המזוזת ושוב כתיב וראה את העם על המסקוף ועל סתי המזוזת ויליך ר"ע מהאי קרא שאתר משה לישראל על המסקוף ועל סתי המזוזת ומדוע לא יליך מקרא המוקדם בציוו הקב"ה למשה דכתיב על סתי המזוזת ועל המסקוף ותמה אני שלא הרגישו המפרשים' בזה ונראה לבאר בטוב טעם:

עפמשי"ב

שהי' הפסק ציוו ג"י הראשונה' לג' האחרונה'. לנכך לא כתיב טעה ימים כי כל שלשת הי' רזופין משאל"כ הטעה ימים לא הי' רזופים ככ"ל:

ובזה מבוחר דברי רש"י דמתחילה כתבו שלשת ימים שלום של ימים. והיינו ככ"ל לנכך לג"כ טעה ימים שהי' הפסק באמצע. ושלם ימים בלי הפסק והיינו שהי' שבת בימים. וע"ז תקשי באמת מדוע לא סימנ' בשבת באמת והי' מפניה משאל' נוכח שמשו ז' ימים רזופים ולכך מסיים דהרי בלא"ה ק' ולמה הביא עליהן חושך דלא היו דומה למסר מכות שהי' כלקו בגופם ובנאורם ככ"ל ונ"ל דבאמת לא נחשב החושך עצמו כלל למכה אלא שנמשך לזכורים עי"ז רעה שלא ידעו מקצרת רשעי ישראל וגם מפני שאלת הכלים ככ"ל וא"כ מה"ט לא הי' החושך בשבת דל"ט טעמים הכ"ל. וא"כ א"ש דכתיב שלשת ושלשת ול"כ טעה ימים. דשבת הי' הפסק בימים ככ"ל וק"ל:

לפרשה הנ"ל

בילקוט וד' הכה כל זכור אפי' ממקומות אחרים מנין שאפי' ומזרים שהי' במקומות אחרים ת"ל לנכה ומזרים בצכוריהם. רבים תמהו דאף מוכה מקרא דלנכה ומזרים בצכוריהם שאפי' בזכור' מזרים שהי' במקומות אחרים מתו וכו':

דהנה לכאורה י"ל בפשיטות הוכחה לזה. דאפי' זכור' ומזרים שהי' במקומות אחרים כלקו. דאי כינא דלא שלט המכה במקומות אחרים ק' דהא באמת הקב"ה התרה להן במכות זכורות. ולמה לא סלחו זכוריהן למקום אחר אע"כ נוזה גיפא מוכה סלמאר להן כן בהתרחם טגס הזכורות במקומות אחרים ימותו:

אכן יש לסתור הוכחה זו מהא שכ' רש"י בחומש אקרא דאין בית אשר אין טס מת' דבבית אשר לא הי' הזכור מת הגדול שבבית עכ"ל. ובבודאי נאמר להן כן בהתרחם. וא"כ אי הי' משלח בני הזכור למקום אחר. הי' המכה פוגע בעצמו. ומה"ט לא רצה האב לטלו ממיתתו בנו הזכור. או אפשר שמה"ט לא הלכו משם הזכור' שחשו על אביהן. אבל לעולם י"ל שאם הלכו הזכור' לתקומות אחרים הי' כיוצא:

אמנם הא לית' מהא דאיתא בילקוט תהלים סי' קל"ז למכה ומזרים בצכוריהם. כנכסו כל הזכורים אלל אבותיהם ואמרו כל מזה שאמר משה הביא עליכם אין אתם נזקקים סמיו. בלו והולאו

רפ"ז ונבואר דברי ר"ע ללכך יליף מקרא לזיו משה לישראל דהא בהך קרא לזיו הקב"ה לנשה לא יליף לומר שחל"ל שחי' דהא אלטרין ספיר לומר שחי המזוזת הנ"ל ללא נימא הגעה אחת לשחי המזוזת ואח"כ על המשקוף ולעולם טבילה אחת לכוונ' נשח"כ בזיוו נוסה לישראל דנאמר צהדי' על המשקוף תחלה וגם כתיב ען הדם אשר צקף לארזי דע"כ הגעה טבילה דהתם ודאי שחי מיותר דמהיכי תיתי נימא דבעינן מתכה אחת על צ' המזוזת ללא לורך. כיון דל"ש צוה אין מעבירין על המז' כיון דכבר כתן על המשקוף מתחילה ודו"ק:

לפרשה הנ"ל

בהגרה על פסח עשר מכות הביא הקב"ה במלרים על המלרים ואלו הן דם וכו' ר' יהודא הי' כותן בהן סימני' וכו' וי"ל חדא למה לא אמר בקלרה עשר מכו' היא' דם וכו' ומלת ואלו הן שפת יתר הוא גס מ"ש על המלרים שפת יתר הוא וכי לא ידעינן דהמכות הי' על מלרים. גס נ"ש ר"י הי' כותן בהם סימני' דמאי צבי בהא ולמה ר' יהודא דווקא כתן סימנים אלו. ונ"ל דרך דרוש:

ונקרים נש"כ בס' זכרון יעקב צפ"ז בנ"ש דבר נא בצאני העם וישאלו וגו' למה דקדק הכתוב לקרותם בלשון עם ולא לקרותם בלשון ישראל וחי' בטוב טעם. לפי המבואר דשבת לוי לא הי' להם שיעבוד במלרים. והנה רש"י פי' בחונוס וכו' פי"ק דזרכות דבר נא בצאני העם אין נא אלא לזין בקסה וכו' שלא יאמר אותו לדיק ועבדום ועינן קיים בהם ואח"כ יאלו ברכות גדול לא קיים בהם. וחי'ת בסנהדרין ז"א דשאלת כסף וזהב הי' בסכר עבודה ע"ש ונמילא לא הי' מגיע לשבת לוי שלא הי' בהן השיעבוד. וחי'ת בחילין פ' הזורע דרב מספק' לוי' אי לוי' מקרי עם או לא. וא"כ אי שבת לוי לא מקרי עם א"ש דלהכי קאמר דבר נא בצאני העם דייקא וישאלו לאפקוי שבת לוי דלא מקרי עם עכ"ד:

אכנס ראיתי להמפרשי' ספירסו בעינין אחר עש"ת דחי'ת במדרש דהערב רב לא רזו ללאת מלרים עד שנאמר להן וישאלו וגו'. אז כתנו עיניהם בממון והסכימו ללאת. וידוע דישראל קקרה' עמי והערב רב קקרה' עם וז"ש דבר נא בצאני העם דהיינו הערב רב וישאלו ועי"ו יסכימו ללאת:

אכן יש סתירה לזה עפמ"כ רש"י בחונוס ולמה הביא עליהן חוסך לפי שהי' באתו דור רשעים

עפמוש"כ רש"י בחונוס מן הדם אשר צקף למה חזר וסנחו סנא תאמר טבילה אחת לג' מתכות ולכך נאמר עוד אשר צקף שחיה' כל כתיבה מן הדם אשר צקף ע"כ הגעה טבילה עכ"ל והוא מוכילתא וכו' צס' בזין אריאל וז"ל ראו לפי' לב נודיע לא נרמו דין זה לעיל צפ' החידוש בזיוו הקב"ה למשה ולמה הנותין בזה צפ' נוסכו בזיוו משה לישראל. וכלע"ד דבס' שלמעלה לא הולרך לדין זה להסמייע. עפ"מ דחי'תא במוכילתא סף הוא אסקופה. ולפי שסכר כולע הפיכוי שזין פ' שלמעלה וזין פ' נוסכו. כי עס נאמר וכתנו על שחי המזוזת ועל המשקוף. וכאן כתיב על המשקוף ועל שחי המזוזת וידוע דקיי"ל אין מעבירין על המלות ללכך חטאת הפנימים כותן סירי הדם אל יסוד מערבי לפי שפגע בו תחלה וכיון דסף הוא אסקופת הבית. וסס הי' הדם שכתן על הבתים בדין הוא להקדים המכות המזוזת שפוגע בהן תחלה ואח"כ על המשקוף שלמעלה ולכך הקדים הקב"ה המזוזת למשקוף ומזה יש ללמוד טעם כתיבה הי' טבילה אחרת דאל"כ למה נאמר על שחי המזוזת תחלה שחרי לפי הסדר הפוכה דרך ימין ראו להיית-תחלה על המזוזת שצדל ימין ומסס על המשקוף ומסס על המזוזת שחאלית. אע"כ מוכח ע"כ כתיבה הי' טבילה אחרת וא"כ טבל צקף וכתן על מזוזת הימנית וסוב טבל צקף וכתן על מזוזת השחאלית שקרובה לסף יותר מהמשקוף ואח"כ טבל צקף והזה על המשקוף המאוחר שכולס. וכו"ז צפ' שלמעלה אכל צפ' מוכח שהקדים משה המשקוף לשחי המזוזת לא הי' שניעינן מיכי' דע"כ הגעה טבילה עד שהולרך לפרש צביאור עכ"ד פה"ח:

והנה לכאורה לית' לדברי הגאון הנ"ל לומר בזיוו הקב"ה למשה שנאמר על שחי המזוזת ועל המשקוף. מזה יש ללמוד בלא"ה ע"כ כתיבה טבילה אחרת דהא עיקר הטעם נמוס דאין מעבירין על המלות. א"כ הי' ראו לפי הסדר ליתן בהגעה אחת מקודם על המזוזת שצדל ימין ועל המשקוף ועל המזוזת שצמחאל. דהא י"ל דהליו הי' ליתן מתכה אחת כאחד על שחי המזוזת. דהיינו בהגעה אחת לשתיהן בפעם אחד. ואח"כ על המשקוף ולעולם הכל צטבילה אחת רק דעדיין א"ש דברי הגאון הנ"ל דהא באמת ק' הא דכתיב שחי המזוזת דהך תיבת שחי יתורא היא אע"כ אחי לארזי דעל שתיהן הי' הגעה צפ"ע לכל אחד. וא"כ ספיר מוכח מיכי' דע"כ הגעה טבילה:

חומי לפרשת בא בשלח ה'שולש

המזרים דייקא כר"ג דכל עשר מכוח ואף חסד בכלל
 הי רק בסביל מכה לנזרים ולכך חידר ואלו הן סכל
 הכך שוין הסי' אמנם לר"י דס"ל סבט לוי לא נקרי
 עם ממילא דבר נא באזני מועט סבט לוי ולעולם
 דחשך הי' בסביל טיבת ישראל ולכך בחסד לא הי'
 התראה ולכך ר' יהודה כותן בהן סיווגי' דס"ל
 מכה משישי לא הי' בכל פעם התראה וסיומנס חסד
 כנ"ל ודו"ק :

שער הקטן לפרשת בא

בגבו' דפסחים דף ג' ע"ב ההוא ארמאה דהוי
 סליק ואכיל פסחים צירוסלים אחא לקמיה
 דריב"ב ח"ל כתיב כל ערל לא יאכל צו' ואנא
 קאכילנא מטופרי שופרי ח"ל מי קא יהבא לך מאלי'
 ח"ל לא כי סלקת לותסי' אימא להו מאלי' קספית
 לי וכו' וכ' התוס' ד"ה מי קא יהבת לך מאלי' אע"ג
 דגדי חין אלי' קריבה רוב פסחיהן טלה הוי וכו'
 וריב"ב למה לא עלה לרגל סלא הי' לו קרקע בא"י
 עכ"ל וי"ל חיד' חלי' הקוסי' ולמה לא עלה לרגל
 דצבריהם הקודמין :

ולדעתי נראה פשוט' דלכאורה י"ל הק מאי
 מקשה פסח' מריב"ב מריב"ב סלא עלה לרגל
 דלאמא פסח' שכי' הוי ולכך לא עלה לרגל' אכן נראה
 דהאלפיד' כ' למה רוב פסחיהן טלה' מטוס דניסן
 מאל טלה ולפ"ז מבואר דאי פסח' שכי' הוי לא הוי
 רוב פסחיהן טלה ואיך אמר מאלי' מי קספית לך
 ומבואר היטב ההמשך מאלר סכתבו מקודם
 בת' הראשון אע"ג דגדי חין אלי' קריבה רוב
 פסחיהן טלה הוי וע"כ ניסן הוי ולכך מקשו שפיר
 לת' הראשון וריב"ב סלא עלה לרגל וע"כ סלא הי' לו
 קרקע בא"י וק"ל :

שער אשר לפרשת בשלח

דרי"ה והרמב"ם פסקו כהירושלמי דאף דאין
 פסקינן בתחומין דרבנן: היינו תחומין
 דאלפים אמה עד י"ב מיל אבל יותר מי"ב מיל גס
 רבנן מורו דאסור מלאורייתא וע' בהרא"ם סוף
 פ"ק דערובין מהקשה מהרבה מקומות צנא' דצבלי
 דשליג צהא אירוסלנוני' וא' מהן מהא דאוריין
 צצנת דק"ג אמר רעב"ח המחמיר אחר בהמתו צצנת
 צטונג חייב חטאת וצמזיד חייב סקילה ואמר רבא
 צ' חטובת צבר' חלא דכתיב תורה אחת יהי' לכם
 והנפט

סלא רצו לצאת ומתו צג' ימי אפילה כדי סלא יראו
 המזרים צמפלתן עכ"ל הרי דרשעים הללו מחו
 צבר צג' ימי אפילה קודם סנאורו ויסאלו' אע"כ
 כפי' הראשון דעס מועט סבט לוי סאינו מגיע להן
 סכר עבודה :

ורנהה ראיתי צס' סתי ידות טעם לכתובת סיומי'
 סל ר"י דל"כ ער"ם' מטוס דמכה סליסי'
 סל כל המכות לא הי' התראה' והס ר"ת חסד' כיני'
 סחין חסד' דאיחא צמדס צהדי' סלא הי' התראה
 צעלסה אלה ולכך סיומי' חס"ך כמו סבחסד לא הי'
 התראה צודאי' כמו דאיחא צמדס לפי סלא הי'
 צכלל מכה לנזרים צלבד סלא נוסני סיומתו רשעי
 ישראל ככ"ל כן באיך צכייס וסחין לא הי' התראה
 ולכך היינו טעמא דנותן סיומי' דמחלק לפלסה
 חלקים להודיע דבכל מכה משישי לא הי' התראה
 עכ"ד :

ורנהה צצבריו יס לכיין צהא דאיחא צמ"ר דפליגי
 ר' יהודה ור' נחמני' דר"י אומר דחשך מחסד
 סלמעלה הי' ור"כ אומר מחסד סל גיהנס הי'
 די"ל דצהא פליגי דר"י ס"ל כפירס' דחשך לא הי'
 כ"א לטובת ישראל כדי סיומתו רשעי ישראל והיינו
 דר"י לטעמי' אזיל דלכך כותן צו סיומי' דס"ל
 דחשך צודאי' הי' מטוס סלא ימותו רשעי ישראל
 ולכך לא הי' צו התראה ולכך אמר סהי' מחסד
 סלמעלה לטובת ישראל- אצל ר"כ לס"ל כפירס'
 סלא סהי' למכה למזרים ולכ"א סהי' מחוסך סל
 גיהנס סלמעלה :

ולכאורה צריך טעם לר"כ מדוע מילן צפירס'
 ה"ל וצנחי פליגי ר"י ור"כ' ונראה
 דהנה איחא צפ' הזרוע פלוגת' דתנחי צהא אי לויס
 מקרי עם דמאן דרש' סס יכפר אלו הלויס ס"ל דלויס
 לא מקרי עם ולא ה"ל צכלל עם הקהל ומאן
 דרש' יכפר אלו העצדים ס"ל דלויס מקרי עם'
 זלפ"ז י"ל דר"כ ס"ל דצבט לוי אקרי עם וליכא
 פרוסי' דבר נא באזני העס למועט סבט לוי אע"כ
 דקאי אערב רב סלא רצו לצאת דאקרו עם וע"כ סלא
 מחו צג' ימי אפילה אכן ר"י לפיטתו דס"ל צהדיה
 צצצועת י"ג יכפר אלו הלויס אלמא דס"ל דלא
 מקרי עם וי"ל דבר נא באזני העס למועט סבט לוי
 ואין הכרח דקאי אערב רב ולכך ספיר ס"ל כפירס'
 דמתו צג' ימי אפילה ומכת חסד הי' העיקר צצצלי
 טובת ישראל :

ומעתה יוצן צברי צעל אגדה עשר מכות הביא
 הקב"ה על המזרים צמזרים' על

חומת לפרשת בשלח ה'שולש לה

והנפס אשר חמסה ציד רמה. הוקסה כהת"כ לע"ז מה ע"ז דעבד מעסה בניפיה (ומחמור לא מנהיג אלא בקיל). ועוד חנו המהלל את הסבת בדבר שחייבין על סגנתו חטאת מכלל דליכא מירי דאין חייבין על סגנתו חטאת מאי ניהו לאו מחמור לא בתחומין והליבא דר"ע (וסרס"י אליבא דר"ע דלמור תחומין אסור מ"הת. והוי מהלל סבת ומיהו אין חייבין על סגנתו חטאת). והבערה אליבא דר' יוסי דאמר ללאו ינאח ע"ס. ומדלא חוקמא אף כרבנן ובתחומין ד"ב מיל דהוי דאורייתא אע"כ דגמ' דידן לס"ל כהירושלמי. ואמרינא לתרץ קוסי' זו על הר"ף והרמב"ם לדברא מסגי' זו הוכיחו דגס גמ' דידן ס"ל כשיטת הירושלמי:

דהנה לכאורה יש להפליא בסוגי' זו כיון דרבא הסיב ב' תשובות. ומה דמסני לא בתחומין וכו' אכתי לא מתרלא קיסי' קמייתא דבעינן דעבד מעסה בגופי'. ותו י"ל על לשון המתרץ דבטיבוי' לא בתחומין קאמר ואליבא דר"ע בתוספת וי"ו ובאידיך טבוי' לא בהבערה אליבא דר"י ל"ק בוי"ו הנוספת כדאמר בסגוי' קמא לכ"ל לתרץ כ"ז:

עפ"כ דלעיל דס"ס קאמר הגמ' לרבנן אנטריך הסמיכו תורה אחת יהי' לכם. והנפס אשר חמסה ציד רמה להקים כהת"כ לע"ז. והקסה החוס' כס וז"ל וא"ת דרבנן דהכא ר"ע והא אית לי בכריתות. דהאי קרא במגדף במצדך את הסם כתיב ולא בע"ז וי"ל דלישאנא דנקט הכי הוקסה כהת"כ לע"ז נקט אליבא דרבנן דר"ע ואליבא דר"ע אית לן למימר הוקסה כהת"כ למצדך את הסם עכ"ל החוס' וקסי' לי דודאי סס ספיר כתבו החוס' דלדינא ליכא כ"מ אי אמרינן הוקסה כהת"כ לע"ז או למצדך את הסם כיון דבחרווייהו זדונו כרת וסגנתו חטאת. אולם כאן בקוסי' על רמב"ח דמקסה רבא ומסמיכת זה לענין דלר"ך מעסה בגופי'. אין זה קוסי' כ"א לרבנן דמגדף היינו ע"ז שאינו אלא ע"י מעסה של ד' עבודות. משא"כ לר"ע דמגדף היינו מצדך את הסם. דהוא צדיבור בעלמא ולא במעסה. א"כ אין מקום לקוסי' קמייתא של רבא על רמב"ח. אכן צריכין לומר דאפטר רבא רוצה לאוקמי דברי רמב"ח אף לרבנן ולכך הקסה ספיר:

ולפ"ז מבוחר דבאמת התרין נוסחי גס אקוסי' קמייתא וה"ק לא בתחומין והיינו לכ"ע אף לרבנן בתחומין ד"ב מיל דגס רבנן מודו דאסור מ"הת כדעת הירושלמי הנ"ל אלא דעדיין אינו גמורין הקוסי' קמייתא דבעינן דעבד מעסה בגופי' ולכאורה

וע"ז מתרץ ואליבא דר"ע היינו דרמב"ח ס"ל כר"ע דמגדף היינו מצדך את הסם. דלא הוי כמי מעסה. ולכך כיחא דאמר בוי"ו הנוספת ואליבא דר"ע באמר שהוא וי"ו המחלקו' דמ"ס לא בתחומין קאי על הצרייתא ומ"ס ואליבא דר"ע קאי אליבא דרמ"ב צ"ח. ומ"ס אח"כ והבערה אליבא דר"י הוא באמת עוד תי' טנית על קוסי' טנית של רבא מהבדרייתא. ועל קוסי' הראסונה עדיין ל"ל כתי' ה"א דרמב"ח ס"ל כר"ע דמגדף היינו מצדך את הסם ולכך ל"ק ואליבא דר"י בוי"ו המחלקות כמו בתי' ה"א. וממילא מוכח מהא דלמור בתי' הראשון בוי"ו המחלקו' דגמ' דידן ס"ל ג"כ כשיטת הירושלמי הנ"ל וא"ס שיטת הר"ף והרמב"ם ודו"ק:

לפרשה הנ"ל
בילקוט פ' זו בשם מדרש וז"ל הנני ממטיר לכם לחם לכם כימנה ולא לכל אומה ולשון שאם יכנסו כל האומות לספות מן המן אפי' כל שהוא אין יכולין לחם ג' שעות יש לטון. לחם דבש שמן וכו' עכ"ל וי"ל שהמכו' מהנך ב' דברים וגם מאי אשמעינן המדרש בזה:

ונראה ע"פ הגמ' דע"ז דס"ח אמר רבא הלכת' כט"לפ מותר ועכברא בסיכרא דאסר רב לא ידענא אי ס"ל דנט"לפ אסור ולית הלכת' כוותי' או דס"ל כט"לפ מותר ועכברא בסיכרא אשבוזי אשבח. ומקמי' העולם וז"ל מספקא לי' לרבא אליבא דרב הא רב עכ"ל כט"לפ מותר. לפמ"כ החוס' בע"ז דס"ח תד"ה מכלל וכו' דכל איסור דהוי במתהו לא אמרינן ב' כט"לפ מותר דמתהו מיהו הוי ע"פ. והנה למ"ד כט"לפ אסור מסיק בפסקי' דמ"ד דילפינן מגמ'. והנה לרב דס"ל ע"צמ במתהו א"כ ליכא למילף כלל מגמ' די"ל דהא דהו"ך הנעלה דלמא יבטל ישראל מ"צמ דהוי במתהו וממילא אף כט"לפ אסור אצל לעולם במין בשא"מ בודאי לרב כט"לפ מותר כיון דליכא למילף לדיו' מגמ' וא"כ מאי מספקי' לרבא אליבא דרב עכ"ד:

ול"ב לתרץ קוסי' זו. דאף דס"ל לרב מ"צמ במתהו מ"א איכא למילף במין בשא"מ דנט"לפ אסור מדהו"רכו להגעיל הכלי מדין. דליכא למימר שמת יבטל ישראל אותו המין שביטל הנכרי וה"ל מ"צמ במתהו וגם כט"לפ אסור דק' דהא עיקר אכילתא במדבר ה' המן ולא יש חסם שמת הנכרי ביטל אותו המין שהרי לפי המדרש הנ"ל לא ה' אפטר להיות בידם פוס דבר מן המן לעולם אע"כ מוכח דגם במין צמ"מ נט"לפ אסור וספיר מספק' אליבא דרב:

חוט לפרשת בשלה המשולש

והנולאכה היא לית' שהרי המון הי' לו כל הטעמים שיחפץ צם האוכל' וא"כ עדיין יש לחוס שנהא ביטל הנכרי אותו המין כטעם שיחפץ הישראל לטעים במן מיבטל צו' ועדיין היו נולד איסור מ"בנו' אכן באונת לרצא לסיטתו א"ס דס"ל צהדי' בע"ז ס"ז מס דבחר סמא אזלינן ולא בחר טעמא' וא"כ רצא לסיטתו ספיר מספק' לי' אליבא דרב' דיל' דס"ל נט"לפ אסור אפי' בניין צס"לנו' והיינו דמוכח מנע"מ מדהולרך להגעיל דהא הישראל יבטלו צו צוודאי מין צס"לנו כאן דאזלינן בחר סמא' והנכרי צוודאי לא ביטלו צו סס המן' היוצא מדברנו למאי דפסקינן הלכת' דנט"לפ פרי וגם לדעת הס"כ דפסקינן כרצא דאזלינן בחר סמא ולא בחר טעמא' וא"כ אף לדעת ר"י דפסק מ"במ לא בטיל' וגם אי ס"ל כדעת הי"מ דהיבא דמסוהו אסור גם נט"לפ אסור' מ"נו א"ס דילפינן נט"לפ מותר מנע"מ מדהולרך קרא הגעלה בגע"מ הרי יבטלו צו המון דהוי מין צס"לנו' משום דאזלינן בחר סמא ככ"ל:

אכן לכאורה נראה דים ילפוחא אחרת דהולאה אסור עפ"ת"סכ התוס' דים צינה וז"ל חיינא דכאן מממע שהמין לא הי' יורד צי"ט כדפרס"י הססי שהוא ראוי להכנה וזהו צי"ט חול' והא אמרינן צונדרס ויברך ויקדם אותו צרכו במן וקדשו במן מנסוע צבי"ט הי' יורד וי"ל לצונדרסין חלוקין הם כדאיפא צונבילת' שבת לא יהי' צו לרצו' י"ט דלא ירד המון ע"ס ולכאורה יש להצין צמאי פליגי הכן מדרס"י ונראה דצוה פליגי :

דהנה הנפורס' מחלוקים בטעמים דלמה לא ירד המון צבצת טעם א' ממוס איסור הולאה וטעם א' ממוס איסור אפי' וביטול צבצת כנ"ס אשר תאפו אפו וגו' ולפ"ו מבוחר דמאן דס"ל המון ירד צי"ט ס"ל דלא ירד צבצת נולד איסור אפי' וביטול וזה ל"ס צי"ט ומ"ד דלא ירד צי"ט ס"ל הטעם ממוס איסור הולאה וזה סייד אף צי"ט ולפ"ו מבוחר דוודאי מ"ד לעשות צרכו ככנס והמלאכה הי' דים ממכינא דלס"ל דשלימא עבדת' רק דאחי לאיסור הולאה' ממוס דס"ל דמהא דהמון לא הי' יורד צבצת לא מוכח איסור הולאה' דס"ל דהמון הי' יורד גם צי"ט וע"כ הא דצבצת לא הי' יורד ממוס איסור אפי' ובטול' אבל צוודאי מואן דס"ל דויבא יוסף לעשות מלאכתו ממכינא ממוס דקרא דוהמלאכה הי' דים דשלימא עבדת' לא תקסי הולאה נכ"ל דאסור דס"ל דגם המון לא הי' יורד צי"ט וע"כ ממוס איסור הולאה ומה מוכח איסור הולאה :

דהנה איפא צונדרס הי' ראה וינוס וינוס צזכות וינוס וילא הח"ה סנאמר גבי יוסף' והנה כ"ז א"ס לנו"ד לעשות מלאכתו ככנס' מס"א"כ לנו"ד לעשות צרכו ככנס אלא סבאו אליו דמות דיוקנו של אביו' וא"כ אף סניצל נועבירה' מ"נו כיון דהוא ככנס לעשות צרכו מתחילה אינו מן הראוי שעי"ז יהי' צזכותו ק"יס ידוע סחס מכילתא הוא ר' ישיע"ל :

ובזה מבוחר דרך דרום הי'ס ראה וינוס וע"כ צזכות יוסף וינס וינא הח"ה ועז"ק מה ראה

ולכאורה הא לית' שהרי המון הי' לו כל הטעמים שיחפץ צם האוכל' וא"כ עדיין יש לחוס שנהא ביטל הנכרי אותו המין כטעם שיחפץ הישראל לטעים במן מיבטל צו' ועדיין היו נולד איסור מ"בנו' אכן באונת לרצא לסיטתו א"ס דס"ל צהדי' בע"ז ס"ז מס דבחר סמא אזלינן ולא בחר טעמא' וא"כ רצא לסיטתו ספיר מספק' לי' אליבא דרב' דיל' דס"ל נט"לפ אסור אפי' בניין צס"לנו' והיינו דמוכח מנע"מ מדהולרך להגעיל דהא הישראל יבטלו צו צוודאי מין צס"לנו כאן דאזלינן בחר סמא' והנכרי צוודאי לא ביטלו צו סס המן' היוצא מדברנו למאי דפסקינן הלכת' דנט"לפ פרי וגם לדעת הס"כ דפסקינן כרצא דאזלינן בחר סמא ולא בחר טעמא' וא"כ אף לדעת ר"י דפסק מ"במ לא בטיל' וגם אי ס"ל כדעת הי"מ דהיבא דמסוהו אסור גם נט"לפ אסור' מ"נו א"ס דילפינן נט"לפ מותר מנע"מ מדהולרך קרא הגעלה בגע"מ הרי יבטלו צו המון דהוי מין צס"לנו' משום דאזלינן בחר סמא ככ"ל:

ולפ"ו מבוחר היטב המסך דברי המדרס הנ"ל דמתחילה קאמר לכס ניתנה ולא לכל אומה ולמון' ולפ"ו ק' לנאי הוצרכו להגעיל בגע"מ הא צוודאי יבטלו מין צס"לנו דנט"לפ מותר דהא בחר סמא אזלינן והנכרי צוודאי לא בטלו צו המון דלא הי' צידס והישראל אין להם לצבא כ"א המון' וכדי לתרץ קוסי' זו מסיים המדרס ג' שמות הי' לו למן לחס סמן ודבא וכו' וא"כ עדיין יש לחוס למ"במ גם צונדרס דלמא בטלו צו הנכרים בקדירה לחס או סמון או דבס' וכיון דאזלינן בחר סמא הוי מ"בנו עם המון' סי"ל ג"כ ג' שמות הכ"ל' דלא מנהגי צו נט"לפ ולכך הוצרכו להגעיל גע"מ ולעולם נט"לפ מותר בניין צס"לנו ודו"ק :

שער לפרשת בשלה המים

בדרש תמוה הי'ס ראה וינוס מה ראה צרייתא דר' ישמעל ראה' ונראה לבאר :

דאיתא בגמ' דבצת דנ"ט הי' ל"ט מלאכות כנגד מ"ח א"א נגד ל"ט מלאכות צבחורה וחד אמר כנגד מלאכה ומלאכתו צבחורה' צע' רב יוסף ויבא יוסף לעשות מלאכתו ממכינא וכמ"ד לעשות מלאכתו ממוס והמלאכה הי' דים לאו ממכינא דשלימא עבדתא או ויבא יוסף לעשות מלאכתו לאו ממכינא וכמ"ד לעשות צרכו ככנס

ראה דהרי איסור הולאה ע"כ ילפינן מקרא דוהמלאכה הית' דים ולא נטום דסלינא עבדת' וא"כ הוא ממנינא דמלאכתו טבחרה וע"כ ויבא יוסף לעשות מלאכתו לעשות זכיו נכנס וא"כ אינו מהראוי שיקרע הים בזכות וינס וילא החולה ע"כ אומר ברייתא דר' ישמעאל ראה שהוא המכילת' שהביא החום דררם לא יהי' בו לרבות י"ט דלא ירד המן וע"כ נטום איסור הולאה וא"כ כבר ילפינן איסור הולאה ממן ולעולם והמלאכה הית' דים דסלינא עבדת' ולאו ממנינא הוא וע"כ ויבא יוסף לעשות מלאכתו ממנינא לעשות מלאכתו מננס נכנס ולא לעשות זכיו וספיר הים ראה וינס בזכות וינס וילא החולה דוק:

לפרשה הב"ל

גמ' דשבת דף פ"ז ע"ז שפי למאי רבא אמר לחייתן ראב"י אמר למוסען וקמפלגי בשבת דמרה דכתיב כאשר ליוך ה' אלקיך ואר"י א"ר שבת במרה נלטוו ע"ס שבת אפקיד אחומין לא אפקוד ונ"ס אחומין כמי אפקוד ולכך רבא דסבר אחומין לא אפקוד קאמר לכסעו בשבת מרפידים ובאו למדבר סיני וחייתן ה' ציוס א' דהוי שפי לחייתן ולא למסען דכבר נסעו בשבת וראב"י ס' דאף אחומין אפקוד ונסעו מרפידים אף ציוס א' והוי עסי אף למוסען והנה הרגים בקוסי' זו הרא"ס דק' למ"ד אחומין כמי אפקוד ונהא דאמרינן עס ויסעו מאילס ויבאו כל עדת צ"י בחמשה ועשרים לחדס הסכי ורורו היום שבת ה' ע"ס וא"כ איד נסעו בשבת ולכאורה ה' אפטר לומר דבאו מתוך החום למדבר סיני בשבת אכן החום כ' עס ד"ה אחומין לא אפקוד דל"ד תחומין נקט אלא הולאה שהי' מוליכן עמהן כל אשר להם ע"ס וא"כ למ"ד אחומין אפקוד ק' איד בלו בשבת למדבר סיני עס כליהם ועברו על איסור הולאה:

וּרְאֵה לחרץ בטוב טעם עפמ"סכ החום עס ד"ה שפת ימים תימא היכי מיייתי ראי' מהאי קרא דבשבת ה' והרי קרא זה כאומר אחר שכבר ירד המן סבוע כשהגידו נסיאי העדה למטה שלקטו לחם מנסה כתיב ויאמר מטה אכלהו היום וגו' שפת ימים תלקטוהו והמן כבר ירד מיום הראשון העבר ויאמר ר"י אע"ג דלא כאמר עד אח"כ מ"מ מ כה ספיר דמטה טכח לומר להן והי' אומר דה"ל לומר לכס מ"ס הקצ"ה כסחן המן שזלקטוהו שפת ימים ע"ס ולכאורה ז"צ דמנ"ל לר"פ הא'

טוב ונאלתי בפירס'י בחומס עפי' כן ויליף לה מדכתיב הוא אשר דיבר ה' היינו ע"כ הוא אשר דיבר ולווי לומר לכס כבר:

אכן ראיתי שכ' ע"ז אמ"ז בס' כ"הק צב"ר פיר' סי' ז' דלמ"ד שבת במרה נלטוו אין ראי' מפיסק זה דים לפרס כפסטי' הוא אשר דיבר ה' במרה אמנס למ"סכ החום דהוכחח ר"פ דבשבת ה' היינו מפיסק הנ"ל עכנ"ל דר"פ ס' ל דאהולאה לא אפקוד במרה וא"כ אי אפטר לומר דקאי אמרה ועכנ"ל בפירס'י שאמר ה' לומר לכס כבר:

וּלְפִי ממיילא מבוואר היטב קוסי' הרא"ס הנ"ל דלמ"ד גם על הולאה אפקוד במרה ונה יענה להאי קרא דויסעו מאלים וכמ"סל ר"פ דבשבת הוי דלק"מ דלמ"ד גם על הולאה אפקוד באמתס"ל דהאי קרא לאו בשבת הוי ובקוסי' תוס' ולס"ל כתי' התוס' ובפירס'י בחומס דסכח לומר להן כיון דילפית מוקרא דהוא אשר דיבר ה' לית' לסיטתי' דאפטר לומר כונס"כ אח"ז בעל כז"הק דקאי אמרה ודו"ק היטב:

שער לקטן לפרשת בשלח

אִיתָא במ"ד כטיילאו ישראל מן הים נתנו עיניהם לומר סירה וכי"ד אמרו סירה בקטן הקורא את ההלל וי"ל האיד תלי' במ"ס כי"ד למאי פהקדים סנתנו עיניהם לומר סירה וגם למה דקדק לומר כטיילאו ישראל ון הים ה"ל לומר בשעת ק"ים וכו':

וּרְאֵה דהנה במדרס איתא עתידן ישראל לומר סירה לעתיד לבא ויש לבאר מאי אשמעינן בזה חידוש ונראה דהנה יש לבאר מאי דמדייק כטיילאו ישראל מן הים אמרו סירה והיינו דישראל לא ה' בני מאמינים ולא אמרו הסירה עד סגומר הנס וילאו מן הים ולכך לע"ל יהי' ישראל בני מאמיני' ויאמרו סירה לע"ל אף קודם סיוגמר הנס וי"ס עתידין ישראל שיאמר סירה לעמיד לבא קודם סיוגמר הים:

אוּלָם י"להק התיגח לישראל סלא ה' בני מאמיני' אכל מטה רבינו מבוודאי ה' מאמין סיוגמר הנס למה לא אמר אקרא סירה מיד ונראה דהנה איתא פלוגת' בגמ' דקוסי' אי אמרו סירה כקטן הקורא את ההלל פי' שנטה אמר וישראל חזרו או כגדול הקורא את ההלל שנטה אמר וישראל השבוו ראשי פרקים והנה למ"ד כגדול הקורא את ההלל והשבוו דק ראשי פרקי' וע"כ מטה ה' מוליח את ישראל

א"כ הקושי מעיקר ליתא הא דלא נכחזה ירושת
האב בזהדי מטום מהאב כלמד מק"ו חבן לכאורה
הא גוסא ק' על הגמ' אמאי אנטריך ללמוד ירושת
האב מדרשא הא ידעינן נק"ו דספרי וכל דגמ'
דידן לסיטתייהו אזלי וס"ל דלא אחי מק"ו
דספרי הכ"ל:

דהנה הכי איתא בגמ' סם מאי דרשא דחגי פארו
זה האב כלמד מהאב קודם לאחיין יכול
הא קודם לבן ת"ל הקרוב קרוב קרוב קודם ומה
ראיתי לרבות הבן ולהוליא האב מרבה אני את הבן
סכן קם תחת האב ליעוד וכו' אדרבה מרבה אני
את האב סכן קם תחת אביו ליבוס כלום ים יבוס
אלא במקום שאין בן וכו' ע"ס פסי' הרשב"ם וחוס'
ולפ"ו י"ל דס"ל להגמ' דידן דמס"ה ליבא למילף
ירושת אב בק"ו מנהאחיין כמ"ס בספרי הכ"ל מהרי
הא דאב קודם לאחיין ל"ס כ"א בדליבא בן דאל"כ
וודאי זרעו קודם ואל"כ איבא פירכא מה לאחיין סכן
קמו תחתיו ליבוס במקום שאין בן מסמ"כ האב
ומה"ט הוצרך למילף מדרשא:

ולפי מחרוזת הכל דמפ' יבמין או נחלות לחוד
לא ה"מ לאקשוו די"ל כקופיתנו הכ"ל
דמשכחת ע"י מקרה ברזיחה וכדומה וכו"ל אכן
עיקר הקושי מפ' נחלות דא"ל לאוקמי במיתה
מקריית ס"ל דא"כ הק"ו אמאי כל פ' נחלות כתיב
בהדי' וירשת האב אחיא מדרשא ככ"ל אכן סמא
תאמר דלא צעי למחבדי דכבר ידעינן נק"ו כמו
דאיתא בספרי דיליף בק"ו מירושת האחיין ולכך
קאמר והאיבא נופ' יבמין וכוונתו דמכח פ' יבמין
נסתר הק"ו דאיבא למספרד מה לאחיין סקמו תחתיו
ליבוס כשאין בן מסמ"כ האב וע"כ לריך למילף
ירושת האב מדרשא ואל"כ קסי' למה לא נכתב מפורס
כמו אינך ול"ל כתי' המפרשים הכ"ל מטום דמלך
הטבע מילתא דל"ס הוא ירושת האב לבנו ואל"כ מוכח
דמירי ממיחה טבעיות וק"ל:

לפרשה הג"ל

כתובת ק"ג ת"ר צטעת פטירתו של רבי אמר
לכניו הזהירו בכבוד אמכס ופריך
אמו דאורייתא היא ומטני אסת אביו הוי הא נמי
דאורייתא דחגי' כבד את אביך לרבו' אסת אביך ואת
אמך לרבות בעל אמך וי"ו יסירה (פרס"ו דואח אמך)
לרבו' אחיך הגדול ומטני ה"מ מחיים אבל לאחך
מיתה לא עב"ל הגמ' וי"ל כאן דהקושי' של הגמ'
הוי רק מאסת אביך לנתי הולרך המקסן להביא
ברייחא

ישראל וקיי"ל יבא אינו נוזיא ולכך לא אמר משה
סירה מוקדם שאמרו ישראל דהיינו קודם סיוגמר
הנס דא"כ כבר יבא נוסה וא"י להוליא אח"כ את
ישראל כסיוגמר הנס אכן אי אמרינן דאמרו סירה
בקטן הקורא את ההלל באתת י"ל דמסא כבר אמר
סירה לעלמו קודם סיוגמר הנס וזה שמדייק
המדרש כשיבאו ישראל מן הים נתנו עיניהם לומר
סירה כשגמר הנס מסמ"כ משה הי' נוכחי מאמיני'
ואמר סירה מוקדם רק דק' יבא אינו נוזיא ולכך
אמר כיבד אמרו סירה בקטן הקורא את הלל מחזרו
ישראל מ"מ משה ולא הוליאם ודו"ק:

שער אשר לפרשת יתרו

ע"ו דף ה' למימרא דאלו לא חטאו לא הוי מייתי
והכתוב פ' יבמין ופ' נחלות וי"ל מדוע לא
פריך נוקרא דלא תרנא המוקדם בפסוק ואם דס"ל
להמקסן אף דמיתה טבעיות לא הוי מ"מ מיתה
נוקריית הוי ע"י רזיחה א"כ גם מפ' נחלות ופ'
יבמין ג"כ לא תקשה מירי דמשכחת ע"י מיתה
נוקריית וכו' י"ל אמאי מקמי מתרווייהו מפ' יבמין
ופ' נחלות וכל לבאר דכוונת הגמ' מפ' יבמין ופ'
נחלת היינו דמתרווייהו יהי קושי' חדא על פ' נחלות
דוקא דליבא למימר דמירי ע"י מיתה מקרי':

עפ"כ דאיתא בבב"ב דק"ח צמתני' דחסיב כוחלין
ומחלין ויליף התם בגמ' דבן יורש את
אביו כתיב בהדי' איש כי ימות וכן אין לו הא אם
י"ל בן בנו יורשו והא דאב יורש את הבן אחי'
מדרשא וכ' המפרשים הטעם שכל קדר היו רס"י
נופורטים בקרא בהדי' וירושת האב מבנו ל"כ בהדי'
אלא אחא מדרשא מטום דירושת האב מבנו הוא
מילתא דל"ס דטבע הוא דור הולך ודור בא ולפי
הטבע מיתה האב קדמה למיתה הבן כדכתיב תחת
אבותיך יהי' בניך עכ"ד ולפי הנחה זו נסתר מה
סזכרנו למעלה די"ל דפ' נחלות מירי ע"י רזיחה
דוקא שהוא מיתה מקריית ולא טבעיות דא"כ הק"ל
מדוע ירושת האב מבנו לא כאלמ דהדי' כ"א מדרשא
כיון דלא מירי ממיחה טבעיות א"כ שכיחא כ"כ
מיתה הבן כמו מיתה האב:

אמנם נולאתי להילקוט פ' פנחס מהביא צטס
ספרי וז"ל מנין שהאב יורש את בנו אחרת
ק"ו ומה אחין שאינו באין אלא מוכח האב ה"ה
יורשים האב שאין אחי' באין אלא מוכחו אעכ"ו
מירש עכ"ל ואל"כ לפ"ו הספרי שהאב כלמד בק"ו

צרייתא כולה וגם י"ל על רש"י דמס"כ דו"ו דואת
אמך דרטינן הוא אך למותר וזיל קרי' בי רב הוא
ומה לריך לפרט זה:

וכרי לתרן זה נאמר לבאר תחלה הא דגרסי'
בקדושין ל"א אומר רבי גלוי וידוע לפני נ"ס
והי' העולם שהבן מכבד את אמו יותר מאביו נוספי
שמטלתו בדברים לפיכך הקדים כבוד אב לאם
וגלוי וידוע וכו' שהבן מתיירא מפני אביו יותר מאמו
ולפיכך הקדים מורא האם להאב ו"ל: לשון אומר
רבי דקט' ולא קט' אמר רבי ו"ל בסניגורין הזה
דבאמת רבי לא אמר זה צירוס אלא דמכללא אתנור
משום דבאמת י"ל תי' אחר על הא דהקדים ומסכה
במורא להקדים האם אכן לנו"ס רבי איזהו דבר
בחיו במקום אחר נסתר תי' זה ו"ל ע"כ לרבי
ל"ל באופן הזה משום דגלוי וידוע וכו' ולכך אמר אומר
רבי וכו' דממילא נסמך לרבי כך:

דהנה בס"ת טבות יעקב נסתפק בזה הא דרבי
קרא ואת אמך לרבו אחיך הגדול אי
הכבוד הוא מלך עצמו מל האם שמחויב לכבד את
אחיו לפי שהוא גדול ממנו או שלא בל' הכבוד
כ"א מלך כבוד האב שהוא לו לכבוד אס מכבד
לכבו הגדול וכו' דבר שאם האב הוא רשע א"כ
א"ל לכבד בנו הגדול כיון שאין הכבוד כ"א מלך
כבוד האב אבל אס הכבוד הוא מלך עצמו אף
באביו הרשע לריך לכבד לאחיו הגדול ופשיט מהא
דאיתא במ"ד פנוחה רחל לפי שדברה לפני אחותה
הגדולה אף שבחואל רשע הי' ש"מ שהכיבוד מלך
עצמו ע"ס:

דהנה כה"ג יש לספק בזה הא דרבי קרא בעל אמך
ויש בזה כ"ו אף אי פסקינן כהרמב"ם
דאפי' אביו רשע מחויב לכבדו מ"מ יש כ"מ בבעל
אמו למאי דקיי"ל אביו אומר השקני מים ואמו
אומרת השקני מים אביו קודם משום שאתה ואמך
וכו' וא"כ אי אמרינן שהכיבוד הוא מלך בעל אמו
א"כ צודאי הכא ג"כ סייך הסברא שאתה ואמך וכו'
משא"כ אי הכיבוד מלך האם צודאי אמו קודמת:

אכן באמת אביו ליבא הך כ"מ דאפי' אס הכיבוד
מלך עצמו יהי' אף שיהי' אביו קודם ללא
עדיפא מאמו גופא דאביו קודם:

ונראה דיש להכריע כאן דהכיבוד לאחיו הגדול
ורבינו דבעל אמו מחד קרא כפקא

מתיבת ואת אמך מיתורא דאת ומיתורא דו"ו וא"כ
כמו ברבינו לאחיו הגדול כבד הוכיח בס"ת הכל'
שהוא מלך עצמו הכיבוד א"כ כע כן ברבינו דאת

לרבו בעל אמך כמי מלך עצמו הכיבוד ללא מסתברא
לחלק בזה כיון דמחד קרא נפקא:

ולפ"ז י"ל דמה"ט סינה הכתוב לנוכתב בכיבוד
האם באחרונה כדי לרבות בו"ו דואת
הטייך לנוכתב בואת השני לרבו אחיו הגדול ובעל
אמו מחד קרא לאריו דהכיבוד הוא מלך עצמו
בבעל האם כמו באחיו הגדול ככ"ל משא"כ אי
הוי כתוב כבד את אמך בראשונה הוי אמרינן את
אמך לרבות בעל אמך ולא הוי מרומז בחד קרא עס
אחיו הגדול משא"כ ברבינו דאת אבך דמרבינן אשת
האב ליבא כ"מ בזה כלל אי הכיבוד מלך עצמו או
מלך האב לפיטת הרמב"ם הכל' דאף באביו הרשע
מחויב לכבדו:

אכן כראה לרבי דמתרץ לעיל ה"מ נחיים אבל
לאחר מיתה לא דס"ל דאינו מחויב לכבד
לאשת אביו לאחר מית' וע"כ דלס"ל דהרבינו מלך כיבוד
עצמו רק מלך כיבוד אס או אב וזה אינו מסברא אלא
נחיים ולא לאחר מיתה ולכך לרבי לריך לתרץ
תי' אחר על השני' שמטעה בכיבוד ובמורא
ולפ"ז ספיר מדייק אומר רבי היינו שמכללא אתמר
ככ"ל ודו"ק:

ולפ"ז מבואר דלכאורה י"ל להק על המקסן
שהקשה הא כמי דאורייתא היא וכי לא
ידע שיש לחלק בין נחיים ולאחר מיתה וע"כ שלא
ידע שום תי' על הא דמשני הכתוב בכיבוד ובמורא
כ"א כמטכ"ל וא"כ הוכיח דע"כ הא דמרבינן
הכיבוד בהנך מלך עצמו הוא וא"כ אין לחלק בין
נחיים ובין לאחר מיתה ככ"ל ומה"ט א"ס דהולרך
המקסן להביא סימא דהבריית' דמרבינן בעל אמו
ואחיו הגדול מחד קרא דלפ"ז א"ס התי' שלמד
המקשה על השנינו דמשני בכיבוד ובמורא ככ"ל
ומזה הוכיח לייבא חילוק בין נחיים ובין לאחר
מיתה ככ"ל וזה כוונת רש"י דכתבו וי"ו יתירה
דואת אמך דרס דרמוזו בזה כוונת המקסן דלכך
הקדים כיבוד אב כדי לכתוב ריבוי דו"ו בואת
אמך ככ"ל אכן המתרץ ידע דו"ל הא דמשני
בכבוד ובמורא משום גלוי וידוע וכו' שאמר רבי
וכו' ולכך ספיר מתרץ דיש לחלק בין נחיים ובין לאחר
מיתה כיון דאינו מוכרח התי' הכל' ודו"ק:

המים שער

לפרשת יתרו

בפסוק וירא חותן משה וכו' מדוע אתה יושב
לכרך וכל העם נינצ עליך וגו' ויחמר

חוט לפרשת יתרו המשולש

למה זו בית חיהם. אשר יעמון זו לפנים מש"הד' ופירש"י ל"ה זו בית חיהם זו תלמוד חודה' והנה כה"ג אית הך בדיתא בז"מ דף לנו"ד ופרט"י זו בית חיהם לתלמוד להם אומנת להספרים בו ותקום וחורת כתיבי ברישא דקרא עכ"ל וממה סתרת פרש"י בז"מ ובז"ק' גם מה פסיומו בז"מ וקום וחורת כתיבי ברישא דקרא' ל"ב מאי צעי בהא' גם למה בז"ק לא סיימו כן ונראה לתרץ:

עפ"ז ש בגמ' דברכות ונקתה וזרעה זרע מאם הית' עקרה נפקת' דברי ר' ישמעאל א"ל ר"ע א"כ כל העקרות יסתרו אלא מאם הית' יולדת בצער וילדת בריוח וז"ב במאי קמיפלגי ואנוכא לבאר פלוגתיהו:

דהנה הקטו התום' בנז"מ סוטה' דחקמי ר"ע לנפשי' דא"כ כל היולדת בצער יסתרו וכו'. וממתי ממוח"ז הגאון מהר"ר שמואל הילמן ז"ל לתרץ קושי' תוס' דלכאורה ק' מאי חקמי ר"ע א"כ כל העקרות יסתרו דמהיכי תיתי יעשו הכסירות כן שתבואה לידי חסדה פזיכתה' ואף כי לא דקו המים יאמרו העולם שזכות תלתה לה' כדאיתא סס בקוטה צומתני' אכן מצואר עפ"מ דאמרינן סס דגמ' זכות דמאי אלינא זכות דתרה הא איכה מנוות ואלא זכות דמנוה ניי מייגני' כולי האי וכו' ומפני התם חד חי' לעולם זכות דמנוה מייגני' ואלא דלא מניל מני"הר ורביא מניי לעולם זכות דמנוה לא מייגני' כלל וזכות דתירה מייגני' וכהי דאתורה לא נפקד' בזכות דמקרו בנייהו לבי' מדרשא מי לא נפלגי' בדהי' הרי דלרבינא לא מליכו זכות דמייגני' רק דמקרי בנייהו לבי מדרשא וא"כ ספיר עותיב ר"ע א"כ כל העקרות יסתרו כיון דבעקרה סא"ל בכים ליכא למימר זכות תולה:

ולפ"ז התינוח בעקרה משא"כ לר"ע דהיולדת בצער יולדת ברווח' לק"מ דיסתרו דבהא ספיר יאמרו העולם דזכות תולה לה' ומת"ת תבאם לידי חסדה ככ"ל' עכ"ד פח"ח ופ"י:

ועפ"ד י"ל דר"ע וד' ישמעאל נחלקו בהכך שני תרואי' דהגמ' דסוטה הכ"ל דר"ע דפריך ס"ל כתי' דרבינא הכ"ל שאין לה אלא זכות דתורה דמקרי בנייהו וכו' וא"כ ספיר פריך ככ"ל משא"כ ר"ע ס"ל כתי' קווא דזכות דמנוה ניי מייגני' ואף בעקרה סייך זכות דמנוה תולה ולא מסתבר ככ"ל:

משה לחתנו. כי יבא אלי העם לדרוש את אלהים. כי יהי' להם דבר בא אלי' ופטטתי בין אים ובין רעהו' והודעתי להם את הקי אלהים ואת תורתיו' ולכאורה ל"ב מאי זו חסובת ממה למאלת יתרו' וגם ע"ס כי יבא אלי לדרוש את האלהים אין לו פי' ושפת יחד הוא' דדי בא מרו כי יבואו כי יהי' להם דבר וכו'. גם מלת בא אלי ספת יתר דדי באומרו כי יבואו כי יהי' להם דבר וכו'. גם אומרו והודעתי להם וכו' מחוסר ציור הודעה זו מה היא וכראה לבאר:

עפ"מ דאיתא ריש סנהדרין דיני ומנות צב' דתלתא אלהים כתיב בפרשה' ומסיק סס רב אחא דמ"הת חד נמי כמר רק מדרבנן לריך ג' פטוס יושבי קרות והנה בח"מ פ' הכ"י דבעמות עג' אין דיניהם דין אפי' לא סעו' אא"כ קבלו עליהם הבע"ד או שהוא מומחה לרבים' ועכ"ל דהא דכתיבי ג' אלהים בפרשה היינו צב' הדיוטו' או לכופס לדין' אבל בקבלו על עצמם בע"ד להיחיד לדון בנייהם' או ציחיד מומחה חד נמי כמר:

ובזה מצואר דמאלת יתרו הי' מדוע אתה יוצא לבדך והלא לריך פלטה והשיב נפשה כי באו אלי כי יבא העם לדרוש אלהים ר"ל אלהים דכתיבי בפרשה ג' אלהים (כי הדיני' כבד כאמרו במרה כתי"ג חז"ל מקרא דחק ומטפט) וממנע לריך ג' לית לן בה' והוא כי יבא העם אלי דווקא ולא כפיתי אותם' רק קבלו אותי עליהם' ע"כ ופטטתי וגו' והיינו והודעתי להם את חקי האלהים דהא דכתיב פלטה אלהים בפרשה ים להם חק וגבול דהיינו לכוף לדין ולא בקבלו עלייהו' ואמנם ים עוד טענה דציחיד עומחה חד נמי כמר זה ג"כ במשמעות הכתוב והודעתי להם את חקי האלהים ואת תורתיו' ולהיות משה עכו נוחד אמר רק ברמז ולא רצה לפרסם שהוא יחיד מומחה' ולכ"ל בלשון סתם סידיע את חקי האלהים ואת תורתיו סיס לו התנלות במני' אופני' ציחיד עומחה וגם קבלו עלייהו וק"ל:

לפרשה הנ"ל

אירתא בז"ק דנ"ט ע"ב הוא איתתא דחוי' דיכרא לר' חייא' א"ל מעליא היא לתמר אחאה לקמי' ואמרי לי' בישא היא ולא קנפיק א"ל לרב ז"ל חלפה ניהלא' ומסיק התם דר' חייא לפנים עזרתה הדין הוא דציד כדתני רב יוחף והודעת

הקטן

שער

לפרשת יתרו

קדושין דף ל"א ט"א זון אלמנה אחת א"ת ר' אליעזר אביו אמר הסקיני מים ואנו אומרת הסקיני מים איזה מזה מהן קודם א"ל הנח כבוד אמר ועשה כבוד אבין סאחה ואמר וכו'. בא לפני ר' יהושע א"ל כך אמר לי רבי כהגרסה מהו א"ל מבין ריסי עיניך כיכר טבן אלמנה אחת (וע"פ פירוש"י) הטל להם מים בספל וקעקע להם כתרנגולין ונוקטת מהרש"א דאין אמר מבין ריסי עיניך כיכר טבן אלמנה הוא דלמא זון אלמן הוא ונראה לבאר:

דהנה צלמח י"לד כיון דלא למעשה טאל הד כן אלמנה למא' מאל הד דינא דנתגרסה ומנ"מ לי' בזה. ונראה לבאר דאף לדיד' גופא י"ט כ"מ בזה דבהך דינא דנתגרסה:

ומקודם נבאר דאמאי נוספק בנתגרסה כיון דבאמת ל"ס הד סברא סאחה ואמר וכו'. וממילא פוין הס ונראה דעיקר הספק' כיון דאנו הוי ודאי ואביו לאו ודאי ולכך י"ל דבלא נהגרסה. דאיכא הסברא סאחה ואמר וכו' ולכך אביו קודם אע"ג דלאו ודאי משא"כ בנסגרסה אנו קודם דהוי ודאי או כינא כיון דאזלינן ב"ר הוי גס אביו ודאי וממילא פניהן פוין. ולכך הסיב ר' יהושע באמת הטל להם בספל וכו' דפניהן פוין:

אב עדיין י"לדק מאי נוספק בנתגרסה איך כינא דאנו קודם. מהיאל ודאי ולא אביו. הלא איתא בגמ' דכחוצת דאח אבין לרבות אסת אבין ואח אמר לרבות בעל אמו ועירש"י מפני כבוד אביו חייב לכבד אסת אביו. וה"ה בעל אמו מפני כבוד האם וק' אי כינא דאמו קודם מפני מהיאל ודאי א"כ ל"ל אח אמר לרבו' בעל אמו ה"ה כס"כ מאסת אביו. רק לפ"מ דמסקינן סס בגמ' דה"מ נחייס הוא דחייב לכבד אסת אביו או בעל אמו אבל לאחר מיתה לא. ולפ"י ספיר י"ל עדיין דכבוד דאם נסתברא יתיר. דהוי ודאי נכבוד אב ככ"ל. ואם דקטי' לן דא"כ ל"ל יתורא דאסת לרבות בעל אמו. דכס"כ הוא מאסת אב. באמת מניין למימר דיתורא דרבו' לרבו' בעל אמו אתי אף לאחר מיתה מחויב לכבד בעל אמו אף שאמו כבר מתה. מחויב לכבד בעל אמו משום מהיאל ודאי'י. משא"כ באסת אביו דאינה מחייב לכבדה כשמת האב. ולפ"י מבואר דשאל האי זון אלמנה כהגרסה מהו. דכ"מ בזה אי יהי' מחייב לכבד בעל אמו אף לאחר מיתה האם. דלי

אמנם הא גופא ל"ז באיזה סברא קמפלגי ר"י ור"ע ונראה עפ"מ דבקדוסי' ד"לד פריך הגמ' ונקיים מזוזה לת"ת דנטיס פטורת ומסני לס"ד כתיב למען ירבו וימיכם וגו' גברא בעי חיי נטי' ל"ז חיי ומקסין בתום' דהרי בת"ת נמי כתיב כי היא חייד וגו' וכינא דנטיס חייביס בת"ת וחירלו דבי היא חייד לא קאי את"ת. אלא אקיוס משום טהורה נולמת לך קיוס העגו' ומאחתי כס' ל"ח כפ' עקב שמתה על דבריהם אלו דכמנה סוגי' ושמע דאח"ת קאי כי היא חייד ויתר מגמ' ערוכה בקדוסי' דמפרט על מתני' דאלו דברים שאדם אוכל פירותיהן בע"הו וכו' ת"ת מנין דכתיב כי היא חייד ע"כ נסיק לבאר קוסי' תום' דאע"ג דלא נוסקדי נטיס אח"ת אכתי נתקיים כי היא חייד זהו ע"י זכות תורה דמקרי בנייהו לבי"הם כדמסיק בסוטה כ"ל:

ורפ"ז אפשר לומר דבהא קומפלגי ר"י ור"ע דר"ע הס"ל דכי היא חייד קאי תורה ולפ"י ק' קוסי' תום' גברא בעי חיי וכו' ועכ"ל כס' הל"ח הס"ל דאיכא זכות דתורה גס לנטיס כזכר דמקרי בנייהו לבי"הם ור' ישמעאל ס"ל דלית' אלא כי היא חייד קאי אמנות וזכות דוורה נויגי':

ורפ"ז מבואר הגמ' דלתי' התום' בקדוסי' דכי היא חייד לא קאי את"ת רק אקיוס מנו' א"כ ל"ל והודעת להם זה בית חייהם דלאומנת להתפרנס בהם קאי דקיוס מלות ברישא דקרא כתיבי וס' הרפ"י בנט"כ והקיוס ותורה דכתיבי וכו' דלא כינא דבית חייהם קאי אמנות שנקיייתים. ולהכי מפרט דהנחו כתיבי ברישא ע"פ. ועל ת"ת ליכא למימר קאי בית חייהם כיון דכי היא חייד לא קאי את"ת משא"כ אי כינא כתי' הל"ח דלעולם קאי כי היא חייד את"ת אפשר לומר זו בית חייהם קאי את"ת:

ורפ"ז מבואר היטב דבז"ק פי' רס"י כפשוטו דקאי את"ת וכטיטת ר"ע הכ"ל דאיהו ס"ל דכי היא חייד את"ת קאי ככ"ל. משא"כ בב"מ דקאי התם לר' ישמעאל דעבד לפתמ"הד וכד' יוסף ולטיטת ר' ישמעאל כבד הקדמונו דכי היא חייד לא קאי את"ת כ"ל אקיוס מלות ולהכי נשיתתי פירש"י דע"כ זו בית חייהם היינו אומנת להתפרנס כי היכי דלא תסטה כיון דלר' ישמעאל כי היא חייד קאי אקיוס מנו' דלמא בית חייהם קאי נמי אקיוס מלות ולזה כתבו רס"י והקיוס ותורה כתיבי ברישא דקרא וכונס"כ סרפ"י הכ"ל וע"כ לר' ישמעאל מוכרחין לומר דקאי אומנת וק"ל:

הזמזום לפרשת המשולש

דאי כינמא בכתגרסה אמו קודמת ממוס סהיא וודאית
מונילא מוכח דאף לאחר מיתת אמו מוחיב לכבד
בעל אמו ככ"ל :

וכ"ז אי הוי בן אלמנה מטא"כ אי כינמא דבן
אלמן הוי וכבר מתה אמו ואביו עדיין
קיים • ולא תשבחת כלל בעל אמו • וא"כ הקוסי'
למאי טאל כחגרסה מהו • כיון דליכא כ"ע לדידי'
לדיכא ולכך הוכיח ר' יהושע דבן אלמנה הוא ומצואר
קוסי' מהרס"א ודו"ק :

שער
אשר
לפרשת משפטים

מדרש תמוה מנ"ל דלזליבן ב"ר מן הדא טכאמר
מכה אביו ואמו כתיב אביו וכתיב אמו •
ר' יהודא אומר א"ל סכאמר, ונקתה ונזרעה זרע
בזמן שאין האים מנוקה מעוון • אין המים בודקי'
את אסתו עכ"ל דאסון תמוה דאיך מוכח מהאי
לימוד דונקתה וכו' דלזליבן ב"ר ותו הלסון ר"א א"ל
הוי מחוסר הבנה דהל"ל ר"י אומר מהכא כסוגי'
דעלמא גס מ"ס ת"ק כתיב אביו וכתיב אמו אין לו
סחר כלל ועוד אמאי לא סגי לי לר"י בילפוטא דת"ק
ובמאי קמיפלגי ר"י וס"ק וכ"ל :

דהנה בחולין ד"א יליף הגמ' דלזליבן ב"ר מהאי
קרא דמכה אביו כיחוס דלמא לאו אביו
הוא • ומקסיף העולם דלמא מיירי קרא באס הסקה
לאמו מים המאררים ונמלאת סהורה וא"כ מצורר
הדבר סלא זינתה אסתו ואמינא לתרן קוסי' זו
סהרי בזמ' כזיר עבד הגנו' לריכות צהא דכתיב
לאביו ולאלמו לא יטנא דאי כ' אביו לחוד ה"א נוסוס
דמספתח אב קרוי' מספתח ואי כתיב אמו לחוד ה"א
מסוס דאמו וודאי מטא"כ אביו והאי לריכות לריבן
נני למיעבד צהאי קרא דמכה אביו ואמו • ואי
אנריבן דמיירי האי קרא דמכה אביו ואמו בספתח
אמו מים המאררים 'כקוסי' העולם א"כ גס אביו
וודאי ותקסי א"כ ל"ג למכתב אלא אמו לחוד דאביו
דוודאי הוא ידעיבן במכ"ס מאלמו :

אמנם תי' זה לא א"ס לר' יוכנן דס"ל בסנהדרין
דכ"ז סלא נכתב יחדיו משמע כל א' צפ"ע •
אכן בודאי אי כינמא דקרא דאביו מיותר הוא •
לכאורה הי' צאפסרי לומר מכה יחוד דאתי לארוי
דאינו חייב עד סיכה סניהס יחדיו ואע"ג דל"כ
יחדיו ידעיבן מיתורא אביו • רק לפי האמת דאית לן
לריכות דלצטרך אביו דלא כינמא מסוס דאמו וודאית
היא ולא אביו וא"כ מהיכא תיתי כינמא דבעינן

סניהן יחדיו כיון דל"כ יחדיו וגם ליכא יחורא לזה •
ולפ"ז עכ"פ עדיין ק' קוסי' העולם מנ"ל דלזליבן
ב"ר דלמא מיירי צאביו וודאי כגון מספתח מים
המאררים ואס דא"כ מיותר מלת אביו דלמא באמת
אתי לארוי דא"ח עד סיכה סניהן יחדיו :

אכן למאן דס"ל התס בסנהדרין דמקסיבן הכאה
לקללה • ובקללה ילפינן התס לכ"ע דעל כל
א' צפ"ע חייב וא"כ נסחר קוסי'אכו הכ"ל דליכא
למינר דאביו אתי לארוי דא"ח עד סיכה סניהס
דמקסיבן הכאה לקללה :

והנה אמרו צנני' סס דתכא דמתני' לא מוקיט
הכאה לקללה ודחק רש"י סס הטעם דלא
מקסיבן אע"ג דסמוכים מ"הת ע"ס • ואכא אמיקא
דמתני' דמתני' הוא ר' יהודא דלא דרס סמוכים כ"א
צעטנה תורה • כדאיסא ציבמות דף ד' (וע' צר"ה
ל"א תד"ה ור"י ס' ונע"כ ע"ז צס' כפות תמרים)
ולכך לא דריס סמוכים להקיס הכאה לקללה •
וא"כ לר"י קוסי' העולם במ"ע מנ"ל דלזליבן ב"ר •
דלמא מיירי בספתח אמו מים המאררים ואביו וודאי
והא דלצטרך אביו באמת מיותר הוא לארוי דא"ח עד
סיכה סניהס יחדיו דהא ר"י לא מוקיט הכאה
לקללה :

אמנם כ"ל תי' אחר על קוסי' העולם הכ"ל דאף
דמיירי קרא בספתח אמו מים המאררים
דלמא הצעל אינו מנוקה מעון ואין המים בודקיין
את אסתו אי כינמא דחיסיבן למעיט אע"כ מוכח
דלזליבן ב"ר :

ורב"ז מצואר המדרש דמתחילה קאמר דלזליבן
ב"ר מן הדא דכתיב מכה אביו וכו' אכן
טמא קאמר כקוסי' העולם דמיירי דהסקה אותה
מים המאררים ואביו ג"כ וודאי • ולכך קאמר כתיב
אביו וכתיב אמו • ונ"ל דלריכות הכ"ל מסוס דאביו
לאו וודאי ואי בהסקה אותה ולא בדקו המים ע"כ
אביו וודאי וא"כ אביו ל"ל • אכן ק' לר"י דלא מוקיט
הכאה לקללה וי"ל דאייתר אביו לארוי דא"ח עד
סיכה סניהס יחדיו כמסכ"ל וקוסי' העולם במ"ע
לכן מסייס ר"י אומר א"ל למנוי סל דלריכות דמוכח
דלא מיירי • בהסקה אותה עדכתיב אביו דמיותר אלא
דבלא"ה אף אי מיירי בהסקה אותה מוכח דלזליבן
ב"ר דעדיין לא הוי אביו וודאי מסוס דלמא הצעל
לאו מנוקה מעון ואין המים בודקיין את אסתו •
כד"ל ונקתה ונזרעה זרע וכו' אע"כ דלזליבן ב"ר
וא"כ לא אייתר אביו • באמת דלצטרך לארוי דלזליבן
ב"ר • ולכך כיון דל"כ יחדיו מהיכי תיתי כינמא
עד

חוט לפרשת מושפטים הכושולש לט

עד שיכה את שניהם ובוודאי משמע כל א' בפ"ע ודו"ק:

לפרשה הנ"ל

בב"ב דנ"ו ע"א במתני' העבדים והסטרות והקרקעות והקדשות ס"ח אינו נשבע כ"ט אינו נוטלם. ומפרש הגמ' דכ"ח ע"ב טעמא דמילתא מקראי ע"ט וכו' התום' ס"ט וז"ל ס"ח אינו נשבע וה"ה דאינו נוטלם דאפי' ס"ט א"ס פסע נראה דלא נוטלם. ומדפריך לקמן ונהסוכר את הפועל לשמור וכו' ולא משכי כפסע. וה"ט דמכל דין הפרשה אינועוטי וכו' ע"ט. ומוקשה הש"כ בח"מ ס"י ס"ו דאשחונות' להתום' רישא דלקמן דקט אין לו סכר שבת. לפיכך אין אחריות שבת עליו ומפום דהוי רק ס"ח אשבת. ואי מיירי כפסע אף בפ"ח חייב. עכ"ל וכו' לתרץ קושי' הש"כ:

דהנה י"ל למה נטרו התום' עד הכא בנפרט הגמ' טעמא דמילתא ונקראי. ולא כתבו זה מיד בנותני' לעיל דכ"ו. וגם לפי פשוטו משמע דתום' הוכיחו בפ"ח מש"ס דמוכח מדפריך לקמן א"כ הכי הל"ל. נראה דה"ה דאינו נוטלם דהא ס"ט א"ס פסע נראה דלא נוטלם. גם הלשון וה"ה דאינו נוטלם. הל"ל ה"ה מגועס דהכי הל"ל דאפי' אינו נוטלם כנוט"כ בפ"ח אפי' א"ס פסע וכו' לכנ"ל לפרט דברי התום':

עפ"י שב הרמב"ם פ"ב מהל' שכירות ה"ג וז"ל ויראה לי ש"ס פסע השומר וכו'. והי' ס"ח יסלם וכן א"ס הי' ס"ט א"ס פסע בג"ו חייב לטלם. וכ' ע"ז הראב"ד א"ל הרי אמרה התורה כלל ופרט בפ"ח וכלל ופרט בפ"ט. מה ש"ס מיעט את אלו מעיקר חסלונין אף ס"ח שמיעט את אלו מעיקר חסלונין ולא מן הסבועה לבד. עכ"ל והנה לבאורה מוכח דה"ס' לס"ל כס' הראב"ד הל"ל. דאל"כ לא הוי זריכי לפרט דמכל דין הפרשה אמעטו אלא הוי סני להו בטעמא דהראב"ד:

אכן נראה דמ"ו י"ל דס"ל להתום' ג"כ כס' הראב"ד הל"ל ומו"מ זריכי לטעם שכתבו הס' דהנה המהר"ם סוף נוקשה השת' לכבר כתיב רעהו בפ"ט דפטור מחסלונין אפי' פסעי. דמכל הפרשה אמעטו א"כ ל"ל רעהו כלל בפ"ח. הלא כס"כ הוא מש"ס. וז"ל אף שהוכיחו התום' מדפריך לקמן וכו' דס"ל להגמ' האי ס' דמכל הפרשה אמעטו מ"ו קסי' מכל' להקשות דלמא אחי רעהו בפ"ט למעט רק בלא פסע ומכל' לאוקמי ג"כ בפסע לכנ"ל

דגמ' הס"ל כס' הראב"ד הל"ל דכמו דרעהו דפ"ט מועט מעיקר חסלונין כן כנוי בפ"ח מועט אף מעיקר חסלונין ולא מן הסבועה לבד. וכיון שכבר מוכח בפ"ח פטר קרא אף בפסע מחסלונין. אלמא דרעהו הנאמר בפ"ח וכל דין הפרשה אמעטו. מזה אלו לנודין דגם רעהו הנאמר בפ"ט מכל דין הפרשה אמעטו אפי' בפסע. ולפ"ז ממילא מתורץ קושי' המהר"ם סוף דאי ל"כ רעהו כלל בפ"ח אלא בפ"ט לבד. בפ"ט גופא לא הוי ידעינן דבא למעט ג"כ בפסע כנ"ל. אלא הוי מוקמינן אמתחברא בג"ו ולא הוי אמרינן כלל האי ס' דמכל דין הפרשה אמעטו. רק לפי האמת שאלמך כבר בפ"ח רעהו דמעט ג"כ פסע כס' הראב"ד הל"ל ומוכח דמכל דין הפרשה אמעטו ה"ה בפ"ט אמרינן ה"ה ככ"ל:

אכן לפ"ז התום' טכ' דמכל דין הפרשה אמעטו עכ"ל כמי כס' הראב"ד הל"ל דהא בלא הא לא סגי דאי לאו הכי ק' על הגמ' גופא מכ"ל למימר הכי כנ"ל וא"כ כיון דע"כ ס"ל כס' הראב"ד ק' מה להם להוסיף עוד טעם זה דמכל דין הפרשה אמעטו. אלא בוודאי נראה דהאמת כן הוא כוונת התום' במש"כ דה"ה דאינו נוטלם כוונתם כס' הראב"ד דכמו דרעהו דפ"ט מועט מחסלונין ה"ה רעהו דפ"ח מועט וזה אינו כ"א בפסע ומה"ט כיחא פליגי התום' דווקא בגמ' שנופרט הטעם בפניהם טוה מתיבת רעהו דמשמע דגם המיעוטים שוין בפניהם פ"ז יסד הראב"ד סברתו הל"ל:

וא"כ באמת אין כוונת התום' להוכיח בפ"ח מועט ג"כ פסע ומק"ו דפ"ט דמוכח מדפריך לקמן דאף דליכא בפ"ט דין זה. מ"מ בפ"ח עלמנו מוכח מוס' הראב"ד וסוד בלא התום' לחדש עוד דהשתא שזכינו לס' הראב"ד הל"ל. מעתה יש יותר חידוש דאפי' בפ"ט א"ס פסע א"ס פטור מדפריך לקמן וכו' וסייענו דלא תקשה אגמ' גיפא מכל' האי ס' לומר כן גם בפ"ט לזה קאמרי דס"ל להגמ' דמכל דין הפרשה אמעטו ר"ל השתא דזכינו לס' הראב"ד כיחא האי טעמא לומר דמכל דין הפרשה אינועטי דפרושא דהאי רעהו שוין כמו רעהו דכתיב בפ"ח דמועט מכל דין הפרשה אפי' בפסע מנח ס' הראב"ד הל"ל וה"ה בפ"ט ככ"ל:

ורפ"ן ממילא מבוחר קושי' הש"כ הל"ל ממה שהוכיחו התום' בפ"ט מדפריך לקין וכו' דהיינו לבתר שכבר הקדימו וקצבו מקמורת דוודאי בפ"ח לכ"ע אינו נוטלם בפסיעה מוס' הראב"ד הל"ל

הזמורש משפטים לפרשת הוט

הכל ועם יחא נמי ונ"ס עס הגהת מיימוני
 ע"ר הרמב"ם הכל אבל רבתינו הרפתי אונרו
 שכונו פס"ס בחיוב שלו כך ש"ח אינו משלם עכ"ל
 והוא חנוי לכאורה שהרי לפי פשוטו משמע דהו"ס
 לם"ל כס' הראש"ד וודה נרכו לחת טעם דמכל דין
 הפרטה אנוטטו וכו' אבל למה"כ א"ס דמנכ דגס
 הו"ס ס"ל כס' הראש"ד הג"ל דוד"ק:

שער המים לפרשת משפטים

גמ' דיומא דכ"ב איסי ב"י אונור חנוש תקראות
 שבוורה אין להם הכרע סאת משוקדים וכו' .
 ובדאורייתא ליכא והאיכא הא דבעי רב חסדא וישלח
 נערי בני ישראל ויעלו עולת כבשים ויזבחו זבחים
 שלמים פרים א"ד אידו ואידו פרים ע"ס פירש"י .
 לר"ח ומסקי' לי' לאיסי ב"י פשיטא לי' . ול"ב מדוע
 פשיטא לי' לאיסי ב"י ולרב חסדא מבע"ל וכבר עמד
 בזה הגאון בעל פ"נו בהקדמתו לחדושי ב"ק גס
 י"ל דהל"ל רק לאיסי ב"י פשיטא לי' ומה דקאמר
 לר"ח ומסקי' לי' ספת יתר הוא וכל בסיגנון הזה .
 דלאיסי ב"י ה"ל פשיטות לפסע אבעי' זו . ולכך
 פשיטא לי' ולר"ח לפשיטתי כסתר פשיטות זו . ולהכי
 מדייק לרב חסדא ומסקי' לי' לפיטתו דזוקא :

ונקדים דליתא בזבחים דקט"ז יתיב רב הונא
 בר קטינא קמי' דרב חסדא וקא קרי
 וישלח נערי ב"י א"ל הכי א"ר אסי קרבז ופסקו
 (פירש"י אותו היום פסקה עבודה מבכורי' שמסיני
 נטטו על הכהונה כדילוף לקמן ושמעו כדב ואביהו
 ע"ס צפירש"י) . וע"ס בחוס' דפי' דקא קרי קאי
 ארב הונא ארב חסדא אונר קרבז ופסקו . והנה ל"ב
 דמנ"מ בזה דקרי תקרא זס דישלח נערי ב"י דקאמר
 עלה קרבז ופסקו גס לפירש"י הל"ל אותו היום
 פסקו גס מסיק החס דתני' וגס הכהנים הנגפים
 וגו' ריב"ק אמר זו פרישת בכורי' (ופירש"י דס"ל
 לא פסקו בכורים עד שהוקס המסכן) רבי אומר זו
 פרישת ל"א (דס"ל דבסיני כבר נעשו כ"א בכהי'
 דפסקו בכורים) . וא"כ כיון דתנאי פליגי בכהי' מה
 אחי רב חסדא לאשמעינן :

והנה מזורף לזה יבואר קוסי' אחת שהקשה מחו'
 הרבני הסגנון מו"ה ליב פרענקל דמאי דלית'
 ביומא דע"ה וישמחו פטוח תנא וממני' דריב"ק א"ת
 וישמחו' אלא וישמחו מלונד סירד להן דבר שטעין
 שחיטה א"ל רבי וכי מכאן אתה למד והלא כבר
 נאמר וזבחת מבקרך ומלאכך וכו' והקשה הנ"ל דמאי

מקמי רבי לריב"ק הלא צומס' חולין די"ז ע"ב ס"ל
 לר"ע דקרא דכי ירחק מ"ד וזבחת ל"ב הכתוב אלא
 לאסוף להם צמר כחירה דכוננדר הוחר להם צמר
 כחירה ומסיק עס דהיינו דהוחר להם רק בחולין
 דבקדשים אף במדבר טעין שחיטה ומשכחו לחרץ
 כאשר להם ב"ב אף בחולין ור' ישמעאל ס"ל צמר
 כחירה לא אשתרי כלל ע"ש וא"כ מאי קוסי' אימא
 דריב"ק ס"ל כר' ישמעאל וכי היכי דלא נטעי לומר
 כר"ע דהוחר להם ב"ב צמדבר וקרא דזבחת קאי
 משכנכו לחרץ ולכך כ"ר גבי סליו וישמחו שטוח
 מלמד סירד להן צמדבר דבר הטעין שחיטה לגלות
 דגס צמדבר הי' טעין שחיטה ולהכי כ"ר גבי סליו
 כי היכי דלא כימא בקדשי' עיירי רק דגבי סליו
 דהי' עופת דל"ח להקרבה וא"כ נוכח דגס בחולין
 צריך שחיטה עכ"ד (וע' וזה בל"ח ע"הת ס'
 אחרי) :

ולבאר קוסי' החכם הכל' נקדים דבאי קרא
 דיעלנו עולת אימא בציגיה דף ז'
 דאיכא תנאי דפליגי אי עולת תמיד הוי או עולת
 רא' הוי וקאמר החס אביי' דר' ישמעאל ור"ע
 פליגי נמי בזהכי דר"י ס"ל עולת רא' הוי ור"ע
 ס"ל עולת תמיד הוי ונדאה דר"י ור"ע בזה
 לפיטתיהו אזלי :

דהנה ראיתי לם' אור יקרות כתב די"ל צומאי
 דכתיב ויעלו עולת ויזבחו זבחים שלמים
 מדוע סינה הכתוב למכחז גבי עולת לשון ויעלו
 דהיינו הקטרה וגבי שלמים כתיב ויזבחו דהיינו
 שחיטה לחוד דהל"ל נמי ויגישו שלמים דהיינו הגשת
 אמורין וכן מלינו בכתוב בפ' כי תשא ויעלו עולת
 ויגישו שלמים . ומי' ע"ז ב' תרומים הראשון לת"ד
 עולת תמיד הוי כיחא דאפטר לומר דהוי אחר תמיד
 של ב"הע כדדדמי עליה הסלם וכו' . אך באמת לא
 קפיד קרא אלא אהקטרה אבל לשחוט מותר
 כדליתא בפסקי' והאימורין מועלה ומלינה בראשו
 של מוצח . ולפ"ז א"ס דכהיב רק ויזבחו שלמים .
 דשחיטה הוחר' אחר תמיד של ב"הע ולא הקטרת
 אימורין אלא מועלה ומלינה ולכך לא כתיב ויגשו
 שלמים . אכן התייח למ"ד עולת תמיד הוי אבל למ"ד
 עולת רא' הוי הדקו"ל . ועוד ת' ח' ב' דאף למ"ד
 עולת רא' הוי דס"ל דאורזו היום פסקה עבודה
 דבכורים ואפטר לומר בפסקא אחר הקרבת העולה
 וטוב ה"ל אים וביון דשחיטה צור כסירה הוחר להם
 רק לשחוט ולא להקריב השלמים עכ"ד :

והנה לכאורה תי' הב' חלי' בפלוגת' דהנה בגמ' דזבחי' איתא דשחיטה בזר כשירה משום דשחיטה לאו עבודה היא שמה בחלין ובקדשים וכ' בס' זרע ברוך דלפ"ו ילאנו בדבר חטא דלר"ע דס"ל במדבר בשר נחירה הותר להם בחולין א"כ במדבר הוי שחיטה עבודה בקדשים והוי אסור אף בזרים' ולפ"ו לר"ע לית' לחי' הסמי הכ"ל לחי' ינוח בפסקו עבודה בזכורי' אחר הקרבת העולה וטוב נעשו זרים לא יתכן ויזבחו שלמים כיון דבמדבר גם שחיטה פסולה בזר רק לר"י דס"ל ב"כ לא אסתרי כלל' ספיר י"ל כתי' הב' הכ"ל:

ולפ"ו מבואר היטב דר"י ור"ע לסיטתיהו אזלי דלר"ע נסתר תי' הב' הכ"ל ועכ"ל כתי' הראשון ומוכח דעולת תמיד הוי ור' ישמעאל לטעמי' ספיר ס"ל דעולת ראי' הוי דלסיטתו ספיר י"ל כתי' הב' הכ"ל וק"ל:

ולפ"ו מבואר גמ' דזבחי' הכ"ל דכד קרי רב הניח בר קטינא קמי' דרב חסדא קרא דויסלאך את ב"י הק"ל קוסי' הא' הכ"ל דאמאי סינה הכתוב ול"כ ויגישו שלמים' ואפטר דר"ה בר קטינא הס"ל לתרץ כתי' הא' ככ"ל דעולת תמיד של ב"הע הוי ואסור להקטיר אחריה ומעלה ומלינה וכו' אכן רב חסדא לסיטתו דס"ל לינה פוסלת וכו' ולזה בא רב חסדא לומר קרבו ופסקו היינו אותו היום' כמ"ס רפ"י וספיר י"ל כתי' הסמי הכ"ל:

ועפ"ד הכ"ל ים לבאר פלוגת' דרבי וריב"ק הכ"ל דריב"ק ס"ל דלא פסקו פרימת זכורי' עד שהוקם המטבח' ורבי ס"ל פסקו עבודה בזכורי' בסיני דבנתי' פליגי דרבי ס"ל דמיכח מהך קרא דויזבחו שלמים ולא כתיב ויגישו שלמים' והס"ל כתי' הב' של הא"י הכ"ל' נוטם דלא פסק העבודה וה"ל זרים ככ"ל דה"ל כר' ישמעאל ושחיטה לאו עבודה גם במדבר וס"ל דעולה שהקריבו במדבר עולת ראי' הוי וליכא למימר כתי' הא' הכ"ל וספיר מוכח דפסקה עבודה מוקיני משא"כ ריב"ק ס"ל כר"ע וליכא למימר כתי' הב' דהא במדבר גם שחיטת העבודה הוי ככ"ל ועכ"ל כתי' הא' דעולת תמיד הוי ולא לא מוכח דפסקה העבודה מסיני:

ולפ"ו מבואר גמ' דיונוא הכ"ל' דבדלתיא לימא כתי' הראשון' דעולת תמיד הוי א"כ אין להסתפק כלל דלידי ואידי פרים הוי דהא עולת תמיד מקרא מפורסם את הכבש אחד וכו' הרי תמידין הוי כבשים' אכן מרא דההוא אבעי' הוי רב חסדא' ולדידי' ליכא למימר כתי' הא' ועכ"ל כתי' הב' כמ"ס צעמנו קרבו ופסקו ככ"ל וספיר קייבני' ל' ולפ"ו אפטר לומר דליסי ב"י ס"ל כריב"ק דלא פסקו הבכורות עד שהוקם המטבח' ול"ל כתי' הא' דעולת תמיד הוי ומניחא כפסמ האיבני' דעולת הוי כבשים ילא פרים ולו"א לאב"י פטיטא ל' דנפטט מקרא נדלא אמר ויגישו שלמים' א"כ דעולת תמיד הוי ומניחא כפסמ דעולת הוי כבשים ולא פרים אבל לר"ח דייקא' לסיטת' ספיר מנפ"ל משום דלידי' י"ל כתי' הסמי דקרבו ופסקו וספיר מוספק' ל' ודו"ק:

היוצא מדברינו מדריב"ק פליג על רבי משום דס"ל כר"ע וליכא למימר כתי' הב' וע"כ צריכין לדחוק כפי' הא' דעולת תמיד הוי והי' מקריבין אחר תמיד של ב"הע' ולס"ו מבואר קוסי' החכם הכ"ל בטוב טעם' לדדרכה דבזה מדויק מה שהפיץ רבי לריב"ק וכי מכאן אתה למד דייקא' דבדלתיא לסיטתו דס"ל כר' ישמעאל דב"כ לא אסתרי במדבר ידע צעמנו דלמ"מ ד"ל כקוסי' החכם הכ"ל דאנטריך וסטחו סטוח לארוי דלא אסתרי ב"כ במדבר ככ"ל אמנם קוסייתו וכי מכאן אתה למד' דלסיטתך דפליג אתה עלי' וסבירא לך' דלא פסקה עבודה בזכורי' עד הוקם המטבח והיינו דס"ל כר"ע ככ"ל וא"כ ספיר קמי' לדידך והלא כבר נאמר וזנחת וכו' וק"ל:

לפרשה הב"ל

יבמות דתי' ת"ר גר ממל ולא טבל' ר"ח אומר ה"ז גר' טכן מליבו בבהותינו' ממלו ולא טבל' טבל ולא מל' ר' יהושע אומר ה"ז גר' טכן מל' בבהותינו' ומסיק סס בטבל ולא מל כ"ע ל"ס דנהכי' כי פליגי במל ולא עכ"ל ר"ח יליף מאבות

באמהות ע"כ טבילה נמי הוי דאין הזי' בלא טבילה
 חלל דרך אח"ל קאמר דלא הוי הזי' ח"כ בימי
 נכנסו תחת כנפי הסכינה. וע"כ בטבילה עכ"ל
 וקסי' ל' לפ"ד הרשב"א אכתי לר"א דאיהו נמי נוודה
 דטבילה באמהות הוי וכמ"ס תוס'. וק' לר"א
 מנ"ל הא דליכא למימר כמו דאמרינן לר"י דא"כ
 בנזאי נכנסו תחת כנפי הסכינה הא י"ל בהזאה.
 ולדידי' נסתר תי' הרשב"א כיון דאיהו לית ל' אין
 הזאה בל"ט ככ"ל ונ"ע לכאורה. אמנם לדידי' נראה
 די"ל עוד ממשעות הגמ' לת' הש"ס דר"י יליף
 טבילה באבות מקרא דויקה משה וכו' וקאמר
 וגמירי דאין הזאה בל"ט וז"ק וסבר ר"י אין הזאה
 בל"ט משמע דגמירי הכי לכ"ע ואיך ינוא דר"א
 פליגי בהא. לככ"ל דבאמת ר"א לא פליגי בהא דאין
 הזאה בל"ט אלא טעמא דידי' דס"ל כפי' הת"א
 הכ"ל דהזי' הוי על המזבח לכפר על עונא. ולא
 הוי הזי' כלל על העם ובהא פליגי וקאי הסגי'
 דיומא אליבא דר"א וזהו הכריח הת"א לפרש כן
 אליבא דר"א ודו"ק:

מאבות ור"י ס' באבות נמי טבילה הוי מנ"ל אלימא
 מדכתיב לך אל העם וקדשתם היום ונחר וכבסו
 שמונחם. ולגמ' משום נקיות בעלמא אלא מהכא
 ויקח משה את הדם ויזרוק על העם וגמירי דאין
 הזאה בלא טבילה. ור"י טבילה באמהו' מנ"ל סברא
 הוא דא"כ בונה נכנסו תחת כנפי הסכינה.
 והרמב"ם כ' פי"ג ונה"ל א"כ בנ' דברים נכנסו
 ישראל לברית תחת כנפי הסכינה וכו'. וטבילה ה'
 בנודבר קודם ת"ח סגמאר וקדשתם היום ומחר וכו'
 והיא תנונה שהוא כפי הס"ד בגמ' ודחה ילפותא
 זו כדאמר ודלמא משום נקיות בעלמא. ויותר
 הו"ל להביא כדנוסיק מויקה משה את הדם וכו'
 ועהתימא על כושאי כליו סלא הרגישו בזה וכ"ל
 ע"פ פשוט:

דהנה ביומא דף ג' פליגי ר"ל ור"י דר"י יליף
 פרישה ממלואי' ור"ל יליף מסיני אל"ל ר"י
 לר"ל. בשלמא לדידי' היינו דחכי' זה וזה נוזין עליו
 כל ז'. אלא לדידך דילפת מסיני הזאה בסיני מי
 הוי וכו' תוס' וא"ת והא' הוי בסיני הזאת דס'
 דכתיב ויקח משה את הדם ויזרוק על העם.
 וכדחקו סס' ול"כ פשוט עפ"י טראיתי בתרגום
 אונקלס. פ' משפטים ע"פ ויקח משה וכו' וז"ל
 ונסיב משה ית דמא זריק על מזבחה לכפר על העם
 וא"כ אפשר לומר דסוגי' דיומא ס"ל כפי' הת"א
 וא"כ לא הוי כלל הזאה על העם ופירך ספיר הזאה
 בסיני מי הוי על העם דליף מיני'. הזאה על
 הכהן. ולפ"י ז"ל דסוגי' דיומא ס"ל כהס"ד דס"ס
 ביומא דילפינן הזאה באבות מוקדשתם היום
 ומחר וכבסו שמונחם. ולית להו כדדחי. התם
 ואינוא משום נקיות בעלמא. וא"כ ממה דחזינן
 דהקשה ר"י לר"ל. הזאה בסיני מי הוי ור"ל קיבל
 קופייתו רק דהסיב משום מעלה בעלמא. ע"כ
 תרווייהו אית להו כתי' קונא ביבמות הכ"ל וע"ז
 סמך הרמב"ם להביא ילפותא מוקדשתם היום
 ומחר וק"ל:

שער
 לפרשת משפטים
 הקטן

אירא במדרש בכל עילי אזלינן ב"ר דכתיב ונכה
 אביו ואמו כתיב אביו וכתבי' אמו ר'
 יהודא אומר א"ל כתיב ונקהה ונזרעה זרע בזנין
 שהבעל ונוקהה מעון הניס בודקין אין הבעל מנוקה
 מעון אין המיס בודקין את אשתו. והנה כבר עמד
 בדברי המדרש הזה אהמ"ז זל"ל בשער אשר פ' זו.
 וע"ס במאי קפי' כוונת הת"ק ור"י דת"ק דדרש
 דאזלינן ב"ר ומכה אביו ואמו בא לבאר קוסי'
 העולם דלמא מיירי בהסקה אותה והמיס לא בדקו
 וא"כ אביו הוא בודאי ולכך אמר דכתיב אביו וכתבי'
 אמו ומדאילן טריך אביו ע"כ לארוי אף דאביו לאו ודאי
 וא"כ ע"כ לא מיירי בהסקה את אמו דא"כ הוי אביו
 ג"כ ודאי. ור' יהודא אמר בלא"ה ל"ק מידי קוסי'
 העולם דאף בהסקה אותה ולא בדקו הניס ליכא
 ראי' דאביו ודאי אי נימא דחייטינן לנעוט לזולי
 אין הבעל מנוקה מעין. ולכך לא בדקי מיא עכ"ל
 וע' במאי שהאריך לבאר במאי דפליגי ת"ק ור"י.
 וגם אכתי אלק בעקבותיו בזופן אחר לבאר במאי
 דפליגי ת"ק ור"י דר"י לסיטתי' אזיל ולכך הולך
 לומר תי' אחר על קוסי' העולם משום די"ל אזיל לא
 הוי הבעל מנוקה מעין ס"ל. דהנה לכאורה לית'
 מאי דתי' אמ"ז מ"ז זל"ל על קוסי' העולם ה"ל דאי
 מיירי

אמנם לאחר העיון אפשר לומר דאין הסוגיית
 חלוקת כלל. דהנה כ' התד"ה ור"י
 באמהות טבילה מנ"ל וז"ל אפי"ג דאית ל' אין
 הזאה בלא טבילה סמא הנשים לא ה' בכלל הזאה
 ח"כ משום ר"א אלטרין האי טעמא משום דאיהו נמי
 נוודה דטבילה לחוד סגי וכו' דלית ל' אין הזאה
 בל"ט עכ"ל והנה הרשב"א בהדומי' כ' וי"ל הא דאמר
 דא"כ במאי נכנסו תחת כנפי הסכינה וק' ל' דלמא
 בהזאה. ויחא' לי לכשתמלא לומר דהזי' הוי

דהנה באמת י"ל הק על הנהו בני קרייתא ועל רב הסדא אמאי לא הטיגו לפרט כדברי ר"ם שהוא תי' פשוט על קושייתו. גם קשי' אחרונו של רב הסדא דמתרץ דמספת כרובים קחסיב. הא בפ"ד ממס' כלים פליגי ר"מ ור"י ר"מ ס"ל כל האמות דמקדש ה' ביכונית היינו בת טסה טפחים ור' יהודא ס"ל דאמת הבני' בת חמשה טפחים א"כ לרי לא יתכן תי' סג' ר"ח כלל דהרי הכרובים ה' עשרה אמות של ה' טפחי' ולא החזיקו בכוחל סאמותיו בת ר"י טפחים כ"א טונה אמות וצ' טפחים וא"כ נשאר בכוחל למעלה בגובה מטפת הכרובים כ"א אמות וד' טפחים ובקרא כתיב עשרים אונה קומתו וכ"הג קסי' לן אחי' רס"י דהאיך אפשר לומר דק"ק ה' גבוה רק עשרים אמה דהא גרסי' במס' סוכה דף ז' דסוכה טאינה גבוה י"ט דפסולה דמסקי סס רב ור' חנינא דמבית עולמים גמר. דכתיב והבית אשר בנה שלמה שלמים אמות קומתו. וקומת הכרוב עשר אמות ומה מזינו בבית עולמים הכרוב בשלים הבית הן עומדים מטכן כמה הוי עשר אמות דכתיב עשר אמות אורך הקדש כמה הו"ל סתין פוסכי'. תלתא כמה הוי עשרים פוסכי' דל עשרה דארון (דארון ה' קוונתו חמשה טפחים וכפורת טעח) פשו להו עשרה וכתיב והי' הכרובים פורסים כנפי' סוככי' בכנפיהם למעלה על הכפורת. קרי רחמנא סככה למעלה מעשרה עכ"ל הגמ' וא"א דק"ק לא ה' רק עשרים אמה גבוה. א"כ בבית העולמים גופא לא ה' הכרובים עומדים בשלים הבית אלא בחצי הבית ואיך יליף רב ור' חנינא האי ילפותא. דקרי רחמנא סככה למעלה מעשרה :

דהנה ידוע בכל הש"ס ובפרט בגמ' דחולין דפ"ב ע"א דר' יהודא קאמר לא תותירו ממנו עד צוקר והנותר בו' באל הכתוב ליתן ע' אחר ל"ת לומר שאין לוקין עליו וכ' רס"י טעמא דבא הכתוב וכו' הא לא"ה לקי אפ"ג דהתראה ספק הוי דס"ל לר"י הש"ס סמני' התראה. ולכך לר"י לסיטתי' דס"ל סמני' התראה ספיר קסי' קוסי' העולם הכ"ל דלמא מיירי בשתמה אמו ולא בדקו לה מים. ואעפ"כ אצטרך אביו ואלא כינעא מטוס דה"ס הוא מטוס דבטעת הכאה עדיין לא הסקה אותה ככ"ל ואשמועינן דה"ס סמני' התראה ולכן הו"ך ר"י לומר דא"ל דבלא"ה לק"ו קוסי' העולם ונטוס דליכא ראי' מזה הסקה דלמא הצעל לא הוי מנוקה מעון ככ"ל וק"ל :

מיירי בהסקה אמתו ואין המים בדקו א"כ הוי גם אביו וודאי וק' אביו ל"ל דידיעין כבר מאמו עדיין י"ל דהפסוק אחי לארוי זכה"ג כגון דהכה את אביו ואח"כ הסקה אותה ולא בדקה לה המים. וא"כ אי לא כתיב אביו ה"א דעל אביו לא לחייב כיון דבטעה סהכה את אביו לא הוי ידעינן אם אביו וודאי הוא וה"ל התראת ספק וקמ"ל דאעפ"כ חייב על אביו ולאשמועינן דהתראת ספק סמני' התראה אבל לעולם י"ל דבלא טתה גם אחר הכאה לא אזלינן ב"ר וקוסי' העולם בנ"ע ועכ"ל דרב כהנא בחולין דהוכיח ממנה אביו דאזלינן ב"ר עכס"ל דהתראת ספק ל"ש התראה :

והנה ידוע בכל הש"ס ובפרט בגמ' דחולין דפ"ב ע"א דר' יהודא קאמר לא תותירו ממנו עד צוקר והנותר בו' באל הכתוב ליתן ע' אחר ל"ת לומר שאין לוקין עליו וכ' רס"י טעמא דבא הכתוב וכו' הא לא"ה לקי אפ"ג דהתראה ספק הוי דס"ל לר"י הש"ס סמני' התראה. ולכך לר"י לסיטתי' דס"ל סמני' התראה ספיר קסי' קוסי' העולם הכ"ל דלמא מיירי בשתמה אמו ולא בדקו לה מים. ואעפ"כ אצטרך אביו ואלא כינעא מטוס דה"ס הוא מטוס דבטעת הכאה עדיין לא הסקה אותה ככ"ל ואשמועינן דה"ס סמני' התראה ולכן הו"ך ר"י לומר דא"ל דבלא"ה לק"ו קוסי' העולם ונטוס דליכא ראי' מזה הסקה דלמא הצעל לא הוי מנוקה מעון ככ"ל וק"ל :

שער אשר

לפרשת תרומה

ב"מ ז"ח ע"ב ר' חנינא נפק לקרייתא (פירש"י לעיירות) רמי' לי' (היינו בני העיירות) קראי הדדי כתיב והבית אשר בנה שלמה טסים אמה ארכו ועשרים רחבו ושלמים אמה קומתו וכתיב ולפני הדביר כ' אמה אורך וכ' אמה רוחב וכ' אמה קומתו א"ל כי קחסיב מטפת כרובים ולמעלה קחסיב וכו' ע' ברס"י וי"ל אמאי התתינו לשאלו טאלה או עד טבא ר' חנינא למקומם וכן הלשון רמי' לי' מטעם דדייקא דווקא לרדי' הוא דקסי' קוסי' או. וכראה לבאר :

דהנה החום' סס ד"ה כי קחסיב וכו' כתבו וז"ל צפי' המקרא סיר"טי דתקרת עלית התיכל הית' גבוה משל ק"ק יגמר אמות ולא עיין כלל כאן עכ"ל. ודאי לכל מוסכי' להתללל אחר רס"י דלא לשווי' כטועה. לכן ינעתי לפרט דבריו על ככון :

אמנם נ"ל דהנך תרי קוסי' הכ"ל תדא באיך מתרנא. דהנה מס' בסוכה פריך הגמ' חילפותא דרב ור"ה הכיחא לר"מ דאית לי' כל האמות שהי' במקדש ה' ביכונית אלא לר"י דאמר אמות הכלים ה' טפחים מאל' ארון וכפורת כמה הוי חמני' ופלגא פשו ליהו חד סרי ופלגא איננא סוכה עד דה"ל חד סרי ופלגא. ומסיק אלא לר"י הלכת' גמירי לה ע"ש ולפ"ז א"ס דוודאי לר"י דל"ל הלכת' גמירי לה וא"כ אף דלרדי' ליכא למימר כתי' ר"ח מטפת כרובים ולמעלה הוא דקחסיב. דהרי ס"ל דאמות הכלים בת ה' טפחי' וכשאר מטפת הכרובים כ"א אמות וד' טפחי' ככ"ל נגד זה לר"י ספיר י"ל כתי' רס"י דק"ק ה' גבוה רק עשרים אמה ול"ק קושייתנו הכ"ל דא"כ גם בבית העולמים לא ה' הכרובים

חוט לפרשת תרומה המשולש

לפרשה הנ"ל

ברש"י והוא ספרי וז"ל ועורת תחמים תחם מין חי' הי' ולא הי' אלא למעשה הקושי' מפורסמת' מדוע חפס רש"י דברי הספרי והוא נגד חלמודא דין' בסבת כ"ע ע"ב דגרסי' התם אוור הי' ר"ג תחם טהי' בימי תסה דבי' בפ"ע הי' ולא הכריעו בו חכמים אי מין חי' הוא או מין בהמה הוא ע"ס ועיי' בס' אור יקרוח בפ' זו :

ונ"ל להליץ בעד רש"י ומחילה נקדים קושי' ט"כ בסו"ת בית יעקב סי' מ"א אהא שאלונו סס בסבת ואלא הא דתנא רב יוסף לא הוכסרו למולכת שנים אלא בהמה טהורה בלבד לנאי הלכת' וכ' התוס' טס לא בעי למימר דלחי' לאשמעין דתחם טהור הי' דעשמע דלחי' לאשמעין סוס לורך הוראה בזה עכ"ל' ומקשה בסו"ת הנ"ל נוהא דאמרינן ביבמות ק"ב ע"ב אר"י אומר רב סנדל התפור בסל פשחן אין תולין בו שנאמר ואנעלך תחם פיר' סי' דכתיב ואנעלך תחם דלא קרי' כגל עד טיהא כולו של עור' וכ' התוס' סס וז"ל מכלן אומר ר"ת סדרך טיהא מנעל של חליה מעור בהמה טהורה עכ"ל ולפ"ז בודאי הא דתני רב יוסף לא הוכסרו למולכת שנים וכו' לאשמעין דתחם טהור הי' הוא ודאי צירך הוראה דלפ"ז אין חולצין אלא מעור בהמה טהורה נמשו דכתיב ואנעלך תחם ע"כ' ונ"ל לתרץ קושי' זו :

עפ"מ דבסבת דס"ה ע"ב אומחי' דהקוטע יולא בקב סלו' לנורין בגמ' א"ל רבא לר"כ היכי תנן א"ל לא ידענא הלכת' מאי א"ל לא ידענא אומר א"ר יוסף אין הקוטע חכן וכן אמר רב הונא' תו' אמרינן התם מחני רב חכן בר רבא לחייא בר רב קמי' דרב בקטינא דבי רב' אין הקוטע יולא דר"מ ור"י מתיר ומחוי' לי' רב איפכא' והרמב"ם בפ' המענה וכן הרא"ם גורם הקוטע יולא דר"מ' ור"י אומר' וכן הגי' בכל הספרים שלנו במחני' והרמב"ם וסוה"ר"אם סיימו והלכה כר"י דאין הקוטע יולא' וכ"ס הרמב"ם פ"ט מהל' שבת והקסו עליו דבשלמא הא דתפס הגירסא דאין הקוטע יולא ניחא דאף דר"כ הסיב לא ידענא נ"מ פסק הוא כרב דמחוי' איפכא כנ"ל אבל למה פ' הלכת' כר' יוסי כיון דר"כ הסיב לא ידענא וצנתי' לא כפסק הלכת' כנאן א"כ מנ"ל להרמב"ם לפסוק הלכת' כר"מ לאוסר :

אמנם נראה דזה דבר פשוט דזה ודאי אין ספק דר"ע ור"י הלכה וביעוקו עמו כדאמרינן בערוצין

הכרובים בשלים הבית אלא בחצי הבית ולא א"ס סנוי' דרב ור"מ הכ"ל דהא לר"י בלא"ה לא ניחא הך ילפותא דידהו כדמקשה הגמ' וז"ל דגמרא גמירי להו' ולר"מ דאליב' דר"י תרנו רב ור"ח דילפינן מבית עולמים דהכרובים בשלים הבית הי' עומדים אליבא דר"מ באמת לא אמרינן כפירס' בחומם אלא דלדידי' ספיר י"ל כתי' רב חנינא דמספת כרובים קחטיב' דהא ר"מ ס"ל באמת הכלים בת' ויוטפחים והכרובים החזיקו בכותל במכוון עשרה אמות בת ו"ו טפחים' וכסאר בכותל מספת כרובים ולמעלה עשרים אמה :

ומבמילא מחורן היטב קושי' תוס' על רש"י דרס"י בפ' המקרא פי' לפי ההלכה דקיי"ל ר"מ ור"י הלכה כר"י ואמת בת כלים הי' טמחים' וליכא לעימר כתי' הגמ' משפת כרובי' ולמעלה קחטיב רק אליב' דר"י ספיר י"ל כתי' רש"י דק"ק הי' גובהו רק עשרים אמה ובאמת גם בבית העולמים לא הי' הכרובים בשלים הבית רק בחצי הבית והא דאינו קרי סכך בפחות מעשרה לר"י בלא"ה ז"ל דגמרא גמירי להו' כדמסיק הגמ' וז"כ דברי רש"י מיוסדים על אדני פז' (ואף שהרמב"ם פ' בהדי' הלכה כר"מ ע' בחו"ט בפ"א נוהל' כלים פ' דהרמב"ם לעטעני' חזי' לפ"מ דכ' סס וכתן לאורכו פל שלחן דמזה מוכח דסתם לן תנא כר"מ אכן סיי' סס הת"י"ט דלפי' התוס' הא ליחא ור"כ לא סני לן לומר דרס"י ס"ל כפי' התוס' וא"כ הדרינן לכללא דר"מ ור"י הלכה כר"י :

ולפ"ז מובאר היטב מאמר הנ"ל דודאי הכהו בני קרייתא מעולם ל"ק להו רומי' דקראי הדדי דהס"ל כתי' רש"י דק"ק הי' גובה רק עשרים אמה ול"ק מומחי' דסוכה דמנ"ל דפחות מ"ד פקולה דהס"ל כיון דבלא"ה לר"י ז"ל דהלכת' גמירי לה כדמסיק הגמ' א"כ גם לר"מ אמרינן דהלכת' גמירי לה רק סהם שאלו לר' חנינא לשיטתם דמחרץ טעמא דר"מ דילפינן מבית עולמים וס"ל דלר"מ לא אמרינן הלכת' גמירי לה' וא"כ לדידי' ליכא למימר כתי' רש"י דק"ק הי' נמוך מהיכל דא"כ הכרובים בחצי הבית עומדים ולכך לדידי' רמו ספיר קראי הדדי' וע"ז ספיר משני להו ר"ח כיון דעיקר קושייתכם לדידי' אליב' דר"מ דל"ס תי' רש"י הנ"ל וא"כ לר"מ ספיר י"ל כי קחטיב משפת כרובים ולמעלה דהא לר"מ גם הכרובים הי' עולין לעשר אמת במכוון דס"ל לכל האמות בת ו"ו טפחים וק"ל :

חוט לפרשת תרומה המשולש מב

ועפ"ז יתרון דברי רש"י הנ"ל בחומש דהנה בס' אור יקרות כ' על דברי רש"י זמ"שכ דתחם מין חי' הוא ולפי טעה הי' וגנבו' משום דק' לרש"י דפי' דמין חי' היא וע"כ חי' טהורה היא ולא הוכשרו לנולכת שמים אלא בהמה טהורה א"כ למה לא מנו אותה ב' חיות טהורות לידע לדורת שהיא טהורה לכן פיר' שפי' לפי טעה הית' וגנזה ולכן לא חשבינה עכ"ד' ולכאורה גם ע"ז קאע"כ סגנזה ולפי טעה הית' ראוי הוא למחשב' בין הטהורים לידע שהיא טהורה' דכ"מ לדינא דר"ת הנ"ל' רק דלשיטת רב יוסף לית כלל לדין דר"ת הנ"ל וא"כ י"ל דספרי הנ"ל ס"ל כרב יוסף אליב' דר' יוסי וא"ש דברי האור יקרות הנ"ל:

וכזה מביאר היטב מ"ש סס בגמ' דשבת אומר ה' ר"מ תחם שהי' בימי מטה ברי' בפ"ע וכו' למה מדייק אומר ה' ר"מ ולא קאמר אור ר"מ וכו' כלישנא דעלמא:

ונראה דה"פ אומר ה' ר"מ כבר בנקה' אחר דהיינו במחתי' דשבת דאין הקיטע יולא משו' דס"ל ואכעלך תחם דווקא דהכי ס"ל לרב יוסף אליבא דר"מ וא"כ ספיר אחי' מיני הוראה אי נימא דחי' טהורה היא דהיינו דין דר"ת הנ"ל ולכך קסי' ל' אי כדברי הספרי הנ"ל אמאי לא חשבינהו בזהדי חיות טהורות דאף דכאמר לפי טעה הית' הא נ"מ לדינא דר"ת ה"ל לדורת ולכן פליג ר"מ ואמר דברי' בפ"ע הוא ולכן לא מני לה:

ורפ"ז מתורץ התמי' על רש"י דהא דקאמר אומר ה' ר"מ היינו ר"מ לשיטתו רש"י תופס כדברי הספרי שהוא לר"י דהלכת כוותי' ודו"ק:

שער המים

לפרשת תרומה

אית' במדרש באותו פרק שהקדימו ישראל כעשה לכשמע אומר הקב"ה ויקחו לי תרומה' ותמוה' ונ"ל לבאר בדרך קצרה:

דהנה פי' רש"י ויקחו לי תרומה לי לפני וכו' בס' כתובת אור' לבאר פיר' שפי' עפ"מ דאית' פ' אלו עוברין ר' אביא רמי כתיבזה שמי וכתיב זה זכרי אר"ל אחר הקב"ה לא כשאני ככתב אני נקרא אני נכתב ב"ה ונקרא באדני' הרי דשמי היינו הוי ככתיבותי' ואית' בפ' אלו נאמרין בתקדש ה' קורין השם ככתיבותי' ובגבולין כקריאתו והו' כוונת הכתוב ויקחו לי תומיה לי לשמי שפי' חרומה זו תעשו מקדש ויהי נקרא שמי ככתיבתו עכ"ד פ"ח:

בפרובין אלא דרבא רצה לידע הגירס' במחתי' והסיב לו לא ידענא' ע"ז סאל לו הלכת' מאי וכוונת' שפי"ז יודע לו הגירס' במחתי' דוודאי כפי אשר יהי' מקובל ההלכה לר"כ זו היא וודאי דעת ר"י דהלכת' כוותי' וא"כ ר"כ גם זה לא ידענא וממילא א"ש נמי פסק הרמב"ם כיון דהוא תופס הגירס' במחתי' הקטע יולא ור' יוסי אומר נהא דמחוי רב איפוך כנ"ל וממילא גם רב פוסק כר"י דהלכת' כוותי' ככ"מ וק"ל:

אמנם יש פוסקים שפסקו כר' יוסף דאמר הגירס' אין הקיטע יולא ור"י מחיר ולפי"ז הלכת' כר"י דמתיר וכתבו סכן נוטמע מרש"י סס' ולכאורה יש להסיב ע"ז מגמ' דיבמות הנ"ל מומ"שכ תחום' סס ד"ה ואכעלך תחם' דרב דאמר סנדל התפיד בפסחן אין חולצין בו ס"ל כרבנן דפליגי אר"מ בקב' הקיטע וטעמייהו יתום דבעינן תחם דווקא ולר"מ לא בעינן אלא נודי דמגר עכ"ל אלמא דפסק הגמ' כר"י דס"ל אין הקיטע יולא ולהתוס' הגירס' במחתי' הקיטע יולא ור"י אומר וא"כ קסי' על הכך פוסקים דס"ל כר"י דמתיר:

אולם דבאמת מזה אין הכרע דתחם ביבמות רב הוא מרא דהאי שונעת' והוא לטעמי' אזיל דמחוי איפוך דהגירס' היא דר"י אומר א"כ לשיטתו ר"י דהלכת' כוותי' ס"ל דתחם דווקא כמ"שכ תחום' אבל להכהו פוסקי' דפסקו כרב יוסף שהגירסא היא ר"י מתיר א"כ לר' יוסי דהלכת' כוותי' תחם לאו דווקא באמת לית' להאי דיבא דרב אלא דמותר לחלץ גם כסנדל התפיד בפסחן דמגעל לאו דווקא כנ"ל ועפ"ז מדויק היטב לשון ההקדמה אלא הא דקאמר רב יוסף וכו' דק' דכיון דמילתא דרב יוסף לא הוכשרו מחתי' בזרייתא ה"ל לאקשו' מזרייתא' אבל לדברינו ה"ל מתורץ דעל הזרייתא לק"מ די"ל כקושיא הבית יעקב הנ"ל דאית' מזה הוראה לדין דר"ת הנ"ל ולהכי דייק ומקשה להא דתני רב יוסף וכו' דייקא דלשיטתו וגרסתו במחתי' לר' יוסי דהלכת' כוותי' כנ"ל ואכעלך תחם לאו דווקא באמת ליתא להאי דיבא דרב דהא דסנדל התפיד בפסחן וכו' ור"כ ודאי קסי' למאי הלכת' וכו' וא"כ מתורץ היטב קושי' הבית יעקב הנ"ל וק"ל (אמר הונגיה האף שגלחתי כדפס כעין זה לתר' קושי' הב"י הנ"ל בס' תשנת דר"ע צטס אומר בל מיהודא רק משכה לא זזה מתקומיה וכבר ידוע לי מחדושי' אלאמ"ז זנ"ל שכבר סדרום קודם שדפס ס' משנת דר"ע:)

אמנם כס' ר"ה מבוחר קוטי' ר' אבינא דלא כתי' ר' אבהו והוא דשני מורה ע"ס י"ה ושמי עס י"ה גי' סס"ה כגד סס"ה ללוין זכרי מורה ענ ו"ה ורזי זכרי עס ו"ה עולה ר"ה כגד רמ"ח מ"ע ולבאורה נכתר פי' זה ע"פ מ"ס המפרשי' דלכך אמרו ישראל נעשה ונסמנו והקדיונו נעשה דנעשה רותו לעשין ונסמנו רותו ללוין ילרנו דעשה קודיות ללוו ולכך דוחה ע' לז"ת הקדיונו כעס לכשנעמי ולפ"ז אי כינא כפי' ראשית כתיבה הכל' הל"ל זה זכרי זה שמי זכרי מרגע על עשין ה"ל להקדים אע"כ כתי' ר' אבהו דזה שמי בכתיבותו זה זכרי בקריאותו וא"ס ויקחו לי לשמי כפי' הגאון הכל' ולפ"ז מבוחר המדרש בלוחו פרק טהקדיונו נעשה לכשנעמי דמיני' עובד כתי' ר"ל הכל' דשמי היינו בכתיבותו אמר הקצ"ה לנוסה ויקחו לי תרומה דהיינו לי לשמי ככ"ל ודו"ק:

שער

הקמן

לפרשת תרומה

במזר דבר אחר ויקחו לי תרומה בשעה שאמר הקצ"ה למטה על עסקי העשכן אמר לפכיו רב"שע יכולין הם ישראל לעשותו א"ל הקצ"ה אפי' אחד מישראל יכול לעשותו שנאמר מאת כל איש אשר ידבנו לבו (ופי' היפ"ת דאיס ל"ל) אמרו רבנ' אף צמון סהי' יורד לישראל הי' יורדין זו אבנים טובות ומרגליות והי' הגדולים שבהן פי' הנשיאים צאים ומלקטין אותן תדע שכן הוא שנאמר והם הביאו אליו כדבה צבוקר צבוקר וכי צבוקר מביאין ובלהרי' לא מביאין אלא עננה סהי' יורד לה' המן צבוקר וכה"ל והנשיאים הביאו וגו' עכ"ל וראוי הוא ליתן דבק טוב ליתן המתך וקיסוד ע"פ רבנו לוי"ט מקודם דאפי' א' מישראל יכול לעשותו: **ונראה** עפ"י שמלאכי בכתבי אה"מ זכ"ל לבאר על המדרש הנ"ל דררם מהא דכתיב כל איש אשר ידבנו לבי דהך יתגור דאיס אחי לארוי אפי' אחד יכול לעשותו דלמא איס אחי למשטי אשה שלא יביאו הם כדנהו ותי' עפ"י דאית' בשבת דילפינן איסור הולאה בשבת מקרא דויעבירו קול במחנה וגו' דלא תפיקו מרהי' לר"ה וממאי דבשבת הוי דלמא בחיל הוי ומסיס דשלימא עבידתא יליף העברה העברה מיהב ע"ס יכ' החוס' אף דהולאה הית' במשכן אי לאו דכתיבה לא הוי מחייב' והקמו המפרשי' דהרי כבר כתיב במן אל ילא איס ממקומו וכו' ודרסינן חיסוד הולאה וא"ל למאי הולרנו להעביר

קול במחנה וגם לפי האמת דמסיק דר' אנוח בר"ה הלכת' גמירי לה וא"כ בודמי תווה למאי ה לרכו להזהיר לא תפיקו מר"הי לר"ה ותי' הנופרשי' דהולרנו להזהיר בזהלחת מלכת המשכן דסד"ל דע' דמלאכת הנושכן ידהה שבת ולבאורה קטי' דהא לזה ל"ל קרא דמהיכי תיתי כינא דע' דמלאכת המשכן דוחה ע' וג"ל דשבת דהא שבת איס בה ע' ול"ת וכה"ל מקמי הגמ' בב"מ דף למ"ד ע"ס א' חכן לפתש"כ החוס' בקדושין דחשה ויכל לשרוף קדשים ב"ט להך טעמא דאי' סורפי' משום ד"ט ע' ול"ת הוא ואין ע' דל"ת וע' אכל גבי אשה דפס"ה נעשה וחיב' רק ל"ת לחודא ע"ס ומ"כ ה"ה ד"ל דהולרנו אזהר' גבי ומלאכת הנושכן דאל"ס היינו אפי' גבי נשים שלא יוניאו בשבת דלא כינא דע' דל"ת כיון דליכא עשה גבייהו ולפ"ז מומילא מוכח דלא אנועטו נשים מומלא חיס שלא יביאו כדבה ולכן הוכח המדרש ספיר דאיס אחי לארוי אפי' א' מישראל יכול לעשותו עכ"ד אה"מ זכ"ל:

והנה אית' בצע"הט ויעבירו קול במחנה בשבת הית' ע"פ חשבון דבארנו סנה חל י"הכ ציו' ג' וממחרת י"הכ התחילו להביא וכתיב הם הביאו אליו כדבה צבוקר צבוקר אית' במדרש מלמד מהביאו לשני צקרים סהוה ה' ו"יו וביוס השבת העבירו קול במחנה שלא יביאו עוד ע"ס א' חכן החוס' בב"ק ס"פ מרובה כתבו שחל י"הכ אותו סנה ציו' ב' כי ע"כ מרבה בחנוכים ציו' ב' והי' וא"כ לדעת החוס' ע"כ ל"ל הא דהעבירו קול במחנה ציו' ו"יו הי' ועכ"ל כהס"ד דהי"ס דבחול הי' ושליומא עבדת' וא"כ אינו עיכרת כלל לומר דהכרזה הי' בשביל נשים שלא יביאו בשבת דהא ההכרזה הי' בחול וא"כ ספיר י"ל דאיס ל' עמ נשים חכן כ"ן לדרשא של המדרש הנ"ל צבוקר צבוקר מהביאו לשני צקרים וע"כ הי' הכרזה צע"ש"ק אכל לפי דעת המדרש הנ"ל דקרא דצבוקר צבוקר אחי לארוי מהביאו ממה סירד צבוקר צבוקר ומ"כ ספיר י"ל דהכרזה הי' בשבת וכבר מוכח מה דלא אנועטי נשים ככ"ל ולפ"ז ומבוחר ההמשך המדרש:

דהמדרש אמר מאת כל איס מוכח דאפי' א' מישראל דסובר כד"ת החיס' ד"הכ הי' אז בשני בשבת וע"כ לא הי' הכרזה בשבת וא"כ ק' דלמא איס למעט אשה ולכך אמר ורבנן אמרו צבוקר צבוקר דיומה סירד המ' הביאו וא"כ עדיין י"ל דהכרזה הי' בשבת וכבר מוכח דלא נמעט נשים מדהולרנו להזהיר איסור הולאה וע"כ

וע"כ נכמים כחזונו הנ"ל וע"כ ר"מ אהי לרבות
אפי' ה' וישראל וק"ל:

אשר

שער

לפרשת תצוה

מנחה דמ"ט לא הקריבו בנקר כבש יקריבו בין
הערבים ומסקס דף כ"ח ע"ב דחסורי
מחסרה וה"ק לא הקריבו בנקר לא יקריבו בין
הערבים (ור"ל דהף פל ב"הע לא מקריבו בנד"א
עלא כחמך המנחה חבל כחמך המנחה יקריבו בין
הערבים מה"ת דת"רוחת הכבש השני תעשה ב"הע
שני ב"הע ולל רשון ב"הע (ופיר"ש בתינוך כחב
בפ' חלוה את הכבש האחד תעשה בבוקר ואת
הכבש השני וגו' ומדרש קרא אם את הכבש תעשה
בבקר הוכשר שני לעשת ב"הע חבל כחמך אפי'
דחשן ב"הע דכתיב בפ' פנחס ואת הכבש השני
תע"ה ב"הע כונחת הבקר ובהוא קרא ל"כ את
הכבש האחד וכו' וחכ"י בספרי ההוא קרא למה
כאמר הלא כבר כאמר למעלה בהוא פרעה את
הכבש הא' וגו' שני היא מקריבו אע"ג דלא
הקריב ראשונה) וכ"ע"כ ב"הע ז"ל מקחין העולם
דהרי גם בחינך כתיב שתיאות הכבש השני תעשה
ב"הע אחר סכבר כאמר תחלה את הכבש אחד
תעשה בבקר וגו' ואפ"ה ס"ל דלא קרב אה"כ קרב
על שחרית והיא קוטי' עלימה נתי' דהחם י"ל דקע"ל
דכבש ב"הע נמי טעון מנחות ונסכים כמו מנחות
ונכסים בבקר דחינוך חבל בפ' פנחס הקרא
מיוחד כיון דכבר גלי גבי חינוך שאין להלק מהיכי
חיתי כחלק בענין מנחת ינסכים לדדמ' כיון
דקאמר בחינך בהדי' עילת תמיד לדורתיכם ומין
לההיות דה"כ לא ה"ל לנכזבי בפ' פנחס כל
הפרעה דכבר תי' בספרי והביאו רש"י בחומש בפ'
פנחס ובחד גילוי סני מדגלי פעם אחת לדורת
וחינך שוין ה"ה בכל אינך אע"כ לאררי דאפי' ראשון
ב"הע עכ"ד והנה צומח"כ דבריו אין להם שחר'
דמ"ט דהחם י"ל דקע"ל דכבש ב"הע נמי טעון
מנחות ונסכים הא אחר שזאמר סס תחלה את
הכבש האחד וגו' ואת הכבש השני וגו' כתיב
ועמדו סולת כלול צמון ונסך רביעת ההין יין
לכבש האחד ובחר הכי כתיב ואת הכבש השני
תעשה ב"הע כענחת הבקר וכנסכו וא"כ אדרבה
עיקר דין למנחות ונסכים כמון לכבש השני דב"הע
ומהיכי תיחי ה' ה"א לומר דקאי רק אכבש א'
בבקר ולא קאי אדממין לי' אכבש על ב"הע דנינוח
דלגטרין למכתב ע"הפ ואת הכבש השני וגו' לעימרא

דאפי' בטל ב"הע לריך מנחה ונסכים גם מ"טכ
כבר תי' בספרי הובא בר"מ בחומש אדרבה זו
לשון רש"י סס ב"הע את הכבש האחד וגו' אע"פ
סכבר כאמר בפ' תצוה וזה אשר תעשה וגו' היא
הית' אזורה לוימי המליאים וכלן לדורת עכ"ל
ומ"טכ דכתיב בהדי' כתיב לדורתיכם כבר הקשה
החזקוני על רש"י הנ"ל ומייטבו כמו סהביאו בעל
יודה לדרך בפ' פנחס ע"ג מלבד שאר צמנות ס"ט
על דברי בעל ב"הע הנ"ל גם צתי"ט וכלאן קדמי'
דחקו לתרץ קוטי' ובכולן לא ימצא הנוטי' ישוב
נכון לכן ינעתי ומלאחי ליישב קוטי' זו בס"ד :

עפ"כ דגרסינן ביומא דל"ד ע"א ת"ר ונסכו
רביעת ההין לכבש האחד למוד על שחרית
משל ערבית פיר"ש גבי תמידן כתיב ולימד על האחד
שיטעון כסכיו ומבו האחד הוא על ב"הע דהא
נייני' סלוק אלא דילמוד שחרית משל ערבית רבי
אומר ערבית משל שחרית ב"הע לרבען הא' בתמיד
על ב"הע הוא דכתיב אלא לרבי מ"ט אמר רבה
בר עולא א"ק ונסכו רביעת ההין לכבש האחד
איזו כבש שנאמר בו אחד הוא אומר זה תמיד על
שחר דכתיב ב' את הכבש האחד וגו' ורבען ההוא
אחד מיוחד שבעדו' והנה לכאורה קטי' לרבי
דס"ל דמה שנאמר האחד לאריו דקאי על של שחר
א"כ למה קאמר צאמת ילמוד על ערבית משל שחרית'
הא אדרבה האחד עינעט ערבית ותו דא"כ האחד
ל"ל כיון דצאמת ילפינן זה מזה' וכה"ג קטי'
לרבען מנ"ל דלמא לכבש האחד אתי ללמוד דהאי
וכסבו אינו אלא צמנת של שחר דכתיב ב' האחד
כדררס רבי' ואי נסברא קאמר דקרא דונסכו
קאי אדממין לי' על של ב"הע כפי' רש"י א"כ מנ"ל
לומר דילמוד על שחרית משל ערבית אימא דוקא
קפיד קרא בטל ערבית :

אמנם ראיתי להחוס' סס סכחבו ב"הע רבי
אומר וכו' וז"ל כ"ל דאיכא בינייהו לייבזר
עלא ה' להם נסכים אלא לאחד מהן דלנו"ד דגומר
שחרית משל ערבית א"כ ערבית עיקר ויקריבם
ב"הע ולמ"ד דגומר ערבית ומשחרית ס"כ שחרית
עיקר וכו' ע"ס' ולפ"ז ביחא דוודאי לכ"ע צעי
נסכים ערבית ושחרית ובעי נסכים בתדווייהו
מס' דמפורט כאמר אח"ז ואת הכבש השני וגו'
כמנחת הבוקר וכנסכו אלא דפליגי ביה דרבען
ס"ל כיון דהאי קרא דונסכו סמוך לך קרא דאת
הכבש השני קמא ע"כ אמרינן דשל ב"הע עיקר
ורבי ס"ל מדכתיב לכבש האחד על שחרית עיקר :

אבן לפי קמ"ו לכאורה א"כ ונ"ל להגמ' דונכחו' הכ"ל לנ"ל לפי דבנתחך המזבח אפי' לא הקריב על שחרו' יקרב כל ז"הע וניתירא דאת הכבש השני תעשה ז"הע כמנחת הבקר וגו' דכתיב צפ' פנחס כמו שפירש"י בספ פרוי. הא אפטר לומר דאטרין דאל"ה ה"א הא דכתיב ונסכו רביעה ההין לכבש האחד אחי למעט דשל ז"הע ל"ב נסכים כלל. רק דזה לית' דאוי כינא דהא דכתיב צפעס טכית את הכבש השני אחי לרבו' נסכים בשל ז"הע דלא כינא דונסכו רביעה ההין יין לכבש האחד מועט פ' ז"הע. ק' עריין לונה כתיב כמנחת הבקר וכנסכו דלא הו"ל לונכתב כ"א כנסכו צבקר לחוד דהא אחי טעות ליכא ביונחות לייכא למעטי דלכבש האחד מועט מנחת דז"הע דהא צפ' פנחס לא כללינהו רחמנא מנח' ונסכו' צפאוק אלל דבחמילה כתיב ועשירית האיפה קולח למנחה. והדר הפסיק הכתוב בקרא אחריכא עולת תמיד העשו' וגו' ובחר הכי כתיב בקרא שלישי ונסכו רביעה ההין לכבש האחד. ומהיכי תיחא נטעי במנחו' למעט מהך קרא דלכבש האחד אע"כ הוכיח הגמ' שפיר דהאי דהדר' קרא דואת הכבש השני כמנחת הבוקר אחי לארוי נמי להא דאם לא הקריב הראשון מ"מ יקריב השני וה"ה לענין מנחות ונסכים שאם אין להם אלא א"ה יקריבו לשל ז"הע אע"פ שלא מקריב לשל שחרית והסניכ צפ' פנחס שלא נאמר דין מנחו' ונסכו' צחד קרא. אבל צפ' חזוה דחרווייהו נאמרו צחד קרא ועטרון קולח בולו צטמן כתיב רביעה ההין ונסך רביעה ההין יין לכבש האחד וגו' א"כ שפיר מליכן למומר כקוסייתכו הכ"ל דאטרין רחמנא למוהדר ומדכתיב ואת הכבש השני תעשה כמנחת הבקר וכנסכו כי היכי דלא תיחא דהאי דכתיב ולכבש האחד מועט מנחו' ונסכו' חר וייהו בשל ז"הע דלא צעיין דלכבש האחד חחרווייהו קאי ולא תייתר למ"סכל מיני' הא דלא הקריב של שחר יקריבו ז"הע צפ"ע ודו"ק:

לפרשה הג"ל

חולק קליה ע"צ במתני' כמה נותנין לכהן ראשית הגז חמשים אומרים משקל ה' סלעים ציבורא וכו' כדי לעשות ממנו צד קטן. ואמריין טס עליה קל"ה ע"א כדי לעשות ממנו צד קטן מה"ע ארסצ"ל א"ק לעמוד ולטרת וגו' דבר סדאוי הוא לשירות מלי גיהו אכנט פירש"י דבתר ראשית הגז כתיב אחי קראוכו' ואכנט הוא קטן טצבגדי כהונה ויכול לעשות מה' סלעים ע"ש ואימא מעיל

תפסת מרובה לא תפסת ואינא כיפה של צנור דתיני כיפה של צנור הית' מנחת זראש כה"ג א"ק הוא ובניו דבר המזה צדעו ובניו וזין אינו צכ"ה ומקסין העולם דה"ל לתרץ מיד האי תי' על הקוסי' ואינא מעיל דג"כ הוי רק בכה"ג ובלע"ד לתרץ: **עפ"כ** דאית צגמ' דזבחי' דז"ט ח"ד כה"ג שלא טבל וסלא קידם צין צגד לצגד ועבד עבודתו כסירה וא' כה"ג וא' כ"ה שלא קידם ידיו ורגליו מן הכיור שחרית ועבד עבודתו פקולה ומטרס ר"יונתן הטעם דכתיב ורחלו ממונו משה ואהרן ובניו דבר המעבד צבניו מעבד צו סאינו מועבד צבניו אינו מעבד צו ור"י צח מוקי קרא דורחלו וגו' אהא דכל כיור סא"צ לקדם ד' כהנים אין מקדסין צו. ופירש"י משה ואהרן חרין ובניו חרין סאף משה כהן ה' צו' ימי המלואים ואינא לפרס פלוגתייה' דצמאי פליגי:

ע"פ חוס' צבוכה דף ה' ובר"ה דף ד' ובצגניה דף ט' סהביאו טס דים מפרשים דל"ס ס' זו דתפסת מועט תפסת כ"א כמו דאמריין בעלמא יומים סנים רבים שלסה דח"ת רבים ד' לא כלתה מדתה דמונא עוד יותר הרבה בלי סוף אבל במקום שכלתה מדתה ל"ס ס' זו. וי"ע אף במקום שכלתה מדתו מחייקין הנועט לעולם וסיימו טס דכת"ב יס תכאים צזה ומציאין ראי' מגמ' דילן דס"ל ע"כ כס' טני' מהא דאמריין טס בר"ה ובצגניה. דעצרת י"ל חסלומיין כלז' דילפינן מח"הנו ונילף סמנה מח"הס ומשני תפסת מרובה כו' והתם יס לדבר סוף ע"ס: **ד"ה** לפי' י"ל דהיינו מחלוקת דזבחי' הכ"ל דלכאורה לריב"ה דמוקי אחי קרא דורחלו ללמוד ממנו דצכיור צריך מים כדי לקדם ד' כהני' קמ" דקרא זה נאמר צעמי' צפ' סקודי וצניו פ' כי חטא כתיב רק ורחלו אהרן ובניו ממונו מועט דדי צמים לג' כהני' ואף דהא"ע פי' דצניו כיון דנאמר למשה לא נזכר סמוי. ולהכי לא נזכר סמוי אלא צעמי' זה דוחק וא"כ לפי דרס דריב"ה הכ"ל סחרי קראי הדדי ובע"כ צ"ל דרי"צ ס"ל דלא סחרי הדדי ממוס דצניו סאמר הקצ"ה למשה הוא ידע ספנחס יחי' כהן לעתיד. ואמר ובניו על העמיד טכלל צו. גס פנחס וכן מנלתי אח' להרמבס פ"ה מהל' ביאת מקדס סהעתיק אחי דינא דריב"ה והי' צו גי' צגת' דילין כן מורחלו אהרן ובניו והיינו עם פנחס דהוי צניו ג' ע"ס ולפ"א א"ש דלא סזכר משה צניו דמשה לא הי' כהן אלא ציני המלואים לחוד ולא לעתיד. וצניו כיון סכלל פנחס סחי' כהן לחהר

חַיִּט לַפְּרֶשֶׁת תְּצוּה הַבּוֹשׁוּל בַּדָּבָר

ולאחר הנושא' לא הזכיר משה דבאונת לא הי' כהן
לאחר המלוואים' ואף. טלכאורה לפי הנהו גי' ק'
שהביאו החוס' דס' דתפסת טייך גם בדבר ס"ל
סוף א"כ א"ל כלל דבניו אשר באמרו בליוו באמר
על ג' בניו כיון דתפסת מועט תפסת' והוי בכלל
בניו רק ג' יונ"ו י"ל דריב"ח ס"ל כפי' הא' דהחוס'
דל"ס היך סבירא בדבר ס"ל סוף והכא א"ל טפי
ומלטה ככ"ל ומס"ה א"ס בעמי' דכתיב משה אהרן
ובניו דזה הי' ביום. טוייבי למלוואים כמ"סכ רש"י
בחומש דלא עדיין לא היו פתחם כהן טלא כתבהן
מיד רק אלעזר ואחמר לכן הוצרך להזכיר גם משה
טהי' ננוי לפי טעה כהן כדי טיהי' בכללן ד' כהני'
ללמוד לענין קידם וכמ"סכ רש"י פ' פקודי וז"ל
ורחלו מננו משה ואהרן ויס' לללוואים הי' הטוו
כולן לכהונה ותרנומו ומקדשין מייני' זו ביום קידם
משה עייהן עכ"ל. אבל ר' יונת' כפי' ב' דהחוס'
הכ"ל א"כ א"ח לפרט כלל בליוו לומר דגם פתחם
בכלל דאף בדבר דה"ל סוף מ"מסתמא תפסת מועט
תפסת' וקסי' דלמא תרי בניו קאמר ובהיות כן
א"ל ולאקמי. הקיא דבא לאריו דלריך מים כדי
לקדם ד' כהני' כפי' המנן דכהני' בהאי קרא דא"כ
הליוו והעטי' סתרי הדדי ככ"ל לכן נוספת הוא
דהא דכתיב הוא ובניו לילפותא הכ"ל דבר שמעכב
בבניו וכו' :

שער חטים

לפרשת תצוה

בתנחומא ואחה תצוה וגו' ילמדנו רבינו קטן
לכמה בימול כך טנו חכמי' קטן כמול
לשמנה מה טעם כסם פנימול ילחק אבינו. ותמוה
טובא דמה זו טאלה קטן לכמה בימול זיל קרי בי'
רב הוא'. וביום השמיני ימול. ויותר נפלא בעיני.
הסתובה קטן בימול לח' כסם סכמול ילחק אבינו
וטצק קרא מפורטם וביום השמיני ימול. וגם מדוע
סנך טאלתו אהאי קרא בפרשתנו ואתה תצוה וגו'
דלכאורה אין לו המסך כלל. לפאלה זו לקבוע
אהאי קרא :

וגראה לבאר כ"ז עפ"מ דלית בגמ' דקדושין
דכ"ט איהו עכ"ל דלא מחייבא. למתלהי'
דכתיב כאשר צויה אותו אלקים אותו ולא אותה.
אפכחן מיד לדורת מכ"ל תנא דברי"י כ"מ סכאמר
לו אינו אלא זירון מיד ולדורת לו סכאמר לו את
יהוסע וגו' לדורת דכתיב מן היום אשר צויה ד'
והללה לדורתיכם ומקשין בחוס דל"ל אותו למעט
אותה ח"ל דהוי מ"ע טהז"ג דנסיס פטורח דאין
מלין אלא ביום וי"ל דלתי' כמ"ד מט"ב נוהגת אף
בלילה. וכ' בחי' הרב פני יהוסע וז"ל ולכאורה
קסה לאידך מ"ד דאינו נוהג אלא ביום הקוסי' במ"ע
ל"ל אותו והלנע"ד דקוסי' תוס' לא הוי דלסחוק גאומא
דוודחי אלטריך לאותן דורת דקידם מ"ט דלכתי' לא
הוי טייכי הני כללי דמ"ע טהז"ג דכסיס פטורט'.
אלא עיקר קוסי' תוס' אסוגי' דממעטין דלנואי
אלטריך לאתוי האי קרא אטעמא דמתחנית' דהא
במתחנית' גופא חני דמ"ע טהז"ג נסיס פטורת
ואהא תירצו ספיר דלנטריך להאי טעמא למ"ד דנסיס
נוהג אף בלילה. וזה יתיישב ננוי הא דמקסה
בסעך לדורת מכ"ל דקסה דמייכי פיתי כיונא דלא
הא

לאחר הנושא' לא הזכיר משה דבאונת לא הי' כהן
לאחר המלוואים' ואף. טלכאורה לפי הנהו גי' ק'
שהביאו החוס' דס' דתפסת טייך גם בדבר ס"ל
סוף א"כ א"ל כלל דבניו אשר באמרו בליוו באמר
על ג' בניו כיון דתפסת מועט תפסת' והוי בכלל
בניו רק ג' יונ"ו י"ל דריב"ח ס"ל כפי' הא' דהחוס'
דל"ס היך סבירא בדבר ס"ל סוף והכא א"ל טפי
ומלטה ככ"ל ומס"ה א"ס בעמי' דכתיב משה אהרן
ובניו דזה הי' ביום. טוייבי למלוואים כמ"סכ רש"י
בחומש דלא עדיין לא היו פתחם כהן טלא כתבהן
מיד רק אלעזר ואחמר לכן הוצרך להזכיר גם משה
טהי' ננוי לפי טעה כהן כדי טיהי' בכללן ד' כהני'
ללמוד לענין קידם וכמ"סכ רש"י פ' פקודי וז"ל
ורחלו מננו משה ואהרן ויס' לללוואים הי' הטוו
כולן לכהונה ותרנומו ומקדשין מייני' זו ביום קידם
משה עייהן עכ"ל. אבל ר' יונת' כפי' ב' דהחוס'
הכ"ל א"כ א"ח לפרט כלל בליוו לומר דגם פתחם
בכלל דאף בדבר דה"ל סוף מ"מסתמא תפסת מועט
תפסת' וקסי' דלמא תרי בניו קאמר ובהיות כן
א"ל ולאקמי. הקיא דבא לאריו דלריך מים כדי
לקדם ד' כהני' כפי' המנן דכהני' בהאי קרא דא"כ
הליוו והעטי' סתרי הדדי ככ"ל לכן נוספת הוא
דהא דכתיב הוא ובניו לילפותא הכ"ל דבר שמעכב
בבניו וכו' :

והנה נגמ' דחולין הכ"ל יס ג"כ הכרע למ'
טני' של החוס' דמטני אקוסי' הגנו' והיננא
מעיל תפסת ורובה וכו' והא הכא כמי יס לדבר
סוף דהיינו לא יוחר מבנד גדול סבכנדי כהונה.
אלא ס"מ דאף דיש לדבר סוף אמרינן תפסת
מועט וכו' :

ולפ"ן ונזכר דב"ל לא הי' לתרולי א"ק הוא
ובניו דבר השוה כו' תיכף ומיד על הקוסי'
ואימא מעיל. דהס"ל כפי' א' דהתוס' דביס לדבר
סוף לא אמרינן תפסת מועט כו' וא"כ הוי אמרינן
דקרא דורחלו ממנו אהרן ובניו כדריב"ח כמ"סכ
דטעמא דריב"ח דס"ל כפי' א' דהתוס' וא"כ אין לן
טוס ילפותא להא דדבר. המעכב בבניו וכו' והך
דינא דסתמא דברייתא אין חולק כלל בזה דבלא
קידם ידיו ורגליו עבודתו פקולה ועכ"ל דילפינן
מהך קרא דלעמוד ולשרת הוא ובניו דהיינו דבר
שמעכב בבניו מעכב זו וא"כ לא אייתר הך מבניו
לאריו דבר השוה בזרעו ובניו אבל א"ח האי ס'
דטייך תפסת מועט וכו' גם בדבר ס"ל סוף א"כ
א"ל כלל קרא דורחלו וכו' דלתי' לכדריב"ח ככ"ל

חוט לפרשת תצוה המזשורש

הא נהג לדורת דמי איכא מידי דקודם ת"ח נתייבז
 ובתר הכי פטירי אע"כ דאפטורא דנסיס קאי דנהי
 דקודם מ"ת פטורין מ"מ לאחר מ"ח כיון דהושו
 נסיס לאנסיס בנ"ע שלהו"ג א"כ לנ"ד דמס"ב נוהג
 צין ציוס וצין בליה א"ח דאף נסיס חייבין עכ"ל:
אמנם לפי דבריו י"ל לפנסי"כ המפרסי' דכ"מ
 טנאמר לו הוא לדורת הייכו מדכתיב בלשון
 לוולא בלשון אמירה: א"כ למ"ד דאף מס"ב א"כ אלא
 ציוס א"כ נודע נכתב כאשר צויה דהא מנילא ידעיין
 לדור' דמי איכ' מידי ולפטור נסיג"כ לא אלטריך דממיל'
 ידעיין נסיס דהוי מ"ע סהו"ג. ולענין זרוז ל"ז קרא
 כנסי"כ הרפ"ז דכבר נוכח מויסכס אברהם צבוקר:
ואפשר ליישב עפ"מ' שבצת דף קל"ה אמר
 רב אפי כל שאמא טמאה לידה נינוול
 לשמנה לאסוקי ואל דופן. שאין אמו טמאה לידה
 א"כ לשמנה טנאמר אשה כי תזריע וכו' וציוס
 השמיני ינוול א"ל אבי דורת הראשונים יוכיח שאין
 אמו טמאה לידה כו' א"ל ניתנה תורה ונחתמה
 הלכה ומסיק ס' דתנאי פלוגי בזהי ע"פ ולפ"ו י"ל
 דהאי תנא דלס"ל כרב אפי והאי תנא דס"ל מס"ב
 א"כ בליה בחדא שיטה קיימי. ולכך למ"ד דמס"ב
 א"כ בליה לק"מ ל"ל כאשר צויה דלתי לארוי אלדורת
 הייכו דקאי אמ"ש מוקדם וינול אברהם את יצחק
 צן שמנת ימים האף שמאל לא הי' מזוין אטומאת
 לידה ולכ"א כאשר צויה אלקים נס לדורת דאף
 שאין אמו טמאה לידה נינוול לשמנה. אפי' ציולא
 דופן והאי תנא דס"ל כרב אפי דכל שאין אמו טמאה
 לידה א"כ לשמנה ס"ל צאמת דמס"ב נוהג אף בליה
 והוי ת"ע שלהו"ג ולכן מוקי באשר צויה לדורת
 אפטורא דנסיס. וכמס"כ הרפ"י הנ"ל:

והנה לכאורה י"ס לתרץ באופן אחר קוסייתנו
 הנ"ל. דלהאי תנא דס"ל מס"ב א"כ בליה
 דל"ל כאשר צויה לדורות עפ"מ דלית' צילקוט פ' זו
 ואחה תורה וגו' תחוק לפרוכת העדות הא למדנו
 שהציוו מיד ולדורות מציוו זה למדנו לכל הלוואת
 שבחורה. הי' ר' יסמעאל אומר הואיל ונאמרה
 בחורה לוואת סתם ופרט לן הכתוב באחד מהן
 שאינו אלא מיד ולדורת אף פורטני בכל הלוואת כו'
 פכ"ד. ופי' נס"ז ר' פלוגתייהו. דר' יסמעאל ס"ל
 דילפיין מן דכתיב מן היום אשר צויה והלאה
 לדורותי' כדאיתא בקדושין דכ"ט ות"ק יליף מדכתיב
 תחוק לפרוכת העדות משמע משום סהי' חוק לפרוכת
 זהו עדות שא"ל לאורה וא"כ מזה מוכח דלתי לדורת
 דכמדבר א"ל דכבר ידעיין ממה שכל מ' טכה לא

הלכו אלא לאורו וכמ"ס ס"כ החוס' צמנחות ועיקר
 כוונתו כיון דצנרות גופא בלא"ה מוכח לדורת הוא
 ולמאי אמר וחתה תלוה למילף מיני' לכל לוואות
 שבחורה ע"ס ומעשה לר' יסמעאל צאמת לק"מ
 קוסייתנו הנ"ל דל"ל כאשר צויה לדורת דל"ל דאף
 דלגופי' לא אלטריך מ"מ אלטריך למכתב ללמוד ע"כ
 לוואות שבחורה דלדורת רק דלתי' דכבר ידעיין כל
 לוואות שבחורה מואחה תלוה. א"כ ע"כ הא דכתיב
 כאשר צויה צ"ל או דס"ל כמ"ד מס"ב נוהג אף בליה
 ואלטריך לפטורי' אשה אף לדורות. או דס"ל דלתי לארוי
 דאף שאין טמאה לידה נינוול לשמנה אף לדורות ככ"ל:
ורפ"ז מצינו דהתנאים דודאי ידע השואל קרא
 מפורסם וציוס השמיני ינוול. רק שאלתם
 קטן לכמה נינוול הייכו צכה"ג דיוול דופן דא"א
 טמאה לידה אי נינוול לשמנה. וכולל לו ספק זה
 דהק"ל דקרא דכאשר צויה ד' אותו לאיה צריך כאמר
 בלשון צויה לדורות ונכתב ד' נינוול דנסי"כ א"כ
 אלא ציוס וא"כ לפטורה אכתי דלמה ל"ל כלל כמ"ס
 הרפ"י ועכ"ל בתרוצו הנ"ל דלתי לארוי אדורות
 אף דאין אמו טמאה לידה כמול לשמנה כמו דורות
 הראשונים. או נינוול דמס"ב אף בליה ואלטריך
 לרבו' לדורת אפטורה דנסיס ככ"ל ולעול' י"ל כדרפס
 רב אפי' שאין אמו טמאה לידה אינו כמול לשמנה
 אכן לכאורה אכתי תקטי ממי ספק' ל' הלא בלא"ה
 אפטר. לומר דאלטריך כאשר צויה ללמד לכל הצוואות
 וכמ"ס לר' יסמעאל ככ"ל ולהכי סוף שאלתו על
 קרא דואחה תלוה וכו' דהיהו ס"ל כתיב דר"י דיליף
 מואחה תלוה לכל הצווא' שאינה אלא לדורת ומה
 נולד מפיר שאלתו ככ"ל. רק צאמת הא אכן פסקיין
 להלכת' דאף מס"ב אינו אלא ציוס וא"כ עכ"ל כאשר
 צויה לדורת אתי לארוי אף שא"ל לידה נינוול לשמנה
 וזה שהשיב לו צאמת כך ענו חכמי' קטן נינוול לשמנה
 הייכו בכל פעם אף שאין אמו טמאה לידה מה טעם
 כסם שנינוול יצחק אבינו דהיינו דורת הראשונים יוכיח
 דזה מוכח מקרא דכאשר צויה הנ"ל וק"ל:

לפרשה הג' לפורים

במגילה דף ד' אמר ריב"ל נסיס חייבות צנוקרא
 מגילה טאף הן היו באותו הנס ואר"י
 צ"ל פורים סחל להיות בשבת שואלין ודורסין
 בענינו של יום ופריך מאי ארי' פורים וכו' ומסני
 פורים אלטריכו לר' מ"ד כגזר משום דרבה. פר"שי
 שגזר לקמן שמיא יעבידו. אף כאן כגזר דרסה אשו
 קרי' ונר' לבאר לחבר ולקשר מני דרשות אלו דריב"ל:
 והוא

ודוא דלקמן מפרט הגמ' הטעם דאין קורין המגילה בשבת מטום דרבה שמתא יעבירנו וכו' ורב יוסף אמר לפני סעוניהם של עניים זופי' וכו' וכ' התוס' דרב יוסף לא פליג אטעמא דרבה דהרי בסופר ולילכ ליכה טעמא אחרינא' וכ' הר"פ כי בחדישו דספיר י"ל דרב יוסף לית לי' טעמא דרבה במגילה דבשלמא בסופר ולולכ חייסין לסמא יעבירנו דאפי' סיוע מהא שבת ומלאכה אסורה אכ"ה אחי לנטעי ולומר דמלו' לולכ וסופר ד"ס' משא"כ במגילה מה"ת יטעה בכך עכ"ד ולכאורה נראה לצאר דלפ"ו נ"ב במאי פליגי רבה ורב יוסף:

ונראה דהנה בהגהת מנהגים איתא הקפה הר"ר משה אמאי אין המגילה ד"ס ומק"ו מעבודה סד"ס ומגילה דוהה אותו שבת סנדחה מפני עבודה א"ל ומגילה דוהה אותה וכ' בס' לויית חן בס' תצוה דלק"מ דבשלמא הא דמגילה דוהה עבודה ועבודה ד"ס מטום דבעידנא דמיעקר לאו מקיים לעשה אבל איך יקרא המגילה בשבת דחייסין קודם סיקרא המגילה ילך אלל בקיו ועבירנו ד"ל בר"ה דליכא בעידנא' והנה המ"א בהל' פסח סי' תמו"ו כ' בשם ר"ת דבע' דרבים ל"ב בעידנ' ע"ס' אונס ראיתי להגאון סאגת ארי' סכ' דע"כ חוס' בפסחי' דפ"ה סהקטו גבי סבירת עלם ל"ל קרא דלא דחי ע' דפסח דהרי ליכא בעידנא ע"ס אלמא דס"ל לתים' דאף בעשה דרבים לריך להיות בעידנא וכ"כ בס' משנת דר"ע להסיג על המ"א השום דפסחי' הכל דעכ"פ מוכח דתום ס"ל דעשה דפסח לא מקרי עשה דרבים ע"ס:

ואנא אחיכא דאינו ראי' מהתום הכל' דהתום' בפסחים אפטר דקושייתם למ"ד נשים פטורות ומפסח וי"ל דל"מ עשה דרבים רק צכה"ג שגם נשים מלוין עליהן משא"כ חוץ וה"ס דברי המ"א' ולפ"ו י"ל דרבה פליגי רבה ורב יוסף דרבה ס"ל טעמא דסמא יעבירנו סייך גם במגילה דסייך ג"כ לומר סמא יטעה לומר דנוחר להעביר המגילה בשבת דד"ס מק"ו כקושי' הר"ר משה הכל' ואף דליכא בעידנא' יסבור דעשה דרבים ל"ב בעידנא' כפיטת ר"ת שהביא המ"א אבל רב יוסף ס"ל דאף דעשה דרבים לריך בעידנא או דס"ל דגם במגילה נשים פטורו ולא מקרי עשה דרבים וא"כ ליכא לנטעי כמו בסופר ולולכ' כהמ"כ הרפ"ו ולהכי ס"ל מטעם אחר לא קרינן המגילה בשבת ופני סעוניהם של עני' זופים לר"מ:

והנה הכ"מ בין טעמא דרבה לטעמא דר"י דבשלמא לטעמא דרבה סייך לומר דס"ד לנוגז דרשא אטו קרי' . משא"כ לרב יוסף דבדרשא בוודאי לא סייך לומר סעוניהם של עניים זופי' וכו' וגם ל"ס כלל לנוגז דרשא אטו קרי' . ולפ"ו מציאר הסוויכו' הדרשות דריב"ל דמ"ס ריב"ל פורים שחל בשבת ס"ד וכו' . ונ"ל דמ"ד דנוגז מטום דרבה ולכאורה ליכא למימר כטעמא דרבה כהמ"כ הרפ"ו דמה"ת יטעה להעביר ד"ל ונ"ל דיטעה כקושי' הר"ר משה דאף דליכא בעידנא עשה דרבים ל"ב בעידנא ולזה הקדים דנשים מחייבת צמ"מ וא"כ ספיר הוי ע' דרבים ככל ודו"ק :

שער הקטן

לפרשת תצוה

איתא בגמ' דע"ו דף כ"ד גופא חגי סילא מ"ט דר"ל דפרה אינו נקחת מן הנכרים דכתיב דבר אל צ"י ויקחו ולא מן הנכרים . אלא מעשה דבר אל צ"י ויקחו לי תרומה ה"כ בני ישראל ויקחו ולא מן הנכרים וכ"ת ה"כ והתני' פעם אחת בקשו אצבים לאיפור מדמא צ"נ וכו' ומסיק אצבי שהם הפסיק הענין והא' ואצבי מלוואי' כתיב דהדר ערבי' וכ' התום' סס ד"ה ואצבי מלוואים כתיב לפ"ה נושמע דזה דאמר ואצבי מלוואים כתיב דהדר ערבי' דגם אצבי שהם נקרא בהן בני ישראל ויקחו' ותימא דאטו בחר דכתיב אצבי שהם והפסיק הענין לא יכתוב וי"ו בפסוקים שאח"כ . ועוד ק' אי חתוב ערוב מקראות צכה"ג ק' מנ"ק דצבועת וכו' . ולכך נראה דהאי מעשה דממא צ"נ לאו באצבי שהם הוי אלא באצבי החסן ואע"ג דקאמר בגמ' בקטו ממנו אצבים לאפור י"ל כיון שחטן נחובר לאפור קרי' לי אפור . וכן נושמע דירושלמי דמיייתי גבי עובדא דממא צ"נ דפעם אחת אצדה להם ישפה מצנימין וא"כ הכי פריך והא' ואצבי מלוואים כתיב דהדר ערבי' ובאצבי מלוואים מיהא דכתיב וי"ו לדרוש בהו צ"י ויקחו ולא מן הנכרים ע"ס' . והנה י"ל דבאמת על רס"י דמאי דהקו להו לומר דקושי' הגמ' ואצבי מלוואים כתיב דהדר ערבי' לניולתא קמייית' דאף אצבי שהם אסור ליקח כיון דבאמת איתא צדה' דירושלמי לאצדה ישפה מצנימין נושמע באצדה להם אצבי חוסן וא"כ הלא ספיר י"ל כפי' התום' . ונראה לצאר דרס"י ה' לו הוכחה דע"כ גמ' דצבלי חילק על הירושלמי וס"ל דמעשה דממא צ"נ הוי באצבי איפור ולא באצבי חוסן :

דהא הגורכו למעיר לאבן אחד עכ"פ אע"כ הוכיח
 רס"י דגמ' דידן ס"ל דהגורכו אבנים לאפוד ומנע
 דל"ב סמיר כלל כדעת הרמב"ן הכ"ל. וגם דבאפוד
 כיון דלא נכתב כלל שמות האבות וסבטי יסורן בחמת
 י"ל דע' דל"ת כדעת הגאון הכ"ל וק"ל:

שער אשר

לפרשת כי תשא

בשבת דל"ע ע"ב ומכדי זריקה תולדה להולאה
 הולאה גופא היכי כתיבו אר"י א"ר אמר
 קרא ויזו מפנה ויעבדו קול במחכה וכו' מומאי דבשבת
 ה' דלמא בחול ומוסר דסלימא עבדתי' כדכתיב
 והמלאכה הית' דים. גמר העברה העברה מ"כ
 מה להלן יום אסור אף כאן יום אסור עכ"ל ומוקטין
 העולם אהא דאמר מומאי דבשבת הוי וכו' דלמא בחול
 הוי וכו' הא אף אי בשבת הוי. הוי כניי מני לאקטוי'
 מכל' דהוכרו מנשום איסור הולאה. דלמא מנשום
 דסלימא עבדתיא:

ואמינא לתרץ עפמ"כ התום סס ד"ה ומומאי
 דבשבת הוי וכו' וז"ל ר"ח לא גרס כל
 זה עד אשכחן הולאה וכו' דהא אפי' בחול קאי
 כפקא לי' ספיר. דהולאה מלאכה דהא רחמנא קרי'
 מלאכה כדכתיב איש ואשה אל יעשו עוד וילאכה
 לתרומת הקודש וכתיב ויכלא העם מהביא. אלמא
 קרי' לי' להולאה מלאכה וכן דריש בהדי' בירושלמי
 עכ"ל ואמינא לקיים הגי' סלפכינו:

עפ"מ סגולתא להרשב"ס בחומש אקרא דאיש ואשה
 אל יעשו עוד וילאכה דקאי על המלאכה
 שהי' עושים שאר חכמים בביתם והביאו אח"כ
 לבללל ואלהיאב כגון שהכמים הי' טוים בביתם
 וכדומה וכדכתיב וביאו מטווה והיינו המלאכה
 שהי' עושים בביתם הי' די לכל המלאכות כלליות
 שהי' לבללל ואלהיאב עושים (פי' סכל יודעי מלאכות
 שבעם הי' עושים בביתם מלאכות פרטיות והביאו
 אותם לבללל ואלהיאב לעשות מהן ומלאכות כליות
 לנשל סבעלי מלאכות שבעם עשו חוטין מזהב וכסף
 והכסים טוו חוטין מתכלת וארגמן. וכדומה והביאו
 לבללל לארוג מהן פרוכת וכדומה בכל שארי מלאכו'
 לכלי זהב וכסף) והכרוז יאל לבעלי מלאכות הפרטיות
 שבעם שעושים מלאכות גמורות בביתם. שלא יעשו
 עוד מלאכות פרטיות הללו לפי סבדר די גלורך כל
 המלאכות כלליות שביד לבללל ואלהיאב. וכששענו
 נדיבי העם הכרוז הזה ויכלא מהביא עוד כדכס'
 לנשכן

דהנה לכאורה י"ל דהי' לרס"י הוכחה בפטיטו'
 דהך דמעשה דלמא ב"כ הי' באבני אפוד
 מנשום: עת"מ דהתום הקטו סס ד"ה בקטו מנשו
 אבנים לאפוד. דהא מעשה דלמא ב"כ ע"כ הי'
 בבית סני מדקאמר סס למנה אחרת תולדה לו פרה
 תרומה ובימי בית ראשון לא כפרה פוס פרה.
 ובפ' בתרא לקוטנה מנשום דמסחרז ב"המק היינו
 בית ראשון בטל הסמיר ולאבני אפוד לכ"ע הי'
 לריך סמיר ע"ס. והנה הכ"מ סביא בפ"ט מהל'
 כלי המקדש כסס הרנב"ן ז"ל פ' תרומה דליד
 לומר שדין זה דסמיר אינו אלא באבני החסן אבל
 אבני האפוד מוקטין אותו בצרזל. ומ"ס בגמ'
 דגיטין איכא סמיר דאייית מנשה לאבני אפוד היינו
 חוטין וקרא אפוד בדרך העברה ע"ס. וא"כ י"ל
 דמכת קושי' התום הכ"ל הוכיח רס"י דמעשה דלמא
 ב"כ הי' ע"כ באבני אפוד מנשום דל"כ סמיר כשיטת
 הרמב"ן הכ"ל:

אלא דעדיין נריכין להבין דהרי מפירש בירושלמי
 לאברה יספה מבנימין דהיינו אבן החסן:
 אכן באשת שמעתי פרפרת אחת סכתב בס' כנסת
 יחזקאל בהקדמתו לבאר דמכל' להירושלמי דדוקא
 אברה יספה מבנימין. והעלה בטוב טעם ע"פ
 קושי' תום הכ"ל דבבית סני לא הי' סמיר ואיך
 בקטו אבנים לאפוד ולכאורה י"ל דלק"מ דודאי ע'
 דופתחת עליהן שמות בני ישראל דומה הל"ת דלא
 תכיף עליהן צרזל. והיכא דאפשר לעשות ע"י סמיר
 נריכין לעשות כל הפעולות כמו שפעה שלמה אבל
 היכי דלא אפשר ע' דל"ת. רק אי קשי' הא קשי'
 דודאי שמות הסבטי' הי' מותר לפתוח ולדחות
 הל"ת אכן אמרינן בגמ' דיומא דג"כ הי' כתוב בו שמות
 האבות או"י וסבטי יסורן ובהא ח"א לדחות הל"ת
 דהוי דומי' דמילה דמכסרי מילה אד"ס כיון דאין
 בהם עשה אד"ס. והכי כניי כיון דשמות האבות
 אין בהם עשה ואזי נדחה הנומה לגמרי. אכן
 ידוע דהרמב"ן כ' כל האותיות ביחד הי' ע"כ אותיות'
 ובכל אבן הי' נכתב שמה אותיות' לנולאות שמות
 האבות וסבטי יסורן אכן בנימין דהי' נכתב מלא
 לא נכתב חק מנשום וא"כ ספיר הי' העשה דומה
 הל"ת ולכן הוכיח בירושלמי שאברה יספה מבנימין
 עכ"ר פח"ח:

והנה בדבריו מוזכר היטב שיטת רס"י דודאי
 בירושלמי ספיר ס"ל כנ"ל דאברה יספה
 מבנימין אכן בגמ' דידן דאמר בהדי' בקטו אבנים
 לאפוד דמנשום דהגורכו לפתי אבנים ובוודאי קשי'

הגמ' דקאמר אל"ע למזיד סהרי כתיב וכו' דהל"ל סהרי כבר כתיב כסוגי' דעלמא. לכנ"ל לתרץ כל זה:

עפמש"כ הרמב"ן אקרא דוגס בעליו יומת הנאמר בפ' משפטים וז"ל ורחיט סלא בא בתורה בחייבי מיתות צ"ד יומת בלבד סלא מות יומת נאמר בכלל עכ"ל וכו' ע"ז בס' כחלת יעקב. ואסחייע מן השמיים ליתן טעם הגון ע"ז דאמרינן בסנהדרין דף ע"ג מות יומת וכו"ל סאס אי אפטר להמיתו בנייה הכתובה זו סאתה רשאי להמיתו בכל מיתה סאתה יכול ת"ל מות יומת וזאת הדרסה ל"ס בנייה ב"ס ולכך בנייה ב"ס כתיב רק יומת לחוד ובמיתת צ"ד כתיב מות יומת לרבות מיתות הרבה עכ"ל. ואמינא לתרץ בזה מה שמדקדקי' העולם סאה סכ' החוס' סס בשבת ד"ה ואל"ע וכו' וז"ל וס' ואינא אל"ע למזיד סטו בתרי קטלא קטלית לי' וכו' דאמאי לא הקשו חוס' קוסי' זו על המקסן דפריך סאי במזיד כתיב דעס דברי הרמב"ן כיחא דעל המקסן ל"ק דאפטר לומר דהכי פריך סאי במזיד כתיב ומות יומת סתי' לרבות מיתות הרבה כנ"ל. ומנ"ל דקאי אסוגג ואחילוק ואלאכות. לכן המתינו להקשות על התירצן דאמר אל"ע למזיד דכתיב כל העושה זו ונלאכה יומת. וק' דהרי צהך קרא נאמר רק יומת לחוד וע"כ ניירי רק בנייה ב"ס לחוד לפ"ד בעל כ"י הכנ"ל.

וקרא דמחלליה מות יומת מיירי בנייה ב"ל א לרבו' מיתות הרבה וס'ך סיך לומר בזהך קראי אל"ע אע"כ דלס"ל להתרצין כס' בעל כ"י הכנ"ל וס'כ הקשו ספיר למה ל"ק אל"ע למזיד סטו בתרי קטלא וכו' :

אמנם כדי לתרץ קוסי' חוס' הכנ"ל נראה די"ל דבאמת כוונתו המקסן הי' כנוסכ"ל דהאי במזיד כתיב וקרא דמות יומת סתי' לרבו' מיתות הרבה כנ"ל. והתרצן בא לסתור ס' בעל כחלת יעקב הכנ"ל. ועיקר קושייתו כקוסי' חוס' סטו בתרי קטלא קטלית לי'. והוא עפ"מ דאיחא בילקוט כל העושה זו ונלאכה יומת זו ולא זו ובחבירו סאס חל י"כ בע"ס או במ"ס ועשה מלאכה בין סני ב"ה ס' סומע אי סיהי' חייב ת"ל זו ולא זו ובחבירו. וכו' המסרטים דא"ל בסוגג ולענין חיוב סטאת פטרו הכתוב ק' נומ"כ סאיכא חיוב סטאת (וגס הרי הגמ' ס"ל דהאי קרא במזיד כתיב). אע"כ דמיירי במזיד והתראה. ופטרי קרא מנייה ב"ל דלא כימא דווקא ב"הכ לחוד חייב כרת מסא"כ בספק סמא סבת הוח

למסכן עכ"ד. והנה לפי פי' זה נסחר לכאורה ילפותא דהירוסלמי הנ"ל ונדקרי מלאכה כדכתיב איס וססה סל יעשו עוד מלאכה. דבאמת לא קאי על הולאה כלל. סלא דקאי על מלאכות גמורות טעמו איס וססה צביחס כנ"ל וע"ס סח"כ ויכלא העס מוהביא זה קאי אנדיביהעס בשמועס הכרוז הזה סדי כל הלורך פסקו להביא עוד נדבות. סמוכס דברי הירוסלמי סס ע"פ מוסקנו' הגמ' דילפינן גז"ס העצרה העצרה דהוי הכרוז בשבת. ולס' א"ל לפרס כס' הרסצ"ס הכנ"ל. דהכרוז הי' לעוסי' ונלאכות גמורו' צביחס סהרי איסור סבת במלאכות גמורות כבר נאמר מסיכו ולא הי' לריך הכרוז סותו הי' בשבת עד לומר אע"כ דהכרוז הי' על איסור הולאה סלא נאמרה עדיין ועליה קאי סל יעשו עוד מלאכה. ס"כ כיחא ילפותא דהירוסלמי הכנ"ל :

ורפ"ן ח"ס גי' הגמ' סלפנינו דהגמ' דידן עס הירוסלמי לס"ל כלל רק הירוסלמי ידע הגדס כנ"ל ח"כ ספיר הוכיח ונדקרי מלאכה. וגס גמ' דצבלי ידע הלימוד ונדקרי מלאכה כדברי הירוסלמי סלא לפי סהמקסן לא ידע ונהגז"ס לכן פריך הכי נומאי דבשבת הוי ואזי ספיר מוכח מדקרי מלאכה כדברי הירוסלמי דליכא למימר כפי' הרסצ"ס דקאי על מלאכות גמורות דא"כ לא הי' מן הלורך להכריז זה בשבת וכו' דלומא צחול הוי. ואפטר לומר כפי' הרסצ"ס והכרוז הי' מוסס דסלימא עבידת' וכפי' הרסצ"ס הכנ"ל וע"ז נסחי סתי' העצרה העצרה נוי"כ דהוי בשבת וס'ס ילפותא דהירוסלמי ולס"ל נומילא מנאחר קוסי' העולם הכנ"ל ודו"ק :

לפרשה הנ"ל

שבת דף ע' חילוק מלאכות וכו"ל אמר סמואל ח"ק מחלליה מות יומת סתורה רבתה מיתות הרבה על חילול סחת. סאי במזיד כתיב. סל"ע למזיד סהרי כתיב כל העושה זו מלאכה יומת סנהו ענין לסוגג. ומקסין העולם למה מביא הך קרא דאל"ע למזיד דכתיב כל העושה זו מלאכה דכתיב בפ' ויקהל ולמה לא מביא קרא דמוקדס בפ' כי ססא. וסניך לקרא דמחלליה מות יומת דכתיב סס כל העושה מלאכה ציוס סשבת מות יומת. ובפרטות דהאי קרא דכל העושה זו וגו' נאמר צווי מטה לישראל וקרא דמחלליה נאמר צווי דהסס למטה וס"כ ל"ס לומר סס אינו ענין. וסתי' דבילקוט דרס כל הנוקראות הללו דלא אייתר ס' מהן ע"ס. ובגמ' קאמר סס אינו ענין. גס י"ל בלסון

חוט לפרשת כי תשא המושלש

דלפ"ז לא נמסני מידי גס מהאי קרא • ונלע"ד לפרט דכריהס :

דלכאורה י"ל בלסון המתרץ דקאמ"ל חלל מהכא ויסמע סאל את העס וגו' דלאיזה

זורך הביא רישא דקרא דדי להביא קרא דויפקדס בטלאים כמ"ס מעיקרא דכתיב ויפקדס בצוק ועוד באמת נהתיקן בתרולו דעדיין ק' ודלמא סמא דמתא הוא (ואף דלא תליכו סס מקוס כזה כמו בצוק דמזיכו וימלא חרני בזק • ונ"מ עדיין יס לבצל דין לחלוק ולומר חולי סס מקוס הוא) • אמנס נראה דחדא בחברת' מתרצל • דלכאורה בקרא י"ל לאיזה זורך כאמר ויסמע סאל את העס דדי באוורו ויפקד את העס בטלאים • ועכ"ל דהי' אפטר לומר דמנה כל א' במקום בפרט וע"י ננין הפרטי בא לחסרון כללי ולהכי אסמעין קרא • ויסמע סאל את העס סאספס כולם יחד וגנאלן • והתיכח חס פי' טלאים ממש • ח"כ ספיר סד"א סמנה ארזס בטלאים ממש כ"א במקומו ככ"ל • והזרך לומר ויסמע סאל את העס לניקוס אחד • משא"כ אי כינא דטלאים סמא דמתא • ומנילא כסוע סאספס כולם להאי מצא ומנאס וח"כ בודאי קסי' דהל"ל ויפקד את העס בטלאים ומנילא כסוע סאספס כולם בהאי נוחא וסס מנאס חע"כ מוכח מיתורא דקרא ויסמע וגו' דהיינו טלאים ממש • וח"כ מבואר דלהכי ה"זרך הנתרץ להביא רישא דקרא ויסמע סאל וגו' כדי לבאר הקוסי' אימא סמא דמתא הוי טלאים :

וידון כוונת הסי' • לבאר הא דהביא הנתרץ רישא דקרא ויסמע סאל וגו' דהל"ל להביא רק ויפקדס בטלאים ולבאר זה כתבו ויפקדס בטלאים לפי פסונו סס מקוס הוא ולכך הוזרך הנתרץ להביא רישא דקרא ויסמע סאל וגו' ודו"ק :

לפרשה הג"ל

בפ"ק בר"ה ד' ד' חני הוא קודס סיהטא ואני הוא לאחר סיהטא האדם • וכ' הרא"ס ח"ל וא"ת מה זורך האדם לנ"הר קודס סיהטא • וי"ל חע"פ סגלוי וידוע לפכיו ססופו לחטוא מתנהג עמו במ"הר קודס סיהטא באמר הוא סס • ח"כ קודס סיהטא בע"ז חע"פ סכבר חטב לעובדה ומחשבת ע"ז הקב"ה מטרפה למעסה דכתיב להען חפוט את ב"י בלכס ונ"ת מתנהג עמו במ"הר קודס סיהטא • וכסיחטא מנרץ מחשבה למעסה עכ"ל • וסאלני הרבני המופל' מו"ה קאפל פרענקל במאי סנתקסות זה סניס רבות' דלכאורה דברי הרא"ס נגד ס"ס ערך

הוא וגס ומנ"כפ י"כ הוא או סבת לחייב חסי' נניחה זידי אדם • או דאסמעין דליכא חסי' ספק מיתה זי"א וכ"נ לעין חיוב מיתה וחסלומין דקיי"ל דקלכ"מ פטור מתסלומין וח"כ כינא בעסה מלאכה ז"הס דהוי ספק קלכ"מ ופטור מתסלומין ומספק קמ"ל דבודאי פטור מניחת ז"ד ומייב בתסלומין • הינאל מזה ע"כ מוכח מהך דרשא דכו ולא זו ובחבירו דהך קרא ננייר בניית ז"ד וכתיב יומת לחוד ונסתר דברי הנהלת יעקב הכ"ל • חע"כ ז"ל כיון דכבר כתיב פעס אחת מות יומת לרבות מיתות הרבה די בכך ול"ז לכתוב מות יומת בכל אזרות חע"ג דליירי בניוד • ולפ"ז ח"ס קוסי' חוס' דיע להוכיח דקרא במחלליה נות יומת מיירי בסוגג דאי בניוד למה כתיב מות יומת אטו בחרי קטלא קטלית לי' וליכא למימר בתרולו הכ"ל דחסי' לחרוי נות יומת לרבות מיתות הרבה דהא כבר כתיב נקודס כל העוסה מלאכה זיוס הסבת נות יומת ומוכח לרבו' מיתות הרבה • וח"כ דהך קרא דמחלליה חסי' לסוגג ונות יומת במזון לחלוק מלאכ' :

ולפ"ז מבואר דזה כוונת החרן באנות ח"ח"ע למיוד דאטו בחרי קטלא קטלית לי' ואי לרבו' מיתת הרבה כבר כתיב נקדס נות יומת ככ"ל • רק חולי חאמר דכברי בעל כ"י הכ"ל דבכל פעס אלל מנ"ד כתיב מות יומת לרבות מיתות הרבה ולכך קאמר דע"כ האי כללא ליחא סהרי כתיב זפי' ויקהל כל העוסה זו מלאכה יומת והאי קרא ע"כ מיירי בניית ז"ד מדרסינן זו ולא זו ובחבירו וכתיב יומת לחוד חלל ס"מ דלית להאי כללא • ולכך ל"ק סהרי כבר כתיב כדהוינן לעיל סאין כוונתו להוכיח מיתורא דהאי קרא חלל בא לסתור ס' כ"י הכ"ל ואז ספיר נוכח חילוק מלאכ' עקראי דפ' כ"ת דכבר כתיב סס כל העוסה מלאכה וכ' נות יומת וע"כ חד מות יומת אטו לסוגג ולח"מ ככ"ל ודו"ק :

שער המים

לפרשת כי תשא

יובא דף כ"ב ע"ב ח"ר ינחא אסור למנות את ישראל חסי' לדבר ונ"זה דכתיב ויפקדס בצוק מתקיף לה רב חסי' מנחי דהאי בזק ליטנא דנוכק ודלמא סמא דמתא הוא כדכתיב וימלאו חרני בזק חלל מהכא ויסמע סאל את העס ויפקדס בטלאים וכ' סס בתוספת יטניס ח"ל ויפקדס בטלאים סס הנוקוס היא לפי הפסט עכ"ל ורביס חממו ע"ד תי' חלו סאין להס סחר' דלדנה

ערוך בקדושים ל"ט במאי דאיתא התם דר' יעקב ס"ל סכר מלכה בה"ע ליכא דבכח"א כתיב למען יאריכו ימיו וכו' ובס"ה ק כתיב וכו' הרי שאמר לו רבוי עלה לבירה והביא לי גולת ועלה לבירה ושלא את האם ונטל את הבנים ובחזירתו כפ' ומת היכן אריכות ימיו ס"ו אלא לעולם שכולו ארוך ופריך ודלמא לאו הכי הוי ר' יעקב מעשה חזא ודלנוא ונהרהר בעבירה הוי מחשבה רעה אין הקצ"ה מנטרף ודלמא מהרהר בע"ז הוי דכתיב למען תפוס את ישראל בלבס ע"ס וא"כ לסיטת הרא"ש דאף בע"ז אין הקצ"ה מנרף רק עם עשיית המעשה ח"כ מאי פריך ודלמא מהרהר בע"ז הוי דהלא ע"כ ר' יעקב לא חזי מעשה נועשה ע"ז דא"כ לא הוי פריך בלשון ודלמא וכו' וא"כ ע"כ קוסי' הנוקטן ודלמא מהרהר בע"ז ונענש על המחשבה לחוד בלי עשיות המעשה ודלא כסיוט הרא"ש עכ"ד (וסוד מלאחי בס' קרבן נתחאל מהקטנה כן על הרא"ש):

ובעתיא דברי הרא"ש נכונ' דאיהו ס' כתיב בתרא דעולא ולכן ספיר כ' דבע"ז מענש רק במחשבה הבאה לידי מעשה אבל קודם שיחטא היינו קודם מעשה במחשבה להודי אני ד' להסתנהג ב"הר שלא לענש על המחשבה ולתי' קמא דהגמ' באמת ז"ל כתי' הראשון של הרא"ש אלא דהרא"ש בתי' הסני נקי' להלכת' כתי' בתרא ואין להקשות דאכתי' ק' אמאי לא תי' הרא"ש אף לתי' בתרא דאני ד' קאי אף שאמר עבירו ובעבר וסנה דאז מענש על המחשבה ונריך נ"הר למחול' דים לומר כיון דבהא במחשבה צאה לאחך סכבר סנה בחטא ול"ס ציה אני ד' קודם שיחטא וק"ל:

ובעתיא נבאר ג"כ קוסי' החכם הכל בטוב טעם דהנה ע"מ מהקטנה ודלמא מהרהר בעבירה הוי ומסני מס"ד אין הקצ"ה מנרף וכו' הקטנה הר"ף דאכתי' ק' ודלמא כבר עבר וסנה בלותו עבירה ועתה הרהר בה דמענש על המחשבה כדעולא ולדרכו חדא בחברת מתורנת' דבאמת ידע המקטן תרתי סנוי' דלק"מ כתי' קמא או כדעולא ולהכי לא ה"מ לאקטמו כקוסי' הר"ף דלמא עבר וסנה בה דיל' דמכ"ל תי' דעולא דהרי י"ל כתי' קמא ולכן הקטנה קוסייתו דרך ומנ"כ והקטנה ספיר ודלמא מהרהר בע"ז והיינו אי כיומא כתי' קמא דקרא דפרי מחשבותם היינו במחשבה הבאה לידי מעשה וא"כ ז"ל דקרא דלמען תפוס וגו' היינו אף בלא בא לידי נועשה וא"כ ק' ודלנוא מהרהר בע"ז הוי ומענשין אף בלא בא לידי מעשה ואי תימא כסיטת הרא"ש דבע"ז מענשין רק במחשבה הבאה

ערוך בקדושים ל"ט במאי דאיתא התם דר' יעקב ס"ל סכר מלכה בה"ע ליכא דבכח"א כתיב למען יאריכו ימיו וכו' ובס"ה ק כתיב וכו' הרי שאמר לו רבוי עלה לבירה והביא לי גולת ועלה לבירה ושלא את האם ונטל את הבנים ובחזירתו כפ' ומת היכן אריכות ימיו ס"ו אלא לעולם שכולו ארוך ופריך ודלמא לאו הכי הוי ר' יעקב מעשה חזא ודלנוא ונהרהר בעבירה הוי מחשבה רעה אין הקצ"ה מנטרף ודלמא מהרהר בע"ז הוי דכתיב למען תפוס את ישראל בלבס ע"ס וא"כ לסיטת הרא"ש דאף בע"ז אין הקצ"ה מנרף רק עם עשיית המעשה ח"כ מאי פריך ודלמא מהרהר בע"ז הוי דהלא ע"כ ר' יעקב לא חזי מעשה נועשה ע"ז דא"כ לא הוי פריך בלשון ודלמא וכו' וא"כ ע"כ קוסי' הנוקטן ודלמא מהרהר בע"ז ונענש על המחשבה לחוד בלי עשיות המעשה ודלא כסיוט הרא"ש עכ"ד (וסוד מלאחי בס' קרבן נתחאל מהקטנה כן על הרא"ש):

ונראה להדיק הדיק דמעיקרא הרא"ש ז"ל דלק"מ והוא דכאשר סומתי עיני על זה מצאתי עוד לחמוה על הרא"ש ז"ל בזה דלכאורה נעלם מעיני הבדולח ס"ס ערוך בקדושים דף נ' ע"א דקאמר התם מחשבה רעה אין הקצ"ה מנרף למעשה סכאמר און אס ראייתי בלבי לא ישמע ד' ומה אני מקיים הנני מביא על העם הזה רעה פרי מחשבותם מחשבה מעושה פרי הקצ"ה מנרף לנעשה מחשבה שא"ע פרי וכו' (ופרס"י מחשבה מעושה פרי סקיים מחשבתו ועשה מנרף למעשה וכפרעיני ממנו אף על המחשבה) אלא הא דכתיב למען תפוס את ישראל בלבס הא"י בע"ז כתיב וכו' הרי מוכח מסוגי' זו דהחילוק בין מחשבה שצאה לידי מעשה או לא היינו בשאר עבירות וא"כ בע"ז החמורה אף בלא בא לידי מעשה הקצ"ה מענש על המחשבה ולכאורה נע"ג על הרא"ש ז"ל:

לבנ"ל נבאר כ"ז בחדא מחתא עפ"מ דאיתא סס עוד עולא אמר כדר' הונא דאר"ה כיון מעבר אדם עבירה וסנה בה הותרה לו הותרה לו ס"ד אלא אימא נעשה לו פהיתר' פי' דס"ז ז"ל והא דכתיב פרי מחשבותם בעבר וסנה כתיב כי הדר מהרהר לעשות מנטרף למעשה ואפי' לא הדר לי' לעשות אין חזרתו לס"ס אלא שלא הולך לה דאמר נעשית לו כהיתר עכ"ל ונועשה לפי תי' דעולא אפטר לומר דבשאר עבירו' אף בלא לידי מעשה אין המחשבה מנטרפת וא"כ הא דכתיב למען תפוס

הנחה לדי ונעשה והיינו כתי' בתרא וא"כ תקשי כקוסי' הר"ף דהא להאי תרולא אף בשאר עבירו מענטין אף על המחשבה לחולא בעבר ומנה וא"כ מניילא גנובאר קוסי' החכם הג' ודו"ק :

שער

הקטן

לפרשת כי תשא

גמ' בשבת ד"ע חילוק מלאכות מכל מחלליה מות יומת אה"ע למיזד דכתיב כל העושה זו מלאכה יומת תכהו לשוגג וכבר עמד בזה כבוד חאנני"ז הגאון ז"ל . לבאר מה שנקטין העולם למה מביא הקרא דכל העושה זו מלאכה יומת דכתיב בפ' ויקהל ולא מביא הקרא דפ' כי תשא דסמיך ל' לקרא דמחלליה וגו' דכתיב כל העושה מלאכה יומת . וגם אנכי אלק בעקבותיו לבאר קוסי' הג' דדרך פשוט :

דהנה איתא צילקוט כל העושה מלאכה ציוס השבת מות יומת יבול ציוס אבל לא צלילה סמכו ענין לו מחלליה מות יומת הרי הלילה אמור ואח"כ ציוס השבת . והקשה הזית רענן לא לכתוב לא ה' ולא וי' . ותי' דסד"א דהלילה הולך אחר היום . ולהכי כ' תחלה מחלליה ואח"כ ציוס השבת . מכלל דמחלליה קאי אצילה וא"כ מדכתיב נקודם צילה ואח"כ יום אצמא דהיום הולך אחר הלילה עכ"ד . ולפ"ז ק' מאי קאמר אה"ע למיזד קרא דמחלליה דהא אצטרך ללילה ככ"ל . אכן נראה דאיתא צילקוט כל העושה זו מלאכה זו ולא זו וצבירו ומפרס"י כגון אם חל י"הכ בע"ט או באחד בשבת ועשה מלאכה בין צ"הש בשבת ויה"כ או להיפך סד"א דחייב ממ"נפ קנ"ל דפטור (ועיין לעיל בדברי חנ"ז בשער אשיר) . ונעשה מכה הך דרשא דזו ולא זו וצבירו מניילא מוכח דהיום הולך אחר הלילה דאי הלילה הולך אחר היום איך משכחת ד: וסה מלאכה צ"הש בין שבת ל' ה"כ . וא"כ אייתר קרא דמחלליה לח"מ דלמיזד לא אצטרך דכבר ידעינן מקרא דכל העושה מלאכה יומת :

ולפ"ז א"ס דבאמת הכי כיונת הגמ' אה"ע למיזד דכבר כתיב כל העושה מלאכה יומת רק דלא תימא דאחי לארוי כדרם הילקוט דהיום הולך אחר הלילה ולכן כתיב כל העושה זו מלאכה יומת ודרשינן זו ולא זו וצבירו ככ"ל וא"כ כבר מוכח דהיום הולך אחר הלילה . ואייתי מחלליה דאה"ע למיזד תכהו ענין לשוגג ולק"מ ודו"ק :

אשר

שער

לפרשת ויקהל

ריש פסחים ס"מ ונדר"ע תלת ס"מ הצערה לחלק יצאת וכו' פרס"י דה"א פאס עשה ד' או ה' מלאכות כמי לא יתחייב אלא א' ולכך כתיב לא תבערו לחלק ומקשה הרא"ס דביבנות פירס"י באופן אחר דה"א דאינו חייב אלא אחת אם עשה כל הל"ט מלאכות ועל אחת א"ח כלל וא"כ דברי רס"י סותרין הדדי :

וב"ל לתרץ דהנה הרא"ס מקשה עוד דאיך ה"א דעל אחת א"ח כלל סהרי ונקרא מפורס בצמקוטס דנהרג רק על מלאכה אחת טעשה . וראיתי בס' קול יהודא סתי' קוסי' זו מטס חכס א' עפ"מ דבשבת דף ע' רלה הס"ס ללמוד חלוק מלאכות ונקרא דבחרים וקציר תשבות . וקאמר ועדיין אני אומר על חריס וקציר חייב סתי' ועל כולן א"ח אלא אחת אלא א"ק לא תבערו וכו' . ולפ"ז ל"ק מנוקוטס סהרי אמרינן בשבת דל"ז במתכיתא תכל נקוטס תולס ה' סהיא תולדה דקצירה . וא"כ קצירה נופרס בקרא סחייב עליה לחוד עכ"ד . והנה אהא סאמרו דעל ח"וק חייב סתי' מדכתיב בח"וק תשבות . מקטין העולם דהא הך קרא דבח"וק לא אייתר דר"ע יליף מיכ"ז בננחו' דף ע"ב וצ"ה דף ט' דמוסיפין מחול ע"הק בשביעית . ור' ישמעאל יליף מיכ"ז ונה חריס רשות אף קציר רשות יא קצ"ע סהוא סל נגזרה ודוחה שבת . וא"כ בין לומר ובין לומר לא אייתר הך קרא דבח"וק . וכן נדחקו בזה התוס' בשבת סס ד"ה ועל כולן ע"ס בסופו :

אמנם יש לדחות קוסי' זו בדרך פשוט דהא דקאמר ועדיין אני אומר הסוגי' קאי לר' ישמעאל כיון דלדידי' אזהרה דהאי קרא דבח"וק תשבות מיירי בשבת ואף דדריס מיכ"ז דונה חריס רשות אף קציר רשות ולנעט קצ"ע סהוא נגזרה מ"מ בין דפטטא דקרא הוא אזהרה אחריםה וקצירה דשבת . וא"כ מהיבא תיתי כימא דעל אותן סתי' לא יהא חייבי' הטאת סהרי עיקר הס"ד דכימא דעל כולן א"ח אלא אחת פירס"י מפוס דכולן צבדא מלאכה כלליהו . א"כ מניילא הנהו חרי דלא נכללו כ"א ככתבו צפרטי בוודאי חייב ע"כ א' מטא"כ לר"ע דמוקי קרא דבח"וק אצביעית ולא מיירי כלל באיסור שבת . א"כ מוקמי דלא הוי לן ילפותא לח"מ גלא תבערו . גם בח"וק לא הוי נחייבי' על אחת עהן . ולפ"ז לא סתרי דברי רס"י הדדי' דבסוגי'

ספיר ותיפוק ל' מדר' נתן עד שהולך לסוכו דמנואל
באמת כר' יוסי ס"ל ודו"ק:

שער
הקטן
לפרשת ויקהל

בגמ' דשבת דף ע' דמסיק בגמ' הצערה לחלק
ינאח וכה"ג בפסחי' דף ה' ובסנהדרין ל"ו
פרט"י דאי לאו קרא' דלא תבערו הא דאם עשה כולן
בהעלם אחת א"ח אלף אחת וביבמות דף ז' פרט"י
הצערה לחלק ינאח דאי לאו קרא' דלא תבערו ה"א
דאיכו חייב עד שיעשה כולן וכבר נווחי בי קמחי
דדברי רס"י סוחרין הדדי והרגיש בו הרא"ם וכבר
עמד בזה כבוד אה"ז ז"ל בפער אשר וגם אנכי
אענה את חלקי בזה:

דהנה מקשה עוד הרא"ם על רס"י דאיך ינאח
דא"ח עד שיעשה כולן דהרי מליכו ממקום
דנתייב על א' מנהן ותי' בס' קול יהודא ע"פ
דאמרינן שם בגמ' דשבת ועדין אני אומר על
החריטה ועל הקצירה חייב סתי' ועל כולן א"ח אלף
אחת ע"פ ולפ"ז לא מוכח מידי ממקום דהא איכא
מ"ד מקום תולס היו ותולס תולדה דקצירה ועל
הקצירה בודאי חייב בפ"ע מדכתיב בחריס וקציר
עכ"ד והנה ידוע דלפי האמת דרשינן בח"וק לק"ע
דד"ס אכן אי כימא דע' דל"ח ס"ז כרת לא בעי קרא'
כלל לומר דק"ע ד"ס דתיפוק ל' דעסה דל"ת ס"ז
כרת (ואף דשבת הוי ע' ול"ת ע' בחוס' יבמות וי"ז
ד"ה נגמר דע' דמקדס דל"ת וע' וה"ה קל"ע הוי
ע' דמקדס) ולפ"ז מנואל דיעוין בסקוגי' דיבמות
דכל המקלח וטרי התס קאי למידק דע' דל"ת
ס"ז כרת ולפ"ז ניוותר בחריס ובקציר וע"כ אפי
לארוי דעל חריטה וקצירה חייב סתי' ולפ"ז ספיר
פירט"י דאי לאו לא תבערו ה"א דא"ח עד שיעשה
כולן וממקום ליכא ראי' מנחם דהייט תולדה דקצירה
ככ"ל אבל בשבת ובפסחי' ובסנהדרין קאי לסי' האמת
דע' א"ד לל"ת ס"ז כרת ואצטריך בח"וק לקל"ע דד"ס
וא"כ אין חילוק בין קצירה לשאר מלאכות ומוכח ספיר
ממקום דחייב על מלאכה אחת והוכרח רס"י לפרש
דהוי אמינא דעל כולן אינו חייב אלא אחת וק"ל:

שער
אשר
לפרשת ויקהל

בגמ' דיבמות דף ע"ב בבביתא תנא כל מ' סנה
סתי' ישראל במדבר לא נסיב רוח נפוכית
מ"ע אב"א עמוס דנזופין היו ואב"א כי היכי דלא
כנדרין

בסוגי' דיבמות דקאי התם לר' יסומאל ולדידי'
ספיר מני רס"י לפרס דאי לאו קרא' דלא תבערו ה"א
דעל א' מנהן פטור לגמרי ול"ק קוסי' הרא"ם ממקום
דכיון דמקום תולס הוי שהוא תולדה דקצירה ככ"ל
וכבר מפורט בקרא' דבח"וק דקאי אשבת לר' יסומאל
ככ"ל ונש"כ בפסחי' דקאי לר"ע דלדידי' קרא'
דבח"וק קאי אשביעית ולא אשבת וא"כ לא יוכלו
לפרס דה"א טלח יחייב כלל על מלאכה אחת דקסי'
ומוקדם שהוא כהרב על מלאכה אחת דלר"ע ל"ס
תי' קול יהודא סכ"ל וק"ל:

שער
הבנים
לפרשת ויקהל

שבת דף ע' חילוק מלאכות מנ"ל אמר שמואל א"ק
מהלליה מות ימות וכו' ותיפוק ל' מהיכא
דנפק' ל' לר' נתן ומקסין העולם כיון דהמוקסן
ידע מדר' נתן דיליף מלא תבערו ח"כ מעיקרא מאי
פריך חלוק עלאכו מנ"ל:

וג"ל לזאר ע"מ דמס ע"ז הס"ס שקיל וטרי אי
גם בהעלם זה וזה בידו כגן סגנת שבת
וסגנת מלאכות אם חייב ע"כ מלאכה ומלאכה
והקשה הרפ"י דאיך אפשר לומר דבהעלם זה וזה
בידו דחייב ע"כ מלאכה ומלאכה דא"כ אדחני
במחנת' היודע עיקר שבת וכו' לחני העלם זה
וזה בידו וכ"כ הא ותי' דאפשר לומר דאצטריך
לאחמעינן היודע עיקר שבת וכו' דאפ"ה א"ח ע"כ
שבת ושבת ולאפוקי מדרב חסדא בכריתו' דס"ל
שבת כגופי' דתי' אפי' בכה"ג ע"ס ס"ס אמרו לו
דט"ז ע"ס:

ורפ"ן מנואל דהמקשה הי' סובר דגם בהעלם זה
וזה בידו חייב ע"כ מלאכה ומלאכה וכן בעי
הס"ס להוכיח ממתני' דאבות מלאכות וכו' וא"כ
אף ידוע מהא דר' נתן דיליף מלא תבערו מ"מ
הקשה חלוק מלאכות מנ"ל אף בהעלם ז"ו בידו
דאינוא לא תבערו מוקמינן אמתסדר' חידוע עיקר
שבת אמנס לבחר דמסני שמואל א"ק מהלליה מות
ימות וכו' פריך ספיר ותיפוק ל' מלא תבערו
דלמיטתו ליכא למימר דאצטריך תרי קראי חד לידוע
עיקר שבת וחד להעלם ז"ו בידו דהא סם בכריתו'
די"ו נהיק שמואל חני נדה פרט"י שמואל כרב
חסדא ס"ל דשבתות כגופין דמי עס"ה וע"כ שמואל
ס"ל העלם ז"ו בידו א"ח ע"כ מלאכה ומלאכה
דאל"כ הדק"ל קוסי' הרפ"י ול"ס תי' הרפ"י דחני
היודע עיקר שבת לאפוקי נגד"ה וא"כ לשמואל פריך

כדרי' ענני כבוד - ופירש"י כזופין היו מהמת חטא העגל והתוס' פירשו כזופין ממשפה מרגלים ולא כפירש"י מחטא העגל שהרי מחל להם חטא העגל והקב"ה אמר סלחתי ואח"כ נעשה היושכן והסרה סכינתו בתוכו עכ"ל ד' הנה ראוי לכל מחביל להגיל את רש"י נוקוסי' זו דקוסי' חזקה היא מאד ורש"י בענינו בחינת חפס הדרס זו משכן העדות עדות הוא לישראל שוויתר להם מעשה עגל שהרי הסרה סכינתו בנייהם עכ"ל חו ים להפליא דברים פ' ויקרא על פ' מואהל מועד כ' רש"י בז"הל לאמור לא ואמור להם שכל זמן שהי' ישראל במדבר ונקודים היו מהטא מרגלים הרי שרש"י עצמו תופס פי' החוס' ח"כ דברי רש"י סותרים הדדי ותמוה מאד לכ"ל לתרץ כל זה בס"ד :

עפ"מ שה"ס כהנ' מילה מביא דעת התשב"ץ שפסק דמילה של"ב אין מלין ביום ה' והש"כ ושאר פוסקים חלקו עליו ואמרינא אנה להביא ראי' לדעת התשב"ץ שמתכו הוליא פסק זה :

עפ"מ ששמעתי קוסי' נשמתי' דהרב הגאון מוהרז"ה ז"ל אב"ד דק"ק ה"ס . אהא שאמרו בגמ' דיבמות הכ"ל במדבר מ"ט לא מהלו משום חולשא דאורחא . וכ' החזקוני אע"ג דחולשא דאורחא אינו שייך כ"ל באותו יום שבאו מן הדרך כמ"ס בגמ' דשבת דפ"ו יומא קמא לא אמרו ולא מידי משום חולשא דאורחא והרי מלינו כמה פעמים שחנו במדבר איזה ימים ומפני מה לא ונהלו לק"מ שהרי כאמר ע"פ ד' יחנו וע"פ ד' יסעו ח"כ כל יום הוי' חוששים שמה יבא הליוו סיסע עוד היום עכ"ל וע"ז הקפסה הגאון הנ"ל הרי במ"ת נאמר להם בסיני כי ביום השלישי ירד ד' על הר סיני ח"כ ידעו שלא יסעו משם עכ"פ ג' ימים ח"כ מ"ט לא ונהלו אז עכ"ד :

גב"ל לתרץ עפמ"ס בשבת דלמ"ד בטשה נחנה התורה בה' עבד פרישה . ח"כ כיון שהי' להם דין מילה של ב' ח"כ אף שידעו שיחנו סס ג' ימים נ"מ לא היו יכולים למוול אז לפי דין התשב"ץ הנ"ל ח"כ מהא גופא הוליא התשב"ץ דין הנ"ל . אכן לכאורה יש סתירה על הכוונה זו דכיון דלאידך מ"ד בד' עבד פרישה דל"ס תי' זה דהא היו יכולין למוול בד' בשבת ולא הי' להם חולשא דאורחא דהא בר"ח כבר באו למדבר סיני וע"כ לריבין לתרץ קוסי' הגאון הכ"ל באופן אחר וח"כ גם למ"ד בה' עבד פרישה י"ל כתי' הזה ועדיין מנ"ל להתשב"ץ להוכיח דינו :

ועדיין נראה להוכיח דין התשב"ץ הכ"ל דהנה נקדי' לצד סוגי' דיבמות הכ"ל דאמרינן סס במדבר מ"ט לא מלו משום חולשא : אורחא ואב"א משום דלא נסיב להו רוח לפונית כדתי' כל אוחז מ' סנה שהי' נודבר ל"כ להו רוח לפונית ומ"ט לא נסיב אב"א משום דנו פין היו ואב"א כי היכי דלא כדרי להו ענני כבוד . וי"ל דכיון שכבר נסן טעם דלא מלו משום חולשא דאורחא ופי' מהרש"א בח"א דכן משמעות המקרא שכלומר ואת בנייהם לא מלו אותם בדרך . ח"כ מיי דחקו להוסיף עוד טעם אחר משום דלא נסיב רוח לפונית . וגם ק' על הברייתא גופא דתי' כל מ' סנה ל"כ רוח לפונית למה לא מפרש הברייתא הני ב' טעמים . וגם למה נוקסי' הגמ' הכא על הברייתא מ"מ לא נסיב רוח לפונית . דאיך תלי' הך במ"ס לעיל דלא מלו משום דל"כ רוח לפונית דהא זה בלא"ה ק' על הברייתא למה ל"כ רוח לפונית :

ונראה דהנה כבר כתבנו לגויי דאמר דלא מלו משום חולשא דאורחא קסי' קוסי' הגאון הכ"ל למ"ד בד' עבד פרישה הי' יכולין למוול ביום ד' עכ"פ ובוודאי לר' ישמעאל סס דלס"ל בהסכמה עלה ובהסכמה ירד י"ל דירד משה סוף יום ד' ולא הי' פכאי למוול קודם הלילה משא"כ לר"ע דס"ל כר' אלא דבהסכמה ירד ח"כ לריד' בוודאי קוסי' הגאון הכ"ל במ"ע למה לא מלו את עלונס ביום ד' ועכ"ל לריד' . טעמא אחריתא משום דל"כ רוח לפונית . והנה בזה מובאר מה שהורך הגמ' לפרש שני טעמים הא דלא נסיב רוח לפונית . והוא דלכאורה ק' לפי הטעם דל"כ רוח לפונית כי היכי דלא כדרי ענני כבוד דח"כ כשנות אהרן ונסחלק ענני כבוד דאיך דחזרו בזכות משה אח"כ מ"מ בתוך מעוט הימים שנסחלק מ"ט ל"כ רוח לפונית . וגם לטעם דכזופי' הי' מחמת החטא ק' אחאי לא נסיב רוח לפונית . קודם החטא רק בפטיטו' לק"מ ד"ל דבאמת הא דאמר בברייתא כל מ' סנה שהי' במדבר ל"כ רוח לפונית באמת לאו דווקא ואין מן הצורך לפרוט ולהוליא איזה ימים שנסב רוח לפונית אחר מיתת אהרן . או בזמן מועט קודם החטא שלא הי' כזופין . שהברייתא אינו מדקדק ונקט כל מ' סנה כיון דלא נ"מ בדבר . אכן לפ"מ דהעלנו לר"ע עכ"ל הא דלא מלו משום הך טעמא דל"כ רוח לפונית וח"כ קסי' שפיר דלהך טעם משום דכזופי' הי' מחמת החטא הי' להם למוול קודם החטא דנסיב רוח לפונית ולטעמא כי היכי דלא כדרי ענני כבוד ח"כ

א"כ אמאי לא מלו כמות אהרן וכסתלק עכני כבוד ולכך באמת מפרש הגמ' דיטנו צ' טעמים דל"כ רוח פסוקית מסיס דכזופי' היו וגם דלא לבדר עכני כבד' וא"כ גם קודם החטא סלא הי' כזופי' ל"כ רוח פסוקית ומסוס דלא לבדר עכני כבוד וגם כמות אהרן אף שנסתלק עכני כבוד ל"כ רוח פסוקית ומסוס דכזופי' הי' מחמת חטא :

ובזוה מביאר דלמה לא מפרש בל"ז על הזרייתא מ"ט לא נסיב רוח פסוקית ואיך תלי' זה ביו"ט דלא מלו מסוס דל"כ רוח פסוקית דכפטי' על הזרייתא ידע א' מהיך טעמים אצל לחמי דמסיק דלכך לא מלו מסוס דל"כ רוח פסוקית וקשי' ספיר מ"ט לא נסיב דעכ"פ הי' ציכולתן למוול קודם החטא דלא הי' כזופין או לאחר שנת אהרן דכסתלק וכו' ולכך מסיק התרנן דאב"א מסוס כזופי' ואב"א מסוס דכי היכי דלא כבדרי עכני כבוד וא"כ באמת לריבין לכל השני טעמים ככ"ל ובה מביאר דלא מפרש הזרייתא הטעמים דל"כ רוח פסוקית ומסוס דכזופי' לר"ע לריבין לומר כל השני ביחד ככ"ל דלדידי' ע"כ הא דלא מהלו מסוס דל"כ רוח פסוקית אצל כזופי' למ"ד בה' עבד פרישה או לר' ישמעאל דל"סל בהשגחה ירד וא"כ אף צד עבד פרישה י"ל דירד צסוף היום ככ"ל וא"כ י"ל דלא מהלו כמדבר ומסוס חילשא דאורחא א"כ ל"ז לכל השני טעמים יחדיו הא דל"כ נסיב רוח פסוקית ולכך כיון דחלי' בעלוגת' לא מפרש הזרייתא הטעם דל"כ רוח פסוקית :

היוצא מזה עכ"פ מדקאמר טעם הראשון דלא מלו מסוס חולשא דאורחא והיינו לנ"ד צעטי ניחנה חורה ובה' עבד פרישה ולדידי' לא אמרינן דלא מהלו מסוס דל"כ רוח פסוקית וק' למה לא מהלו בה' אע"כ מוכח דס"ל להגמ' כדן דהתעצ"ן הנ"ל וק"ל :

וברברנו הנ"ל יתורן קושי' חוס' על רש"י הנ"ל שהתחלנו דהכה לכאורה יש ראי' מפורשת לשיטת רש"י דכזופי' הי' מחמת חטא העגל מיהא דגרסי' חגיגה דף ו' אר"ע חמיד הקריבו צקיני וסוב לא פסקו ומה אכי תקיים הזבחים והמנחה הגשמה לי כמדבר מ' סכה פירס' שלא הקריבו מפני שכזופי' הי' מחמת חטא העגל סבט ליי שלא עבדו את העגל הן הקריבו אלמא דכזופין הי' מחמת חטא העגל וא"כ מאי הקסה החוס' על רש"י הרי מהל להס למה לא הקפו החוס' כן על ר"ע גופי' אמנם כראה ברור Chut Hamschulosch.

דעל ר"ע ליכא לאקסוי די"ל דלס"ל האי דרשא דמשכן עדות הוא לישראל מדהסרה סכינתו בתוכס דנחל להס חטא העגל אלא ס"ל כשאר דרשות הנזכרים צילקוט סס ויש קצת ראי' לבדר מדברי הילקוט פ' זו דר' ישמעאל שהוא בעל פלוגת' דר"ע הוא דרש החס האי דרשא דמשכן עדות עדות הוא לישראל וכו' אצל ר"ע דרש החס דרשא אחרינא דקרא משכן העדות ע"ס לוחת העדות שהי' סס' אכן קושי' חוס' הוא על רש"י שחפס בפרשו על החימוש הך דרשא דמשכן העדות שמהל להס חטא העגל וא"כ אמאי פירשו בגמ' דכזופי' הי' מחמת חטא העגל אצל למשכ"ל דע"כ הא דנפרש הגמ' טעם דל"כ רוח פסוקית מסוס דכזופי' הי' דקאי לר"ע דלדידי' דס"ל ע"כ דלא מהלו כמדבר מסוס דל"כ רוח פסוקית ועכ"ל כל השני טעמים הא דל"כ רוח פסוקית ומסוס דכזופי' היו ומסוס דלא כבדר עכני כבוד וא"כ כיון דע"כ קאי אליבא דר"ע ור"ע ס"ל בהדין בחגיגה ככ"ל דכזופי' הי' מחמת חטא העגל א"ש רש"י בפרשו על הגמ' מסוס דקאי סס לר"ע אכן רש"י בפרשו על התורה לקוטט חפסו כר' ישמעאל וממילא מביאר ג"כ הא בפרש"י צפ' ויקרא על פ' דמאוהל מועד וכו' ממנדים היו מחטא מרגלי' מסוס דס"ל באמת כר' ישמעאל ודו"ק :

שער המים לפרשת פקודי

במדרש חלה פקודי המסכן משכן העדות ז"ס דע"ה עשה עמי אות לטובה וגו' כמד"א ויש ס' ד' לקין אות ותמוה וכראה לבאר :

עפ"מ דהקסה הרא"ס בהא דליתא צפ' העגל דף ע"ב כמדבר מ"ט לא מהלו מסוס דל"כ רוח פסוקית ומ"ט לא נסיב אב"א מסוס דכזופי' היו ופרש"י בעון העגל ואב"א כי היכי דלא כבדר עכני כבוד ור"י הקסה על פרש"י דפי' דכזופין בעון העגל דהרי נוחל עין העגל כדדרסינן משכן העדות עדות הוא לישראל שויתר להס עין עגל ע"י שהסרה סכינתו בתוכס וע"כ פרש"י כזופי' צעון מרגלים והנה רש"י בפי' החומש כ' משכן העדות עדות שויתר להס עין העגל וא"כ איך פרש"י גופא כזופי' בעון העגל וע"מ"כ בהא א"מ ז"ל :

וגראה לבאר בדרך פשוט דלכאורה י"ל כיון דדי בהאי טעמא כי היכי דלא כבדר עכני

הזמזומים לפרשת פקודי המשולש

ענני כבוד ל"ל הא' טעמא דכזופי' היו' אמנס נראה דאיתא שם ביבמות ת"ר אין לך יום שלא הי' רוח לפניו בלילה ופירש"י אף במדבר של"כ רוח לפניו ביום מ"מ בלילה נשיב להם רוח לפניו וא"כ לכאורה ק' לנ"ד ביבמות דה"פ וחתר לנוול בלילה אמאי לא מלו את ענווס בלילה רק דבדלתי למ"ד דל"כ רוח לפניו משום דכזופי' הי' בודלתי גם בלילה ל"כ רוח לפניו רק למ"ד כי היכי דלא כבדר ענני כבוד שייך ספיר להלק דווקא ביום שנסעו אז היו לריבין לענני כבוד מש"כ בלילה ולפ"ו באת מ"ד דס"ל דמש"כ מלין בלילה ע"כ ס"ל דל"כ רוח לפניו משום דכזופין היו ואף בלילה לא נשיב וא"כ מבוחר דלכך צריך טעמא דכזופי' למ"ד מש"כ מלין בלילה :

כבדר ענני כבוד ל"כ להם רוח לפניו וא"כ דנמחל מעשה עגל כבד מוכח דתשובה מהני מחטא עגל ולכך דברו סרה על דוד מחטא במעשה דב"ש אמנס דוד ס' דבאתח לא כמחל חטא העגל וע"כ מוכח מדלא מלו במדבר משום דכזופי' הי' מחטא העגל דאי כימא משום דל"כ רוח לפניו כי היכי דלא כבדר ענני כבוד הי' להם לנוול בלילה ואי משום דמש"כ אין מלין בלילה א"כ ל"ל וי"ו דוביום לרבות מש"כ דאין מלין בלילה :

ולפ"ו מביאר דברי המדרש דהנה איתא במדרש וישם ד' לקין אות אהרן וי"ו נכר לו וכ' המפרשי' הטעם שה"ו היא אות חיים וז"ש המדרש אלה פקודי המשכן נשכן העדות ומזה רצו שונא דוד ללמוד מדקרי' ל' נשכן עדות מעדות הוא לישראל שנמחל להם חטא העגל וא"כ כבד מוכח תשובה מהני מחטא העגל וליכא לנייור כוונת דוד הי' להורת תשובה וז"ש דוד עשה עמי אית לטובה היינו אות וי"ו דמדכתיב וביום לרבות מש"כ דאין מלין בלילה הלא כבד מוכח מדלא מלו במדבר בלילה דנשיב להם רוח לפניו דכלילה ל"ס לומר כי היכי דלא כבדר ענני כבוד אע"כ דגם בלילה ל"כ רוח לפניו משום דכזופי' הי' מחטא העגל וע"כ דלא מחל להם חטא העגל ולא מוכח דתשובה מהני מחטא העגל וזיה יראו שונאי ויבשו מהא דעשה עמי אות לטובה כוונת ד' וישם ד' לקמן אות וי"ו וה"כ מהא דאות וי"ו דוביום לרבות מש"כ בזה יראו שונאי ויבשו ודוק :

שער הקטן

לפרשת פקודי

איתא במדרש חלא פקודי המשכן נשכן העדות א"ת משכן אלא משכן טב"המק נחמשתין על עונות ישראל אמר משה חנה בזמן טב"המק קיי"ס בזמן שאין טב"המק קייס מה תהא עליה אמר הקב"ה אני נוטל לדיק אחד מבניהן משכן עדות עדות הוא לישראל שהקב"ה ויתר להן מעשה עגל ונראה לברר איד נרמז בקרא משכן הדדיקת תם מאי דצק והנשך לנ"פ אה"כ משכן העדות עדות היא שויתר להם מעשה עגל :

ומקודם כבאר עוד מדרש וירא אלהים את כל אשר עשה והכה טוב מאד זה הוונת ולהבין ההמשך דמאי שייכי הך לרמז אלל בריאת העולם טב"המק זה הוונת וגם נהו טובה י"פ בנייתת אדם :

ונראה

ולפ"ו מביאר דבדלתי ביבמות שפיר פרש"י דכזופי' הי' מחונת חטא העגל דע"כ מ"ד מש"כ מלין בלילה ע"כ ס"ל הכי וככ"ל דלא נמחל להם חטא עגל אמנס רש"י בחומש אזל למ"ד מש"כ אין מלין אלא ביום ולפ"ו ל"כ לומר דכזופי' הי' מחטא העגל והא דלא נהגו ונשום דל"כ רוח לפניו ביום כדי דלא כבדר ענני כבוד והא דלא נולו בלילה משום דאין מלין בלילה וק"ל :

ארא אי קשי' הא קשי' דהא דדרשינן ביבמות שם דמש"כ אין מלין אלא ביום מקרא דוביום השמיני דוי"ו מרבי אף מילה ש"כ אין מלין אלא ביום דלפ"ו מפרש"י בחומש דויתר להם מעשה עגל וע"כ הא דלא נשיב רוח לפניו כי היכי דלא כבדר ענני כבוד ורק ביום ולא בלילה ואמאי לא נולו בלילה אע"כ דאין מלין מש"כ בלילה וא"כ כבד מוכח בל"ה דאין מלין בלילה מש"כ ונ"ל וי"ו דוביום :

והנה נראה דבזה יש להבין מה שמחולקי' שונאי דוד עם דוד דהכה אמרו בגמ' לא הי' דוד ראוי לאותו מעשה אלא להורת תשובה וגם אונרו לא הי' ישראל רהוי' לאותו מעשה אלא להורת תשובה ואמרו בגמ' ריבא דמחטא העגל מוכח רק לרבים זועיל תשובה ומדוד מוכח דאף תשובת יחיד מהני אמנס הקשו דהרי דוד מלך הי' כרבי' דמי וכבד מוכח תשובת רבים מחטא העגל אכן אי אונרינן דכזופי' הי' מחטא העגל וע"כ דלא נמחל להם לגמרי אלא וביום פקדי פקדתי וא"כ לא מוכח תשובה דנהני מחטא העגל וא"כ לא חטא דוד דכוונתו הי' להורות תשובה וא"כ בזה הי' מחולקי' שונאי דוד עם דוד דשונאי דוד הי' סברי שויתר להם מעשה עגל והא דלא מלו משום דלא

וקרוב להפסד אמר והכה טוב מאלד זה המיתה ומיתת הגדיק מכפר ועוב הוא סכבדל דקרוז לסכר ורחוק להפסד:

והנה ידוע שבכל דוד ודור יש ל"ו לדיקי' המגיני' על הדור המגיני' על ל"ו כריתו' שבתורה והוא צגי' אלה והרמוז אלה דברי הברית הל"ו לדיקי' כורתי ברית ועושיין שלים ציינו וצין אבינו שבשמי' וזה יכפר אלה בצלה וידוע פקודי מלשון חקרין כמ"ס כי לא כפקד ונונוו חיים וז"ס אלה פקודי שאלס נחסר מאלה הם הל"ו לדיקים שבדור הם המסכין שמתמסכין תמורת כפרת המסכין שמתמסכין על עונות ישראל וכו' בזמן שב"המק קיים ובזמן שאין צ"המק אלה פקודי נחסר מל"ו לדיקים שבדור ואני נוטל לדיק ח' ומציינים והמיתה וכפרת ובראוי' לזה שהמיתה נכפרת ולכן אמר מסכן העדות עדות הוא לישראל שנמחל להם עון העגל ולמה עודנה מיתה בעולם שמה שהבטיח לטובה אינו חוזר אע"כ דמית' לטובה דמיתת הגדיק מכפרת על עונות ישראל ודו"ק:

שער אשר

לפרשת ויקרא

ריש חולין תוס' ד"ה שמה יקלקלו וכו' ויש מפרשים גרסם לקנון רבה אבל רבא לא דייק צין יקלקלו לקלקלו כי היכי דלא חייס צהא דל"ק ואס שחטו עב"ל וי"ל דאיך תלי' זה צזה' דלא דייק יקלקלו כנוו דלא דייק ואס שחטו גס י"ל דהל"ל כי היכי דלא דייק וכו' וכו' גס לשון צהא אינו מדוקדק וכו' לפרס ע"פ פסוטי:

דהנה לכאורה י"להק לפי הנחת החוס' דחי וכולן קאי אחס"ו קמי' לשון יקלקלו ח"כ אמאי פריך הס"ס אלימנא אחס"ו עלה קאי ואס שחטו מצע"ל עדיפא ה"ל להקשות אלימנא אחס"ו למה תני יקלקלו:

אמנם לפמ"ס החוס' דרבא לא דייק שמה יקלקלו י"ל דגם הנוקטן דפריך ואס שחטו מצע"ל לא דייק שמה יקלקלו ולפ"ז י"ל דזהו סכ' החוס' וי"מ דרבא לא דייק שמה יקלקלו: והל' יהי' זר צעניך דבר זה לומר דרבא לח דייק שמה יקלקלו ע"ז כתבו כי היכי דלא חייס (ר"ל שתמנא דהס"ס לא דייק שמה יקלקלו) צהא דל"ק ואס שחטו (ר"ל צהא דהקשה סתם גמ' ואס שחטו מצע"ל

ונראה עפ"ג דאיתא במדרש דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה באותו פרק שאמרו ישראל כעשה וכשמוע אמר הקב"ה ויקחו לי תרומה ופי' בס' צנין אריאל דלכאורה תמוה צפ' ויקהל כאומר קחו מאלתכם תרומה לך והל"ל ג"כ כאן ויקחו תרומה לי דהיינו לשמי' אכן מובאר דאיתא בגמ' דכדרים לא יאמר לך קרבן רק קרבן לך שנאמר אדם כי יקריב קרבן לך והסל"ה הקדוש פי' הטעם שנוא ימות טרם שיאמר מלת קרבן והוי נושא ס"ס לצטלה וידוע דאיתא בגמ' דע"ז אלנולא לא חטאו לא הוי מייטי וס"כ מובאר דצפ' תרומה כאומר קודם שחטאו צעגל ובטלה מיתה מן העולם משצת קבלת התורה ולכך ספיר קאמר ויקחו לי תרומה שנותרין לוונר לך תרומה לדיכ' למיהש שמוא ימות צינתי' נושא"כ צפ' ויקהל כאמר כבר לאחר שחטאו צעגל וחזרה המיתה לנוקמה הונרך לוונר קרא מאלתכם תרומה לך ואיתא במדרש כשאמרו ישראל כעשה וכשמוע לשון שנו"ס משתמשים בו אמר הקב"ה למ"הנו שלא יהי' לו רשות לסלוט צהא ויהי' חיים וקיימים כמ"הס' וס"כ מובאר היטב באותו פרק שאמרו ישראל כ"ו וגעמי' כמ"הס' סיהי' חיים וקיימי' לעולם ולכן אמר הקב"ה לנשה ויקחו לי תרומה שנותרי' לוונר לך תרומה ככ"ל ודו"ק עכ"ד פה"ה וס':

ולכאורה ק' באמת למה חזר המיתה לנוקויו כשחטאו הלא קיי"ל כל דיבור שי"א מפי הקב"ה לטובה אינו תזר' אכן באמת הנה אמרו כל המתעלל בהספידו של חכם ראוי לקוברו בחיו והכוונה כי באמת אמרו חז"ל כנוכו וגמרו כח לאדם שלא כבדו וידוע פי' המהרש"א בח"א נונוו הסס"ה לאוין יתירין על מ"ע שהס צמנין רמ"ח' וגמרו טוב לאדם שלא כבדו שהוא רחוק לסכר וקרוב להפסד וק' באמת לצ"ה דאמר טוב שכבד' רק דבאמת מפי הרעה נאסף הגדיק ומיתת לדיקים מכפר ולכך טיב סכבדל' דקרוז לסכר ורחוק להפסד ולכך כל המתעלל בהספידו של חכם ואינו ממניין דמיתת הגדיק מכפר ולכך ראוי לקוברו בחיו צטוב לו שלא כבדו לסיטתו וק"ל:

וא"כ מובאר קומייטיכו דלמה חזר המיתה לנוקויו דהא כל ונה שי"א מפי הקב"ה לטובה אינו חוזר דבאמת המיתה לטובה דע"ז טוב לאדם סכבדל' משום דמיתת הגדיק מכפר וז"ס הכתוב וירא אלהים את כל אשר עשה דעיקר צריאת העולם צשציל האדם ותקשה הא טוב לאדם שלא כבדו דרחוק לסכר

שער
המים
לפרשת ויקרא

ונבע"ל היינו שהקשה הא דל"ק ואם שחטו ולמה
לא הקשה שמה קלקלו מבע"ל? אע"כ דחסם גמי'
לא דייק שמה יקלקלו וא"כ י"ל ג"כ לרבה הכי דלא
דייק שמה יקלקלו וכיון הוא למצין:

לפרשה הנ"ל

וברוך

אחר יפודם כוונת התוס' הכלל וגם
לכאור קושי' הנ"ל הא דלא פריך הע"ס
אלימא אחס"ו שמה קלקלו מבע"ל:

דהנה

לכאורה י"ל קושי' תוס' על רס"י דכבר
מוכח מסיפא דקתני באחרים רואין אותם
דכשר דזיעבד. מכלל דלכתחילה לא:

עפ"מ

דקיי"ל חרם שאינו טומע אינו טומע
לכתחילה ופני שאינו טומע הברכה וא"כ
לפ"ז אין הוכחה מסיפא דאיכא למימר דנקט
דיעבד מטום חרם אכן אפשר לומר מדנקט וכולן
ששחטו ולא נקט ואם שחטו אע"כ דמדויק דהא
דכולן ששחטו דכבולן ששחטו דזיעבד דווקא ולא
לכתחילה גם בצוטה וקטן וא"כ שפיר הקשה התוס'
דכבר מוכח מסיפא לרבה לשיטתו דקאי רק אחס"ו
והא דלא הקשו התוס' אסתם גמי' דקאמר אלימא
אחס"ו עלה קאי ואם שחטו מבע"ל ולא הקשו
בשפישות למה חגי יקלקלו וכו' - דיש לומר דבאמת
הכי כוונת הגמ' אלימא אחס"ו א"כ שמה קלקלו
מבע"ל דאי מטום לאשמעינן דאין אוסרין לכתחילה
באחריו רואין אותן מסיפא שמעינן אכן שמה חמור
דמסיפא ליכא הוכחה דנקט לשון דיעבד מטום חרם
ככ"ל וע"ז קאמר דא"כ וכולן ששחטו ואם שחטו
מבע"ל ונודקט וכולן וכו' פ"נ דאחי לאשמעינן
דקאי גם אחס"ו ופ"מ שאין שוחטין לכתחילה וא"כ
שמה קלקלו מבע"ל וע"ז מטמי דלהכי נקט וכולן
אטעא ביוקדסין:

ולכך

מחרץ התוס' שפיר דיי"מ דגרסי רבה
אבל רבא לא דייק שמה יקלקלו כי היכי
דלא דייק דהא דל"ק ואם שחטו ד"ק וכולן ל"ל
ועכ"ל דאחי לאשמעינן דאף בחרם שוטה לכתחילה
לא וא"כ ע"כ לא דייק שמה יקלקלו דכבר מוכח
מסיפא. והא דפריך הע"ס לקמן לרבה ואם שחטו
מבע"ל היינו קחם גמי' דדייק שמה יקלקלו אבל
רבא ציעמו באונת לא דייק שמה יקלקלו וא"ש הא
דלא תכא ואם שחטו וכו' דחגי וכולן לאשמעינן
אף חרם שוטה וקטן לכתחילה לא אף באחרים רואין
אותם וק"ל:

גמי' דצרכות דף ל"א א"ר אלעזר שמואל מורה
הלכה בפני רבוהי' שכלומר וישחטו את הפר
ויביאו את הנער אל עלי' מטום דוישחטו את הפר
ויביאו את הנער אל עלי' אלא אמר להן עלי קראו
הכהן ליחי ולסחוט א"ל ל"ל להדורי' בחד כהן
למחט שחיטה בזר כשירה. אייחודה לקמי' דעלי
א"ל מנ"ל הא' א"ל מי כתיב ופחט הכהן והקריבו
הכהן כתיב ונקבלה ואילך מלות כהונה וכו' א"ל
מימר שפיר קאמרת מיהו מורה הלכה בפני רבו
את וכל מורה הלכה בפ"ר חייב מיחה. אחי חנה
וקלוהית קמי' אמרה לי' אל הנער הזה התפללתי
וגו' וכבר עמדו המפרשים בזה מדוע שאלו מחילה
מנא לך הא ולבשר שאמר הטעם מוהקריבו וגו'.
א"ל מורה הלכה את וכו' ולא א"ל מיד גם מימר
שפיר קאמרת הוא שפת יתר. גם בביאת חנה
לבקם על כפס בנה ואמרה אל הנער הזה התפללתי.
במונ"נפ אס חייב מיחה מלד הדין א"ל לפטרו בטביל
בקסתה. גם מ"ש אל הנער הזה התפללתי. מה
סיך ענין זה להגילו. בטביל שהתפללה עליו.

וכראה לבשר כל הדקדוקי' הנ"ל בטיב טעם:
דהנה אימא בפ' הקומץ ד"ט דר"ם סבר וי"ן
מייסיף על ענין הראשון ופריך אלא מעתה
דכתיב ושחט את בן הבקר והקריבו וגו' מקבלה
ואילך מלות כהונה כימא לר"ם וי"ן מייסיף על ע"ר
דשחיטה הא בזר פסולה. ומפני שאני הבא דא"ק
וסויד ושחט ונה סמיכה בזרים אף שחיטה בזרים.
ופריך אי מה סמיכה אף שחיטה בצעלים האי לא
מגית אמרת ק"ו הוא ומה זריקה דעיקר כפרה
ל"ב צעלים שחיטה לכפ"כ וכ"ת אין דנין אפשר
משא"ל (דזריקה א"ל דכתיב וזרקו הכהנים) גלי
דחייבא ב"הכ ושחט את פר החטאת אשר לו מכלל
דבעלמא שחיטה ל"ב צעלים. וכבר עמודו המפרשים
להקשות עפמ"כ החוס' בקדושין דנ"א ד"ה נפקא
לי' וכו' דאין ללמוד מקרא דושחט את פר החטאת
וכו' דווקא דחטאת ל"ב צעלים דומי' דפר החטאת
אבל שאר קרבנות לא ע"ש ביהרמ"ל וא"כ לא מטמי
הגמ' מידי טס בזמחות דהא אכתי איכא למדרש וסמך
ושחט מה סמיכה בצעלים וכו' דהא הך קרא דוסמך
ושחט צעולה הוא דכתיב. והנה עכ"ל דר"ם לית
להו ס' החוס' בקדושין הנ"ל לת"ק בין מטאח לעולה
(ועיין בס' א"ח ח"ג בקדושין מ"סכ על קושי' זו):
ומעתה

ובעתה לפי הקדמה הנ"ל י"ל לכאורה התכלות על שמואל דהורה הלכה בפ"ד והיינו דהס"ל כר"ם דו"ו מוסיף על פ"ד ויליף דשחיטה בזר כשירה מוסיף וסחט ונמילא ה"ה דדרסינן איפכא מה סמיכה בצעלים אף שחיטה בצעלים וס"ל כס' החוס' בקריסין דמקרא דוסחט את פר החטאת מוכח רק בחטאת ולא בעולה. וא"כ מקילא זו סמואל הורה הלכה בשחיטה בזר כשירה יאל לנו חומרא דשחיטה בצעלים דווקא והפוסקי' כתבו דלאפרוסי מאסורא מותר להורות הלכה בפ"ד וא"כ יס לוותר התכלות על שמואל מה שהורה הלכה כדי לאפרוסי גואסורא ובזה מובאר דלכך ל"ק עלי מיד לשמואל דמורה הלכה את' דו"ל התכלות ככ"ל דכיונתו לאפרוסי מאסורא ולכך טאל לו מתחילה מנא לך הא וכשהסיב לו שמואל מקרא דוהקריבו מתבלה ויליך וכו'. וא"כ לס"ל כר"ם וי"ו מוסיף על פ"ד אלא כת"ק לית ל' הקיסא דוסמך וסחט. ולזה דייק ואמר מומר ספיר קאמרת דילפינן מוהקריבו ולא מהקיסא דוסמך וסחט מיהו הסת' נורה הלכה בפ"ד את וכו' ופשוט הוא :

ונקדים גמ' דזבחים דף ל"ב ע"ב וסחט שחיטה בזר כשירה וכו' וכי מאין באת' ווכלל סגאמר ואתה ובניך אתך חטמרו את כהונתכם לכל דבר המוצא יכול רף בשחיטה ת"ל והקריבו ויקבלה ויליך וכו' וכ' החוס' ואת' חטפוק ל' מהקיסא דשחיטה לסמיכה כדרם ר"ם דהקיסא וי"ל דאי לאו דרש דהכא הוי ממשעטין שחיטה מקרא דחטמרו את כהונתכם דמשמע אפי' שחיטה. ויוקשה צם' ז"ק דא"כ לר"ם דס"ל וי"ו מוסיף על פ"ד וממילא אפטר לומר מוהקריבו איפכא דגם שחיטה בזר פסולה. וא"כ מנ"ל דשחיטה כשירה בזר דליכא למימר מהקיסא דסמיכה כיון דליכא נוני דרשא דחטמרו את כהונתכם ותי' דל"ל דר"ם סמך ע"ז דנוסק התם מדגלי רחמנא וסחט את פר החטאת אשר לו ע"פ. ותמה צם' עייק הלכה דתרולו אל' שחר דאיך מוכח מזה דשחיטה בזר כשירה מקרא דוסחט אהרן וגו'. דמזה מוכח רק דל"ב צעלים אכל לעולם אף אי פסילה בזר אלטרדיך קרא דוסחט דלרדך להיות ע"י אהרן דיוקא. וכ' ליישב דבריו דאי כימא דפסילה בזר ה"ל עבודה ותנן פ"ב דהורית דכל עבודה י"הכ אינן כפרין אלא בו וא"כ מיותר קרא דוסחט את פר החטאת וגו' :

אמנם גם זה ל"ב דאף לגופי' לא אלטרדיך ת"מ אלטרדיך לגלוי בעלמא דל"ב צעלים ולעולם

י"ל דשחיטה בזר פסולה. רק גם זה מובאר ע"פ פשוט דהא קאמר התם אי מה סמיכה בצעלים אף שחיטה בצעלים לפ"ד אמרת ק"ו מזריקה וכ"ת א"ד אפטר משא"ל (דזריקה א"ל משום דבעי כהונה) גלי רחמנא ב"הכ וסחט את פר החטאת וכו' ולפ"ז ליכא למימר דשחיטה פסולה בזר וקרא דוסחט אהרן אתילארוי דל"ב צעלים בעלמא דאי שחיטה פסולה בזר והוי עבודה וא"כ יליף ק"ו מזריקה דל"ב צעלים ול"ם לומר דא"ד אפטר משא"ל דגם שחיטה כיון דהוי עבודה מקרי א"ל כמו זריקה אע"כ מוכח מזה שחיטה כשירה בזר וספיר אלטרדיך קרא דוסחט לגלוי בעלמא דל"ב צעלים דמזריקה ליכא למילף דא"ד אפטר משא"ל ככ"ל :

אלא דלפ"ז עדיין י"ל התכלות שמואל דהורה הלכה בפ"ד. דאף דיליף דשחיטה כשירה בזר מקרא דוהקריבו. ת"מ יאל לנו מזה חומרא לענין צעלים דשחיטה לרדך צעלים מקרא דוסמך וסחט מה סמיכה בצעלים וכו' והא דהו"לך שמואל לומר דמוכח דשחיטה בזר כשירה מקרא דוהקריבו כנ"שכ החוס' הנ"ל דלא כימא קרא דחטמרו את כהונתכם ממשעט התיקס ככ"ל. ובודאי אי הוי אמרינן דשחיטה פסולה בזר הוי גמרינן שחיטת ק"ו מזריקה דל"ב צעלים וליכא למימר דאיך דנין אפטר ישא"ל דהא גם שחיטה א"ל כמו בזריקה. אבל הסתא דשחיטה כשירה בזר יאל לנו מזה חומרא דשחיטה לרדך צעלים דליכא למילף ק"ו מזריקה דאיך דנין אפטר משא"ל ומקרא דוסחט את פר החטאת וגו' ס"ל דלא מוכח מידי דקרא מיירי בחטאת ולא בעולה כמוכ"ל :

ועכ"ל דעלי דאמר אע"פ דמורה הלכה הוי מסיס דעלי הס"ל דליכא בזה לאפרוסי מאסורא דהס"ל כהאי תנא דאמר דנין אפטר משא"ל ע"ם דנגחו' דף פ"ב. וא"כ יף אי שחיטה כשירה בזר ליכא חומרא בזה דבעי צעלים דרעפ"כ איכא למילף ק"ו מזריקה דס"ל דנין אפטר משא"ל ונקדים ת"ם בגמ' דזבחות ונתתי לתתיד זרע אביס ר' יוחנן אמר זרע ססקול כפסי אפסיס משה ואהרן. ול"ב ושמעתי לפרע עשת"ם בגמ' חנה הטיחה דברים כלפי מעלה. ולכאורה מדוע טרחה כ"כ הלח אשה לא מפקד' אפ"ר וז"ל חנה הס"ל כריב"ל דאשה מפקד' אפ"ר והנה צימות פליגי צ"ם וצ"ה דצ"ם ס"ל מלות פ"ר צ' זכרים וצ"ה א' זכר ונקיבה והנה חנה רתתה להרשות כוונתה דחטלתה לס"ם לקייס פ"ר בשני זכרים ולז"א ונתת לאמתך

לאמתוך זרע אכמים סמקול כמנים וק"ל. והנה שם
 ציבנות מ"א מפרס הגנו טעמא דצ"ט דגמר מנוסה
 וצ"ה גמר מצביית ס"ע דבעינן זכר וקביצה ופריך
 וצ"ט כילף ונצביית ס"ע ונוטכי א"ד אפטר משא"ח
 ע"ט פירס"י:

ובמעתה יובן דברי חנה בחכמותה כפראחה
 סעלי קאמר דהוי נורה הלכה בפ"ד
 והיינו נוטים דק"ל דלית לי התכללו דהוי לאפרוסי
 עאקורא נוסם דיקף אי מחיטה כסירה בזר לא בעינן
 בעלי דדנין אפטר נשא"ח ואיכא ק"ו נזריקה ולכך
 צ"ה בחכמותה ואמרה על הכפר הזה התפללתי
 פיהי סקול כמנים ונוסם דהלכה כצ"ט דבעינן ב'
 זכרים דלא ילפינן ונצביית ס"ע ונוסם דא"ד אפטר
 נשא"ח וא"כ הוראת שמואל ספיר הוי לאפרוסי
 נאקורא ומתר להודות הלכה בפ"ד ודו"ק:

שער
 אישר
לפרשת צו

זבחים דף ק"א אומר רב נוסה כה"ג ה' וחולק
 בקדשי שמים סכאומר נאיל הנולאים ה'
 לנשה לוננה וכו'. כתנאי וכו'. וחכ"א לא נחכהן
 נוסה אלא ז' נולואים בלבד וי"א לא פסקה כהונה
 מנוכב אלא מזרעו ופירס"י ורב ס"ל כ"א עכ"ל
 ונוקטה נהרס"א מנ"ל לרס"י דלמא כחכמים דלא
 נחכהן אלא לז' הנולואים בלבד סהרי קרא דמאיל
 הנולואים ממנו יליף רב בז' יוני הנולואים כתיב
 ונראה לתרץ דרס"י לטיטת' אזיל:

רהנה לעיל די"ט גרסי' ת"ר כה"ג טלא טבל
 וטלא קידם בין בגד לבגד עבודתו כסירה
 ואחד כה"ג וא' כ"ה טלא קידם ידיו ורגליו סחרית
 עבודתו פסולה א"ל רב אחי לר' יוחנן נוכדי חמס
 טבילות ועשרה קדושין דאורייתא הוא וחקה כתב
 צהו לעכבי אומר חוקי' א"ק והית' להם חק עולם
 לו ולזרעו לדורותם דבר הנוערב בזרעו מעכב בז'
 דהיינו קדוש ידים ורגלים דבר שאינו מעכב בזרעו
 וכו' ור' יוחנן אמר ורחו ממנו משה ואהרן וכו'ו
 דבר המעכב בצניו וכו' וחוקי' מ"ט ז"א מהאי מבע"ל
 לכדאמר ריב"ח כל כיוור טא"ב כדי לקדם ד' כהנים
 אין נוקדטי' בו טכאמר ורחו ממנו נוסה אהרן וכו'ו
 פירס"י משה ואהרן חרין וכו'ו חרין טאף משה
 כהן ה' בז' יוני המלואים ואע"ג דלא כהנו צב"א
 ונ"מ קרא הכי מדרס עכ"ל דברי רס"י טמוהים
 דהא אפטר לומר דריב"ח ס"ל כ"א הכ"ל דמשה

ה' כהן כל נו' טנה' א"כ ניוס שניני ואילך
 כהנו צב"א:

גם נוקטין העולם לדברי רס"י הללו קותר' למ"טכ
 בפרושו בחינת' פ' פקודי הקרא דורחלו ונשה
 אהרן וגו' דז"ל סס יום שניני לנולואים הסו כולם
 לכהונה ומרגונו ונוקדטים מייני' בו צוה קידם ענאן
 נוסה עכ"ל:

לכנ"ל לתרץ כל זה דהנה לכאורה קמי' לר'
 יונתן דאלטרין קרא דורחלו להא דדבר
 שנועכב בצניו א"כ נכ"ל הא דריב"ח דדוחק לומר
 דחולק בזה וחי ס"ל דתרת' שניעית מייני' נוסה
 דהי מנייהו נפקית ויבואו סנייהס' וא"כ הדר'
 הקושי' על חוקי' למה צריך למיילף נקרא דוהית' לו
 וגו' לכן כראה דחוקי' ור' יוחנן פליגי בפלוגת'
 דחכמים וי"א הכ"ל דחוקי' ס"ל כחכמים דלא כיהן
 משה אלא בז' מלואים בלבד לכן צריך ילפוטא וניוהדת
 להא דדבר הנועכב בצניו כי היכי דלייתר' קרא
 דורחלו להא דריב"ח דאי לא הכי לא הוי נוקמינן
 קרא דורחלו וגו' רק אלימוד דדבר הנועכב בצניו
 ולא הוי ידעינן הא דריב"ח ולא הוי אומרין דהי
 מנייהו נפקית דודאי לא הוי דרשינן הא דריב"ח
 נוסם דלא כהנו צב"א כנו ספירס"י אבל השת'
 דכבר יליף הא דבר שנועכב בצניו נקרא דוהית' לו
 ולזרעו אייתר קרא דורחלו ע"כ אהא דריב"ח ואף
 דלא כהנו צב"א ע"כ יתורא דקרא להכי מדרס
 כנו ספרס"י אבל ר' יוחנן ס"ל כ"א הכ"ל א"כ
 בשמיכי כהנו צב"א וסעיר י"ל דתרת' שניעית מייני'
 דהי מנייהו נפקת כנ"ל ולפ"ו ניחא נ"שכ רס"י
 דס"ל לחוקי' דלא כיהן נוסה אלא בז' יוני הנולואים
 דאי ס"ל כ"א דא"כ לא הוי צריך ילפוטא דוהית'
 למיילף מייני' דבר המעכב בזרעו דהא י"ל דיבואן
 סנייהס עכא דהי מנייהו נפקית כנו טינוכרהי'
 לומר כן לר' יוחנן כנ"מ דדוחק לומר דפליגי בסברא
 דהי מנייהו נפקית (וכהכי נותרן ניה סנוקשי' על
 הרמב"ם פ"ה מהל' ביאת מקדס טמביא הא דריב"ח
 והא דדבר המעכב בצניו טרווייהו נקרא דורחלו
 דלדבריו ניחא ד"ה כר' יוחנן דס"ל דתרת' שניעית
 מייני':

ולפ"ו מתירין גם קושי' נהרס"א הכ"ל דלכאורה
 י"ל דמנ"ל לרב דמשה כה"ג ה' אף אי
 כ"ה הוי א"ס דחולק בקדשי שמים אלא כראה
 דרב ס"ל כר' יוחנן דמורחלו ילפינן דבר המעכב
 בצניו וס"ל דמה"ט כתיב ורחמי אהרן ונשה
 וכו'ו ול"כ ורחו אהרן וכו'ו וכדכתיב בלו הסס
 צב

צפ' כי חטא' והוי נמי ד' צבניו הוי ג' עם פלחם
 וכמ"סכ באומת הרומצ"ס פ"ה ונהל' ביאת מקדש
 ע"ם וכמוסכ"ל צפ' ה"ה ע"ם אע"כ דצבוכה כלל
 משה עשהו לארזי צ"י דג"י משה כה"ג הי' כאהרן'
 דאל"ה ל"ם לומר דבר המעכב צבניו ומעכב צו'
 מכלל משה ואהרן כה"ג הוי תרווייהו וכיון שהוכח
 יכו' דרב ע"כ ס"ל כר' יוחנן וכבר הוכחנו דר'
 יוחנן ע"כ ס"ל תרתי שונעית מיני מוקרא דורחאו
 ומסוס דס"ל כ"י"א הכ"ל' וז"ל הוכיח רש"י ספיר
 דרב ס"ל כ"י"א הכ"ל' ונומילת מחרוזת דבני רש"י
 בחוונט דכתבו ופניהם כהנו צב"א דסם כתבו כאן
 לפי ההלכת' דקיי"ל כר' יוחנן ובגמ' כתבו כן לחזקי'
 דע"כ לס"ל כ"י"א הכ"ל ודוק':

כהנים ובעלים ונחמפרים אונסם בעולה ספיר ס"ל
 ונעלה ומליכה כיון דבעולה ליכא אכילת צמר כלל
 ול"ק קוסי' רב אשי וכו' ל' קוסי' העולם הכ"ל':
דרהנה לכאורה י"ל לתי' דר"ם דנעלה ומליכה
 וכו' דהרי ממשמעות לשון ר"י צנו סל
 ריב"צ' דקאמר אף נוח"כ צמאר ימות הסנה'
 דנודה עכ"פ לדברי הת"ק צמח"כ בע"ס דע' דפסח
 דוחה ע' דהשלמה ואמאי ידחה הא אפשר לעשות
 בלא דחי' ע"י שמעלה ומליכה וכו' ודוחק לומר
 דצמח"כ ס"ל הכי גם צמח"כ בע"ס דמעלה ומליכה
 דא"כ ה"ל להלוק על ת"ק ולא להוסיף על דבריו
 בלשון אף צמח"כ צמאר ימות הסנה' דהא ת"ק
 ע"כ לית לי' נעלה ומליכה וינדקט רק נוח"כ בע"ס
 דווקא' אכן לק"ו דהא גם אי מעלה ומליכה ק'
 קוסי' ר' אשי וכו' כיון דלא אפשר ה"ל כנטמאו וכו'
 וא"כ צמח"כ בע"ס כיון דנולד הדין דחי' ע' דפסח
 סי"ב כרת לעסה דהשלמה ח"כ אסור להקריבו
 ע"י נעלה ומליכה ולככותו צמס לא אפשר דה"ל
 כנטמאו דהפסח ואפשר היא להקטירו מבע"י וככו'
 ה"ה לע"ד':

שער המים

לפרשת צו

בגמ' דפסחי' דנ"ט ע"א ח"ר וכו' אין לך דבר
 שנות"כב אחר תנויד סל צ"ה ע' אלא קטורת
 וכרות ומח"כ בע"ס פטובל סכית ואוכל פסחו לערב'
 ר' ישמעאל צנו סל ריב"צ אומר אף מח"כ צמאר
 ימות הסנה וכו' ופריך הגמ' צמלמא לת"ק יבא
 ע' דפסח די"ב כרת וידחה ע' דהשלמה סח"ב כרת
 אלא לר"י צני טל ריב"צ ויא' אולונה דהאי ע' ונהאי
 ע' אומר רבינא אמר רב חסדא הכא בחטאת עוף
 עסקינן סאין למוזבח אלא דמה' ר"פ אמר אפי'
 חיינא בחטאת צהונה נעלה ומליכה בראשו סל
 מוזבח והאיכא רסם צמלמא לר"פ נעלה ומליכה
 אלא לר"ה מח"ל אורי פקדם אשמו והאיכא עולה
 וכו' עילה לא ומעכבא וכו' אמר רבא סאני עולת
 הוצרע דרמוכא איר והטלה ח"ל רב אשי לר"כ והא
 בנה דלא מתקטרי אמורים כהני' ל"ו אכלי צמר
 וכו' וכנה דכהני לא אכלי צמר בעלים לא ונחמפרי
 וכו' ח"ל כיו' דלא אפשר עסאס כמי סנטמאו וכו'
 והנה בירושלמי משה נמי בחטאת עוף עסקינן ולא
 פריך והאיכא עולה כדפריך בגמ' צממעחין וכו'
 מדוע סיכה הס"ס ירושלמי נוצבלי לאסוקי נמי הך
 קוסי' והאיכא עולה וכדמוסיק צבצבלי' וכדלא דצבלי
 וירושלמי כ"ה לסיטתי' איזיל:

וע"פ היצעה זו מוצאר קוסי' העולם הכ"ל דליכא
 לומר דר"ח ס"ל נעלה ומליכה בעולה רק
 בחטאת ל"ל בחטאת עוף ומסוס דקסי' לי' קוסי' רב
 אשי דזה אינו דע"כ ר"ח לס"ל נעלה ומליכה דאל"כ
 עדיין קסי' על ר"י צנו סריב"צ דאמר אף נוח"כ
 צמאר ימות הסנה דמסונע דמודה לת"ק צמח"כ בע"ס
 דל"ב נעלה ומליכה ואמאי ידחה ע' דפסח ע'
 דהשלמה כיון דאפשר ע"י מעלה ומליכה בעולה
 דצהא ליכא אכילת כהני' כלל אע"כ דר"ח פליג על
 ר"פ ולית לי' נעלה ומליכה כלל וק"ל':
אכן אחר העיון לית' לזה דעדיין ק' קוסי' העולם
 הכ"ל דלמא ר"ח אית לי' דר"פ דנעלה ומליכה
 ואס דק' דא"כ לר"י צנו סריב"צ גם צמח"כ בע"ס
 כינא דמעלה ומליכה' דזה אינו דהא לקונן דף ע'
 פריך רב ספרא כתיב לא ילין לביקר זבח חג הפסח
 לביקר הוא דלא ילין הא כל הגילה ילין והכתיב
 עולת שבת בשבתו ולא ע"ה צי"ט ע"ס דמסיק צי"ד
 טחל בשבת בשבת עסקינן דע' לח שבת קרבין צי"ט'
 ועכ"פ עולת חול צי"ט אסור להקריב וא"כ בע"ס
 ל"ם כלל לומר מעלה ומליכה ואף דלכאורה הוא
 מילחא דתלי' צמלוגת' דר' ישמעאל ור"ע כמ"סכ
 התוס' סס ד"ה ולא ע"ה צי"ט דהיינו לר"ע דווקא
 צפ' אלו קשרים מטח"כ לר' ישמעאל ע"ה קרבין
 צי"ט ע"ס' מ"מ אפתי ק' נכ"ל להמקטן להקטות
 דלמא

דלמא ר"ח ס"ל מעלה ומלינה ול"ק לר"י בנו סריב"ב דינמא כמי בע"פ מעלה ומלינה דלמא ס"ל כר"ע דע"ח בי"ט אסור:

אמנם נראה להחזיק בדברנו הכ"ל לבאר קושי' העולם והיא רי"ז הוכחה דר"י בנו סריב"ב עכ"ל כר' ישמעאל דע"ח בי"ט מותר להקריב: **דהנה** בפסחי' דף ע' דנוסיק התם לבן תימא דלכולהי מילתא מתקם חגיגה לפסח' אצעי' לי' לבן תימא חגיגה י"ב ונפוס סבירח עלם' או ח"ב ונפוס ס"ע ווי כיומא דדרסינן ועלם ל"ת זו בו ולא בחגיגה' ח"ד זו בכשר ולא בפסול:

ולכאורה נ"ב כיון דלכ"ת לכולהי מילתא מתקם חגיגה לפסח' ח"ב מהיכי תיתי כיומא דבו ממיט חגיגה כיון דאיכא לאוקמי בו בכשר ולא בפסול' ומבואר אללינו ע"פ פשוט דהנה איתא לקמן דף פ"ד ע"א ח"ר ועלם ל"ת זו בכשר ולא בפסול' רבי אונטר בבית א' יאכל ועלם ל"ת זו כל דרחוי לאכילה י"ב נפוסים ס"ע ושאינ רחוי לאכילה ח"ב ונפוס ס"ע ולפ"ז מבוואר דהכי קמצעי' לי' לז"ת אי כיומא דס"ל כרבי דלדידי' כבר אמעוט פסול דלית בי' נפוסים ס"ע מקרא דבבית א' יאכל' ונ"כ אייתר בו לנעט חגיגה וזה פשוט וכונן הוא:

דהנה נקדים עוד מאי דאיתא התם מאי בינייהו דת"ק ורבי הכ"ל באבר שיא מקמתו קמיפלגי מ"ד כשר הוא כשר הוא וי"ב נפוסים ס"ע' מ"ד רחוי לאכילה הא לא רחוי לאכילה הוא וא"ב נפוסים ס"ע כדחני' ר"י בנו סריב"ב אומר אבר שיא מקמתו ח"ב נפוסים ס"ע ע"ס היולא מזה דר"י בנו סריב"ב ע"כ ס"ל כרבי דדרם בבית א' יאכל דבעינן רחוי לאכילה וא"כ לדידי' לא אצטריך בו למעט פסול וע"כ ס"ל זו ולא בחגיגה' וא"כ מדמוקי זו ולא בחגיגה מכלל דר"י בנו סריב"ב ס"ל כבן תימא דחגיגה מתקם לפסח' והנה החוס' הקטו סם בפסחי' דף ע' לז"ת דנוקים חגיגה לפסח' וא"כ ה' קושי' הגמ' לא ילין לביקר זבח חג הפסח לבוקר הוא דלא ילין הא כל הלילה ילין וליכא למימר כתי' הגמ' בי"ד שחל בשבת לז"ת זבח חג זה חגיגה וחגיגה אר"ם ותירלו דב"ת יסבור כר' ישמעאל דע"ת קרבין בי"ט וא"ש דכל הלילה ילין ע"ס ולפ"ז כיון דר"י בנו סריב"ב ע"כ ס"ל כז"ת הכ"ל עכ"ל גם כר' ישמעאל דעולת חול קרבין בי"ט' ולפ"ז ח"ס דברנו ה"ל דמקשה הגמ' ספיר דאי ר"ח ס"ל מעלה ומלינה קשה על ר"י בנו סריב"ב אמאי מודה לת"ק

בנוח"כ בע"פ כיומא גמיו מעלה ומלינה דהא ס"ל כר' ישמעאל דע"ח בי"ט מותר וא"כ גם בע"פ י"ל מעלה ומלינה ככ"ל אע"כ דר"ח לית לי' מעלה ומלינה וכו' וק"ל:

אמנם החוס' טס תירלו עוד לז"ת דס"ל זבח חג זו חגיגה ל"ק מלא ילין לבוקר וכו' דיש דמפרש שמרהו שלא יבא לידי כל ילין כמו שמפרש בירושלמי עש"ה' היולא מזה לסיטת הירושלמי נסתר הוכחתינו דלא מיכח כלל דר"י בנו סר ריב"ב ס"ל כר' ישמעאל' דע"ח מותר' בי"ט דהא י"ל דס"ל שמרהו שלא יבא לידי כל ילין וא"כ הדקו"ל קושי' העולם הכ"ל דמאי מקשי הגמ' והאיכא עולה דלמא ס"ל כר"ה דמעלה ומלינה ובע"פ ל"ס מעלה ומלינה משום דע"ח בי"ט אסור ככ"ל' וע"כ ס"ס דילן דפריך והאיכא עולה וכו' לטעמי' אזיל דלס"ל ס' הירושלמי לומר שמרהו שלא יבא וכו' דח"כ לא הוצרך לאוקמי הך קרא דלא ילין בי"ד שחל בשבת' ולכך ספיר פריך והאיכא עילה ולק"ע קושי' העולם הכ"ל אכן הירושלמי לסיטתו דמשני בלמית על קושי' הגמ' מלא ילין לבוקר וכו' דאמרינן שמרהו שלא יבא וכו' וא"כ לסיטתו ספיר י"ל כקושי' היולא הכ"ל דר"ח גמיו אי"ל מעלה ומלינה ור"י בנו סריב"ב ס"ל כר"ע דע"ח בי"ט אסור ולכך מנ"כ בע"פ ל"ס מעלה ומלינה ולכך הירושלמי לסיטתו בלמית לא הקשה הך קושי' והאיכא עולה ודו"ק:

שער הקטן לפרשת צו

צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העולה היא העולה על מוקדה וגו' והנה יש כאן קרי וכתוב' דכתיב הוא וקרינן היא ובאונת דרשינן הכתוב' דכל הנותגאה כדון באם והיינו הוא העולה דהיינו המתגאה על מוקדה דכדון באם וגם הקרי דרשינן כדא"ת ז"ל בתדרם זאת תורת העולה היא העולה ראשונה שהקריב ח"הר ונראה לבאר דאלו ואלו דברי אלקים חיים דחדא באידך תלי' הקרי והכתוב:

בהקדם מה דאיתא במדרש למה נברא אדם באחרונה שאם יתגאה אומרים לו יתוש קדמך וי"ל על הלשון שאם יתגאה הל"ל כדי שלא יתגאה' ונראה דמלינו בגמ' עוד טעם למה נברא אדם באחרונה כדי סיהי' הכל מוכן לסעודה ולכאורה לפי הך טעם חשיבות הוא לפני האדם סנברא

לדבר זה ע"נ סתמומי את הנו"ך . כך אמר משה
לאהרן אהרן אחי על מה נבחרת בא ועבוד עבודתך
עכ"ל . ע' בק"א סנדחק לייטב סמיכות הדברים
הללו :

דהנה ז"ל רס"י בחומט ע"פ קרב אל המזבח
לפי שהי' אהרן בוש וירא לגטת אל"מטה
למה אתה בוש לכך נבחרת . ויש להבין למה הי'
אהרן בוש וגם משה הי' תשובת משה בזה לכך
נבחרת :

ואמינא לפרט עפ"נ דאית' במ"ע א"ח סי' כ"ג
וה"ל ס"ף קבוע יורד לפני התיבה ונעלמו
ולא ימתין עד שיאמרו לו . ומי שאינו ס"ף קבוע לרי"ך
לקרב מעט קודם פירד לפני התיבה ולא יותר מדלי
אלא פעם א' ומקרב וצפעס ב' מוכין את עצמו .
כמו שרונה לעמוד . וצפעס ג' יעמוד ואם האומר
אדם גדול הוא אין מסרבין לו כלל עכ"ל הס"ע .
והטעם לאין מסרבין לגדול היינו דווקא בגדול
ממנו ולא בסוה . וכן משמע בצרכות ד"ד ע"א בהא
דאמרינן החס שאני רב שבא ללא חטיב עלה דרבינא
ע"ס . ולפ"ו מובאר דברי רס"י דה"ק לפי שהי'
אהרן בוש מלסון כי בושט משה שהי' מסרב ורזה
לעשות כפי הדין דצפעס ראסון מסרב . וה"ל משה
למה אתה בוש לקרב הלא לכך נבחרת ר"ל דינך מיד
כס"ף קבוע פוירד מיד ולא ימתין . וק"ל :

ולפ"ו מובאר הספרי דדברי רס"י הנ"ל לקוחים
מספרי הנ"ל סג"כ כוונתו כן במשל הזה
וכמו שסיים לכך נבחרת . אלא דעדיין י"להק ע"ד
הספרי הנ"ל דאף דלא הי' אל"מטה לכך נבחרת
וגילה לו דין זה דהוי כס"ף קבוע שאינו מסרב .
בלא"ה הי' לו לירד מיד . כיון שהאומר לו דהיינו
משה הי' אדם גדול ואין מסרבין לגדול לכן מקדים
הספרי תחלה הא דרשא דמשה ואהרן בכהניו וגו'
מלמד שסנייהם שקולין הם ובסקולין לא סייך אין
מסרבין אלא דווקא בגדול ממינו כנ"ל לכן הי'
לרי"ך משה לומר לו מטעם לכך נבחרת דהוי כס"ף
קבוע וק"ל :

לפרשה הנ"ל

במס' נדה דנ"א במתני' כל ס"ל קסקסת י"ל
סנפיר ויש ס"ל סנפיר ואין לו קסקסת .
ופריך הגמ' מכדי אקסקסת אכן קסנטיבין סנפיר
דכ"ד ל"ל . ומסוס יגדיל תורה וי"לדיר . והקשו
התוס' הא כתיב לא חחרוט צפור ובחומר יחדיו
משמע במקום דל"כ יחדיו משמע או הא ומו הא
יד O והכא

סנברא באחרונה וא"כ איך אמרינן שאמרינן לו יתום
קדנך . רק להמפרטים מקטים איך סייך לומר הטעם
סנברא אדם באחרונה כדי סיהי הכל מוכן לסעודה
הלא לא"הר הי' אסור לאכול בשר ולמה נבראו
הבהמות מקיד' . רק באמת היס'ת מחלק הא' דאמרינן
לא הותר לא"הר לאכול בשר היינו בשר חולין אבל
בשלמים הי' מותר . אכן אית' פלוגת' בגמ' . אי
א"הר הקריב עולות או שלמים כנאל אי הקריב עולות
ולא שלמים צודאי ליבא למימר הטעם כדי סיהי'
הכל מוכן לסעודה דהא עולה כולה כליל ואינה
נאכלת ועכ"ל מטוס שלא יתגאה דיחוס קדנך
ולכך נברא באחרונה . והא' דאמרינן הטעם כדי
סיהי' הכל מוכן לסעודה היינו אי אמרינן דא"הר
הקריב שלמים רק דהלא ע"כ מוכח דהקריב עולה
ולא שלמים דהיינו מהא דקרינן היא העולה היינו
עולה ראשונה דמשמע דא"הר הקריב עולה ועכ"ל
דחכתיב הוא האמת דהוא העולה דכל המתגאה
נדון באס :

ולפ"ו מובאר כוונת המדרש למה נברא אדם
באחרונה שאם יתגאה אמרי' לו בממכ"ס
למה אתה מתגאה הלא יתוש קדנך ואם דאתה
ס"ל דנברא באחרונה מלד חטיבו כדי סיהי' הכל
מוכן לסעודה . וק' הא א"הר לא הותר לו לאכול
בשר חולין וע"כ שאכל בשר שלמים שהקריב וק'
הא קרינן היא העולה ראשונה וע"כ דס"ל הכתיב
אמת דהוא העולה על מוקדה דכל המתגאה נדון
באס וא"כ למה אתה מתגאה ודו"ק :

ולפ"ו מובאר דהקרי הכתיב באמת אלו ואלו
דברי אלקים חיים דהכתיב הוא לאשמועינן
דכל המתגאה נדון באס שלא יתגאה האדם . והקרי
ג"כ בא להורח בזה למה יתגאה האדם שהרי היא
העולה ראשונה שהקריב א"הר ולא שלמים וא"כ
ליבא למימר הטעם סנברא אדם באחרונה כדי סיהי'
הכל מוכן לסעודה דהרי לא הותר לאדם לאכול
בשר חולין . ושלמים לא הקריב אע"כ סנברא באחרונה
שלא יתגאה דאמרינן לו יתום קדנך כנ"ל וק"ל :

אשר

שער

לפרשת שמיני

בספרי ויאמר משה אל אהרן קרב אל המזבח
וגו' זס"ה משה ואהרן בכהניו וסמאל
צקראי סמו . מלמד שסנייהם שקולים . קרב אל המזבח
למה"ד לילך שנטא אשה והי' מתביישת לפניו
ונכנסה אחיה א"יה . אמרה לה על מה נכנסת
Clut Hamschuloseh.

והכא דל"כ יחדיו אינא או הא ואו הא ובחד סימון
כני עכ"ל והקשה מהרש"א תימא והא ח"א לומר כן
דבחד סני דל"כ לכתוב רחוקא סנפיר לחוד דהא
כל סני קסקסת י"ל סנפיר ובהא ל"ס יגדיל תורה
וכו' ככראה עתוס' פ' אלו טריפו' וי"ל דאנטריך
קסקסת למלא התיבת דגים בנקוס סא"ב סנפיר וי"ל
קסקסת דטהור עכ"ל המהרש"א ורבים חממו ע"ד
המהרש"א דעדיין ק' קסקסת ג"ל דכיון דכללא הוא
כל סני קסקסת י"ל סנפיר וכדע דטהור הוא
דכטיראה הקסקסת ידע סהי' לו סנפיר ונ"ל כוונת
המהרש"א:

יהי' לאדם סוס ומכסול איסור אם יאכל אותו באשר
מידונה דבקסקסת לחוד סני לפי שלא נכתוב סנפיר
בחורה מ"מ הרי הסס יודע הכלל סזה סני קסקסת
י"ל סנפיר וטרי לאכול אף סזה האדם לא ידע
מהכלל מ"מ עכ"פ לא יארע סוס מכסול טעות בדבר
הזה אבל לפוס קוסי' הסוס' דבחדא סני ספיר תי'
מהרש"א ככ"נ דהחורה לא נוכל לסמוך על הכלל
סזה באשר סהוא רק ידיעה בעלמא ככ"ל ודו"ק:

שער המים

לפרשת שמיני

במדרש פליאה (הובא בס' ידיעות שלמה)
ויודס אהרן מאי הל"ל ביו' הסמיני
ינוול והוא פלאי:

ונ"ל לבאר ע"ד דרוס עפ"מ דלית' בסנהדרין דף
כ"ט כל מלוה סכמורה וכיטכית וכו' והרי מילה
דכאמרה לב"כ דכתיב ואתה את בריתי חסמור
וכיטכית בסיני ביו' הסמיני ינוול וליסרמל כאמרה
ולא לב"כ ופי' רס"י ומלח חסכינהו גבי ז' מלות -
הוא למילתי' הוא דאיטכית למטרי סבת ביו' הסמיני
ינוול ואפי' בסבת והרי פ"ור סכאמרה וכיטכית וכו'
הוא לדבר סמנין הוא דלתי' ואב"ט מילה מניקרא
לאברהם הוא דקמנהר' ומקסין הנופדסי' דמאי
דוחק להו אב"ט לסנוי' דידי דהא עדיין לריכין להאי
ס' דתי' קמא למלתייהו דאיטכית לענין פ"ור ותידלו
דהך ואב"ט אזולא לבאר אליבא דר"א דס"ל דמכסירי
מילה ד"ס ומילה גופא הלכה הוה דוחק לומר
דעיקר קרא דביו' הסמיני חסנית בסביל ומכסירן
ולא בסביל מילה גופא עכ"ד ולכאורה אמניבא אכא
דלפ"ז יותר ק' כיון דהך ואב"ט ס"ל לדוחק לומר
דעיקר קרא קאי למכסירן' כיון דעיקר מילה דד"ס
ל"ז קרא א"כ נכס"כ דדוחק לומר בפ"ו דאיטכית
צטביל מלתא אחריתי לארוי דבר סמנין לריך וכו':
עכנ"ל כיון דהך ואב"ט קאי לר' אליעזר ולסיטתו
צלא"ה לק"מ קוסי' הגמ' והרי פ"ור וכו'
דהנה אית' סס בסנהדרין א"ר יוחנן נכדי העוסק
בתורה חייב נייטה סכאמר תורה זיוה לנו מאורסה
ולא להס' ולחטבי' גבי ז' מלו' ומכיו למ"ד מאורסה
מגזל קגזל וה"ה בכלל גזל לנו"ד מאורסה דיכו
כנע"הת והוא בכלל ג"ע והנה צפ' הצע"י דס"ג
חני ר"א אומר כל מי שאינו עיסק בפ"ור כאלו סופך
דמים ולפ"ז לר' אליעזר קוסי' הגמ' והרי פ"ור
צלא"ה לק"מ ד"ס לומר דבאמת לזה ולזה כאמרה
וה"ה בכלל ס"ד:

רהנה המים' בחולין כתבו וז"ל מגין הי' לחכמים
כלל זה דכל סני קסקסת י"ל סנפיר
ותירכו סהי' להס קבלה מנ"הר' סקרא סמות לכולן
א"כ דהל"מנו מסיני הוא והנה קוסי' חוס' דהכי
דהקסו דלמא או הא ואו הא עכ"כ לא קאי אלא לתי'
הא' בחולין סס דלתי' הפני דהל"מנו מסיני הוא
ודלתי' ליבא למונר דבחדא סני דא"כ הל"מנוס ל"ל
כיון דאפי' בחדא סני ולפי הכנה זו כיחא הכל -
כיון דקוסי' חוס' כאן עכ"כ קאי לתי' קנא דהחוס'
א"כ קוסי' מהרש"א הוי אף דחין התורה נוכל לסמוך
על הכלל סהוא רק ידיעה בעלמא מנ"הר ואינו
נרנו בתורה ול"כ הלכת' מסיני מ"מ קפי' הלא
הקב"ה יודע האמת סכל סני קסקסת י"ל סנפיר
ואי סני בחדא לכתוב בחורה רק סנפיר וקסקסת
דברל"ל דחין לומר דאי לא כ' קסקסת לא נדע
להתיר בקסקסת לחוד הא לא נוטא סוס דג סני
קסקסת ואל' סנפיר ואל' כטיראה הקסקסת אף
סלא ידע הכלל' מ"מ הרי יראה בעיניו הסנפי'
סני' ויאכל כל הדג צטביל סימון סנפיר לחוד וכיון
סהסס יודע הכלל הכ"ל לא יארע סוס טעות לאדם
כלל ול"ז לכתוב כ"א סנפיר לחוד וע"ז מחרץ
המהרש"א ספיר דמ"מ יארע טעות כטימלא חתיכת
דג עם קסקסת בנקוס דליבא סנפיר וכיון דעל הכלל
לא יוכל התורה לסמוך כמסכ"ל לכן לריך רחוקא
למכתב גס קסקסת לפי הקוסי' סל החוס' להודיע
לנו סגס מולד קסקסת לחוד כסר' ומ"מ המקסין
דפריך מוכדי אכן אקסקסת סיכין סנפיר דכ"ר
ל"ל ספיר פריך לקוטעא דניילתא דמקסין צגמ'
דשני סימנים בעינין א"כ נוי סיוולא חתיכת דג סיהי'
לו סנפיר באמת הא לא מנכסר כ"א כטיראה צו
גס קסקסת כיון דלא כתיב בחורה כ"א קסקסת
לחוד ואס ימלא חתיכת דג סלא בנקוס סנפיר
ויסי' צו קסקסת אף דלא יכתוב בחורה סנפיר לא

והנה אח"ל למה מתו ז"א לפי שלא נסאו כסים ולא קיימו מלות פ"ור. וז"ב לפי טעם זה דלמה כתחייבו מיתה בצביל כך. וז"ל דהאיתכא ס"ל כר"א דמני שאינו עוסק צפ"ור כאלו סופך דמני וספיר כתחייבו מיתה למקום:

ומעתה ונבאר המדרש הכ"ל דלא הס"ל תי' צתרא דמילה ונעיקרא לאצרהס הוא דקא מזהר. וגם ס"ל דמתו ז"א בצביל שלא עסקו צפ"ור דה"ל כאלו ס"ד כר"א. וז"ס וידוס אהרן ונה ה"ל סהרי מוכח דברי ר"א דמני שאינו עוסק צפ"ור חייב מיתה. מוכח קוסי' הגמ' והרי פ"ור וז"ל כנ"ל דבאמת לזה ולזה נאמרה ולא קחטיב סהוא בכלל ס"ד. ולכך אמר דה"ל זיוס הסנויכי ימול דק' קוסי' הגמ' ונמילה ועכ"ל דאתי למלתייהו למכסירן ככ"ל וה"ה ד"ל צפ"ור דלמילתא הוא דאיפכת לדבר שבמנין ולעולם דלא כר"א דכל שאינו עוסק צפ"ור דהוי כאלו סופך דמני ולפ"ו ים תקום להתלונן ח"ו על מיתת בניו ואפ"ה וידוס אהרן זהו לו לסבח וק"ל:

לפרשה הב"ל

בגמ' דחולין דמ"ב ארשב"ל רמו לטריפה מ"הת מנין מנין הכתיב ובשר צטדה טריפה לא תאכלו אלא רמו לטריפה שאינו חי' מ"הת מנין טכאמר זאת החי' אשר תאכלו חי' אכול שאינו חי' לא תאכלו. וי"ל דטובא דאם זאת הית' כוונת ר"ל לפרס מיד. מנין לטריפה שא"ח מ"הת ולמה אומר מתחילה רמו לטריפה מ"הת מנין. עכ"ל לפרס דכך הוי' כוונת ר"ל מכח דק' מנין לטריפה מ"הת ועכ"ל מוצר צטדה טריפה וגו'. ולכך ק' רמו לטריפה שא"ח מ"הת מנין:

דהנה הטור הביא דרמו לטריפה מ"הת מנין מדכתיב ובשר צטדה טריפה ל"ת לכלב תשליכון אותו. רמו לטריפה שאינה ראוי' אלא לכלב כנבילה. וז"ב דמשנה הטור דברי דברי הגמ' סהרי ר"ל יליף לה וקרא לטריפה ל"ת לחוד:

אכן ידוע דהרמב"ם פ' דאין לך ספק אסור בטריפות רק בדרוסה דאסור מ"הת מקרא. ובשר צטדה טריפה דמשמע דרוסה שגדרם צטדה. וסאר טריפות הם ה"ל לנפס כ"כ המפרמי' בדעת הרמב"ם. ולכך אפשר דהטור בא לנאר דכל טריפות הם מ"הת אצ"ג דקרא דובשר צטדה טריפה משמע דרוסה מ"הת עלה קאי לכלב תשליכון אותו דמשמע כל טריפה שאינה ראוי' אלא לכלב:

ונקדים ונה דאיתא בגמ' דמנחות דף ו"ו וזו הבקר להוליא את הטריפה דאסור לגבוה. והלא דין הוא מבעל מום שאינו אסור להדיט ואסיר לגבוה כו' מה לבע"מ שכן מומו ניכר משא"כ טריפה שאינו ניכר פירש"י כגון טריפה צבני ונעיי' ותו קאמר פס מכל אשר יעבד תחת השצט כפקא פרט לטריפה שאינה עוברת חי מיהס ה"א דווקא כטרפה ולצסוף אקדסי' דלא הוי' לו טע"הכ אבל אקדס' ולצסוף כטרפה אימא לא. ונקסין העולם דהא בלא"ה יהי' אסור מחמת ספק דאיך כדע מתי כטרפה ואי בראינו שטרפה א"כ ה"ל טריפ' שבגלוי ואיכ' ק"ו מבע"מ ותיירנו דאף טריפות שבסתר אפשר לידע כגון שחי יב"ח מיוס דאקדס ובודאי כטרפה אחר ההקדס לטריפה אינו חי יב"ח אלא דלפ"ו קוסי' מאי מקשה ר"ל מנין לטריפה שא"ח מ"הת הלא מוכח מדאלטריד קרא דנין הבקר לאסור טריפה לגבוה. ככ"ל:

רק באמת לסיטת הרמ"בס הכ"ל דרק דרוסה מ"הת ולא שאר טריפו' א"כ קוסי' הגמ' והלא דין הוא דנילף ק"ו מבע"מ לק"מ. דאלטריד קרא לשאר טריפות דמותרין להדיט ונה"ת דאסורין לגבוה. וע"כ ל"ל דהך צרייתא דקאמר והלא דין הוא ס"ל באמת כשיטת הטור דגם שאר טריפו' ילפינן מקרא דלכלב תשליכון אותו וספיר הוי' ק"ו מבע"מ אכן אי אמרינן כשיטת הרמב"ם ליבא קוסי' כלל והלא דין הוא ק"ו מבע"מ. ולפ"ו י"ל דר"ל דקאמר מנין לטריפה שאינו חי מ"הת ס"ל כשיטת הר"מבס דרק דרוסה מ"הת ולא שאר טריפות. וא"כ לק"מ דל"ל מן הבקר דאיכ' ק"ו מבע"מ דהא אלטריד לאסור לגבוה לשאר טריפות דאינן אסורין להדיט וממילא לק"מ קוסי' העולם הכ"ל דל"ל מן הבקר. ולא מוכח מוכח קוסי' הכ"ל דטריפה א"ח ולכך טאל ספיר מנין לטריפה שא"ח:

ולפ"ו מבואר דז"ס ר"ל מנין לטריפה שגאמר ובשר צטדה טריפה וגו' וא"כ מוכח מזה רק דרוסה ולא שאר טריפו' וא"כ לזו מוכח מדאלטריד מן הבקר דטריפה א"ח דהא אלטריד לשאר טריפו' דליבא ק"ו מבע"מ ולכך הקשה מנין לטריפה שא"ח מ"הת ורו"ק:

שער לקטן לפרשת שמני

איתא בגמ' דסנהדרין דכ"ב פלוגת' דחכמי חד אמר טריפות בני אהרן הוי' טריפות נסיהו וגי' 2

וגוף קיים וה"א סריפה מונס הוי' ואח"כ מסיק הגמ' וכבר ה' משה ואהרן מהלכים והי' אוונרים זה לזה מתי ימותו ב' זקנים הללו ואני ואתה נכהיג את הדור וי"לד מתי ייביי הא דוכבר ה' מהלכין להא דמקודס דפליגו אי סריפת נסוה וגוף קיים ה' או סריפה מונס וכל ההמשך:

ובמקודם נבין הנמשך הכתוב ויאמר משה לאהרן הוא אשר דיבר ד בקרובי אקדם וגו' וידום אהרן ויאמר משה אל נאסאל ואלכסן סאו את אחיכם דלמתי הקד' לומר מ"ס משה לאהרן בקרובי אקדם דיבר ד' ולמה לא אמר מיד סאו את אחיכם וכראה עפ"מ מהנפרשי' מקסין למ"ד דכהן הדיוט מנזה לטמא לקרובים אמאי אמר משה למ"א סאו את אחיכם ואמתי לא אמר לאלעזר ואיתמר אחיהם ותיירו דבני אהרן ביום חנוכה ה' להס דין כ"הג ואסורי' לטמא לקרובים אבל למאי דמפרשים דחטא כ"א היו באשר סכנכו לפני ולפנים ח"כ ע"כ לא ה' להס דין כה"ג ביום חנוכה דהא כה"ג מותר לכנוס לפני ולפנים אולם למאי דאמרינן בגמ' מ"ס הקב"ה בקרובי אקדם ח"ת ככובדי אלא במכובדי שנתו בלא חטא והיינו סלא חטאו בגמאי סכנכו לפני ולפנים מנסו דה"ל דין כה"ג וא"כ ח"ס דלא אמר לאלעזר ואיתמר דכה"ג אסור לטמא לקרובים וזה הנמשך הכתוב שאמר הוא אשר דיבר ד בקרובי אקדם סלא חטאו כלל בהא דכנכו לפני ולפנים דיס להס דין כה"ג ולכך ויאמר משה אל מיסאל ואלכסן סאו את אחיכם ולא אמר לאלעזר ואיתמר מנסו דין כה"ג ביום חנוכה ואסורי' לטמא לקרובים וק"ל:

ובזה מובאר היטב רס"י בחומס עמ"ס בקרובי אקדם סכתבו שאמר משה לאהרן יודע הייתי שיתקדם הבית בני יודעיו והייתי סבור כי או בדועכסיו אני רואה סהס גדולים ממני וממד עכ"ל וי"לד דמכ"ל עדיין סהס גדולים דלמא סיון סהס אכן מובאר כי בחמת אמרו לא מתו בני אהרן אלא סהורו הלכה בפ"ר ואית' בפסיקים סתלמוד חצר מותר להורות הלכה בפ"ר ואית' תלמוד חצר כל המחכים יותר מרבו וס"ס משה הייתי סכור שיתקדם הבית כי או כך סאכחנו בלא חטא ועכסיו סכתקדם בהס וי"כ דוונחו"כ בלא חטא והלא סהורו הלכה בפ"ר וע"כ דלא חטאו בזה ע"כ אני רואה סהס גדולים ממני וממד סהס סתלמוד חצר דמותר להורות הלכה בפ"ר והיינו סהס נחכים יותר מרבו וק"ל:

אכן הגה לכאורה לית לזה דהא י"לד במ"ס כ"א מתי ימותו סני זקנים הללו וכו' ולמתי דייק' דמותו סנים דווקא דלס ימות א' מהן יוכל אחד מהן להיות במקומו וגס למתי דייקא זקנים הללו מכ"מ סהס זקנים רק דאית' בגמ' דכ"מ עד ארבעין סנין לא יורה והא רבה אורי סהוא בסיון ופי' הר"ן דה"פ סהוא בסיון בזה אמרינן דלא יורה עד ארבעין סנין אבל גדול בחכמה מותר להורות אף קודם ארבעין סנין ולפי' מובאר דהולכו לומר נתי ימותו סניהן דאי ימות א' מה' ויסאר אחד מהן ססוה בחכמה או גדול מה' ה' אסור להן להורות ולכך נדייק וכו' ימותו סני זקנים דהיינו סהס זקנים מלמדי סאכחנו עדיין קודם ארבעין סנין ואסור לנו להורות כל זמן סהס חיים ולכך אמרו מתי ימותו וכו' היולא מזה עכ"פ מוכח מדאמרו מתי ימותו סלא ה' גדולי מנסה ואהרן וא"כ לית לנו"סכל דמותו ב"א בלא חטא דהא דהורו הלכה בפ"ר דתלמוד חצר סמחכים יותר מרבו מותר להורות הלכה דא"כ קס' למה אמרו נתי ימותו ב' זקנים הללו דהא גס בחייהן ומתין להורות הלכה בפ"ר:

והנה המפרשים סכתו טעם למ"ד סריפת נסוס ה' סריפה מונס דכעס: בסריפה מנסו דהורו הלכה בפ"ר ואמרינן כל המורה הלכה בפ"ר דלוי הוא להכיסו נחס ואף דמיתת ב"ד בטלה דין מיתת ב"ד לא בטלה ואמרו בגמ' דסכהדרין כל סנחתייב סריפה דלוי להכיסו נחס ולכך מכ"מ בסביל סהורה הלכה ודלוי הוא להכיסו נחס נכנסו בסריפה דכל הנותחייב סריפה עכסו ג"כ מנסו דלוי להכיסו נחס מדדין מיתת ב"ד ולפי' מובאר סהנמשך דגמ' דסכהדרין סהתחלכו מלמך דמסיק לחד מ"ד סריפה מנסו ה' וע"כ מנסו דחטאו סהורו הלכה וכדי דלא חיתמא דלא חטאו במאי סהורה הלכה דהוי סתלמוד חצר המכחי' יותר מרבו ולכך אמר סכבר אמרו מתי ימותו ב' זקני' הללו והיינו דכחיהס אסורי' להורות וא"כ ספיר סהורו הלכה ולכך נכנסו בסריפה מנסו ודוק:

שער אשר

לפרשת תזריע

בקרובין דכ"ט איהי נכ"ל דלא מחייבה למימלהי את בנה דכחיב כאשר לויה אלקי' אוחו ולא אותה והקסו סתוס' דל"ל אוחו ולא אותה דכלל"ה ידעינן דאינו מחייבת עסוס דהוי ע"ע סהז"ג דלין

דאין מלין זלינה ותיכיל דאלטרין קרא למס"ב דכהגת
 אף זלינה ורחמי בשו"ח בית יעקב סי' ק"ד טהקטא
 לפ"ע על מס"ב ז"י ז"י ד סי' רס"א על דברי הטור
 טכ' האב הייב למוול אח זנו ולא האסה וכו' וי"ל
 כבר כתבאר בסי' סלפ"ז ועס כתבתי אנו"טכ הטור
 מ"ע על כל א' מוול אח זנו בס"ק דקדושין דקאמר התם
 דאסה לא מסקד' אפי"ור דכתיב כאמר ליה אוחי
 ולא אוחה עכ"ל הב"י ודבריו תנוהין לכיון דאין
 קי"ל דמס"ב נמי אין מלין אלא זיו"כ"ס בטור וס"ע
 סי' רס"ב א"כ זל"ה מיוועט אסה אפי' במס"ב
 מטעם דהוי מ"ע טהז"ג כקוסי' תוס' וע"ס דקדושין
 דמגריך למילך מחוחו ולא אותה קאי למ"ד מס"ב
 נוהג גם זלינה א"כ מ"סכ הב"י טעם דהטור
 עמוס דכתיב אוחו ולא אותה הוא פלג אליב' דהלכת'
 ע"כ קי"ס ה"ס"ח הכ"ל:

ואמינא

לחרץ דהב"י לטיטתו אזיל ולק"מי
 עפ"מ"סכ הב"י סי' רס"ב וז"ל היכי
 דעבר ומל זלינה מוסטטא דמחני' מוסמע דלריך
 לחזור ולהטיף ד"ב וכ"כ הגה"מ וא"כ ים לחמות
 על הסוסקים שלא הזכירוהו ואפשר טהם סוכרים
 דא"ל להטיף ד"ב וכ"כ מדברי הרמ"ס"ס פדר"א
 דמילה דקטן טכימול חיד' ח' א"ל להטיף וכ"מ מס"ח
 הרמ"ב א"כ וכו' עכ"ל ופ"ז להז"י ספ כהרמ"ס וגם
 הטור בוודאי ס' כהרמ"ס אביו דדיעבד אס מל
 זלינה ה"ז להטיף ד"ב זל"ה ים נחרץ קוסי' תוס'
 בקדושין הכ"ל ד"ל דנא נקרי מ"ע טהז"ג אלא
 דומי' דתפילן דל"ס מזה זו כלל בשבת וכדומה לו
 סוכה לאחר שמנה ימים ל"ס מזה זו כלל בז"ס
 פנים מס"ב לילה כיון דעכ"פ כשיל זלינה מהכי
 דא"ל להטיף ד"ב רק דלכתחילה אכור למוול זלינה
 זכה"ג י"ל דלא מקמי בשביל כך מ"ע טהז"ג כיון
 טדיעבד מהכי אכל החוס' בקדושין ס"ל כהגהת
 מיימוני הכ"ל ולכך ספיר אלטרכי לדחוקי דסתמא
 דתלמודא דיליף מקרא דאוחו ולא אותה קאי לג"ד
 מס"ב נוהג אף זלינה וי"ע ראי' ליה דהתוס' ס"ל
 כדעת הגה"ו נוי' מהא דמהר"ס טראני הקטת על
 תי' החוס' הכ"ל דאכתי הוי מ"ע טהז"ג דאיו
 דוחה שבת מילה סל"ב ובאוח לק"מ לפ"ד הגהת
 מיימוני הכ"ל דאני שבת זל"כ"ע אס וול דדיעבד
 בשבת א"ל להטיף ד"ב זעבר ומל בשבת וזהו מודו
 כל הסוסקים כיון דבאמת היום זמנו אלא דארי'
 הוא דרבע עלה סלא יח"ל שבת א"כ זעבר ומל
 בשבת הרי חילל שבת ולא נפקל המילה זכך ולכך
 אף דתוס' ס"ל זעבר ומל זלינה דלריך להטיף ד"ב

היינו מטוס דאין זמנו זלינה אכל זעבר ומל בשבת
 מודו החוס' דדיעבד כמר וכיון דדיעבד כמר לא
 מקרי תו מ"ע טהז"ג ככ"ל הרי מוכח דהי' דהחוס'
 ע"כ ס"ל דזעבר ומל זלינה זריך להטיף ד"ב
 ולכך ספיר הוי מ"ע טהז"ג וא"כ עכ"ס מבוואר
 הב"י והטור דס"ל לטיטתיהו דזעבר ומל זלינה
 א"ל להטיף ד"ב ולא הוי מ"ע טהז"ג ולכך הולריך
 לפרט דאסה לא מחייבה מטוס דכתיב אוחו ולא
 אוחה ובוואר עפ"ד הכ"ל דעכ"ס י"ל דהנא
 עוסקים דסברי עבר ומל זלינה א"ל להטיף ד"ב
 דהי' להם הוכחה מכח קוסי' בקדושין הכ"ל דאוי
 מתורץ קוסי' תוס' וז"ל לדחוק שכתבו החוס'
 ודו"ק:

לפרשה הנ"ל

ירמא דף ו"י כמאן כר"ע וכו' ומקשה מהרמ"ס
 אמאי לא חני טמא תמלא ודאי נדה
 זכמלא על טלה אוחיוס לכ"ע טמאה ודאי וטמא
 עליו ז"ס הרי אף טעמלס ממנהרס"א דברי החוס'
 במס' נדה ט"ז ע"א ד"ה אמר רב וכו' וא"ת אמאי
 ל"ק טמא תמלא ודאי נדה כו' וי"ל דהא לא שכיח
 עכ"ל וז"ל דל"ק דלכאורה תי' החוס' הכ"ל
 תמנה דהא אחר דהיינו זכדי סחרד מן המטה
 נמי לא שכיח דלטו חייפי להכי זכמאר נסים ירק זכהן
 מעלה עשו לחוס לכל החסמות וא"כ יאות הוא
 לחוס גם לאוחיוס ועכ"ל דה"פ כיון דעכ"ס זמן
 ד'אחר שכיח טפי לפי טי"ס קלת זמן המסך יותר
 מאוחיוס נקט מנה דשכיח טפי חבל ודאי ג"כ אפי'
 אזמן קלר כגון אוחיוס מטוס מעלה עשו זכהן
 ים לחוס גם זכה' אלא דנקט טפי מה דשכיח
 יותר אכל מהרמ"ס מקשה קיטתו לפו ס"ד דהמקשה
 דאמר כמאן כר"ע והיינו מטוס דס"ל דגם זאחר
 פליגי רבנן ע"ז מקשה ספיר לס"ד דהמקשה אמאי
 נקיט ספק סמינו אלא לר"ע טפי"ה ללרי"ב זלונקט
 בוודאי דהיינו זאוחיוס טהוא אפי' לרבנן זבוודאי
 גם זאוחיוס ים לחוס מטוס מעלה זכהן כמו דחייסין
 זאחר ככ"ל ממש"כ החוס' זכה"כ זכריהס לפי
 האמת אחר דמטני הגמ' זכדח אחר עורו רבנן
 ורי"ב זל"כ"ע קלאר לכן ספיר תיכיל החוס' כיון
 דחסס זה קאי נמי לז"ע טפי ניחא לי' למנקט מה
 ששכיח טפי ובוואר זכה' דהמ"הרמ"ס דייק להקשות
 קוסייתו לס"ד דהקטן סלאמר כמאן כר"ע
 ודו"ק:

לפרשת תזריע

איתא בס' הושפלת א"ר אחי אשה מזרעת תחלה וילדת זכר וכו' סגנונו אשה כי תזריע וילדה זכר חלה הכתוב זכרים בזקניות סזכר כולל נוצרע האשה וכו' בס' ל"ח ע"ה י"ל לז' לאיזה צורך הודיע לנו הכתוב זה בס' זו ומכ"מ בזה ע"ס שתי צטוב טעם וגם אענה אככי את חלקי מה שבראה לזכר:

עפ"מ דתוס' בקדושין דכ"ט הקשו על הא דאמר דאיהיאל מחייבאל לממהלי את בנה דכתיב באשר ציוה אלקים אותו ולא אותה דל"ל קרא תיפוק ל"י דהו"ל מ"ע שהז"ג דאין מלין אלא ציו' וכסי' פטורת מנ"ע שהז"ג ותיירו דאית' כמ"ד דמס"ב כוהג אף בליה ומקצין דאכתי למ"ד מנ"ב א"כ אלא ציו' קוסי' תוס' בנ"ע ונ"כ ליישב קוסי' תוס' אף להאי נ"ד עפ"מ דאית' במגילה דף ד' אמר ריב"ל נשים חייבות במקרא מגילה שאף הן הי' באותו נס' וכ' התוס' פיר' שם שציקר הנס צפורים ע"י אסור וכן בחנוכה ע"י יהודית בספח בזכות נשים דרקנית ומקשו התוס' דא"כ ל"ל הקישא דכל שיטתו לחייב נשים בזונה תיפוק ל"י מטעם שציקר הנס בזה על ידס' ע"פ מה שתיירו הרי מבוחר נדבריהם דאף דס"ל נשים פטורים ומנהג מטוס דהוי מ"ע שהז"ג נ"מ ראוי לחייבם נוסח דעיקר הנס בזה על ידס' ולפ"ז מבוחר קוסי' תוס' בקדושין הנ"ל דכה"ג ס"ל דנשים חייבי' לנוול את בנם אע"ג דהוי מ"ע שהז"ג מטעם דעיקר יגירת הזכר בזה נוצרע האשה וראוי הוא סיהי' המנוה באתה יותר מנאיס ולכך אנטריך קרא למעוטי דכתיב אותו ולא אותה דאיהו אינה מחויבת לממהלי את בנה וק"ל:

ורגה בס' הערל מפרס הגמ' טעמא דנ"ד דמס"ב אין מלין אלא ביום דכתיב וציוס השמיני דו"ו אחי לרבו' דגם מס"ב צריך להיות ציו' ולפ"ז מבוחר מה שהתחלנו להכתוב בל' לזכר בנה דאמר וציו' השמיני לרבו' ומס"ב דאין מלין בליה ותקפי קוסי' תוס' דא"כ הוי מנ"ב ג"כ מ"ע שהז"ג וכסיס פטורת ול"ל אותו ולא אותה ולכך כ"ר מקדמ' דכא אשה כי תזריע וילדה זכר למימרא דאשה מזרעת תחלה וילדת זכר וא"כ מבוחר קוסי' תוס' דאנטריך קרא דאותו ולא אותה דס"ל לחייב' לאשה לנוול את בנה מטוס דעיקר מנהג בזה ע"י כנ"ל וק"ל:

גמ' דדה דף ל"א שאלו תלמידים לר"ם מפני מה אמרה הסורה מילה לסמנה שלא יהי' כולם שמחים ואציו ואמו עזבים וי"ל למה דווקא אנור ר"ס טעם זה ויותר י"ל לפנ"ל דהמה דשא טעמיא דר"ם מטוס דק"ל סמיכות אשה כי תזריע וגו' וציו' השמיני ימול' אלא דכוונת הסמיכות בזה לידע טעם שצביל טעמאה ז' ימים ולכך ציו' השמיני ימול ולא מקודם וא"כ כל התנאי דדרסי סמוכ' ס"ל טעם זה ולמה דווקא ר"ם אמר זה:

וג"ל דר"ם לסיטתו אזיל דהנה התוספת ימינים בזכריתו דף י"ד דה"א ל' לפתיחת הקבר בלא דס' כתבו ח"ל תימא א"כ אמאי אנטריך קרא גבי זכר וטמאה ז' ימים כיון דא"ל לפ"הק בלא דס' ואומר רבי דבלאו קרא א"ל דטמא שצביס מק"ו מנקיבה דטהרתה יגרוכה וכו' גאית' בת"ך עכ"ל והנה לפ"ד רמ"י הנ"ל דהטעם דכימול לסמנה שלא יהי' אציו ואמו עזבים א"כ הדרא קוסי' הזוס' לדוכתי' דאין מקוס לתיורוס לומר דס"ל ללמוד ק"ו בזכר יהי' טמאה שצביס כנקיבה א"כ אמאי כמול לסמנה הלא עודנה אציו ואמו עזבים אמנם לכאורה יפ' לתרן קוסי' תוס' באוסן אחר והוא דאיכא למימר דאנטריך קרא ליולא דופן שלא הי' כלל פתיחת הקבר דאעפ"כ טמאה ז' ימים אכן זה לית' והוא דהא א"ר אסי כל סמנו טמאה לידה כימול לסמנה וכל שאין אמו טמאה לידה פירס' כגון יוצא דופן א"כ לסמנה וליף לה מסמיכו' וטמאה ז' ימים וציו' השמיני ימול' א"ל אציו דורת הראשוני' יוכיחו שאין אמו טמאה לידה וכימול לסמנה א"ל כימנה הסורה וכתחלה הלכה היולא מזה לרב אסי יוצא דופן אין אמו טמאה וא"כ לסמנה וא"כ ליכ' לאוקמ' קרא ציולא דופן דהרי ציולא דופן אין אמו טמאה לידה כלל אס באמת בר"פ יוצא דופן פליגי ר"ם ורבנן דרבנן ס"ל דיולא דופן אין אמו טמאה לידה ור"ם ס"ל אסר תלד לרבות יוצא דופן דאמו טמאה לידה ולפ"ז ע"כ קוסי' תוס' ישינים הנ"ל דהקשו דל"ל קרא וטמאה ז' ימי' דא"ל לפ"הק בלא דס' ע"כ קאי אליבא דרבנן דס"ל דיולא דופן א"ל א"ט"ל ולכך ליכא לאוקמי ציולא דופן ולכך מחזקי תוס' שפיר דס"ל ללמוד ק"ו מנקיבה דטמאה שצויע' ול"ק קוסי' ימינו הנ"ל דה"כ אמאי כימול לסמנה דע"כ הטעם שלא יהי' אמו ואציו עזבים כדמוכח מהסמיכו' כנוס"כ המה דשא דהתו' ע"כ קאי

מ"מ אמרה החורה למאורע ישב מחוץ לנחנה כדאמר טס בחר הכי מ"מ אמרה החורה נאורע יבית ב' לפרים ולא הביא לשון הכחוב :

ונראה עפ"מ"כ היד יוסף ו"ל ראוי להקשות מה שאל מה נכחנה מאורע שאמרה החורה :

דד ישב הלא הטעם ידוע יען שהוא חולי המתדבק ומסוכן לזרים ויושבי' באוירו וההילוך והדיבור עם המאורע סכנה הוא וכדמכריז ר' יוחנן הזהרו מזבובים של בעלי ראתן ר' זירא לא יתיב בזיקי' עכ"ד' ונראה לבאר קוסי' זו עפ"מ"כ טס בערוכין ובפסחים דף ס"ז וכן פירט' בחומש דאפי' ב' מאורעים לא יסבו יחד ולריך לכל אחד מקום מיוחד בפ"ע ופירשו דילפיכן זה מדכפל קרא לומר דד ישב' וסיים ע"הפ מחוץ לנחנה מושבו' דאחי לרבי' ב' ישיבות לב' מאורעי' דלטעם היד יוסף הכ"ל קסי"מ"ט ב' מאורעים לא יסבו יחד ולכך לריך רטב"כ לפרט הטעם מפני שהוא הבדיל וכו' דזה סייך גם בב' מאורעים לריך להיות מכ"מ שכל אחד לריך ליטב יחידו' ולפ"ז יומתק המאמר של רטב"כ דודאי ידוע הטעם של היד יוסף הכ"ל ולכך לא רצה להקשות בקיצור מ"מ אמרה החורה שמואורע ישב מחוץ לנחנה דידע מלך שהוא חולי המתדבק וכו' לכן דייק להביא לשון המקרא ואמר מ"מ אמרה החורה דד ישב מחוץ לנחנה מושבו' דאחי לארוי כפל הקרא דאפי' ב' מאורעים לא יסבו יחד ככ"ל וא"כ נסחר טעם היד יוסף הכ"ל לכן הוגרך לפרט מפני שהוא הבדיל וכו' דזה א"ס גם בב' מאורעים ככ"ל וק"ל :

ועפ"ז מתורץ בני קוסי' מהרש"א הכ"ל דלכאורה י"להק אטעמא דרטב"כ הכ"ל דזה לא א"ס כ"א במאורע שכל על ל"הר והרי טס בערוכין אמר ר' יוחנן על ז' דברים נגעים באין וא"כ נגעים הבאין על שאר עבירות ליכא כ"א טעמא דיד יוסף הכ"ל ואיך אמרו סתם בגמ' דאפי' ב' מאורעים לא יסבו יחד וזה לא יתכן כ"א ב' מאורע שנגעם על ל"הר ככ"ל אמנם מ"מ כיחא דאטו אכן ידעינן על איזה חטא בא לו הדרעת ומפני מיט ססק שמוא בא לו על ל"הר ולכך אפי' מני מאורעים לא יסבו יחד : **ומעתה** מביאר דהוכיח ר' יוחנן ספיר דהנך ד' מאורעים הוי גחוי וי' בניו' ואלדדד ר' יוחנן לסיטתו אזיל' משום דלכאורה ק' בהאי קרא דכתיב וארבעה אנשים ה' מאורעים יסבו פתח השער ויאמרו זה אל זה וגו' אלמא מיסבו בנקוס אחד ודברו זה עם זה' וק' איך יסבו בנקוס א' הנח

קאי למ"ד דיואל דופן אאט"ל וא"כ י"ז דהסמיכו אחי לאסמעינן דיואל דופן אינו כנוול לסמכה כדרשא דרב אחי ככ"ל' אבל לחי' דס"ל יואל דופן טימאה לידה דליכא למימר כתי' החוס' מ"מ לסיטתו קוסי' חוס' ונעיקרא לק"מ דאלטריך קרא דוטמאה ז' ימים ליואל דופן דלית לי' פ"הק ואפ"ה כנוול לסמכה משום דלית לי' טומאת לידה :

ולפ"ז מבוחר דדוקא ר"ם לסיטתו דה"ל דיואל דופן אמו טמאה לידה' וא"כ ליכא למימר הסמיכו' כדרשא דרב אחי אע"כ מנח הסמיכו' מוכח דמשום כך כנוול לסמכה כדי שלא הכל שמהם ואביו ואמו עבדים ככ"ל וק"ל :

שער

הקטן

לפרשת תזריע

במודרש רבה א"ר שאלתי כסם סיגירתו של אדם אחר הבהמה כך תורתו של אדם תורת הבהמה תחלה ואח"כ תורת האדם וי"ל למה אמר ר' שאלתי דדוקא דרם זה :

ונ"ל דלסיטתו אזיל עפ"מ סהר"ם מקמה על הא דאמר כסם סיגירתו ס"א כו' דהא אסה נכרא ונלע א"כ אדם נכרא קודם האסה ולמה כתיב בתורה בתחילה אסה כי תזריע ואח"כ תורת האים' אכן לנ"ד דו פרז' סי' כו' נבראו א"ס ולק"מ' ואית' במ"ר א"ר שאלתי תורה תחלתה ג"ח וסיפו גמילות חסדים תחלתה גמילות חסדים דכתיב ויבן אלקים את הללע' ונלמד שקלעתה לחיה והביאתה לפני הדרם' ואית' בגמ' בשלמא למ"ד נלע נבראת היינו דכתיב ויבן' אלא למד דו פרזופין נברא מאי ויבן' ונלמד שקלעתה וכו' וא"כ ר' שאלתי דאמר ונלמד שקלעתה ע"כ ס"ל דופ' נבראו וא"כ לסיטת' אזיל דלכך אמר ספיר כסם סיגירתו של אדם אחר בהנהגה דלדידי' אין להקשות בקוסי' הר"ם הכ"ל דס"ל דו"ס נבראו דדוק :

שער

אשר

לפרשת מצורע

סנהדרין ק"ז וארבעה אנשים מאורעים א"ר יוחנן זה גחוי ושלסה בניו ע"ס צמה"רשא שדחק לייטב דמכ"ל הא לר' יוחנן דלמא מאורעים דעלמא הוי' וכ"ל לבאר תחלה הא דאמרינן בערוכין דף ז' ארטב"כ מפני מה אמרה החורה דד ישב מחוץ לנחנה מושבו לפי שהוא הבדיל בין איש לאשתו ובין איש לרעהו וכו' וי"ל דה"ל בקיצור

הלא יש לחוט שמא על חטא ל"הר צא להם הנרעת
 דלא סייך הטעם לפי שהבדיל וכו' וא"כ גם ונורעני'
 אצריין לישב יחד ככ"ל אכן מובאר דעם צערוכין
 חשיב על ז' דברים נגעים באין וחד מנייהו ועל
 שבעת טו' וילוף ר' יוחנן מדכתיב בגחזי' ויאמר
 הואל וקח ככרים וכתיב ונרעת נעוון תדבק בך
 ובזרעך אין הואל אלא שבעה וכו' ופי' המפרשים
 מדחזינן טאליטע קילל גחזי על שבעת טו' בעוכם
 נרעת וכתקיים הקללה מיד שבאחו סעה נטרע
 הוא ובניו הרי נחברר שהעוכם בא על שבעת טו' .
 הרי ר' יוחנן לשיטתו דס"ל דגחזי' ובניו נחברר
 טא ה' העוכם מטום לה"ר אלא מטום שבעת טו' אף
 דליבא אלא הטעם של היר יוסף ככ"ל וא"כ כיחא
 דהי' רשאים לישב יחד גחזי' ובניו ולכך ר' יוחנן
 לשיטתו הוכיח ספיר דהכך ד' מנורעים ע"כ הי'
 גחזי' ובניו לידוע הוא דנעטשו ונטום שבעת טו' אף
 צנרעת ולא מטום ל"הר ולכך הי' רשאין לישב יחד
 ודו"ק :

לפרשה הג"ל

חולין קמ"א מאי אולמא דהאי ע' מהאי עשה
 קד"ל הואיל וגדול הסלום וכו' והאי מנורע
 כל כמה דלא מטהר אקור בתשמיש וכו' ופרס"י
 ח"ל כמ"ד במס' מ"ק ימי ספירו ק"ו לימי חלוטו
 עכ"ל מקשים העולם הא האי סוגי' בעי לתרומי
 גם לר' יהודא כדאמר התסותו לר' יהודא וכו' ור"י
 ס"ל בהדי' החס כמ"ק דבימי ספירו אקור בתשמיש
 ולא בימי חלוטו וא"כ איך יתרחך הך קוסי' הגמ' מאי
 אולמא וכו' ואומינא לתרחך דלר' יהודא בלא"ה לק"מ
 קוסי' הגמ' מאי אולמא :

עפ"י שב החוס' כמ"ק דף ט"ו ע"ב ד"ה אחרי
 טהרתו וכו' וז"ל וכו' דר"ם לאפוקי
 מנורע אחי וכו' ע"ס דנוטע מדבריהם דלר' בלחמ
 מנורע משלה קרבנותיו דלא דריש ובי' בואו אדלעיל
 אמנורע אלא דקאי אביום סמתחך לעבודה והנה
 החוס' בפסחי' דף ס"ב ע"א ד"ה ערל משלה קרבנותיו
 וכו' כתבו וז"ל וע"ק לר"י טווא איך משלה קרבנותיו
 והא בעי סמיכה בצעלים ואפי' למ"ד ביאה במקלת
 ל"ס ביאה . ליכא למימר דמעיייל ידו וסומך דהא
 בס' הפסולין אמרינן כל האומך ראשו ורובו מכנים
 מ"ט כל כמו צעינן וכו' עכ"ל והמעייין סס יראה
 בגמ' ד"ה כל הפסולין דחי' זו אינו אלא לרב יוסף
 אבל לאידך סגו' החס לית' להאי אצרא וספיר אשער
 לומר דמעיייל ידיו וסומך ע"ס ולפ"ז קאי' לן דמאי

פריך הם"ס מאי אולמא האי ע' מהאי ע' וכו' הא י"ל
 דהאי ע' דמנורע עדיף בכרון זה . בלחמ סכדר
 כבר או סכתמידי לבהיא קרבן ונריך לעביר בבל
 תאחר כל זמן שלא נטהר מחלוטו . חעדיין מחוץ
 למחנה מוטבו . טאז לא יכול להקריב קרבנו לזמנו אף
 דלר"י יוכל לפלח קרבנותיו מ"מ הא בעינא סמיכה
 בצעלים ואף דביאה במקלת ל"ס ביאה ויכול לעייל
 ידיו וכו' מ"מ בימי חלוטו א"א טהרי עדיין נריך
 לישב מחוץ למחנה עד לאחר הבאת לפורים וא"כ
 מה"ס ה"א ע' דליפורי מנורע עדיף כדי פיוכל לבא
 למחנה להקריב קרבנו סכדר או נחתייב כבר . ואי
 מטום הסמיכה יכול לעייל ידיו וכו' ככ"ל . אכן
 נראה דקוסי' הגמ' קאי לר"ס דס"ל דמנורע אינו
 משלה קרבנותיו דלא אין מקום לתי' זה דהא אף
 לאחר הבאת הליפורים עדיין אינו יכול להקריב
 הקרבנות סכדר או נחתייב כבר . דאף טאז רשאי
 לבוא אל המחנה מ"מ הרי אינו יכול לפלח קרבנותיו
 לר"ס :

ולפ"ז ממילא מובאר קוסי' העולם הנ"ל דלר"י
 לא אנטרך כלל לסגו' דהגמ' מטום דלדידי'
 בלא"ה לק"מ קוסי' הגמ' מאי אולמא כנעטכ"ל ובזה
 ר"י ור"ס לשיטתייהו אזלי דר"ס כיון דס"ל דטמא
 אינו משלה קרבנותיו דבעי סמיכה מכה קוסי' חוס'
 וא"כ לדידי' א"א לסגו' קוסי' הגמ' מאי אולמא וכו'
 כ"א כסגו' דהגמ' ולכך סובר ק"ו לימי חלוטו אבל
 ר"י לשיטתו דס"ל טמא משלה קרבנותיו ככ"ל א"כ
 בלא"ה מתורץ קוסי' הגמ' מאי אולמא ככ"ל כיי"שכ"ל
 וא"כ יוכל לסבור דבימי חלוטו מותר בתשמיש ודו"ק :

שער המים

לפרשת מצורע

איתא בפסחי' דף ס"ז א"ר חסדא מנורע סכנס
 לפנים לנוהיאתו פטור סכאמר ב"ד ישב מחוץ
 למחנה מוטבו ב"ד ישב לבדו ישב מחוץ למחנה
 מוטבו הכתוב נתקו לעשה . איחבי מנורע סכנס
 וכו' ומסיק תנאי היא דתנאי' ב"ד ישב לבדו ישב טאז
 יהא טמאין אחרים יושבין עמו יכול יהא זבין וטמאי
 מתי' משחלחין למחנה אחת ח"ל ולא יטמאו את
 מחניהם ליתן מחנה לזה ומחנה לזה דברי ר"י רפ"א
 א"ל הו"ה וישלחו מן המחנה כל זרוע וכל טמא
 לנפש יאמר טמא ואל יאמר זב וכו' כשהוא אומר
 ב"ד ישב הכתוב ניתקו לעשה . וקאמר החס ור"י
 ספיר קאייר ל' ר"ס האי עכ"ל לכדחכי' ר"א אומר
 יכול דתקו זבין ומנורעין וכנסו לעורה בפסח הבא
 בטומאה

בטומאה יהא חייבין ת"ל וישלחו מן המחנה וכו' בטעה שאין ט"מ משתלחין אין זבין ומגורעים משתלחין והנה הרנוב"ס פ' צפ"ב מהל' ביאת מקדש הל' ח' דמגורע סנכנס לירושלים לוקה דלא כר"ח והיינו ע"כ פ' כר"י דכרייתא וצפ"ד הל' י"ב פ' דשאר טומאים סנכנסו צפסח הבא בטומאה הס בצרת וכת"ק דר"א לקמן דל"ה וכ"כ הכ"מ ותנוה א"ך מזכה פטרי לבי תרי דהרי לר"י ונוסקינן דמוקי קרא דוישלחו לכדלר"א ונ"ע וכראה לבאר סיטת הרנוב"ס :

דהנה לקמן קאמר הס"ס אהא דקאמר ר"ם יאמר זב ואל יאמר מגורע ונאי חומרא דמגורע מוזב סכן טעון פריעה ופרימה ואסור בת"ה ע"ס דמפיק מוצעל קריי' וכ' התוס' ד"ה ואסור בת"ה כמ"ד במ"ק דף ז' דמוחלט אסור בת"ה ולא כפירס"י ע"ס ולכאורה איכא למידק לסיטת התוס' דמי דחקו להס"ס להאי פירכא דאסור בת"ה דא"כ ל"ל דר"ס ס"ל דווקא כמ"ד מוחלט אסור בת"ה ולא סגי ל"י בהאי פירכא דבעי פ"פ' אכן כראה פטוט דא"ס דבלא"ה המ"ל דאכתי אטריך מגורע למגורע מוסגר דא"ט פ"פ' ולהבי' הולך לומר דאיכא עוד חומרא דאסור בת"ה וחומרא זו איחא גם במוסגר וכ"כ התוס' במ"ק דף ז' ד"ה אמר רבי דלמ"ד מוחלט אסור בת"ה ה"ה מוסגר מדחני' א"ן זבין מוסגר למוחלט אלא פ"פ' ומכלל דבת"ה זה וזה שזין וממילא מוכח כמי דר"ס ס"ל מוחלט אסור בת"ה :

ולפ"ז ק' קוסי' עמומה לכאורה דא"כ נאי פריך הס"ס ור"י. ספיר קא"ל ר"ם אימא דר"י לטעמי' אויל דאיהו ס"ל בהדי' סס במ"ק דמוחלט מותר בת"ה וכ' התוס' סס דלפ"ז כ"סכ במוסגר ודלא כפירס"י סס ע"ס ומעתה אפשר לומר דלר"י אטריך למוסגר דלא חמיר מוזב כלל כיון דמותר בת"ה וגם א"ן טעון פ"פ' ולהבי' ליכא למילף מילפותא דר"ס :

אכן אחר העיון לק"מ דהנה סס במגילה קאמר מנה"מ דמוסגר א"ט פ"פ' ומסיק מנהבא דכתיב והלרוע אשר זו הגגע מי שגרעתו תלו' בגופו ולא זה שאין זרעת תלו' בגופו אלא בימים. ע"ס פירס"י ולפ"ז ספיר פריך ור"י ספיר ק"ל רס"י דליכא למימר דאטריך למוסגר כנ"ל דא"כ חקסי ל"ל קרא דוהלרוע אשר זו הגגע דמוסגר א"ט פ"פ' דכבר מדאטריך וישלחו מן המחנה דע"כ לר"י אחי למוסגר דא"ט פ"פ' וזוה מדוקדק היטב דברי המחרץ דקאמר האי מוצע"ל לכדתני' רא"א וכו' Chut Hamschulosch.

דהבי הל"ל ר"ם מוקי לה לכדתני' וכו' או ר"ס ס"ל כד"א ולפ"ד הנ"ל א"ס דבאמת א"ן כוונת המחרץ דר"י ס"ל כר"א לפי האמת דוודאי ר"י לסיטתו א"כ לזה דאטריך וכל זרוע למוסגר דא"ט פ"פ' ומותר בת"ה ולא חמיר מוזב וכ"ק כנ"ל רק מנאי דקסי' ל"י דא"כ ל"ל והלרוע לארזי דמוסגר א"ט פ"פ' דכבר מוכח מדאטריך וישלחו כנ"ל ונז"א דאי לא קרא דוהלרוע לא הוי שמעינן הא מדאטריך קרא דוישלחו וגו' דהוי מוקמינן קרא דוישלחו וגו' לכדתני' רא"א וכו' אבל באמת א"ן הכרח דר"י ס"ל כר"א אלא דמוקי קרא דוישלחו למוסגר כנ"ל וממילא מבוחר פסקי הרמב"ם דלדקו יחדיו ולפי האמת גם ר"י ס"ל כדכנן דר"א ודו"ק :

ואל חתמה על דברינו דאכתי קוסי' הנקטה לר"י דיליף מדדד יסב א"כ ל"ל וכל זרוע עיין במ"ס הגמון זל"ח בחדוסי' דלסון הנקטה דקאמר ספיר קא"ל ר"ם יורה דא"ן כוונת המקסן צכך והוא דוודאי לר"י דיליף מדדד יסב לא הוי שמעינן לאו במגורע רק עשה וא"כ ספיר אטריך וישלחו וגו' דבבשר הך כתיב ולא יטמאו את נהיהם דקאי הלאו לכולהו ספרט הכתוב דק כוונת המקשה להיפך לר"י ל"ל דדד יסב דכבר ידעינן מילפותא דר"ס ע"ס וא"כ דברינו עולין כהוגן וק"ל :

לפרשה הג"ל

בחולין דף קמ"א מנאי אולמא דהאי ע' מנאי ע' סד"א הואיל ואמר מר גדול השלום וכו' ע' בדברי אה"מ זל"ל. טהביא להקסית צסס קוסי' העולם דהרי חזינן דהגמ' בעי לאסוקי סס גם לר"י מדקאמר ותו לר"י וכו' וא"כ מנאי מפסי במוסקא דסד"א מטוס גדול השלום וכו' דעדיין חקסי לר"י דס"ל בהדי' במ"ק דימי ספירו ולא ימי הלוטו ע"ס וא"כ לדידי' מוחלט מותר בת"ה וכבר הובא קוסי' זו צס' מהר"ס צרבי' וכ"ל לבאר ג"כ קוסי' זו :

עפ"מ שמאלתי להתוס' בזבחים דף ל"ב סכתבו אף דקיי"ל א"ן ע' דל"ת וע' נ"מ ע' ס"י צ כרת דחי ל"ת וע' ולכאורה ק"ל על דבריהם מהא דאיתא פסחי' ג"ט ע"א דמח"כ בע"פ מותר להביא קרבנו אחר התמיד דחאי ע' דפסח ס"י צ כרת ודחי ל"ע דהשלמה ומעתה מנאי מקשה הגמ' דל"ל תסלה לדבר מזהו דבלא"ה א"ן ע' דל"ת ועשה דהא כוכל לומר דאטריך תסלה בכה"ג במגורע עני שחל שמייני שלו בע"פ וא"ן לו חטאת עוף כ"א מס"הק (או י"ל גם במגורע ספיר שחל שמייני שלו בע"פ וב' יפיריס P טו

ספיר משני דסד"א מוטוס גדול הסלום דליהו ס"ל
כמ"ד כמ"ק דמוחלט ספור בת"ה ודו"ק :

שער
הקטן
לפרשת מצורע

במתני' דחולין לא יטול אס על הצנים אפי'
לטהר את המצורע ונהאס מזה קלה
שהיא כליסר אמרה החורה והארכת ימים וכו'
וילד' אידך תלי' הדך קו' דיונא דלעיל דלא יטיל אפי'
לטהר את המצורע. ונראה לבאר :

דהנה איתא בספרי וז"ל שלח תשלח און לי אלא
פעם אחת פעם אחת מכל"ת ת"ל תשלח
מכאן אהה למד אפי' מזה פעמים. וילד' על הלשון
שמדייק מכאן אהה ליד'. ונראה לבאר :

דהנה לכאורה ק' מכל' לדרוש אפי' מיהה פעמים
ובו' דהא אנטרידן חסלה כדדרשין בגמ'
דחולין הכל' אפי' לטהר את המצורע. ונראה
דבאמת נומילא נוכח אפי' מזה פעמים. ד'כאורה
ק' מומ"נפ דהא מגורע לריד' ב' זיפרים א' לטחיטה
ואחד לנטולחת ואס י"ל א' בציחו יקחו לטחיטה
והך דס"הק יקח לנטולחת אע"כ דאין לו כלל בציחו
רק פנים יקח מוס"הק. וקמ"ל דלא יקח מוס"הק
לטחיטה ואי נימא דל"ל לקיים עניות מ"הק רק פעם
אחת עדיין ק' יקח א' לנטולחת ובו קיים מצות
מ"הק וכיון דכבר פעם א' קיים מ"הק י כל ליקח
אחרת לטחיטה אע"כ נוכח מזה דלריד' לטולח
אפי' מזה פעמים. וז"ב הספרי ת"ל חסלה ר"ל
דאחי לארוי אפי' לטהר את המצורע אסור ליקח
ומכאן אהה למד מומילא אפי' מזה פעמים ככ"ל :

רק עדיין ק' להיפך דלמא אפי' לארוי אפי' מזה
פעמים ומכ"ל דאחי לארוי אפי' לטהר את
המצורע ונראה דליכא לוימר דאחי לארוי אפי' מזה
פעמים דבלא"ה כבר ידעינן אפי' מזה פעמים
עפ"מ דהזכרון יעקב הקסה דל"ל גבי כיבוד א"ו
לכחוב אריכו' ימים הא כבר הוא ק"ו מוס"הק ות'
בס' עמוק הלכה דשאני מ"הק דנוהג בכל עת
משא"כ כח"ו וגו' פעמים שמה מתעלם באומר לו
חלל שבת וכדומה לו וכ"ז אי אמרינן אפי' מזה
פעמים א"ס דנוהג בכל עת וה"כ אי נמי מוקמינן
קרא דחסלה לטהר את המצורע ג"כ ידעינן אפי'
מזה פעמים מכח קוסי' הזכרון יעקב הכ"ל. אלא
דהספרי קאמר דהסתא מוקמינן חסלה אפי' לטהר
את המצורע מכאן אהה למד ג"כ אפי' מזה
פעמים ככ"ל :

ולפ"ו

זיפרים שהולך להציא ח' ימים ונקודם כמבואר
בכתוב און לו כ"ל יקח מוס"הק ואס לא יציאס
היום יתאחרו ימי ספירו ולא יחול שמיני שלו בע"ס
ולא יוכל לעשות השסח דבכה"ג ס"ד דאחי ע'
דפסח עי"ב כרת ודחה ע' ול"ת דס"הק ואנטרידן
תשלח למטוטי :

אמנם טוב מלאתי דס' התוס' הכ"ל בזבחים
אינה ס' מוחלטת דהתוס' בחולין ע"כ
לס"ל כס' התוס' בזבחים והוא עפמ"ס ר"פ א"וב
ד"ה ענין לא"וב וכו' וז"ל ומ"ל דאנטרידן שאס לריד'
לפסח וכו' דהא במח"ז איכא למו ועשה ע"ס והרי
ע' דפסח י"ב כרת ודחי ל"ת וע' אע"כ דתוס'
בחולין ס"ל דאף עשה ס"ב כרת א"ד ל"ת וע'.
ונמה שכתבו יס דחי' ברורה מכח קוסייתיו הכ"ל
למיטת התוס' בחולין ככ"ל :

אכן אי קסי' הא קסי' מאי מוקסי הגמ' אס"כ
מאי אולמא דהחי ע' מהאי עשה בזה ודחי
קוסייתיו במו"ע דלמא בכה"ג שחל שמיני שלו
בע"פ דודאי סד"א דאחי ע' דפסח ס"ב כרת
ודחה עשה דהשלמה. אונס אחר העיון יס לבאר
גם זה ע"פ הידוע ע"כ התוס' בכמה דוכתין
דע' השנה בכל חומר מל"ת מ"סב ולפ"ו י"ל הא
דחית לן הס"ס בפסחי' דע' דפסח דחי ע' דהשלמה
היינו לכ"ע דלמ"ד נשים פטורין מפסח א"כ ע'
דפסח וע' דהשלמה תרוויהו אס"ב דע' דפסח רק
באנשים וע' דהשלמה רק בכה"ג. ולכן כיון דע'
דפסח י"ב כרת דוחה ע' דהשלמה ולמ"ד נשים
היינו בפסח א"ס טפי דע' דפסח י"ב כרת וגם
ס"ב. וע' דהשלמה לית בי' כרת ואס"ב. אכן בוודאי
אס ע' ס"ב כרת הוא ע' שאס"ב ודאי ל"ד ע'
הס"ב אע"כ דליכא כרת :

ולפ"ו מבואר דקוסי' הס"ס דפרידן מאי אולמא
דהאי ע' קאי למ"ד נשים פטורות מפסח
דלדידי' ה"ל ע' דפסח אס"ב ואף דהוי ע' ס"ב
כרת א"ד ע' דס"הק דהוי ע' הס"ב ולהכי הולך
למנוי אליבי' דגדול הסלום סד"א דחי ע' דמגורע
לע' דס"הק' ואס דקסי' לר' יהואל דס"ל מוחלט
מוחר בת"ה דלית' לתי' הגמ' גדול הסלום דלר"י
לשיטתו' דס"ל כפסחי' ל"א דנשים חייבו' בפסח
והוי ע' דפסח ע' הס"ב וא"כ בלא"ה לק"מ קוסי'
הגמ' מאי אולמא דהאי ע' מהאי דיל' כעין קוסייתיו
הכ"ל דמיירי בחל שמיני שלו בע"פ דע' דפסח ע'
ס"ב כרת דחי ע' שא"ב כרת. רק דמוקסה מאי
אולמא וכו' היינו למ"ס נשים פטורים מפסח ועלה

וּלְפָנָי מצואר המטף המתכני דקאמר לא יטול אפי' לטבר את המטורע והיינו מקרא דחטלה ונמילא מוכח אפי' ק' פעמים וק' דלנוא להך לחורא ולכך קאמר ומה אם מנזה קלה וכו' וק' ל"ל גבי כח"ו אריכו ימים וע"כ נשום דש"ה קוהג בכל פעם ונמילא מוכח אפי' מלה פעמים ודו"ק:

שער אשר לפרשת אחרי

בילקוט מפני מה מתו בני אהרן לפי שנכנסו לפני ולפנים אבא חנן אומר ע"י שלא נמאו נשים חנן וכו' וכפר בעדו ובעד ביתו זו אשתו עכ"ל. וי"ל על לשון אבא חנן שכל אמוראים אמרו לפי וכו' והוא סינה לנוכו ואמר על ידי שלא נשאו נשים וכו':

ותחלה כ"ל לבאר ירושלמי תמוה בא' בניסן מתו ב"א ולמה מזכיר מיתתו ב"הכ ללמדך טכסם סי"הכ מכפר כך מיתת לדיקים מכפר ד"ל אמאי הולך להקדים בקומיתו טבא' בניסן מתו ב"א הא אף לאידך דיעה שמתו בא' בניסן כמי קפי' האי קופי' וה"ל לומר בקינור מלאחר שבניסן מתו למה מזכיר מיתתו ב"הכ:

ונראה להנה לכאורה י"ל דמה"ט מזכיר מיתתו ב"הכ לארזי כהאי מ"ד שמתו מפני שנכנסו לפני ולפנים עם הקטורת ככה"ג ב"הכ וכן מלאחי צפי' הא"ע וז"ל זאת הפרעה לעד שהכניסו ב"א הקטורת לפנים ומהפרכות וכו' וכ"כ הרשב"ם טס אכן כ"ל סתירה לזה ממה שמקשה הק"א אהא טצויה למשאל ולנפנן טאו את אחיכס מתוך הקודש הא למאי דקיי"ל לה יטמא מניה. א"כ הי' החיוב מוטל על אלעזר ואיתמר לטמא לאחיהס. ותו' בשם חכמי הגרפתים דהיום הזה הי' יום חנוכה שדינס ככה"ג שאקור לטמא אפי' לז' קרובים ולפ"ו שהי' היום הזה דינס ככה"ג ומה"ט הי' להם פרישה ז' ימים מקדם כמו ב"הכ וכו' הי' רשאים ג"כ לכנס לפני ולפנים. והנה כה"ג מלאחי לסזית רענן וז"ל שהקשה על דברי אבא חנן הכ"ל ב"מ"ס ע"י שלא נשאו נשים דחנן חנינן וכפר וגו' ביתו זו אשתו דהא האי קרא ככה"ג ב"הכ כחיב כחיב אכל ב"ה או ככה"ג בשאר ימות השנה ומת לעבוד עבודה בלי אשה ולמחל"כ טביום חנוכה הי' להם דין כה"ג ב"הכ א"ס עכ"ל:

והנה ע"פ פשוט יש לתרץ קופי' הק"א הכ"ל למ"ד דיום שמיני למלואים הי' בא' בניסן.

וא"כ אי טנאו אלעזר ואחמר והי' חל יר' ז' מלהן בע"פ ולא הי' אפטר ציד אהרן לבדו להקריב כל הפסחים של כל ישראל אכן קופי' הק"א הכ"ל א"ס למ"ד דשמיני למלואים הי' בא' בניסן וכבר הי' יכולין לטהר קודם פסח ולא אצטריך לתי' חכמי הגרפתים הכ"ל טביום חנוכה הי' להם דין כה"ג ב"הכ:

וּלְפָנָי ומילא מצואר הירושלמי הכ"ל דלפי פשוט לא ה"מ לאקשוו ולמה מזכיר מיתתו ב"הכ ה"א כדברי הא"ע הכ"ל דבא לארזי שמתו בטביל טכנסו לפני ולפנים ככה"ג. וליכא סתירה לזה מוכח קופי' הק"א הכ"ל דמוכרחים לומר שהיו להם היום הזה דין כה"ג ב"הכ. דהוי נוכל לומר תי' פשוט על קופי' הק"א הכ"ל דשמיני למלואים הי' ח' בניסן וחל ז' מלהן בע"פ ולא הוי באפסרי להקריב פסחים של כל ישראל ככ"ל. ולכך הקדים הירושלמי בא' בניסן מתו ב"א וכבר הי' יכולין לטהר עד הפסח ולכך לדידי' קפי' טפיר למה מזכיר מיתתו ב"הכ ידו"ק:

וּלְפָנָי נראה דאבא חנן ות"ק לא פליגי כלל דהאמת הוא כפסטה דקרא בהקריבם לפני ד' שהעונם הי' בטביל טכנסו להקטיר לפנים ככה"ג ב"הכ אלא דקשה דרי יש התכללות להם טסכרו כס' חכמי הגרפתים הכ"ל שהי' להם היום הזה דין כה"ג ב"הכ. ע"י בא אבא חנן לומר לכתור התכללות זה דאי סברי דיש להם דין כה"ג ב"הכ א"כ מפני מה עשו העבודה בלי נשים הלא כחיב וכפר בעדו ובעד ביתו זו אשתו ככה"ג ב"הכ. ולפ"ו מתוך דברי אבא חנן שאמר ע"י שלא נשאו נשים וכו' ולא אמר לפי וכו' כדקאמר ת"ק דבאמת אבא חנן ס"ל נמי עיקר הטעם כח"ק שמתו לפי שנכנסו לפני ולפנים וזהו קופטא דמילתא רק טבא לתרץ דלא חקשה דיש להם התכללות טסכרו לומר טיש להם דין כה"ג ככ"ל. וע"ז אמר אבא חנן ע"י שלא נשאו נשים נתברר דלא סכרו דיש להם דין כה"ג ב"הכ וק"ל:

שער המים לפרשת אחרי

בירושלמי בא' בניסן מתו בני אהרן ולמה מזכיר מיתתו ב"הכ ללמדך כסם סי"הכ מכפר כך מיתת לדיקים מכפר וכ' הי"מ הא דבא' בניסן מתו ב"א הוא כטיטת כ"כ דשמיני למלואים הי' בא' בניסן. ולא כטיטת הספרי דס"ל דמתו

חוט לפרשת אחרי המושלש

דמותו צו' בניסן וכבר עמד בזה אל"נו הגאון זל"ל
 דהא לכל הדיעות ק' למה מזכיר מיתחן ב"הכ
 ואמאי תפס הירושלמי קוסי' זו דווקא למ"ד בל'
 בניסן מתו ב"א' ונראה לבאר מה שכלענ"ד:

דהנה לפ"נו ספירסי' בחומס ואל יבא בכל עת
 אל הקודם ונשל לרופא שכתב אל החילה
 אל אל תאכל בזמן כדרך שנת פלוני ע"ס וא"כ ל"ק
 למה מזכיר מיתחן ב"הכ' לפמ"ס צוהרם שמתו
 ב"א על שכתבו לפני ולפנים וא"כ ספיר הזהיר
 שלא יבטו לפני ולפנים כ"א ב"הכ שלא ימות
 כדבר שמתו כ"א על שכתבו לפני ולפנים וע"כ
 הירושלמי ל"ק כדעת המדרש דמתו ב"א על
 שכתבו לפני ולפנים אלא כדאיתא בגמ' דערוזין
 שמתו על סהורו הלכה בפ"ר בפני משה רבם ע"ס
 אכן לכאורה קסי' ע"ז' לפ"מ דאיתא רס"י בחומס
 ונקדם בכבודי א"ת בכבודי אלא בכבודי אמר משה
 לאהרן סבור הייתי בי או בך ועתה ראיתי שהם
 גדולים ממני ומוך והנה קי"ל הלמיד הנחכים
 יותר מרבו' מותר להורות הלכה בפ"ר וכיון שכל'
 היו גדולים יותר ממוסה ואהרן איך נענשו בסביל
 סהורו הלכה:

אכן באמת ראיתי לאמ"ז הגאון החסיד בעל נז"הק
 זל"ל כ' בספרו ליישב קוסי' המפרשים דמנ"ל
 באמת שהם גדולים ממוסה ואהרן למה שקולים
 הם והעלה לכאורה י"ל כיון דדרשינן א"ת
 בכבודי אלא בכבודי למה באמת לא נכתב צהרי'
 בכבודי ועכ"ל סרה הקצ"ה לכסות הדבר צמי
 יתקדם ואלו כתיב בכבודי צהרי' הי' נגלה הדבר
 שיתקדם צמי גדולי הדור דהיינו משה ואהרן ולכך
 כתיב בכבודי לשון יחיד דבזה לא ידעינן צמי במוסה
 או צהרן שפניהם שקולים אכן עמה שראינו
 דבאמת נתקדם בנ"א' הרי מוכח עכ"פ ששקולים
 כמשה ואהרן וא"כ הדקו"ל דלכתוב בכבודי
 ועדיין הי' הדבר מוכסה ללא היו ידעינן אי במוסה
 ובאהרן או בנ"א' אע"כ מוכח דנ"א' הי' גדולים
 ממוסה ואהרן וא"כ אי בת' בכבודי היו ידעינן
 שיתקדם בנ"א' ולכך בכבודי דיהי' ספק בנדב או
 באביהו וז"מ משה סבור הייתי או בי או בך ולכך
 כתיב בכבודי שיהי' נבחר ועכשיו אני רואה שהם
 גדולים ממני ומיך עכ"ר פה"ח:

וידוע דאיתא בגמ' דזבחים דק קט"ו וגם הכהנים
 הנגשים אל ד' יתקדשו ריב"ק אומר זו
 פרישת צבורת דקודם הונסין הי' עבודה בצבורת
 רבי אומר זו פרישת כ"א דבסיני נעשו כ"א כהנים

ובכורת פהקו בסיני ומסיק הגמ' בשלמא למ"ד זו
 פרישת כ"א דבסיני נעשו כ"א כהנים היינו דכתיב
 הוא אשר דיבר ד' בקרובי אקדם היינו מסיני אלא
 למ"ד זו פרישת צבורת היכי דמיזא' מאי דאמר
 אשר דיבר ד' וגו' ונחסי דכתיב וכוועדתי מה לבני
 ישראל ונקדם בכבודי א"ת בכבודי אלא בכבודי
 וכו' ע"ס היולא מזה דלמ"ד זו פרישת צבורת ק'
 קוסי' הגמ' היכן רמיזה אשר דיבר ד' וז"ל כתי'
 הגמ' דדרשינן א"ת בכבודי אלא בכבודי ועז"ק
 מדוע ל"כ בדהי' בכבודי ועכ"ל כתי' הנ"ל ומוכח
 מזה דנ"א' גדולים ממוסה ואהרן משה"כ למ"ד זו
 פרישת כ"א דכבר רמיזה בהאי קרא דוגם הכהנים
 יתקדשו אין הכרח להאי דרשא דא"ת בכבודי אלא
 בכבודי וממילא צמי אינו מוכח דנ"א' הי' גדולים
 ממוסה ואהרן ולפ"ו י"ל דמ"ד שמתו ב"א מפני
 סהורו הלכה בפ"ר ס"ל באמת כמ"ד זו פרישת כ"א
 ולדידי' אינו מוכרח דנ"א' הי' גדולים ממוסה ואהרן
 וספיר י"ל דמתו בסביל סהורו הלכה בפ"ר:

והנה ידוע מה שהקשה הק"א דלמ"ד לה יטמא
 מצוה למה לא צוה לאלעזר ואתמר לטמא
 לאחיהם ות' צמס רבותינו הרפתי' מוסוס דביום
 חניכס הי' להם דין כה"ג' ואסורין לטמא אחי'
 לקרובים ואמ"ז זל"ל תי' לפי' דלמ"ד צו' בניסן
 מתו ב"א לק"מ כקוסי' הק"א הנ"ל מוסוס דאלו
 טמאו אלעזר ואתמר לא הי' להם כהנים להקרבת
 פסחים של כל ישראל ע"ס אכן אי אמרינן דבא'
 בניסן מתו ב"א עכ"ל כתי' הק"א הנ"ל דביום
 חניכס הי' להם דין כה"ג' והמפרשים כחצו ראי'
 לת' רבותינו הרפתי' דהי' להם דין כה"ג' ביום
 חנוכס דהיינו למ"ד זו פרישת כ"א וכבר הי'
 כהני' הדיוטים מסיני וציוס חנוכס ע"כ קבלו
 מעלה יתירה דנעשו כה"ג' והנה כ"ז למ"ד זו
 פרישת כ"א משה"כ למ"ד זו פרישת צבורת אין
 הכרח לזה:

ורפ"ז נציאר היטב הירושלמי דרזה להקשות
 מ"מ מזכיר מיתחן ב"הכ' והיינו דל"ל
 שמתו בסביל שכתבו לפני ולפנים דא"כ י"ל כמו
 ספרס"י ונשל לרופא וכו' רק דס"ל דמתו על סהורו
 הלכה בפ"ר דל"ל שהם גדולים ממוסה ואהרן
 והיינו דס"ל כמ"ד זו פרישת כ"א וא"כ אינו מוכרח
 האי דרשא דא"ת בכבודי וכו' כנ"ל ולכך הקדים
 דבא' בניסן מתו ב"א וק' קוסי' הק"א וע"כ ל"ל דהי'
 להם דין כה"ג ב"הכ' והיינו מוסוס דכבר נחקדשו
 לכהנים הדיוטים מסיני דס"ל זו פרישת כ"א ולפ"ו
 אינו

אינו מוכרח דכ"ו הי' גדולים מנחמה ואהרן וספיר י"ל דנעטשו על סהורו הלכה בפ"ר ולכן ק' ספיר מ"מ מזכיר מיתחן זי"ה וכו' והוא ד' תרץ כסס טי"ה מכפר כך מיתחן ז' ליקים מכפר וק"ל :

שער הקטן לפרשת אחרי

במודרש באחד בניסן מתו בני אהרן ולמה מזכיר מיתחן זי"ה לכ' ללמדך כסס טי"ה מכפר כך מיתחן ז' ליקים מכפר וכבר עמדו בזה אה"מ הגאון ז"ל ואחריו אה"מ הגאון ז"ל לדקדק למאי מדייק המדרש באחד בניסן מתו ז"ל ולמה מזכיר מיתחן זי"ה ה' גם אי' ב' בניסן מתו קס"ג ולמה מזכיר מיתחן זי"ה ה' והל"ל סתמא בניסן מתו ז"ל והנה גם אי' חכ"י אענה את חלקי דקוסי' המדרש דוקא הי' באחד בניסן מתו ז"ל משה"כ אי' ב' בניסן מתו לק"ל :

דהנה אומרת לפרש מ"ס הטומאים אכחנו טומאים לכפס אדם למה נגרע וגו' ראשון מהו הטאלה למה נגרע הלא הם טומאים וגם מאי נדייק ואכחנו טומאים לכפס אדם וגראה עפ"מ דהי' יוסף כ' למה הי' במיתחן ז"ל שריפת נשמה וגיף קיים כי מיתחן הי' חיקין לחטא א"הר כי נחגלגל בהם נשמת אדם טכאמר זו כי ביום אכלך יומנו מוח תמות מיתחן כפולה דהיינו מיתחן הגוף ומיתחן הנפש והי' אז מיד מיתחן הגוף ועתה במיתחן ז"ל מיתחן הכפס וה"ע אחרי מות ז"ל בקרבנם לפני ד' וימותו דמלת וימותו אך למוחר שכבר אמר אחרי מיתחן ז"ל רק הכוונה אחרי מיתחן כבר מיתחן הגוף בקרבנם לפני ד' וימותו מיתחן הנשמה ולכך אמר בקרבנם לפני ד' שצאמת לא נוחו בחטאים אלא אדרבה שהי' מקורבים לפני ד' ולא חטאו ואעפ"כ וימותו מיתחן הנשמה מהמת חטא א"הר כי נחגלגל בהם נשמת א"הר עכ"ד וידוע דעיקר טומאת מת בנוגע בגוף מלד זוהמת החטא ולכך קברי ז' ליקים אינם מטומאים שאין בהם חטא והנה גם ב"ו לא הי' בהם חטא בגוף רק מלד חטא הנשמה כשמת א"הר ולכך הי' שריפת הכשמה וה"ע אכחנו טומאים לכפס אדם דייקא מלד שחגלגל בהם נשמת אדם ולא מלד חטא הגוף ולכך למה נגרע הלא אכחנו אין אנו טומאים כלל כי עיקר הטומאה מלד הזוהמת מלד חטא הגוף והנה ראוי ע"י דמיתחן הי' כפרה על חטא א"הר פלך נוחו ז"ל בניסן כי בניסן נברא העולם דהיינו

ככ"ה אדר זכ"ל בניסן נברא האדם טכקרא עלים קטן ובאותו יום חטא ולכך נגזר עליו מיתחן באותו יום :

ובזה מבואר דהמדרש רצה להקשות ולמה מזכיר מיתחן זי"ה ה' הלא רפ"י מתרץ סתמי על טכנכסו לפני ולפני' ובאשר שהזכיר בפ"ו ואל יבא בכל עת אל הקודש אמר דרך משל לרופא שאמר אל תאכל זונן שלא תמות כדרך שמת פלויני ע"ס ולכך הקדים המדרש ז"ל בניסן מתו ז"ל והיינו מטום דמתו בשביל חטא א"הר ובאותו בקרבנם לפני ד' שהי' מקורבים לפני ד' ולא חטאו כלל ואעפ"כ וימותו מיתחן הכפס ככ"ל ולכך ק' ספיר כיון דלא חטאו כלל למה מזכיר מיתחן זי"ה ה' וק"ל :

שער אשר לפרשת קדושים

ברש"י איני ד' אלהיכם איה ואביך חייבים בכבודי לפיכך לא תחמט לו לבטל דברי איזהו כיבוד ואיזהו מורא וכו' וי"ל איך תלי' הק' קוסי' איזהו כבוד ואיזהו מורא וכו' בהל' דהקדים מקודם איני ד' אלהים שאתה ואביך וכו' ואדרבה ה"ל להקדים הא דאיזהו כבוד וכו' דאיני ד' אלהיכם באמר לבסוף הפסוק וגראה לבאר :

דהנה החוקני מקשה ל"ל קרא דאיני ד' אלהיכם לכתוב את שבתותי תשמרו והדר אביו ואמו חרלו וממילא ידעינן דשבת דחי כיבוד כמו ספרים"י בפ' ויקהל הקדים להם אזהרת שבת למלאכת המטכן לומר שאינו ד"ס ע"ס ול"ל דלק"מ דחוס' ביבמות דף ס' הקפו ל"ל קרא דכיבוד לא ד"ס בלח"ה ידעינן מכבדא שאתה ואביך וכו' כדאמרינן פ"ק דקדושין אביו אומר הפסקי מים ואנו אומרת הפסקי מים אביו קודם מטום שאתה ואמך וכו' ותירו דהתם מהכא יליף ע"ס ולפ"ז מתורץ ממילא קוסי' החוקני דל"ל קרא דאיני ד' לכתוב להיפך מקודם את שבתותי תשמרו וכו' דאף דהוי ידעינן דכיבוד לא ד"ס ועדיין לא הוי ידעינן טעמא דמיתחן מוחם שאתה ואביך וכו' כי היכי דנילף מיני' באביו ואמו שאביו קודם ולכך כתב קרא דאיני ד' וכו' לגלות לנו הך טעמא שאתה ואביך וכו' וממילא ידעינן גם באביו ואמו הך ס' שאתה ואמך וכו' :

ובזה ניחא הא דאמרינן בקדושין דף ל"ד אמר רבי גלוי וידוע לפני הקב"ה מהבן מכבד את אמו יותר מאביו ופניו שמתלחו בדברים הקדים כיבוד

דאיכא רק ל"ת לחוד דלא יסונע לו ואיך כ' רש"י וכן
בשאר כל המצות ונראה לתרץ:

דהנה איתא בקדושים איש אמו ואביו תראו אין לי
אלא איש אישה מכין כשהוא אומר תראו
הרי כאן שנים ונותן ל איש איש סיפק בידו לעשות
וכו' וכן פרש"י בחוונט ע"פ"ו והקפיה המהרש"א
בהא דפריך סם בקדושים וכיף יזוזיה מנ"ת דנשים
פטורות ומשני לם"ד דכתוב לונען ירבו יניכס גברי
בעי חיי נשי לא בעי חיי וא"כ ק"ל תראו לרבות
אשה לענין מורא דהרי בכיבוד כתוב לונען יארכיכו
ימך ומורא אחקם לכיבוד ואיך ס"ד לנפטר נשים
ונראה לבאר דקושי' המהרש"א וקושי' הנופרים
הנ"ל חדא בחברת' ונחלל:

דהנה החום' כ' בקדושים דלמאי דילפינן דשריפת
קדש' ל"ד י"ט ומסוס דהוי ע' ול"ת . א"כ
אשה נוותר למרוק קדשים ב"ע כיון דלגבה י"ט הוי
רק ל"ת לחוד דמלך מ"ע נשים פטורות דהוי מ"ע
שהז"נ ע"ס ולפ"ז אפשר לומר דהא דכ' רחמנא
תראו לרבות נשים לאו משום כיבוד ומורא אלטרדיך
אלא כ"ר משום סיפא דאף שבתותי תשמרו אני ד'
דבא להורו' בסמיכו' דאם אמר לו האב חלל שבת אל
תשמע לו וסד"א דהיינו דווקא בצן לשבת איכא
לגבי ע' ול"ת ולהכי לא איתי ע' ודחי ל"ת וע'
משא"כ שבת דגם שבת איכא רק ל"ת לחוד אינוא
דידחה ע' לכיבוד לל"ת לשבת ולהכי כ"ר תראו
לסון רבים דקאי גם אבת וסמיך לי' את שבתותי
תשמרו ומיני' שמעינן דגם שבת דליכא איכיר שבת
רק ל"ת לחוד אפ"ה לא תשמע לו . ונמילא מבוחר
קושי' המפרשי' על פרש"י דשפיר פירש"י אפי'
בשאר כל המצות . ואף דליכא רק ל"ת לא יסמע לו .
כמו דגלי קרא דתראו דגם אמר לבת שתחלל שבת לא
תשמע לו אף דשבת רק ל"ת לגבה ונמילא ה"ה
בשאר כל המצות וק"ל:

ורא דפריך בב"מ טעמא דכ"ר וכו' דהא בלא"ה
ידעינן משום דאין ע' דל"ת וע' ולא מחרץ
דאלטרדיך לנשים . די"ל דקושי' המקטן על לסון
הברייתא דקאמר יכול אמר לו אביו וכו' דמסמע
דגם לאים בעי הסמיכו' ועלה שפיר פריך דבלא"ה
ידעינן באים משום לשבת הוי ע' ול"ת גבי' וגם
י"ל דקושי' המקטן כיון דלאים לא אלטרדיך וע"כ אתי
לאשה וא"כ ל"ל תראו לרבות אשה ועלה משני דגם
לאים אלטרדיך דסד"א משום דהוקם כבוד לכבוד
המקום וכו' וא"כ אלטרדיך גם לאים הסמיכו' ואלטרדיך
תראו לרבות נשים וק"ל:

ולפ"ז

כיבוד אב לאם . ולפי מהבן ירא ונאביו יוחר מהאם
לפיכך הקדים מורא האם לאב . ולכאורה קשי' מנ"ל
הא דלמא בדאיתא בילקוט פעם מקדים אב לאם
ופעם מקדים אם לאב מלמד שסביהן שקולין ולמ"ס
ניחא . משום דלרבי הק"ל קושי' החזקוני הנ"ל ונ"ל
כתרונינו הנ"ל דאתי לאשמעינן דטעמא דמילתא
משום שאחה ואביך וכו' דנילף מיני' באביו ואמו דאביו
קידם וא"כ ע"כ ליכא למימר דשקולין הן:

והנה לפ"ז יש סתירה לדברי הא"ע שפי' בקרא
באביו ואמו תראו וז"ל אמר כי יארכיכו יוני
המכבד א"ב יקלורן יוני המקלה עכ"ל . וכוונתו
דנ"ס הכא היינו תראו שלא לכבד דקאי אכיבוד ודא
ודא אחת היא רק שמהיר הכתוב שירא המקלה מן
העונס אס לא יכבד . וא"כ לפי דבריו דלא ודא
אחת היא הדרא קושי' לדוכתי' . למה פעם מקדים אביו
ופעם אמו ונ"ל לדידוי' כנ"ס בילקוט דפעם מקדים
אביו ופעם אמו להורות דשקולין הם ובאמת דברי רבי
מוכרחים ומכח קושי' החזקוני הנ"ל כנ"ל:

ולפ"ז דברי רש"י מבוארי' דנל"ז לא רנה לאקטוי
איזוהו כיבוד ואיזוהו מורא ה"א באמת
כדברי הא"ע דלא ודא אחת היא והא דפעם נוקדים
אב ופעם אס להורת דשקולין הם כנ"ס בילקוט .
ולכך פירש"י תחלה אני ד' אלהיכם . שאחה ואביך
וכו' וק' קושי' החזקוני ועכ"ל כתרונינו הנ"ל .
דאלטרדיך קרא להורות הטעם כדי טכדע הסברא גס
באביו ואמו דאביו קודם משום שאחה ואמך וא"כ
ע"כ מוכח דלא אמרינן דשקולים הם והא דהקדים
בכיבוד האב לאם ובמורא האם לאב . כנ"ס רבי
גלוי וידוע וכו' . וא"כ נסתר דעת הראב"ע הנ"ל
ולכך ק' שפיר איזוהו כיבוד ואיזוהו מורא וכו' וק"ל:

שער המים

לפרשת קדושים

רש"י בחומט איש אמו ואביו תראו . ואת שבתותי
תשמרו אני ד' אע"פ שהזהרתך על מורא
אב ואם יאמרו לך חלל שבת אל תשמע לו וכן בשאר
כל המצות עכ"ל . והקשו המפרשים דדברי רש"י
הוא לכאורה נגד הפ"ס בב"מ דף ל"ב דאיתא התם
בברייתא יכול אמר לו אביו וכו' ופריך התם טעמא
דכ"ר את שבתותי תשמרו אני ד' הא בלא"ה שבת ע'
ול"ת ואין ע' דל"ת וע' ומשני סד"א הואיל והוקם
כבוד לכבוד המקום וכו' ולפ"ז אפשר לומר דהא
דגלי קרא דאף דהוקם כבוד לא ד"ס היינו משום
שבת ע' ול"ת ועדיין מנ"ל בשאר מצות היכא

ולפ"ד ה"ל מבואר בזה קושי חוס' בצבועת דף כ' דהקטו על הא דאמר רב אבהו רב אבהו דכמים חייבות בקדוש היום ל"ת נטוס דכתיב זכור ושמור ואחקש להדדי כל פסונו בשמירה ישנו בזכירה והכי נטי הואיל ויסנו בשמירה אהנהו בזכירה דאמאי לא נומא איפכא דהני נטי הואיל ולתנהו בזכירה לתנהו בשמירה ע"ס ולפ"ד ה"ל מבואר דאי נומא דכמים לתנהו בשמירה וליכא בהו איסור טבת וא"כ קושי מהרס"א ה"ל במ"ע דל"ל תראו וד"ק:

לפרשה הג"ל

איתא בחולין דף ע"ט א"ל ר' אבהו לשמעיה אי מעיילת לי כדניחא בריסקא עיין להנך דדמיין להדי אמתא קסבר אין חוסטין נזרע האב' וסימנין דאורייתא ע"ס פירס"י והקטנה לי חכס א' מסוגי' זו על פיטת הרמב"ס וסימנין דכ"ל הפיקא דאורייתא לקולח מ"הת א"כ ק' מכ"ל דס"ל א"ח לזרע האב דלמא ספוקי מספק' לי וכדמסיק סס כה"ג לר"י דמספק' לי וא"כ חיימא בני דס"ל סימנין דרבנן וכיון דמ"הת ספיקא פרי סמכינן אסימנין באיסורא דרבנן ובראה לבאר קושי' זו:

דהנה ב"ה"ה ל"ב בנו"ס ס"מ קסבר א"ח לזרע האב דמסמנע בוודאי אין חוסטין דמכ"ל הא דלמא ספוקי מספקא לי' ומלאתי סעמד בזה בתי' הרמב"א וכח דל"מ הכוונה רק דספוקי מספק' לי' א"ל בחמת הוא דחוק דכל כי האי גוונא ה"ל לפרוסי לככ"ל עפ"מ דגרסי' דירושלמי דכלאים (והביאו הר"ם והת"ט פ"ה דכלאי וגם הביא התוס' בחגיגה דף ב' ע"ס) וז"ל חסי ב"י אומר אסור לרכוב על פרידה נק' ומה בגדים טאני מותר ללבוש זה ע"ג זה אכי אסור בתערובין בהמה טאסור להנהיג זה עם זה עכ"ו טאני אסור בתערובתין והי' לתמי' בעיני הלל הביאו הפוסקים דין זה דהירושלמי כיון דלא מליכו חילק בש"ס דלין טוב מלאתי להר"ם בהל' כלאים טכ' ע"ז ולית' לדאיסי דהאי ק"ו פריכא דאין חיימא בכלאי בהמה טפי מכלאי בגדים דאין בלתי בהמה בלא חיבור דאס דף מוכח על סוס וחמור אין חיסור בלא קסירה ע"ס אכל כבר תמה בתי' אכן העוזר על הר"ם דהא אכתי איכא חומרא דהא בכלאי בגדים אס חזרו ע"י מין אחר ליכא איסור מטא"כ דכלאי בהמה (וכבר נדפסו דבריו בחזו"ט באל היטב בהפ"ס ל"ד נסי' רנ"ז) אמנם נראה הובחה

מסמנתין ללא בהירושלמי והוא מדאמר ר' אבהו לשמעיה אי מעיילת לי כדניחא בריסקא וכו' דמה מהכי הסימנין הלא לאיסי אפי' פרידה אחת אסור לרכוב אע"כ דלית' לאיסי ב"י אמנם אכתי הא גופא קשי' אמאי לית' דאיסי הא יליף לה בק"י:

ונראה דל"ל דאיסי דליף לה בק"ו ס"ל חוסטין לזרע האב וא"כ בפרידה י"ב כלאים בתערובת מחמור וסוס מטא"כ למ"ד א"ח לזרע האב כלל וי"ב עיקר כח זרע האס' א"כ אין מקום לק"ו דאיסי מכלאי בגדים מטוס דטס יס כלאים בתערובתו וכיון דר' אבהו ס"ל א"ח לזרע האב כלל מנילא לית' לדאיסי כיון דפרידה אחת לית בה כלאים בתערובתן רק בפתי פרידות יס חסמא לנמא אין אונס ס'ה והוי כלאים ונז"א ר' אבהו לשמעיה' לבדוק בסימני' והתיכה אי ס"ל לר"א דודאי א"ח לזרע האב מטא"כ אי נומא דספוקי מספקא לי' כדעת החכס ה"ל וכדעת הרמב"א תהדר הקושי' לדוכתי' מה יועילו הסימני' אע"כ מוכח דס"ל דודאי א"ח לזרע האב לר' אבהו ומנילא נמי מוכח דס"ל סימני' דאורייתא וד"ק:

שער הקטן לפרשת קדושים

בר"פ כולד מצרכין מה לכרס טכן חייב בעוללת וכו' ומקטין המספרים דהא ברבעי קיימינן ורבעי א"ח בעוללת והוא מטנה ערוכה במס' פאה ובא"ס ממער סני דב"ה ס"ל דרבעי אין לו פרט ואין לו עוללת ולכאורה הי' כראה לומר לפ"מ סמפרס הגנ' בקדושים טעמא דב"ה מטוס דילפינן קודם קודם ממער סני י"ל דין ממער והוי מניון גבוה וק"ל דין עוללת ולפ"י י"ל דהגנ' דין בעי לאסקוי גס ל"ג דמ"ד מט"ס ממון הדיוט אלא דעדיין קסי' מנ"ל להגנ' להקטות דלמא מ"ד ממער ממון הדיוט הוא ס"ל כמ"ד כ"ר ולפי הך ס"ד עדיין לא ידע המוקטן לאקטוי גס למ"ד נטע רבעי תיכח דבר נטייה וכו' ע"ס כל הסיגי':

ונראה לבאר עפ"מ דל"ל אבהו דאמר סס הכ חל אי יליף גז"ס דא"ח לא כיחא לי' לומר דליף גז"ס דהא לא מליכו חילק על רבי מאן דלית לי' הגז"ס ומנ"ל להמניא מעלמינו דלא כרבי:

ונראה עפ"מ דאיתא ב"כ ז"ל ובסנה החמישת סאכל אח פריו להוסיף ר"הג אומר הרי אחס כמוסיף פירות חמישית על פירות רביעית מה פירות חמישית לבעלים הך פירות רביעית לבעלים ופי'

הגדול לא יטמא להקטן דלוי הקטן כולד בזנות
 והגדול כולד בהבטור וא"כ אינו אחיו מאביו ולהכי
 אנטריך רבוי' ללאחיו לארזי דנ"מ אף הגדול יטמא
 להקטן ולא חיישינן להאי חששא נוסוס ברוב צעילו'
 אחר הבעול עכ"ד אכן לפ"ז י"ל הא דא"כ כבד
 מוכח מניילת דחלל מרי לטמא לקרובים וא"כ לא
 אנטריך יתורא דהכהנים להכי :

וַיִּלְכְּדוּ לתרן דלכאורה י"ל ד מנ"ל ללמוד מיתורא
 דואמרת להזהיר גדולים על הקטנים דהא
 אנטריך בל"ה דלאי כתיב רק אמור לחוד ה"א דה"ק
 קרא סהכהן אינו רשאי לטמא למסו אדם כ"א לאביו
 ולאמו וגו' הוא רק רשות אבל לא ידעינן דמזוה
 לטמא להס ולכך סניח ואמרת לארזי דטומאת
 קרובים הוא מזוה וכן מלאחי במדרס איכה וז"ל ב'
 אמירות הללו למה אלא באמירה אחת אמר לכפש
 לא יטמא כ"א לאביו רשאי ובאמרה ב' אמר סמזוה
 לטמא להס אמכס לר"ע דס"ל במוס' סוטה מיתורא
 דלא יטמא מוכח דמזוה לטמא ופליג על ר' ישמעאל
 דס"ל רשות א"כ לק"מ אלא דהמפרש' הקסו על ר"ע
 הכ"ל כיון דלא יטמא כתיב רק בלאחותו א"כ עדיין
 מנ"ל דמזוה לטמא גם בסאר קרובים ותי' מדכתיב
 ולאמו ולאחיו ולאחותו בוי"ו הנוספ' אחי לארזי לן
 דמ"ס לה יטמא לא קאי אלאחותו לחודי' כ"א קאי
 אכולהו קרובים הכאמרים במקרא הזה עכ"ל .
 ולפ"ז י"ל דהספרי סמביא רש"י דאנטריך הכהנים
 למעט חללים ס"ל כר"ע דיליף דטומאת קרובים
 מזוה מלה יטמא ואזי אנטריך הוי"ו החיבור דלאחיו
 כמו השאר וו"ן דקרא לארזי דכולהו קרובים מזוה
 לטמא ככ"ל וא"כ לא אחינן לדרשא דילקיש לומר דוי"ו
 דלאחיו אחי לארזי דאפי' הגדול מטמא לקטן סמזוכי
 יהי' כלמא ממילא דחללים מותרים לטמא ככ"ל ולכך
 אנטריך הכהנים לנעט חללים וכיון סהוכחנו דע"כ
 הספרי ס"ל כר"ע דלא יטמא מזוה ולכך א"ס
 דקאמר אמור ואמרת להזהיר גדולים על הקטנים
 דליכא למימר דאתי לארזי דמזוה הוא לטמא
 לקרובים ככ"ל דכבר מוכח מלה יטמא מזוה
 כדס"ל לר"ע :

וַיִּלְכְּדוּ מבוחר היטב דברי רס"י דבנ"ז ה"א יתורא
 דואמרת אחי לארזי דמזוה היא כקושייתנו
 הכ"ל וא"כ בוודאי קאי ע"כ הקרובים דקרא ולפ"ז
 ע"כ נריכין לדרוס הו"ן דקרא כמ"ס בילקוט וא"כ
 דרסינן ולאחיו דאף הגדול מטמא לקטן וממילא מוכח
 מני דחללים רשאים לטמא ולא אנטריך ללמוד
 מהכהנים ולכך הקדים אמור ואמרת אחי להזהיר
 גדולים

ועי' הק"א דלהוסיף לכם דרים סנראה שהוא מוסיף
 אותם על דבר ואין לך מה יוסיף פירות חמישית
 אלא על פירות רביעית לארזי דפירו' רביעית לבעלים
 ואזי זה אליבא דמ"ד כרס רבני וא"כ כל סאר
 פירות הנטיעית ונותרין בלי פדיון כמו בסנה חמישית
 עכ"ל הק"א רע"א לא דברה התורה אלא כנגד
 היצר שלא יאמר אדם הרי ד' פנים אני מניל בו
 חסס ולכך כאמר להוסיף לכם תבואתו בסנה
 החמישית ע"כ ע"ס והנה היונא מזה דר"י הגל ע"כ
 ס"ל כר' וגם ע"כ לא דרס הגו"ס דרבי דהיינו
 תבואה תבואה דע"כ הך להוסיף לכם תבואתו
 היינו כרס ור"הג מוקי לנטע אפ"כ דיליף כרס
 מהלולים :

וַיִּלְכְּדוּ מבוחר דהגמ' צעי מתחילה לאקוקי גם
 אליבא דר"י הכ"ל דלית לי הגו"ס ואית לי'
 ע"כ כר' ומעתה כיון דחזינן דהגמ' בא לבאר אליבא
 דר"י הג"ס הא דקאמר מה לכרס סכן חייב צעוללות .
 דהא ר"י הגל ע"כ ס"ל מעשר ממון הדיוט מדאמר
 בעסקתי דנ"ח דאין אדם יולא י"ח במזנה של מע"ס
 בירוסלים מקרא דלחס עובי . ול"ק משוס דהוי ממון
 גבוה אע"כ דס"ל דהוי ממון הדיוט וכבר הקדמנו
 דלנ"ד מע"ס ממון הדיוט כרס רבני חייב צעוללות
 ומקסה ספיר מה לכרס סכן חייב צעוללות אליבא
 דר"י הג"ס ודו"ק :

אשר שער
לפרשת אמור

ברש"י בחומס אמור ואמרת להזהיר גדולים על
 הקטנים בני אהרן יכול אפילו חללים
 ס"ל הכהנים עכ"ד . וי"ל ד מאחר סהלימוד להזהיר
 גדולים על הקטנים אחי' מיתורא דואמרת דכתיב
 צטר תיבח הכהנים א"כ ה"ל לרס"י להקדים דרשא
 דיכול אפי' חללים :

ונראה לתרן ע"פ הילקוט סס וז"ל מת"ל ולאחיו
 סיכול הקטן מטמא לאחיו הגדול מנין
 טאף הגדול מטמא לאחיו הקטן ת"ל ולאחיו ופי'
 בם אמרי בינה מסוס דה"א בטמא הקטן מטמא
 לעולם לאחיו הגדול דאף טיס לחוס סזכחה אום
 ואיכס אחין מן האב מ"מ ממ"כפ שרי לאחיו הקטן
 לטמא לאחיו הגדול טאס הגדול כולד בזנות הרי
 מאותו הזמן אמו חללה וא"כ אף סהקטן אינו כולד
 בזכו' אלא מאביו כהן . מ"מ הרי כולד מחללה וחלל מרי
 לטמא אפי' לרחוקים . ואי הקטן כולד בזנות והגדול
 בהבטור א"כ הקטן זר הוא ורשאי לטמא אבל להיפך

גדולים על הקטנים ונאום דס"ל כר"ע דבבר ידעינן
 מלה יטמא למנות וא"כ אלטרירך הו"ן לארזי לסאר
 קרובים דנוצה הוא לטמא ולא דרפינן ולאחי
 לרבות דגדול מוטמא לקטן ולכך הסת' ספיר קאמר
 יכול אפי' חללים ת"ל הכהנים וק"ל:

לפרשה הנ"ל

הרבי"ב כ' צפ"ב מהל' עכ"ו ה' ה' וז"ל בכל
 יום בודקין את העדים בכוני יכה
 יוכי את יוסי גמר הדין עולאיין את כל האדם לחוץ
 וטואלין את הגדול שבעדים ואומרים אמור ונה
 ששמעת בפיך והוא אומר והדייני' שומעי' ועומדים
 על רגליהם וקורעינן ולא מאחיס עכ"ל וכ' הכ"מ
 וז"ל ובירושלמי פריך ובי אמרינן לי' גדף. ומסני
 אלא הסס פאמרתי לפניכס קלל וכו קלל. כלומר
 מזכיר הסס בן ד' אותיות. ואומר הסס הזה בן ד'
 אותיות הזכיר המגדף וקילל אותו וכו קלל כלומר
 יכה יוסי את יוסי ולא ידעתי למה לא כ' רבינו
 בדברי הירושלמי הכל עכ"ל. והנה ראיתי להתי"ט
 סכ' וז"ל ול"כ שבדין הסמטורה הרמב"ם כיון דהגמ'
 דידן לא חס לפרוטי הכי ס"מ דס"ל לגמ' דידן
 טבאמת הי' נריך לפרס הלסון ממש כאמר שמוע'
 דאלו ס' הגמ' דידן דמתני' לזו כוונתו ה"ל לפרס
 הואיל מיס מקום לטעיה ולהבין שאמר הלשון ההוא
 שסיוע ממש עכ"ד והנה הדוחק גלוי לכל. דאטו כל
 דבר האומר בירושלמי ולא נזכר דבר זה בגמ' דילן
 נעשה מחלוקת בסביל כך בין גמ' דבבלי לגמ'
 דירושלמי כ"כ כדון זה דיל' דגמ' דידן סמך
 בפסיטוח דפרס כך מחמת הקוסי' וכי אמרינן לי'
 גדף לכנ"ל דהרמב"ם הי' לו הוכחה מגמ' דילן
 דלס"ל ע"כ דהא כהירושלמי הנ"ל:

עפ"ז דגרסינן בסנהדרין דף ע"ח דרבנן ילפי
 דבמכה נפס ויס ספק אם ימות מהכאה
 זו דחובסינן אותו מהא דכתיב וקנה המכה. ופריך
 לר' כחמי' דאלטרך וקנה המכה לדרשא אחריתי
 חובסינן אותו מנ"ל. ומסיק דיליף מתקוסט ורבנן
 שאני מקוסט דידע משה שחייב מיתה אלא ללא ידע
 באיזה מיתה ור' כחמי' יליף ומגדף שלא ידעו אי
 חייב מיתה כלל. וע' במהרש"א סס שנוקטה על
 רש"י סס סכ' לרבנן דס"ל דנאמת ידע משה שחייב
 מקוסט מיתה אלא ללא ידע באיזה מיתה דס"ל
 כרבנן דאמרי לז"ל להתרות לו באיזה מיתה וכו'.
 דא"כ הו"ל דר"ג יליף ונוקוטס ונאום דס"ל כר'
 יהודא דנריך לפרס לו באיזה מיתה וכיון שלא ידעו
 Chut Hamschulosch.

באיזה מיתה א"כ אינו חייב מיתה כלל וצוה הי'
 משה מסופק. וא"כ נודחצטו אותו מוכח ע"כ דאף
 אם מסופק אי ח"מ חובסינן אותו ותו' ומהרש"א דה"ה
 דה"מ לסניו הבי אלא דהגמ' בעי לאוקמי ר' כחמי'
 כרבנן עכ"ד וקסי' לי' על דבריו שהרי אף הסת'
 דמסני דיליף ומגדף ג"כ ז"ל דהא דחייס משה מנא
 אינו חייב מיתה מטום דחייס לדר' יהודא דבעינן
 שיתרו באיזה מיתה. שהרי הרא"ם מקשה אהא
 דאמר במגדף שלא ידע אי ח"מ כלל הרי כבר כאמר
 במקלל אביו ואמו מות יומת דהיינו סקילה כדילפינן
 צגמ' וכתיב הוא אביך קניך הוא עשך וכו' ע"ס וז"ל
 דהספק הי' סמא בנוקלל הסס דחמירא כדון בנייה
 החמירה דהיינו סריפה. ועכ"פ ידע צח"מ. ועכ"ל
 דמחמת ספק זה לא ידע דחייב מיתה דחייס לדר'
 וא"כ הדרא קוסי' מהרש"א לדוכתי' דה"מ לסניו
 דיליף עמקוסט:

אכ"ז לחרץ קוסי' הרא"ם הנ"ל באופן אחר.
 דהנה התי"ט סייס ביטוב הרמב"ם הנ"ל
 וז"ל ולענין קוסי' הירושלמי וכי אמרינן לי' גדף
 וכו' כ"ל דלק"מ דכסאומרים לו כן לא לגדף נכוונו
 לא אנו ולא הוא אלא כדי לקיים מצות סקילה במזבך
 את השס. ומלותו אינה מתקיימת אלא בכך. לפיכך
 נתייב לו שפרס עכ"ל. וכראה דדבריו א"ס ליישב
 הרמב"ם שזה הטעם אהא דגמ' דידן לא חס לקיסי'
 הירושלמי וכי אמרינן לי' גדף. מואחר דחזינן סבבר
 אמר הסס בנוקלל להזיזו ולרגמיהו. אע"ג דבכ"מ
 לריבין העדים לפרס עדותן מונס צפני דהייני' כפי
 שמועו כהויתן ס"מ דגס הכא נחייב להעדים
 לפרס ולית בי' איסור לומר לו גדף. מטום דא"א
 לקיים המצה. אלא בכך ליכא איסור מאחר דלא
 נחכונו לגדף כנ"ל. ועכ"פ משה בעגנו קודס
 שמוע מסי השס לחייבו מיתה י"ל דהי' מסופק
 בזה ול"ק קו' הרא"ם. דהא י"ל ק"ו ממקלל אביו
 ואמו. דהס"ל דשאני הכא במגדף כיון שא"א
 להעדים לפרס הדברים כהויתן כפי שמועו מכא
 קוסי' הירושלמי וכי אמרינן לי' גדף א"כ אפשר
 דאינו ח"מ כלל וכיון דבלא"ה מתורץ קוסי' הרא"ם ולא
 חתינן לתו' הרא"ם כלל ממילא א"ס הי' המהרש"א
 דהגמ' בעי לאוקמיה ר"כ כרבנן וק"ל:

ולפי'ן מוילא מתורץ הרמב"ם הנ"ל דהוכיח
 דע"כ גמ' דילן בסנהדרין הנ"ל לס"ל
 כהירושלמי הנ"ל דא"כ אין מקיס לתרוננו הנ"ל על
 קוסי' הרא"ם שהרי להירושלמי ליכא גדוף לעדים
 כלל וא"כ במאי מסופק משה וע"כ אלטרירך לתרונו של
 הרא"ם

הרא"ס ואז נסתר תי' המהרש"א הכ"ל כתי' סכוקוטי' המהרש"א זמ"ע ודו"ק:

שער הים

לפרשת אמור

הרמב"ם פ' צפ"ח מהל' שבת החובל בחבירו
אע"פ שכתבין להזיק חייב מפני נחת רוח שהרי נחקרה דעתו ושכחה חמתו ה"ה כמתקן וכו' ה"ה טרוב הפוסקים נחלקו ענין וס"ל כיון שאסור לעשות כן לא מקרי מתקן ואיך כמתקן כ"א בעסה לנידמא אימתי על אנפי ביתו וכן כתי' ס' הרא"ש שהשיג עליו וע' בתי"ט בשבת פי"ג משנה ג' ולכאורה ז"ע דמכ"ל להרמב"ם להמציא דין זה וכראיה שהי' להרמב"ם הוכחה לדין זה:

דהנה כ' החוס' בסנהדרין דף פ' ד"ה הכסקלין
בהנשדפין דאף דקיי"ל דאזלינן בחד רובא ונ"מ היכא דבלא רובא ג"כ מגיע מיתה רק ונכח הרוב נחייב וניחה חמורה לא אזלינן בהא בחד רובא לחייבו מיתה החמורה ע"פ והקפס הגאון ונהר"ה ז"ל ונהלברשטאט דלפ"ו איך אמרה החורה ז"כ בשריפה נחוס דנמא לאו אביה היא ולא הוית ז"כ אלא בת ישראל ומגיע לה רק חנק ולענין איזה מיתה לא אזלינן ז"ר ותיירנו בשם הגאון מוה"ר אברהם פ"ב ז"ל דמיירי בקדשה אביה כשהיא קטנה וא"כ נמ"כפ אם נחוס דלאו אביה היא א"כ קדושי לאו קדושין וה"ל פנוי ואינו מגיע לה מיתה כלל ולכך ספיר אזלינן ז"ר ולחייבה שריפה אינוס אני הקטתי קוטי' אחרת ונחא דליחא בסנהדרין דף כ"א ט"ד וב"כ כי תחל וגו' גב"א פטי' חללה שבת ח"ל לזנות ומסיק דאזטריך לזנות אליבא דר"ם דאונר שריפה חמורה וסד"א צבהיס דריבה רחמנא ונזיה יתירו' תהוי ז"כ שחללה שבת בשריפה ע"ם וא"כ צזה ק' ספיר היכי סר"א דז"כ שחללה שבת בשריפה נחוס נמא לאו אביה הוא והוית ישראלית ומגיע לה רק סקילה ולענין לחייב לה מיתה חמורה לא אזלינן ז"ר:

ונראה לתרץ דהכה כ' החוס' בשבת דף ק"ו
דר' יוחנן ס"ל אליבא דר"ם דהא דמקלקל בהצורה וצוהצורה חייב היינו דאיבא תיקון קלת דבמילה והעצרת ז"כ איבא תיקון קלת דתיקון מניה הוא ולפ"ו ממילא מבוחר קישייתנו הכ"ל דאפיר אזטריך קרא לזכות דלא תינמא דז"כ שחללה שבת בשריפה היא וכגון אם ח"ל אביה שחלל

שבת צדבר שהיא קלקלת בעיקר המלאכה רק ע"י קיום מנות כיבוד הוי תיקון קלת אם חשווע לוי ולכך אם חללה שבת ושויעה לו ספיר אמרינן דחייבת שריפה דצוה ליבא למינור דניחש דלזווא לאו אביה היא דבממ"כפ דאי לאו אביה היא וא"כ ליבא פטי' תיקון קלת כלל דהא ליבא מנות כיבוד וממילא היא פטורה מנד מקלקל ולענין דלא נחייבה מיתה כלל אזלינן ז"ר ולכך נינמא ספיר דז"כ נחייב שריפה צבה"ג ולכך אזטריך לזנות וק"ל:

אולם עדיין קטי' לשיטת הפוסקים כיון דאסור
לעשות כן לא מקרי תיקון כלל וא"כ כיון דכבר גלה הכתוב שאפי' אמר לו אביי חלל שבת אל תשמע לו וא"כ ליבא מנות כיבוד ולא מקרי תיקון כלל ואף אי אזלינן ז"ר לא מקרי כלל תיקון אלא מזה הוכיח הרמב"ם שיטתו דאף דאסור לעשות כן דכיון דלפי כוונתו נעשה דזונו ה"ל תיקון וק"ל:

לפרשה הג"ל

בהפטרות ואלמנה וגרוסה לא יקחו להם נכסים כ"א בתולת מזרע בני ישראל והאלמנה אשר תהי' אלמנה ונכה ויקחו וילד טובא דרישא וסיפא סתרי הדדי וחז"ל בקדושין דף ע"ח נדחקו דריש' מיירי צבה"ג וסיפא ככ"ה גס לשון והאלמנה אשר תהי' אלמנה וגו' ז"ב דהל"ל ואלמנה ונכה ויקחו גס צרישא כחמר ואלמנה וגרוסה לא יקחו לשון יחיד הל"ל כ"א בתולה ומדוע אמר בתולת לשון רבים גס מאי חידש לן יחזקאל בכל זה וגס צאנח פריך הגי' בקדושין דאי ניינא דרישא וסיפא צחרי גברי מיירו ובי כתיב קראי הכי ופרש"י דה"ל לפרש קרא צהדין עככ"ל לולי דצרי הגמ' לפרש דכולהו קרא צבה"ג נפחעי:

עפ"מ דאיתא במתני' דיצנוות אלמנה לכה"ג גרוסה וחלוצה לכ"ה חוללת ולא נחייבנות ופריך הגמ' קפסיק ותני בין מן הארוסין ובין מן הכסותין בשלמא מן הכסותין ע' ול"ת הוא ואין ע' דל"ת וע' אלא מן הארוסין לית' ע' ולדחי ל"ת ומסיק דמ"ת מתיבמת ומדרכנן גזירה ביאה ראשונה אטו ביאה שני' ע"ם ומקסין העולם בלא האי דקפסיק ותני תקטי' אגרוסה וחלוצה לכ"ה דלדחי ע' לל"ת אונס לק"ת דהא ע"כ מיירי סאחיו הי' ג"כ כהן ונמא את הגרוסה וחלוצה באיסור וא"כ נעשית חללה ואיבא ז' לאוין גרוסה וחללה ולא אפטי ע' ביבוס ועקר תרי לאוי' רק צאלמנה לכה"ג פריך ספיר והאריך לומר מטעם גזירה וכו' ולפ"ו מבוחר דיחזקאל

דיחזקאל אתי לאשמעינן דאיכא לאשכוחי היטר אלמנה לכה"ג דאף דאמר מקודם ואלמנה וגרופה לא יקחו אשמעינן באם כפלה לפניו ליבוס מן הארוסין מאחיו כ"ה דנה"ת מתיבנות וז"ס והאלמנה אשר תהי' אלמנה מכהן דהיינו מאחיו כ"ה ונפלה לפניו ליבוס מן הארוסין יקחו דאחי ע' דיבוס ודחי לל"ת דאלמנה ולכך לא נקי' בגרופה דלא משכחת כנ"ל:

והיא דאמר אשר תהי' אלמנה מכהן י"ל דאגז זה אתי יחזקאל להורת לנו עוד דין חדש עפ"מ דאיתא בקדושין דף ע"ז ת"ר אלמנה אלמנה ח"ח אלא אחת לא לריבא כיון שבא על אלמנת ראובן שהי' אלמנת שמועס ס"ד הרי שמות נחולקין וחייב ב' קנ"ל דבעינן גופין מחולקין ולכך אתי יחזקאל והאלמנה אשר תהי' אלמנה מכהן מאחיו הי' כ"ה ונשא אלמנה מן הארוסין ואפ"ה יקחו לכה"ג כנפלה לפניו ליבוס דאחי ע' דיבוס ודחי ל"ת דליכא ב' לאיין נוסוס דהי' אלמנה אלמנה כיון דליכא גופין נחולקין כנ"ל:

ובזה יבואר בניי מיה שהקדים כ"א בחולות לשון רבים דהנה בם' נלח ישראל הקסה על הרמז"ס דפסק דכה"ג אכור ליקח ב' נשים דכתיב בתולה ונעניו יקח אשה ולא שתיים דק' מוכוני' דיבנות הכל דא"כ גם באלמנה מן הארוסין איכא לאשכוחי דאכורה ליבוס לכה"ג אס ים לכה"ג כבר אשה דה"ל לאו דאלמנה ועסה דאחת ולא שתי דה"ל לאו הבא מכלל עסה ע"כ מסיק דע"כ הא דפסק הרמז"ס דאכור ליקח שתי' הוא רק מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא ולפ"ז דלפ"ד הכל דסיפא דקרא יחזקאל דקאמר והאלמנה וכו' תקחו דמיירי בכה"ג באלמנה מן הארוסין דמתרת להתייבס מן התורה דאחי ע' ודחי ל"ת ולכאורה תקסה דהא לא פסיקא מילתא דאס ים לו כבר אשה אחרת אכורה להתייבס דאיכא עסה ול"ת ונוסוס אחת ולא שתיים ולכך הקדים ואלמנה וגרופה לא יקחו להם לנשים כ"א בחולות לשון רבים דאפי' שתי' נותר ליקח ע"הת וא"כ ח"ס מ"ס א"כ והאלמנה אשר תהי' אלמנה מכהן יקחו דהיינו מארוסין כנפלה ליבוס דאחי ע' ודחי ל"ת אף שכבר י"ל אשה ודו"ק:

שער הקטן

לפרשת אמור

בגמ' דחולין דף פ"ג במתני' יום אחד האמור בל"ב היום הולך אחר הלילה את זו דרש

בן זומא כאמר במעשה בראשית ויהי ערב וגו' יום אחד וכחב א"ב לא תשחטו ביום אחד מה להלן לילה הולך אחר היום אף יום אחד האמור בל"ב היום הולך אחר הלילה וי"ל לנאי מדייק את זו דרש בן זומא ונראה לבאר דדוקא ב"ז לסיטתו דרש דרשא זו:

ומקודם נבאר דברי הגמ' סס ת"ר את זו דרש ב"ז וכו' מה להלן היום הולך אחר הלילה וכו' רבי אומר יום אחד יום המיוחד טעון כרוז (ופירש"י ימים ניוחדים ים בשנה שאחה מזהר להכריז אנה מברתי לשחוט קרי' ב' לא תשחטו לא תגרוס לה לשחוט בנייסי הל"ל) ונראה לפרש בנאי פליגי רבי עם ב"ז:

ומקודם נבאר דברי רש"י בחנועס ב פסוק א"ב לא תשחטו כ' רש"י וי"ל אותו ואת בנו אף בנו ואותו במשמע עכ"ל ודבריו תמוהין דהא איתא סס בחולין אנאי אותו ואת בנו אחר רחמנא ולא בנו ואותו לס"ד דתני' א"ב אין לי אלא א"ב בנו ואותו מניין ת"ל לא תשחטו גם ב"ז במשנע ע"ס פירש"י וא"כ חזינן אדרבה דבאמת א"ב לא בנו ואותו במשמע רק דלא תשחטו משמע אף בנו ואותו וה"ל רש"י לניין על לא תשחטו עכ"ל דהא באמת לריבין להבין כוונת הגמ' דנקטה א"ב אמר רחמנא ולא בנו ואותו דמנ"ל למעט ב"ז א' אדרבה מדלא כתיב בפירוש לנעט מכלל דגם ב"ז במשמע ודא דלא כ' התורה ב"ז דאי הוי כתיב ב"ז הוי ק' לכתיב א"ב אלא בודאי דנהדא נמשע תרתי עכ"ל לתרץ טעם:

דלכאורה בל"ת לריבין להבין לרבי דדרש לא תשחטו קרי' ב' לא תשחטו כונו שפרש"י להיות טעון כרוז וא"כ מנ"ל לדרוש אפי' ב"ז במשמע:

ונראה לבאר הכל על מכונו דהנה י"ל הק למאן דדריש כל אתין שבחורה האי את דאותו ואת בנו נאי דרש ב' ונראה לפ"מ דאיתא בחגיגה דף י"ב שאל ר' ישמעאל לר"ע לדידך דדרשת כל אתין שבחורה את הסייסי והארץ מאי דרשת ב' א"ל להקדים שמים למרץ ע"ס ולפ"ז אף הכא י"ל האי את אתי להקדים אותו לבנו למעט בנו ואותו ומבואר היטב בזה דעת הנקטן דקאמר אמאי אותו ואת בנו אמר רחמנא ולא בנו ואותו והיינו דאתי להקדים ומטני הגמ' דכתיב לא תשחטו לרבות בנו ואותו וע"כ אתי מת לדרשא אחרנית:

ולפז ומנילא מבואר דלק"מ לרבי דמנ"ל ז"א
 ד"ל דרבי ל"ד את כלל ו"כ ל"ק כלל
 קוסי הגמ' א"וב אומר רחמנא ולא בנו ואותו דמהיכי
 תיתי כמעט ז"א אדרבה מן הכתם אף ז"א
 במשמע אי לא דרפינן את להקדים ולכך דרש רבי
 לא תסחטו קרי' זי' לא תסחטו לארוי סטעון
 כרוז:

והנה לכאורה ק' לרבי דדרש יום אחד האמור
 בא"ב לטעון כרוז נשמע לית לי' הגו"ם
 דיום אחד ו"כ יום אחד האמור במשמע בראשית
 ל"ל לרבי אכן מבואר עפ"מ סכ' רש"י בחומש בפ'
 בראשית ויהי ערב ויהי בקר לפי קדר הפרשה ה"ל
 לבתוב יום ראשון ולמה כתיב יום אחד לפי שהי'
 הקב"ה יחיד בעולמו וכו' ו"כ י"ל ספיר לרבי
 דלהכי כתיב יום אחד לארוי שהמלאכי' נבראו ביום
 סני' ולפ"ו מבואר רש"י בחומש כיון דכתבו הך
 דרשא דיום אחד במ"ב אתי לארוי שהקב"ה יחיד
 בעולמו וכו' וע"כ לס"ל כגון זומא דדרש לגו"ם אלא
 כרבי דדרש גם יום אחד האמור בא"ב ליום המיוחד
 טעון כרוז ומנילא אטרדין לזה ג"כ לא תסחטו לטון
 רביס קרי' זי' לא תסחטו כדרש רבי א"כ לא
 עוכה דאף ז"א במשמע ולכך רש"י לסיטתו כ' בפ'
 אמור דא"וב אף ז"א נשמע דל"ד את להקדים דהא
 רש"י ס"ל כרבי דע"כ ל"ד את כ"ל:

והנה יעוין בפסחי' דף כ"ב דשמעון בן זומא
 יליף מביעל הסור נקי דסור הכסקל אסור
 בהנאה ומסיק לדידי' הנאת עורו מנ"ל יליף מאת
 בסרו את הטפל לבשרו ו"כ בן זומא לסיטתו דרש את
 ומנילא ים לדרוש ג"כ אתו ואת בנו להקדים וזוה
 ליכא פלוגת' דלכ"ע ס"ל אף בנו ואותו במשמע
 וע"כ דדרש מלא תסחטו לארוי אף בנו ואותו ו"כ לא
 יכול לנדרש לטעון כרוז ולכך לסיטתו' דרש גו"ם
 מה יום אחד האמור במ"ב היום אחר הלילה אף
 בא"ב וכו' ולכך מדייק את זו דרש ז"ו לסיטתו
 דווקא וק"ל:

שער אשר

לפרשת בהר

קדושין דף כ"א וגאל את ממכר אחיו רשות
 אתה אמור רשות או אינו אלא חובה ת"ל
 ואים כי לא יהי' לו גואל כי ים אדם בישראל שאין לו
 גואל אלא זה שים לו ואינו רונה ליקח' שהרשות
 בידו דברי ר' יהושע דא"א חובה א"א אלא רשות

ת"ל בכל גאולה תמכו הכתוב קצטו חובה ופירש"י
 חובה והאי כי לא יהי' לאים דרש בסא"א ביד הראוי
 לגאל דהיינו יורשו ע"ס והתמי' מפורסמת על רש"י
 בחומש פסי' וגאל את ממכר אחיו ואין הלוקח יכול
 לעכבו וזהו דעת ר' יהושע שהוא רשית ושוב פי'
 על כי לא יהי' לו גואל וכי ים לך אדם וכו' אלא
 גואל שא"י לגאל ממכרו וזהו כדעת ר"א דאלו לר'
 יהושע מחוקקת ע"כ בסא"י רונה ליקח דאל"ה מכ"ל
 ללמוד שהוא רשות וא"כ רש"י תפס החבל בסתי
 ראשון וע' בהרא"ם סנדחק בזה:

גם ראיתי להרמב"ם פ"א מהל' שמיטה ויובל סכ'
 ואם רצו קרוביו לגאול גואלים שנאמר וצא גואל
 וכו' וכ"ס הב"מ בספרי רבינו או דודו או בן דודו
 יגאלנה והוא טעות קופר שפסקו זה במ"ע כתיב
 אבל במוכר סדה אחזה כתיב וצא גואלו הקרוב
 אליו עכ"ל ואמינא אלא לקיים הגמ' הישיבה ואומר
 אכי דרש"י והרמב"ם בחדא סיטת' קיימים וזקנו
 יחדיו:

בהעיר נוקדם מה דתמי' לי' לבאורה אהא
 סכתב רש"י לחרץ דנו"ד חובה מוקי כי
 לא הי' לו גואל בסא"א לו לגאול א"כ נ"ל כלל ואים
 כי לא יהי' לו גואל דודאי בסא"א לא רנוי חיובא
 עליה דלדוכס רחמנא פטרי' ופשיטא הוא ודי
 בת"ס רק וגאל את ממכר אחיו או אס הסיגיה ידו
 ומלא כדי גאולתו ומסב את סני ממכרו בסלמא
 לת"ד רשות עיקר לינווד שלו דרשות הוא אחי' מהך
 קרא דואים כי לא יהי' לו גואל כדקאמר אבל לנו"ד
 חובה וודאי קשי':

אולם מלאתי עוד קוסי' שמקשה צעל כחלת
 יעקב על רש"י בחומש אונה פתי' דלנו"ד
 חובה מוקי בסא"א לו לגאול דלכתי אינו מתורץ
 בזה וכי ים אדם בישראל שאין לו גואל שאפשר לו
 לגאול ותי' כיון שהקרוב ראשון קודם אע"פ שאין
 בידו לגאול מ"מ כבר נפטרו קרובים האחרים
 מלגאל עכ"ל והאמת אתו' ששוב עייכתי ברש"י
 בגמ' פסי' בזה"ה ואין הגאולה מוטלת אל' על
 הקרוב מן הכל שראוי ליורשו דודאי כונתו לדברי
 צעל נ"ה הנ"ל:

ולפז מנילא מתורץ קוסייתתו הכ"ל דלנו"ד
 חובה מאי אשמעינן דפשיטא הוא בסא"א
 לו לגאול דלדוכס רחמנא פטרה דכפיק מניני' רבוחא
 לאשמעינן דכל שהקרוב ראשון בחימתו אף שאין בידו
 לגאול הקרובים אחרים פטורין מלגאול אף שים
 בידם לגאול:

אלה דלפ"ז ק' לפ"ד רט"י דמתרץ דלמ"ד חובה.
 מ'קי קרא דכי לא יהי' לו גואל. בשא"ח
 לגאול. ח"כ ק' למ"ד דהוה מכ"ל להוכיח מזה
 דרשות הוא דלמנא בשא"ח לו לגאול ככ"ל וחי דס"ל
 דא"כ נוחי רבותא. דהא לנחי דהעלנו ספיר
 אשנעין דקרובים אחרים אע"פ שצידס לגאול אינם
 מחויבים לגאול ככ"ל:

ונראה לדודרבה לפי הנחה הכל' מיוסד. דהכה
 לכאורה יש רחי' לסיטת ר' יהושע דרשות
 הוא עפ"מ דמל"נו בגאולת סדה אחזה כאמר רק
 וצא גואלו הקרוב אליו וחו לא וצונכר לככרי כתיב
 אחד מאתיו יגאלנו או דודו או בן דודו וגו'.
 דלכאורה י"ל דהא בפרה אחזה כתיב ברישא. הי'
 לו לכחוב טס או דודו או בן דודו וגו' ועכ"ל
 דבשלמא בצמכר לככרי סהגאולה היא חובה לכ"ע
 מטעם שלא יטונע בן הנכרים ח"כ אלטריר קרא
 להאריר ולוור. סנתחילה מוטל החוב על הקרוב
 קרוב קודם ואם לאו מוטל החוב על הסני. משא"כ
 בגאולה דפרה אחזה סהוא רק רשות ולא חובה
 בדעת ר"י הכ"ל. ורק קרא אחי לאשנעין סאם
 יצא קרוב וירצה לגאול אין הלוקח יכול לעכב.
 ולכן ל"ל להאריר דיהי' איזה קרוב סיהי' לא יוכל
 הלוקח לערבו. הרי דים הוכחה לשיטת ר"י
 דרשות הוא:

אבן עדיין י"ל דמזה ליכא הוכחה דאכתי י"ל
 דגם בפרה אחזה חובה על הקרוב הראשון
 מ"מ בסינים צידו ועודו בחיותו פטור הבן דודו
 משא"כ בעבד הנעכר לככרי דאיכא הטעם כמי' מסיס
 שלא יטונע בן הנכרים אשנעין קרא רבותא
 בשא"ח ביד דודו מוטל החיוב על בן דודו כדי שלא
 יטונע בן העב"ס. משא"כ סדה אחזה ק"ל מזה
 משום דליכא האי טעמא. ולכן סתי' קרא וכהב
 וצא גואלו הקרוב אליו וגו' דמיכ' אשנעין סאם ח"א
 ציד דודו חו נפטור הבן דודו דלמ"ה ה"ל לרחמנא
 להקדים לכחוב או דודו או בן דודו בפרה אחזה
 הווקדס ככ"ל:

אלה דלפ"ז עכ"פ מבוחר קושייתנו הכ"ל לר'
 יהושע צנוקי קרא דאים כי לא יהי' לו
 גואל בשא"ח לגאול דבאמת גס ר"י ידע מזה. אלא
 דא"כ קסי' לי' דפסיטא הוא מאי אשנעין בזה ואם
 תמצא לומר דאשנעין סאם ח"א צידו דהקרובים
 אחרים פטורים מלגאול. דא"כ נסאר ההוכחה סני'
 בתקומו דמוכה דרשות הוא משום דל"כ או דודו או
 בן דודו דל"כ בתחילה בפרה אחזה. אע"כ דרשות

הוא כמשכ"ל דא"ל דמזה ליכא הוכחה דלהכי ל"כ או
 דודו או בן דודו בפרה אחזה לגלות דפטור הקרוב
 השני מן הגאולה בשא"ח ציד הראשון דזה נודע כבר
 מוקרא דאים כי לא יהי' לו גואל ככ"ל. דלא אלטריר
 למ"ד חובה כ"א כפגאמר דאחי לפטור הקרוב השני
 ככ"ל. וא"כ הא דקאמר ר"י בגמ' ת"ל ואים כי לא
 יהי' לו גואל כוונתו מנ"כ דאח"ל דמיירי בשא"ח לו
 לגאל ח"כ נסאר בתקומו הוכחה אחרת דרשות היא
 מוקרא דודו או בן דודו ככ"ל. דל"כ בתחילה בפרה
 אחזה ככ"ל:

ולפ"ז ממילא מבוחר בזה כוונת הרמב"ם הכ"ל
 ע"פ נוסחא היסודית שהביא קרא דודו או
 בן דודו הנאמר בצמכר לככרי דמזה יוכח בפרה
 אחזה דהוי רשות ככ"ל ודו"ק:

וממילא מבוחר דברי רט"י בחומם אף דס"ל
 לרס"י כר' יהושע גס ר"י אפטר לומר
 דס"ל. דים לפרס קרא דואים כי לא יהי' לו גואל
 בשא"ח. אלא דמוכה דרשות הוא מוקרא דאו דודו
 או בן דודו הנאמר בצמכר לככרי כדעת הרמב"ם
 הכ"ל וק"ל:

שער
לפרשת בהר
 המים

בכ"ד פ' צהר ר"י צ"ח בפרה ר' אחא לומר כ"ד
 חטאות סידר יחזקאל זמבולס לא חתם
 אלא בגול הה"ד והנה הבתי כפי על צנעך מטה
 מזהיר לעשראל וכי תמכרו ומכר לעמיתך המדרס
 תמיה ואימר דרסוני:

וב"ל לבאר עפ"מ דאיתא בב"מ דס"א אמר רבא
 ל"ל דכ"ר לאו בגול לאו ברביית לאו באונאה
 וכו' אלא לא לכחוב לאו בגול ותיתי מהנך אלא לאו
 בגול ל"ל לכובש סכר סכיר כובס ס"ס בהדי' כתיב
 לעבור עליו בסני לארין. והנה הרמב"ם כ' לאו
 דלא תגזול ולא לכובס ס"ס ותמהו נוסאי כליו דהלל
 הגמ' מסיק לכובס ס"ס:

ולכאורה יש ליישב שיטת הרמב"ם עפ"מ סכ'
 הנוהר"ם ס"ף. דהאיכא מ"ד בגמ'
 דס"ל אין אונאה לפרוטת אלא באיסר וא"כ מאי
 מקשה הגמ' הא אפטר לומר דאלטריר לאו בגול.
 דאי כילף מאונאה כינח דיו דמה אונאה רק באיסר
 ולא בפרוטה ואלטריר לאו בגול לעבור אף בפרוטה.
 ולייבב קושי' זו י"ל דרבא לא תגזול לכיב"ט ס"ס ס"ל
 דים אונאה לפרוטת וא"כ הרמב"ם לסיטתי' דפ'
 בפי"ב מהל' נוכירה דאין אונאה לפרוטת כרב
 בה"א

בהנא דס"ל הכי ולפ"ז אין הכרח לאוקומי לאו בגזל לכובס ס"ס ולעבור בב' לאוין וק"ל:

ובאופן אחר י"ל שיטת הרמב"ם הנ"ל. עפ"מ דאיכא פלוגתא דאמוראי בב"ק דף קי"ד אי בגזלן דישראל אמרינן סתם גזילה יאוש בעלים או לאו והנהגה לנו"ד יאוש בעלים היינו כפי"ס"י סס כיון דסקלה מניי ביהדי' ול"מ קאי באפי' מייאש. א"כ י"ל דליכא למילף גזל מדיבי' ואוכאה. כיון דגזול איכא יאוש בעלים ואף דקיי"ל יאוש כדי לא קנה אכתי סד"א דקיי וקיל מדיבי' ואיכאה עכ"פ. ועבג"ל דרבא דמוקי לאו דלא תגזול לכובס מ"ס ס"ל כרב אפי' דסתם גזילה לאו יאוש בעלים וא"כ א"ס דהרמב"ם לסיטתו אזיל דפ' פ"ג מהל' גזילה סתם גזילה יאוש בעלים. וא"כ אין הכרח לאוקומי לאו דגזל לכובס ס"ס וק"ל:

דהנה הנ"מ בין הגך תרומים דלפי תי' הראשון ליכא לניילף גזל מלאוניה נעוס דאין אוכאה לפרוטו' וא"כ גזל חמיר מלאוניה דחייב אף על פרוטה. ומש"כ לתי' הסני דאנטריך לאו בגזל נעוס דאיכא יאוש בעלים א"כ גזל קיל טפי דעכ"פ איכא יאוש בעלים:

ורנה דקדק האלסוך במ"ס הכתוב וכי תמכרו לעמיתך דפתח בלשון רבים וסיים בלשון יחידותי' דירוע דשיעור אוכאה פחות ופחות מפתות מהילה והי' אפשר לומר אם הי' המוכרים פנים צריך סיהי' לכל א' פחות. ואם הוא פחות סהינו מביע פחות לכל א' היו מהילה ולנ"א הכתוב כי לא כן הוא ואף כי תמכרו מוכר לעמיתך פוה לרבים וליחיד כונו בנתחנה הקונה דיהי' לגבי שיעור אוכאה פתי'. ה"ה ברבים המוכרים ביהד עכ"ד. וראיתי בס' לית חז סכ' ודבר תימא הוא דהא וודאי אף אם האוניה שיעור פחות לכלל הנתקה. א"כ מביע לכל א' מן המוכרים ג"כ שיעור פחות לפי חלקו ש"ל בנתקה הזה עכ"ל וכי היכי דלא ליטוי תי' הגאון אלסוך כטועה נ"ל לייסב דבריו למאי דקיי"ל אין אוכאה לפרוטו' וא"כ כיון שאין אוכאה לפחות מחסור. ספיר איכא לאשכוחי בכה"ג דלגבי הקונה איכא אוכאה באיסור אמנם לגבי המוכרים פנים מביע הסתות לכל א' לפי חלקו דק חזי איסור וכד"א דבהכי ליכא שיעור אוכאה וקמ"ל קרא כיון דבג"ף הנתקה איכא שיעור אוכאה בלירף ב' מוכרים י"ב אוכאה. והנה כ"ז אי אמרינן אין אוכאה לפרוטו' אכן אי אמרינן ים אוכאה לפרוטו' בוודאי ליכא לתימר דהכתוב אשמעיעין כיון דבגוף הנתקה

איכא אוכאה בפרוטו' אע"ג דבסני מוכרים מביע לכל אחד חזי פרוטה איכא אוכאה דזה אינו עולה על הדעת כיון דחזי פרוטה כיתין למחול אל' כל א' אונאי יהי' זו דין אוניה אע"כ כנו"ד דאין אוכאה לפרוטו' כ"א באיסור ומסתחת ספיר דאיכא אוכאה בבאיסור ולכל א' ומהמוכרים מביע חזי איסור דהוי יוסר מפרוטו' ולכך אשמעיעין כיון דלסניהם יחד י"ב באיסור י"ל דין אוניה:

ורפ"ז מבוחר המדרס. דהנהגה ר"י צ"א דאמר ומכולם לא חתם חלל בגזל ע"כ ס"ל דגזל חמיר מכל כ"ד חטאות ספיר יחזקאל דאף מריבית ומוכאה דהס"ב החס הנויר והיינו דס"ל כתי' הראשון הנ"ל דאין אוניה לפרוטו' ולנ"א לפיכך משה מזהיר לישראל וכי תמכרו מוכר לעמיתך. דנ"ל כפי' האלסוך הנ"ל. והיינו כפרוטו' הנ"ל דאמרינן אין אוכאה לפרוטו' וספיר חמיר גזל מכולם וק"ל:

לפרשה הנ"ל

איתא בערוכין דף כ"ט ע"ב אחרון המוכר טדהו בפנת היוכל' רב אומר מוכרה ויולאה. וסמאל אמר אינה מוכרה כל עיקר. מ"ט דשינואל ק"ו ומה מוכרה כבר יולאת וכו' ולרב כה"ג ל"א ק"ו והסני יכול ימוכר אדם את בחו כשהיא נערה. אמרת ק"ו מוכרה כבר יולאת וכו' הסם לא הדרא ומזדבנא הכא הדרא ומזדבנא. וכ' הסוס' פירש"י הסם לא הדרא ומזדבנא דא"ל מוכר את בחו לספחות אחר ספחות ול"כ דפלוגתא דתנאי היא בקדושין ולכך פרי' וכו' ועי"ל כונו שפרש"י אע"ג דפלוגתא דתנאי וניהו קיי"ל כר"ם דאסור למכור וכו'. והנהגה להבין עכ"פ ממי דוחקת לרש"י בזה לאוקומא כסתאי דלפ"ז נ"ל דעיקר הק"ו היא לר"ם וא"כ להיהא תנא דס"ל אדם מוכר לסא"ס לית' הק"ו אליבא דרב וא"כ מכל' לרידי' דא"ל מוכר את בחו כשהיא נערה ובהאי דינא ל"מ פלוגתא בכל הס"ס. ואמאי לא יחיא לרש"י לפרש טפי כפרי' ונראה לבאר בטוב טעם דהי' לרש"י ז"ל הוכחה דבלא"ה היא ברייתא ע"כ ס"ל דאדם מוכר לסא"ס ואפ"ה היא דיכא דא"ל מוכר את בחו כשהיא נערה אחי' אליבא דכ"ע ורב לטעמיה אזיל:

דהנה בכתובת גרסינן א"ר הונא א"ר מנין שיעשה הבת לאביה סתאמר כי ימוכר איש את בחו לאמה ויה אמה מעשה ידיה לרבה וכו' ואימא ה"מ קטנה וכו' קטנה נ"ג קרא דהשתא זבוי

חוט לפרשת בחקתי המשולש סדר

זכוי מזבין וכו'. וכ' התוס' הקטנה הר"י מאורליינס דאמאי אלטרירך בערוכין למילף דא"י למכור את בתו כשהיא נערה מק"ו ת"ל מהכא ודאלטרירך לאמה דמעסה ידיה לאביה דאי יכול לזבנא השת' זכינו מזבין וכו'. ואמנא לתרץ קוסי' תוס'. דהנה הרמ"ם בפ' משפטים דלמ"ד א"ח מוכר לשא"ם הדק"ל קוסי' הגנו' ואינוא קטנה דהיינו לאחר שמכרה כבר לספחות ויזלזה בניית האדון. דאי אין טייד לומר השתא זכוי מזבין לה וכו' דל"מ מזבין לשא"ם. אונס בלמח לק"מ קוסי' הרמ"ם וכ"כ ת"ח הגאון בספרו א"ח דהא עיקר קוסי' הנוקטן ואינא קטנה ונפוס דיוזי מזבין לה וא"כ אי כוקנא קרא בקטנה דל"מ נזבין לה ה"ה נערה דנ"מ נערה מקטנה והוא פסוט:

ולפ"ז נמילא מבואר קוסי' תוס' דספיר אלטרירך ק"ו למילף דא"ח מוכר את בתו כשהיא נערה דאי נוכח קרא דלאנוה לא הוי שניעין דהוי אמנא דלעולם יכול למכור את בתו כשהיא נערה וקרא דלאנוה אלטרירך היכי דכבר מכרה ויזלזה בניית האדון דא"י למכור לשא"ם ככ"ל דו"ק:

ולפ"ז מבואר היטב שיטת רס"י בערוכין דודאי הך ברייהא דאמר יכול ימכור אדם את בתו כשהיא נערה בל"ה ע"כ ס"ל כו"ד א"ח מוכר לשא"ם מוכ קוסי' תוס' הכ"ל מדלא יליף מדאלטרירך לאנוה. ולכך משני ספיר דהתם לא הדרא ונוזדבנא כר"ם ככ"ל. וממילא מבואר קוסי' תוס' דלמ"ד אדם מוכר לשא"ם ק' לרב דלית ליה הק"ו מכל דא"ח מוכר את בתו כשהיא נערה דלרב לשיטתו דליף מלאמה דמעסה הבת לאביה. א"כ למ"ד אדם מוכר לשא"ם בל"ה מוכר דא"ח מוכר את בתו כשהיא נערה מדאלטרירך לאמה כקוסי' תוס' הכ"ל דו"ק:

ועפ"ז מבואר היטב קוסי' הגאון בעל הפ"י בחדוסיו לקדושין דף ד' ד"ה אלף הבא חד גופא וק"ל:

שער הקטן לפרשת בהר

ד"ה דף ט' ור' ישמעאל דמוקי בח"וק לק"ע שהוא מליה סד"מ מכ"ל דמוסיפין מחול ע"הק נפקא ליה מועניתם את נפשותיכם מערב עד ערב. א"ל אלא ית"כ שבת וי"ט נכ"ל ת"ל חסכתו את שבתכם מכל ונקוס. ור"ע דליף דמוסיפין מחול ע"הק נקרא דבחו"ק האי ועניתם מאי עבד לה וכו' וכ' התוס' פס דלר"ע לפינן תוס' שבת וי"ט ויה"כ

משביעת. והקטו תוס' פס ד"ה ור"י על הא דאמרינן פ"ק דמ"ק דלר' ישמעאל הלכתא למסרי ילדה. וא"כ ממילא זקינה אסורה ול"ל קרא לתוס' שבת וי"ט ותירצו דאלטרירך קרא דאי מהלכתא לא הוי נילף מיני' שבת וי"ט דאין דנין ק"ו מהלכה ואח"כ הקטו תוס' דא"כ נכ"ל להגמ' פס דר"ע לית ליה הלכתא דלמא ס"ל ליה להלכתא כמו ר' ישמעאל והא דאלטרירך קרא דבחו"ק כדי למילף מיני' שבת וי"ט ע"פ מה שדחקו בזה וכל לתרץ קוסי' תוס' בדרך נכון. לומר דהי' לו להגמ' הוכחה גמורה דע"כ ר"ע לית ליה ההלכתא:

עפ"ז דנוקסי הרב בע"פ דלמאי דנוסיק דר"ע מוקי קרא דועניתם לכדר' חייא בר רב ונדפתי' עדיין ק' עד ערב חסכתו שבתכם מאי דר"ע צ"ו והוא תנוה לכאורה ע"פ מה שדחק בזה:

עכנ"ל דבאנוה ר"ע ס"ל ג"כ דעיקר קרא דועניתם קאי לחוספת כמו דס"ל לר' ישמעאל רק דק' ל"ל קרא הא נוכל לניילף משביעת. אע"כ הוכיח מזה דקרא אחי לן לארוי ג"כ הך דרשא בקרא דועניתם כל האוכל וסותה בתיעי וכו' ואי הוי כתיב רק הך קרא דועניתם את נפשותיכם בתיעי מצערב. הוי אמרינן דקרא אחי לתוס' לחוד ובכוונה גלי קרא דתוס' י"הכ לארוי דלא נילף משביעי' ולנועט שבת וי"ט הוא דאתי וכה"ג תוס' שלאחר י"כ. אבל השת' דכתיב עד ערב חסכתו שבתכם וידעינן מיני' כליהו תוס' וא"כ מוכח ספיר דליכא למימר לחוספת לחוד דל"ל קרא דליילף משביעת אע"כ דאתי ג"כ לדרשא דכל האוכל וסותה בתיעי וכו' וכה"ג ל"ק דל"ל דבחו"ק לחוספת שביעית דליילף משבת וי"ט ויה"כ. דאי לאו קרא בשיעית לא הוי ידעינן דרשא דחייא בר רב מדכתי' דכל האוכל וסותה בט' וכו' אלא הוי אמרינן דאתי קרא לחוספת לחוד כיון דלא הוי כ' קרא בשיעית:

והנה כ"ז אי אמרינן דר"ע לית ליה ההלכתא אבל אי נינא דגס ר"ע אית ליה ההלכתא גבי שביעית וקרא אלטרירך למילף מיני' שבת וי"ט א"כ קוסי' הר"פ ב"מ דל"ל לר"ע קרא דעד ערב חסכתו שבתכם דנוקרא דועניתם לחוד כדע דאתי לדרשא דחייא בר רב מדפתי' וק"ל:

אשר שער

לפרשת בחקתי

בהפטרה דפרשה זו ד' עוזי ומעוזי ומוסי' ציוס לרה אליך גוים יבואו מאפסי ארץ

והנה בצרכות דף כ' בעי' הגו' נסים חייבות
בב"המ ע"ס בהרא"ש דכ' דעיקר ה' בעי'
מטום דגמס' אינס בכלל הערבות ע"ס:

ולפ"ז ונבואר דבוודאי בפ' הקהל שפיר אמר
ראב"ע דגמס' באים לשמוע המנוח סלנטו
אבל זהא דערבות מואב דלא בא ונסה אלא להשביעם
סנית אע"פ דכבר השביעם בסיני ונ"מ חל עליהן
גם שבועה זו מגו דחל על הערבות סלנטו עכשיו
וא"כ בגמס' דלא שייכא הך מגו דחל אערבות.
דהא אינס בכלל הערבות לא חייל עליהו שבועה
דערבות מואב כלל דמינן שבועה חלה על שבועה
וא"כ ק' שפיר נסים למה צאו והולך לומר שכר
פסיעות לקבל וק"ל:

ובזה יבואר הנוסך הכתוב הנ"ל והוא די"להק
דנה זו טובה שבסדר הנביא לישראל לומר
אליך גוים יבואו וגו' דחתי לגחומי זערו קוונער
לי' למ"ס ביבנות. פ' הח לך א"ר חלבו קמים גרים
לישראל כס פחתכו' רק התים' כ' סס הטעם לפי
שכל ישראל ערבים זה בזה והגרים אינס מדקדקים
במלות כ"כ והקסו סס מיהא דלמורין בפ' אלו נאמרין
שאין הגרים בכלל הערבות א"כ אינס קשים לישראל
ע"ס ולפ"ז אי אומרין כדעת ה"ר פ' אלו נאמרין
שאין הערבות על הגרים א"ס שבסדר הנביא לישראל
אליך גוים יבואו והנה ת"סכ הרא"ש דגמס' אינס
בכלל ערבות כל"ס סיס ראי' לדבר זה מורה שמיני
בקרא דחמס נלבים דכתיב כל איש ישראל דדרמינן
מיני' בחתומא דלעיל בנלטו על הערבות כדאמרינן
לעיל והדר כתיב טפכס נמיכס וגרך באפי נפסי.
היינו לפמ"ס ויחלה מאחם נלבים היום כילכס
ראשיכס וכו' אהו לחול עליהם גם שבועה זו במוגו
דחל שבועה זו אערבות כנ"ל סלנטו עכשיו ולפיכך
זכרן הכתוב בפ"ז וסיים עליהן כל איש ישראל
היינו הערבות כדדרם בחתומא' אבל נסים וטף
שלא היו בכלל הערבות אלא אהו לקבל שכר פסיעות
ולפיכך פרטס הכתוב בפני עלנמס לבתר שאמר כל
איש ישראל דקאי אערבות ולא כללס עם הראשונים
כיון דלא דמי להדדי:

אכן לש"ז ים הכרעה ג"כ כמ"ד דאף גרים לא
הי' בכלל הערבות דהא גם גרים הזכירן
הכתוב עם פרטי טף ונסים שאינן בכלל הערבות
כנ"ל:

וזה ביאור דברי נביא ד' עיזי היינו כדרם הנ"ל
סנית להס החורה בשבועה ועז"ל ומעוזי
שהסביעין סנית בערבות מואב וקמסי דאין שבועה
חלה

ארץ הנה דח"ל אין עוז אלא תורה שנאמר ד' עיז
לעמו יתן יג' ופירשו דקאי אמה שאמר הח"ו ומנוסי
צוים צרה והיינו עד שאמרו החורה מגיכה ומללי
והוא מנוס לנו להגי' עלינו צוים צרה וציוקוס אחר
אנורו אין עוז אלא שבועה שנאמר כשבע ד' בימינו
ובזרוע עוזי ופירשו דהיא היא בשעה שנתן לנו
החורה בשבועה נתן לנו כמ"ס מושבע ועומד מה"ס
וי"ל לנאוי רמז לנו הכא מהקצ"ה נתן לנו התורה
בשבועה חו דלפ"ז למה כפל לומר פעם סנית
ומעוזי גם איך כנוסך לנ"ס אה"כ אליך גוים יבואו
וגו' דלא קרב זה אל זה ונראה לבאר ע"פ
פסוט:

והנה גרסי' בנז"ס סופרים פי"ח ה"ו צוים
שהוסיפו אח ראב"ע בישיבה פתח ואמר
אחם נלבים היום כולכס' אכמים לסיווע נסים
כדי לקבל שכר פסיעות ע"כ ווקמסי' הוותרו'
הלא בגנו' דהגיגה אנורו סדרס ראב"ע בפ' הקהל
ומאי דרס אכמים באים ללמוד ונסים באים לשמוע
וכו' ומשמע התס אף דגמס' ל"ס בלמוד כמ"סכ
התים' סס מ"מ טייך לונור דחתי לשמוע מלית דידהו'
א"כ גם באחם נלבים וגו' מ"ט לא דרס ראב"ע כתי
דגמס' באות לשמוע מלית דידהו ונ"ל:

והנה בשבועת דף כ"ט ול"ט ובגדרים דף כ"ה
אמר שמטה הסביעין סנית על קבלות
החורה בערבות מואב וכה"ג דרסו במדרס אקרא
דלעברך צברית שנאמר בערבות מואב' שאין צרית
אלא שבועה שהסביעין סנית ומלתי' במוגיד מיסרים
פ' נלבים וז"ל איכא לניודק אמאי אלטרך לנהדר
לאעלא יתהון בקיוונא הא כבר עליו בסיני בקיוונא
עכ"ל והנה לכאורה מאי קומי' אינא דרמי עליהו
הונור סני שבועת וז"ל דהקומי' הוא הא אין שבועה
חלה על שבועה:

אמנם עדיין י"ל דהכא שאני דחל שבועה על
שבועה וכהא דגרסינן בגדרים דף י"ז
אמר רבה שבועה שלא אוכל תאני' וחזר ואמר שבועה
שלא אוכל תאינים וענבים מגו דחל על הענבים חל
כמי על התאינים וחיב סתים ומעחה נאמר כה"ג
ג"כ הכא למ"ס בחתומא שלא נלטו ישראל על
הערבות עד ערבות מואב ויליף לה מדכתיב הכא
כל איש ישראל היינו שכל ישראל נחשבים כאיש אחד
וע"ז קאמר ג"כ לעברך צברית אין צרית אלא שבועה
א"כ הי' השבועה גם על הערבות ומעחה שפיר י"ל
מגו שחל שבועה על הערבות שלא נלטו עדיין חיליה
השבועה גם על מה שנשבעו כבר תכינו:

חלה על מצויה ועכ"ל דמוג דחל מערבות סלא
 כלטוו עדיין חייל כניי אסאר מנלות והיינו דמ"ס כל
 איס ישראל דקמי על ערבות סכנא עכסיו וק' ח"כ
 ה"ל להקדים גם טף וכסיה וז"ל דאינו בכלל
 הערבות וח"כ גם גרים אינו בכלל ערבו ולזה ספיר
 אמר אח"כ אליך גוים יבואו דכיון שהגרים אינו בכלל
 ערבו אינו קשים לישראל ודאי בטורה טובה הוא
 לישראל ודו"ק :

שער לפרשת בחקתי המים

בריש מ"ס חולין הכל שוחטין ושחיטתן כסירה
 וסריד הגמ' הכל שוחטין לכחילה ושחיטתן
 כסירה דיעבד ח"ל רב אחא ברי' דרבא לרב אשי
 וכל הכל לכחילה והרי הכל נמירין ה"ל לכחילה
 והכתיב לא יחליעכו וכו' החס כדקתני טעמא כו'
 וי"ל מדוע הקטף ר' אחא קוסי' זו לר' אשי דווקא
 וכראה דקיימיתו לרב אשי לטיטו דווקא :

דהנה התוס' פ"ה וסופג מ' הקטו דה"ל
 סופג פ' דה"ת תרי לאוי כתיבי וסרידו דחד
 בשלו וחד בשל חברו - ותמה המהרש"א דהרי
 בתמורה מסיק משום דה"ל תרי לאוי ולא אתי חד
 ע' ועקר תרי לאוי - ותי' מחו' הגאון בספרו ח"ח
 עפ"מ"כ התוס' ט"ס לפרש דהא דמתרץ התם
 כדקתני טעמא וכו' פ' ר"ת דה"ק התם כדקתני
 דלהכי קתני הכל נמירין דנשנוע לכחילה לאשנועין
 אפי' הנמיר צומיד תמורתו תמורה - דל"ת ארבעים
 בכתפי' וכשר בתמי' - והנה צודאי אי כימא דאם
 הנמיר צומיד אינ תמורתו תמורה ל"ס כלל לומר
 דתמורה הוי לאו הכ"לע כיון דבעבר הלאו צומיד
 לא סתקיים העשה דוהי' הוא ותמורתו וכו' וא"כ
 ח"ס קוסי' תוס' דלספיג פ' וע"כ דהוי לאו הכ"לע
 וא"כ כבר מוכח דלא אנרינן ארבעים בכתפי' וכשר
 ולמאי הוצרך למיתני הכל נמירין לכחילה - ולכך
 מתרצי דלעול אפטר לומר דתני הכל נמירין כמ"סכ -
 ר"ת והא דתני וסופג פ' משום דחד בשלו וחד בשל
 חברו ע"כ דפ"ח ח"ל :

והנה הרמב"ם ז"ל כ' טעם אחר סלוקין על
 התמורה אף דהוי לאו הכ"לע נופכי שאין
 הלאו וע' סוין דהלאו הוא אף בציבור וסותפין והעשה
 חינה בציבור וסותפין - דא"ע תמורה - ע"ס
 ובכה"ג לא הוי לאו ה"לע - ורמ"י בתמורה פ"ס
 הביא ליפנא אחרינא דגדסי בזה כס' הרמב"ם הכ"ל:
והנה אית' פסחים כ"ו האוכל חנוך של הקדש
 צמועד מעלי' וי"א לא מעלי' וישנו טמה

כמה חוקינות' בנה פלגי' - ורב אשי מסיק דפליגי'
 צפונות' דרי"הג ורבנן דמ"ד מעל כר"הג' וחזי
 למפדקי' ולהסיקו תחת צפוניו - ויסיס דס"ל דחנץ
 מוגדר בהנאה והוי נמוון ומ"ד לא מעל כרבנ'
 דס"ל דחנץ אסור בהנאה ולא הוי נמוון - וכ'
 התוס' מ"ט דמ"ד מעל הא כסיפדה יהי' שלו -
 ויעבור עליו כל יראה אלו מכאן הוכיח ר"י דהנשה
 חנוך כדי לבערו ח"ע עליו משום דב"י כיתק לעשה
 וכ' בט"ות סאגת ארי' דמוה מוכח דלא כטעם
 הרמב"ם הכ"ל דהיכי דלאו אינו טוה לעשה לא מוקרי
 לאו הכ"לע דהרי לאו דכל יראה ג"כ כוהג בנשים
 והע' דתפסיתו ח"כ בנשים דהוי מ"ע שה"ג ע"ס -
 והנה הוכחה זו רק לת' דרב אשי הכ"ל - ולפ"ז
 נובאר' דרב אחא ברי' דרבא ידע לתרץ קיסי'
 הגמ' והרי הכל נמירין היינו כדקתני טעמא וכפירש
 הכ"ל - דתני לאשנועין דאף צומיד חופס תמורה
 ואם דק' קוסי' תוס' דהא כבר מוכח דאף צומיד
 חופס תמורה מתני וסופג מ' ח"ע"כ דהוי לאו
 הכ"לע - ידע לתרץ כתי' התוס' ד"ל דחד בשלו וחד
 בשל חברו' אכן עיקר קושייתו לרב אשי דס"ל
 בפסחים פ"ס דלאו דב"י הוי כל"ע וק' מנ"ל דהוי
 כל"ע הא י"ל כפ' הרמב"ם - ח"ע"כ - ל"ל דס"ל דמוכח
 דהוי לאו הנל"ע ח"ע"פ סאינו סוין הלאו ועשה והוא
 נדקאמר צמתני' דתמורה סופג מ' ול"ק סופג פ'
 וע"כ משום דלא אתי חד ע' ועקר תרי לאוי אלנוח
 דס"ל דלא כס' הרמב"ם - וא"כ ע"כ ס' רב אשי
 דלא אנרינן חד בשלו וחד בשל חברו אלא הא דתנא
 וסופג מ' משום דלא אתי חד ע' ועקר תרי לאוי
 וא"כ כבר מוכח מזה דאף צומיד חופס תמורה
 ולמאי תנא הכל נמירין לסון לכחילה ומשני הגמ'
 התם כדקתני טעמא כדפי' רמ"י הכ"ל - דלא שהאדם
 רשאי להמיר עקר להכל דרישא וק"ל :

שער הקטן

לפרשת בחקתי

תמורה דף ד' ע"ב - ח"ל אביי וכל לאו סניחא
 לעשה לא לקי והרי נמיר דלאו סכ"לע
 הוא ולקי דתנן לא שהאדם רשאי להמיר אלא שאם
 המיר נמיר וסופג את הארבעים - ומשני הו"ל
 תרי לאוי ולא אתי חד ע' ועקר תרי לאוי וכ' רמ"י
 ל"א גרס סאני התם דהכי לוקה דהוי נמיר לאו
 ס"כ דכ"ע אסורי' להמיר והא אינו ס"כ דהציבור
 וסותפין ח"ע תמורה - כ"כ והנה הרמב"ם פ"ח
 מהל' תמורה כ' צו"הל כל הנמיר לוקה סכ אט
 ין R לא

חוט לפרשת בחקתי המשולש

לא יחליפנו ולא ימיר ולמה לוקין והרי לנו סבה כ"ע וכו' מפני סי"ב צ' לאוין ועוד שאין לנו סבה סוה לע' מהצ'יבור והס'תפין א"ע תמורה וכו' עכ"ל ויס' לתמו' על הרנוב"ס מרכב אחרי רכסי' סכ' הסכי לסוכות ומוכ"ל לדידי' דלמו' סאינו סוה לע' לא הוי כ"ע דהא י"ל הא דלוקין מפני סי"ב צ' לאוין :

וכה"ג תנוה על החוט' בחולין דף צ' ע"א ובתמורה דף ע"א ע"א צ"ה וסופג וכו' דהקשו אמאי לא תני וסופג פ' ונתרצי דתרי לאוי לריכי חד צטלו וחד בצל חברו' ונקטה הנה"רסא בחולין סס לפי הסוגי' דתמורה הכ"ל לק"ע דאי לא הוי תרי לאוי לא הוי לקי כלל דהוי לאו הכ"לע ולכך לקי פ' דל"א ח"ע ועקר צ' לאוי' וע"כ דחוס' קאי גליטכא אחריכא דנימיר לא הוי כלל לאו הכ"לע נסוס דאין הללו סוה לע' וקסי' באמת על התוס' מוכ"ל להקשות דהא י"ל באמת דמוכח נוכח קוסי' התוס' כליטכא קמא דלא אחי ח"ע ועקר תרי לאוי ולהכי לא לקה רק מ' עכ"ל דהי' לו להרמב"ס והתוס' הוכחה דנוכח ע"כ דלאו דנימיר לא הוי לאו הכ"לע נסוס דלאו אינו סוה לע' לא הוי לאו הכ"לע כלל :

גם כתרץ מה דנוקטין העולם לפי תי' החוס' דלהכי לא לקי פ' נסוס דחד צטלו וחד בצל חברו דא"כ מאי מתרץ הגמ' בתמורה הכ"ל לא אחי חד ע' ועקר תרי לאוי דהא אצטרף התרי לאוין חד צטלו וחד בצל חברו' כדאית' לקמן בתמורה דף י"ו :

גם י"ל דצדרי רס"י סכ' צד"ה והרי מומר דהוי לאו פכ"לע' לאו דכתיב לא יחליפנו' וע' ואס' הנור ימיר והנה משנע צדרי רס"י דלאו דלא יחליפנו הוי לאו הניחק לעסה ולא לקי ועל לאו דלא ימיר לוקין' וכ"כ רס"י אח"כ צד"ה תרי לאוי לא יחליפנו ולא ימיר ואהכי סופג את הארבעים ע"כ נסנע דעל לאו דלא ימיר לוקין' וכ"כ רס"י במחני' צהדי' סופג את המ' על לאו דלא ימיר' ויס' לתנוה דאדרבה הסברא הוא איכ" דה"ע כתיב גבי לא ימיר וגם כתיב צלפון מימיר ואס' המר ימיר וגו' והוי לאו ימיר כ"לע והמלקו' ליהוי מסוס לא יחליפנו :

וב"ל הכל בקיור ננוץ' ע"פ דאית' סס בתמורה דף ה' צטלוג' דאצ"י ורצא דאי עביר אי מפגי בכל מילתא דמ"כ ל"ת סרף הגמ' לרצא דאמר לא מפגי' והרי וימיר דתנן סאס המיר מומר וכו' תיבתא דרצא' אמר לך שאכי התס דכתיב והי' הוא ותמורתו וגו' ואצ"י הי' לאו דא"ר והי' הוא

וכו' ה"א חלא זו ותכנס זו קמ"ל הוי ותמורתו קודם' והנה אית' דף ע' ת"ר לא יחליפנו צטל אחרים ולא ימיר בצל עצמו ולכחוב לא יחליפנו דנסנע בצל אחרים ע"ס דרס"י וז"ב לא ימיר' אי כתיב לא יחליפנו ה"א חלא זו ותכנס זו הוא דחלקו אצל נומיר דתרווייהו קא מקדיש אינא לא קמ"לע"כ והנה לכאורה י"ל לאצ"י דס' דנוהני ועכ"ל דהוי הוא ותמורתו אחי לאגלוי דתרווייהו תקדוש אע"פ דאמר חלא זו ותכנס זו' א"כ נוסברא י"ל דע' והי' הוא ותמורתו קאי על לא יחליפנו דקאמר חלא זו ותכנס זו' וא"כ לאו דלא יחליפנו הוי כ"לע' אצל לאו דלא ימיר דתרווייהו קא קדשי ונונילא ידעיין דתרווייהו קדוש דהא מהכי לאצ"י וצודאי לא קאי עלה הע' ולא הוי לאו דלא ימיר כ"ע ולקי עלה' ולפ"ז א"ס דצרי רס"י דס"ל דלקי על לאו דלא ימיר דודאי לאו דלא יחליפנו הוי כ"לע' ולא לאו דלא ימיר דהיינו לאצ"י ככ"ל :

ובמירא מבוחר קוסי' העולם דנוהי מפגי הגמ' לא אחי חד ע' ועקר תרי לאוי דהא אצטרף חד צטלו וחד בצל חברו' דאדרבה הכי כונת הגמ' דלהכי לא אחי ח"ע ועקר תרי לאוי דהא הו"ל תרי לאוי וז"ל חד צטלו וחד בצל אחרים וק' קוסי' הגמ' לכחוב לא יחליפנו' וז"ב לא ימיר וז"ל דמלא יחליפנו היינו דוקא חלא זו כיכנס זו אצל נומיר דתרווייהו קא מקדיש אינא לא לקי קמ"לע' וא"כ כיון דלא ימיר נניירי בתרווייהו קא מקדש לא אצטרף ח"ע עלה וקאי רק על לא יחליפנו' ולהכי לא אחי ח"ע ועקר חרי לאוי נסוס דע' לקי אלא ימיר ולהכי לקו חלא ימיר כפי"ר סי' דרו"ק :

ורצה כ"ז לאצ"י אצל לרצא באמת לית' לחי' הגמ' דהא לרצא דס"ל דלא מהכי אצטרף פ"ע ג"כ על לא ימיר כנוו על הללו דלא יחליפנו וא"כ ליכא לנימיר לא ח"ע ועקר חרי לאוי דק' כקוסי' העולם הכ"ל דהא אצטרף לחד צטלו וחד בצל חברו' וע"כ לרצא באמת ל"ל כריש ליטכא בתרא נסוס דלאו א"ר לעסה נסוס דצ'יבור וסי' תפין א"ע תמורה' ואדרבה י"ל דתרווייהו לסי' תפיהו אזלי דלכאורה לרצא צודאי ליתא האי סברא לומר דע' דתמורה אס"כ נסוס דצ'יבור וס'תפין א"ע תמורה והלאו ס"ב' כיון דאצ"י ס"ל דאי עביר מהכי דאי לא נהכי אמאי לקי וא"כ צ'יבור וס'תפין' כיון דא"ע תמור' א"כ מתילא דלא לקי כיון דלאו אהכי מעשייהו וא"כ גם הללו אס"כ כיון דלמו' לקי דצ'יבור וס'תפין' מהמירו רק דלאצ"י ספיר י"ל כליטכא קמא דנוס"ה לקי

לקי ללא אחי ח"ע ועקר צ' לאוי דע"כ העטה לא קאי אלאו ללא ימיר כנ"ל משא"כ לרצא' דלית להך תי' כנ"ל נגד זה לרצא דס"ל ללא מהכי והא דלקי נטוס דעבר אמירא דרחמנא ספיר י"ל כתי' צ' מטוס דלאו אינו עוה לעטה כנ"ל:

ומבזילא מבוחר הרמב"ם דרכב אחרי רכסי דהא באמת מוכח הפני טעמי' חדא לרצא וחדא לחזי כנ"ל וגם אפטר לנמי דפ' הרמב"ם סיני קובה וע"כ ס"ל כאביו"כ ספיר הטעם דלוקי' דלא אחי ח"ע ועקר תרי לאוי וגם כיון דעכ"פ לרצא מוכח הסברא דה'א'ו סאינו עוה לעטה לא הוי נל"ע אפטר דגם אביי מידה לזה ולא פליג על הך סברא ולכן א"ם דכ' תרווייהו וק"ל:

שער אשר

לפרשת במדבר

יבמות דף ל"ז ע"ב חנו רשב"ג אומר כל פסחה למד יוס באדם אינו כפל' הא לא פסחה ספיקא הוי ואומר נוח שלמים יו' ועמדה וכתקדשה רבינא נטמי' דר' אומר אם אשת ישראל היא חוללת ואם אשת כהן היא אינה חוללת' אל"ר' נטרטי' שריתו יהא רעווא דחטתרי אף חרבא והוא פנוה דלמה אמר דווקא דחטתרי אף חרבא:

ונראה דהנה בשבת דף קל"ז כתבו התוס' ד"ה ואם אשת כהן היא היינו מטוס דחי הוא אפי' לא פסחה כרבנן כדאית' פ' החולין והא דאמרת לעיל דהלכה כרשב"ג היינו דווקא באשת ישראל' אבל באשת כהן לא קי"ל כוותי' להצריכה הלינה הואיל ואשת כהן היא עכ"ל' ולכאורה דברי תוס' אין להם שחר כלל כיון דבאמת הלכה כרשב"ג מי פקע הזיקה בשביל פסחה אשת כהן' תחלוץ ותאל המינו' ונ"ל כוונת התוס' דלטיטתייהו אזלי:

למישב ציבמות צד"ה הא לא פסחה וכו' וא"ת אמאי לא אזלינן צ"ר לרוב נשים ולד נעלי' ילדן ואר"י דחייסינן למיעוט הנלווי וכו' כיון דמיעוט נפלים מנזי מחמירין צ"י וגם מחמירין שלא לאכול וצבמה תוך ח' ימים וכו' ע"ס' והנה מ"שכ נטוס דמיעוט הנלווי הוא מחמירין היינו מדרכבן אבל צוודאי מ"הת ליכא חיבור כלל דאזלינן צ"ר' ולפי הנחה זו נחא מ"שכ התוס' טעמא דרבינא נטוס דבניסת לכהן אם נתמיר עליה לחלוץ דריכה ללאת נומנו לגמרי סמוכהו על דין תורה דאזלינן צ"ר ול"ח למיעוט הנלווי משא"כ באשת ישראל החמירו

מדרכבן מטוס מיעוט הנלווי וצוה א"ס הא דסיימו התוס' סס וגם מחמירין שלא לאכול צבמה תוך ח' ימים והיינו דהתוס' רצו להביא רא' לזה דחייסינן למיעוט הנלווי מהא דמחמירין שלא לאכול צבמה תוך ח' ימים דגם התוס' קסי' כיוז צ"ר וליכא לומר סס דמ"הת חייסינן למיעוט הנלווי והוא מ"דכ הב"י צטור י"ד ס' ט"ז צטס קצת גאוני' שלא אמרו בן ח' ימים אלא לקרבן אבל לאכילה אפי' בן יומנו נותר וכ' הפר"ח מטעם הגאוני' מ"א' דאמרינן בחולין דפקט'ו מדאסר דחמנא מחו"ז לגבוה מכלל דלהדיוט טרי ולית דבקים לן שכלו חדשיו מיירי אע"פ שאסור לגבוה נותר להדיוט אבל צלא קיס לן שכלו חדשיו אסור אפי' להדיוט מטוס ספק נפל עכ"ל ועיין בהרמ"ל פ"ג מה"ל א"מ סהק"ה ע"ד הפר"ח הנ"ל והא דרש"ב דליף הא דממנה ימים צבמה ספק נפל מדכתיב וביום השמיני והלאה וכו' הא לדברי הפר"ח הך קרא מיירי בקיס לן שכלו חדשיו דליכא כלל ספק נפל ואע"פ גז"ס הא דבקרבן' ותו דדוחק היא לאוקמי קרא צכלו לו חדשיו וגז"ס הא לכנ"ל דבכלו חדשיו גם לגבוה ליכא איסור והא דאסר הכתיב לגבוה צלא כלו חדשיו ונטוס ספק נפל' ול"ק קוסי' הפר"ח אצטריך קרא לאסור ספק נפל' דוודאי אצטריך קרא ללא כימא דאזלינן צ"ר ולכן אצטריך קרא לאסור לגבוה מטוס דהוי מיעוט הנלווי והעפ"כ א"ס הא דאמר צגמ' דחולין מדאסר לגבוה מחו"ז' מכלל דלהדיוט טרי' דבהדיוט לא החמיר הכתוב לאסור לחוס למיעוט הנלווי דאזלינן צ"ר מ"הת' והא דאמר רשב"ג דממנה ימים צבמה אסור מטוס ספק נפל היינו מדרכבן אסוריהו מטוס מיעוט הנלווי ורשב"ג מביא רא' נקרבן שאסר הכחו' תוך ח' מטעם ספק נפל מטוס מיעוט הנלווי אלמא דחחר ח' ליכא ספק נפל א"כ מה"ע אסור חכמים ג"כ להדיוט תוך ח' דווקא' מטוס דהוי מיעוט הנלווי עכ"ד הרמ"ל הרי מוכח מזה צהא דאסרו חכמים צבמה להדיוט תוך ח' היינו נטוס דחייסינן למיעוט הנלווי וא"כ א"ס מה ססיימו התוס' ציבמות וגם מחמירין צבמהו כו' דהיינו ג"כ מטוס דמדרכבן חייסינן למיעוט הנלווי כנ"ל' ולכן כה"ג ג"כ באשת ישראל חוללת מטוס דחייסינן למיעוט הנלווי' ובאשת כהן לא קי"ל כוותי' דרשב"ג דהכחה חכמים על דין תורה כנ"ל וק"ל:

והנה עיקר ההוכחה צהא דצבמה ל"ח מ"הת להדיוט למיעוט הנלווי היינו מדת' דנח"ל לגבוה

חומ' לפרשת במדבר המשולש

לגבוה מכלל להדיוט שרי ונ"ל דים לדחות לכאורה . מהא דאית' בגנ' דנכחו' דף ו"ו דל"ל מן הבקר להויתא את הטריפה לגבוה דהא ק"ו הוא מצע"מ דמוותר להדיוט ואסור לגבוה ונוסיק חלב יוכיח דאסור להדיוט ומוותר לגבוה ע"ס ולפ"ו עדיין י"ל דה"ה מחו"ז דאסור אף להדיוט מ"הת תוך ח"ו ואעכ"פ אנטריך קרא לאסור לגבוה . דלא נימא חלב יוכיח : **ורפ"ז** מבוואר היטב . דה"ק רב משרטי לרבינא שריתו אע"ג דקיי"ל כרשב"ג כקושי' חוס' ביבמות ונ"ל אסת כהן טלמי וקסי' מי פקע הזיקה ונ"ל דמ"הת אזלינן צ"ד רק דרבנן הססו למיעוט הנוטוי וק' מנ"ל דלמא מ"הת חייסינן לנייעוט המזוי כנוו דחייסינן חוך ח' צבהמה ועכ"ל דסבירא לך דאדרבה דמוכח דל"ח לנייעוט הנוטוי להדיוט מדא"ר מחו"ז לגבוה מכלל להדיוט שרי לכן ח"ליהא רעווא דתסתרי אף תרבא . דגם צוה נימא מדאסור רחמנא לגבוה מכלל להדיוט שרי וק"ל :

שער המים

לפרשת במדבר

ג"מ דיבמות הכ"ל תנן רשב"ג אומר כל ססהה למ"ד יום צאדם אינו נפל . סבאמר ופדויו מנן חודש תפדה אומר מת בתוך למ"ד יום ועמדה וכתקדה רבינא ממני' דרבא אמר אם אסת ישראל היא חוללת . ואם אסת כהן היא אינה חוללת . רב משרטי' נוסמי' דרבא אומר אסת זו ואסת זו חוללת . ח"ל רבינא לרב משרטי' צאורת' אמר רב הכי וצ'פרא דהר צי' . ח"ל שריתיו יהא רעוא דתסתרי אף תרבא . וכבר עמד צוה כבוד אלאנו' הגאון זל"ל . צעטר אמר לצאר צוה נודע הזכיר דווקא איסור חלב . ואענה גס אכתי את חלקי לצאר דצרי חכמים ומדות על דרך דרום :

דהנה אית' צצבת כ"ג אהא דקאמר התם דיצ"וה דרבנן בעי צרוכי ונקסה הגמ' מהא דתני' הדמחי מפריסין אותו ערום וא"א בעי צריכי כי קאי ערום היכי מצרך . ומוסני אציי וודאי דצריהס בעי צרוכי ספק דצריהס ל"ב צרוכי רבא אומר רוב ע"ה מעשרין הס . והתום' צגיטין ס"א הקטו דרבא אדרבא . דסס צגיטין לית לי' לרבא רוב ע"ה נועשרין הס ע"ס סכדחקו צוה . ול"כ פשוט לייסב . דלכאורה ל"ב מ"ס רבינא דצאורת' ח"ל רבא הכי דאף אסת כהן חוללת . וצ'פרא דהר צי' דא"כ אינה חוללה . ומחי קסבר בתחילה ולצבוק מחי קסבר . ואפטר לומר דהנה הקסה הרמ"ס

דאמחי הקילו צא"כ דאינה חוללת צספק איסור יבונה לסוק . וכדאה דהא נוילתח תלח צפליגתח דהרצ'טוני' . הרמב"ס וסייעתו ס"ל ס"ד ווה"ת לקולא והרשב"א וסייעתו ס"ל דמה"ת לחומרא . וא"כ לסיטת הרמב"ס וסייעתו כיון דספק זה מה"ת לקולא רק מדרבנן מחניין הס אונרו והס אמרו צא"כ להקל כדי סלא תאסר לצעלה . מש"אכ לסיטת הרשב"א דמה"ת לחומרא ח"ס קוסי' הרמ"ס ולפ"ו ח"ס דצאורת' הס"ל כסיטת הרשב"א ולהכי פסק דאף צא"כ חוללת וכקוסי' הר"אס . וצ'פרא דהר צי' . דמסתברא כסיט' הרמב"ס דרק מדרבנן לחומרא והס הקילו צא"כ ככ"ל :

והנה הכ"פ צצית הספק סלו הקסה לסיטת הרשב"א וסייעתו דס"ד לחומרא מ"הת . ח"כ אמחי קיי"ל דמחי מדרבנן והרי ס"ד לחומרא מ"הת . וא"כ הפרשת דמחי ליהוי מ"הת . וצ'פרא לננ"ד רוב ע"ה מעשרין הס ח"ס אבל לנאן דלית לי' הא דרוב ע"ה נועשרין הן קסי' ככ"ל ולפ"ו מבוואר דל"ק רבא אדרבא . דהא דנוסני רבא צצבת רוב ע"ה נועשר' הס היינו נוקמי' דהדר צין דהס"ל כסיטת הרשב"א ועכ"ל דרוב ע"ה מעשרין הס כקוסי' הכ"פ הנ"ל והא דס"ל לרבא צגיטין דלא אמרינן רוב ע"ה מעשרין הס . היינו לנאן דהדר צ'פרא וס"ל כסיטת הרמב"ס וא"כ אין הכרח לומר דרוב ע"ה מעשרין הס :

אכן לכאורה הא גופא טעמא בעי ואמחי דהר צי' צ'פרא וס"ל כסיטת הרמב"ס וסייעתו ואפטר לומר עפמ"כ הר"ח ראי' לסיטת הרמב"ס מהא דפריך ציומא לר"ל דס"ל ח"ס מותר מן החורה מהא דתני' כל חלב לרבוי ח"ס וחלב כוי ומוסני ח"ס מדרבנן וקרא אסמכת בעלמא . וא"כ כיון דתכניהו צהדי הדדי כוי וח"ס . כנוו דח"ס אסמכת' ה"ה כוי אסמכת' דהא ספק חי' וספק צהמה הוא ומותר מ"הת ואסור רק מדרבנן . אכן צאונת זה לית' דהא קיי"ל ח"ס אסור מ"הת כר' יוחנן וא"כ הא דתני לרבוי כוי וח"ס היינו מ"הת' ולאו אסמכת' וק' צאונת נוכ"ל לרבות תרווייהו אע"כ צאונת ל"ל דכל מרבי ח"ס וכוי מוילא אסור נלד ספק מוסס דס"ד ווה"ת לחומרא כדעת הרשב"א . אכן מי נימא כדעת הרמב"ס דס"ד מיתר מ"הת . ע"כ הא דמרבינן כוי היינו אסמכת' בעלמא וכל אתי לרבוי ח"ס ולפ"ו יומתק היטב דזה רמז לו רב משרטי' שריתיו צא"כ צלא חליצה מטעס דס"ל כסיטתו דס"ד מ"הת לקולא . ולפ"ו מרבינן בקרא דכל חלב רק לרבוי ח"ס וצ'פרא חלב

חוט לפרשת במדבר המשולש כז

חלב כוי מותר נ"הת רק מדרבנן אקור. וא"כ יהא רעוא דתסתרי אף תרבא לומר דחלב כוי מותר מ"הת ודו"ק:

שער

הקטן

לפרשת במדבר

בפסחים דף ו"ו ע"ב דרשב"ג דס"ל דס"ד

קידם לפסח ב' שבתות דיליף מהא דמוטה עומד בר"ח ניסן ומוהיר על הפסח. דכתיב וידבר ד' אל משה במדבר סיני בשנה השנית בחודש הראשון ויליף גז"ש מדרבנן דמאז דכתיב וידבר ד' אל משה במדבר סיני באחד לחודש בשליש מה להלן בר"ה אף כאן בר"ח. ומקמי הגמ' וכתיב ברישא דהידם הראשון והדר בחודש השני ופר"מי לאו אשמעתין קא פריך אלא אסדר פרוטות ע"ש וכבר עמדו בו רוב המפרשים לבאר ההמשך איך חלי' הקושי' הזאת אשמעתין דלעיל:

ונראה לבאר דהנה רש"י בחומש רכב אתרי רכתי

שכתבו בפרט' בהעלותך פרשה שבראש הספר ל"כ עד אייר הא למדת שאין מוקדם ומאוחר בחורה ולויה פתח בזו מפני גנותן של ישראל. ע"ש ועכ"ל דס"ל לרש"י דתרווייהו צעינן דאע"ג דאין מ"ומ בתורה מ"ומ לריך טעם למה הקדים הנאוחר וגם אי לאו דאין מ"ומ בתורה משום הכ סברא דמהני גנותן לא היו מוקדים הנאוחר לסנות סדר המקרא. אלא דלפ"ו תקמי קושי' התוס' בקדושין דלמ"ד דפסח עשאו במדבר ע"פ הדיבור הי' מאי גנות איכא דהא מן הדין לא היו לריבין לעשות הפסח. ובלא"ה היו נוכל לומר דלמ"ד דע"פ הדיבור עשאו ס"ל דאין מ"ומ בתורה. אבל לדברי רש"י הנ"ל דתרווייהו לריבין קושי' התוס' הנ"ל בת"ע וכו':

עפ"מ דאית' בג"מ דר"ה דף ב' ואימא ר"ה איירי

ומסיק דכתיב ויהי בחודש הראשון בשנה השנית באחד לחודש הוקם המשכן וכתיב ויהי בחוד' השני בשנה השנית כעלה הענן ויגל המשכן קאי בניסן וקרי ל' שנה השנית קאי באייר וקרי ל' שנה השנית מכלל דר"ח לאו איירי. וכ' התוס' וא"ל דקרא דאייר להקמת המשכן קחסיב דגומרינן שנה השנית לגז"ש כדאמר לעיל גבי שנת מ' ומתוך וניהו ה"מ לאתוי קרא דפ' במדבר סיני ולא היו לריך לגז"ש דמפרט ב' קרא באחד לחודש השני בשנה השנית ללאתם נוארץ ונדרים. וכ' הרפ"י ליישב קושיתם דבאמת מקרא דבמדבר סיני עדיין י"ל ר"ה

אייר ולא הוקם המשכן עד ניסן השלישי ל"מ והוא עדיין שנה השנית דהיינו סוף שנה השנית וקרא בחומש הפקודים הי' תחלת שנה שני' ובאמת לפ"ו לא היו ק"מ קושי' הגמ' דכתיב ברישא לחודש הראשון דאי כ' למימר דקרבו הפסח בסוף שנה השנית ל"מ דהיינו בניסן השלישי אלא דקושי' הגמ' א"פ לפי האמת דניסן ר"ה ל"מ עכ"ל:

ורנה לכאורה קמי' לפ"ו מ"ל להגמ' להוכיח

דאין מ"ומ בתורה דלמא באמת עשו הפסח סוף שנה שני' ור"ה אייר והא דכתיב בשנה השנית כעלה הענן כקושי' התוס' דהיינו להקמת המשכן ואם כתי' התוס' דילפינן שנה השנית בגז"ש הא באמת הך גז"ש לא אייתרא רק כמו דכ' רש"י פס דכל שנה שנה שצפסוק אית לן דגומרינן בגז"ש ודלמא דווקא היכי דלא מוכח סתירה לגז"ש. אבל היכי דמוכח סתירה לגז"ש כגון הכא דמוכח דלהקמת המשכן הוא מדלא פתח בו הכתיב תחלה:

אכן באמת אי אמרינ' כמ"כ התוס' בקדושין

דהא דלא עשו פסח במדבר משום דערלים היו ובשנה הראשונה דעשאו פסח משום דעדיין הי' רוב כימולים מ"ומ. וא"כ ליכא למימר כקושי' הרפ"י דלא עשאו פסח אלא בסוף שנה השנית דהיינו ניסן השלישי ל"מ. דא"כ ק' אמאי לא עשאו כבר בניסן השנית. דאם הי' רוב נמולין בניסן השלישי מכת"כ דהי' יכולין לעשות הפסח בניסן השנית. אע"כ ל"ל דניסן ר"ה ל"מ.

אכן אי אמרינן דע"פ הדיבור עשאו ספיר י"ל

כקושייתנו הנ"ל. דלא עשאו פסח אלא עד ניסן השלישי ע"פ הדיבור. ובאמת ר"ה אייר ל"מ. ולעולם אמרינן יש מ"ומ בתורה:

ורפ"ו מבואר מה שהקשינו לשיטת רש"י בחימם

תקמי למ"ד ע"פ הדיבור הי' מאי גנותן דלדידי' באמת י"ל כדברי הר"פ דס"ל ר"ה אייר ובאמת לא עשו פסח אלא עד ניסן השלישי ככ"ל:

ורפ"ו מבואר ההמשך. לכאורה ק' לרשב"ג

דילף דס"וד ב' שבתות מהא דמשה עומד בר"ח ומוהיר על הפסח. דהא באמת מוכח דס"וד לנ"ד יום כדיליף ת"ק מהא דעמד משה צפ"ד ומוהיר על פ"ש ואף דהגמ' קאמר דרשב"ג ס"ל איירי דאיירי צמילי דפסחא וכו' מ"ל לרשב"ג גופיה לדחוק כזה רק דרשב"ג ס"ל דע"כ לריבין לדחוק כזה דהא חזינן דמשה עומד בניסן ומוהיר על הפסח אלא דבשני שבתות כג' והנה הנ"ל כ' דלמ"ק דרשב"ג ס"ל הא דמשה הוהיר בניסן על פסח מדבר ולא מוקדם

רוח לפרשת נשא הוישולש

מקודם נוסח דע"פ הדיבור הי' לא ידע להזהיר
מקודם ע"פ. ולפ"ז ע"כ רש"ז דיליף מפסח דבר
ע"כ לס"ל דע"פ הדיבור הי' :

ולפ"ז מבואר דבלא"ה לק"מ וכתוב ברישא דחודש
הראשון וכו' די"ל בקושיימינו הס"ל וכו"ס
הרפ"י ודלמא באתת מוכח מוכח זה דר"ה חייב
ובאנת עשו הפסח בניסן הטלשי וחומה הפקודי הי'
תחילת טנה הסני. אבל לנומי דמסיק דרש"ז
יליף ט"ז ב' שבתו מפסח מדבר וע"כ לס"ל דע"פ
הדיבור הי'. ולפ"ז ליכא למימר דיגשו פסח בניסן
הטלשי דא"כ ק' אמאי לא עשו מקדם בניסן הסני'
וא"כ ספיד ק' וכתוב ברישא דחודש הראשון וק"ל:
אלא דאף להדברים נכונים מלך עננס. מ"מ
דוחק לומר דלפי האמת לרבנן דס"ל ע"פ
הדיבור הי' כיוון דר"ה חייב הי' וגם לפ"ז ז"ל
דרס"י בחומה דכתב דנוכח מזה דלין מ"מ בחורה
אליבא דרש"ז נקט וקיי"ל כת"ק דרש"ז :

עבנ"ל בד"א דלכאורה ק' לת"ק דרש"ז דס"ל
ט"ז למ"ד יום ל"ל גז"ט דבמדבר סיני
ודוחק לומר דפליגי בזה דת"ק לית ליה הגז"ט אלא
נראה לת"ק דרש"ז ס"ל דגז"ט דמדבר אחי
לאריו דכמו דקרא בחומה הפקודים נאמר בשעת
הקמת המסכן כמו שפרס"י דנאחר שבא להשרות
שכינתו עליהם נאמא אף קרא לפסח מדבר הי'
בשעת הקמת הנשכן ולא בניסן הטלשי דלא כיונא
בקושי' הר"פ"י. ואמי קרא לאריו זה כדי דלא כיונא
חייב ר"ה וכדי להוכיח מינ' חין מ"מ בחורה.
וא"כ מבואר ממילא ההמשך. דהתוסדר גמ' בעמנו
בא לבאר דלת"ק דרש"ז ל"ל גז"ט דמדבר סיני
ולכך קאמר דבלא"ה ק' וכתוב ברישא דחודש הראשון
ועכ"ל דלין מ"מ בחורה וכו' השת' דכתיב גז"ט
דבמדבר סיני דילפינן כונו דקרא לחומה הפקודי'
בשעת המסכן כך קרא לפסח מדבר בשעת הקמת
המסכן. דאל"ה כיונא כדעת הרפ"י ככל' ובאמת
ר"ה חייב ל"ע כו' וא"כ א"ס רפ"י בחומה כת"ק
דרש"ז וק"ל :

שער אשר לפרשת נשא

הרמב"ם כ' פ"ב מהל' סוטה ה"ח ח"ל כל
חיס שבא ביאה אסורה מיניו אחר
שהגדיל חין המים המאחרים בודקין את אשתו
וכו' ורפ"י בא על ארוסתו בבית חנוי וכו'. וע"ז
כ' הראש"ד בהסגות א"א הא דלא כהלכת' משמעתי'

דריש ארוסה וכו' ופי' ה"כנו סס דהיינו מהא
דפריך תלמודא סס טעונא דכתיב קרא הא בלמ"ה
ה"א ארוסה סתי' והא מבלעדי חישך אמר רש"י
סקדונה מכיבת הבעל לבעול. ונשני כגון שבא על
ארוסתו בבית חנוי. ואי כדברי הרמב"ם חין המים
בודקין אותה כלל' :

וב"ל דלכאורה יש לתרץ קושי' הגמ' הס"ל. ע"פ
ס' התוס' שהביאו לקוין ד"ח ע"ב בסס
הירושלמי בד"ה מהו סיחנה וכו' ע"ס. דבקינא
וגירס והחזירה ונסתרה. א"ל לקנא לה פעם שנית.
כשלא נחל כשגירס. א"כ אפשר לומר דמיירי בבה"ג
שכנסה בדת ובא עליה ושוב גירסה ואח"כ חזר
וארסה. דבכה"ג קדמה מכיבת בעל לבעול דנשואין
הראשון. וה"א דשתי' בשעה שהיא ארוסתו פעם
שנית ולהכי אצטרך דקרא דתחת אישך דאש"ה לא סתי':
אב"ן כ"ל דקושי' הגמ' אליב' דב"ס דס"ל ס"ף
מס' גיטין דף ג' ללא יגרס אדם את אשתו
אח"כ מלא בה עדות דבר. ומפרס בגמ' דיליף דבר
דבר מע"פ שנים עדים יקום דבר דלר"ך עדים
ברורים שזיכתה וא"כ לב"ס לא מלי' הש"ס לשנוי
כמוסכ"ל דאי מיירי שגירסה וין הנשואין א"כ אסור
להחזירה לאחר גרושין לב"ס לכן לר"ך הש"ס לשנוי
אליב' דב"ס כגון שבא עליה ארוס בבית אביה.
ועיין בהרמ"ל דהא דהוכיח הרמב"ם דאפי' בבא
עליה ארוס בבית אביה חשיב אינו מנוקה נשואין.
אע"ג דחופה אינו אלא מדרבנן דיליף זה מדנקט
מתני' חלוהה אינו שותה דג"כ אינו כ"א מדרבנן
והיינו דמתני' דאחי' כב"ה ולר"ד' ספיר י"ל דגם
בעבר עבירה דרבנן חין המים בודקין דהא לר"ד'
ל"ל לתי' הגמ' כגון שבא עליה ארוס בבית אביה
כ"א דמיירי דגירסה וין הנשואין וחזר וארסה ככ"ל
וא"כ מבואר הרמב"ם היטב דתפס כהאי ס' דגם
בעבר עבירה דרבנן חשיב אינו מנוקה נשואין ונשתבי'
דחלוהה אי וכו' שותה דאחי' אליב' דהלכת' כב"ה.
והגמ' דמשני בבא עליה ארוס בבית אביה קמי
אליב' דב"ס וק"ל :

ול"ק נמי על הרמב"ם מסומרת יבם דנוקיי הס"ס
ננוי בבא עליה יבם בבית חנויה סס ל"ט
חירושים הס"ל דסס בוודאי לא מקרי ביאה בעבירה
כלל כיון דאפי' לרב התם קנאה בבאי' לדבריני
האמוראים בפרשה ודו"ק :

לפרשה חנ"ל
קדושין דף כ"ז ע"ב חייב על לא מנין לגלגול
מבועה מ"הת סתקמר ואמרה האשה
אמן

שער המים

לפרשת נשא

גבו דסוטה דכ"ו ונקתה וזרעה זרע שאם הית' עקרה נפקדת דר"ע אל"ר ר' ישמעאל ח"כ יסתתרו כל העקר' וכו' אלא שאם הית' יולדת בלעז יולדת בריוח והנה במ"ס ברכות דף ל"א הגירס' הפוכה דר' ישמעאל אמר אם הית' עקרה נפקדת ור"ע הקשה ח"כ כל העקר' יסתתרו וכו' והוא דבר תמוה דהרי במ"ס ברכות בודאי נשכית מקודם ומדוע במ"ס סוטה ח"כ הפכו הגירס' ונראה לבאר בדרך פשוט על אופן אמיתו:

דהנה הכי אית חס בברכות אם ראה תראה אמרה חנה לפני הקב"ה רבש"ע אם ראה מוטב ואם לאו אלך ואסתחר וא"ל עושה תורחך פלסתר הכיחא למ"ד שאם הית' עקרה נפקדת אלא למ"ד שאם הית' יולדת בלעז וכו' מאי אם ראה תראה דחני' ונקת' וזרע' זרע רי"א אם הית' עקרה נפקדת רע"א וכו' ומפני מאי אם ראה תראה דברה התורה כלב"א וי"ל דאמאי לא סגי קוסי' המקפץ בהא דאמר הכיחא למ"ד שאם הית' עקרה נפקדת וכו' ולמאי הוה נהדר להביא הברייתא ח"כ דר' ישמעאל אוורר אם הית' עקרה נפקדת ונראה דהנה לכאורה י"ל קוסי' עלוונה מהא דאמרינן בברייתו דר"א דר' ישמעאל דרש והפדה לא נפדהה ד"ת כלב"א ור"ע מוקי לה להח"י שפחה וחזי ב"ח וכו' התו' חס ובכל דוכתא דאמר הכיחא למ"ד ד"ת כלב"א היינו הך פלוגת' דרי' ור"ע עב"ל ולפ"ז איך נשנה הגמ' בברכו' אליב' דר"ע דס"ל שאם הית' יולדת בלעז וכו' מוקי אם ראה תראה דד"ת כלב"א דהרי ר"ע לס"ל ד"ת כלב"א:

אבן מבואר דבאמת המקפץ ידע מזה דיש לתרץ דמאן דס"ל שאם הית' יולדת בלעז וכו' דרש אם ראה תראה דד"ת כלב"א ולכך הביא הברייתא דלפ"מ דאית' בברייתא דס"ל לר"ע אם הית' יולדת בלעז וכו' ולדידו' לס"ל ד"ת כלב"א ולכך קסי' ספיר מאי אם ראה תראה:

אבן לפ"ז נריכח להבין דעת התרזין דמסני' אעפ"כ מאי אם ראה תראה ד"ת כלב"א אע"כ דהתרזין משנה באמת דגרסי' בהיפך דר' ישמעאל ס"ל אם יולדת בלעז וכו' ולדידו' ספיר י"ל ד"ת כלב"א וא"כ ח"ש הסוגי' דסוטה דקאי לפי האמת לפי מסקנת המתרג' במ"ס ברכות ע"כ נריכח להפך הגירסא ודו"ק:

הרמב"ם

אמן אמן אלא טטיית' ארוסה ונשואה ה"ד וכו' אלא לאו ע"י גלגול יכ' במ' קול יהודא קוסי' אחת נוסס הגאון אב"ד ומתרג' דמדליף עולא מנהכא לסאר גלגול מצועת דעלמא ס"מ דס"ל דאמירח אמן הוי מצועה ממש דאל"ה לא הוי יכול למילף מנהכא לסאר מצועת דעלמא מנבטא בספחיו ממש וסאני הכא מדכתיב והסביעה הכהן והיא לא אמרה אלא אמן ח"כ ק' דבמצועת דף ל"ט אמרינן כל עבירות מצוורה חס יס זכות תולין ובמצועת סקר אין תולין ובסוטה אמרינן בהדי' חס יס לה זכות תולין ואם אמן היא מצועה גוורה לא יתכן להיות תולה כמו דמצועה דעלמא ע"כ כוונת קוסי' ע"ס:

וב"ל לתרץ קוסי' זו דהנה ביצמות דכ"ח ס"ל לרב יס חופה לפסולת וקאמר ותנא תוכא אמן אלא טטיית' ארוסה ונשואה הוי ארוסה ה"ד וכו' אלא לאו דקני לה כשהיא ארוסה ונסתחר וכנסה לחופה ולא נבעלה וס"מ יס חופה לפסולת וכו' התוס' למאי דדייקין וניני' יס חופה לפסולת ולא מוקמינן לי ע"י גלגול כדעולא בקדושין ח"כ ק' ג"ס מכ"ל וכה"ג הקשו בקדושין חס ודחקו לתרץ:

ור"ג דלק"מ עפ"מ דהר"ם בחדושי' לקדושין כתב דר"מי ב"ח לא אלטרין קרא יחירה דאמן אמן ללמוד ג"ס דב"א"ה נלמד מדס"ל לר"מי ב"ח ד' סומרים נריכין כפירה במקלת והי"דאה במקלת וח"כ למאי אלטרין קרא למצועת סומרים דהיינו בג' פרות דמצועה דמ"במ מייך גס צב' פרות אע"כ מסוס דמצועת סומרים טהיה מצועת סומ' ואין לה יקוס כלל אלא ע"י גלגול כלל דמ"במ ואסנועינן קרא דאפי' ע"י טענת סווא מגלגלין וח"כ מהכא ילף לכהתם אסורא ומנוונא ע"ס באריכו' ולפ"ז ממילא מתורץ קוסי' התוס' דנ"ד יס חופה לפסולת ס"ל בהא ברמי ב"ח ויליף גלגול ונהתם ובהיות כן מתורץ כמי קוסי' הקול יהודא הכ"ל:

דרי"ר באמת דעולא דיליף ג"ס מכוטה והיינו ע"כ להאי תנא דס"ל אין חופה לפסולת ס"ל באמת כר"ס דאית' לי' במתני' דסוטה דאין זכות תולה במים המאחרים כמו בכל מצועת סקר והך תנא דס"ל זכות תולה באמת ס"ל כהך דס"ל יס חופה לפסולת ולא ילפינן ג"ס נוסיה אלא מדרמי ב"ח ככ"ל ודו"ק וי"ס דמי ב"ח חס ביצמו' יס חופה לפסולת באנו למחלוקת ר"מ ור"א ור"ם וכו' דר"ס דס"ל אין חופה לפסולת והיינו דלמיטתו איזיל דס"ל אין חופה לפסולת ומוקי קרא דאמן אמן לג"ס ולכך ס"ל בהדי' במתני' דסוטה דאין זכות תולה וק"ל:

לפרשה הנ"ל

הרמב"ם

כ' פ"ב מהל סוטה ה"ז ו"ל
 מעוברת או וניקה מוכח לה ומסקה
 אות' כנו מהיא וכ' הרמ"ל ו"ל זרייתא בטוטה דף כ"ו
 מעוברת וניקה עלונו או סוטה או לא ניטלת כתובה
 ופרט"י ולא אמרינן לא ליקטלא לולד ו"סכרבינו
 נטקה אותה כמו שהיא דס"ל דדושא זברייתא
 דאין מומתינן עד שתלד והתוס' סס הקשו על
 רס"י דאמאי אית לן למקטלא נמתין עד שתלד
 דדוקא באשה שיוצאה ליהרג טעמא דרבי קרא
 ומחו גס פניהם ע"ס ונראה להביא רא"י לרס"י
 והרמב"ם דאין מומתינן עד שתלד :

דהנה

כבר הזכרנו לעיל הגמ' דסוטה דהקשה
 ר"י לר"ע דא"כ כל העקרות יסתחרו
 ומקשה התוס' תימא א"כ תקשי ר' יסמעאל לכפטי'
 א"כ כל היולדת זכער יסתחרו וכל קוסי' תוס' :
דהנה אית' בטוטה דף ו"ו ע"ז זברייתא וטהורה
 ולא שתלתה לה זכות פר"סי דדרסינן
 מיחורא דו"ו דאס תלתה לה זכות לא קרינן בה
 וקתה וזרעה זרע וכ' הת"ד ולא שתלתה לה
 זכות עכאן תשמע דבעלה מותרו בה לאלתר ולא
 אמרינן ימתין לה ג' סנים אולי זכות תולה לה דאס
 הי' אסור בה לא ענינו למקרי בה וזרעה זרע
 עכ"ד ולכאורה הוכחת התוס' א"ס למ"ד שאס הית'
 עקרה נפקת ווא"כ מוכח מפיר דאי אסור בה
 ל"ל וטהורה למעט בתלתה לה זכות דלא מוקיים
 בה וזרעה זרע דנפקת דכיון דאסור בה היכי
 משכחת לה דנפקת אכן אי אמרינן שאס הית'
 יולדת זכער יולדת זריוח לעולם אימא לך דאסורה
 עד ג' סנים ואעפ"כ אנטרדך וטהורה למעט שתלתה
 לה זכות זכה"ג שהית' כבר מעוברת קודם שסתה
 שאינה מקוי' בה אס הית' יולדת זכער יולדת זריוח
 ולהכי אתי וטהורה למעטוי וזה פשוט :

דהנה

לכאורה יש להוכיח בפשיטו' ג"כ דמותר
 בה מיד מדמקשה ר"י לר"ע א"כ כל
 העקרות יסתחרו דלכאורה ק' מהיכי תיתי תעשה
 טעות כזה להסתחר ולטחו ותהי' אסורה ג' ע"אע"כ
 דת"ל דמותרת מיד אכן הוא גופא קשי' מנ"ל
 לר"י להקשות דלמא זאמת אסורה מיד ולק"מ א"כ
 כל העקרות יסתחרו אכן נזואר דר"י הקשה
 מפיר דהרי לר"ע דס"ל אס הית' עקרה נפקת
 ולדידי' זאמת מוכח דמותרת מיד מקרא דטהורה
 דאתי למעט שתלתה לה זכות ככ"ל ולפ"ו ומילא

מזואר קוסי' תוס' זכער טעם ללא תקשי ר"י לכפטי'
 לדידי' ל"ק א"כ כל היולדת זכער כו' נחמת
 דאסורה עד ג' ע"א דהא לדידי' לא מוכח ניידי ונקרא
 דוטהורה דמותר ניידי מדאנטרדך קרא זכה"ג שהית'
 מעוברת מקודם ככ"ל וא"כ לק"מ כל היולדת זכער
 יסתחרו דמדוע תעשה טעות כזה להיות אסורה
 לבעלה ג' סנים אכן התינה אי אין מומתינן לה
 עד שתלד אבל אי ימא דממתין לה להסקותה
 עד שתלד הד' קוסי' תוס' לדוכתי' דתקשי ר"י לכפטי'
 וליכא למימר כתרוביכו הנ"ל דלר"י זאמת אסורה ע"ד
 ג"ס ואנטרדך וטהורה למעט שתלתה לה זכות זכה"ג
 שהית' ומעוברת מקודם וא"כ שתה דהרי אין
 משקין אותה עד שתלד אע"כ כשיטת הרמב"ם
 ורס"י דאין מומתינן לה עד שתלד וק"ל :

שער

הקטן

לפרשת נשא

ברש"י בחומם איס איס כי תשטה אסתו מה כתיב
 למעלה מן הענין ואיס את קדסיו לו יהיו
 אס אתה מעכב מתנה לכהן חייך שתלטרך להביא
 סוטתו לכהן וי"ל לטון סזלטרך כו' דהל"ל
 חייך שתצא סוטתו לכה' דלפון חייך שתלטרך כו'
 סובל דלולי זאת פהי' מעכב מחכ' הי' לו תקנה
 אחרת לבוטחו :

ונראה עפ"מ דאחז"ל סימן לעבירה הדרוקן
 וא"כ אס האשה יש לה חולי הדרוקן
 א"ז להסקותה אכן זאמת זה לית' כי אמרו ג"כ
 סימן להדרוקן רעב ועדיין יש לומר דתלינן ברעב
 ואין זה סימן לעבירה וזוהי יש לפרש כוונת הכתוב
 אכלה ומחתה פיה ואמרה לא פעלתי און דקאי
 אזונה אף מ"ל סינ' הדרוק' וזאמת אכלה ואין
 לחלות ברעב מ"מ מחתה פיה כאילו לא אכלה ואמרה
 לא פעלתי און דסימן הדרוקן מחמת רעב והנה
 רס"י פי' ואיס את קדסיו לו יהי' מי שמעכב הנועשרות
 לכ"ה לו יהי' הנועשרות כי הסדה לא יעשה כ"א
 א' מעשרה וממילא מי שמעכב מחכ' לכה' אחת
 לאחת כשמעטו נכסיו וזה כוונת רס"י אס אתה
 נעכב מחמת לכה' וממילא סוף שיתמעטו נכסיו
 ויהי' לו סימן עניות וממילא יהי' לו קללת רעב
 וא"כ חייך שתלטרך להביא סוטתו לכה' אע"ג
 פיהי' לה סימן הדרוקן יתלה ברעב ממש"כ אי
 לא הי' מעכב מחכ' לכהן ולא הי' לו סינ' עניות לא
 הי' באפשרי לחלות הדרוקן ברעב ולא הי' לו מן הליך
 להביא סוטתו לכהן כי סימן לעבירה הדרוקן ככ"ל :
 ועפ"ז

דנביאים ולכאורה תמוה מדוע לא סגי להו בילפותא דר' יוחנן שהוא מקרא מפורסם בתורה . ולפ"ד הכ"ל ניחא להנך אמוראי צעי לניילף גם לר"ע דע"כ ס"ל כדברי האר"י ז"ל וא"כ ליבא דקרא דונתתם לאהרן הכהן קאי אלעתיד אחת"הנ דהרי אז לא יהי אהרן כהן אלא לוי אבל ר' יוחנן קאי לסיטת ראב"ע דלדידי' ספיר י"ל דקרא דונתתם וכו' קאי אלעתיד אחת"הנ :

אכן לכאורה יש סתירה לדברי להא דהאר"י ז"ל מהא דכתיב זהית' לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם וקיי"ל דלכן היינו מצוה שכתב שלא יבוטל הצטחה זו לעולם וא"כ איך אפשר לוונר שינטל מהם לעתיד כדברי האר"י ז"ל . אלא דעדיין י"ל דאינו ראי' מזה למ"ד בזבחים דלא נתכהן פנחס עד ששם שלום בין השבטים וראיתי בס' שבעה שלמה דיליף זה מדכתיב הכני כותן לו וגו' והית' לו וגו' ופרש"י בחומש בני ספורס שלומיו למי שעשה לו טובה ע"ש וא"כ ניחא כוונות הכתוב דה"ק לכן אמור היינו מצוה הכני כותן לו את בריתי שלום שיהי' לו מדת שלום שלא יבוטל לעולם ואז עיי"ז מניילא והית' לו ולזרעו ברית כהונת עולם שע"י שלום שיעשה בין השבטים יזכה לכהונה אבל על הכהונה עצמה לא הי' מצוה שלא יבוטל לעולם . וא"כ עדיין י"ל דר"ע דע"כ אית לי' כדברי האר"י ז"ל ס"ל כמ"ד לא נתכהן פנחס עד ששם שלום בין השבטים ומפרש כפי פרושיו הכ"ל :

ורגבה בס' אור יקרות כ' דבר נחמד לתרץ הא דקסי' למ"ד שאף אהרן נטרע מדוע לא נכתוב בחורה כ"א הסגר' מריס לחוד וזבחהו ל"ג ההסגר אלא דרך רמז בעלמא שאף הוא נטרע זהא דכתיב ויחר אף ד' צם . ותי' עפ"ג דהמהרש"א נקטה בח"א אהא דאמרינן בזבחי' מי ראה נגע מריס וכו' הא למ"ד שלטי בראשון כשר א"כ הי' פנחס כשר לראי' נגע מריס . דלפ"י י"ל דלהכי לא בתיב הסגרו של אהרן דלא הי' צריך הסגר כלל דלא הי' לו שום כהן לראות נגעו שגם פנחס נכדו הי' פסול לו . והתוס' בזבחי' כ' שם דבליכא כהן כשר לטהר' לא נתיא"ג כ"כ דכתיב לטהרו אז לטמאו ול"ג הסגר ולכך לא הזכיר הסגר אהרן אבל מריס שפנחס הי' רואה נגעה הית' צריכה הסגר . אכן אי"א דלא נתכהן פנחס עד ששם שלום בין השבטים נסתר תי' זה דהרי פנחס לא הי' כהן עדיין בשעת נגע מריס . ולפ"ז מוזאר דברי השליאה :

ועפ"י י"ל פי' הפסוק לא יהי' צד עקר ועקרה והסיר ד' ממך כל חולי ואיתא במ"ר כל חולי זה חולי הדרוקן ותמוה מכל' למדרש כזה וגם המטף הכתוב אינו מוזאר' אכן נראה דהנה אמרו גמלי תקנת' לחולי הדרוקן ליטתי כוס של עיקרין וידוע דמאן דשתי כוס של עיקרין מייד נעקר . ולכך הקדים הכתוב לזכרה ולא יהי' צד עקר ועקרה ומכת זה הזכרה והסיר ד' ממך כל חולי הדרוקן . כי י"ל תקנה ע"י דיטחה כוס של עיקרין ואי דמיד נעקר הא כבר י"ל זכרה דלא יהי' צד עקר ועקרה ודו"ק :

ובזה יוזאר הא דקאמר בגמ' ונקחה וזרעה זרע אס הית' עקרה נפקדת דלמא יהי' לה סכר כזה . רק הקצ"ה רוצה להראות שהיא נקי' מעבירה והיינו מדליין לה סימן הדרוקן . רק אולי שחתה כוס של עקרין ולכך אס הית' עקרה נפקדת ומוכח דלא שחה כוס של עקרין דהא מייד נעקר ומניילא ידעינן דהא נקי' מעבירה מדליין לה סימן הדרוקן וק"ל :

אשר

שער

לפרשת בהעלותך

שבת ר"פ הזורק ויחר אף ד' צם מלמד שאף אהרן נטרע דברי ר"ע אל' ריב"ז עקיבא אתה עניד ליטול את הדין אס כדברין החורה נוכסה ואתה וכו' ואס לאו אתה מוניא לעז וכו' וי"ל דהלסון שדייק ריב"ז עקיבא אתה עתיד וכו' דמשמע אס הי' תנא אמר לא הוי ק' כללו וכו' לבבאר . ובתחילה נבאר מלמד פליאה הרולה לידע תח"המ מה"תיראה והנה מריס מזורעת כסלג :

עפ"י דגרסינן ציבמות דף פ"ו ת"ר תרומה לכהן מעשר ראשון ללוי דר"ע ריב"ז עומר אף לכהן מ"ט דר"ע דכתיב ואל הלויס תדבר וגו' . ואידך כריב"ז בד' מוקמת נקראו כהניס לויס וזה א' מהן והכהניס הלויס וגו' . ולכאורה צריכין להבין על ר"ע ראיית ראב"ע והכהניס הלויס . וכראה דאפשר ר"ע ס"ל כדאיתא בס' תפאר"הק צסס האר"י ז"ל שלעתיד יהי' הכהניס הלויס . והלויס יהי' כהניס . וה"פ הכתוב והכהניס שיהי' לעמיד הס הלויס עכשיו . והנה לפ"ד האר"י ז"ל ניחא הא דא"ר יוחנן בס' חלק מנין לתח"המ מה"ח שכלאמר ונתתם תרומת ד' לאהרן הכהן וכו' אהרן לעולם קיים אלא אחתה"ת ויחר אמוראי ילפי מכנה קראי Chut Hamschulosch.

חוט לפרשת בהעלותך המושלש

הרצוה לידע תח"הו מ"הת דייקא ולא מן הכביאים וע"כ מקרא דונתחם לאהרן הכהן ולדברי האר"י ז"ל ע"כ נסתד ראי' זו וז"ל דים הוכחה דלא כהאר"י שהרי בבית כהונה כאמר לכן אמור שהוא שבועה ונסבע שלא יבטל הבטחה זו לעולם. אכן ח"ל דלא נחכהו פנחס עד שס' שלום בין השבטים ח"כ ליבא הוכחה ד"ל הסבועה קאי רק אברית שלום ולכן נסיים יראה והנה נרים מזורעת כסלג ולמה ל"כ ההסגר באהרן וע"כ כתי' האור יגרות הכל דבאהרן לא הי' לו כהן כמר לראות נגעו משח"כ נרים פנחס ראה נגעה ומה מוכח דכבר נתכהו פנחס ביעי נרים וע"כ לכן אמור דהיינו שבועה קאי על הכהונה ונסתד דברי האר"י ז"ל. וספיר מוכח תח"הו מקרא דונתחם לאהרן הכהן וק"ל:

רלפ"ז מניינא מבוחר מה שדייק ריב"ז עקיבא אתה עתיד ליתן את הדין. דאי תגא אחר אמר לההוא מניינא. לא הוי קסי' התורה נבכסה ואתה מגלה ד"ל מה"ט אינו מפורסם ההסגר של אהרן כמו במדים ונטעם האור יקרו' הנ"ל כי אהרן לא הי' לו כהן לראות את הנגע. אבל לא נטעם שהתורה רואה לכסות. אבל לדידך עקיבא דע"כ סבר כטעם האר"י הנ"ל מקרא דהכהנים ילחי' ככ"ל וע"כ ס"ל דהא דאמר לכן אמור דהיינו שבועה דקאי על נדת שלום שזיה יזכה לכהונה וע"כ דס"ל דלא נחכהו פנחס עד שס' שלום וא"כ בהסגר נרים עדיין לא נחכהו פנחס ועכ"ל הא דלא הזכיר הכתוב באהרן ההסגר נמוס דחם הקב"ה על כז"ו לכסותו ח"כ ספיר אתה דייקא עתיד ליתן את הדין. התורה נבכסה ואתה מגלה וק"ל:

לפרשה הנ"ל

ובדרך פשוט י"ל וממר הנ"ל הא דדייק ריב"ז עקיבא אתה עתיד ליתן את הדין. היינו עפ"מ שהקדמנו לעיל דבאמת לכאורה לק"מ התורה נבכסה ד"ל הא דלא גילה קרא באהרן בהדי' לא נמוס דהתורה רואה לכסות אלא מטעם דלא הי' צריך הסגר דבנרים הי' פנחס רואה את נגעה וסח"כ באהרן אלא דר"ע למיפת' מוכח ע"כ דס"ל דלא נחכהו פנחס עד שס' שלום בין השבטי' וק"כ בהסגר נרים עדיין לא נחכהו פנחס:

והוא עפ"מ דבקרובן אהרן הקשה לר"ע דס"ל לה יטמא מלה למה אמר משה למיטאל ואלגטן טאו את אחיכם מתוך הקודם. הרי החיוב

הי' חל על אחיהם אלעזר ואיתמר. אף שהי' כהנים ואיתנא דודאי על אלעזר לק"מ מנחי דקיי"ל בסני כסרפה הפרה ונחמר בקרא דפ' חקת ונחתם אותה אל אלעזר הכהן ופיר"י ממוס דפרה מנחה בסגן. והחזקתי פי' הטעם ממוס שהמתעסקים בפרה נטמאו השורף והמאסף לכן לא רלה הקב"ה שיטמא הכה"ג. ולכך מנחה בסגן. וא"כ לכך לא הי' באפסרי לאלעזר לטמא נמוס דא"כ לא הי' יכול להחמסק בפרה וממילא גם על איתיר לק"מ מנחי ספי' החזקתי אהא דכתיב ואסף איס טהור עמוס דסד"א דהשורף סכבר כטמא יהי' גם הוא הנמאסף כדי שלא יטמא עוד כהן אחר לר"ך כהן אחר ואסף איס טהור של אסיפת אפר לר"ך כהן אחר מהוא טהור ולא כהן השורף סכבר כטמא הו"ל מזה דבאסיפת הפרה הי' לריבין ב' כהנים טהורים מלבד אהרן שהוא כה"ג. דלא רלה הסס שיטמא כמ"כ החזקתי הנ"ל. וא"כ אי טמאו. אלעזר ואיתמר לאחיהם בסנייני למלואים בא' בניסן לא הי' מוס כהן לסריפת הפרה ביום שלאחריו אכן אי ינוא דכבר נחכהו פנחס הקוסי' בנו"ע דלר"ע דס"ל לה יטמא מלה דה"ל לאחור עכ"פ להחמסק עם אחיו כ"ו. ונ"מ נחארו ב' כהנים טהורים להחמסק בפרה דהיינו אלעזר ופנחס אע"כ דס"ל לר"ע דלא נחכהו פנחס עד שס' שלום בין השבטים ולכך דייק ספיר עקיבא אתה עתיד ליתן את הדין דלפיט"ך דס"ל דלא נחכהו פנחס וכו' וליבא למימר דפנחס ראה נגע נרים וא"כ קסי' התורה נבכסה ואתה מגלה ודו"ק:

שער המים

לפרשת בהעלותך

גמ' דנחמס דף ק"ב מי ראה נגע נרים משה זר הי' אהרן קיוב הי' אלא הקב"ה ח"ק כבוד לנרים. וחיוהו המהרש"א והב"ה דל"ל משה זר הי' הל"ל משה ואהרן קרובים הי'. ומה ספי' הב"ה דנקי' האמת דמשה זר הי' תמוה הוא דהרי מנינו פלוגתא בזה דפליגי תנאי אי משה זר הי' או כהן הי'. וא"כ לאזה צורך קאמר מניינא דתנאי בפלוגתא. טפי ה"ל למימר משה ואהרן קרובים הם. ונראה לבאר בדרך זה דבלת"ה ע"כ האי תנא ס"ל דמשה לאו כהן הי' ולכך א"ס דברי הב"ה דנקט האמת:

עפ"מ דהנה כבר כ' אח"מ הגאון ז"ל במאי סכ' בס' אור יקות לתרן דלמד' טאף אהרן כנטרע למה לא הזכיר הכתוב הסגירו של אהרן

מסגירה ומדוע האריך לומר שהקצ"ה חלק לה כבוד לנורים לנכ"מ זהה גם תיבת לנורים ספה יתר הוא כיון דבה קיימינן. ונראה לבאר כ"ו:

רלכאורה

ילד הא דהקשה נוי ראה נגע נורים דלינא הא דלין קרוב רואה את הנגע היכא דאפטר זכהן אחר מנש"כ היכא דלא אפטר מותר גם קרוב לראות הנגע. וביותר לנ"שכ הר"ם הטעם משום חסד וודאי היכי דלא אפטר שאני. אכן אפטר ליישב ולומר דהרי האי חנא. ע"כ ס"ל דאהרן לא נטרע דל"כ לנאי אחר אהרן קרוב הי'. הלא זל"ה לא הי' יכול לראות ומשום דנלטע ג"כ. אע"כ ס"ל כיון דלא הזכירו הכתוב צודאי לא נטרע. וא"כ אפטר דקשי' ל' נודע באמת לא נטרע וכי משא פנים יש בדבר וע"כ ז"ל דלהכי לא נטרע משום שלא הי' לו טוס כהן נוי פיראה הנגע. דמשה זר וקרוב הי'. וע"כ מוכח דל"א היכי דלא אפטר שאני. וא"כ ספיר פריך נוי ראה נגע נורים ופשוט הוא:

אכן

עדיין י"ל אי משום הא לא ארי' דעדיין י"ל היכי דלא דאפטר שאני והא דלא נטרע גם אהרן עפ"מ דרשית זכ' חולאת חיים. לפרש קרא ותדבר נורים ואהרן זמשה הלא גם בנו דיבר ד'. עפ"מ דאיתא צמדמם זמשה ספי' משה וליפורה מיד גירסה זמט וז"ש הלא גם בנו דיבר ד' ואהרן לא גירס אשתו מפני הדיבור. ולפי דבריו י"ל דבאמת אהרן לא דיבר בזמשה באותן ל"הר ח"ו אלא שאהרן רצה להסיר ממנו עקשות פה. מירא פן ירכנו ישראל אחריו דנראה כשתי תורות דאי דינא הכי לגרם אשתו מפני הדיבור מדוע אהרן לא גירס אשתו. וממילא כיון שזכרנו דיבר וכוונתו הי' לש"ס ולכך לא הי' צו שמץ עון כ"כ להזטרע. משא"כ זמרים שהיא הית' ראוי' לענש מדברה בזמשה על לא דבר:

אכן

לפ"ו מי יתן וכדע באמת דעת קדוש ישראל מרע"ה. איך לא חש לזה שיהי' נראה כשתי תורות ועכ"פ הי' לו להורות שגם אהרן יגרם אשתו. אכן נראה לבאר גם זה. והוא דיל"ד אף דבאמת הסכים הקצ"ה עם משה ספיר מאשתו. מ"מ איך עשה מנעשה לגרסה חולי לא יסכים העם עמו וענ"ל דחשב הלא הוא מעוות יוכל לתקן אם לא יהי' הסכמת העם או ח"ו יהי' סילוק שכינה מאתו יוכל לחזור וישאנה כמו שמעלינו זלוי סגירסה והחזירה. וכ"ז במשה שזר הי'. משא"כ באהרן שכהן הי'. לא הי' דעתו ומסכים לעשות כן כי אם יהי' ח"ו

אהרן ואם דבאמת אהרן לא נסגר אלא פינה מנרעו נוי ק' באמת טעונא נאי הקיל הקצ"ה באהרן כ"כ. ותי' עפ"מ מהקשה מהרש"א אהא דפריך דברייתא נוי ראה נגע נורים דלמא פנחס ראה למ"ד שלישי זראשון כטר ולפ"ו י"ל דבאמת האי חנא דס"ל גם אהרן נטרע ס"ל דפנחס ראה נגע נורים. ודלא כחנא דברייתא דקצ"ה הסגירה וא"כ ספיר י"ל דלהכי לא הי' לאהרן טוס הסגר דלא הי' לו נוי לראות נגעו כיון דפנחס הי' זן בנו עכ"ד מונס לפ"ו ז"ב על חנא דברייתא דזבחי' הכ"ל דוניה לו לכנס צפירלה דחוקה דקצ"ה הסגירה ול"א דפנחס ראה נגייה ואף דאפטר לומר דס"ל דלא נתכהן פנחס עד שסס שלום וכו' הא גופא קשי' מכל"ה הא. דתדע מוכח קושי' דכבר נתכהן:

ונראה

עפ"מ דאיתא בזבחים דף ק"א פלוגתא דחנאי בקרא דרש דרש משה והנה שורף דר' נחמני' ס"ל מפני אניות נטרפה. ר"י ור"ם אורו מפני טומאה נטרפו שא"מ מפני אניות. הי' שלשת נטרפין. ד"א והלא פנחס הי' עונהן והוא לא הי' אוכז ומצי למיכל. וקאמר ספיר קאמרי לר"כ והלא פנחס הי' עונהן. ומפני ר"כ ס"ל לא נתכהן פנחס וכו' ולפ"ו אפטר לומר דחנא דברייתא דזבחי' פריך נוי ראה נגע נורים ס"ל כר"ז דמפני אניות נטרפה ועז"ק דהרי פנחס הי' עונהן. אע"כ מוכח דלא נתכהן פנחס וממילא ליכא למימר דפנחס הסגירה נורים. והנה סס בזבחים פריך ג"כ לנ"ד מפני אניות נטרפה והלא משה הי' עונהן ולאו אוכז הי' ומפני דמשה זר הי':

ולפ"ו

מובאר היטב דהך חנא. דברייתא פריך נוי ראה נגע נורים ול"ק דפנחס ראה משום דס"ל דב"כ לא נתכהן פנחס עדיין. משום דס"ל מפני אניות נטרפה. וק' הלא פנחס הי' עונהן אע"כ דלא נתכהן פנחס. וממילא ע"כ ס"ל דגם משה לאו כהן הי'. ולכך רמז זה בקושייתו דמשה זר הי' והיינו דס"ל מפני אניות נטרפה וע"כ משה זר הי' וממילא דגם פנחס לא נתכהן עדיין וא"כ נוי ראה נגע נורים וק"ל:

לפרשה הנ"ל

ובאופן אחר יבאר קישי' מהרש"א הכ"ל הא דאמר משה זר הי' ול"א משה קרוב הי'. וגם י"ל דזל"ה דברייתא הכ"ל. דקאמר אלא כבוד גדול לחלק לה הקצ"ה בזאתו טעה אחר הקצ"ה אפי כהן ואפי מסגירה דהל"ל בקרה אחר הקצ"ה ואפי

ואתמר לא הי' אפשר ביד אהרן לצד להקריב כל הפסחים ע"ם אכן למ"ד בזבחים דף ק"א דמטה כהן הי' וה"כ הי' באפשרי למטה ואהרן להקריב פסחיהן. וה"כ לית' לחי' אחת' הגאון הכ"ל על קושי' הק"א הכ"ל ולכל הפחות הי' באפשרי לאחד מהן אלעזר או אתמר לטוואות לאחיהם וכפארים שלשה כהנים להתעסק בפסחים. ולית לן תי' על קושי' הק"א כ"א כתי' הנס"ר הנ"ל דאין להם דין קורבה משום דגר סתמגייר כקטן סנוולד דמי:

ולפ"ן עובאר הא דקאמר נני ראה נגע מרים דבפסיעות לא נזיל לניימר משה ואהרן קרובים הי'. תקמי דהא מוכח דאין להם דין קורבה מכלל טוואו אלעזר ואתמר לאחיהם ולכך הקדים משה זר הי' ולכך לא טוואו אלעזר ואתמר לאחיהם מלא להם כהנים להקריב כל הפסחים ככ"ל ולעולם דלא חמרינן כס' הנס"ר דהוי כגרים נוסעה שקבלו התורה ולכך הקסה אח"כ ספיר אהרן קרוב הי' וק"ל:

שער אישר לפרשת שח

במוס' שבת דף ל"ז ח"ר מקומם זה ללפחד דברי ר"ע ח"ל ריב"ב עקיבא אתה עתיד ליתן את הדין אם כדברי' החורה מכסה ואתה נוגלה ואלו לאו אתה נוטיל לעז וכו' ויל"ד מתי סנדייק עקיבא אתה עתיד וכו' דנוטמע דלי הוי תנא אחר לא הוי ק"מ:

ובתחילה נחך מדרש תוונה היבא צם' אונרי צינה וז"ל. מקושם נני הי' ח"ל ונה עשה ח"ל סאני אומר חולם הי' עכ"ל וכראה לבאר: **עפ"מ** סהרא"ם מקשה לפיסת רש"י ציבמות דס"ל דאנטרד קרא דלא תבערו לחילוק ונלאכו' דסד"א סאינו חייב כ"א בצעפה כל הל"ט מלאכות. דהא ים הוכחה סחייב על אחת מהן מניקושם שלא עבר אלף על אחת וכענ"ס. ובת"י צם' קול יהודא ונהא דאיתא בסבת דף ע'. דרלה הגנ' למילף בתחילה חילוק מלאכות נקרא דבחרים ובקציר תשבות ועדיין אפי' אומר על ח"וק חייב סתי' ועל כולן אינו חייב אלא אחת ת"ל לא תבערו ע"ס ופירס"י הסת' לבתר דכתיב לא תבערו וקמינן קרא דב"ח"וק לדרשא אחריבא. ולפ"א ח"ל צ"ל בידלי' לא ה"נו למילף מניקושם סהרי איתא סס בסבת דל"ו בצמחיתא חכי מניקושם תולם הוי וחולם תולדה דקלידה וקלידה וודאי נסייב מדכתיב בח"וק ב"ל עכ"ד:

ולבאורה

ה"ו קילוק סכינה או לא יסכים הסס יהי' נועות אשר לא יוכל לחקן. כי לא יהי' באפשרי להחזיר גרוסתו סאקורה לכהן (ואפשר שבאמת פי' מאסתו בלא גט אלא במטה כאמר ספירס מאסתו ע"י גט):

דהנה לפ"ו הקו"ל אחאי לא נטרע אהרן כי גם הוא דיבר בנשה שלא כדתי' ועכ"ל דבטביל הכי לא נטרע שלא הי' לו מי סיראה נגעו וא"כ מוכח דאף בצעת הדחק היכי דלא אפשר פסול זר וקרוב לראות הנגע. ולכך מקשה ספיר מי ראה נגע מרים. רק כ"ז אי' משה זר הי' אבל אי' אמרינן דמטה כהן הי'. לק"מ מי ראה נגע דיל' היכי דלא אפשר נותר בקרובים והא דלא נטרע אהרן דהא יכול משה לראות נגעו דיל' דאי משה כהן הי' ים לו החכללות לאהרן דלא הי' מכיון לל"ה רק בצמטו דיבר דלא יהי' נראה כמתי תורות:

וא"כ עובאר היטב סכדי להקפות מי ראה נגע מרים הולך להקדים דמטה זר הי' צוה יסוד מוסד לקושייתו ככ"ל. דלפ"ו נובח מכלל נטרע אהרן נעוים שלא הי' מי סיראה הנגע ולכך הקשה ספיר מי ראה נגע מרים. ולזה נוסכי ספיר ומדויק בלטינו באמרו אלא כבוד גדול חלק הקב"ה למרים באותו מעה למרים דייקא. סרגה הקב"ה לחלוק לה כבוד באותו מעה אמר הקב"ה אפי' כהן וכו'. אבל לאהרן אין חקר לתבוכתו שלא רצה הקב"ה לתלוק לו כבוד ולכך באמת אהרן לא נטרע נעוים שלא הי' לו מי לראות הנגע וק"ל:

שער הקטן לפרשת בהעלותך

איתא בגנ' דזבחים נני ראה נגע מרים נוסה זר הי' אהרן קרוב הי'. וכבר עמדו צוה כל הנופרים דאחאי לא אומר גם צושה קרוב הי':

ול"ג ע"פ פסוטי. עפ"מ דהקשה הק"א אחאי אומר נשה למ"א סאו לת' אחיכם ולא להלעזר ואתמר. דהא כהן נותר לטווא לקרובים. ותי' צם' נס"ר. דאיתא בצמדם בצעפה סהי' ישראל על הר סיני. הי' כגרים וגר סנתגייר כקטן סנוולד דמי ולית להו קורבה והוי כזרים ולכך הי' אקורין לטווא. מלא דלפ"א ק' אף אומר אהרן קרוב הי'. הא ל"ס קורבה. דגר סתמגייר כקטן סנוולד דמי אכן באמת ים תי' אחר על קושי' הק"א הנ"ל: כתי' סכ אחמ"ג הגאון זל"ל צפ' אחרי דאי אמרינן דסמיני לנלוואים הי' בח' צינסן ואל ז' שלהן בע"פ ואי טוואו אלעזר

ס"ל לר"ע דלא הי' בטנה הראשונה ולפ"ד הנ"ל
 מבוחר דע"כ ר"ע לשיטתו ס"ל הבי דמקוטס בטנה
 הראשונה הי' :

והנה הא דאמר ריב"ז לר"ע ואם לאו אמה
 מוזיא לעז על אחוה לדיק. דלכאורה י"ל
 אדרבה טבה הוא לו. למ"שכ התוס' בב"ב דף קי"ט
 דמקוטס למ"ס כתבוין לפי שאמרו ישראל כיון סגגזר
 עליהן ממעשה מרגלים שיטהו במדבר מ' טבה ולא
 יכנסו לא"י מיד. ג"כ אינן חייבי' במטות מיד. ולכך
 עמד מקוטס וחילל טבת כדי שיהרג ויראו אחרים
 ע"ס. וא"כ לפ"ז ליכא לעז אלא טבה :

אלא דלפ"ז מבוחר היטב מ"ס ריב"ז עקיבא אמה
 עתיד ליתן אה הדין וכו' עקיבא אמה דייקא
 דלשיטתך דע"כ ס"ל דמקוטס הי' בטנה הראשונה
 כ"כ לחודם הפני קודם מ"ת. ואז עדיין לא הי'
 כלל חטא מרגלים ולא קבלו התורה עדיין וליכא
 למימר מקוטס ט"ס וא"כ בממ"כ אמה עתיד ליתן
 את הדין אם כדצריך ואם לאו אמה מוזיא לעז וכו'
 ודו"ק :

לפרשה הנ"ל

גמ' דב"ב דף קי"ט יודע הי' משה שמקוטס צמיתה
 שנאמר מחלליה מות יומת אבל לא הי' יודע
 באיזה מיטה. וכ' התוס' וא"ת הו"ל לדונו בטתם
 מיטה המורה צתירה שהוא חנק וי"ל דשנא יס
 לדונו בסקילה דהמחלל טבת חמור כע"ז דבסקילה
 וי"ל דאחי' כרבנן ולא כר"י דס"ל עד שיודיעהו
 באיזה מיטה הוא נהרג. וי"ל דהוראת טעה הית'
 עכ"ל וי"ל דאחי' חלי' הך וי"ל דאחי' כרבנן למ"ס
 מקודם לזה. גם מה לריך התוס' לפרם דבר זה
 מה שהוא כבר גמ' ערוכה בסנהדרין דף ע"ח.
 דלר"י דס"ל עד שיודיעהו באיזה מיטה עקוטס
 הוראת טעה הית' ע"ס :

וב"ל דהנה לכאורה י"ל להק על תי' התוס' שכתבו
 דטבת חמורה כע"ז דהא הביא התוס' טס
 מה דאיתא בנדרם דמקוטס למ"ס כתבוין שהי'
 אמרים כיון סגגזר עליהם טלא לכנס לארץ מיד
 אלא אחר מ' טבה טוב אין חייבים במצות ולכך
 עמד וחילל טבת כדי שיהרג דלפ"ז ק' למה עבר
 עבירה חמורה כ"כ כעע"ז הא הו' די אם עבר
 טאר עבירה שחייבין עליהן מיטה חף שאינה חמורה
 כ"כ כמו ע"ז גמ' דאחמך בהן יהרג וא"י :

וב"ל קוסי' זו עפ"מ דמקטה המתהרס"א על מדרם
 זה דלפ"ס כתבוין דכי אמרים לאדם חטא
 בטביל

ולכאורה עדיין קסי' קוסי' הרא"ס אמ"ד התם
 דמקוטס ונעביר הו' ונראה דלמ"ד
 נעביר הו' אפטר דס"ל כמ"שכ בילקוט פ' פתח
 שאמר ר"ס על דברי ר"ע הנ"ל שאמר מקוטס זה
 כלפחד וכי אפטר לומר כן הרי מקוטס הי' בטנה
 ראשונה בב"ב לחדם הטני וכי אפטר סיהי' צנות
 כלפחד הקטנה טבהס יוטבת מ' טבה ולא ניטאת
 ע"ס. ולפ"ז לשיטת ר"ס דמקוטס הי' בטנה הראשונה
 קודם מ"ת ה"כ ליכא ראוי' ומקוטס דאין למדין
 מקודם מ"ת דכיחנה תורה ונחמדה הלכה דהכי
 איתא בטבת דקנ"א ע"ס. וכה"ג איתא במ"ד פ'
 ויהי שאמר דלא כ"ל לננוד אבל טבעה מקרא דויעם
 לאביו אבל ז' ימים דכתנה טירה ונחמדה הלכה
 ע"ס. ולפ"ז מבוחר המדרם טונה הנ"ל. דמתחילה
 קאמר מקוטס מיי הי' בוונתו דמסיפק אי כמ"ד
 מקוטס זה כלפחד או כאיך מ"ד. וע"ז ח"ל מה
 עשה כלומר הלא עשה רק מלאכה אחת וכענכס
 וכבר מוכח ח"נו וק' קוסי' הרא"ס ל"ל לא טבערו
 אע"כ דמקוטס הי' בטנה ראשונה קודם ע"ת ואין
 למדין מקודם מ"ת. וא"כ קסי' קוסי' ר"ס דא"א
 מקוטס זו כלפחד וכי אפטר סיהי' הקטנה טבהן
 יוטבת מ' טבה ולא ניטאת. אע"כ דמקוטס לא הו'
 כלפחד וע"ז הטיב סהכי אמר תולס הי' וי"ל כתי'
 הקו' הנ"ל על קוסי' הרא"ס הנ"ל וליכא הכרע
 דלעולם י"ל מקוטס זה כלפחד ולאחר מ"ת הי'
 וק"ל :

והנה תי' הקו' הנ"ל על קוסי' הרא"ס הנ"ל
 לומר דבלאו קרא דלא טבערו אזי בוודאי
 הו' אמרינן טעמא דמקוטס דנענכס מטוס דתולס הי'
 תולדה דקצירה דחייב צודאי ע"כ אמת ואמת
 מדכתיב צהרים וקציר כל זה סיך לשיטת ר' ישמעאל
 דדריג לפי האמת צהרים ובקציר על ק"ע שהוא
 דוחה טבת וא"כ כיון דס"ל דקרא קאי אטבת גם
 לפי האמת טפיר י"ל דבלאו לא טבערו הו' ילפינן
 דחייב אחרים וקצירה וקרא דצה"וק. אבל לר"ע
 דס"ל דקרא דצה"וק. קאי אחוספת טביעית ועירס"י
 מטוס דקרא כתיב גבי טביע' וא"כ לדיד' בוודאי
 בלאו קרא דלא טבערו ג"כ הו' מוקמינן קרא דצחוק
 אטביע' ולא אטבת וא"כ לר"ע בוודאי קוסי' הרא"ס
 הנ"ל בנ"ע ועכ"ל דר"ע ס"ל באמת דמקוטס
 הי' קודם מ"ת. ולק"מ קוסי' הרא"ס הנ"ל. ואדרבה
 צוה מבוחר מאי דק' לפ"ד הילקוט הנ"ל דר"ס
 קאמר לר"ע וכי אפטר לומר כן מהרי מקוטס הי'
 בטנה הראשונה וכו' דמ"ל להקפות לר"ע דלמ"א

חוט לפרשת שרח הכושל

בטוב טעם דהפסוק ביאר קוסי' זו בנ"ס ויהי נוקוסט עגים במדבר דאף דאיתא בגו' דפ' כל התדיר דמילה סביח ע"מ במדבר לא מהלו כדאיתא ביבמות פ' הערל ולכך ספיר נוקוסט חייב מיתה הוי עכ"ד פת"ח:

אבן לכאורה יס לדהות תי' זה דהא ודאי לר"ע דס"ל דמכסירי מילה לז ד"ס בלא"ה לק"מ ועיקר הקוסי' לר"א דס"ל מכסירי מילה ד"ס והרי כתבו התוס' ביבמות בשם פדקי דר"א דס"ל דבמדבר מלו ולא פרעו וז"ל דהקו"ל דמילה סביח אף במדבר עכ"ל דר"א פליגי אונתיתא ולס"ל דחולט הוי:

ורנה בשבת דף קל"ב יליף טעונא דר"א דמכסירי מילה ד"ס מהא דה"ק וזבוס השמיני ינוול זבוס ואפי' בשבת אחי למכסירי מילה דמילה גופא הלכה היא ופריך הגמ' ונחבי' דחבי' דראב"ע יליף פקוח כפס ד"ס ק"ו ומילה וז"ל וס"ל דמילה אין דכין ק"ו מהלכה ומסני דראב"ע יליף מילה גופא מקרא דזבוס השמיני וסרס"י ור"א דס"ל מילה הלכה בשבת יליף פקוח נפס מקרא אחרונה ע"ס והנה זיונא נוסיק דמנואל יליף פ"ג נוקרא דומי בהן ולא סימות בהן ומנדלא יליף נק"ו ס"מ דס"ל כראב"ע דמילה הלכה היא וזבוס קאי אמכסירין וגם איתא בשבת סס דראב"ע יליף דמילה ד"ס מקרא דשמיני אחי' בשבת ועכ"ל דקרא דזבוס אחת למכסירין כר"א:

ולפ"ז א"ס דמנואל ורז"ל חולקי' על המתכיתא דס"ל חולט הוי מפוס דאחי' כר"ע ולטיעטייהו דס"ל כר"א דמכסירי מילה ד"ס ע"כ ליבא למימר תולט הוי מכח קוסי' הס"א הכ"ל ודו"ק:

לפרשה הג"ל

במתני' דברכות בשחר עברך שחיס לפניך ואחת לאחריה ובערב עברך שחיס לפניך וסתי' לאחריה ופירס' וי"ל כדאמר בירושלמי שבע ברכות הללו ע"ש שבע זבוס הללתיך ויש לתמוה ממאי בעי רס"י בהא לבאר הטעם דתקט ז' ברכות בשחר ובערב:

ונראה דהנה איתא בירושלמי סס על מחני' זו ר' סימון בשם ר"ס בר נחמן אמר שנאמר והגית זו יומא ולילה סהא הגיות וס ולילה סיני ר"י בר זון בשם רי"ב אמר ע"ש שבע זבוס הללתיך והובא ירושלמי הזה בתבובת רס"א קי

בשזיל שיזכה חזירו ותי' כיון דלא הי' לריך למלאכה זו אלא כדי שידעו העם שחייבי' לקיים הנוצח גם במדבר וסיהרגו עליהם הו"ל מלאכה שאנ"ל כמו החופר גונא' וא"ל אלא לעפרה סהא פטור לר"ס ומ"מ הוי דכין אוחו לפי שלא ידעו טעמה לס"ס עכ"ד והנה תי' זה סל המהרס"א ל"ס כ"א בחילול שבת דמלאכת נוחשבת אסרה החורה ולכך בשבת מלאכה שאנ"ל פטור וא"כ נחורין קוסי' הכ"ל דבשאר עבירה לא הי' יכול לעבור מפוס קוסי' מהרס"א דא"א לאדם חטא וכו' וק"ל:

אבן לפ"ז לפי תי' התוס' הנ"ל דהך זרייתא דאמר דידוע הי' משה שמקוסט במיתה ולא דנו אוחו בסחם מיתה מפוס דהי' נוסופק מחונת דשבת חמור כע"ז ור"כ ק' קוסייתנו הנ"ל למה עשה עבירה חמורה כ"כ כאיסור שבת וז"ל דהך זרייתא ס"ל כר"ס דמלאכה שאנ"ל לגופא פטור בשבת דדוקא הוא דמינא דאחו הך זרייתא בר"ס ולא כר"י:

רק צזה עיבאר ההמשך החוס' היטב בהחיס' בעלמס צאו לצאר זה בנ"סכ דשבת חמור כע"ז דמזה מוכח לומר דהזרייתא אחי' כר"ס וסלא חהא דוחק בעיך לומר דהזרייתא אחי' כר"ס ולא כר"י ע"כ סינוו דכרי הגמ' דסבה דריין דבלא"ה אחי' הך זרייתא כרבנן ולא כר"י דס"ל עד שידועהו באיזה מיתה דלדיד' ז"ל הוראת טעה הית' וכיון דבלא"ה לא אחי' כר"י ספיר י"ל דאחי' כר"ס דס"ל מלאכה שאנ"ל פטור ודו"ק:

שער המים

לפרשת שרח

גמ' בשבת דל"ז ע"כ ארי' א"ס מקוסט מעביר ד"א כר"ה הוי בונתיתא חני תולט הוי ראב"י אמר מעמד הוי וי"ל איד כחלקו ההמוראי' סמואל וראב"י על הונתיתא דתני תולט הוי ונראה דלטיעטייהו אזלי:

דהנה הגאון בעל סאגת ארי' הקסה קוסי' עליניה לפת"מ סכ החוס' בפסחים דף מ"ה לרבה דאית לי' הואיל א"כ בטלת כל מלאכת שבת דמינא הואיל וחזי לחולה ס"ב סכנה וסירצו דהואיל דלא סביח לא אמרינן ולפ"ז ק' הא ס"ל לר"א בירתי' עגים לעשות פחמין לעשות כלי ברזל למילה וה"כ חנאי כהרג מקוסט דהי' תולט עגים בשבת מינא הואיל דחזי לעשות כלי ברזל למילה ותי'

סי' ג"א וכ' לפרט כוונת הירושלמי עפ"י דאיתא בר"פ הקורא כי אחא רב וסמואל בר"י אומר אמרי במערבא דבר אל ב"י ואמרת אליהם אבי ד' אלהיכם אונת שהי' מדלגים פ' זינית צירב לפי שאין מלות זינית בלילה וא"כ ר' סימון אית ליה בכני מערבא שאין קורין אלא בערב ה' פרסיות וצבור ג' לפיכך צבור ג' ברכות וג' פרסיות הרי כאן סס' ובערב שאינו אלא צ' פרסיות הוסיפו ברכה רביעית כדי להשוות הגיון לילה ויום סיהא גם בלילה סס הפרסיות והברכות ור' יוסי בר בון ס"ל דגם בערב קורן פ' זינית א"כ לונה הוסיפו ברכה אחת בערב כדי סיהי' כל הברכות. על פהר וערב שבע ע"ס שבע זיוס הללתיך ולא הכניס ר' יוסי הפרסיות במנין אלא הברכות עכ"ל. ומעשה ביותר לרדך זיאור כיון דאיכא שני טעמים בירושלמי למה זחר רס"י לפרט האי טעמא דר"י בר בון וסני ליה לרדך טעמא דר' סימון וכמו שפי' הרמב"ם:

אבן נראה לדבריה בזה מובחר כוונת רס"י דהנה פירס"י סס בנותני' ה' ארוכה וא' קרה ארוכה אחת ואמוכה קרה' הסכיבו ווקסי החוס' הלל אחת ואמוכה קרה' סמוקרים זה מאל כדחמרינן למ"ד ח"ס פ' זינית בלילה מקסיים מודים אהינו נך שהולאחנו מוגלריס וכו' וכדי ליישב קוסי' חוס' לשיטת רס"י ז"ל דמתני' אחי' כנ"ד סמוקרים פ' זינית בלילה. דלילה זמן זינית ולכך רס"י לשיטתי' זח לבאר קוסי' תיס' ולכך כתבו דטעמא דמתני' דחקנו ז' ברכות ע"ס שבע זיוס הללתיך ודלא בסעמא דר' סימון מוסס דבאמת מתני' ס"ל דזמן זינית בלילה ולכך ברכת אחת ואמוכה בקראת ברכה ארוכה ככ"ל וד"ק:

מבכל מוסבתיכם לרבו' ככ"ל:

אבן איתת מוכח דעת הרמב"ן חס דקסי' לן קוסי' האגו' דל"ל בכל מוסבתיכם דהא אין ע' דל"ת וע' ואס כינא כקוסי' המ"מ דאלטרדיך בכל מוסבתיכם לבאר עוכסין ח"ס דמוכח דעת הרמב"ם רך דבאונת י"ל בתי' הגת' דאלטרדיך קרא דמוסבתיכם דלא כילף ק"ו מעבודה דר"ס ורליהה דוחה עבודה ומכ"ס דרליהה ד"ס. אולס החוס' מקפין סס דליך כילף ק"ו מרליהה דדוחה עבודה דה"ט מוסס דגברא לא חזי לעבודה דהא כהן סהרג את הנפש פסול לעבודה. ותירנו דהיינו מדרבנן ולכאורה נראה להוכיח דכהן סהרג את הנפש פסול לעבודה מ"הת:

דהנה ידוע מאי דאיתא בזבחים למ"ד דלא בתכהן פנחס עד סהרג לזמרי דיליף מוסס דכתיב לכן אמור הכני נוחן לו את בריתי שלום והוא ברית כהונה. וא"כ למ"ד דכבר נתכהן פנחס מקודס ק' מהך קרא לכן אמיר לו וכו' וע"כ ז"ל דה"ק לכן אע"פ סהרג את זמרי ותאמר כהן סהרג את הנפש פסול לעבודה רק באמר קנא קנאו ד' זבאי'

סי' ג"א וכ' לפרט כוונת הירושלמי עפ"י דאיתא בר"פ הקורא כי אחא רב וסמואל בר"י אומר אמרי במערבא דבר אל ב"י ואמרת אליהם אבי ד' אלהיכם אונת שהי' מדלגים פ' זינית צירב לפי שאין מלות זינית בלילה וא"כ ר' סימון אית ליה בכני מערבא שאין קורין אלא בערב ה' פרסיות וצבור ג' לפיכך צבור ג' ברכות וג' פרסיות הרי כאן סס' ובערב שאינו אלא צ' פרסיות הוסיפו ברכה רביעית כדי להשוות הגיון לילה ויום סיהא גם בלילה סס הפרסיות והברכות ור' יוסי בר בון ס"ל דגם בערב קורן פ' זינית א"כ לונה הוסיפו ברכה אחת בערב כדי סיהי' כל הברכות. על פהר וערב שבע ע"ס שבע זיוס הללתיך ולא הכניס ר' יוסי הפרסיות במנין אלא הברכות עכ"ל. ומעשה ביותר לרדך זיאור כיון דאיכא שני טעמים בירושלמי למה זחר רס"י לפרט האי טעמא דר"י בר בון וסני ליה לרדך טעמא דר' סימון וכמו שפי' הרמב"ם:

אבן נראה לדבריה בזה מובחר כוונת רס"י דהנה פירס"י סס בנותני' ה' ארוכה וא' קרה ארוכה אחת ואמוכה קרה' הסכיבו ווקסי החוס' הלל אחת ואמוכה קרה' סמוקרים זה מאל כדחמרינן למ"ד ח"ס פ' זינית בלילה מקסיים מודים אהינו נך שהולאחנו מוגלריס וכו' וכדי ליישב קוסי' חוס' לשיטת רס"י ז"ל דמתני' אחי' כנ"ד סמוקרים פ' זינית בלילה. דלילה זמן זינית ולכך רס"י לשיטתי' זח לבאר קוסי' תיס' ולכך כתבו דטעמא דמתני' דחקנו ז' ברכות ע"ס שבע זיוס הללתיך ודלא בסעמא דר' סימון מוסס דבאמת מתני' ס"ל דזמן זינית בלילה ולכך ברכת אחת ואמוכה בקראת ברכה ארוכה ככ"ל וד"ק:

שער **לפרשת שלה** הקטן

גב'ו בשבת דף כ"ו ע"ב ת"ר מקושט זה ללפחד דר"ע ח"ל ריב"ב עקיבא אחת עתיד ליתן את הדין חס כדצריך החורה מנסה וכו' כיולא בדבר ויהר חף ד' זס מלמד סאף אהרן כלטרעי' דר"ע ח"ל ריב"ב עקיבא אחת עתיד ליתן את הדין חס כדצריך וכו' וי"ל דהאיך תלי' זה בזה הנך תרי עימרות דקאמר כיולא בדבר וכו':

נראה דהנה המ"א כ' בס"ט סל"ט דהרמב"ם פ' דלין עוכסין בשבת סוס עונס. וכתב דאפטר דמרבוי' דבכל מוסבתיכם יליף דלין עוכסין כלל. וג"ע טעמ' דסכהדרין דממעט דווקא בדבר

זלפתה וספיר אחת עתיד ליתן את הדין בזמנ'ם
וק"ל :

שער אישר

לפרשת קרח

במדרש עה ראה קרח לחילק פ' פרה אדומה
ראה עכ"ל והוא תנוה :

ונראה עפ"מ דאיתא במנחות דף ק"ח ארבעה
זניות ומעבדין זא"ז. שארבעתן מלוה א'

ר' ישמעאל אומר ארבעתן ארבע זניות והקשו
הראשונים בזמנ'ם קסי' אי תרי"ג זניות הן
כדחשבינן ד' מלות. זניות לד' מלות א"כ קסי' לת"ק
דר' ישמעאל חסרו ג' מלות. ואם תרי"ג מלות הן
כדחשבינן להזניות כל הד' למלוה אחת א"כ לר'
ישמעאל אייחד ג' מלות ושמעתי תי' בצס הגאון ת'
דוד אוסנהיים. עפ"מ דמליכו עוד פלוגתא דר"ע
ור"י בקוטה דף ג'. דר"ע ס' לה יטמא נולה וכן
לעולם צהם תעבודו מלוה. וכן וקייא את אשתך
מלוה ור' ישמעאל ס"ל שלשתן רשות והקשו החוס'
סס כה"ג. או דמייטרי ג' מלות לר"ע או דוחסרי
לר' ישמעאל ע"ס ואמר הגאון הכ"ל. דיל דח"ק
מתורגמת בחברת' דהא. בודלוי ג"כ ד' זניות סתם
בר פלוגתא דר"י היינו ר"ע דהוא ח"ק בר פלוגתי'
דר"י וא"כ ר"ע לסיטתו דס"ל דשלשתן מלוה הינה
משלימין. וניין הת"ריג מטום דלסיטתו ד' זניות
נחשבין רק לנולה אחת. ולר' ישמעאל דס"ל דנחשבין
לר' מלות. הנה משלימין החיסרון מאחד דס"ל
דשלשתן הכ"ל הנה רשות וזמנ'ם נפ' עיילי הכך שלמה
ואפיק אינך שלמה עכ"ד פת"ח. חו"ס :

צבאו הנכינותו לו את בריתו שלום דיהי' כשר לנהוגה
במקדם. וא"כ מוכח דמ"הת פסול לעבודה כהן
שהרג את הנפש דהיינו למ"ד דכבר נחכהן פנחס
מקודם שהרג לזמרי :

ודעה יש להוכיח כמ"ד דכבר נחכהן פנחס מקדם
עפ"מ דכ' בס' ליות חן לתרץ קושי' ונהרס"א
למ"ד שאף אהרן נלטרע למה לא הזכיר הכתוב
הסגרו של אהרן. עפ"מ דהקטפה המהרש"א בגמ'
דזנחים דמקשה הגמ' מי ראה כגע מרים. דהרי
פנחס כהן הי' בחותו סגה ולמ"ד בפ' ז"ב דשלימי
בראשון כשר י"ל דפנחס ראה ע"ס. רק דקושי'
המקשן דהקטפה מי ראה כגע מרים קאי למ"ד דלא
נחכהן פנחס עד שהרג לזמרי וא"כ פנחס עדיין לא
הי' כהן צהסגרת מרים. ונשא"כ מ"ד דאף אהרן
נלטרע ס"ל בחמת כמ"ד דפנחס כבר נחכהן מקדם
וס"ל בחמת דפנחס ראה כגע מרים. וא"כ א"ס
דמס"ה לא הי' לאהרן טוס הסגר דאלו הי' לו
לאהרן הסגר לא הי' לו טוס כהן לראות כגעו כיון
דפנחס הי' בן צנו עכ"ד. וא"כ למ"ד דאף אהרן
נלטרע ע"כ ס"ל דכבר נחכהן פנחס מקדם ומעתה
נבואר היטב המסך הגד' פלוגתות דר"ע ור"י ב"ב
שהתחלנו. דריב"ב אומר עקיבא בין כך ובין כך
אחה עתיד ליתן את הדין. היינו עקיבא לסיטתו
נעמ"כפ קסי' דאחה אומר מקושם זה זלפתה זה
כדברין התורה מוכסה ואם לאו אחה מוניה לעז
וכו'. רק אולי חאמר דסגירא לך דמקושם לט"ס
נחכוין. וליכא לעז. ולכ"א כיוצא בו פר"ע דורס
וי"ר אף ד' צס מלמד שאף אהרן נלטרע. דק' אם
כדברין התורה מוכסה וכו' דלמה לא מליכו הסגרו
וע"כ חאמר דלכך לא מליכו הסגרו מטום דזמרים
פנחס ראה נגעה. ונשא"כ באהרן בן צנו הי'.
כדברי הלויית חן הכ"ל. ולכך לא נסגר. וא"כ ע"כ
אחה ס"ל דכבר נחכהן פנחס מקדם. וק' מאי
לכן אמר הכני נוחן את בריתו וכו' ועכ"ל לרבותא.
דאע"ג דכהן שהרג את הנפש פסול לעבודה ככ"ל
וא"כ מוכח מזה דכהן שהרג את הנפש פסול לעבודה
מ"הת וא"כ קושי' התוס' במ"ע דל"ל לא תבערו דאיך
סד"א דנילף מרזיחה דדוחה עבודה דלמא מטום
דגברא לא חזו ככ"ל אע"כ ל"ל דאלטרדין לא תבערו
למחר עונשין דאין עונשין בצבת וק' ממקושם
דהניחוהו במתמר בצבת ועכ"ל דמקושם הי' קודם
מ"ת ק דס פנאמר לא תבערו וא"כ דמקודם מ"ת
הי' ליכא למימר דמקושם לט"ס נחכוין וא"כ טוב
איכא לעז שאתה מולא לעז לומר דמקושם זה

עוד יש לסתור טענת קרח עפ"מ סכתבו הנופרטים אהא דכתיב ורחימם אותו בלשון יחיד דקאי אהוט א' של תכלת להורות אחרו' ד' שהיה יחיד ולפיכך צריך חוט א' של תכלת בכל כנף כנגד ד' רוחות מצעולם שברא יחידו ע"ע כי תכלת דומה לרקיע ורקיע לכ"כ פעלו ס"פ ד' אחד ולפ"ו בודאי נסתר טענת קרח דדוקא צריך חוט א' של תכלת בכל צד להורות כוונה זו סבכל צד וארבע לדדים טיפנה יזכור באחדות ד' רק קרח לסיטחו אזיל דכבר כתבו דס"ל ע"כ דד' מלות זינית נז"ה אחת הן ולכך הס"ל דהא דכתיב ורחימם אותו לשון יחיד להורות זה דנומה אחת הן ולכן ספיר אמר דטלית סבולה תכלת פטורה והכחיש בזה דתני למנו על אחרו' העם :

אכן דחקי נכ"ל לקרח הא דלנומא האמת כר' יאשמעאל דד' זינית ארבעה מלות הן והא דכתיב ורחימם אותו בלשון יחיד כתי' הנופרטים הכ"ל ונראה דיל' דהוכיח מה' פרה אדומה וז"ל יטמא נז"ה הוא ומנילא הוכיח מזה דע"כ ד' מלות זינית נז"ה אחת הן דאל"כ ניותר נז"ה אחת כונו שהקדמנו לעיל בשם הגאון הנ"ל :

דהנה איתא במדרש ילקוט צפ' חקת וז"ל כיון שהגיע נז"ה לפ' אמור אל הכהנים אמר לפניו רבש"ע אם נטמאו צמאי טהרתן ולא השיבו כיון שהגיע לפ' פרה א"ל זו טהרתו ולקחו מאפר סריפת הפרה והקפה הק"א דבאמת הו"ל להסנויד מיד פ' פרה אחר פ' אמור אל הכהנים ותיצד דלמנו דס"ל דלה יטמא נז"ה כיהא דאי הוי כתיב פ' פרה אלל פ' אמור ה"א בטומאה זו דנז"ה מ"הת בהא מהכי טהרה דפרה ולא בשאר טומאת דרשות הן ולכך לא הסמיך הכתוב לפ' אמור :

ורפ"ו מבואר מה ראה קרח לחלוק דע"כ הס"ל דד' זינית נז"ה אחת הן ככ"ל דלכך לחקו ואמרו טלית סבולה תכלת ככ"ל ולמה לחקו דלמא ד' נז"ה הן ולכ"א פ' פרה אדומה ראה דלא נכתוב אחר פ' אמור אע"כ כתי' הק"א נוסוס דלה יטמא נז"ה ככ"ל וא"כ נז"ה הוכיח דע"כ כל ד' נז"ה זינית נז"ה אחת הן דאי ד' מלות אייתר נז"ה אחת אע"כ כדברי הגאון הנ"ל וק"ל :

לפרשה הנ"ל

סנהדרין דף כ"ב מלות הכשרפין בפזיל' של אבר מנ"ל אר' מתחא תתי' סריפה סריפה

Chut Hamschulosch.

ונעדת קרח דהי' סריפת כטמה וכו' ר' אלעזר אמור אחי' מבני אהרן מה להלן סריפת כטמה וכו' ומתן דיליף נעדת קרח ס"ל בצ"א סריפה מנז"ה הוי ויליף מיני' אר"כ א"ק ואהבת לרעך כנווד צרור לו מיתה יפה וכי מלאך דר"ג גז"ס ל"ל אי לאו גז"ס ה"א סריפה מנז"ה וזי' מסיס ואהבת וגו' לפי"ס לה חבילי זמורת כי היכי דלשרוף לעגל וכובר הוי מטה ואהרן מהלכין בדרך וכו' ואו מהלכין אחריהם ואומרין מתי ימותו צ' זקנים הללו וכו' ופירש"י איירי דאיירי צבני אהרן נקט לה הכי לאשגחינן דבצביל מהו מצקסן סדרה ורצנות מתו עכ"ל ונומה לצאר הסומיכו' וגם לשון וכובר וכו' דנקט אין לו הבנה :

ונראה לצמר ההמשך ונקודס כבאר מ"ג ע"ס ע"כ אמרת' בת טלית' צ"כ סזינתה הוי אקפי' רב חמא בר טובי' חבילי זמורת ושרפיהו אמר רב יוסף טעה בתרתי טעה בדר' מתחא וטעה בדתי' ובאח' אל הכהנים בזמן סיס כהן יש נוספט בזמן שאין כהן אין נוספט וכו' וכל העיזר נוסחומס למה נקט דווקא טעה בדר' מתחא ולא נקט טעה בדר' אלעזר דיליף מבני אהרן (וראיתי לחדוסי הר"ן דכ' דה"ל לומר טעה בדתי' וזה יש לדחות דוודאי י"ל דידע המתני' אלא דס"ל דמשמעות לשון סריפה או בצאר או בחבילות זמורת אלא מתני' נקט אבר' דעדיף טפי ונטעם דצדור לו מיתה יפה דבחבילי זמורת יש לחוש שמא לא יקיף זמורת כ"כ סימות מיד ולא יהי' מיתה יפה אבל באמת המחכוין להקיף זמורת מכל צד רשאי לעשות כן אבל הא דאמר טעה בדר' מתחא ד' דילפינן מבני קרח דבעינן סריפת כטמה וכו' ול"ק טעה בדר"א וודאי ק' ומ"ס דרב מתחא צקקט) לכן כ"ל דנז"ה דייק רב יוסף טעה דתתי' היינו נדטעה בדתי' ובאח' אל הכהנים וכו' ע"מ ננוי דטעה בדר' מתחא אבל לא בדר"א דס"ל ע"כ דצבני אהרן סריפה מנז"ה הוי :

דהנה התוס' הקשו ע"ס למ"ד צבני אהרן סריפה מנז"ה הוי אמאי אמרינן דנ"א נדחו לפסח עכי סנטמאו בכ"א וז"ל הלא לא נטמאו כלל בעשרן ותירנו דסלדן קיימת הוי והנה הרמב"ם פ' כל טומאה שאין הכזיר נגלה עליהן אינו נדחה לפ"ס וטומאה דסלדן קיימת אין הכזיר נגלה עליהן דהרמב"ם לא מנה אלא י"ב דברים שהכזיר נגלה עליהן ולא קחסיב סלדן קיימת וא"כ קוסי' חוס' צמ"ע איך נטמאו מ"א ול"ל לשיטת הרמב"ם דבאמת טמאי' אחרי' היו סנדחו לפ"ס ול"ו מ"א דלא הי' נדחי' יט

נדהי' לפ"ה כלל דלא הי' טמאין כלל בצמרין אלא
 דלפ"ז ד"ח נטמאו כלל קטי' קוטי' הק"ח למה לא
 נתעסקו בו אלעזר ואתנור עם אחיהם כיון דלה
 יטמא מניה וא"ל כניי סתי' הק"ח לביום חנוכה הי'
 להם דין כה"ג דאסור לטמא לקרובים הלא לא הי'
 בהם טומאה כלל דלא נטמאו בצמרין ועכ"ל כמו
 סתי' בס' נס"ר קוטי' הק"ח הי"ל דאחיס סגולדו
 קודם ונ"ת אין להם דין אחיה כלל לאחר מ"ת דגר
 סכתגייר כקטן סגולד דניי:

והנה בדברי נס"ר הי"ל מובאר הא דבספרי
 דרשינן ובאת אל הכהן ואל השופט וכו' -
 דחיד הסנהדרין וע' זקני' הי' לריד להיות כהן
 דווקא וז"ס הכתוב ובאת אל הכהן ואל השופט -
 והקטנה ע"ז בס' זרע ברזך שהרי בשעה שאמר ד'
 לנטה אספה לי שבעים איש לא הי' סוס כהן כ"ח
 אהרן ובניו וכולם הם פסולין לנטה שהי' ראש
 לסנהדרין. והנה לדברי נס"ר לק"מ דהרי ל"ס בהן
 אחיה כלל לאחר מ"ת דגר סכתגייר כקטן סגולד
 דניי ככ"ל:

ולפ"ז מובאר הא דתנור רב יוסף דרב חמא
 טעה דבר' מתנא וז"ל טעה דבר' אלעזר
 והיינו מדחזינן דרב חמא טעה בדתי' ובאת אל
 הכהן ואל השופט וכו' דבזמן שיש כהן יש שופט
 וכו'. וע"כ דר' אבא הי"ל דהך קרא ובאת אל
 הכהנים וכו' אתי לדרשא דספרי הי"ל. דלריד
 להיות כהן בסנהדרין והיינו דס"ל גר סכתגייר
 כקטן סגולד ולית בהו דין אחיה לאחר מ"ת ככ"ל -
 והיינו דס"ל דמוכח האי ס' ונדלא טמאו אלעזר
 ואתנור בהחיהם דהא לא הי' בהם טומאה דשריפה
 מונס הי' - וא"כ ליכא לנילף מבני אהרן כלל. ולכך
 לא הי' באפשרי לומר דטעה דר"א דילפינן מבני
 אהרן ולכך הולכך רב יוסף לומר דטעה דר'
 מתנא וק"ל:

היוצא מדברינו דטעמא דר"א דס"ל בבני אהרן
 הי' שריפת נטמא וגוף קיים נוכח קוטי'
 חני' דאי שריפה נמס איך נטמאו ונ"א ואי דבאנת
 לא נטמאו אמאי לא התעסקו בהם אלעזר ואתנור
 אע"ז - כמו סתי' הק"ח לביום חנוכה הי' להם דין
 כה"ג. ואסור לטמא וא"כ נוכח דשריפת נטמא
 הי' וגוף קיים דאל"כ ליכא טומאה:

אכן לכאורה לית לתי' הק"ח הי"ל דהא אנונין
 דר"א מתו בשביל סכתנסו לפני ולפנים ואי
 ניתא דהי' להם דין כה"ג הא כה"ג מותר ליבנס
 לפני ולפנים:

ונראה דהנה באמת פשטא דקרא נמשע דכ"ח
 נענשו בשביל סכתנסו לפני ולפנים כו"ס
 בקרבנא לפני ד' וימותו. רק דבאמת לא הי' העונש
 על אומת עבירה דהא הי' להם דין כה"ג ככ"ל. אלא
 עיקר הכוונה וז"ס בגמ' שנענשו על סכתנסו לפני
 ולפנים י"ל על כוונה אחרת דהכח דס"י פי' וכבר הי'
 מהלכים וכו' דאשנעינן דבשביל כך נתיי' ממוס סאמרו
 מתי ימותו ז' זקנים וכו'. משמע דבשביל כך מתו
 ובאמת נתייבו בקרא בקרבנא לפני ד' וימותו:

עכ"ז עפ"מ דאיתא בזוהר הקדוש דסביביו נשערה
 מאד. שהקב"ה מדקדק עם הלדיקים בזמן
 שהם במקום קדוש שהסכינה טירה סס נענשו אף
 על עבירה קלה. וע"ז דייק וסביביו וגו'. והיינו
 דכתיב בעזה בעהו בחמדו בלרון ויכחד על אשר פלהידו לפני
 שהי' במקום קדוש נענש גם על הזוג וויה"ט הי'
 דוד סולח הארון ונביתו ולפ"ז כאן ג"כ י"ל דבאמת
 העונש על כ"ח הי' על סאמרו מתי ימותו ז'
 זקנים הללו וכו'. אלא שלא הי' כדאי שטא הזה
 כ"כ לענשם במיתה. עד סכתנסו לפני ולפנים והי'
 במקום קדוש אזי נתקיים בהם וסביביו וכו' שהי'
 ד' מדקדק עמהם לענשם במיתה וז"ס בקרבנא
 לפני ד' וימותו אז על סאמרו מתי ימותו ז' זקנים
 הללו ככ"ל:

ולפ"ז מובאר היטב לפני שאמר ר"א לעיל בבני
 אהרן הי' שריפת נטמא וגוף קיים נמוס
 דס"ל. דהא דלא נתעסקו עמהם אלעזר ואתנור
 נוסדו דהי' להם דין כה"ג וז"ל למה נענשו בשביל סכתנסו
 לפני ולפנים. ולכך אמר וכבר הי' מהלכין ואתנור
 נתיי' וימותו וכו'. ובשביל כך נתו אלא דעדיין לא הי'
 דאי לעונש זה עד סכתנסו לפני ולפנים והי' במקום
 קדוש נענשו ע"מ שפטו קודם לכן ולכך מדייק ואתנור
 וכבר אמרו וכו' וק"ל:

שער **לפרשת קרח** **המים**

במדרש הובח במפרשים. ונה ראה קרח לחלוק
 ס' פרה אדומה דהי' וכבר עונד
 בזה אא"מ הגאון ז"ל ואענה גם אנכי את חלקי
 דרך דרוס:

בהקדים מ"שכ בס' בנין אריאל בפסוק כי כל
 העדה כולם קדושים ובתוכם ד' ומדוע
 תתנשא וכו'. וז"ל כל המפרשים כתבו לז' במ"שכ
 ברמ"י כולם שמעו אנכי ולא יהי' לך. וכן איתא
 במדרש דמאי קטי' להו אגופא דקרא שהולכבו
 לפני

לפרש כן והגלע"ד עפ"מ"ט"כ ה"ט"ז ב"א"ח סימן
 חקפ"ז סק"ג שבעל הלבושים ב' בחפלת ר"ה נולד
 ע"כ העולם כלו כבודך שראוי למוחק תיבת כלו
 מהרי כבר הונד נולדך ע"כ העולם ותי"ט"ז לקיים
 הנוסחא לאסכחן לפעמים רובו ככולו הלכך לא
 הגי תיבת כל העולם פים לפרשו על הרוב מס"ה
 בוסלי' תיבת כלו דנוסע בדיוק שגם א' מהן לא
 נעדר' וכה"ג אפשר לומר דהא קרא דכול מיותר
 דהונד כי כל העדה כולם וז"ל נוי דתיבת כולם
 מורה דא' מהם לא נעדר' וע"ז ק' ונא ידעין
 שלא נולא אבי' א' שאינו קדוש' וע"כ פירשו רז"ל
 שכולם שמועו בסיני ובענין זה ודאי כולם קדושים
 ועדיין י"ל דמאי בעי בזה' שצאו בטענה זו שכולם
 קדושים ואין חסדים כלום הלא בטענת רובם
 קדושים גבי' וז"ל לפי שרנו לומר דאין כח ביד
 נוטה ליקח וליתן הכהונה שלא ברשות הניבור
 דהני כהני שלוחי דידן ולא שלוחא דרחמנא' אצל
 כבר הוכיחו בגמ' דע"כ הכהנים שלוחי דרחמנא
 כינהו דאי שלוחי דידן מי איבא מידי דאין לא מני
 לניעבד ושלוחי דידן עבד' וז"כ לבאורה אין מקום
 לטענת קרח' ולכך צאו ואמרו כי כל העדה כולם
 קדושים ורחוי לכהונה ובין דאנהו מני עבדי שפיר
 מני לפוי' שליח ושלוחו בסדרתם שלוחי דידן כינהו
 ומתוך כך הורכו למר שכולם קדושים וראוי'
 לכהונה שאפי' אחד ונהם לא נעדר כנ"ל דאל"כ
 תקפו לותו אחד דאינו ראוי לכהונה היכי מני למשו'
 שליח עכ"ד פח"ח:

ועפ"ד האלה אונתתי פרפרת אחת ללכך אמרו
 כולם שמועו בסיני אכני ולא יהי' לך
 דלכאורה אכתי תקפי הרי ישנו בעלי מומין שאינם
 ראוי' לכהונה אכן איתא ביומין כפשמעו בסיני
 אכני ולא יהי' לך' ופי הגבורה כתרפחו כל בעלי
 מומין' וז"ש כולם שמועו בסיני ומיילא הם ראוי'
 לכהונה וק"ל ויש להבין בזה ג"כ מ"ש משה אם
 כמות כל האדם ימותן אלה לא ד' שלחני' עפ"מ"ט
 בגמ' דזבחים דרב ס"ל דמשה כהן יהי' וז"ש אם
 כמות כל האדם ימותן וכו' אזי יהי' הדין עמהם
 דכהני שלוחי דידן כינהו ולא שלוחי דרחמנא אזי
 הדעו כי לא ד' שלחני דייקא כי שלוחי דידן כינהו
 ודוק:

והנה הקסה צו"ת פ"מ ח"ב סי' קי"ח דאין
 אפשר לומר דכהני שלוחי דידן כינהו'
 דהא איתא בחילין ומנחות' איש איש לרבות ככרים
 שנקבלין נהם כ"וד כישראל' והרי קי"ל דאין

שליחות לכרי אע"כ דלוחי דרחמנא כינהו ומאי
 קובע"ל צנדרים דל"ה ותפשוט מהא ע"ש' וטוב
 מלאחי צם' לאן קדשים לחי' מנחות דע"ג הביא
 קוש' זו שמוע ונחכם א' וסיים פס וז"ל וז"ל
 לייטצ צדך אונת עפ"מ דאיתא צב"מ דע"א ע"כ
 רב אפי הונד כי אמרינן אין שליחות לכרי ה"מ
 אנהו לדידן' אבל אכן לדידהו הוי שליח' וקאונד
 עלה הא דרב אשי דרותא היא מ"ש אנהו לדידן
 דלא דכתיב אחס גס אחס וכו' אכן לדידהו נמי מה
 אחס צ"ב וכו' ננאלא דהא דרב אשי דרותא היא
 למאי דילפינן שליחות מואתס גס אחס' דנוסע אף
 אכן לדידהו בעינן צ"ב' רק בזמ' קדושין דנ"א
 ע"כ' ומסיק לר"ס דס"ל מירוח ככרי שטרר יליף דלא
 הוי ככרי שליח בתרומה נולד היסבר' כיון דליתא
 דצנפטי' ומידי דל"ס צ"ב' לא הוי שליח ולפ"ז אפשר
 לומר דרב אפי לאו דרותא' ודווקא אנהו לדידן לא
 הוי שליח במידי דלא שייך בזהו אבל אכן לדידהו
 הויכא שליח ונש"ה גבי קרבן יכול הכהן להיות
 שליח לקרבן ככרי ונש"ה בעי שפיר צנדרים פס אי
 כהני שלוחי דידן הוי אליבא דר"ס עכ"ד (האף)
 דלכאורה נעלם מהמחבר חוס' דגיטין דף כ"ג ע"כ
 ד"ה ויה אחס וכו' ע"ס' וגם י"ל כיון דלרבנן
 דר"ס אפשר אבעי' ומאי קובע"ל לר"ס מהיבא תיתי
 נפיש פלוגתא בזה בין ר"ס לרבנן ללא צורך):

והנה בקדושין דמ"א ע"ב ד"ה הנכרי הקאו
 החוס' פס מ"ט דר"ס דפטר מירוח ככרי
 ומסקנתס פס וז"ל וי"ל טעמי' דר"ס כדאמר בזבחים
 דמ"ה דקדמי ככרים א"כ מעילה ממסו דילפינן חטא
 חטא מתרומה ובתרומה כתיב בני ישראל ולא ככרים
 אלמא ממעט ל' קרא בזהדין עכ"ל' והנה לפ"ז
 עכ"ל דרבנן דר"ס לא ממעטי ככרים מבני ישראל
 וז"כ במאי קמיפלגי ר"ס ורבנן ואפשר לומר דבהא
 קמיפלגי:

דהנה בזמ' פ"ז פ' אין מעמידין פליגי ר"ה
 ורבנן אי לוקחין פרה מן הנכרי וחיטיסין
 לרביעה וקאמר טעמא דר"א מדתני טילא דכר אל
 בני ישראל ויקחו אליך פרה' בני ישראל ויקחו ולא
 מן הנכרים' והנה בודאי אי חיטיסין לרביעה מן
 החורה בכל הקרבנות לא אטרדיך בני ישראל בפרה
 אדומה למעט ככרים' ולפ"ז י"ל דר"ס ס"ל דחיטיסין
 לרביעה בכל הקרבנות ואייתר בני ישראל גבי
 פרה אע"כ דלהכי כ"ד בני ישראל בפרה אף
 דלגופי' ל"ז' אחי לגלוי בעלמא דכל היכי דכתיב
 בני ישראל ממעטינן ככרי וכמו דהכא בפרה ודאי
 נכרי

הזמ לפרשת קרה המושלש

כברי לא דהייסינן לרביעיה כה"ג בעלמא דכתיב בני ישראל ולא ככרים דכה"ג מלינו בכמה דוכתיב דקרא אחי לגלוי על ויקום אחר ונשא"כ רבנן ס"ל דל"ה לרביעיה וזן המורה וא"כ י"ל דווקא צפרה אדומה דתקא כתיב והיא חק בלי טעם ולכך אמרינן בני ישראל ולא ככרים ונשא"כ צפאר ונלות לא מוכח לן לנעט מצבי ישראל ולא ככרים או דבאמת גס צפרה לא דרמינן בני ישראל לנעט ככרים כלל ובאמת מותר ליקח פרה וזן הנכרים:

ורפ"ז וצפאר היטב דברי הנדרם שהחלנו דהרי מצואר למעלה דנחלוקת קרה הי' דאין כח ציד משה להעמיט כהן בלי רשות ונאסר דס"ל הכך כהנים שלוחי דידן טנהו ולבאורה ק' דע"כ מוכח שלוחי דרחמנא כיבהו מכת קוסי' הפ"מ הכ"ל ונדכתיב איש איש ועכ"ל דקרה הס"ל כר"ס דמירוח ככרי פיטר ונכח בני ישראל ולא ככרים וס"ל כס' רצ אפי' דאנן לדידהו היו שליח וכת' הל"ק הכ"ל ולזה אמר מנה ראה קרה לחלוק דנוכ"ל לנדרם כר"ס אינא כרבנן דלא ממעטינן מצבי ישראל ככרים ולכך אמר פ' פרה אדומה ראה דנומעטינן מצבי ישראל ככרים וק"ל קרא ל"ל חיסוק ל' דהא הייסינן לרביעיה אע"כ לגלות על מקום אחר דכתיב בני ישראל לנעט ככרים ולהכי ס' כר"ס דלדידן ספיר מצואר קוסי' הפ"מ כתי' ה"ק הכ"ל וספיר חלק על משה וס"ל דכהנים שלוחי דידן נינהו ולהכי אמר כי כל העדה כולם קדושים כולם טעמו דה"ס וכו' ככ"ל וגם אס כמות כל האדם וימותו אלה לא ד' שלחני וגו' ודו"ק:

גמ' דתורה דף ד' אמר אביי כ"מ דא"ר לא תעבוד אי עביד מנהני דאי לא מנהני אנאי לקי רבא אמר לא מנהני והא דלקי נאסר דעבר אנומרא דרחמנא ופריך והרי חורם וזן תרס חרונתו היפה סתרונתו תרומה ותנן והס תרס חרונתו חרומה אלא מנהני ומטני א"ל רבא שאכי התם כדר' אלעי ויכין לתורם וזן הרעה על היפה סתרונתו חרוונה שפאמר ולא חשא עליו חטא וגו' אס אינו קודם וכו' ולאביי אי לאו דא"ר ל"ת עליו חטא וגו' ה"א הכי אמר רחמנא עביד מנהני וזן המוצחר וכו' וזו פריך והרי תורה מונין על שאינו מינו דא"ר כל חלב יגהר וגו' ותנן אס תרס אין תרומתו חרומה אמר לך אביי שאני התם דא"ר ראשיתם ליתן ראשית ליה וראשית לזה וכו' והקסו בתוס' דהרי בריש פ"ב דבכורת דריס אביי האי קרא דראשיתם לנעט דזן ודגן וכו' לחרץ קוסי' תוס':

ונקדים מ"סכ הרנוצ"ס פ"ו והל' צבור' ו"ל ויראה לי שהמוכר נעשר לא קני לוקח ולפיכך אינו לוקח והנה כראה מזה שפסק באביי דכל היכי דלא מנהני לא לקי דאלו לרבא ס"ל אף דלא מנהני לקי נאסר דעבר אנומרא דרחמנא וכו"כ כזה הל"ת מ' והנה נקדים מ"סכ צם' מחכה לרזון דמנה ונאמע דלאביי דווקא היכי דלקי אמרינן דנהני וק' חדא דנוכ"ל הא אינא דאפי' בהנהו דלא לקי ס"ל לאביי דנהני רק דהוכחתו מהא דלקי דע"כ כ"מ שא"ר ל"ת אי עביד מנהני ולבחר דנוכה דנהני מיעתה אין חילוק אלא דכ"מ מנהני אף היכי דלא לקי ועוד קשה דא"כ ונאי פריך לאביי דלא חשא עליו חטא ל"ל הא צוודר צבורם וזן הרעה על היפה ליכא מלקות דה"ל לאו הוצא מכלל עשה ובהא מודה אביי דלא מנהני לשיטת הרנוצ"ס ואטריך ל' כנוי ל"ת עליו חטא כדר' אלעי ונראה לחרץ שיטת הרנוצ"ס:

דהנה י"ל עוד צסוגי' זו דויעיקרא פריך נותרם וזן הרעה ע"הי והדר פריך ונונין על שאינו מינו דהרי קרא דכל חלב יגהר ונוקדם בקרא וגם קוסי' והרי מין על שא"מ הוא לאביי שזכר מקודם רבא וה"ל למפרך ונקודם על אביי לכ"ל לבאר הכל בחדא מחתא והוא דלבאורה קוסי' המאכה לרזון הכ"ל י"להק ג"כ על התקשן דנקמה ממין עשא"מ לאביי דהרי במין עשא"מ ליכא ג"כ מלקות ולשיטת הרנוצ"ס מודה אביי בהא דלא מנהני:

אמנם חדא בהכרתא מיתרלא דבל"ז באמת לא ה"מ לניפרך מקודם על אביי מונין עשא"מ דהמ"ל כשיטת הרנוצ"ס דהיכא דליכא מלקות מודה אביי רק לבחר דקאמר המתרץ דמתרץ לרבא שאכי הכי כדר' אלעי ונפרס בעצמו אה"כ ולאביי אטריך אי לאו דא"ר ל"ת עליו וכו' והי' ק' להנקשן על המתרץ לנאוי צריך לפרס לאביי דהרי גס לאביי י"ל דנוודה בזה נאסר דלא לקי כקוסי' המחכה לרזון אע"כ דלס"ל כשיטת הרנוצ"ס אלא אף דליכא מלקות ס"ל לאביי דנהני ומעתה ספיר פריך ל' והרי מין עשא"מ וכו' דק' לאביי והולך לסנוי אמר לך שאני התם דכתיב ראשיתם ולפ"ו אפטר לומר דסוגי' דבכורת פליג אסוגי' דתמורה וס"ל באמת כשיטת הרנוצ"ס דהיכא דליכא מלקות מודה אביי דלא מנהני ולהכי נסיק התם לאביי דקרא דראשיתם אחי לנעט דגן ודגן ומצואר קוסי' תוס' והרנוצ"ס הוכיח דבריו נכח סוגי' דבכורת וק"ל:

שער

הקטן

לפרשת קרח

איתא בנ"ר ויקח קרח כשראה קרח לחלוק על משה כטל עלה מלמחו והוא פלאי :

ונראה עפ"ו דאמרנו בגמ' דר"ה ביקס קהלת להיות כמשה יראה צ"ק ואמרה וכתב יוסר דברי אמת. ולהבין תשובת הבת קול. לאיך מוכח משה דשלמה קטן מומטה :

דהנה איתא בנ"ר. בראשית ברא אלהים בשביל ראשית זה משה סנקרא ראשית סכאנור וירא ראשית לו כברא העולם. ולפ"ז סהעולם כברא בשביל משה. אין להעלות על דעת שלמה להיות כמשה :

אכן עיקר הוכחת הדרש הזה מדכתיב בראשית ולא כתיב בראשונה כקוסי' רס"י. וכבר כתבנו לעיל בפ' בראשית דיל"ה הא דלא כתיב בראשונה דכיוונה התהיל בראשית להיות התמו אמת בסופו תיבות בראשית ברא אלהים. ע"י לירף אותיו אכן באמת זה לית. דמסוס זה עדיין הי' ביכולתו לכתוב בראשונה שהרי אלהים את הוא ג"כ ס"ת אמת כסדרן ול"ג ע"י לירף אותיו ע"ס. וז"ס ביקס קהלת להיות כמשה. דס"ל דבריאית עולם לא הי' ע"י משה והא דל"כ בראשונה להיות ס"ת אמת ע"י לירף אותיו. ילא צ"ק וכתב יוסר דברי את דכבר כתיב ברא אלהים את הוא אמת ביוסר ולא ע"י לירף סלא כסדרן וע"כ להכי כתיב בראשית בזכות משה סנקרא ראשית וא"כ איך עולה על דעתך להיות כמשה :

והנה אמרו בגמ' דר"ה דהעולם כברא ציר"ד מאמרות שהוא כנגד יו"ד דברים ופריך הגמ' הנ"ל עשרה חסעה היו ונתרץ הגמ' בראשית כמי מאמר היו והנה במדרש איתא ויאמר ד' אלהים לא טוב היות אדם לבדו נני מאמר היו וכ' אלו זל"ל בספרו כז' הק'. דהאי דלא כיחא להגמ' לפרש כדעת המדרש. מפיס דחל"ג בפליגתא דהא דס"ל להמדרש דהוי נאמר היינו א"ל דמללע כבראת וא"כ הוי בריאה חדשה לתקנה צנידוף הפרלוף ולכך ניתן לה נאמר בפ"ע. אצל הגמ' קאי לנו"ד דו פרטופין כבראת סכבר נתקנה בצורת הפרלוף משכברא האדם ולא ה"ל אלא חסרון כסירה בעלמא והא לא חסיב ליחד ליה מאמר בפ"ע דהא לא מקרי בריאה אלא לאחר גמר בריאה ותיקון מנעשה בעלמא ול"ס למחשבי' בנאמר סכברא העולם עכ"ד :

והנה הגמ' נקטה בערוזין למ"ד דו פרטופין כבראו מאי ויבן וגו' סנתנה לאסה בינה יתירה. ולפ"ז מבואר הנדרש פליאה. דהנה קרח סהלק על משה כנ"ס כי כל העדה כולם קדושים ומדוע תתנמלו על וגו'. ולכאורה איך עלה דעתו לחלוק על משה הא מוכח דבריאית העולם הי' בשביל משה מדכתיב בראשית ול"כ בראשונה אע"כ לרמוז בשביל משה סנקרא ראשית. וע"כ משה ס"ל דלהכי כתיב בראשית להיות יו"ד מאמרים כגד יו"ד דברים. וע"כ ס"ל לקרח דויאמר לא טוב היות לאדם לבדו לאו מאמר הוי ממסוס דס"ל דו פרטופין כבראו ולפ"ז ק' מאי ויבן וז"ל סנתנה לאסה בינה יתירה ולכך הלך ונטל עלה מאמחו וק"ל :

שער אשר

לפרשת חקת

במוס' קדם פ' האסה ויאמר ד' אל משה אל תירא. נכדי סיחון ועוג אחי הוי. צ"ר סנחחזאי מ"ס מעוג דמוספיקא. ומ"ס מסיחון דלא מסתפיקא. א"ר יוחנן ארשב"י מתמבחו סל אותו לדיק אתה יודע מה הי' בלבו אמר סנחחזאי תעמוד לו זכותו סל אברהם אבינו. סכאמר ויבא הפליט ויגד לאברהם ואר"י זה עוג ספליט מדור המבול. וי"ל ד שהרי עיקר קוסי' הנוקטן מ"ס דנוסתי מעוג היינו מתשובת הלדיק שהשיב אל תירא שהרי בקרא לא נוסרס. שהי' משה מתיירא מעוג. כ"א מתשובת הקצ"ה וא"כ לנחאי האריך התרלן בזה מתשובת סל אותו לדיק הלל עיקר הקוסי' מתמבחו וה"ל לסכו' בקיבור דנוסתי סנחחחזאי תעמוד לו זכותו סל אברהם וגם תמוה כיון דר' יוחנן מרא דהאי סמעחא דנוסתי דנוסתי סיעמוד לו זכות ואיך מסייס אח"כ וא"ר יוחנן זה עיג וכו'. וכל עפ"מ סכ רס"י בחונט בפ' זו בקרא דאל תירא וז"ל שהי' נטה מתיירא להלחם סנחחחזאי תעמוד לו זכותו סל אברהם סכאמר ויבא הפליט זה עיג ספלט מן הרפאים סהכו כדלעמוד וחבריו בעפתרו קרנים עכ"ל. ולכאורה דבריו הם כגד הגמ' הנ"ל. סא"ר יוחנן צהדי' זה עוג ספלט מדור המבול :

והנה ראיתי לרס"י פ' לך לך אקרא דויבא הפליט כתבו וז"ל לפי פשוטו זה עוג ספלט מן המלחמה וכו'. והוא ססאר סלא הרגהו אורפל וחבריו וכו'. ובנ"ר איתא זה עוג ספלט מן דור המבול והו מיתר הרפאים וכו'. ונתכוין סיהרג אברס ויסא את סרה. עכ"ל גס זה יפלא מ"ע הביא

הביא רש"י ע"ס פרטים' צפ' לך וכלן צפ' חקת הביא רק פי' הראשון' וע' צהרא"ם סנדחקו צזה:

לכביל ע"ס פשוט' דהנה הא דסיים רש"י אחר פי' הצ' ומתכוין סיהרג אברים' דמשמע מדבריהם רק לפי' הצ' פי' השפתי חכמים דבאו לבאר לפי' צ' למאי נוולט' וגם למאי גילה סכפלט מודור המבול' בסלמא לפי' א' אשמעין סכפלט יון המלחמה וצא והגיד לאברהם סיעסה נקניה באמרל והצרו ומסא"כ לפי' צ' צ"ל סבא לאברהם ומתכוין ליסא את טרה ולכך הזכיר סכפלט דדור ה' צול הראה סהנפלים הלכו אחר נעשיהם הקדושים דדור המבול ססטופי זמה היו ע"פ' והנה יס כ"מ בין פי' הא' לפי' הצ' דלפי הא' לא הי' עוב מתכוין לרעה אלא לטובת עלמו כדי סינקוס מאויביו ומהודעה זו אף סהוא הי' מתכוין לטובת עלמו' מ"מ נמשך אח"כ טובה לאברהם ולוט ולס"ז א"ס מ"ס ר' יוחנן דנשה הי' מתיירא סמא יעמוד לו זכוחו של אברהם אצל לפי' הצ' סכל כוונתו הי' לרעה דמתכוין סיהרג אברהם' וא"כ מהיכי תיתי יהי' חוטא כסכר סיחסצ לו זכות לקבל סכר עי"ז' אדרבה מנינו להדי' במ"ר עס ססיים' אמר הקב"ה אתה חסבת להרג את הצדיקים חיך סאתה רואה אלק אלפי' ורבי רבבות מבני בניו ואין סופו של אוחו האים ליפול אלא בידך סכאמר ויאמר ד' אל תירא אוחו כי בידך נתתי לה סכאמר ויאמר ד' אלי אל תירא אוחו כי בידך נתתי לו ופי' מו"ח ז"ל בספרו כו"הק דילוף לה מדכתיב נתתי לסין עבר כלומר סכבר נתתיו בידך ונקידס סכבר נגזרה הגזירה ניד בימי אברהם ע"ס ולדברינו הכ"ל נחא טפי' דלפי סיעסה טעה וחסס לפי' הא' סזכות אברהם יעמוד לו סלא מתכוין לרעה וע"ז סעיב לו דאדרבה ומה"ט סבר נתתיו מאז כפי' הצ' סמתכוין לרעה כנ"ל:

ספלט מן המלחמה ולטובת עלמו נתכוין ואיך מסיים בעלמו ואר"י זה עוב ספלט מודור המבול' וסותר תחלת דבריו דכיון דפלט מודור המבול למה הי' מתיירא:

אכן נראה דאיתא בנ"ר הכ"ל סהסיב הקב"ה סאין סופו של אוחו האים ליפול אלא בידך סכאמר ויאמר ד' אלי אל תירא אוחו כי בידך נתתי לו ופי' מו"ח ז"ל בספרו כו"הק דילוף לה מדכתיב נתתי לסין עבר כלומר סכבר נתתיו בידך ונקידס סכבר נגזרה הגזירה ניד בימי אברהם ע"ס ולדברינו הכ"ל נחא טפי' דלפי סיעסה טעה וחסס לפי' הא' סזכות אברהם יעמוד לו סלא מתכוין לרעה וע"ז סעיב לו דאדרבה ומה"ט סבר נתתיו מאז כפי' הצ' סמתכוין לרעה כנ"ל:

ועפ"ז א"ס ג"כ גמ' דנה הכ"ל דר' יוחנן אינו סותר דברי עלמו' ואדרבה דלפ"ז מדויק ספיר לסון הגמ' דר' יוחנן משני מתשובת סל אוחו הצדיק' מניה סהסיב ססס כי בידך נתתי לסון עבר היינו סבר נתתי וזנה אתה יודע ונה הי' בלבו של משה כי הי' מתיירא סננא יעמוד לו זכות של אברהם דהס"ל כפי' הא' דויבא הפליט היינו זה עוב סכפלט מן הרפאים' וע"ז סעיב לו ססס כי בידך נתתי סבר כי מתכוין לרעה ולכך קאמר סתס גמ' ואר' יוחנן זה עוב ספלט מן דור המבול היינו לפ"מ סכבר סעיב ססס דפי' סעיב אונת סמתכוין לרעה וכגזר עליו מאז סיפול ביד אברהם וד"ק:

ודרך אגב כ"ל לפרס עוד צהא דנוקסוס דהא דהקדים לומר וכדי סיחון ועוב אחי הי' דאיך חלי' קוש' זו בינאי דהוי אחי' ונראה עפ"מ דאיתא בילקוט פ' זו כסבא משה לצמות ומלחמה עס עוב כתיירא ומנו אמר אחי בן ק"כ סנה והוא בן ת"ק אלולי סי"ל זכות לא הי' חי כ"כ סנים ע"ס וא"כ י"ל דסיחון לא הי' קשים מנשה ולכך לא הי' כתיירא מנכו' ולכך הקדים לומר וכדי אחי הוי בני סמתחאי ואציהס נוחה במבול וא"כ ודאי גס סיחון הי' קשים הרבה מנשה' ולכך ק' ספיר מ"ס נעוב דנוקסטי וכו' וק"ל:

לפרשה הג"ל

ר"פ אין מעמידין רמי מתני' אברייחא' דתני' אין מעמידין צהמה צפונקאות וכו' ורמיכהו לוקחין מהן צהונה לקרבן' ד' פדת אמר ל"ק הא ר"א דהיים לרביעה ויהא רבנן דל"ח לרביעה ד' יוחנן אמר גבול יס לה עתוסה מבת ג' נעקרת וכו' וכו'

ולפ"ז א"ס דצפ' לך לך פירס' צ' פרטים הפי' הא' כמו סחסב משה והפי' הצ' מתשובת ססס לפי האמת ומסא"כ צפ' חקת טרניה לפרס ע"מ סהי' מתיירא משה סהולרך הקב"ה לומר אל תירא נחא סלא הביא אלא פי' קנא' דלפי' סעיב לא הי' מת ירא משה:

אמונם לפ"ז קפי' על הגמ' הכ"ל כיון דר' יוחנן נישא אמר סירא משה סתעמוד לו זכותו של אברהם והיינו כפי' הא' סל רש"י דפי' דזה עוב

וב' תד"ה ר' יוחנן וכו' וז"ל פחות מנצ"ג כעקרת
 ול"ח לרביעה וקאי לפניו רונני' דנחמי' וברייחא
 אליבא דרבנן קאמר דלר"ח אפי' פרה בת שתיס
 חיים לרביעה וכו' וא"ת לר' יוחנן היכי שרי ליקח
 לקרבן פחותה מנצ"ג כיחוס דלמא רבעוהו לאימא
 כשהיא מעברא היא וולדה כרבעו וי"ל דר' יוחנן
 לטעמי' דאמר ס' הערל דף ע"ה עובר לאו ירך
 אמו עכ"ל התוס' ובראה לקשר דבריהס' איך
 תלי' הך קמי' מנא רבעוהו לאימא כגמי' דהקדימו
 דר' יוחנן קאי לרבנן ולא לר"ח דס"ל דפרה בת שתי
 סנים חייסין לרביעה:

ונראה לבאר דהנה הרמ"ל בפ"א מהל' פ"א כ'
 וז"ל בר"פ פרה רח"ל עגלה בת שנתה
 ופרה בת שתיס וצאמרו פרה בת שתיס כסתפק
 הר"ס וכתב דמלין למימר דלנעט נמי טפי כמו
 עגלה בת שנתה דלנעט טפי וכו' עכ"ל ואני
 תונה על נכא ונלא ספרא מדרכו תמיד לצרר הספיקו'
 העולים במאודתו מכל לדדי סברות התוס' שבס"ס'
 ולא זכר כאן דים הכרעה מדברי תוס' הכ"ל דע"כ
 ס"ל דלר"ח בת שתיס דווקא דלג"כ איך כתבו דר'
 יוחנן קאי אליבא דרבנן ולא אליבא דר"ח דלר"ח אפי'
 פרה בת שתיס חיים לרביעה דונ"ל דלמא הא
 דר"ח חיים לרביעה היינו בפרה בת שלס' אע"כ
 דס"ל דלר"ח פרה בת שתיס דווקא קאמר והיא
 הכרעה שאין עליה תשובה:

והנה ה"ם הקסה על הא דר"ח נכסיר פרה
 מעוברת דהיכי נשכתת לה הא אמר פרה
 בת שתיס ובת שתיס מי קא ילדה ולמאי דפרישת
 לעיל דבת שתיס לאו לנעוטא טפי א"ס' ולפ"ז
 לשיטת התוס' הכ"ל דס"ל בת שתיס דווקא קוסי'
 הר"ס בת"ע:

אכן הנה הרמ"ל כ' וז"ל ודע שכפי מ"שכ הר"ס
 בשם מהר"י נסויפטויכא דמאי דפליגי ר"ח
 ורבנן בפרה מעוברת לא צהאס פליגי אלא בעובר
 אס כסר לפרה אפטר לומר דמה דקאמר ר"ח פרה
 בת שתיס לנעט טפי כמי עכ"ל והיינו דלפי פי'
 מהר"י הכ"ל בל"ה ל"ק קוסי' הר"ס דפרה מעוברת
 הנו"ל דנאמת ר"ח נכסיר הולד ולא האס' ולפ"ז
 התוס' ע"כ ס"ל כפי מהר"י נסויפטויכא הכ"ל:

ובזה ניחא בניי מה דהוי קמי' לן על התוס' הכ"ל
 למה לא הוכיחו בפסיוטו דע"כ ר' יוחנן
 לאו אליבא דר"ח קאמר דלדיו' קמי' קוסי' התוס'
 מה שהקשו בתר הכי כיחוס דלמה רבעוהו לאימא
 כשהיא מעוברת ולא הוי סייך תו' התוס' דר"י

לטעמי' דס"ל עובר לאו ירך אמו שהרי ר"ח ס"ל
 פרה מעוברת כסירה ופי' הר"ס משום דס"ל עובר
 ירך אמו ולא כפסל משום עול אע"כ דר' יוחנן
 קאי אליבא דרבנן אבל למאי שהוכחנו דתוס' בל"ה
 ע"כ ס"ל כפי מהר"י נסויפטויכא צהא דפליגי
 בפרה מעוברת היינו צהולד ולא צהאס וא"כ אינו
 מוכח מהתם דר"ח ס"ל עובר ירך אמו (ואף שהתוס'
 כתבו שם צו"הל דר"ח לטעמי' איזל דס"ל בחילין
 דכ"ה דעובר ירך אמו המעיין שם יראה דאין זה אלא
 לחד אוקימתות שם בחילין אבל לאיך אוקימתות
 מלינו למימר דר"ח ס"ל עובר לאו ירך אמו):

ולפי' מציאר היטב המסך התוס' דתוס' הוכיחו
 דר' יוחנן קאי לרבנן ולא אליבא דר"ח דס"ל
 פרה בת שתיס מי קא ילדה והיינו דס"ל פרה בת
 שתיס דווקא והא דמכסיר ר"ח פרה מעוברת
 כפי' מהר"י נסויפטויכא דפליגי בולד ובאר לבאר
 דלמא כפי' הר"ס דר"ח לאו בת שתיס דווקא ולא מוכח
 מידי דר"י אליבא דרבנן דווקא ולכך כתבו וא"ת
 כיחוס דלמא רבעוהו לאימא וז"ל משום דעובר לאו
 ירך אמו ומעתה אי כימא כפי' הר"ס בל"ה ג"כ
 נוכח דלא קאי לר"ח דהרי אי אמרינן כשיטת הר"ס
 פליגי ר"ח ורבנן בפרה גופא וע"כ ר"ח ס"ל עובר
 ירך אמו מדלא פסקוהו להאס משום עול ודו"ק:

ובזה מציאר מה דהקשינו לעיל על הרמ"ל שאינו
 פוסט מדברי התוס' דס"ל דר"ח פרה בת
 שתיס דווקא קאמר דלמאי דכתבו צאמת י"ל צתוס'
 כסתפקו צזה ולכך כתבו דרך נונ"פ דע"כ פ"ר קאי
 אליבא דרבנן ולא אליבא דר"ח וק"ל:

שער המים

לפרשת חקת

במדרש אמר שלמה ע"כ החורה כולה עונדתי
 כשהגעתי לפ' פרה שאלתי צה ודרסתי
 צה וחקרתי צה אמרתי אחכמה והיא רהוקה מוניני'
 וא"ל להאריך צזה בדקדוקים שצב עונדו צזה רוב
 המסרשים ואענה גם אככי את חלקי לצאר ע"ד
 הדרוס:

בהקדים דאיתא בנחמי' דפרה רפ"ד פרת הטאת
 שחטהה שלא לשמה פסילה ר"ח נכסיר
 ומפרס הרמב"ם והר"ם טעמא דת"ק מדכתיב הטאת
 היא מה שחטהה שלא לשמה פסולה אף פרה וכו' ור"ח
 אומר הואיל ופמיטתה צהון ילאה נכלל ק-סיס'
 וז"כ צאיזה סברא קנייפלגי ר"ח ורבנן ובראה
 דלפיטתייהו קזלי:

דאיתא בסוטה ד"ו וחסא עגלה פסול במוס
 מק"ו מפרה שאינו פוסל בשנים מוס
 פוסל בה וכו' ח"ק אשר אין בה מוס. בה מוס פוסל
 ולא בעגלה. ופרס"י עגלה שפוסל בשנים דעגלה
 בת שנתה. וחנה ב"ב דבר שבע הלא איבא בהא
 פלוגתא דר"א והבנן דר"א ס"ל עגלה בת שנתה
 ורבנן ס"ל בת שתיים ומדוע תפס רס"י דעת ר"א
 ללא בהלכתא. ושמעתי לתרץ בשם הגאון מוהר"ר
 ל"ה א"ב דק"ה ה"ס דהנה איתא עוד סס ה"ר יוחנן
 ונ"מ אגורה החורה להביא עגלה בזחל. אמר
 הקב"ה יבוא דבר שלא עשה פירות ויערוף במקום
 צמיחה עושה פירות. ויבשר ע"מ שלא הכיח לעשות
 פירות. ופרס"י דבר שלא עשה פירות עגלה בת
 שנתה שלא ילדה. ולכאורה לפ"ז נסתר הק"ו כיון
 דהאי טעמא דעגלה פוסל בשנים אינו מלך חומרא
 דק ממוס טעמא דהית צ"י שאינו עושה פירות אכן
 לר"א דס"ל עגלה בת שנתה ח"ס הק"ו דאי ונטעם
 הכ"ל לחוד ה"מ להיות בת שנים. דמניי אינה יולדת
 עדיין עד שנת ג' דבת שנים נני קא ילדה כדאיתא
 בצבירת וע"כ היינו מלך חומרא. וא"כ הוכיח רס"י
 שפיר דע"כ עיקר הקושי קאי לר"א דס"ל בת שנתה
 וספיר ה"מ לניילף בק"ו אי לאו ניעוטא דבה וק"ל.
 עכ"ד פח"ח:

אכנה לפ"ז ל"ב לרבנן דה"א דס"ל עגלה בת
 שנים ח"ק א"ב נסתח הק"ו וא"כ בה ל"ב
 למעט עגלה ממוס וכו' לזכר:

דהנה בקדושין כ"ו איתא דעגלה ערופה דאסורה
 בהנאה וכו' אמרי דבי ר' ינאי כפרה
 כתיב בה כקדשים. והקשו בחוס' דצבריתו' יליף
 לה מוערפו סס סס תהא קבורתה ונדחקו סס וכו' ל'
 דאפשר לומר דחדא בחברת' מתרנא מנח קוסייתו
 הכ"ל. דאפשר לומר דרבנן דר"א ס"ל כפרה כתיב
 בה כקדשים וא"כ סד"א מניי דמוס פוסל בה כקדשים
 ולהכי כ"ד בה צפרה למעט עגלה. וסוגי' דקדושין
 אזלא לרבנן אמנם סוגי' דצבריתו' אזלי לר"א דס"ל
 עגלה בת שנתה והיינו מדאנטריך בה למעט עגלה
 ממוס כי היכי דלא יליף מוק"ו מפרה ואי עגלה בת
 שנים נסתח הק"ו וע"כ לית ל"י הא דכפרה כתיב
 בה כקדשים וע"כ דיליף לה מוערפו סס דאקור
 בהנאה וק"ל:

ועתה באנו לזכר דר"א ורבנן לשיטתייהו אזני.
 דהנה איתא בחולין י"א דבעי לניילף
 דהזנין כ"ד מעגלה ערופה. דהא עריפתה כשהיא
 פליגה ולתנא טריפה היא ומנ"ל דפסול בה טריפה

דכפרה כתיב בה כקדשים וכו' בעי לניילף דהזנין
 כ"ד מפרה אדונה וקאמר מניי מנ"ל דטריפה פסול
 בה דחטאת קרי' רחמנא ולכאורה ק' ל"ל דכ"ר
 חטאת היא לחרוי דטריפה פסול צפרה הלא נוכל
 לניילף ק"ו מעגלה דאין מוס פוסל בה דממעטינן
 מבה טריפה פוסל בה דכפרה כתיב בה כקדשים
 פרה טעום פוסל בה וכו' כ"ד דטריפה פוסל בה
 ובשלמא לר"א לק"מ דאיבא לנייפרך מה לעגלה
 שפוסל בשנים כנ"ל כיון דהיה סובר עגלה בת
 שנתה וע"כ ונטעם חומרא הוא כנ"ל מסת"כ לרבנן
 דס"ל עגלה בת שנים ולדידהו אין זה מלך חומרא
 אלא כדאר"י שצריך להיות דבר שא"ע פירות וליכא
 לנייפרך כנ"ל. וא"כ הדקו"ל אמנם באמת ח"ס
 לרבנן דיל"ל דס"ל דחטאת היא דאיתני צפרה לארוי
 דפסולה שלא לשמה. אמנם ר"א לטעמי' אזיל חדא
 דהיהו ל"ל דאמת הא דכפרה כתיב בה כקדשים.
 וגם לשיטתי' בלא"ה אנטריך לנכתב חטאת צפרה
 לפסול טריפה דליכא לניילף בק"ו מעגלה דאיבא
 לנייפרך דעגלה פסול בשנים ככ"ל. ולית לן לימוד
 לפסול שלא לשמה:

והנה כ' הר"ם דים שרונים לומר דילפינן פסול
 שלא לשמה פסולה מדכתיב חטאת היא.
 וכה"ג דרשינן בזבחים פ"ק ולית' דמקרא דחטאת
 ילפינן לה ולא מהיא ע"ס. ולכאורה לננאי דיליף
 ה"ס בחולין למעט טריפה ודחטאת קריא רחמנא
 אפשר לומר דילפינן פסול שלא לשמה מקרא דהיא
 כיש מפרס"י הנ"ל:

ולפי"ן מוצאר המדרש הנ"ל. שאמר שלמה
 כשהגעתי לפ' פרה אדונה. שאלתי ודרשתי
 בה דייקא דהיינו אשר אין בה מוס דאתי לנעט
 עגלה דאין מוס פוסל בה. וחקרתי בה דהא לרבנן
 דס"ל עגלה בת שנים ח"כ ליכא לניילף ק"ו דלא
 חומרא הוא כנ"ל. וא"כ בה ל"ל. דליכא לניימר
 דרשינן כפרה כתיב בה כקדשים וא"כ סד"א דגם
 מוס פוסל כקדשים דא"כ תקשי ל"ל חטאת היא
 צפרה לפסול טריפה יליף בק"ו מעגלה שאין מוס
 פוסל בה טריפה פוסל בה דהא לרבנן ליכא
 לנייפרך מה לעגלה שנים פוסל בה דלשיטתייהו
 לאו מלך חומרא הוא כנ"ל אע"כ דלא דרשינן
 כפרה כתיב בה כקדשים וא"כ בה ל"ל ואמרתי
 אחכמה ליישב קושי' זו. דלעולם דרשינן כפרה
 כתיב כקדשים. ולכן אנטריך בה דלא כינוא דגם
 מוס פסול כקדשים ול"ק ח"כ ל"ל חטאת דכ"ר
 צפרה לפסול טריפה לילף ק"ו מעגלה לנייא באמת
 אנטריך

אנטיך חטאת לפסול שלל לשונה. אונס לפ' זוהיא דחקה ומנני וע"כ היא קתי לפסול שלל לשונה וחטאת לפסול טריפה ונסתת תי זה ודו"ק :

לפרשה הנ"ל

כ' הרמב"ם פ"א מהל' פרה הל' י"ב ח"לו העומה אותה לובט ד' בגדים של כ"ה בין שעמטה כ"ה ובין שעמטה כ"ה וכו' הרמ"ל דין זה והוא נוספה רפ"ד דפרה וכבר ביאר רבינו פ"ד דין ג' שאם עמטה מחוסר בגדים או בבגדי זהב פסולה וטעמא דמילתא אית' בספרי זאת הקת התורה ר"ל אומר כאמר כאן חקה. וכאמר להלן ב"הכ חקה מה חקה האנוורה להלן בבגדי לבן וכו'. והנה ידוע בבגדי לבן שהי' לובטי כה"ג ב"הכ לא הי' בו כלאים ובגדי כ"ה האבנט שלו הי' של כלאים ולפת"סכ דמחקה דכתיב ב"הכ ילפינן להו כראה בגדים שלובט כהן השורף את הפרה הם דווקא בגדי' שלובט כה"ג ב"הכ ולא בגדי כ"ה ולפ"ז יש לתמוה על רבינו. סכ' לובט ד' בגדים של כ"ה דמכ"ל דין זה דמגז"ט ד"הכ ראוי להיות בגדי כה"ג ב"הכ דווקא. ע"ש בארוך. והנה דאפשר ליישב דס"ל להרמב"ם דלאו לכולהי מילתא חתקס רק לענין לבית בגדי לבן לחוד וכדמשמע לכאורה מהתוספת שהביא הרמ"ל עם מ"מ אחתי ז"ב מנ"ל להרמב"ם הא' דגם לענין זה לאו לכלהו מילתא חתקס וכראה דהרמב"ם לשיטתו חזיל והי' לו היכחה לשיטתו מסוגי' דילן דכהן לובט בפרה בגדי כ"ה :

דהנה ידוע מחלוקת הרמב"ם והראב"ד ז"ל דהרמב"ם פ' דכהן אסור ללבוט כלאים שלא בעידן עבודה והרא"ב דחלק עליו. ולכאורה לשיטת הרמב"ם הי"נו לאכוחי דאזלינן ב"ר משחיטות קרבן לאיך לובט בגדי כהונה דלמא טריפה היי אך זו לא ניתן לומר דהרי קי"ל שחיטה כשירה בזר וא"ל בגדי כהונה דהא לאו עבודה היא. אכן למ"ד שחיטת פרה פסולה בזר איכא להוכיח מדליבט בגדי כהונה בשעת שחיטה דלמא טריפה היא אכן התינה למ"ד פסולה בזר אכל לנ"ד דכשירה בזר ליכא להוכיח מבגדי כהונה והולרך רבא בר רב סילא להוכיח משריפחה :

ולפ"ז מצואר קושייתנו. דבמנ"ג הוכיח רבא בר סילא דאזלינן ב"ר דאי נימא ההיקס ושחט וסרף דשחיטה פסולה בזר א"כ מוכח בקיבור דאזלינן ב"ר משחיטה עצמה איך לובט בגדי כהונה ככ"ל אונ"ג ב"ז א"ש לשיטת הרמב"ם דכ"ה העוסק בפרה לובט בגדי כ"ה סי"ב אבנט של כלאים אכל אי כקושי' הרמ"ל דלגמרי אתי' הגז"ט שלובט כ"ה בגדי כ"הג ב"הכ דליכא בהו כלאים יתהדר קושייתנו לרובתי' על רבא בר סילא דאיך. מוכח מפרה אדומה משריפחה דאזלינן ב"ר דלמא אתי ההיקס לאריו דשחיטה פסולה בזר אע"כ לובט בגדי כ"ה ואי שחיטה פסולה בזר א"כ מוכח משחיטה עצמו לובט ב"כ סי"ב כלאים והרמב"ם לשיטתו חזיל דס"ל דאסור ללבוט כלאים שלא בעידן עבודה והוכיח ספיר ככ"ל וק"ל :

הקטן שער

לפרשת חקת

אית' בגמ' דקוטה ויהא מוס פוסל בעולה נק"ו מה פרה שאין הסנים פוסלת בה מוט פוסל בה עולה מסנים פוסלת בה. (פרש"י דעולה צח פנחה) א"ד סיהא מוס פוסל בה א"ק אשר אין בה מוס בה ומוס פוסל ולא בעולה אלא מעשה דבה מעוטא ולא ילפינן ק"ו לא יהא שאר עבודת פוסלת בפרה (ופרש"י דהא רק עול כתיב בפרה וילפינן שאר עבודת מעולה ואי בה מעיטא היא גבי עולה כונוי בה כתיב וכו') . אלמא אמר ר"י אמר רב הכיח עליה עודה של סקין על הפרה פסולה ע"ש והנה הקשה הבאר טבע דלמאי הולרך להבי' ראוי מר"י אמר רב הלל תסנה ערוכה היא במס' פרה נחן עליה טליתו פסולה ומה לו טלית או עודה :

דהנה אית' בחולין דף י"א דרבא בר סילא יליף דאזלינן ב"ר מפרה אדומה דאמר רחמנא ושחט וסרף מה שחיטה כשהיא שלימה אף שריפחה כשהיא שלימה וליחוס דלמא טריפה היא והנה הקמתי עפ"מ דאית' פלוגת' ביומא בשחיטת פרה אי כשירה בזר או פסולה בזר וא"כ למ"ד פסולה בזר מנ"ל למילף מפרה דאזלינן ב"ר דלמא שריפחה לא הי' כשהיא שלימה אלא דצדקינן לה. וקרא דוסחט וסרף אתי לאקושי' אהבא שחיטה לטריפה מה שריפה פסולה בזר דכתיב וסרף הכהן אף שחיטה פסולה בזר וליכא למימר דילפתא דרבא בר סילא קאי אי שחיטת פרה כשירה בזר. חדא דהא גופא מנ"ל דלמא הקימא אתי לאריו דפסולה בזר ומנ"ל למילף דאזלינן ב"ר שהוא נגד ס' חיונה. ועוד ק' לרבה בר סילא למאן דס"ל שחיטה פסולה בזר. מנ"ל דאזלינן ב"ר. וכ"ל לבאר זה :

אשר

שער

לפרשת בלק

בפסוק ויאמר בלק ס אל בלעם לא תלך עונהס
 לא תאור את העס כי צרוך הוא פירס"י
 וז"ל לא תלך עונהס אל"כ חקלס בנקוניי אל"ל
 לא תאור את העס אל"כ חקלס בנקוניי אל"כ
 לצרכתך כי צרוך הוא עכ"ל וי"ל דה"ל להסס
 להטיב ניד לא תאור את העס ואנאי אמר מתחלה
 לא תלך עמהס י ותו ונכ"ל לרס"י סב"עס אמר
 אל"כ אצרכס ואי משוס דאמר הקב"ה כי צרוך
 היינו סאמר טעס הדבר דלא תאמר כי צרוך הוא
 ואין ארוך ננדק בצרוך וגס תנוה הלסון כי
 צרוך הוא לסון יחיד :

ונראה דהסס הת"ס בחסויו פ' חלק פי' אהס
 סאמר בלק לבלעס לך נס אל נקוס אחר
 אסר תראנו משס הו דקפיד סיראה אוסס דוקס
 בטעת קללה משוס דידע בלק סאין כמו סל בלעס
 אלס בפה דהיינו לכיון הרגע סהקב"ה כועס וסקסו
 התוס' דנה ה' יוכל לקלל באותו רגע ותו' דיוכל
 לומר כלס ואל"כ הולרך לראותס דוקס כדי סתחול
 הקללה באותן סרוסה אותן בטעת הקללה בעיניו
 דאל"ה אפסר לומר דיחול על אומה אחרו ע"כ
 וקסו' לי על דבריו אל"כ איך אמר בלעס אל"כ חקלס
 בנקוניי הו זה אל"כ כנ"ל ואנניא לתרץ דהרי
 הענין בענינו לרך ביאור נ"ס אל"כ אצרכס דמי
 ביקס זאת נידו ותו איך נהפך ניד מהיפך להיפך -
 דמתחלה רנה לקלס ובתוך כ"ד נהפך לנדק
 וחסיד ורנה לצרכס אכן נ"ל צרוך סטובתן סל
 דסעיס רעה הו אלל נדיקיס ובצרכתו ה' כוונתו
 לקלס ע"י הצרכה והו עפ"מ דתוס' דתוס' ע"ז
 סתרו תרוסס הנ"ל סה' יוכל לומר כלס וסנינו
 בז"ל סרבינו אל"י ה' מפרס סא"צ אלס להסתחול
 לקלל ברגע סהקב"ה כועס ותדע סהרי ה' רועה
 להאריך בקללתו כדאית' בחלק מצרכותיו סל אותו
 הרעע וכו' אתה למד מה ה' בלבו עכ"ל ונ"כ
 לקייס תי' א' סל התוס' סלס ה' יוכל לומר אלס
 כלס ואעפ"כ א"ס נ"ס בחלק מצרכותיו סל אותו
 הרעע וכו' :

עפ"מ דאית' נס' עמק הלכה פ' זו אמ"ס סס
 בחלק דכל הצרכות סביך בלעס לישראל
 נחפסכו לקללות חץ וצרכת מה טיבו' ללכאורה
 יס לתמוה נ"ס צרכת מה טובו מסאר צרכות -
 ופי' הו ז"ל דבר סלס עפ"מ בפסיקתא דכוכת
 בלעס

סקין וגס הקטנה על ר"י אמר רב גופא מאי אשמעין
 מתני' היא :

וכה"ג תנוה במוס' ע"ז דכ"ג דרנה הגמ' לומר
 ולנוס טעמא דר"ל דערה אינו נקחת וון
 הנכריס ממשו דלמס עלה עליה עול כדרי' א"ר
 דאמר הניח עליה עודה סל סקין פסולה וכו' ק'
 לנאי הולרך דר' אמר רב הלס נחני' ערוכה הו
 במוס' פרה כנ"ל (והו דל"ק הגמ' דלנוס עלה
 עול נמוס כבר ביאר הת"ס דל"ס לעול ממוס דמרתת
 הנכרי כ"ס לעול ערמי חייסין) :

ונראה לתרץ קוסי' הצ"ס הנ"ל עפ"מ דהקטנה
 עול הצ"ס על הו דפירס"י סס עולה
 ססניס פוסל בה דעולה בת סנתה דהו איכס
 בהו פלוגת' ר"ל ורצנן דר"ל ס"ל עולה בת סנתה
 ורצנן ס"ל בת סתיס ונדוע תפס רס"י דעת ר"ל
 דלא כהלכת' וכ' הפירס דוד דבר ככון לבאר
 דברי רס"י דהיכחו ע"כ דהסוני' קאי לר"ל וס'
 לרצנן והו נדקאמר דפרה אינה פוסלת בסניס
 וק' מנ"ל דאינה פוסלת בסניס דלנוס כנוו דעולה
 פוסלת בסניס אחר זמן הכסירה ה"ה צפרה אע"כ
 דהגמ' קאי אליבס דר"ל דס"ל ולדידו' ע"כ פרה
 אינה כפסלת אחר זמן הכסירה ונדקאמר פרה בת
 סתי' ור"ל מכסיר פרה נועזרת ובת סתי' נוי קס
 ילדה אע"כ דיוכסיר גס אחר זמן הכסירה עכ"ד
 פת"ח וס"י ולפ"י אל"כ ע"כ עיקר קרס דלמטרין בה
 לנעט דלא יהו מוס פוסל בעולה היינו לר"ל
 דוקס דהו לרצנן י"ל דגס פרה פוסל בסניס
 כנ"ל ולפ"י נצוהר די"ל דהולרך ר"י אמר רב
 לאשמעין דאפי' לר"ל עליה עליה עודה סל סקין
 פסולה דלא כנוס דמתניין אתי כרצנן ולדידהו
 לא אמרינן בה לנעט צפרה וה"ה דל"ד בה לנעט
 בעולה מוס"כ לר"ל דע"כ בה צפרה למעטוה"ה
 בעולה בה למעטוה"ו וי"ל דא"עפיכ גס לר"ל עליה
 טליה עודה סל סקין פסולה כדמוסיק סס בסוטה
 בת' הגמ' פ"ס ולפ"י נמינל נצוהר ג"כ דלהכי
 פריך תהו דאר"י אמר רב דמנחני' לק"מ דתי'
 כ"כנן אכל ר"י א"ר ע"כ אשמעין אפי' לר"ל ולכך
 הקטנה באונת לר"ל מנ"ל והולרך הגמ' לתרץ
 דנקוניין בה לסאר קדשי' וע"ס ונמינל נצוהר
 ג"כ ננו' דע"ל הנ"ל דסס קאי ג"כ לפרס טעמא דר"ל
 דפרה אינה נקיית וון הנכרי' משוס דלנוס עלה
 ע"יה עול ולכך קאמר כדאר"י א"ר דע"כ אשמעין
 אפי' אליבס דר"ל כנ"ל דאי לרצנן כבר ידעינן
 מנחניין כנ"ל ודו"ק :

לפרשה הנ"ל

הנ"ל

בל"מ ציונים גדר מזה וגדר מזה אין גדר אלא ונאכנים עכ"ל ויס להבין נתיב צ"י רש"י צוה ובראה כוונה פשוטה :

דהנה

י"ל בקרא דה"ל גדר מזה ומזה אולם מלאחי בתחומא פ' זו וז"ל גדר מזה וגדר מזה אמר הא תנן אין אתה יכול לטלטל באומה סיים להם שני לוחות האבנים כחצובים מזה ומזה וצ"י עבדיהם עכ"ל ויראה שהתחומא הי' מדקדק בזה שאלמר גדר מזה וגדר מזה ולכן מפרש שצ"ל לרמוז על צ' לוחות העדות שהי' ונאכנים ולכן כתיב בפ' גדר אכן התיבה א"ל דקתם גדר מאבני דהרי צ' לוח' ג"כ הי' מאבני וספיר רמוז גדר אבנים מזה ומזה לפני לוחת אבנים וזה כוונת רש"י דלכך כתיב כפול גדר מזה וגדר מזה ונשום דאין גדר אלא מאבני ונרמוז על שתי לוחות מאבני שהיו כתובים משני עבדיהם ודוק :

ובאופן

אחר כ"ל עפ"מם בתחומא פ' וינא בפסוק עד הגל הזה זש"ה ותלחץ רגל בלע" אל הקיר הגל הוא הקיר לפי שעבר בלעם על השבועה שנסבע ליעקב שאלמר אם לא תעבור את הגל הזה ובלעם זה לבן וכו' וכן אית' בת"י וישלח ונלאכים אל וז"ל ושרר אזגדין לות לבן הוא בלעם וכן על פסוק ותעמוד מלאך ד' במשעיל הכרמים כ' בז"הל אתר דאקים יעקב ללבן איגד סהדותא פ"ט ולכן נפרע הקיר מיינו לפי שהי' העד על השבועה כדכתיב יד העדים תהי' בוגרי עכ"ל וכיון דהגל ביעקב הי' של אבנים לבן פרש"י כאן דגדר הוא של אבנים דלפ"ז א"ש דנלחץ רגל בלעם אל הקיר היינו הגדר הזה כמ"ס התחומא שהגדר הי' ונאכנים של הגל של יעקב ולכן נסמכו זה לזה בגל הזה וכיון שלבן היא בלעם הלך לקלל זרע של יעקב ורצה לעבור על השבועה לכן נלחץ רגליו אל הקיר מאבני הללו מהאי טעמא דכתיב יד העדים תהי' בו בראשיה וק"ל :

שער

המים

לפרשת בלק

בהפטרה

עמי זכור נא מזה יען בלק ונלך מואב ומה ענה עליך בלעם בן בעור למען דעת לדקות ד' ודח"ל דגמ' דברכות מאי למען דעת לדקות ד' אר"א אמר הקב"ה לישראל

בלעם הי' לברך את ישראל בקול רם כדי שיפגעו שחר האומות ויפלוט בהן עין הרע וכן הו' שהשליטו בהן ע"הר ונתהפכו לקללות ולפ"ז ניהת דעל כל הברכו נתקנאו האומות ושלטו בהן ע"הר ונשא"כ ברכת ונה טובו דקאי על ישיבת צ"הכ וב"הנמ באוהל של תרה צוה לא נתקנאו האומות כלל ולא שלט צו ע"ה סלהם עכ"ד ומעשה אכני מענה אצתרי' למה כוונת הגמ' מצרכות' של אותו הרשע אתה למד מזה הי' בלבו ר"ל פוודאי אותו רשע לא הי' כוונתו לברכס מצרכות' אלא לפי שבמחשבתו הי' לקללם כהיפך הברכות ולפי שכל הי' בכוחו כ"א לוונר כלס צרע מהקב"ה כועס לכן התכבד בערמה לברכס ברכת הללו בקול רם כדי שיפגעו האומות ויתנו בהם ע"הר כאשר באומת הי' כן לדברי הפסיקתא וי"א כ"מ מולל תי' הא' של התוס' מסתירת רבינו אלי' ז"ל :

ולפ"ז א"ש כונו שהערכו לעיל אנו"ס א"כ אברכס דמי ביקס זאת ונידו וגם איך נהפך כרגע לגדיק דבאמת הי' ומחשבתו לרעה בזה ומישב להטעות עין שלמעלה בנ"ס א"כ אברכס ומחשבתו הי' לקללם עי"ז שהאומות יכנסו ע"ה על הברכות :

ולפ"ז

מבואר דברי רש"י הטיב דמותהילה הטיב לו הקב"ה לא תלך עמהן ידע שאין בכחו לוונר כ"א תיבה אחת כלס כתי' התוס' הא' ואז נרין לראוחס כפי' הת"ח הכ"ל והח"כ כשא"ל הסם לא תלך עמהן ממילא לא יוכל לקללם ולא הי' מן הבורך לוונר לא תאור את העם ולא התחיל הרשע בערמה ואמר א"כ אקללם במקומי ובאומת כוונתו הי' מיד שיברכס בקול רם ועי"ז יתהפכו לקללות ע"י ע"הר שיפלוט בהם והטיב הקב"ה לא תאור את העם והנה בלעם התחיל להפיק זוממו חולי להטעות עין שלמעלה בחשבו מ"ס מקודס א"כ אקללם במקומי היינו קללה כפשוטו ע"ז הטיב לא תאור את העם ע"כ התחיל ואמר א"כ אברכס וכוונתו הי' עודנה לרעה ככ"ל ע"י הברכה יכנס בהם ע"הר ע"ז גילה לו הקב"ה כי אני יודע כוונתך בצרכות הללו מהם לרעה ככ"ל לכן אני ידעתי מתחילה ג"כ ומה שאמרת לא תאור את העם היינו ע"י הברכות כי ידעתי כי ברוך הוא לשון יחיד שכל הברכו' שלך יתהפכו לרעה חוץ ברכה אחת שיתקיי' לך רק ברכת מזה טובו שלא יתהפך וי"ס כי ברוך הוא כל ברכותך אינן רק ברכה אחת ככ"ל ודוק :

חומ לפרשת בלק רבושורש

ראו כמה לדק עשיתי עמכ' טלא כעסתי באותן הימים סאלמלא כעסתי לא נסאר מנסוכיהן של ישראל סריד ופליט וי"לד נ"ס ראו כמה לדקות וכו' דמאי כמה לדקו' גם מ"ס סאלמלא כעסתי לא נסאר סריד ופליט אך לנותר הוא גם בנוקרא הזה גופא י"לד ונתי זכירה תלי' בענת בלעם ובעניית בלק דווקא דזיל קרי' ב' רב הוא ונראה לבאר כל זה דהנה אית במ"ר פ' זו כסאמר הקב"ה לבלעם מי האנשים האלה עמד' הי' צריך לומר רב"שע הכל גלוי וידוע לפסיד וכו' ולי מה אית שאל' אלא אמרת בלק בן ציפור וגו' אמר הקב"ה הואיל וכך אמרת לא תאור את העם עכ"ל וראית בס' זרע אברהם לדקדק על מ"ס הואיל וכך אמרת משמע דאלו לא אמר כך הי' מניחו לאור את העם ח"ו ואיך תלי' הא בזה' ונראה לבאר:

דצריכיין להביין בבלק אמר לכה ארה לי וגו' ובלעם סינה להקב"ה ואמר סאמר לכה קבה לי וגו' ורמ"י פי' קבה קשה מארה והקב"ה הטיב בלשון ארה לא תאור את העם גם חסובה בלעם ל"ב באמרן לבלק לא אוכל לעבור את פי ד' לעשות קטנה או גדולה דעפת יתר הוא אכן ונבואר דכוונת בלעם בערעה' וחשב אם אומר לשון ססלה בלק לכה ארה לי ויהי דבר ד' ג"כ אלי בלשון לא תאור ולכך אמר ססלה בלק לכה קבה לי שהוא ק' מארה כפירס' ויהי' דבר ד' אלי לאמר לא תקוב את העם ואז אוכל לאדרס שהוא קל וקבה מה עשה הקב"ה להפיר עצתו ולגלותו כי הוא יודע מחשבות אדם ומחבולתיו' והטיב לו בכוונה לא תאור את העם סאפי' לאדרס אי אית רמאי וז"ס הוודרס כסאמר הקב"ה מי האנשים האלה הי' צריך לומר רב"שע הכל גלוי וידוע לפסיד אלא א"ל בלק בן ציפור וכו' לכה קבה לי וכו' בחסבו סאין הכל לפסיו גלוי וידוע ולכך בא בערנוו בחסבו סיטיב לו לא תקוב וכו' אמר הקב"ה הואיל וכך אמרת וחשבת למעט ידיעתי אכי אומר לך לא תאור את העם למען חדע כי ידוע מחשבותיך לפני' וז"ס בלעם לבלק לא אוכל לעבור את פי ד' לעשות קטנה דהיינו ארה או גדולה דהיינו קבה כי כאשר הטיב לי הקב"ה לא תאור גם בארה אהי' עובר פי ד' ותופר עצתו עכ"ד הוצע אברהם הכ"ל:

וברי לבא אל הביאור נקדים מסי' לד' דלאיזה צורך צווה ד' לא תאור את העם כיון שבלעם לא הי' יכול לקלל רק בשעת הכעס וכיון שלא כעס באותן הימים א"כ ממילא לא יועיל בקללתו ואפשר

לומר עפ"י סכ המפרשים החילוק בין ארה לקבה דקבה הוא כליון גמור בלי שיור ח"ו וארה הוא מספר א' ונהס' וכן איתא במדרש סאמר בלעם טעב"פ אככה מיהס חלק אחד מכ"ד והנה אח"ל וכמה זעמו רגע וכ'תים' ונה הי' יכול לקלל באות' רגע סהי' ביכולתו לומר כלס' ולכאורה אם ירצה לנכות רק א' מכ"ד הי' צריך לפורטס ולהאריך יותר מרגע כנימרא' אונס יתכן לומר דבאונת קבה שהוא כליון גמור ח"ו לזה הי' צריך דווקא בעת הזעם מסח"כ אריה ככ"ל זה הי' אפשר אף שלא בשעת הכעס ולפ"ז מבואר דלכך הוצרך הקב"ה לומר לא תאור את העם כיון שזהו הי' ביכולתו לעשות אף שלא בשעת הזעם ולהפיר מחשבתו באולי יערים סהקב"ה אמר לא תאור דהיינו ארה סיכול לעשות שלא בשעת הזעם אבל קבה הותר לו לקובס דהיינו בשעת הזעם כי לא הוזכר זה בהליוו ולא יעבור פי ד' בזה' ע"כ לא כעס הקב"ה באותן הימים וממילא שלא בשעת הזעם לא יוכל לאדרס ולקובס לית' אלא בשעת הזעם והא' לא כעס באותן הימים וז"ס לבלק לא אוכל לעבור את פי ד' לעשות קטנה דהיינו ארה כי בזה אכי עובר את פי ד' סאמר לא תאור ולכך החיל בקטנה ססמכו עכין לומר כי בזה אכי עובר את פי ד' סאמר לא תאור וגדולה דהיינו קב"ה אף סאין אכי עובר את פי ד' סאמר רק לא סאיר' ונ"מ זה בלא"ה ח"כ כ"א בעת הזעם באותן הימים ומיתתו מבואר דברי חז"ל נ"ס לומר דעת לדקית ד' ראו כמה לדקות עשיתי עמכם הלא סהסתי לבלעם להפיר עצתו לא תאור את העם אף כי היא סינה מלשון ארה של בלק לקבה לומר יוכל לאדרס לנכות א' מכ"ד עכ"פ וא"כ זה הי' לדקית ד' סהטיב לא תאור' וגם כדי שלא יערים לומר סהיחר לו קבה בעת הזעם דבזה לא יעבור את פי ד' ע"כ לא זעם באותן הימים וז"ס סאלמלא כעסתי והי' ביכולתו לקובס לא נסאר מישראל סריד ופליט כי קבה הוא כליון גמור ככ"ל:

ובמילא מובן דברי הנביא סאמר זכור נא מה יען בלק. סאמר לכה ארה ומה ענה עליך בלעם סאמר בלשין קבה להקב"ה וגם אמר לא אוכל לעבור את פי ד' קטנה או גדולה ובזה תדע כמה לדקות עשה וזהו למען דעת לדקית ד' כמה לדקות עשה ססתי לדקו' עשה ככ"ל וק"ל:

בחורין דף ל"ה ר' שמעון אומר סחט ולא יא' דס הוכטר במחיתה' אמר רב אסי אומר

חומ לפרשת בלק המשולש עט

אומר ה'ר"ם שחיטה מכפרת ולא דס"ת"ס"ר"ם אומר
 דס ומפ"א אינו מכסיר מאי אלו הא דס שחיטה מכסיר
 לא הא דס חללים ונכסיר . ונ"ס דס חללים דכתיב
 דס חללים יפתה . דס שחיטה נמי הא כתיב על
 הארץ תספכנו כנויים . ההוא למטרי דס של פ"המק
 בהנאה הוא דלתי' וכ' התוס' ונ"ר אבהו הנ"ל
 לנמטרי כל דס בהנאה וכו' ונקט פ"המ מטוס דחוקי'
 פליג על ר' אבהו ע"ס ומקטין העולם מנהא דכ'
 התוס' בפסחים כ"ב דלר"ם דס"ג"ה אסור בהנאה
 תקמי לחוקי' דס"ל לא תאכל' לא משמע אסור הנאה'
 ותירלו דלר"ם כיון דס' אין בגיד' בנ"ט ח"כ סדרא
 הוא כי אסר בהנאה נמן אסור כיון דל"ס ביי' אכילה
 אי נמי בזמנת ע"כ ר"ם לס"ל כחוקי' ע"ס וא"כ לפי
 ח' הא"כ דר"ם לא אתי' כחוקי' . וא"כ בודלתי תמוה
 אומאי לא מטכי סס בחולין אליבא דר"ם דלמטריד
 לנמטרי כל דס . ובס' נ"י הרגיש בקושי' זו והכיח
 ז"ע . וכראה לחרץ :

דהנה לכאור' ז"ב דברי התוס' בפסחים דכיון
 שחירלו בתי' קמא דר"ם מלי' ס' כחוקי'
 מאי צעי בתי' בתרא לומר דחוקי' לא אתי' כר"ם
 דהרי וודאי עדיף טפי לאוקונוי כר"ע . ולבאר
 דבריהם נראה . עפ"מ"כ ה' הרמ"א צטבעה צטס
 ומהר"ל פרנה לחדם דבר דלר"ם דס"ל כ"ס למכות
 ה"ה דשלח כד"ה חייב . וכ"כ מהרי"ב' ומהרמ"א
 חילק עליהם דיותר יש לחייב בכ"ס מפלא כד"ה
 ע"ס ולכאורה יש להביא דתי' לטיטת המהר"א
 דהנה ייהו' הגאון בספרו א"ח הקפה על תי' הא'
 של התוס' הכ"ל דכיון דס' ר"ם א"ב בנ"ט ח"כ לא
 חאכלו דגבי ג"ה אסור הנאה משמע דק' ח"כ
 לכחוב לא יהנה וכללית' בכה"ג צב"ק גבי ס"הכ
 דמקפה הגמ' ח"כ לכחוב לא יהנה ותי' דהא חסיק
 הגמ' בפסחי' דכל היבא דכ"ר לסון אכילה היינו
 רק בצד"ה וא"כ י"ל דלהכי כ"ר לסון אכילה גבי
 ג"ה להרי' דוקא בצדק הנאמן עכ"ד אמנם לפיטת
 מהר"ם"ל הכ"ל הד"קול כיון דלר"ם קיימינן ולדידו'
 דכ"ס למכות אף בכל האסורי' חייב אף שלא כד"ה
 אע"ג דכתיב לסון אכילה . אע"כ מוכח מזה כשיטת
 המהר"ם"א :

ולכאורה אנוינא דפלוגת' דמהר"ם"א והמהר"ם"ל
 תלי' בפלוגת' דאמוראי' דהנהאית'
 בחילין דק' קי"ג המבטל הלכ' בחלב רב אמאי ורב אסי
 פליגי ח"א לוקה וח"א אינו לוקה ומסיק אביסול
 דכ"ע ל"פ דלקו כ"פ אכילה . ונ"ד אינו לוקה דאין
 אשע"א ומ"ד לוקה להכי אפקי רחמנא לאכילה

בלסון ציטול כי היכי דאביסול לוקה ה"ה על
 אכילה . וז"ב באיזה סדרא קתיפלגי . אמנם י"ל
 דזהכי פליגי דילד לכאורה מנ"ל לומר דלהכי אפקא
 רחמנא לאכילה בלסון ציטול כי היכי דאביסול לוקה
 וכו' דלמא מפ"ה אפקי' כי היכי דללקי אף שלא
 כד"ה . רק דבלא"ה י"ל לנ"ד אינו לוקה דאין
 אשע"א דהרי אסור צב"ח הוי חמור ומסיק דאסור
 בהנאה וחלב מותר בהנאה . וע"כ דלזלי לר"ם
 דלית לי' אסור מוסיף וחמור . ולפ"ז דרב אמאי דס"ל
 לוקה ס"ל אליבא דר"ם כשיטת מהר"ם"ל דאס' כ"ס
 למכות ה"ה דשלח דכ"ה אסור אף היבא דכתיב
 אכילה וא"כ ע"כ הא דמפק' רחמנא צב"ח בלסון
 ציטול לומר כי היבא דאביסול לקי וכו' ור' חסי
 דס"ל לא לקי ס"ל כשיטת מהר"ם"א הכ"ל וא"כ
 אפשר לומר כדדרינו הנ"ל דלהכי אפק' רחמנא
 בלסון ציטול דיהי' חייב אף שלא כד"ה . ומעתה
 מובאר דבריהם בפסחי' דתי' הרמ"א שחירלו
 דחוקי' אתי' כר"ם דס"ל דלא תאכל גיד ע"כ קאי
 אהנאה איזיל לרב אסי דס"ל ע"כ כשיטת מהר"ם"ל
 הכ"ל וא"כ ל"ק דלכחוב לא יהנה דאפשר לומר
 דלהכי ל"כ לא יהנה כי היכי דלא ללקי שלא כד"ה
 כנ"ל אבל לר' אמאי דס"ל ע"כ כשיטת מהר"ם"ל
 לית' לתי' הרמ"א של התוס' דתקמי לכחוב לא יהנה
 ע"כ הולרכו לתרץ בזמנת דחוקי' לא אתי' כר"ם :

ומעתה ממילא מובאר סיגין דחולין דלזלל
 לרב אסי דאמר אומר ה' ר"ם שחיטה
 מכפרת ולא דס . ולדידו' ספיר י"ל בתי' הא' דר"ם
 סובר כחוקי' ולהכי ספיר מנמטי דלר"ם אלטריד למטרי
 דס דפ"המ וכמ"ס התוס' דלחוקי' קאי דלרב אסי
 ספיר סובר ר"ם כחוקי' ודו"ק :

שער הקטן לפרשת בלק

בסנהדרין דל"ה דיני נפשות דכין צייס וגומריין
 ציו' מנ"המ ח"ק והוקע אותם לד' נגד
 הפנים ח"ר הסדא מנין להוקעה שהיא חלי' דכתיב
 והוקעגוס לד' וכו' כתיב ויאמר ד' אל משה קח
 את כל ראשי העם . אס העם חטאו ראשי העם
 מה חטאו ח"ל הקצ"ה למטה חלק להם צמי דיכין
 הרבה . וי"ל מאי סייבות יש בזה להא' דאמר מקודם
 דיליף ד"כ דנמורים ציוס מקרא' דוהוקע וגו' :

ונראה לבאר דהנה אמרינן סס עלה מ"ט חלק
 להם צמי דיכין אלימא משום שאין דיין
 מניס ציוס אחד והאמר רב קסדא צמיחה אחת
 דכין

חומ לפרשת פנחס המשולש

והוקע אותם כגד השמש דהשמש מודיע החוטאים וק"ל:

אשר

שער

לפרשת פנחס

קדושין ס' וע"ב צעל מ"ס דעבודתו פסולה וכו"ל אמר ר"י אמר סמואל דא"ק לכן אמור לו הכני נוחן לו את בריתי שלום כשהוא שלום ולא כשהוא חסר והוא שלום כתיב ו"ו ד' שלום קטיעא ומדקדקי השולם על הא דפירש"י ע"ס ד"ה לכן אמור וגו' לעיל מוהי"ט' לו כתיב עכ"ל דמאי צבי רז"י צה" ונראה לפרש ע"ד פסוט דהנה מקשה בס' ברית שלם וכן צב' פיענח רזח על הא דאמור ו"ו ד' שלום קטיעא דא"כ לא לבתוב הו"ו כלל וכו"ל דלק"ל לנ"ד צוצחי' דף ק"א דלא נכתבה פנחס עד ששם שלום בין הסבטים ופי' בנ"ט שניע שלמה דליף זה מהא דאמר השם לפנחס הכני נוחן לו את בריתי שלום דהיינו סאתן לו המדה של שלום ועי"ז מניחא ז"ה לעשות שלום בין השבטים ולא יהי' סכרו ליתן לו ולזרעו ברית כהונת עולם עכ"ד ולפ"ז נח רץ קיסי' ברית שלם הכ"ל דודאי נריך לבתוב שלום ולא דקאי כפסטיא אודת שלום שינן לו ככ"ל וכדי לארוי כניו דדין הכ"ל לענין עבודה כשהוא שלם ולא כשהוא חסר כתב רחינא הו"ו קטיעא ויט ראי' לדבר דאי אתא רק להאי לחודא למימרא דבע"נ עבודתו פסולה יתכן למכתב תחלה לכן הכני נוחן לו ולזרעו כהונת עולם והדר ה"ל לנכתב הכני נוחן לו את בריתי שלום לארוי ולא כשהוא חסר דקודט סכינתן לו הכהונה אין נווס פוסל צו' אבל לנ"ט דס"ל לר"י ח"ס כנ"ד צוצחים דלא נכתבה פנחס עד ששם שלם וכו' כיחא מה דכתיב בחילה הכני נוחן לו את בריתי שלם והדר והי' לו ולזרעו וכו' לפי שעי' השלם זוכה לכהונה אח"כ ככ"ל רק דרך אגב רמו קרא כניו ב"ו קטיעא דלא כשהוא חסר: **ולפ"ז** מבואר היטב כוונת רס"י הכ"ל בנתק לשונו דצח לצאר דלא תקפי ארישא דר"י א"ס קוסי' הצרית שלם הכ"ל לכן כ' לעיל מוהי"ט' לו כתיב וק' דה"ל להפך ככ"ל וכו"ל דס"ל כנ"ד דלא נכתבה פנחס וכו' וכפי' השמע שלמה הכ"ל וא"כ מתורץ כניו קוסי' הצרית שלם הכ"ל וק"ל:

לפרשה הנ"ל

ג"מ דב"ב דף קי"ט חנא צנות ללפחד חכמיות הי' דרשני' היו לדקני' היו חכמני' היו סלפי

דין אלא כדי שיטוב חרון אף מישאל וכו' החוס' והא דחנא בחוספת' אין דנין שנים ביום א' אפי' צנואף וכוונתה בפ' נגמר הדין מוקי לה צ"כ ובעלה וי"ל ממי צבי החוס' צה שהצילו קוסי' הגמ' ותרונו וגם לנמי ומייקי דתני בחוספת' וה"ל לומר סתם הא דתני וכו' ולנו' כנו' אס הוא חוספת' והנה זכני ד' לבאר כוונת החוס' בדרך חניתי: **עפ"ז** דאית' במדרש רבה על פסוק ויאמר ד' אל משה קח את כל ראשי העם והוקע אותם ר' יודן אומר אמר הקב"ה למשה קח את כל ראשי העם ותלו' אותם מפני שלא מיהו בידן ר' כחמי' אומר אמר הקב"ה למשה הוסיב להם בתי סנהדרות וידונו החוטאים אמר הקב"ה אני מודיע החוטאים כל מי שחטא יך מונכו הענן חזרח עליו השמש ה"ה"ד והוקע אותם לך כגד השמש ולפ"ז מבואר כוונת החוס' דהנה הא דאמר הכי ר"י אמר רב קח את ראשי העם והוסיב להם בתי דינין ע"כ קאמר אליבא דר' כחמי' דס"ל דהחוטאי' תלויה"כ ק' ממי מקפי הגמ' מהא דאמר רב חסדא במיתה אחת דנין הא בחוספת' תני דאין דנין אפי' צנואף וכוונתה וחמרינן צגמ' דסנהדרין דסתם חוספ' ר' כחמי' וא"כ ר"כ ע"כ ס"ל דאף במיתה אחת אין דנין ולכן מפני החוס' ומייקי הא מוקי לה צ"כ נגמר הדין גופא אליב' דר"כ ר"ל רב חסדא עס מוקי הך חוספת צ"כ ובעלה אלמא דס"ל לר"ה גופא אליב' דר"כ דס"ל ג"כ דבמיתה אחת דנין ומקפי הגמ' ספיר דאיך נוקי ר"כ קרא דקח את ראשי העם והולך לאסוקי כדי שיטוב חרון אף מישאל וק"ל:

ורנה לדעת ר"ג הכ"ל דס"ל דהחוטאין תלו וני מודיע השמש מודיע והיינו מקרא דהוקע כגד השמש וא"כ לא מוכח דר"כ גומדין ביום מהא דכתיב כגד השמש אכן ידוע מה דאית צגמ' דערובין דיי"ג דהוא ר"מ הוא ר"כ וא"כ ר"מ לשיטתי' דס"ל לעיל דמקיס ריבוס נלגעים ונה נלגעים ביום וא"כ אף ד"מ גומדין ביום ומכ"ס ד"ג ויאיתר קרא דהוקע אותם כגד השמש ולכן מוקי לי' דהשמש מודיע וכו' כדס"ל לר"כ ולפ"ז מבואר ההמשך דבעל המסדר הגמ' בא לבאר לנמי דמקיס דילפינן מקרא דהוקע דגומדין ד"כ ביום דקסי' לר"מ ל"ל קרא דהוקע דהא לדדי' גס צד"מ גומדין ביום ולכן קאמר דכתיב ויאמר ד' אל משה קח את כל ראשי העם כו' חלק להם בתי דינין ולא סתלו ראשי העם והיינו לר"כ והוא ר"מ ולכן הוסי' ר"ג וכו' לדידי' דרשינן

טלפי טעה דברו. לאמר רב שמואל בר יחזק מלמד
 שהי' מו"ר יושב ודורש בפ' יבנוין וכו' אמרו לו ר'ס
 כבן אנו חסידיס חכה לנו כחלה כבן. ואם לאו
 תתייבס אמנו. דרשני' היו שאמרו אלוי הי' לנו בן לא
 דברנו יסיר"סי כבר הי' ידוע שהבן יורם את אביו סכבר
 הי' יודעין פ'תלו"ע סוהקסו הסוס סס לפי' הקונטרס
 דפי' סכבר הי' יורעין פ' נחלות דל"כ לנאמי הולרכו
 להוכיח ופ' יבמין ע"ס ונראה לתרץ קוסי' חוס'
 הנ"ל גם וזה דק' לי ע"ד לפיר"סי דהי' יודעין פ'
 נחל' והחס מפרט בו סהבן יורם את אביו וד"כ
 למה קאמר פדרשנים היו שאמרו אלוי הי' לו בן
 וכו' ומה הי' נריכין לדרס' מה דמפורס כהדי' בפ'
 נחלוהי' ויף טרס"י הרגיש בזה ונדחק לתרץ ע"ס
 מ"מ כ"ל לתרץ במופן נאות טפי והנך תרי קוסי'
 יהי' הדא בחברת' מתרלל:

דהנה ליעיל דף ק"ח ע"ב קאמר הע"ס דהא דאז
 ניחל את כבו אחי' מדרשא דתנא שארוזה
 האב מלימד טאב קודם לנחלה. יכול יהא קודם
 בן ח"ל הקרוב קרוב קודם ומשני כיון דלענין יבוס
 בן ובת כהדדי ניכחו לענין נחלה כניי בן ובת
 כהדדי ניכחו עכ"ל הגמ' ולפ"י ניחא מ"מ דרשניות היו
 דאי אמרו בפשיטו אלוי הי' לו בן לא דברנו המ"ל
 השחא כניי דליכא בן איין הבת יורשת אלא חפר אביו
 טל לפסחא אפטר דעדיין הי' חי כמות לפסחא בנרי
 דהוא קידס לבת. כקיי"י הגי' ואינוא שארוזה
 האב. סהאב קודם לבת וא"כ חפר יורם חלקו טל
 לפסחא בנז מה שהי' מגיע לו יורד עצמו שהי' גם
 הוא מורא'י תרסיס כחורפי' דח"י במתני' ע"ס.
 ויף טלאחר מיתת חפר גם בנות לפסחא בכלל יורסי
 חפר. וי"ח אינו מגיע להם חפי' מחלק לפסחא עצמו
 אלא חלק א' כמו שאר חפי' לפסחא ולה כן כשאין
 האב יורם את הבן. בנקוס טיס בת להבן אז חלק
 טל לפסחא עצמו טייך רק לבנותיו בלבד. לכן
 הקדימו לומר ואם לאו תתייבס אמנו ואם גם הבת
 פוטרת מיבוס ודאי אין האב יורם את הבן בנקוס
 טיס בת כסנו' דהגמ' כיון דליבוס בן ובת טוין וע"כ
 נריכין לאוקמא שארוזה האב דהיינו סהאב קודם
 נאחים כמו סמתרץ גמ' הנ"ל:

ולפי'ן מתורץ היטב קוסי' חוס' הנ"ל דשפיר
 הולרכו להוכיח ופ' יבמין דמוכח דבן ובת
 טוין דלא נימא דהחב. קודם לבת. ומתורץ כניי מ"מ
 דרשנית הי' פדרשו הא דשארוזה האב קאי על
 אב קודם לאחין ולא על קודם להבת משה דפ' יבמין
 כנ"ל ולכן שפיר אמרו אלוי הי' לו בן לא דברנו ודו"ק:

שער

המים

לפרשת פנחס

אית' בקדושין דף ס"ו מנ"ל דבע"מ עבודת'
 פסולה אר"י א"ס דא"ק לכן הגתי כוחן לו
 את בריתי שלום כשהוא שלם ולא כשהוא חסר והא'
 שלום כתיב ו"ו דושלום קטיעא. ומדקדק הברית
 שלם דא"כ לא לכתוב ו"ו כלל וכבר עמד בזה לבאר
 כבוד אמנו ז"ל. ואענה גם אבי את חלקי ונה
 פכלע"ד ע"פ פסוט:

דהנה דחז"ל דלכך צמר הקב"ה ליתן התורה
 על ה"ס כמודן סבהים להורת שהק"בה
 משרה סכינתו על הר כמודן סבהים דהיינו העניוים
 ואית' בנדרס שאמר הק"בה לסאר הרים כלכס
 בעלי מומין אלל ה"ס ובס' אהבת עולם כ' בזה
 דבר נחמד לבאר קרא ההר חמד חלקים לפסחו והוא
 כי כל שאר ההרים באו להתגאות ליתן עליהן
 התורה וה"ס יטב על מדוכו ולא בא ובה הראה
 מדת ענוה ע"כ צמר ד' בו וזה ההר חמד חלקי'
 לפסחו דייקא. ודפסח"ח ודאיתי פי' נכון בעין זה
 על דחז"ל כל המתגאה כאלו דוחק רגלי הסכינה.
 עפ"ד הנביא כה אמר ד' העמים כסאי והארץ
 הדוס רגלי והמתגאה גורם לפכינה פתסתלק ומטעל
 קרא דהארץ הדוס רגלי וממילא כאילו דוחק רגלי
 הסכינה ופי' המפרסי' מאי דאמר הקב"ה כולכס
 בע"מ אלל ה"ס הכוונה כי העובד את ד' בכל
 התלות ואין לו מדת ענוה אינו כלום סנקרא בע"ע
 ועבודתו פסולה פנאמר עקב ענוה יראת ד'
 וממילא כשאין לו מדת ענוה אין יראתו שלימה:

ורנה מלאתי להס' בפ"ק דתענית דף ד' ד"ה
 והיינו דקאמר הררי בין בגלעד חס רופא
 אין סס' כלומר להתיר כדו ליפתחי והא הי'
 פנחס אלל מתוך גסות הרוח אמר לא חלך אללו
 אלא יצא אללי ופנחס אמר לימי גבאי סאני כניא
 שהייתי וותיר הנדר ולכסוף נענשי סניהס. יפתח
 נענש סתפלו אבריו. ופנחס נענש דכתיב לכניס
 הי' ד' עמו עכ"ל הנה ומשמע מזה אף שהקב"ה
 הסרה סכינתו עליו צאמרו הנכינותן לי את בריתי
 שלם זה סמו טל הק"בה נענש לכסוף סמחמת גאווהס
 הוקרי השלמת הסכינה מיתו וזהו לפנים הי' ד' עמו
 ולא ח"כ כי כל המתגאה נעטה בע"מ כנ"ל
 דעבודת' פסולה. וזהו כרנו ברנו כאה דו"ו ד' שלם
 קטיעא דהנה ו"ו מורה על התקשרות סמו טל
 הקב"ה להשרות סכינתו כמו ו"ו דווי העומדים
 ובאמת

הוט לפרשת הגרום המישול

ובאמת גלוי לפניו ית' שלכחוף נחסר מונבו וע"כ כתיב ו"ו דוּלַם קטיעא ומנילא כסמע גם מזה דנע"מ עבודרתו פכולה וק"ל:

לפרשה הג"ל

גמ' דכ"ב דק"ט אר"ח שמעון הסקמוני הי' לו חצר ומחלמידי דר"ע וכך הי' אומר יודע הי' משה שמקוסם במיתה סכאמר מחלליה מות יונת אלף שלח הי' יודע באיזה מיתה ויודע הי' משה טבכות ולפחד יורשת הן אבל לא הי' יודע אם נוטלת חלק בכורה או לאו וזריך צימור לקשר הכך ב' מיימרו' גם ונכ"מ להודיע סה"י מחלמידי וק"ל: **עפ"כ** דאית' סם במחכי' בנות ולפחד גטלו'ג' חלקים וכו' ופריך אמאי כטלו חלק בכורה והרי ראוי הוא ואין הבכור נוטל בראוי ומשני א"י מוחזקת היא מאבותינו ופריך משה דשמעון הסקמוני הכ"ל ואי כימא דא"י מוחזקת היא מאי קמספק' לי' וכו' ומשני הא גופא קמספק' לי' למשה וראיתי לם' בכין אריאל שהקשה מהא דגרסינן בפ"ז אר"ח א"ד ישראל סזקף לבנה להסתחות לה וצאו ככרים והסתחו לה אסרה מכ"ל מדאמר רחמנא ואסריהם חסרפון באם מכרי ירוטה היא להם וא"ת אדם אוסר דבר שאינו שלו וכו' אלף מדפלחה ישראל לפגל גלי אדעתייהו דכיחא להו וכי אחי ככרי שליחותא דידהו הוא דעבד הכ"כו' הרי מקרא דואסריהם מוכח דא"י מוחזקת מאבותינו והוי ע"ז של ישראל ול"מ ציטול וא"כ מאי קמספק' לי' למשה עכ"ד וק"ל ליישב קושייתו:

עפ"מ ש"ב הת"ח וא"ת ואיך קאמר ואי מטוס הכך דמעיקרא צביטול בעלמא סגי והא בחר הכי כי נתן הקב"ה את הארץ לזרע אברה' קנאום וה"ל ע"ז של ישראל אפי"ג דקיי"ל חזירו של אדם קונה לו שלח מדעתו מ"מ אסורה לא כיחא לי' דלקני' עכ"ל ולכאורה קשי' לי' למאי דמשני מדפלחו ישראל לעגל גלי אדעתייהו דכיחא להו א"כ מכ"ל לרצ דישאל סזקף לבינה וכו' דאמרינן שליחותיהו הוא דעבדי אימא דא"י לאו מוחזקת מאבותינו והא דאסריהם חסרפון מטוס הכך דמעיקרא ול"מ תי' הת"ח דאסורה לא כיחא להו דלקני דהא כיון דפלחו לעגל גלי אדעתייהו דכיחא להו אמנס י"ל לפי האמת דקיי"ל א"י מוחזקת מאבותינו מסתברא לי' לרצ טפי למימר דואסריהן לכוין כאמר כיון דכבר לריכוך להאי ס' דעדפלחו לעגל כיחא להו אערינן ג"כ דשליחותיהו

קעבדו ומנילא מצואר קטי' הגאון הכ"ל דספיר מכחפק' להו למשה אימא דא"י לאו מוחזקת מאבותינו וקרא דואסריהם חסרפון מטוס היך דמעיקרא ול"מ ציטול דקנאום מטוס דגלי אדעתייהו דכיחא ככ"ל וק"ל:

אמנם אכתי ג"כ דאכתי מכ"ל לרצ להוכיח דיני דישראל סזקף לבינה וכו' אימא כקשתינו הכ"ל דואסריהם חסרפון מטוס הכך דמעיקרא ול"מ ציטול דקנאום ישראל מטעם הגר' ואספר לייסצה דהא אית' בב"ק ובכ"מ צבריחא אם המלא תמלא צידו אין ליאלא צידו גבו וחזירו מכין ת"ל המלא תמלא וא"כ ס"ל לרצ אי כימא דע"כ הא דא"ד ואסריהם ת"צ היינו מטוס דקנאום מטעם חזר וכקוסי' הת"ח א"כ מוכח מהא דחזירו ס"א קונה ול"ל קרא דאם המלא תמלא להכי ואם דא"כ הדקו"ל קטי' הכ"ל דמאי קמספק' למשה דאספר לומר דספיקתו הי' אי כימא המלא תיאל ד"ת כל"בא או לא כיון דאיכא פוגת' בזה והנה יעוין פ"ק דברכות דר"ע דרם אם ראה תראה ד"ת כל"בא ולפ"ז מצואר מאי דנודייק דהי' סעיין הסקמוני ומחלמידי דר"ע דרצה לבאר מאי קמספק' לי' לנשה אם נוטלת חלק בכורה והיינו דמספק אי א"י מוחזקת דהלא מוכח מקרא דואסריהם חסרפון כו' דאי כימא בקוסי' הת"ח הכ"ל ומטוס דחזר קונה סקסי' אם המלא תמלא ל"ל ולכך הקדים סה"י מחלמידי דר"ע דס"ל ד"ת כל"בא וק"ל:

ובמעתה נבאר המסך תרתי דרשות הכ"ל והוא דבפ' כלל גדול אמרינן דחילוק מלאכות ילפינן וקרא דמחלליה מות יונת דא"ע לחזיר תנהו ענין לסוגג ולפ"ז י"ל דצברי ר"ס דאמר יודע הי' משה שמקוסם במיתה סכאמר מחלליה מות יונת דהא האי קרא בסוגג מוקמינן אמנס ג"ל לייבב עפ"מ דוקסין העולם מסוגג דכחובת דמסיק טעמא דנ"ד מעשה שבת אסור מדכתיב כי קודם היא לכס מה קודם אסור כו' יבול אפי' בסוגג ת"ל מחלליה מות יונת במזיד אמרתי לך ולא בסוגג הרי דהסם מוקמינן למזיד אליבא דר"ה דס"ל מעשה שבת אסור נ"הת' ולייבב קוסי' העולם כ"ל עפ"מ סב החוס' בשבת סם דאיך ס"ד לאוקמי במזיד דא"כ איך כ"ר מות יונת אטו בתרי קטלא קטלית לי' ותי' החוס' דהנ"ל ד"ת כל"בא ולפ"ז מצואר דמאן דמוקי לקרא בסוגג לית לי' ד"ת כל"בא וא"כ ליכא לניינור במזיד בקוסי' חוס' אטו בתרי קטלא קטלית לי' אמנס ריה"ס דמוקי לה למזיד ס"ל ד"ת כל"בא וא"כ

דכראה לו דמות דיוקנו של אביו דווקא הכוונה דיעקב ג' קפ"ב והוא ר"ת קנאין פוגעין בו ורמז לו זה במה סכראה דמות דיוקנו של אביו זה עכבו והנה נראה לפנחס ידע אשפר האמת ודהמלאכה הית' דים ממכינא ולא דלמינא ל' עבדחא' וא"כ ע"כ ויבא יוסף לעשות מלאכתו לאו ממכינא אלא לעשות לרכיו נכנס' וע"כ דמות דיוקנו של אביו עכבו והיינו דזה רמז לו ר"ת דקנאין פוגעין בו לבעל ארמית ולכך קנא קנאת ד' רק עדיין י"ל דגם ויבא יוסף לעשות מלאכתו ממכינא ובאמת יטו מ' מלאכות בשבת' אכן הא חזינן בדת משה מן ההר אמר ויקהל משה את כל עדת בני ישראל אלה הדברים ודרשינן בגמ' דשבת דף ע' אלה דברים הדברים אלו ל"ט מלאכות שכתמו למשה נסיכי וא"כ מוכח דיטו רק ל"ט ולא ארבעים' וע"כ ויבא יוסף וגו' לאו ממכינא :

וא"כ מובאר קוטייחינו כיון דשמעון הסקמוכי ה' מתלמידי דר"ע דס"ל ד"ת כל"בא ככ"ל וא"כ ספיר מוקמינן מחלליה מוח יונת למיזד ולכך ספיר קאמר יודע ה' משה סמוקוטס במיחה שכתמו מחלליה מוח יונת דלדידי' דס"ל ד"ת כל"בא ספיר מוקמינן למיזד וק"ל :

ולפ"ן מובאר היטב ההמשך דתרת דרשות' מואחר דאמר יודע ה' משה שבתות ולפחד יורשת אבל א"י אם כוונת חלק בכורה וכו' והיינו בשביל סה"י מתלמידי דר"ע וס"ל ד"ת כל"בא וי"ל ג"כ אם המלא תמלא ד"ת כל"בא ככ"ל ולכך קאמר ג"כ יודע ה' משה סמוקוטס במיחה שכתמו מחלליה מוח יונת דמוקי בניזיד וחרי קטלא דקאמר מוטס דר"ת כל"בא וק"ל :

שער הקטן לפרשת פנחס

ברש"י בחומם פנחס בן אלעזר ב"א הכהן לפי שהיו הסבטים מוציין אותו ואומרים בן פוטי זה ספיטס עגלים לע"י יהרג נסיה בישראל וי"ל דמחי תלי' זה בזה ונראה לבאר דכוונתס ה' באשר סהרג נסיה מישראל ביזו אותו ואמרו סמוכא זה מוכח ספיטס עגלים לע"א :

ומקודם נבאר מ"ד כאשר פנחס קנא קנאת ד' אמר למשה' אחי אבי אבא לא כך למדתי צירידתך מהר סיני כל הבעל ארמית קנאין פוגעין בו' וי"ל למה מדייק לא כך למדתי צירידתך מה"ס לומי כמי בזה סה"י צירידתו מה"ס גם למה אמר בלשון סלילה לא כך למדתי וכו' ונראה לבאר בסיגנון הזה' דבאמת משה לא אמר לו בפירוש דין זה כל הבעל ארמית קנאין פוגעין בו' אלא מוש משה צירידתו מה"ס מנילא מוכח דכל הבעל ארמית קנאין פוגעין בו ולכך אמר בלשון סלילה לא כך למדתי וכו' :

דהנה איתא בגמ' דשבת דף מ"ט דל"ט מלאכות דשבת כנגד מלאכה ומלאכתו שבתורה אבעי' להו ויבא יוסף לעשות מלאכתו ממכינא' וכמ"ד מלאכתו מונס והמלאכה הית' דים ולא ממכינא וכמ"ד דלמינא עבדת' או והמלאכה הית' דים ממכינא וקרא דויבא יוסף לעשות מלאכתו לאו ממכינא וכמ"ד לעשות לרכיו נכנס וכשאר בתיקו' והנה רש"י פי' לנ"ד לעשות לרכיו נכנס סהתכוין לעבירה אלא סכראה לו דמות דיוקנו של אביו עכבו ע"ס' והנה בהקדמה לס' בית אהרן פי' דהא Chut Hamschulosch.

ולפ"ן מובאר בזה כוונתו של פנחס אבי אחי אבא לא כך למדתי צירידתך מה"ס שאמרת אלה הדברים לרמז ל"ט מלאכו' וא"כ ע"כ ויבא יוסף לעשות מלאכתו לעשות לרכיו דאל"כ יטו נ' מלאכות והא דעכבו היינו סכראה לו דמות דיוקנו של אביו והיינו דיעקב ג' קפ"ב והוא ר"ת קנאין פוגעין בו הבעל ארמית ולכך גם פנחס קנא קנאת ד' ומדוקק היטב צירידתך מה"ס ע"י צירידתך שאמרת מאלו למדתי בזה ככ"ל ודו"ק :

והנה איתא ברש"י בחומם ואלעזר לקח לו אשה מבת פוטיאל מזרע יתרו ספיטס עגלים לע"א' ד'אשפטס צילרו והנה אי אמרינן דלעשות לרכיו נכנס רק מכה דכראה לו דמות דיוקנו של אביו פירס ל"ט לומר שפטס צילרו דמחי' שבה איבא אע"כ ל"ל מוטס דהי' מזרע יתרו ספיטס עגלים לע"א' ולפ"ן מובאר דבשביל דזמרי הרג נסיה מישראל והיינו מוטס דס"ל דכל הבעל ארמית קנאין פוגעין בו והיינו דמוכח מהא דכראה לו דמות דיוקנו של אביו ולפ"ן ליבא לנימיר דהא דכתיב מבת פוטיאל מפני שפטס צילרו דהא ליבא שבה בזה וע"כ מוטס סה"י מזרע יתרו ספיטס עגלים לע"א ולכך ספיר ביזו אותו הסבטים ספיטס עגלים לע"א מכה סהרג נסיה מישראל וק"ל :

שער ארש לפרשת מטות

סוטה דכ"ח בו ציוס דדס ר"ע מקרא א' אומר ומדחת עחוץ לפיר אלפים באמה ומקרא ח' כא X

ח' אומר חלף אמה הא כיצד חלף אמה תחום נוגרם חלפים אמה תחום שבת וי"ל לנמס"כ רס"י בעדיות דכ"מ פכאמר בו ציוס היינו ציוס שהסיצו ראש"ע לנטיח וה"כ ים לחת טעם סדרם ר"ע זה הדרם דווקא בו ציוס עכ"ל לבהר סר"ע דרם זה לכבודו דראש"ע טע"י דרשה זו ים חובעלת לראש"ע דלא חקפה עליו חיזה קוסי' על הדין פאמר ראש"ע במוקם אחר :

דרהנה בח"ח סי' תנ"ה תונה על הפוסקים שפסקו דאין אסור שביחת בהמתו ופבדו צי"ט דונ"ל הא ואף דכתב סס דאפטר לומר שטעמם כיון דבשבת כתיב איסור צפ"ע לנטען ינוח סורך ועבדך וגו' ובי"ט לא כתיב אלא כל מלאכת עבודה לא תעשו אין שביחת עבדו ובהנחה ככלל ת"מ מנ"ל לחלק בלי רא"י מהלמודא דלמא ילפינן בגילוי מילתא דהוי בכלל כל מלאכה וראיתי להתי"ט ציוס' בינה פ"ב ומפנה ח' דחנן התם ג' דברים ראש"ע ונחיר והכמים אוקרים פרתו יונלח ברזיעה שבין קרינה ומקדרין את הבהמה צי"ט וסוחקין את הפלפלין ברחיים שלהן וכו' התי"ט מדאלטרדין לנחתי צסיפא ומקדרין צי"ט ס"מ צבא קנייתא דהיינו פרתו לחו צי"ט מיירי אלא בשבת מכאן ים רא"י גמורה לנחין דס"ל דאינו מניין על שביחת בהמה צי"ט עכ"ל ואני אבא אחריו למלחוח דבריו בהופפת כוסך דלכאורה י"להק על דבריו דחי כינא כדבריו דמתי דקייט צסיפא צי"ט למימדא דרישא עיירי בשבת ודווקא בשבת אסור שביחת בהמה ס"כ לא יחכן לרמוז זה דווקא בדברי ראש"ע שנחיר דהא איכא לניימד דנחתי' אשמעיען כח דהתי"ט דראש"ע ונחיר אפי' בשבת דיונלח ברזיעה דלא הוי מנחו וכו"ט צי"ט חבל חכמים דאוקרים בשבת אוקרים גם צי"ט דהל"כ ה"ל לאשמעיען זה בדברי חכמים דאפי' צי"ט אסרו אמוס כ"ל להוסיק קמחא רא"י לדברי התי"ט :

דרהנה סס בשבת מדייק הגנו' הא דנקט פרתו של ראש"ע לפון יחיד וכי פרה אחת הית' לו אלא של שכינו הית' ומפני שלא מניחה בקדחת על שנוי ולפ"ז באמת י"ל דבעלו ה' נוחמיר אלא נוסוס דשל שכינו הית' לא מניחה ולהכי נקט פרתו לאשמעיען זה דהיינו בעל שכינו אבל בעלו ה' נוחמיר ומילא מבוחר היטב דברי התי"ט דנקט צסיפא צי"ט לדייק דרישא מיירי בשבת ולדיוקא אתי דבשבת אוקר בפרתו רק דבעל שכינו הית' אבל צי"ט אפי' בעלו לא ה' אומר ממוס דאין שביחת בהמה צי"ט וק"ל :

אמוס עדיין צריך למודעי מנ"ל לראש"ע דשביחת בהמה מותר צי"ט וכיאה פה"י לו רא"י מ"הת עפונ"שכ האור יקרוח צעס נוס' סופרים דמותו היום שהלך אליעזר לרכבה יום א' של כוכת ה' והקפה כיון דקי"ל קיים א"א אפי' ע"ת א"ך עבד לסלוח עבדו צי"ט חוק לתחום ע"ס ונוזה אפטר י"ל הוכיח ראש"ע דליכא איסור שביחת עבדו צי"ט אמנס הוכחה זו איחא אי תחונין דאורייתא אכן אי תחונין דרבנן ליכא היכחה כלל עפ"מ דקי"ל מהסכין על התחום לפקח על עסקי כלה ופירש"י הטעם באסור דרבנן הקילו במוקם מזה וס"כ ה"נ כיון שאליעזר הלך בעסקי כלה הקילו אברהם באיסור דרבנן וס"כ ליכא רא"י מאברהם דליכא איסור שביחת עבד צי"ט :

ולפ"ן נבוחר דנוה"ט דרם ר"ע בו ציוס שהסיצו ראש"ע לנטיח האי דרשא דתחונין מ"הת לכבודו של ראש"ע דזוה א"ס מה סראש"ע ס"ל דצי"ט ליכא איסור שביחת עבד כדמוכח מדעו"ק הויסנה פרתו של ראש"ע כנ"ל דהיינו הא דבאחרים מניחה אבל בעלו החמיר בבשבת אבל לא צי"ט דנוכה מדחני צסיפא צי"ט כנ"ל והיינו דה' לו הוכחה מאברהם דשלה עבדו צי"ט אע"ג דתחונין דאורייתא וס"כ דרם זה ה' לכבודו של ראש"ע ציוס שמתו ודו"ק :

שער **לפרשת מיטות** המים

בגמ' דצ"ב דף ע"ד אומר רב"ב חור לי ההות טייעא תא אחוי לך ט"רא דסיני וכו' שועתי צ"ק אונגת אוי לי פנסבעתי ועכמו פנסבעתי מי מיסר לי כי אחאי לקנתיכו דרבנן אונרו לי כל אבא חמרא וכל צב"ח סיכסא הו"ל למימו נופר לך וכ' הרמב"ם פ"ז מהל' נדרים אסר על עגמו הכאת צ"ע אסור להסאיל על נדרו להכס מבני אחו העיר וכ' הרמ"ל דין זה מבוחר וין הידועלנוי כו"ט סכ הכ"מ ונ"ל מאוחו אגדה דפ' הספנה דרבצ"ח דאנרו לו השכמים דה"ל לומר נופר לך ולפ"ד הידועלמי לא ה' יכול להפר הבצועה דהא הוי כוגע בדבר שאס יתיר שצועת שצועת הגלות ה' נוגע אוחו :

דרהנה לפענ"ד מלאתי ציאור לקוסי' זו ע"ד אחייתי עפמ"שכ הת"ח צחי' לצ"ב וז"ל הא דקאמר מי מיסר לי נקט לפון הפרה ולא נקט לפון הפרה דהא קי"ל בעל בשמן הפרה וחכס בצלמן

לפרשה הנ"ל

הרמב"ן הקסה לפ' זו. למה ליה הקב"ה להגעיל כליהם במלחמת מדין ולא ליה להם מקודם גבי מלחמות ס"ע ותי' משום דס"ע הי' להם דין ח"י והוא במלחמות נוזה סל ז' עמונין ואפי' כתלי דחזירו הותר להם והקסה הפרשת דרכים לשיבת הרמב"ם סכ' בפ"ח מהל' ונלכים. ולא הותר להם כחלי דחזירי אלא כשלא היו להם מה לאכול. ח"כ הדקול' קיס' הרמב"ן דה"ל לנות להם להגעיל כליהם במלחמות ס"ע דכיון דאפשר בהגעלה לא הותר להם:

ויראה לבאר. דהנה הקטו התוס' במס' ע"ז לר"ם דס"ל כ"ט למכות וע"כ מפרת אתי לט"כע א"כ גיעולי מדין ל"ל. ופי' דכריהם כיון דידעינן ט"כע ומילא ידעו הגעלה. ויש לתרץ קושייתם. עפ"מ דאיתא בפסחים. ור"ע ט"כע מנ"ל. יליף מב"בא ורצנן ט"כע מדום הוא וכו' ור"ע הא כמי ז"בא חידוש הוא אלא דליף מגע"מ. ונוקטין העולם דאיך יליף מגע"מ. דלמא כ"טעו להגעיל כליהם מולד ז"בא דהוי חידוש ונ"ל לישב דהנה כ' התוס' בחולין צמס רבינו אפרים דל"א חנ"כ כ"א זב"בא ולא צמסר אקורים והציאו ראי' דחל"כ האיך הגיעילו יורה גדילה דהרי זב"בא חנ"כ עכ"ד. ולכאורה ל"ז דאכתי ק' איך הגיעילו יורה גדולה ניחוס לזביעת ז"בא. וכן הקסה צמ' כו"ט ועכ"ל דל"א לחסא דביסול ז"בא רק לרוב ביסולם של שאר אקורים ולפ"ז מבואר קושי' העולם דליכא למימר דעיקר הגעלה הי' מחסס ז"בא דא"כ ק' האיך הגיעילו יורה גדולה דז"בא אמרינן חנ"כ וק"ל:

הירצא מזה מכח דליוה הכתוב געולי מדין ידעינן להגעילו את יורה גדולה ולא חייסינן לזביעת ז"בא. ולפ"ז מבואר קושי' תוס' לר"ם. דאף דידעינן לדידי' ט"כע ממסרת מ"מ להכי כאמר גע"מ להודיע להם שיגעילו כל הכלים אפי' יורות גדולות ולא ניחוס לזביעת איסור ז"בא ככ"ל:

ורפ"ן מבואר היטב קושי' הרמב"ן הכ"ל דבמלחמת ס"ע לא הולך להודיעם שיגעילו כיון דט"כע זב"בא ודאי דאורייתא. ח"כ מוילא יגעילו מסי' איסור ז"בא. ולהודיעם שיגעילו היוורת גדולות צמסס שאין להם הגעלה. משום דאמרינן זב"בא חנ"כ. הנה ודאי הא דאמרינן ביוורת גדולות לא מהני הגעלה משום דאין צמיס ס' כנגדס. זה הוא משום דאין מחזירין דלריך להיות ס' כנגד כל הקדירה

צמסין החרה יש לומר דהיא ית' סמו לגבי לדיק וזכס כביכול כאסה לגבי בעלה דמי'. דלהכי נקרא מנ"ר חיש האלהים לפי שהוא ית' גזר גזירה והלדיק מבטלה בזכותו ותפלתו וכמו האסה שהבעל מופיר כדריה. וכדח"ל לדיק מוטל ביראת אלהים נוי נוטל צי לדיק וכן גבי אזה כתיב והוא ינטול צד ולכן מדייק ומומר דה"ל מומר לך היינו לסון הפרה כבעל לגבי האסה עכ"ד ע"ס. ולפ"ז מבואר היטב דמדרבה מנ"ה אמר לסון מופיר ולא לסון מותר כהחרת חכס. דבהחרת חכס תקטי קושי' הרמ"ל הכ"ל היכי דנוגע בדבר א"י להחיד החכס. מנ"ה כ בעל לחסו מפיר מופיר דהרי הבעל מותר בדברים שגיבו לזכה ובודאי הוי נוגע בדבר וק"ל:

וברבינו הזה מבואר קושי' הברכת שמואל שהקסה על המדרש פ ואתהן דאיתא טס אסה החלות כשאמר הקב"ה כבר נשבעתי שלא חכנס ישראל לחרץ אמר נוטה אהל לך הסבועה כמו שכתבתי בעגל דכתיב ויחל נוטה והקסה ע"ז מגמ' דכדריס דאיתא טס פלוגתא בהפרת הבעל דר' נתן ס' אין הביטל מיטר אח"כ חל הנדר כלומר באומר קונס עלי דבר פלוני לאהר לנ"ד יוס ורצנן סברי הבעל מופיר אף שלא חל עדיין הנדר אבל בשאלת חכס ד"ה מין ההכס מופיר אח"כ חל הנדר ולפ"ז איך נטה רנה להתיר הסבועה להקב"ה. הרי הנדר הי' רק צומן ס'כנסו ישראל לחרץ לא יכנס נוטה ענהן וא"כ עדיין לא חל הנדר וכ"ע מודו בהא דאין חכס מתיר ע"ס. ולפ"ד הת"ח הכ"ל מבואר היטב דאפשר לומר דהמדרש הזה ס"ז כהכונים דר"כ דהבעל מופיר אף שעדיין לא חל הנדר ולכך נקרא מטה חיש האלהים דהלדיק כביכול כבעל לגבי אסה גבי הקב"ה ומפיר יכול להפר. ואפשר זה כוונת הכתוב מ"ס דע"ה תפלה לנטה שעיקר תפלתו הי' שרנה לבטל גזירת הסבועה מ"ס כבר נשבעתי והוא מולד שהוא חיש אלהים ובעל יוכל להפר כדרי אסתו ולכ"א אח"כ באותו מזמור כי אלף טנים צעינד כיום אחמול כי יעבור. והוא כי עיקר כוונת מטה הי' שרנה להתיר סבועת הקב"ה כי הוא חיש האלהים כבעל שמתיר גדר האסה רק ק' הרי הבעל אינו מופיר אלא ציום שמועו. והרי נשבע הקב"ה זמן רב ואיך עתה יטעון מטה להפר הסבועה ולכ"א מטה דבר הזה שייך לגבי אדם מנ"ה כ' אלא הקב"ה כי אלף צעינד כיום אחמול כי יעבור כמנ"ה ז"ל יומו של הקב"ה אלף טנים וא"כ מפיר יוכל להפר ודו"ק:

הקדירה ללא ידעינן כמה בלע. ולפ"ז במלחמות
ט"ז ע"י. דהי' הדין היכי ללא אפטר בהגלה הוחר
להס אפי' כחלי דחזירי ומ"כ בודלוי היורות גדולות
הי' מותרין ע"י הגעלה בזמנ"כפ"י דאי יש באמת ס'
במים כגד האיסור כגון שלא נבלע הרבה בקדירה
א"כ הרי נוהגי הגעלה. ואי אין במים ס' ולא
נוהגי הגעלה וממילא מותר מלך כחלי דחזירי
דמוחרין בלא אפטר. ולפ"ז לא הי' במלחמות ס"ע
מן הליך ללות להס הגעלה דומילא ידעו להגעיל
מלך איסור ב"ב ונס יורות הגדולות ידעו דמותר
להס ע"י הגעלה מלך מומ"כפ"י ככל אכל במלחמת
מדין הוצרך להודיעם דמהני להס הגעלה לירות
גדולות ללא חייסין לבליעת ב"ב ככל ודוק:

שער

הקטן

לפרשת מטות

בפסחים דף ע"ח מסיק הגמ' טעמא דר"ע
דאית ליה ט"כע דאורייתא דיליף
מגע"ו ורובן ס"ל ט"כע ל"ד דמגע"מ לא ילפינן מטוס
דהידום הוא דבכ"הסכ נט"לפ מוחר והכא אסור
ור"ע לא אסרה התורה אלא קדירה ב"י וכ' המרס"א
דה"ה דהע"ל דר"ע ס"ל כר"מ דיליף נט"לפ אסור
בכ"הס מגע"מ. ונלוה לבאר קומי' מהרס"א דהא
בודאי פדישא טפי לומר כזה דר"ע ס"ל כר"מ
מדכימא ללא אסרה התורה כ"א על יום אחד לטעון
הגעלה וטבירה. וגם באמת כבאר כוונת המותרין
דמהיכי תיתי כימא כזה לא אמרה הגעלה אלא
מטוס כליס בת יעוני. ונראה לבאר:

עפ"מ דהרשב"א. מקשה דמ"ל למילף דנט"לפ
אסור מג"מ. דלגמא אסרה התורה שמא
יבטל בו מין במינו או יבד חריף דאינו פוגם ותי'
דהוי ספק ספיקא דלמא לא כתבטל בו איסור ושמא
יבטל אח"כ דבר הפוגם והמפרס' כתבו הטעם
דס"ס מותר מטעם רוב דההיחר הוי כנו רוב כגד
האיסור. ולפ"ז נבואר דודאי ר"מ יליף ספיר
דנט"לפ אסור מג"מ ול"ק קומי' הרשב"א דיל'
כתירונו דהוי ס"ס אע"ג דס"ס מטעם רוב ור"מ חייס
למעוטא הא מסיק התוס' בחולין דיא" דר"מ חייס
למעוטא מדרבנן אבל לר"ע כ' התוס' בהדי' סס
דחייס למעוטא ונ"ה ע"ס וא"כ ליכא למילף מג"מ
דיל' בקומי' הרשב"א דאסרה התורה מטוס שמא
יבטל בו מ"במ או דבר חריף שאינו פוגם. ולכן לא
מני לחרן בקומי' מהרס"א דס"ל כר"מ דלא מני
למילף מני' דנט"לפ אסור ולכך מסיק באמת ללא

שער אישר

לפרשת מסעי

מכות דף י"א במתני א' מטוס בשמן המטחה
וא' נרובה בגדים וא' סעבר נומסיחותו
מחזיר את הרולח. אבעי' להו במיתת כולן הוא
חוזר או במיתת אחד מהן ט"ס כגמור דינו בלא כה"ג
אינו יולא מטס לעולם ואי איתא ליהדר דכהכך
פירס"י בנרובה בגדים או סעבר נומסיחותו ונמסי
דליכא:

והנה הרמב"ם פ"ז עה"ל רולח פסק א' כה"ג
המטוח בשמן המטחה וכו' כל א' מהן שמת
מחזיר הרולח עכ"ל והתנוי' מפורסמת טהרי בגמ'
הוא אבעי' ללא אפטיא ומ"ל להרמב"ם דבמיתת
א' מהן הוא חוזר וכדחקו בזה נוסאי כליו וכו':

דהנה המהרס"ל והמהרס"א נדחקו מלך בזה
דאמר הגמ' ליהדר דכהכך ופירס"י בנרובה
בגדים או סעבר נומסיחותו דהא סחס כ"ג הוא
מרובה בגדים נדיאסי' ואילך וקודס יאסי' ל"ס לומר
מרובה בגדים. אלא כולם נמטחו בשמן המטחה
ע"ס וא"כ אין לומר בשנות כה"ג דליהדר דכהכך
לסון רביס. וגם בחומס טיעות להר"ן נדחק בזה
ולדעתי נראה לייסב כוונת הגמ' לילי דברי רס"י:

דהנה יעוין לעיל במתני' ה"ל סליג ר' יהודא
ואמר אף מטוח נלחמה מחזיר הרולח.
וקאמר בגמ' מ"ט דת"ק דכתיב ג' קראי ויסב בה
עד מות הכהן הגדול וכתיב כי בעיר מקלטו יסב
עד מות הכהן הגדול וכתיב ו אחרי מות הכהן
הגדול ור' יהודא כתיב קרא אחריבא לסוב לשבת
בארץ עד מות הכהן ואידך מללא כתיב הגד נ חד
מדהכך הוא. וכלאורה י"להק לרבנן כיון דכתיב
קרא עוד הפעם עד מות הכהן. ועכ"פ יחורו
מייחרי כנו הנך קרא דלעיל. לכנ"ל דהא דקאמר
לת"ק מללא כתיב הגדול חד מוהכך הוא היינו דלתי
הך יחורא לארי דיולא אפי' בחד מדהכך דמדלא
כתיב הגדול דליכא למימר דלתי לרבו ע"ד כה"ג
אע"כ דלתי לרבו דיולא בחד מדהכך ול"כ כולהו.
אלא דלע"ז א"כ מאי קמבע"ל להגי' במיתת כולן
הוא חוזר וכו' הא אפטר דבחד מהכך הוא חוזר
דמוכח מקרא:

דהנה ראיתי להחוס' ביומא דף ע"ג ע"א ז"ה
 וכיון וכו' סכתבו סס תימא לחנן צפ'
 אלו הן הגולין ליי"א ההורג כה"ג או כה"ג מהרג א"י
 נוסס לעולם ואנושי לחד הדר במיתת מוטה מעבר אף
 לרצנן או כהן מוטה וילחמה לר"י פגס הם מחזירן
 את הרוחא וסמא י"ל דכה"ג עיקר וכיון דהוי כה"ג
 צטעה סהרג לא הדר במיתת הני והא דקתני
 דמחזירן את הרוחא כגון סלא ה' כה"ג צטעה
 סהרג עכ"ל. ולכאורה דברי הסוס' תנוהין מלמד
 סלא הזכירו מזהו אצעי' צגמ' במכות אי במיתת א'
 מהן הוא חוזר או במיתת כולן אלא דביומא ים
 לתמוה דלפי תרולס לא פשיט הס"ס מידי מזה
 דנגמור דינו בלא כה"ג. דאפשר לומר דכה"ג סהי'
 כה"ג צטעה סהרג ומת קודם סנגמור דינו ולא נעשה
 אחר כפירס'י וא"כ כיון סהי' כה"ג צטעה סהרג
 לא הדר במיתת דהקד ואכתיו מבע"ל. היכי סלא ה'
 כה"ג צטעת הריגה אי הדר צחד מההך או לא:

לכב"ר לפרס דבאמת זה כוונת המתרץ במאי
 דאייר בדליכא דבדולאי לא כוונתו לאוקמי
 המתני' דקתני נגמור דינו בלא כה"ג. דמייני בדליכא
 כהן אחר דזה דוחק דסתמא קתני כמו דהס"ל
 הפסטן דרנה לפשוט מהך מתני' גס מנדלא קאמור
 הב"ע בדליכא רק כוונת המתרץ על האיבעי' דהא
 דקמבע"ל היינו בדליכא כהן צטעת הריגתו אי
 במיתת כולן הוא חוזר או צחד מההך. אבל צטעה'
 כה"ג צטעת הריגה ומת קודם סנגמור דינו פשיטא
 דאינו יולא בדליכא כמס"כ החוס' ביומא הנ"ל.
 וזה ברור לענ"ד:

והנה לכאורה ים להביא רא' לפיטת החוס'
 ביומא הנ"ל. עפ"מ דליחא סס במכות
 נגמור דינו ונעשה כה"ג צ"ג וצ"ח פליגי בה ר' למי
 ור' אסי ח"א מתה כהונה. דהוי כאלו מת כה"ג.
 וח"א צטלה כהונה דהוי כאלו נגיד דינו בלא
 כה"ג. וא"י מוסס לעולם. ולכאורה י"ל לנ"ר צטלה
 כהונה מדוע תני במתני' נגמור דינו בלא כה"ג
 דהצת' איכא למטעי דנעשה צ"ג וצ"ח כמ"ד מתה
 כהונה והל"ל לשמעיעין כנעשה צ"ג וצ"ח דמ"י מוסס
 לעולם. אכן לת' החוס' ביומא יחא דאפשר לומר
 דמתני' מילתא דפסיקא נקט אף היכא דהתנהו
 כהנים אחרים ולהכי נקט נגמור דינו בלא כה"ג
 א"י מוסס לעולם אף דליכא כהנים אחרים כיון סהי'
 כה"ג צטעת הריגה. משא"כ כנעשה צ"ג וצ"ח
 וא"כ למפרע אף צטעת הריגה לא ה' כה"ג ובכה"ג
 חוזר במיתת סאר כהנים. ובאמת דין דבטלה
 כהונה

אמנם נראה דבאמת לרצנן פשיטא להו נקרא
 דמיומא וכי קמייבעי' לר"י דלדידי' לא
 אייתר הך קרא דבלה"ה אלטריך קרא למסוח מלחמה
 ולא אייתר ל' הך קרא להכי ולכן מבע"ל אי כליג
 ר"י על ת"ק בזה וס"ל דבמיתת כולן הוא חוזר או
 ביומא דמודה בזה לת"ק דצחד מההך הוא חוזר
 מלד הס' בלי יתורא דקרא. וכיון סכן דע"כ הך
 התיבעי' הוא אליבא דר"י וא"כ א"ס הא דקאמור
 ליהדר דבהקד דהיינו כהן מעבר ומסוח מלחמה
 דהא עיקר הפסיט' דפשיט ונהא דתנא במתני'
 נגמור דינו בלא כה"ג א"י מוסס לעולם מוסס דע"כ
 חתי כר"י וס"ל לר"י במיתת כולן הוא חוזר. דהא
 ת"ק בדולאי ס"ל דמיתת א' מהן הוא חוזר. ולכן
 א"ס דאמור ליהדר דבהקד לר"י אע"כ דבמיתת כולן
 הוא חוזר וק"ל:

ולפ"ז נומילא מבוחר מיטת הרמז"ס דלהרמז"ס
 ג"כ ה' ק' לפון הגמ' ליהדר דבהקד לפון
 רביס אע"כ הוכיח בדברינו הכל דעיקר האיבעי'
 קאי אליבא דר"י אבל לרצנן לא מבעי' ל' כלל
 דבדולאי מוכח נקרא דעד מות הבהן דמיתת' לארוי
 דיולא צחד מדהקד וי"ס הרמז"ס דס"ל כרצנן
 דהלכת' כותי' וק"ל:

שער
המים
לפרשת מסעי

בגמ' למכות הכ"ל במאי סתמיהו על הרמז"ס
 דפסק במיתת אחד מהן הוא חוזר דהרי
 הוא אצעי' דלא אכשטא וכבר עמד בזה חא"מ הגאון
 ז"ל ואצעה גס אככי את חלקי:

דהנה י"ל לפ"מ דקאמורי הגמ' ליהדר דבהקד
 ופירס'י במרובה בגדים או מעבר ממתיתתו
 וע' במהרס"ל ומהרס"א פירסו הא דקאמור לפון רביס
 ע"ס ולפ"ז לפרוסס ק' על התרנן דמתני' בדליכא
 לפון יחיד הכ"ל לתרץ דליתנהו לפון רביס כמו
 הפסטן דקאמור ליהדר דבהקד ותמוה הוא. גס
 י"ל הלפון בדליכא אינו מוכן כלל דהל"ל הב"ע
 בדליכא. גס לכאורה חתי דחוק דכוקי מתני'
 בדליכא מוס א' מכל הכהנים דהא סתמא קאמור
 נגמור דינו בלא כה"ג וראי' לזה דהרי הפסטן ע"כ
 הכי ס"ל דאל"כ איך לא חסיק אדעת' דיל' בדליכא
 וא"כ במת"כס במאי פליגי הפסטן והמדהה הפסיטית
 לכנ"ל לבאר כ"י צחדא מתתא ואולי נקוס הכיחו ל'
 להסתדר לפרס כוונת הגמ':

כהונה לא נטמאת כ"א בלתימהו שאר כהנים ומתני'
 מילתא דפסיקא נקט ולהכי לא תני נעשה צ"ג וב"ח
 אכן לפ"ז ק' א"כ מאי קניבעי' לי' אי במיתת א'
 מהן הוא חוזר והיינו דהאבצעי' רק דליכא כה"ג
 בטעת הריגה' דתפסוט דבמיתת א' מהן הוא
 חוזר דאי גס צכה"ג אינו חוזר אלא באינד תהדר
 קוטי' לדוכתי' אמאי לא תני רבותא טפי נעשה בן
 גרוסה וב"ח ככ"ל - ועכ"ל דבמיתת למ"ד בטלה
 כהונה ליכא לננבעי' דתפסוט דבמיתת א' מהן הוא
 חוזר רק האבצעי' למ"ד מתה כהונה :

ולפ"ז מובאר הרמב"ם דלשיטתו אזיל דפסק סס
 הל' יו"ד כנו"ד בטלה כהונה ושפיר פסק
 כמ"ד במיתת א' מהן הוא חוזר לדלדי' ספיר אפטר
 האיבעי' ככ"ל וק"ל :

שער הקטן לפרשת מסעי

ברי"ש מכות בתוס' ד"ה מעידין אנו באים פלוני
 מהוא חייב גלות ואל"ת האיד הם יכולין
 להייבו גלות והא יכול לומר מזיד הייתי כדאמרין
 גבי אכלתי חלב וכו' ע"ס' ודברי התוס' תוהוים
 הם דהרי קתם מתני' ר"מ' והלא ר"מ חולק סס
 זכריות גבי אכלתי חלב ללא יוכל לומר מזיד
 הייתי ע"ס' (ואם דקוטי' התוס' לרבנן דר"מ' קטי'
 נקרא גופא איך משכחת דעדים יחייבו גלות דהא
 יוכל לומר מזיד הייתי דזה אינו' דהלא באמת כבר
 הרגיש הר"טי דאיך תני' הך קוטי' התוס' על
 המתני' דווקא ולא הקפו על הקרא גופא ע"ס' אכן
 באמת עיקר כוונת התוס' על המתני' דתני קמוא
 מעידין אנו באים פלוני שחייב גלות ולא תני מה הוא
 אומר להם ומשמע אף במודה ואומר הרגתי וא"כ
 ספיר יוכל לומר מזיד הייתי משא"כ על הקרא ל"ק
 כלל דמשכחת לה באומר לא הרגתי כלל וע"ס'
 צ"מ דף ג' גבי אכלתי חלב דאם אומר לא הרגתי
 כלל לא מתרלינן דבוריה ע"ס' - ונראה לתרץ דברי
 התוס' :

עפמ"ש הבעל מנחת יעקב לתרץ קוטי'
 מהרמ"א דהקשה על התוס' דהרי
 כ' התוס' צ"מ דאיך יכול לומר מזיד הייתי הא
 א"א מסיס עננו רשע ותירלו ללא הוא רשע דאינו
 רוצה להביא חולין לעזרה וא"כ הא ל"ס הכא לומר
 מזיד הייתי דא"א מסיס עננו רשע' ותי' המתבר
 הכ"ל עפ"מ דאיחא לקנון דף ז' ע"ב צגגה פרט
 לאומר נותר פירש"י וזהו מזיד שלו והקטו בתוס'

סס דהרי גבי חלב ושבת כתיב ג"כ בטגנה ולא
 מונעטינן לומר מותר' וי"ל דצגגה יתירה כתיב
 הכא ו"אכ גבי חלב הקטו סס ספיר דא"א נפסיס
 עננו רשע דאיך יכול לומר לומר מותר הייתי דהא
 לא אתרבו לפטור מקרבן באומר מותר' נשח"כ
 בגלות קוטי' תוס' א"ס דיכול לומר מזיד הייתי
 והיינו אומר נותר דאתרבי לפטור מגלות עכ"ד'
 ולפ"ז כיון דעיקר קוטי' התוס' דיכול לומר אומר
 מותר הייתי י"ל דגס ר"מ יודה דמתרלינן דבוריה
 דווקא גבי חלב פ"ג ר"מ ואמר ללא מתרלינן
 דבוריה דא"א מסיס עננו רשע ודו"ק :

אולם עדיין י"להק ללא מוקשה התוס' מיד לפ"ז
 דאיחא לקמן דף ט' ע"ב צ"ר בלא ראות פרט
 לקמוא דברי ר"י רמ"א בלא ראות לנניט ובבלי דעת
 לנניט איך מניעוט אחר מניעוט אלא לרבו"ר' בבלי דעת
 פרט למתכוין וכ' התוס' סס ור"מ ס' פרט למתכוין
 שומעין מצגגה ותרתי שומעית מיני' ע"ס' ולפ"ז
 עדיין י"להק מנ"ל להתוס' להקטו דלמא מתני'
 דאחי' כר"מ ובאמת לר"מ אלטרין חד צגגה פרט
 למתכוין ולא ידעינן למיט אומר נותר ולס"ג בהמת
 חרתי שומעית מיני' ומ"כ גס' יומר נותר חייב
 גלות עכ"ל דאעפ"כ תוס' מקטי ספיר' עפ"מ דכ'
 רש"י סס בריס מכות על הא דאמר רמז לעדים
 זומנין מ"הת מנין דכתיב והלדיקו את הלדיק
 והי' אס בן הכות הרשע וי"ל בסוף הדיבור אס
 הזמה זו בת מלקות היא וכו' שאינו יכול לקיים דין
 הזמה כגון בערי גרוסה אז והפילו סופט והכהו
 עכ"ל :

והנה י"ל מאי צני' רש"י בזה והוא איך לנותר
 אכן דבריהם מובארים יותר בצגגה דרין
 דף יו"ד' שכתבו סס ואח"ע לעדות ממון דהא איך
 לוקין ומסלמין תכהו ענין לעדות דצ"ג וב"ח ע"ס'
 וזה כוונת רש"י כאן אס הזמה זו בת מלקות היא
 וכו' כוונת דאי' היא בת הזמה לא הוי לוקין דאיך
 לוקה ומסלמ' היוצא מזה דאי אמרינן לוקין ומסלמין
 י"ל דקאי אעדות ממון ולא הוי אמרינן דקאי אעדות
 דצ"ג וב"ח וכיוצא בו' היוצא מזה באמת לר"מ דס"ל
 לוקין ומסלמין לא מוכח כלל דקרא דוהלדיקו קאי
 על עדות דצ"ג וב"ח ד"ל דקאי על עדות ממון ולא
 על מלקות דצ"ג וב"ח אלא דבאמת לר"מ בפסיטות
 לוקין בעדות דצ"ג וב"ח מטוס דגס בעדות ממון
 ס"ל לר"מ לוקין' ועכ"פ מדמפרס הגמ' טעמא
 דמתני' לוקין בעדות דצ"ג וב"ח מטוס דכתיב
 והלדיקו' מכלל דס"ל דמתני' אחי' אף כרבנן דר"מ
 ולפ"ז

חוט גפרשת דברים המושלש פד

ולפ"ו נקמה החוט' שפיר כיון דמוכה ומוגי' דגי' דחתי' נחתי' חטי' כרצון דר"מ ותקטי שפיר הא יכול לומר מזיד הייתי ככ"ל ודו"ק:

שער אישר

לפרשת דברים

במגילת חיכה על נהרות צבל עם יפצנו גם בכינוי י"לד חדא לונה דווקא כסיפצו אלל המים זכו על החורבן. גם נאי' אשנעין קרא צוה שזכו כשהגיעו אלל הוים. גם חיבת גם בכינוי גין לו פחר דגם משנע בכ"מ למן ריבוי ומי לא סגי אי הוי כתיב עם יפצנו ובכינוי וכו' ונ"ל.

ותחלה כ"ל לצאר מדרם חיכה על פסוק כי גדול כים סנךך מי ירפא לך. מי סירפא סבר של ים ירפא גכ סנךך עכ"ל. והמדרם הכ"ל אינו מובן כלל דסבר של ים לא ידענא מאי הוא ומאי סיכו' ים לו לסבר של ישראל דתלי' זה צזה. וכראה לצאר ע"פ פשוט:

עפ"כ דאיתא במ"ר פ' בראשית פסוק יהי רקיע צחוך המים. וז"ל כשאומר הקב"ה כן זכו המים סירדו לנטה בעולם הטפל עד שפייסח הסם צזה. פליה סיקחו מהם לכיסוך המים על הנזבח. וכן ע"כ קרנוך חקריב מלח שזח ממים ולפ"ו צוולאי בזמן החורבן. שנחצבל מהם הפיוס הכ"ל וולאי חזרו המים לזכות כמקדם. וז"ס גדול כים סנךך מי סירפא סבר של ים. דהיינו הסבר שאירע להם ע"י החורבן שנחצבל הפיוס שלהם. ורפואתם יהי' ע"י בכין צ"הנע סיהזור לעתיד צמהרה. אז ירפא גם סבר ישראל:

ורב"ז ויניחא ונבואר כוונת הכתוב. כי כשהגיעו ישראל בגלותם מירוסלים לנהרות צבל וראוי שזכו המים גל סבר שלהם הנולד להם כעת ע"י ציטול הנקדם ככ"ל אז נחשורדו גם הם לזכות עוהם על סזרם שלא ירפאלו עד שיחרפאלו גם המים ומשזרם. וז"ס על נהרות צבל עם יפצנו וכפאלינו שזכו המים על סזרם גם בכינוי אגחמו עוהם כי סזר נחד להם ודו"ק:

במגילה דף ה' ע"א צמחני ט"ב שחל להיות צבנת ומאחרין חבל לא מקדימן פירס"י ומאחרין וה"ה ל"ו צמחון. וזא מקדימן טעונא מפרס בגמ' עכ"ל. וי"לד חדא ונ"ל לרס"י דה"ה ל"ו צמחון ומי' ס' הוא סקין הליק ח"ג רס"י לפרסו. וגם י"לד מ"ס רס"י ולא מקדימן טעונא מפרס

בגמ' אין סדר לרס"י לכחוז וטעמא מפרס בגמ'. אלל במקום שהטעם אינו מפורש מיד. ולא צכה"ג דמפרס מיד הטעם אחר דברי המחני' :

ונ"ל עפ"מ דגרסי' עם אר"א אר"ח רבי רחץ בקרוכה של ציפורי צי"ז צמחון וציקם לעקור ט"ב ולא הודו לו חכמים ונסיק דט"ב שחל צבנת ואומר רבי הואיל ונדחה ידחה. ולא הודו לו חכמים. ופירס"י ולא הודו לו מט"ב וכ' בס' קול יהודא מטוס דק"ל לרס"י הלל אי חל ט"ב צבנת גם י"ז צמחון צבנת ואי כזר לא הודו לו צי"ז צמחון ק"ו שלל יודו לו צט"ב דחמיר טפי ואיך ציקס אח"כ לדחות ט"ב מהאי סברא אע"כ דצמחון צי"ז הודו לו רק צט"ב דחמיר לא הודו לו עכ"ל ודבריו מנוהים מחד מהרי רס"י כ' צמחני' ולא מואחרין וה"ה ל"ו צמחון ולדבריו הרי הודו לו צי"ז צמחון דנדחה לגמרי. וחז' לדבריו הוי הלכה דכ"ע מודו צי"ז צמחון אם חל צבנת דנדחה לגמרי וזה לית' דלא כה"ל דיעה זו צפוס פוסק. עכ"כ דכוונת רס"י פכתצו דולא הודו לו מט"ב כוונתם לרוח אחרת:

והוא דצוולאי רס"י ס"ל דגם צי"ז צמחון לא הודו לו ונהאי' ס' דלית להו כיון סנדחה ידחה. ומה שהקמה הקול יהודא כיון דכזר לא הודו לו צי"ז צמחון דמוקדם איך ציקס לעקור ט"ב מהאי סברא. זה אינו קוסי' כלל ד"ל דרבי בעלמו עולדה לא עלתה על דעתו. האי' ס' דכינא כל הנדחה ידחה. עד שהגיע ט"ב אז עלתה על דעתו האי' ס' דכינא הואל ונדחה ידחה ולא הודו לו חכמים. וכה"ג מלינו כונה פעננים דהדר אמר רבא וכו' יחזר ומסברתו דנקדם. והא דכ' רס"י ולא הודו לו מט"ב כוונתם דלא כינא כיון דגם רבי רחץ צי"ז צמחון גם מזה לא הודו לו ולכך פירס"י דלא הודו לו מט"ב אבל להחיר צריחיה צי"ז צמחון צזה גם חכמים הודו לו. וכן צמחון פסקו כל הפוסקים דריחיה אינו אסיד בכל ג' לונות כ"ח צט"ב לחוד. היולא מזה דגם רס"י ס"ל דצי"ז צמחון שחל צבנת אינו נדחה לגמרי כ"א מואחרין וצזה יבואר דברי רס"י צמחני' וגם מה שדקדקנו לעיל:

והוא דלכאורה קטי' מנ"ל לרס"י לפרס אהא דקתני מואחרין דה"ה ל"ו צמחון דמאחרין דלמא דווקא ט"ב שחל צבנת דמאחרין. מטוס דמארינן הסם א"ר יוחנן אי הוויית הסם קבעתי בעשירי וא"כ וולאי עכ"פ כשחל צבנת ונדחה מיומו ראוי לקבוע בעשירי מטוס דה"ר ראוי מחילה לקבוע בעשירי. צוולאי אין ס' להקדים מט"ב צי"ז

ב"ז בתמוז דל"ס האי ס' דר' יוחנן אסתר דס"ל
למחכי ומקדימין :

אכן נראה דסתמא ע"כ לס"ל הכי ולס"ל כלל
טעמא דר' יוחנן דהא קאמר בגמ' טעמא
דמאחרין נסוס דאקדומי פורעכו' לא תקדימינן ואי
ס"ל להגמ' בדברי ר' יוחנן הל"ל הך טעמא אע"כ
דס"ל להגמ' דה"ה ל"ז בתמוז ולכך הולרך לפרס
הך טעמא נסוס אקדומי פורעכו' וכו' דסייד גס ב"ז
בתמוז וזהו הערך דברי רס"י דכחצו מאחרין וה"ה
ל"ז בתמוז זכדי סלא תקטי מנ"ל הא לכך כ' רס"י
אלא מקדימין טעמא נסוס בגמ' דהיינו נסוס
אקדומי וכו' ול"ק טעמא נסוס דר"י ככ"ל אע"כ
דס"ל דה"ה ל"ז בתמוז ולכך הולרך לומר טעמא
נסוס אקדומי פורעכו' לא מקדימינן וק"ל :

שער המים

לפרשת דברים

מדרש פליאה הרוצה לידע פנחס זו אליהו
יראה מאלה הדברים ונראה לבאר :

בהקדים מ"סכ האלפיך צפ' אלה הדברים
אמר דיצר משה אל כל ישראל ד"לד
דהל"ל רק וידבר משה וכו' וחי' דהנה פירס"י
שהוכיחן ברנו באמרו בנדבר בערבה מול סוף וכו'
ו"לד על סלא הזכיר מסה ונריצה ותבערה וקצרות
התאוה ולא עוד שתחילהן השמיטין ואח"כ הזכירו
צפ"י אך בהתחלת תוכחתו כתיירא להזכיר מסה
ונריצה להיות פי נססה הנודבר פן ימלאו עזי
פנים שיאמרו טול קורה ונבין ענין וכו' שהרי גס
עליו גברה אז כוס חנותו באמרו יען לא האמנתם
צי וענין תבערה וקצרות התאוה לא הי' רק צקצה
העס והאספסוף אשר בקרבן וז"ס אלה הדברים
אמר דיצר משה וכיון שפי נססה המדבר לא יאות
לומר בהתחלת תוכחה חטא נססה ומריצה סלקה צו
גס הוא וגס אל כל ישראל כיון שתוכחתו הי' אל כל
ישראל לא יחנן להזכיר תבערה וקצרות התאוה
שהי' רק צפחותי עם עכ"ד פח"ח :

ולכאורה י"ל בדבריו דהרי פירס"י בערבה
צטביל הערבה שחטאו בצעל פסור
צטייטס ופס הי' נעטסה זמרי כמבואר בכתוב ח"כ
איך הזכיר זה והלא יאמרו גס אתה ככעלת
סכתעללת במעטסה זמרי לקאל קאלת ד' לצאות עד
סנא פנחס אכן הנה באמת למאי דליחא בצבחים
ק"א דחד מ"ד דמסה כהן הוא ח"כ י"ל התכללות על
נעטסה זמרי שהתעלל נססה ולא רצה להרגס נסוס

דכהן הי' מטא"כ פנחס ללא נתכהן פנחס עד
סהרג לזמרי ולפ"ז כיון דלא הי' אסמה למסה סכתעלל
במעטסה זמרי ח"ס דברי האלפיך ככ"ל :

אכן לכאורה יס להוכיח כמ"ד מסה לאו כהן הי'
מסא דכתיב ויקח נססה את עצמות יוסף עמו
ואי כהן הי' איך טימא את עצמו בעצמות יוסף אכן
איך מזה ראוי לנ"סכ התוס' צב"מ דף קי"ד על הא
דרצב"ח פגע באל"י דקאי צב"הק וואמר מר לאו
כהן הי' וכו' דא"כ איך קבר אל"י לר"ע וסירצו
דקברי דליקים אינו מטמאין ולפ"ז ל"ק כנוי וסא
דמסה לקח עצמות יוסף נסוס דקברי דליקים אינן
מטמאין ולעולם י"ל דמסה כהן הי' ולהכי נתעלל
במעטסה זמרי :

והנה ע' בחוס' דב"מ סס דהציאו דצקדר אל"י
מטעס דס"ל דאל"י לאו כהן הי' דמורעה
סל רחל הוא והיינו מדקבר אל"י לר"ע ע"כ לאו כהן
הי' אכן אי אמרינן פנחס זו אל"י ע"כ כהן הי'
והא דקבר לר"ע ע"כ ל"ל דקברי דליקי' אינו מטמאין
והיינו לנוכח האי ס' מנססה דהתעסק בעצמות יוסף
וע"כ כהן הי' מדהתעלל בנעטסה זמרי :

ולפ"ז מבואר המדרש פליאה הרוצה לידע פנחס
זו אל"י ולא תקטי איך טימא לר"ע אי
כהן הי' יראה מאלה הדברים דע"כ מוכח כפי'
האלפיך הנ"ל ועז"ק דא"כ איך הזכיר בערבה סהוא
נעטסה זמרי דהרי גס בזה יאמרו סגס מסה חטא
סכתעלל במעטסה זמרי ועכ"ל סלא חטא בזה נסוס
סחי' כהן וק' איך התעסק בעצמות יוסף דקברי
דליקים אינן מטמאין וא"כ ספיר י"ל דפנחס זו אל"י
והי' כהן הא דקבר לר"ע נסוס דקברי דליקים אינן
מטמאין וק"ל :

ובזה מבואר ג"כ מדרס פליאה לפי סכתעלל נססה
במעטסה זמרי לפיכך ולא ידע איס את
קבורתו והוא תמוה וכי סכר י"ל על סכתעלל
במעטסה זמרי ולפ"ד הנ"ל מבואר דבאמת נוכח
צפטיטות דקברי דליקים אינן מטמאין דהא דהתעסק
הקב"ה עם נססה דכסאל סהוא מניא אלהיכס כהן
הוא צמאי טבל וקסו המערס' דלמיה לא סאל
איך טימא אע"כ דקברי דליקים אינן מטמאין וז"ס
לפי סכתעלל מסה במעטסה זמרי וכדי סיהי' למסה
הסתכלות נסוס דכהן הוא ואסור לטנוא והא דלקח
עצמות יוסף עמו לפי סקברי דליקים אינן מטמאין
ולפיכך ולא ידע איס את קבורתו והתעסק הקב"ה
עמו להודיעו דקברי דליקים אינן מטמאין ונעילת
יס התכללות נעטסה זמרי ככ"ל וק"ל :

לפרשה הג"ל

בכו"ד ד' אלהיכם הרבה אתכם וגו' זס"ה
 אשתחיה אל היכל קדשך ביראתך אל' אלעי
 כך אמר הקב"ה לאברהם שיגאל את בני ישראל לא
 נגאלו ממלכתיים אלא בזכות השתחו' שגאלו ויקדו
 היגם וישתחו' המדרש הזה אמר דרשוני גם דליתי
 לנפרשים סכתבו סמלת ביראתך ט"ס הוא רק
 הגירס' אשתחיה אל היכל קדשך כי הגדלת על כל
 ערך אמרתך והוא פסוק בשהילים קל"ח וכו"ל
 בדרך פשוט :

עפ"מ דליתא במדרש עיר קטנה ואנשים בה
 מעט עיר קטנה זה ז"ה וכו' ואנשים בה
 מעט זה הליבור ובא אליה מלך גדול זה מו"ה
 הקב"ה שמוכן בה סכינותו בזה"כ וכו' הרב פ"ד וז"ל
 וי"ל דבשלמא עיר קטנה זה בה"כ דקריה קטנה
 כגד ז"המק כוונתו"ל והאי להם מקדש מעט אלו
 בה"כ אך נ"ס ואנשים בה מעט זה הליבור
 לאיזה תכלית יחס הכתוב לליבור בתואר מעט וכ'
 לתרץ עפ"מ דליתא פ"ו דחולין אר"י ונטוס ראבר"ם
 לא מרובכם חלק ד' בכס כי אתם המעט אמר
 הקב"ה לישראל' השקני בכס שאפי' בצעה שאני
 משפיע לכם גדולה אתם מומעטים עצמיכם לפני'
 כתתי גדולה לאברהם אמר ואנכי עשר ואפר למשה
 ואהרן אהורו ונחמו מה לרוד אמר ואנכי תולעת ולא
 איס' היינו דכתיב כי אתם המעט ופירש' שאתם
 מומעטים עצמיכם בעניה וזהו כוונת המאמר עיר
 קטנה זו בה"כ ואנשים בה מעט זה הליבור ובא
 מלך גדול זה מו"ה הקב"ה שאתם סכינתו דאם
 הליבור אינם מומעטים את עצמם צעקה לא בא מלך
 גדול' משום דכביכול אמר אין אני והוא יכולים
 לרוד במדורה אחת כדכתיב גבה עינים ורחב לבב
 אוחו לא אובל עכ"ד :

ועפ"ז מובאר מ"ם הכתוב ויפרו וירצו ויעצמו
 במלך מלך. הגה האריכו' השלשן אך
 למותר' וכראה דהנה אחו"ל מלך מלך הוא ספל
 רוח' ופי' הרמז"ם בכל הדברים יפה דרך המנוגע
 מוסא"כ במדת ענוה הפליגו חו"ל בלשון מלך מלך
 הוא ס"ר וכו' וחכמי חידה פי' בלשון מלך מלך ר"ת
 מלך משה אברהם דוד' שהם במקום שאתה מולא
 גדולתן אתה מולא ענותותן כג"ל והנה נוילת
 ריבוי ים לפרס על ריבוי בכמות ריבוי אנשים או
 ריבוי גאיה וזה רמז לנו ויפרו וירצו ושלא תטעה
 הריבוי על הגאיה ולו"א ויעצמו במלך מלך' שהי'
 להם התעלמות במידת מלך מלך' הוא ספל רוח'
 Chut Hamschulosch.

והוא רמז נאה ומתקבל להורות לנו טע"י מדה זו
 מדת הכנעה כגאלו' וכן עתידן לגאל :

והנה כ' המשרשים שלכך אמר הקב"ה לאברהם
 וספור את הכוכבים וגו' כה יהי זרעך
 לרמז כמו שהכוכבים צמסר בקראים רבים וצ"יכות
 בקראים מעט כגד שמש וירח' כך ישראל צ"יבוי
 גדולתן ויהי להם נולד מעט תורה על הענוה וזה
 יהי' השראת סכינה על ישראל ויהי' בקרא סס ד'
 עליהן הנורה ע"ז אותיו' הוי' כי במקום גדולתו סס
 אתה מולא ענותותו כי הם הקטנים צמסרם
 בהעלם כידוע' וזה יוצן הכתוב בפרשתיו ד'
 אלהיכם הרבה אתכם ודלא תישא מדת הרבה
 בגאיה ולזה אמר והכנס היום ככוכבי השמים לרוב
 וק"ל :

והנה ז"ש במדרש ד' אלהים הרבה אתכם זס"ה
 אשתחיה אל היכל קדשך ואודה על חסדך
 ואמתך שאתה עושה עמדי להשרות סכינתך בזה"כ
 וזהו ע"י מדת הכנעה' והראיה ע"ז כי הגדלת על
 כל שמך אמרתך כי צמס' הוי' ב"ה סס גדולתו כוונת
 מרומז בו אמרתך שאמרת כי לא מרובכם חסד ד'
 בכס כי אתם המעט כג"ל וכו"ד אלעי כך ח"ל
 הקב"ה לאברהם שיגאל את בני דהיינו אס יהי'
 צמסר הכוכבים שהם מעטן צ"יכות כגד שמש
 וירח' ולכך ישראל כגאלו ממלכתיים בזכות השתחו'
 וכוונ"ם הכתוב ויפרו וירצו באשר שויעלמו במלך
 מלך כג"ל וק"ל :

שער
 לקמן
לפרשת דברים

במנחות דס"ה הבייתוסין הי' אומרים עלת
 אחר השבת נטפל להם ריב"ז ואמר
 להם משה איהו ישראל הי' למה הולכים במדבר
 ארבעים סנה' ח"ל רבי בכך אתה פוטרני אמר
 להם שוטים לא תהא תורה שלנו כמירה צטילה
 שלכם ע"ס' ותשובתו תמוה ואינו מובן מתחלתו ועד
 סופו וכו"ל דברי חכמים וחידוש :

דהנה אמרו בגמ' דקדושין דל"ח בשלמא לנו"ד
 מושבת כ"מ שא"י היינו דכתיב ויאכלו
 מעבור הארץ' ממתרח הפסח מעיקרל לא אכלו
 דאקריב עומר והדר אכלי אלא לנו"ד מושבת לאחר
 יר"מ וכו' והנה לנו"ד דאקריב עומר והדר אכלי
 איכא ראי' לנסתר דעת הלוקים דהרי ידוע דמשה
 מת באדר דהיינו צו' אדר וגם משה מת בשבת הרי
 דחל ז' אדר' בשבת ואמרו בגמ' דקדושין דל"ג יום
 אחר
 כב Y

חוט לפרשת ואתחנן המשולש

אחד מיתת משה הי' בעשרה בנין שהעם עלו מן הידדן וכוון ל' באדר חל בשבת ואדר הסיווד לניסן לעולם חסר ע"כ ז' בניסן ציום א' וי"ד בניסן ציום ד' הרי הי' ט"ו בניסן ציום ג' והיכי אמר לאכלו מנוחת הפסח ופסח דאקרבי עומר והדר אכלי דהרי לדעת המינים אין נוקרבין עומר עד מנוחת השבת (וע' בהרמב"ם דהציא פסוע נהך קרא לסתור דעת המינים מדתלה קרא לאכלי מנוחת הפסח) אע"כ ללא כדעת המינים:

אכן באמת בלא"ה ליכא למימר פרושא דקרא דאקרבי עומר והדר אכלי עפ"מ דהקסו החוס' פס למה לא אכלו נגה נוחס דיבא ע' וידחה ל"ת ואף שתיכלו דגורנין כזית ראסון אטו כזית סני עדיין ק' איך עשו פסח הא כתיב על מזות ומרורים יאכלהו' אע"כ דמושבת לאהר יר"ו מ' והותרו לאכול חדש ולאכלו מזות והא דלא אכלם מעיקרא נפוס דנכספסו ממן סבליהם כדמוסיק בקדושין פס:

ועדיין ליכא הוכחה לכאורה דיל"ה הא דעשו פסח בני הכות באמת ע"פ הדיבור הי':

אכן החוס' כתבו פס בקדושין דאמרינן במדרש דלונה לא פתח הכתוב בחודש הראשון נפני גנותן ע"י דכל זמן שהי' ישראל במדבר לא עשו פסח אלא זו ע"ס ואי כיווא ללא יוכלו לעשות מפני שלא הי' להם מזנה לאכול במדבר וא"כ ליכא גנות ואדרבה הך פסח שעשו במדבר ע"פ הדיבור הי' אולם החוס' כ' פס בקדושין דאף דאי אמרינן ע"פ הדיבור הי' מ"מ איכא גנות מע' חטאם נסתהו לכנס לארץ מ' סנה ולא יכלו לעשות הפסח במדבר עכ"ל:

אכן הנה ידוע דהמינים אומרים דמוס"ר הוליכין ישראל במדבר לטובתו כי ידע סגנוז עליו שלא יכנס לא"י ואם יכנסו מיד הי' מת מיד. קודם ביאתן לארץ ולכך הוליכם במדבר מ' סנה ולפ"ז ליכא גנות ונה סמחתו במדבר דמוס"ר לטובתו הי' עומה וע"כ עיקר הגנות מנה שלא עשו פסח. ואי כיווא דע"פ הדיבור הי' ליכא גנות בכלל וטוב קסו' למה לא פתח הכתוב בזו בפ' דחודש הראשון. אכן באמת בלא"ה כבר מתרן הגנ' הא דלא פתח בחודש הראשון נפוס דאינן מוקדם ומאוחר בתורה:

ולפ"ז מבואר המאמר שהתחלנו דבאמת המינים הם"ל ללא כיווא דים סתירה לדבריהם מהא דמנוחת הפסח אקרבי עומר והדר אכלי. דהיינו ציו' בניסן שלא הי' חל בשבת כנ"ל דק

דהם ס"ל דע"כ ליכא למומר דאקרבי עומר והדר אכלי דע"כ לא אכלי מזות ואיך הקרבו פסח וע"כ ע"פ הדיבור הי' וא"כ למה לא פתח בזו בחודש הראשון דהא ליכא גנות כיון דפסח שעשו ע"פ הדיבור הי' כנ"ל. והנה רי"זו הסיב מנחילה בחבונה נוס"ר אהב ישראל הי' ולמה הוליכין במדבר מ' סנה אלא בודאי נפוס סמחתו בעגל והיינו גנותן ולעולם דאקרבי עומר והדר אכלי והנה הוסיבו רבי בכך אמה פוטרני והיינו דלסיטת לית' לדברך סאני אומר כוונת משה הי' לטובתו ולא לטובת ישראל כנ"ל. וא"כ ליכא גנות סמסתהו אע"כ הגנות דלא עשו פסח ומי כיווא דאקרבו עומר וכו' ליכא גנות כנ"ל. והסיב רי"זו אחס טועים להוכיח. דע"כ איכא גנות מולא פ' צו' לא יהא חורה סלנו כסיר' בטילה סלכס דלכך לא פתח בזו מפני סאין מ"מ בחורה ולכך לא פתח בזו ולעולם דאקרבו עומר והדר אכלי ומוכח דלא כדעת המינים ודו"ק:

שער אשר לפרשת ואתחנן

במדרש ילקוט ואתחנן למה כדי סיכנס לארץ החינו' ונפורסנת מנה מנח"ב ומה מפרק זיל קרי' צי' רב היא גם י"לד למה לא הסיב סיבא לארץ שהוא לפין המקרא בכל התורה ולמה אמר כדי סיכנס:

וג"ל ע"פ הגי' בסוטה דדרש ר' שאלאי מ"מ נתארה משה לכנס לארץ וכו' לאכול מפרי' הוא לריך אלא אמר משה הרבה מזנה חלוי' בארץ אכנס אני לארץ כדי שיתקיימו על ידי' אמר הקב"ה למשה כלום אמה מנכס אלא לקבל סכר וכו'. והקסה הנהרס"א בה"מ דליווא הי' מנהאיה לקבר בא"י נפוס גלגול והילות כמ"ס בגנ' סוף כחובת גבי יעקב ויוסף ע"פ. ונ"ל לארץ דר' שונתי הוכיח דע"כ טעמו של משה בטביל קיום נגות דווקא עפוש"כ רס"י בהומס ואתחנן אין לדיקים מנכסים אלא ונתנת חכס אע"פ פ"ס להס לתלות בנעשיהן הטובים ע"ס וי"להק כיון דמשה התפלל תקט"ו חפלות במנין ואתחנן לפי שהי' נכסף מאד מאלד על כניסת הארץ א"כ כאשר ראה בזה שלא נענה על כל ההפלות הי' לו לבסוף לתלות בנעשיי הטובים. אכן לדברי ר' שאלאי הנ"ל ח"ס כיון שאמר סתארה לקיים המלות התלוים בארץ כדי לקבל סכר עליהן ואם הי' תולה בנעשיי הטובים הי' מתיירא סמא יכו'.

יהי' כיכוי הזכיות יותר וקצלת סכר הנוטות סיקיים
 בא"י וילא סכרו בהפקדו ולכן לא התפלל אללא
 בנחמת חנם. ולפ"ז מוויילא מתורץ קוסי' ונהרס"א
 דאי יענא סכוונתו הי' נוטום גלגול מחילות הדר'
 קוסייתונו הכ"ל לדוכתי:

והנה המהרס"א מתורץ קוסייתו ע"ד פשוט דאי
 טעמו הי' נוטום גלגול מחילות הי' די
 בטעי' ונורה להביאו לאחר מיתתו לשמה כמו יעקב
 ויוסף ומדחזינן שהתפלל דווקא לבא בחיו לא"י כמ"ס
 אעברה נא ואראה את הארץ ש"מ דכוונתו הי' רק
 נוטום קיום הנוטות והנה דברי המהרס"א מכוונים
 בדברי רבי סנלאי מ"מ נתאוה משה לכנס לא"י שבא
 לשלול דלא תינמא. טעמו הי' נוטום גלגול מחילתו
 ולכך דייק מ"מ נתאוה לכנס דייקא דהיינו לכנס
 בעצמו ולא סגי' לי' שיביאהו אותו אחרים אחר
 מיתתו כיעקב ויוסף אע"כ נספי קיום הנוטות:

ורפ"ז מוצא המהרס"א הכ"ל. ואתחנן שהתפלל
 משה תק"טו חפלות כמנין ואתחנן והכל
 ע"פ מתנת חנם. ולא התפלל לבסוף ע"פ כיכוי
 זכיות כי הי' סכר סכוונתו הי' נוטום גלגול מחילתו
 ולכך הקסה ולמה לא התפלל ע"פ כיכוי זכיות
 וע"ז נספי לא כן כי הלל חזינן דבקשתו הי' כדי
 שיכנס לארץ. דהיינו שיכנס בעצמו ואלו הי'
 טעמו נוטום גלגול מחילות הי' סגי' לי' להביאו שמה
 ע"י אחרים אחר מיתתו. אע"כ דטעמו כדי לקבל
 סכר מלות ומויילא הי' לריך להתפלל דווקא במתנת
 חנם ולא ע"י כיכוי זכיות דטעמא ילא סכרו בהפקדו
 ככ"ל ודו"ק:

לפרשה הנ"ל

בסוף חולין תנא דבי ר' יעקב אמר חין לך כל
 ונוטה סכורה שמתן סברה בצידה שאין
 תח"הנו תלוי' בה: כביכוד א"א כאמר למען יאריכון
 ימך ולמען יטב לך ובס"הק כאמר. למען ייטב לך
 והארבת ימים. הרי שאמר לו אביו עלה לבירה
 והביא לי גוזלת ועלה ועלח את האב ולקח את
 הזכים ונפל ומת בחזירתו היכן אריכות ימיו של זה
 וכו' ומדקדקים העולם דבחד גנייניהו סגי' וז"ל
 להביא ראי' מתרווייהו ממ"הק וכביכוד א"א ואי
 נוטום דמוסיק ר' יעקב ונעשה חזי' וא"כ מעשה חזי'
 כך הי' עדיין ק' על דעת המקשין שס דלא אסיק
 חדעתי' דר' יעקב ונעשה חזי' הא כבר מוכח דר'
 יעקב ונעשה חזי' דאי לאו הכי לא הוירך להביא
 מתרווייהו גם י"ל דאריכו' הלשין מהזכיר לשון הכתוב

הכאמר בצניהם הל"ל בקינור שהרי כביכוד א"א
 ובס"הק כאמר בצניהם אריכו' ימים כידוע דזיל
 קרי צי' רב הוא:

רב"ל ע"פ גמ'. דיבמות דמ"ט ע"ב דק"ל לר"ע את
 נוספר ימך אללא זכה מוסינן לא זכה
 פוחטין וכו"א זכה מוסיפין. לא זכה מוסינן ולפ"ז
 אפשר לומר שהכר אריכו' ימים הכאמר כביכוד
 היינו סימנים הקצובים לו בעת לידתו ואם לא יסמע
 לאביו פוחטין לו. ולהכי דייק קרא לומר למען
 יאריכון ימך היינו הימים הנקצבים לו. אבל
 בס"הק סכרו יותר שאפי' מוסיפין לו. ולכן כתיב
 עם והארבת ימים ולא ימך כמו כביכוד דהיינו
 ימים סתם מוסיפין לו. או אפשר לומר איפכא.
 דכביכוד כתיב למען יאריכון ימך. היינו ימך
 הקצובים יאריך להוסיף עליהם. ובס"הק יסלים
 רק סנותיו הקצובים ולא יותר ולכן כתיב והארבת
 ימים דאי הי' כתיב ימך הי' נסמע דאפי' ימך
 הקצובים יאריך יותר יהי' ח"ך פיהי' ע"כ באחד מהן
 יוקטו יותר על קצבת סנותיו מחמת סיכו הכוונאים
 בהנך צ' כתובים רק דאנן מוספקינן באיזה מהן
 השכר הוא רק השלמת קצבת סנותיו ובאיזה תוספת
 יותר:

ורפ"ז מוצא דמחד מהן ליכא ראי' דלנא בזה
 הוא השכר ההשלמה ולא יותר. וזה האיש
 אולי כבר השלים קצבת סנותיו בעת הזה ולכן הביא
 ראי' וזה טעמה תרווייהו וכתיב וכו' וכתיב וכו'
 ובכל הד מנסה לשון הכתוב מביאך וא"כ נוטינו
 הלמון מוכח שכל מהן צודאי השכר הוא על
 הוספת סנותיו וא"כ צודאי קסי' ממ"נפ היכן אריכות
 ימיו של זה וק"ל:

שער המים

לפרשת ואתחנן

ספ"ק דסוטה דרס ר' סנלאי מ"מ נתאוה נוטה
 לכנס לארץ וכי לאכול מפרי' הוא לריך
 וכו' אללא כך אמר משה הרבה מנות תלוי' בארץ
 אלך ואקיימם וי"ל חדא מני קוסי' מ"מ נתאוה משה
 וכו' וכי לא יתאוה ללריך לכנס לארץ הקדושה
 שהיא ארץ אשר עיני ד' אלהיך דורם אותה. גם
 לשון לכנס לארץ לא יתכן דיותר ראי' לומר מ"מ
 נתאוה להביא ישראל לארץ גם לשון אללא לא יתכן
 דדי באומריו כך אמר משה וכו':

ונראה לבאר בטיב טעם דהנה הקשו המפרשים
 בע"מ משה אעברה נא ואראה את הארץ

וכי צראי חלי מילתא ותיאלו דבאמת ידע טכבר
 נפצע הקב"ה שלא יבא ישראל לארץ ובמדבר ימות
 רק בקשתו ה' סרק יכנס לארץ זמן מה ויקיים
 נונות החלוי בו ביני ביני ואח"כ כשיה' זמן ביאת
 הארץ יבא לה' וימות סה' ולא יצטל גזירת הקב"ה
 ולכ"א לעברה כל וארצה כאלם שרואה את התקום
 לפי טעה ואין דעתו להשתקע סם :

ועפ"ז ראיתי נדפס דבר כזה בסם הגאון מ'
 שמחה ז"ל לבאר מאי דאיתא בנדרם אתה
 הסלות להראות את עבדך וכו' אמר משה כבר
 התרתי לי שבושה בנדון ע"כ לעברה כל וארצה
 את הארץ ותמות איך חלי הא בהא ותי' הגאון
 הכ"ל :

עפ"ז דאיתא בכחובות דע"ו ע"ב מעשה
 בריב"ל כי היו סביב אמר לולאך הנות
 אחוי לי דוכראי בג"ע ח"ל לחיי הבלי סכינך דלמא
 מצערית לי בא רחי יהבא ביהלא כי מטי להחס'
 שור כפל להאי גיסא קמ לי בקרנא דגלימא ואונר
 בשבועתא דלא אחיבא אמר הקב"ה אי איתמל
 אשבועתי פירש"י אי איתמל אי נסבע פעם א'
 ואיתמל עליה גיהדר ע"י התרה ואם לאו לא
 ביהדר :

ורנה ע"פ דרם הכ"ל סביקט משה רק לכנס
 לארץ לקיים העלות ולא"כ יבא משה ולא
 יצטל גזירת הקב"ה שימות במדבר רק בזה יש
 לחוס שלא ימולא סאלתו גם בזה כי יש לחסוס כמיכנס
 לא"י יסבע ולא יבא עוד כמו מעשה ריב"ל ולז"א
 אתה הסלות וגו' כבר התרת לי שבושה בנדון וא"כ
 תוכל לגזור עלי להחיר שבושתי כמו שפסקת לריב"ל
 ומעתה ספיר חני מנקה לעברה כל וארצה את
 הארץ ודפה"ס :

ועפ"ז יבואר גי' דפוטה הכ"ל דהנה איתא
 בגיטין נדר שהודר ע"ד רבים אין לו הפרה
 וה"ו לדבר הרשות אבל לדבר מלוה י"ל הפרה
 ולפ"ז עדין י"לסא איך לא הבין משה שלא ימולא
 בקשתו מטיס חסם שיסבע ע"ד רבים בהיותו בא"י
 וק"ן לו התרה אכן המפרשים כהנו במ"ס הקב"ה
 כלום אתה מנקה אלא לקבל סכר והלא ס"מ בה"ע
 ליבא רק דכ"ז בדבר שהחייב חל ככל על האדם
 אבל להכנס עלמו לדבר מלוה סאיכו מחייב עדיין
 יש סכר בה"ע יודוע מה דאיר תנא בתתני' אל
 תהיי כעבדים המסגסין את הרב ע"מ לק"ס :

ולפ"ז בודאי אם יסבע בהיותו בא"י סאין רלונו
 לגלת מנ"י כיון דכבר הוא שמה בא"י

ונסבע להיות נשאר שמה כדי לקבל פרס הוי כעבד
 העובד ע"מ לק"ס וא"כ אף אם יסבע ע"ד רבים
 שלא לגלת י"ל הפרה כיון דהוי הפרתו לדבר מלוה
 שלא להיות כעבד הנסמם ע"מ לק"ס כיון דעיקר
 כוונתו לקבל סכר ולדבר מלוה י"ל הפרה וז"ס
 דרם ר' שמלאי מ"מ נחלוה משה לכנס לארץ דייקא
 סביקט לכנס דווקא וסוב מלח' שלא לצטל גזירת
 הקב"ה ואיך לא הבין שלא ימולא סאלתו כי יש
 לחוס שיור ע"ד רבים וק"ן לו הפרה ולז"א וכי
 לאכול מפריה הוא צריך אלא בודאי כך אמר משה
 מכנס בי הרבה מלוות חלון בארץ ורמי' לזה סאונר
 הקב"ה כלום אתה מנקה אלא סכר וכו' וכיון
 דעיקר כוונת משה לקבל סכר שבושה זו י"ל
 הפרה לדבר מלוה חני ע"ד רבים י"ל הפרה
 והכי הוי ע"ד משה שלא יהי' כעבד ע"מ לק"ס
 וק"ל :

לפרשה הג"ל

בגמ' דכ"ק דף כ"ה סאל ר"ח צן עגיל את
 רחב"ל מ"מ בדברות הררסונות ל"ג בהן כי
 טוב ובדברות אחרונות נאמר בהן כי טוב ח"ל עד
 סאתה סאלני למה נאמר בהן טוב סאלני אם נאמר
 בהן טוב או לא כלך סאל ר' תנחום סהי רגיל אלל
 ריב"ל סהי בקי באגדה אזיל לגבי ח"ל מויכו לא
 שמעתי אלא כך ח"ל ר' שמואל בר כחוס הויל וסופן
 להסתבר וכי סופן להסתבר נוני הוי אמר רב אטי
 ח"ו פסקה טובה מופרלל והנה מלוה לציר אגדה
 זו והדקדוקים רבו חלל וכי לא ידע רחב"ל נקרא
 נפורס אם נאמר בהן טוב גם לסון בהן ל"ב
 דקאמר אם נאמר בהן טוב הל"ל דלא ידע אם
 נאמר טוב גם אריכות הדברים עד סאתה סאלני
 וכו' הל"ל להטיבו איני יודע אם נאמר בהן טוב
 גם מה סהטיב רש"ג הויל וסופן להסתבר מאי
 פריך וכי מה בכך הלא דיבזה סלכך דרלסונות ל"ג
 כי טוב מוסס דסופן להסתבר ולמאי הוירך רב
 אטי לתר ח"ו פסקה טובה מינדלל גם מדוע לא
 עלה על לב רחב"ל לתר כך הויל וסופן להסתבר
 וגם אם רחב"ל לא ידע אם נאמר בהן כי טוב
 או הי' מסיפק למה סלח לר' תנחום וכי בסביל
 סבקי בהגדה ידע יותר אם נאמר בהן טוב וכל
 לבאר כל זה :

עפ"ז סונלתי בס' תולדת יעקב ע"ה ס' פ'
 כי תסא דאיתא בירושלמי ויאמר ד' חל משה
 כחוב לך את הדברים האלה הדא הוא פלפלא חריפא
 דאטייהב

ונקום לחי' הנ"ל כי לא מוכח כלל דניחן פלפולא למשה . או דניחן דקאי על פלפולא בדמסקנא וא"כ ככ"ל . וז"ס עד פאתה סאלכי למה נאמר בהן טוב . סאלכי אם נאמר בהן טוב ר"ל בהן בליחות גופא אם כך טוב עין קאי על הליחות גופא שנסה כקרא טוב עין ונהג טובת עין עם ישראל . או ל"כ בהן טוב בליחות גופא כ"א על פלפולא הניחן בליחות אחרונים ולכך ל"כ טוב בליחות הראשונים . ממוס דגם ספחה וח"ו פסקה טובה וכו' . ולכ"א לך אלל ר' תנחום שהוא צקי בהגדה והוא ידע אם טוב עין קאי על הליחות בעצמון . או על הפלפולא . וז"ס מננו לא שמועיהי אלא כך אלל ר' שמואל בר כחוס הואיל וסופן להשתבר . ומננו הבין כוונתו סידע המסקנא דעל פלפולא קאי וספיר י"ל הואיל וסופן להשתבר וכמו דאמר רב אחי דח"ו פסקה טובה מישראל ממוס דעמידה הורה להסתכח . אם לא ע"י פלפולא בליחות אחרונים מיוכל להדר אי כסתכחה ע"י הפלפולא ודו"ק :

שער הקטן
לפרשת ואתחנן

בגמ' דזרכו' דף ק' ובסעו' דף כ' אמר רב אלא בר אהבה נסיס חייבי' צק"ה ד"ת דכתיב יזר' וסמוד ואתקם זכירה לסמירה והני כסי הואיל ואתנהו בסמירה אתנהו בזכירה . והקסו חוס' בצבועת דאימא איפכ' דנקיס סמירה לזכירה והני כסי הואיל ולהנהו בזכירה לתנהו בסמירה ונסיס פטורים נסמירת נבט . ע"ס מדחקו דלקולא ולחומרא מקסינן ומוקסין העולם דחוס' לא מקסי מידי עפ"מ דאיתא בגמ' דכנהדרין דף כ' ח"ר וצת היום כהן כי תחל יכול הפי' הללה שבת ת"ל לזנות צהלול סצנות הכתוב מדבר ומקסי הגמ' יכול הפי' הללה שבת צת סקילה היא אמר רבא ה"מ ר"ס היא דאמר סריפה חנוורה קד"א הואיל ורבי הכתוב מלוה יחירות צכהכים הדון בצריפה קמ"ל ומ"ס מיני' דידי' כד"א חיהו דאסחרי' עבודה גבי' היא כיון דלא אסחרי' שבת גבה אימא תדון בצריפה קמ"ל :

ורפ"ן קוסי' חוס' לק"מ אי נימא דנסיס פטורת ומלות שבת כשהיא ישראלית ל"ל לזנות דלא נימא הללה שבת צח סקילה דק' נ"ס מיני' דידי' ואי' ממוס דאיהו אסחרי' ל' שבת גבי עבודה . הלא במאר נסיס אסחרי' שבת לגמרי ופיך נימא להיסך צכהכת דחמירא מיני' דידי' ומדלגטרידן לזנות

דאיתיהב למשה צלוהא חנינא ומדקדק מ"נ לא כיתנה זה למשה בליחות הרשכות ונייטב עפמ"סכ צסס הגאון מ' נפתלי כ"ץ ע"נ דאיתא צכדרים דל"ה דפלפולא לא ניחן אלא למשה לחוד ומשה כהג טובת עין וכתנה לישראל ולכאורה מאי רבותא בפלפולא סניחן למושה . רק ע"ס מתחולל כדהוי מיני ר"ח צהדי ר"נ . אמר ר"מ צהדי דידי קא מיכלוס אי נסתכחה תורה מישראל . מהדרינא לי' בפלפולא . וא"כ זהו רבותא דפלפולא סניחן למושה עכ"ד . וידוע מוסח"ל אלגללא לא נסתצרו הלוח' לא הי' סכחה צעילס וא"כ מבוחר בליחות הראשונ' לא הי' צריכין לפלפולא מוס"כ לחמר ססתצרו בליחות וגצרה ססתכחה והולרכו דצר היפה לסכחה . ולכך בליחות האחרונים . ניחן פלפולא למושה עכ"ד החולדת יעקב . והכה יעין מס צכדרים איתא כן אריצ"ח לא כיתנה תורה אלא למושה ולזרעו סתאמר כתיב לך ססל לך מה פסולתן סלך הך כתיבן סלך ומשה כהג טובת עין וכתנה לישראל מתיב רב סקדא ואותי ציוה ד' צעת והיא ללמד אחכס אלמא ציוה הקצ"ה סתכנה ישראל אלא לפלפולא בעלמא ניחן למושה צלצד והוא כהג טובת עין וכתנה לישראל :

והנה הנ"מ לנתי' דס"ד הס"ס דעיקר החורה נימנה לייסה וכהג טובת עין וכתנה לישראל א"כ קרא דטוב עין הוא יצורך קאי על גוף הדברות . אלל אי גיף הדברות נתנה לישראל כפי המסקנא וה"כ טוב עין הוא יצורך קאי על פלפולא ולא על גיף הדברות . ועוד כ"מ דכפי מסקנא מוכח דפלפולא ניחן למושה בליחות אחרונים מכה סגצרה הסכחה ע"י ססתצרו הליחות ר"סונו ולכך ל"כני טוב צר"סונו' כיון דסופן להסתצד ויגרמו סכחה וח"ו פסקה טובה מישראל . עד סצלוות הסניס ע"י הפלפולא סנתחן למושה ובענה לישראל גרס אלא פסקה טובה מישראל ולכך נאמר כי טוב באחרונים . מוס"כ לנתי' דס"ל לא מוכח סניחן פלפולא למושה א"כ קסי' ספיר אמאי כתיב כי טוב בליחות האחרונים כיון דעודנה גצרה הסכחה ע"י סציר' לוחות הראשונים :

ורפ"ן יויתק היטב . דרצ"א ידע ספיר להסיב הטעם מופני ססופן להסתצד ויגרמו סכחת החורה וח"ו פסקה טובה ע"י הסכחה . עד סצלווח' סניחן כהג משה טובת עין בפלפולא סניחן למושה וככ"ל רק ססתפק צמ"ס כחוצ לך סניחן למושה קאי על גוף הדברות והוא כהג טובת עין וכתנה לישראל . וע"ז נאמר טוב עין וגו' . ואז אין

מיתה לא אזלינן ז"ר נשא"כ זכההית כיון דישראלית
 פטורה נשמירת מצת ולכך זכההיס דריבה כתוב
 ממות יתירו' כהייבה שריפה לאזלינן ז"ר דבוודאי
 זכההיס היא ולכך אנטרדיך לזנית דפטורה ולעולם
 מקסי תוס'ספיר דלמא איפכ' מקסינן כנ"ל ודו"ק:

שער אישר

לפרשת עקב

והי' עקב וגו' בפסוק זה ים כמה לקדוקים.
 חדא למה קאמר את כל ממות ד' . אטו אם
 יחסר א' או סכים לא יהי' לו הסכר הזה . ותו ק'
 הכפל תשמעון . והדר קאמר ושמרתם ועמיתם
 אחת . ועוד איתא בנדרים אין עקב אלא לבסוף אם
 בסוף ורוב ימיו תשמעון כעקב הזה שהוא בסוף
 הגוף והוא תמוה . גם להבין סמיכות הפרשה
 הקודמת וסכים היום לעשותם . ודאוי לקרב זה אל
 זה . ונ"ל בזכילות הפשיטות :

עב"י

סמיכותי זכס בעל חן טוב סכתן טעם
 לנאוי דקיי"ל ס"מ זכ"ע ליבא . ה"ל הדין
 הוא ביומו חתן סכרו . ופי' לפי פירוש סכל דבר
 טילא מפי הקב"ה לטובה אינו חוזר לעולם . א"כ
 מה"ט א"ל ליתן ס"מ זכ"ע . שאם יעשה אדם היום
 חיזה מלוא סהסכר שלו אריכות ימים ויופסק לו סכר
 זה מנח"ד ולמחר יעבור עזריה שדינו עובס כרת
 וכבר א"ל לבטלו יעבורה מנפסק לו מאתחיל ע"ס
 באריכו' . ולפי"ז כ"ל דלפעמים משכחת לייבא חסע
 זה . לפמ"שח ז"ל ביומא רגלי חסדיו יעמוד כיון
 מעבר אדם רוב סנותיו ולא חטא טוב אינו הוטא .
 א"כ באים כזה ליבא חסע הנ"ל וזוה נבואר דהנה
 הכא מפרש קרא הסכר והאבדך וברכך וגו' וברך
 פרי בטנך וגו' . שאלו הם יעידו סכר עה"ז והא
 קיי"ל ס"מ זכ"ע ליבא נדכתיב היום לעשותן ולא
 למחר לעשותן כ"ל לקבל סכרן . ובטביל כך הולכר
 חז"ל לפרש דהא דכתיב זכירוד א"וה לנען יאריכו
 יניך לעולם סכולו ארוך ולפי הנ"ל א"ס . כיון דהכא
 א"ק והי' עקב תשמעון כנ"ס בנדרים אם בסוף
 ורוב ימיו תשמעת כל ממות ד' עד הנה ושמרתם
 ועמיתם אחת . ר"ל אז זכירוד אחס מלא יחטאי
 עוד וליבא חסע הנ"ל . אז וברך פרי בטנך . כיון
 שלאים כזה סעיר מגיע סכרו בע"הז וממילא א"ס
 ג"כ סמיכו' הפרשה סייסיים היום לעשותן ולמחר
 ליתן סכרן כי ס"מ זכ"ע ליבא וא"כ יהי' ק' איד
 כ' הקרא אח"כ הסכר וברך פרי בטנך ע"ב
 הקדים והי' עקב תשמעון כפי' המדרש הנ"ל .
 אס

לזכות מוכח דלא מקסינן להיפך שמירה לזכירה
 ומאוי מקסי החוס' עכ"ד ואף דלכאורה קוסי' העולם
 אינו מובן כלל דהא י"ל דקסי' החוס' לרבנן דר"ש
 דאית להו סקילה חמורה וע"כ ל"ד קרא דלזכות .
 ועכ"ל דס"ל דבוודאי רבנן ל"פ זזה על דרשא
 דלזכות . אלא דס"ל דבלאו קרא דלזכות ה"א כי תחל
 מיירי בחילל זכנת ובאמת לפי ה"א זו הוי
 מוכח כר"ס דשריפה חמורה . רק לפי האמת
 דכתיב לזכות ס"ל לרבנן סקילה חמורה כדילפי
 בסנהדרין סס :

וב"ל

ע"מ סנקסין זכס הגאון הנפורס' מוהרא"ב
 ז"ל על נוה דכ' החוס' בחולין ובסנהדרין
 ע"ל הא דאמרינן הנסקלין בהנשרפין סכתערבו
 ידונו בסקילה דממע אע"ג דהכשרפי' הס הרוב
 אמאי לא כילז ז"ר . ותו' ר"ת דלענין חיזה מיתה
 כיון דבזמנ"ג נפ' מיקטל לא אזלינן ז"ר . דלפי"ז ק'
 מהא דא"ר ז"כ בסריפה אידך מוסכחת לה דניחוס
 דלמא לאו כהנת היא ואי לאזלינן ז"ר הא אי גס
 ישראלית נדוכית בחנק ולזה לעונסה במיתה חמורה לא
 אזלינן ז"ר . ותירו זכס הגאון מוהר"ר ז"ה אבדק"ק
 ה"ס דמיירי עקיבל אביה קדושין כשהיא קטנה
 ואח"כ זינתה . ואי ניחוס למעוטא דלאו אביה היא
 א"כ סכו' היא ולא נגייע לה מיתה כלל ולכך ספיר
 אזלינן ז"ר . ודוכותי בסריפה . והנה הקסה א"מ
 הגאון ז"ל . דעדיין ק' על הגמ' דסנהדרין הנ"ל .
 דל"ל לזכות דלא נימא חיללה סכת זת סריפה היא
 דזוה ק' בוודאי ניחוס דלמא לאו אביה ואינה ז"כ
 ונגייע לה סקילה . ולענין לעונסה במיתה חמורה
 לא אזלינן ז"ר . ע' בסער הנ"ס פ' אונור דזוה
 ל"ס ת' הגאון מ' ז"ה הנ"ל . וגראה דבאמת מוכח
 קוסי' א"מ הגאון ז"ל מוכח דלא כפיטת ר"ת
 הנ"ל . דאפי' לענין מיתה חמורה ג"כ אזלינן
 ז"ר . ועכ"פ לפ"ז נבואר היטב קוסי' העולם
 הנ"ל :

והוא דבוודאי מקסי החוס' ספיר ואי נואי איפכא

דכסיס פטורות נשמירת סכת ואס דא"כ ק'
 ל"ל לזכות דמהיכי תימי נימא חללה סכת בסקילה
 היא דמ"ס מיני' דידי' . דזה אינו דבוודאי לפי
 האמת דכתיב לזכות מוכח דלא כפיטת ר"ת מוכח
 קוסי' א"מ הגאון ז"ל כנ"ל אכל אי לא הוי כתיב
 קרא דלזכות . ולא הוי מוכח דלא כפיטת ר"ת א"כ
 באמת ה"א דחיללה סכת זת סריפה היא . ול"ק
 מ"ס מיני' דידי' . דאדרבה באים אין אנו יכילין
 לענמו זמריפה דלמא לאו כהן הוא ולענין חיזה

אח בסוף ימיך תשמעו ולפי' מתורץ הקושי הכ"ל ודו"ק:

לפרשה הנ"ל

במדרש וכן הוא בצ"עשהו ח"ל למה כסומכה מיתת אהרן לפסידות הלווא' לפי שהי' קשה לישראל יום מיתת אהרן כטבירת הלוואות. והנוסרטי' נדחקו לתת טעם למה דווקא מיתת אהרן ולא מיתת שאר הנדיקים ונ"ל דרך פשוט: **ע"פ** גמ' דיברות ונ"ו לא נטיב רוח לפוכית בזדור מפני סכופים היו א"כ כי היכי דלא נזדר ענני כבוד ופירט"ו סכופים הי' מוחמת חטא העגל והתוס' הקשו עליו שהרי בהקמת המטכן הסרה הסכיכה ומחל להם חטא העגל. והנה דס"י פי' ויראו כל העדה כי גוע אהרן כיון שמת אהרן נסתלק ענני כבוד:

ולפי' ונבואר דנחמילה אף כסתברו הלוואות כסכיל חטא העגל. מ"ו כחפייסו ישראל דהס"ל כדעת התוס' דכיום הקמת המטכן כנחל להם חטא העגל. והא דלא נטיב רוח לפוכית בזדור כי היכי דלא ליזדר ענני כבוד אבל כסומת אהרן ונסתלק ענני כבוד ופי"ה לא נטיב רוח לפוכית והוכיחו הטעם מוסוס דכופים היו מחטא העגל ולא נמחל להם ולפיכך הי' קשה יום מיתת אהרן כיום כסתברו הלוואות כיון שגודע להם מעדין כופים הם נחמטא העגל וק"ל:

שער המים

לפרשת עקב

בפסוק ויהן ד' אלי את שני לחת האבנים. פירט"י לחת חסר כתיב ששתיהן שות ונ"ב מנ"ו. ומה רנו לבאר בזה:

ונ"ל ע"פ פשוט דהנה איתא צירושלמי דסקלים בפ"ז כינר היו הלוואות כתיבים חכניה בן גמליאל אומר ה' על לוח זה וה' על לוח זה. רבנן אומר עשרה על לוח זה ועשרה על לוח זה. והנ"ו בזה להנכיה לא היו הלוואות שוות באתיות. משא"כ לרבנן היו הלוואות שוין. באתיות ולכאורה נראה להציא ראי' לפיטת רבנן דהוי עשרה מול עשרה. עפמ"ס התוס' בתענית דף ג' ד"ה ואלו על לא מיעלר וכו' דבחמטה דברות הראשונים נזכרו בתוכו הסס. משא"כ בזה דברות האחרונות לא נזכר הסס. ממל למלך טכנה דירה נאה ולייר מגינו

לפני כל חדרי הבית זולתו לפני צ"הכ מקום מטונף וכן באחרונים נולא תרנח ואילך ע"ס. וא"כ לכאורה ק' על הא דאמר ויתן ד' אלי את שני לוחות האבנים הרי הזכיר הסס על שני הלוואות. ואלו להנכי' שהי' הלוואות ה' מול ה' א"כ הלוח השני נולא תרנח ואילך ע"ז לא יתכן להזכיר הסס. רק על לוח הראשון. בשלמא לרבנן סגס על שני לוחות ה' עשרה מול עשרה א"כ א"ס שהזכיר סס הקב"ה גם על השני כמו על הראשון ויתכן להזכיר שמו מפני ה' הראשונים כנ"ל. אע"כ באמת מוכח כמיטת רבנן שהי' שתייהן שוות:

ובזה מנבואר באשר שאמר כאן ויתן ד' אלי וגו'. שהזכיר שמו ית' על שתי הלוואות. ע"כ בא דס"י לנאר ואמר ללך כתיב חסר תלמד ששתייהן שוות שהי' עשרה מול עשרה ויתכן להזכיר שמו ית' על שניהם ודו"ק:

לפרשה הנ"ל

במדרש עשה עמי אות לטובה ויראו סוכנינו ויבשו כמה דלת אומר ויסס ד' לקין אות ותמוה:

ונראה דהנה צס' בנין אריאל. מנאר דברי דס"י הנ"ל צמ"סכ לוחות חסר כתיב דשניהן שוות ג"כ ע"פ ירושלמי הנ"ל לרבנן דס"ל עשרה מול עשרה הלוואות כתיבין. א"ס דשניהן שוות משא"כ להנכי' דס"ל ה' מול ה' אין שניהן שוין. שכלוח א' הי' יותר ארוכות ותיבות מנחבירו. והנה פ"ק דחולין ס"ל לשמח"ל מוומר לע"ז הוי מוומר לכ"התכ. ואיתא בגמ' דשבת דנשה סבר הלוואות דלמד ק"ו מפסק שהוא א' מחר"ג מלות כה"תכ וישראל מוונדן עאכ"ו. ולכאורה לסמאל תקפי הרי בעגל הי' להם רק חטא ע"ז ולא הוי מוומר ל"התכ. ומפני מה סבר משה הלוואות. אכן א"ס דבמומר לאותו דבר הוי מוומר לכ"ע וא"כ כיון דעל הלוואות כתיב לא יהי' לך אלהים אחרים כי לא לא הוי ראוי להם לקבל וספיר למד ק"ו מפסק. אכן לפי' לא הי' למשה לסבר רק אוחו הלא ה' כתיב בזה לא יהי' לך אלהים וגו'. אבל למ"ד שהי' כתיבים עשרה מול עשרה א"ס. ולפי' מנבואר בכדי שלא יקשה על הכתיב ותפוסו צטני לוחות ואסברס למה סיבר שניהם כקושי' הנ"ל. ולכך הית' המסורה לחת חסר כתיב ללמד ששניהן שוין שהן כתיבין עשרה מול עשרה וספיר עשה משה שסיבר מניהם וק"ל עכ"ד פח"ק:

אמנם לפי אכתי ז"ב באמת לחנכי' דס"ל חמשה מול המטה הי' אחאי סיבר סניהס' וכו"ל די"ל דחנכי' הס"ל כנעס' חול לא עשו ישראל את העגל אלא להתיר להם עריות בפרהסי' הרי דהי' בידם תרחי ע"ז ועריות' וכו"כ ח"ס כיון דעל לוח א' הי' כתיב לא יהי' לך ועל לוח א' כתיב לא תכחף ולא תחמוד ולכך סיבר סניהס' ואדרבה מצואר בזה פלוגתא דחנכי' ורבנן דרבנן ס"ל דלא הי' להם אלא חטא ע"ז ומזה הוכיחו דהלוחו' הי' עשרה מול עשרה דאל"כ למה סיבר סניהס' כיון דלא הי' לך הי' רק על לוח א' וק"ל:

והנה איתא בע"ז דף ד' אר' יוחנן משום רשב"י גא' הי' ישראל לוחי' לאותי' מעשה ולא הי' דוד ראי' לאותו מעשה אלא כדי להורות תשובה וקאמר התם לריכא דהי' אשמועינן ליבור משום דכפיטי רחמי אבל יחיד לא' והקסה המפרשי' מהא דאיתא בתענית דף ט' דא"ר יוחנן מטר בסביל יחיד פרכסה בסביל רביס ופריך מהא דתני' ג' פרכאי' עמדו לישראל נון בזכות משה וכו' ותי' הגמ' עשה כיון דלרביס בני כרביס דמי ומפרשי' משום דמלך כרביס דמי וכו"כ ר' יוחנן לטעמי' הדקו"ל דאיך אפשר דדוד חטא כדי להורות תשובה דהא דוד מלך הי' ורביס לריכין לו וכרביס דמי וכבר שמעינן דתשיבט רביס מנהי מחטא העגל וכו"ל:

דהנה דסקהדרין דף ע"ג פליגי רשב"י והבבן לרשב"י ס"ל ע"א כיון להלילו בכפשו בק"ו וכו"כ הני' ורבנן ס"ל דמיכח מיעט לנעט ע"ז דל"כ להלילו בכפשו ופי' רבינו בחיי הא דבאמת לרבנן ע"ז אינו כיון להלילו בכפשו נשא"כ נע"ה הני' משום דס"ל עריות חמירה נע"ז וכת"ש ח"ל עניות לא יוכל לתקן זה הבא על ערוה וכו' ורשב"י לטעמי' דחיהו דרש קרא דנעשות לא יוכל לתקן' לת"ח המדע' מ"הת כדאיתא בגמ' דחגיגה דף ט' במתני' ע"ס וק"ל דע"ז חמיר מעריות וספיר יליף בק"ו' והנה לרבנן דס"ל דעריות חמירה מע"ז' אפשר לומר לריכחו כפשוטו דהולרך דוד להורות תשובה' דנהכי אפי' בחטא עריות כמו חטא דוד דחטא בכ"ס משא"כ מחטא העגל ידעינן רק דמהכי תשובה בע"ז ולא בעריות דחמיר מיני' אמתס מה דעביד ה"ס' לריכות מרביס ליחיד היינו נשום דהתם חניילתא דר"י דאמר נעס רשב"י ולטעמי' דרשב"י דס"ל דע"ז חמירא ונעריות וכו"ל' וכו"כ לית' ללריכות ה"ל' ולפי' אפשר לומר דר' יוחנן גופא דאמר בתענית פרכסה בסביל רביס וק"ל דונלך

כרביס דמי ס"ל כרבנן דרשב"י בעריות חמירא מע"ז' ובלא"ה ח"ס סהולרך דוד להחרת תשובה בעריות דמהכי דחמירא מע"ז ככ"ל:

אמנם אי כינא דלא עשו ישראל את העגל אלא כדי להתיר להם עריות א"כ הדקו"ל על דוד דלא הולרך להורות תשובה כיון דנעגל כבר מוכח דנהכי תשובה על עריות וע"ז' אכן י"ל דוד הי' לו הוכחה בלא"ה דליכא למומר ככ"ל' דלא עשו את העגל אלא כדי להתיר להם עריות' והוא ממה פראה דכתיב לחת חסד וי"ו להורות דסניהן סוין שהיו עשרה מול עשרה והיינו דבא לבאר למה שבר סניהן דסני' ליה באתו ליה דכתיב לא יהי' לך ככ"ל' ואי כינא דחטאו גם בעריות אף אי הי' הי' על ה' ואין סניהן סוין באתיות ח"ס סבירות סתי לוחו' כיון דעל הלוח סמכי הי' כתוב לא תכחף' והנה איתא בנידרס ויסס ד' לקין אות אות וי' ונוסר לו:

ולפי' מצואר הנדרס מהתחלכו דז"ס דע"ה עשה עוני אות לטובה דהיינו אות וי"ו פחסר מן לחו' פחסר כתיב להורות ששתייהן סוין ומזה מוכח דלא חטאו בעריות ככ"ל' וכו"כ הוא לי אות לטובה' פיס לי להתלל שכוונתי הי' להורות תשובה בחטא עריות ובזה יראו שוכלינו ויבוסו' ולכך מסייס המדרס כג' דא ויסס ד' לקין אות אות וי' כן הי' בוכנת דוד שאות וי"ו פחסר ונקרא דפני לחו' האבנים הוא אות ויראו שוכלי ויבוסו שהדין עמי שגסיתי להורות תשובה לעריות דלא מוכח מחטא העגל ככ"ל וק"ל:

הקטן

שער

לפרשת עקב

במד' והי' עקב תשמעון אריב"ח אונתי סמרו ישראל את השבת כדאי' כסניתנה להם באלוש סכאמר וישבתו ביום השביעי ואת סבור סניא לרעתך ניתנה לך את השבת' לא נחתי לך' אלא לטובתך' אמרו ישראל איתמי אתה כותן לנו סכר מליות' אמר להם הקב"ה הננות מאחס עופיס בעה"ז מפירותיהם אתם אוכלין עכסיו והקרו קיינות לעה"כ סכאמר והי' עקב תשמעון והנה הנדרס הזה חמוה איך תלי' הא דואז סבור סניא לרעתך וכו' למ"ס מקודס סמנו ישראל את השבת כסניתנה להם באלוש וגם איך תלי' הא דאמר אח"כ דישראל אמרו אונתי אתה כותן לנו סכר מנות ביה דמקודס:

דהנה

דהנה לכאורה יש לתמוה איך אנו המדרש מסמרו ישראל את הסבת כפניתנה להם באלוה הלא אדרבה עברו על איסור הולאה שהולאו כליהם לזון ללקוט כדכתיב ויהי ביום השביעי ילאו מן העם ללקוט ולא מלאו. אכן בודאי למד תחומין מ"הת וילין מהא דכתיב אל ילא איש ממקומו וא"כ י"ל דהך קרא קאי על איסור תחומין ואיסור הולאה עדיין לא נאמר. ומש"כ למד תחומין דרבנן ע"כ לא ילא איש ממקומו היינו איסור הולאה. והנה המפרשי מקטין על הא דאמרינן דאך את שבתותי תשמרו דאך אתי למעט דבנין ביהמק אד"ס. דל"ל לומר ע"ז דהרי בנין ב"המק הוי ע' דלאחר הדיבור ופדת הוא ל"ת דלפ"הד דמורה נטוור ואין ע' דלאחר הדיבור דוחה ל"ת דלפ"הד אכן אי אמרינן דעל הולא לא אפקדי בנר"א ד"ל דלאטריך אך לנעט דאין בנין בה"מק דוחה איסור הולאה דכאמר לאחר הדיבור היולא מזה ונכה הך קרא דאך את שבתותי תשמרו מוכח דעל הולאה לא אפקדו במרה :

והנה במדרש אית' אך את שבתותי תשמרו אין אך אלא חלק ופי' אחר"ז הגאון בעל כו"הק ז"ל. דהיינו אין אך אלא לנעט דהיינו לשון חלק. כמ"כ רש"י בפסחי' אך ביום ראשון תשבתו דהיינו חלקו וכו' והנ"ל קאי על ע"ס דסובת חלי יום לחוספת ונחיל ע"הק ע"ס ולפ"ז להך דרשא דקאי על חוספת שבת לא מוכח דעל הולאה לא אפקדו במרה. והנה הנה"רשא בח"ל במס' תענית כ' דלכך נטווינו להוסיף מחול ע"הק שבת דלפי השבון הילוך המזלות יהי הכנסת שבת צמול שבתאי דהוא מזל רע ולכך נריכין להוסיף כדי סיהי' צמול דק ע"ס :

ורפ"ז מבואר המשך חלתי המדרש. דקאמר אימת שמרו ישראל את הסבת כפניתנה להם באלוה וק' הא באמת לא שמרו כראוי דעברו על איסור הולאה וז"ל דאהולאה לא אפקדו במרה. וא"כ י"ל דאך את שבתותי תשמרו קאי לנעט בנין ב"המק דלא ד"ס באיסור הולא דכאמר לאחר הדיבור ככ"ל. וא"כ תינח דלא מוכח דמוסיפין מחול ע"הק. ולכך קאמר שמה תאמר לרעתך ניתנה לך הסבת כס' מהר"שא. דהכנסת שבת צמול שבתאי. אלא לטיבתך ניתנה לך ובודאי מוסיף מחול ע"הק. ואף דלא מוכח מאך את שבתותי מ"מ מליכו עוד לימוד להוסיף מחול ע"הק נהא דאיתא במדרש דכתיבויהי ערב ויהי בוקר יום השמי' בה' הידיעה ללמד דייסיפן מחול ע"הק. ובה יבואר המשך Chut Hamschulosch.

המדרש למ"ס אח"כ דסאלו ישראל אימתי אתה כותן לנו סכר המזל :

דהנה אית' בגמ' דב"ק סאלו ר"ח בן עגול מ"ט בלוחו' הראשון ל"כ כי טוב דכתיב רק לנעט יאריכין ימין ולא למעט יטב לך ובדברו' אחרון' כאמר כי טוב דכתיב למעט יטב לך. ולכאורה יש לתרץ קושי' הנ"ל בפשיטות והוא דבאמת י"ל הא דכתיב כפל היינו לנעט יאריכין ימין בע"הז סכר מהפירות ולמעט יטב לך מהקרן הקיימת לע"הב. והנה אמרינן בגמ' דע"ז אלמלא לא חטאו לא מייתי ולפ"ז מבואר דבלוחו' הראשונות לא הי' מן הגורד לומר לנעט יטב לך לע"הב דהא לא הוי נותנה בעולם אצל בלוחו' האחרון' אחר חטא העגל דכבר נגזר מייתה בעולם והגורד לומר לנעט יטב לך לע"הב. אכן באמת הגמ' מקמי סס בע"ז איך כינא דאי לא חטאו לא הוי נוייתי והכתיב פ' כחלות ופ' יצמין וקאמר דכאמר על תנאי ומקמי הגמ' מי כתיב קרא על תנאי. אין דכתיב והי' ביום השמי' תנאי התנה הק"בה במ"כ אס' ישמרו את התורה מוטב ואס' לאו יחזור העולם לתהו ובהו ונוסיק בגמ' סס דפליגי תנאי בזה אי אמרינן דלא הוי מייתי אי לא חטאו ע"ס :

ורפ"ז מבואר דבל"ז לא יכול לומר דישראל סאלו אימתי יקבלו סכר הנוצות דע"כ מוכח מהא דכתיב למעט יטב לך בלוחו' אחרון' ולא בלוחו' הראשון' אע"כ כתירונינו הנ"ל לנעט יטב לך לע"הב דהפירו' בע"הז והק"ק לע"הב אצל למאי דמסיק לעיל שמה את סבור לרעתך דלא כן אלא לטובתך. דס"ל דמוסיפן מחול ע"הק והיינו דילפינן מיום השמי' ככ"ל והיינו דלא דרשינן יום השמי' לתנאי שהתנה צמ"ב. דס"ל דלא כאמר קרא על תנאי ולפ"ז ליכא למימר ג"כ דפ' כחלות ויבוס על תנאי כאמר אע"כ ז"ל כהך תנא דכבר נגזר מייתה בשעת מ"מ. ועכ"ל תי' אחר על קושי' ר"ח בן עגיל וא"כ לא מוכח מזה דארכלין פירות בע"הז וק"ק לע"הב ולכך קאמר ספיר דסאלו ישראל אימתי אתה כותן לנו סכר המזל' והשיב מהא סכאמר והי' עקב תשמעון וק"ל :

שער אשר

לפרשת ראה

בספרי הובא בילקוט פ' זו וז"ל כי יסיך אין הסתה אלא טעות. אחרים אמורים אין הסתה אלא גירוי מכלל סכאמר לא יומתו אבות על כג Z

על צנים צעדות צנים עכ"ל ונלאו כל חכמי לצ להבין דברי ספרי הג"ל ואמרינא לצאר צ"ד:

דהנה הרענ"ט פ"ו מהל' מומרים פ' דאביו רשע חייב לכבדו וכו' הכ"מ דהרענ"ט מפרש נו"ם בגנ' דעכות וצומ' יצמות דווקא בעושה ונעשה עונן היינו דא"ח מיתה על הבאתו ועל קללתו אבל אעפ"כ עובר על מולות כיבוד דמחויב לכבדו וגם הר"ף פסק כן ולכאורה קט' לפי פסק זה דא"כ ל"ל דלא יומתו אבות על צנים צעדות צנים הא בלא"ה ידעינן מהא דאמר שמואל בסקהדרין דמ"ה נקטע יד העדים פטור נמוס דבעינן קרא כדכתיב יד העדים תהי' בו בראשונה וליכא וא"כ ה"נ אף בלא קרא ידעינן דא"ל להמיתו ע"י עדות צנים כיון שא"ל לקיים יד העדי' כו' מהרי אף שאביו רשע חייב לכבדו לפיטת הר"ף והרענ"ט הג"ל (וע' כ"מ פ"ד מהל' סנהדרין לדבריו יש לתרץ קוסי' זו) אכן נ"נ יש לתרץ קוסי' זו דהרי הרענ"ט צ"כ רק הא דאביו רשע חייב לכבדו היינו בלא אביו הוא רשע לעבירה אחת דקיי"ל מומר לדבר א' לא היו מומר לכ"התכ"ע שא"כ צמומר לכ"התכ"א או מומר לע"ז דהיי מומר לכהת"כ בודאי לא נוסתברא לומר דחייב לכבדו ולפ"ז אסתר לומר דאלטריך קרא דלא יומתו אבות על צנים צעדות צנים כשהבן העיד באביו מעבר ע"ז ומומר לע"ז מומר לכ"התכ"ב ובה בודאי שייך לקיים יד העדים תהי' בו דגם הרענ"ט מורה צמומר לע"ז דא"ח לכבדו נמוס דהוי מומר לכ"התכ"ב:

אכן יש להחזיר זה דהא עיקר הקיפוי לשמואל דס"ל נקטעה יד העדים פטור ולשמואל צעננו דס"ל בריש הולין דמומר לע"ז לא הוי מומר לכ"התכ"א אין נוקוס ליטוב זה אליבא דהרענ"ט:

והנה בזית רענן כד"ק לפרש בכוונת הפלוגת' דת"ק ואחרים דספרי הג"ל אי הסתה הוי טעות או גירוי ול"כ לפרש עפ"מ דברים הולין ליקף שמואל דאמר דמומר לע"ז לא הוי מומר לכהת"כ מהא דיהוספט שכהנה נוסעודת אחאב שגאמר ויזבח זבח ויסיתיהו לעלות וכו' אע"ג דאחאב מומר לע"ז הוי ופריך הגנ' ואימא מזבח זבח מיכל לא אבל וממני ויסיתיהו כתיב ודלמא הסתה צדברים אין הסתה אלא באכילה וסת' והכתיב כי יסיתך אחיך ה"כ באכילה וסת' ויש להבין הא בקרא דכי יסיתך וגו' נאמר להדי' לומר כלכה ונעבדה חלקי' אחרים אכן מצואר עפ"מ סכ' הח"מ דניי סנכסל באכילת איסור נסמא גופו ונשמתו יותר

מכל שאר עבירות ועלול אח"כ בקל לעבור על שאר עבירות החמורות ומה"ט אית' צילקוט דבנות מדין הטעו את ישראל בפעור בתחם להם תחלה מואכל ומשחה ועי"ז נטמא גופם ונשמתם צמאכל טריפו ועי"ז הוי' נקל להם סוב לפתוחם בעבודת פעור ולפ"ז א"ס סכו' דהגנ' הג"ל התם נמי באכילה וסת' היינו שבתחילה הטעו להם לאכול טריפו כדי שיקל יבואו להסיתם אח"כ לאמר כלכה ונעבדה חלקים אחרים כנ"ל:

ולפ"ז יבואר לשון הפלוגת' בספרי הג"ל דת"ק ס' חין הסתה אלא טעות נמוס דס"ל סכו' דהגנ' חין הסתה אלא באכילה וסתיה וע"כ לריבין לפרש דהא דכתיב אח"כ כלכה ונעבדה חלקי' אחרים כנ"ל דהעיקר הוי' ע"י אכילה וסתיה שהטעה אותם תחילה לאכילת דברים האסורים ואחרים ס"ל דאין הסתה אלא גירוי צדברים לעבוד ע"ז נמוס דס"ל דהסתה לית' באכילה וסת' דווקא אלא כקוסי' הגנ' ואימא הסתה צדברים והיינו דס"ל דמומר לע"ז הוי מומר לכהת"כ וא"כ ע"כ יהוספט לא נהנה מנסעודת אחאב והא דכתיב ויזבח זבח היינו מזבח זבח מייכל לא הוי אכל והא דכתיב ויסיתיהו היינו צדברים:

ולפ"ז מצואר היטב הספרי הג"ל דלפי דאחרים פליגי אית' קוסי' ל"ל דאין הסתה אלא צדברים וכו' לכן מצואר ראוי לדבריו דלא כת"ק ולכך אמר מכלל שגאמר לא יומתו אבות על צנים וק' תיפוק ל' דבל"ה א"ל לקיים יד העדים כו' וע"כ צמומר לע"ז דהוי מומר לכהת"כ דאינו מחויב לכבדו וא"כ היכי אכל יהוספט מנסעודת אחאב אע"כ דמיכל לא אכל ואין הסתה אלא צדברים וק"ל:

לפרשה הג"ל

חולין ע"ז ת"ר כי ירחיב ד' חלקיך את גבולך ר' ישמעאל אומר ל"ב הכתוב אלא להתיב צמר תאוה וכו' רע"א לא צל הכתוב אלא לאסור להם צמר נחירה וכו' צמאי קנייפלגי וכו' והקמו התוס' מג"ל דפליגי דלנוא נור אמר חדא ומר אמר חדא ול"פ דבאמת צמר תאוה נאסר להם ולא אכלו כ"א שלמים ונ"מ צ"ב הושר להם צנעלי מומין ובתי' ועוף שאינן ראוי' להקרבה ע"מ ונ"ל לתרץ קוסי' תוס':

דהנה אית' צ"ב דף ק"ד ע"א דמקסי הגנ' כדכרוש זה הדבר דמחטי חוץ אתי לארזי דלא יהא כוהג אלא צמדכר כמו דדרם רבא התם בהקצת

סלעים וכו' ונילף ריקס ריקס מעולת ראוי ופירש"י
 מעולת ראוי' דלית' אלא סתי כסף . וי"ל בדברי
 רש"י הנ"ל . מנאי דאיתא בחגיגה דף ו"ו ת"ר
 צ"ח הראוי' ב' כסף . ובה"א הראוי' מנע כסף
 הרי לנצ"ה הראוי' מנע כסף . ומדוע פירש"י
 כצ"ע ולא כצ"ה ואיניא לבאר בדרך חידוד
 לתלמידים :

ומתחילה כ"ל לבאר צמאי קמיפלגי צ"סוב"ה
 ונראה דהנה אית' ציומא דכ"א .
 דאיכא תנא דס"ל פסח שני לוחה שנת והקטו
 בתוס' לנ"ד צובחים דבר הלמד בג"ז א"ח ונלמד
 בהיק' א"ב מנ"ל דפ"ט ד"ט . דליכא למימר דילפינן
 מהקישא דכל חקת הפסח דהא פ"ר גופא דל"ט
 ללמוד בגז"ט . דמעדו מתמי' ומבאר בחדושי
 ליישב קושי' תוס' עפ"מ בערוצין דל"ו סליגי תכאי
 בחפילן אי שבת זמן תפילן וקאמר התם מאן תנא
 דשבת זמן תפילן דתני' ושמרת את החקה מיומים
 ימימה ולא כל ימים פרט לשבת' וימים טובים .
 פירש"י דצפ' קדם כתיב דר"הג רע"א ל"כ חקה
 אלא לענין פסח בלבד ופירש"י והא דכתיב מיומים
 ימימה משנה לשנה דמחרגונין מזמן לזמן עכ"ל
 ולכאורה יפלא לר"ע מאי אשנעינן קרא בזה .
 דפסח אתי נשנה לשנה ולכאורה אפשר לומר דהאי
 תנא ס"ל דאתי קרא לאשנעינן דפסח בא נשנה
 לשנה בכל זמן אף דחל ע"פ שבת מטום דפ"ט
 ולפ"ז כיון דאיכא קרא בזה"י דפ"ט ד"ס איכא .
 למילף שפיר פ"ט דד"ס מהקישא דפ"ר אמנס לפ"ז
 ק"ל מהא דאית' בפסחי' דע"ז דעביד הס"ס לריכות'
 לפסח ותמיד דד"ס דאי כ"ר בתמיד ה"א מה לתמיד
 שכן תדיר וכליל אבל פסח לא וא"כר בפסח ה"א מה
 לפסח סי"ב כרת . ולפ"ז דאית לן למיילא בזה"י
 דפסח ד"ס . ומיילא ילפינן נמי פ"ט מהקישא וא"כ
 ק' נילף תמיד מפסח בנ"א וליכא למימר מה לפסח
 שכן ענוש כרת דהא איכא למימר פ"ט ויכתיב דליכא
 כרת . אמנס ים ליישב זה עפ"מ דאית' סס אי כ"ר
 תמיד ופסח שכן ים צו לך חמור ופירש"י שכן יסנו
 לפ"הד וכנ"ד עולה מהקריבו ישראל במדבר
 עולת תמיד הוי ופי' דגס תמיד לפ"הד הוי ופסח
 צוודאי לפ"הד הוי בפסח מזרים . ולפ"ז אפשר
 לומר דמאן דס"ל דשמרת את החקה קאי אפסח
 ס"ל כמ"ד בחגיגה עולה מהקריבו ישראל במדבר
 עולת ראוי' הוי ולא הוי תמיד לפ"הד וא"כ ליכא
 למילף תמיד מפסח דמה לפסח דהוי לפ"הד ימ"ד
 עולת תמיד הוי ס"ל דשמרת את החקה קאי אפסח
 ולית

צבטת כחלה דכתיב זה הדבר ללא יהא כוהג אלא
 צדור הזה . ומשני דכתיב לדורותיכם לרצו' זה
 הדבר דשחטי חוץ אתי לדרשא אחרינא ולכאורה
 י"להק דמאי מקמי הגמ' דינמא דשחטי חוץ א"כ
 אלא במדבר דהרי איתא בספרי הוצא בילקוט פ'
 אחרי מות יכול השחט חולין בפנים יהא חייב .
 והדין כותן ומה אם קדשים שהי' להם שעת היתר
 בחוץ חייבי' עליהן מטום שחטי חוץ כשהוקדשו
 חולין שלא הי' להם שעת היתר בפנים וכו' ת"ל
 קרבן על הקרבן חייב ולא על החולין והנה הק"ו
 הזה א"ס בחמימים מטא"כ צבע"מ דאיכס ראוי'
 בפנים ול"ס הק"ו ואינימא דשחטי חוץ לא כאסר
 כ"א צדור המדבר א"כ קרבן ל"ל הא במדבר בל"ה
 ל"ס הק"ו כיון שבתם כאסר בשם תאווה במדבר
 א"כ לא הי' לו כלל שעת היתר בחוץ וע"כ ל"ל
 דאטריד יתורא דקרבן לזמן שאחר המדבר שאז
 הותר להם בשם תאווה . וספיר ים להם היתר בחוץ
 וא"כ כבר מוכח מדאטריד קרא דקרבן . דשחטי חוץ
 כוהג לדורת ואיך אפשר לוונר דזה הדבר דשחטי
 חוץ אתי לארי דדבר זה לא יהא כוהג אלא במדבר
 ומיילא כדע דע"כ זה הדבר דשחטי חוץ אתי
 לדרשא אחרינא :

וצ"ל דבאמת הא דסקיל וטרי סס צ"ב רבא
 ורבה בר זוטא לומר דזה הדבר דשחטי
 חוץ אתי לארי דאינו כוהג אלא במדבר היינו לכ"ע
 דס"ל בשם תאווה לא כאסר כלל במדבר וא"כ לדידי'
 שפיר י"ל דשחטי חוץ א"כ אלא במדבר ומ"מ אטריד
 יתורא בקרבן ללא כילף ק"ו צאנן שהוא במדבר
 דיהא חייבים כרת אף בחולין בפנים מק"ו דקדמי'
 דהי' לו שעת היתר בחוץ לר"ע :

ולפ"ז ומיילא ומתוך קושי' תוס' הנ"ל דמאי
 דקאמר סתמא דהס"ס צמאי קמיפלגי ר"י
 ר"ע קאי אליבא דרבא ורבה בר זוטא סס צ"ב
 דהס ע"כ ידעו בקבלה דפליגי הדדי דאינימא
 דכ"ע ס"ל דבשר תאווה כאסר במדבר א"כ הקו"ל
 דהיכי לנו לומר סס צ"ב דשחטי חוץ א"כ אלא
 צדור הזה דא"כ קרבן ל"ל כנ"ל אע"כ דזה הדבר
 אתי' לדרשא אחרינא כנ"ל ודו"ק :

שער **לפרשת ראה** המים

קדושין דף י"ז ת"ר כמה מעניקן לו חמס
 סלעים מכל מין דברי ר' מאיר וכו' מ"ט
 דר"מ . יליף ריקס ריקס ומכור מה להלן ה'

חוט לפרשת ראה הביטורש

ולית לן לימוד בפסח ד"ס רק דילפינן ונתמיד בג"ס דמנועדו :

והנה יעוין בנכחו' דמ"ג בד"ה תפילין י"ל בדיקה כתבו וכו' ובמכילתא אית' כאמר ימימה בתפילין וכאמר ימים תהי' גאלותו מה להלן יב"ח אף כאלו יב"ח מניד מרדך לבדוק תפילין כל יב"ח לבדרי ב"ה במ"א ח"צ בדיקה עכ"ל והנה ע"כ ז"ל דב"ס ס"ל דקרא דמימים ימימה לא קאי תפילין רק תפסח. והנה יעוין בחגיגה דב"ה ס"ל עולה סה זריבו ישראל במדבר עולת תמיד הוא וב"ס ס"ל עולת ראוי הוא ומעתה הרי מבוחר היטב דב"ס וב"ה לשיטתיהו אזלי דב"ה דס"ל דמינוי ימימה קאי תפילין כדאית' במכילתא וא"כ לית לן לימוד בזהדי' דס' ד"ע וע"כ ז"ל דס"ל דראי' מנעה כסף וחגיגה ב' כסף כדמסיק סם לחגיגה לפ"ה ה' מוט"כ ראי' דס"ל עולה שהקריבו במדבר עולת תמיד הוא וא"כ באמת גס תמיד לפ"ה ולק"ו דלא לכתוב גבי פסח ונילף מתמיד כיון דתרווייהו לפ"ה ה' הוי דהא לדידו' ס"ל דליכא לימוד כלל גבי פסח רק מתמיד ילפינן. ומט"כ ב"ס לשיטתו' דס"ל ח"צ לבדוק תפילין דס"ל דמינוים ימימה קאי תפסח וא"כ אית לן לימוד בזהדי' דס' ד"ע וילפינן ס"ס מיני' וא"כ ק' לילף תמיד מפסח דליכא לימוד מה לפסח שי"ב ברת אפסר לומר פ"ס יוכיח ככ"ל. ועכ"ל עולה שהקריבו ישראל ע"ה. הוי ולא תמיד ולא הוי תמיד לפ"ה ה' וליכא לנילף מתמיד מפסח דוה לפסח סכן ישנו לפ"ה ה' ולהכי ס"ל לב"ס הראי' ב' כסף דהוי לפ"ה ה' כנו חגיגה :

היוצא מדברינו דהא בזה חלי' דנואן דס"ל בזה כב"ס דמינוים ימימה קאי תפסח ס"ל נמי בזה כב"ס דהראי' ב' כסף ועוין בערוצין דף ז"ז דר"מ ס"ל דטבת זמן תפילין וע"כ ס"ל דמינוים ימימה קאי תפסח ומנוילה לפ"ה ה' ע"כ ס"ל לר"מ כב"ס דהראי' ב' כסף. ולפ"ו מבוחר היטב כיון דקושי' הגמ' בקדושים ונילף ריקס מעולת ראי' קאי אליבא דר"מ א"ס פירש' דפרשו דס"ל הרהי' ב' כסף כב"ס ודו"ק :

לפרשה הג"ל

פסחים דף כ"ד אמר אבוי ה"מ בכ"כ שלוקין עליהן אפי' שלא כדרך הנחתן מתיבוי' דתני' איסי ב"י אומר מניין לב"ב חאסור בהנאה אומרת ק"ו מערלה וכו' עד כ"כ יוכיח ואם איתא לפרוך מה לכ"כ שלוקין עליהן אפי' שלא כד"ה .

וכו' ואבוי חאמר במאי וכו' אטו ב"ב חאכילה כתיבא . ואידך דקמתויתב סדר להכי קה גמור ונכילה כמאן דכתיב אכילה בגופי' דנוי . והקשה הנה רסא לקוין דף כ"ו בתד"ה סאני היכל דלהוכו עסוי' דלפ"מ דכ' החוס' סם דרבא ע"כ ס"ל דבנועילה דילפינן חטא חטא ומגדומה הוי כמאן דכתיב אכילה בגופי' וא"כ לדידו' קושי' הגמ' במ"ע על איסי ב"י דלפרוך מה לכ"כ סכן לוקין שלא כד"ה ומט"כ ב"ב כיון דילפינן ונכילה הוי כנואן דכתיב אכילה בגופי' וכבר מבוחר בחדושינו כנוה אופטי' לבאר קושי' מוה' רסא וכעת כבאר דרך חדס בקררה :

ודו"א דהנה אית' ביומא דף ל"ו דר' ירמי' ס' דר"ע ור"ה אית' בלאו דנכילה קמייפלגי דר"ע ס' לאו מעלי' הוי ולא הוי נל"ע. ופירש' דס"ל דעשה דלגר אסר בעשרין תחננה מעיקרא משמע ולוקין עליו ור"ה ג ס' דהוי לאו דל"ע ואין לוקין עליו . והנה י"להק ממי מקמי הגמ' על איסי ב"י דלפרוך מה לכ"כ וכו' לפנו"ס הרמ"ז בזה"ל י"ת אהא דא"ר יוחנן כל אסורים שבתורה אינן לוקין עליהן אלא כד"ה אס גימא דאף איסור מ"הת ליכא או כיווא דרק מלקות ליכא אבל איסור מ"הת איכא . ומסיק דהוי כנוו ח"ס דאיסור דאורייתא איכא ואין לוקין ולפ"ו י"ל דאיסי ב"י ס"ל כד"ה ג דלאו דנכילה הוי נ"לע ואין לוקין וא"כ אינן נוקים לילף ב"ב ח נכילה לענין מלקות שלא כד"ה דהא בנכילה גופ' ליכא מלקות וכיון דבאמת ב"ב ח לוקין ספיר י"ל דלוקין אף שלא כד"ה כיון דלא כתיב אכילה בגופי' . ואם דנילף מנכילה דאיב' רק איסור בעלמא ואינו אסור אלא כד"ה כיון דכתיב אכילה . וה"ה ב"ב ח זה לית' דהא איסור בעלמא איכא בכ"ה ח סלא כד"ה אף היכא דכתיב אכילה לדעת הרמ"ל הכ"ל . וא"כ ליכא לנפרך מה לכ"כ שלוקין עליהם שלא כד"ה דגם ב"ב ח לוקין עליהן שלא כד"ה כיון דלא כתיב אכילה ומנכילה ליכא למילף כיון דאין לוקין עליהן כלל . אמנם ע"כ ז"ל דקושי' הגמ' בפסח' סם דקאי לאבוי מקשה הגמ' ספיר דהרי אבוי פליג סם ביומא על ר' ירמי' וס"ל דכ"ע ס"ל דלוקין על לאו דנכילה ובחצוזה קמייפלגי ע"ס ולכך לאבוי לשיטתו מקשה הגמ' ספיר ולפ"ו ממילא מבוחר קושי' מוה' רסא דלרבא לק"מ קושי' הגמ' די"ל דרבא ס"ל כתי' דרז ירמי' ביומא וא"כ לק"מ קושי' הגמ' על איסי ב"י וכו' די"ל דקושייתנו הכ"ל דס"ל כד"ה ג דנכילה גופא ליכא מלקות כלל וליכא למיפרך ככ"ל .

כ"ל דלענין מלקו' צ"ב צ"ח הוי כוונא דל"כ אכילה
 בגופי' וק"ל וזוהו י"ל הובחה להר"מל דאיסור
 דאורייתא לענין שלא כד"ה איכא בכל האסורין אע"ג
 דכתיב אכילה בגופי' מכה קופי' מהרס"א הכ"ל
 וק"ל:

שער

הקטן

לפרשת ראה

פסחים דף כ"א ע"ב א"ר אבהו כ"מ שגאמר
 לא תאכל א' איסור אכילה וא' איסור
 הנאה עד שיפרט לך הכתוב כדרך שפרט בנבילה:
 דתני' לא תאכלו כל נבילה וכו' אחד גר ואחד ככרי
 ציון במכירה וציון בנתינה דר"מ ר' יהודא אומר
 דברים ככתבן לגר בנתינה ולככרי במכירה. ולר"י
 דאמר דברים ככתבן הוא דלתי כל אסורים שבתורה
 דאסור בהנאה מנ"ל. נפקא לי' מקרא דלכלב
 תסליכון אותו אותו אחת מנליך לכלב וכו'. ור"מ
 מוקי אותו אחת מנליך לכלב וא"ל מנליך לכלב חולין
 פ"ב ע"ג. ור"י ח"כ דברי ר' אבהו דכ"מ שגאמר לא
 הרמז"ס הביא דברי ר' אבהו דכ"מ שגאמר לא
 יאכל וכו' א' איסור אכילה וא' א"ה ותנהו עליו
 הלח"מ שהרי הרמז"ס פ' בה"ל עכ"ס כר"י לדברים
 ככתבן הוא דאתא וגם ס"ל להר"מ דה"שבע
 דאורייתא וע"כ אותו נוקטין לח"שבע ונ"ל דיכא
 דר' אבהו:

והנה לדעתי הקלוסה כראה צומי' שעמדו צוה
 כל המפרטים לבאר דברי הרמז"ס הכ"ל
 נוקם הכינוי לי להחגדר לדעתי דברי הרמז"ס
 ונבארים היטב:

והוא דהא בל"ה תמוה לפ"מ דסובר הלח"מ
 הרמז"ס כ' כר"י לדברים ככתבן הוא
 דלתי' ק' באמת למה פ' הרמז"ס כר"י דהא ראו
 הוא לפסוק כר"מ דר' אבהו סובר כותי'. מדאמר
 כדרך שפרט בנבילה וכונס"כ רס"י לקמן. ועוד
 דהרי הרמ"ז'ס בעמנו כ' כלישנא דר' אבהו ומשמע
 ג"כ דס"ל כר"מ וא"כ דבריו סותרין הדדי. אכן
 באמת ישוין בהרמז"ס פ"ג מהל' וכו' שכ' צהדי'
 דמוחר ליתן לגר בנתינה או במכירה. ולכאורה
 ק' לישנא דר"י דאמר דברים ככתבן וכו' משמע
 דווקא לגר בנתינה ולא במכירה כמו ומכירה דככרי
 דדייקא הוא כמו שפירש"י. ע"כ נראה דבאמת
 הרמז"ס פ' כר"מ כיון דר' אבהו ס"ל כר"מ ורק
 צהא פ' כר"מ ולגר מותר גם במכירה ולא אמרינן
 דברים ככתבן להא דפסק דלככרי במכירה דווקא

משום דפסק כהך צרייתא צגנו' דע"א דף כ"א דלא
 תחנס לא תתן להם מתנת חנם וא"כ ע"כ לא מלינן
 תתניה ואכלה אנכרי וזה שכ' הרמז"ס דהא
 דכתיב או מכור לככרי היינו מכירה דווקא והיינו
 מלא תחנס כאשר הזכיר עם מהודם לא תחנס לא
 תתן להם מתנת חנם ע"מ ודו"ק צוה:

שער

אשר

לפרשת שופטים

הרמב"ם כ' פ"ב מהל' ק"ה הו"ל אמר האחד
 גבוה כמו ג' קומות והסכי אמר כמו
 ה' אין מנטרפין אלא האחד עם הסכי שיעיד כמותו
 ע"ס. והקסה הלח"מ מהא דגרסינן בחזונית דמ"ח
 אתמר צ' כיתי עדים המכחישי' ז"ל ר"ה אומר
 זו בזה צ"ע ונועידה וכו' ור"ה אומר צהדי סהדי
 סקרי ל"ל. מתיב רב הוכא דתני' אחד אומר גבוה
 ג' מרדעות ואחד אומר ה' עדותן צטילה ונוטרפין
 לעדות אחרת מאי לאו לעדות ממוני'. אמר רבא הוא
 ואחד מנטרפין לעדות אחרת של ר"ח. וא"כ כיון
 דאין פסקין כר"ה לא אנטרין לטווי' דהגמ' אלא
 אפטר לוור דנוטרפין אפי' לעדות ממוני ולמה
 העתיק הרמז"ס כטווי' דהגמ' דמנטרפין לעדות
 אחרת של ר"ח ע"כ ונ"ל דדברי הרמז"ס צנוין על
 דלתי האמת:

דהנה התוס' הקטו סס צד"ה צהדי סהדי
 סיקרי וז"ל תימא דרבא אמר צפ' מרובה
 דער זומס חידוש הוא דמה חזית דקנכת אהני וכו'
 אדרבה הא דמכסרינן לנומנן חידוש הוא דהא
 בהכחשה תרווייהו פסקולין לרב הקדא. ומשני התוס'
 דרבא ס"ל כר"ה וכו' ובסמוך דמסני רבא דכרי רב
 חקדא חליצ' דר"ח קאמר וני' לם"ל עכ"ד. והנה
 תי' התוס' דחוק. גם קמי' לי צגנו' זו מהא דכ'
 הש"כ צח"מ סי' נ"א צהא דמחולקים חכמי צריסק
 צהא דקי"ל צטני כיתי עדים המכחישי' ז"ל דא'
 נכת זה ואחד נכת זה אין מנטרפין. דמונו"כ
 א' מהן פסול. צטני עדים המכחישי' ז"ל כיון
 דכל א' אינו מוכחש משנים אינו פסולי' לעדות
 אחרת אפי' להעיד יחד והס"ך חולק עליהן ע"ס
 וא"כ לדעת חכמי צריסק מאי מקשי הגמ' לר"ח
 מאי לאו לעדות ממוני' האי' ל' דבאמת אפי' המוכחשים
 מנטרפין לעדות אחרת הואיל ואינן מוכחשי' כל א'
 משנים. ולכאורה יש מזה הכרע לדעת הס"ך. אכן
 נראה דאין מזה הכרע והוא דגם לדעת הס"ך
 דר"ה מודה דאין מנטרפין ציחד לעדות אחרת
 כיון

כיון דא' מהן וודאי מטקא אכתי איכו מתורץ דנאי פריך הגמ' לר"ח דס"ל צהדי סהדי סקרי ל"ל. הא לדידי' צודאי יט לחלק צכך דמה שאמר ר"ח אפי' כת אחת פקולה משום שמוכחסי' משנים משא"כ צב' עדים המכחיסין זא"ז דאינו מוכחסיין כל א' משנים מודה עכ"פ דכל א' מהם כשר לעדות אחרת להלטרף עם אחר ולנאי הולך הגמ' לדחוקי ולאוקמי בעדות של ר"ח. עכ"ל דהרמב"ם הי"ק"ל קושי' הכ"ל וגם הק"ל קושי' תוס' הכ"ל דקא' דרבא אדרבא. וכיחא לי' דקושי' אחת מתורצת בחברת':

דהנה התוס' מקסיין צב"צ בין לר"ה ובין לר"ח כהיומי לבתראי צמיגו דאי צעי מוכחסיין לקנאי בגלתיחא. ותרלו צדוקא דהוי כנוגו צנוקס עדים ע"ס. ולפ"ו י"להק אנאי נקט הצרייתא א' אומר וא' אומר אנאי לא נקטי כת אחת אומרת כן וכו' כי היכי דלא תטעה לומר כקושי' תוס'. צבטסי המכחיסי' מהיונא בתראי צמיגו. אכן לר"ח לק"מ דלדידי' י"ל דס"ל דהא דקאמרין צהדי סהדי סקרי ל"ל היינו היכי דמוכחסיין משני' אבל צכת א' המכחיסי' זא"ז מלטרפין כל א' להעיד בעדות אחרת של ממון עם אחר. כיון שכל א' אינו מוכחסי משנים. וחיזוף זה אשמועיין הצריית' לר"ח א' אומר צב' ואחד אומר צה' עדותן צטילה ומלטרפין לעדות אחרת להעיד כל א' עם אחר ולכך נקט הצרייתא. הך דיבא דסניס המכחיסיין זא"ז משום סיפא ככ"ל. אבל לר"ה דלית לי' דאפי' צב' כתות המכחיסי' זא"ז כל אחד מעידה צפ"ע. א"כ וודאי קמי' לרידי' דה"ל למנקט הצרייתא צב' כתי עדים ואפ"ה כל א' מעידה צפ"ע ונשמע נניי האי רבותא דלא כינא דנהימנין לבתראי צמיגו דפסקו הנהו בגלנתי' כקושי' תוס'. ותו דלר"ה ה"ל רבותא טפי צב' כתי עדים לאשמעיין דלממון אחר אפי' כת אחת צלי לירוף עד אחר נצטניס:

עכ"ל דמכח קושי' הכ"ל ס"ל להרמב"ם דצאמת עיקר קושי' הגמ'. לא הוי כלל לר"ח משום דלדידי' י"ל כקושייתכו הכ"ל דר"ח מודה צב' עדים המכחיסי' זא"ז מלטרף כל א' לעדות אחרת עם אחר. אלא דקושי' הגמ' הוי להיפך לר"ה והיינו דקושי' הגמ' היינו כקושייתכו הכ"ל דמדחני הצרייתא צבטי עדים המכחיסיים זא"ז מכלל צבטי כתי עדים המכחיסיין זא"ז אינו צאי' צפ"ע ומעידה. דאל"כ ליתני רבותא יותר דאל"כ ה"ל לאשמעיין רבותא יותר ככ"ל. וגם דלא כינא כקושי' תוס' דמהמנין לבתראי צמיגו דגלנתיא

א"כ קושי' זו רק לר"ה ולא לר"ח ככ"ל וע"ז מתרץ צבא דגם לר"ה ל"ק קושי' הכ"ל. דהא דנקט מלטרפין היינו לעדות זו של ר"ח צבלמו מלטרף אחד מהם עם אחר מטעם דאינו דצריי של א' צמקוס סניס וזה ל"ס אלא צכת אחת. משא"כ צבטי כיתו' דל"ס זה להעיד צאותו עדות דצכל פעם מוכחסי' משנים. וממילא מצואר הא דמתרץ צבא דצריי רב הוכא משום דצבא לפיטתי' אזיל דס"ל כרב הוכא כמו סהוכיחו התוס' ככ"ל. וי"ל וי"ל מניילא א"ס מדצרי הרמב"ם הם כהלכה לפ"מ דפ' כרב הוכא. ומה יפ הכרעה דגם הרמב"ם ס"ל כדעת הס"ך. דאל"כ לא מקמי הגמ' מידי גס לרב הוכא. די"ל דמס"ה נקט הצרייתא צב' עדים המכחיסי' זא"ז דצוה מלטרפין גס סניס יחד לעדות ממון. משא"כ צב' כיתו' דכל כת מוכחסי משני' אפי' דס"ל כדעת הס"ך דאפי' אינו מוכחסי' משנים לעולם אינו מלטרפין אף לעדות אחרת כ"א צוא"ז וזה סייך גס צבטי כיתו' ודו"ק:

שער

לפרשת שופטים

המים

ב"ק דפ"ה אלא מעתה לר' יהודא זומני עבד לא יהרוגו דכתיב ועמיתם גו כא"ז לעשות לאחייו ועבד לאו אחיו הוא. וכ' התוס' כיון דהס אינו כהרגין. גס העבד אל יהרוג דה"ל עדות שא"א י"ל ע"ס והקפסה הפנים מאירות צחדושו דלפי תי' הסני של החוס' צרים מכות דגבי עדות צב"ג וב"ח. כיון דכא"ז לא קאי עליה כלל צסום ד צבעולם ל"ב עדות שא"א י"ל וא"כ ה"כ בעדות דעבד כיון דכא"ז לא קאי עליה כלל דלאו אחיו הוא לא צעינן עדות שא"ל וגס הנחבר צבטי אות יוסף עמד כקושי' זו. ונ"ל:

דלכאורה ק' על תי' הסני של התוס' הכ"ל צמכות. מגמ' דכתובות דל"ג דנסיק סס דלהכי עד"ז לא לקי משום דלאו צני התראה כינאו וכו' וצעינן כא"ז וליכא. מנחקי לה רב סנא אלא מעתה עדות דצ"ג וב"ח דלאו מנא"ז אחרצי ליצעי התראה. א"ק משפט א' יהי' לכס משפט הסוה לכולכם הרי מצואר צבטי זא"ז דמקרא דמשפט א' יהי' לכס אין לחלק צעדו' צסום אופין. אפי' דכא"ז לא קאי עליה על עדות דצ"ג וב"ח. וא"כ כה"ג כינא לענין עדות שא"ל דלריך להיות דוקא עדות שא"ל כמו צאר עדות מכה משפט א' יהי' לכס ונ"ע:

הוט לפרשת שופטים ה'שולש צב

ונראה דהנה לריכין להצין ברית ומכות מס דמאי צעי החוס' בתי' הסני דמס ולא סני להו צתי' הראשון מס' דבעדות דב"ג וב"ח הוי עדות סאי"ל דמולקות נחקיים כח"ז ונראה דהנה י"ל לתי' הראשון דס"ל דמלקו' הוי כח"ז התינה לחכמים דפליגי אר"מס"ל דאינן לוקין ומסלמין וא"כ היכ' דאיבא לקיים מלות מסלומין נוכח"ז ומלקו' מלל תעבה מסלמין ואינן לוקין ספיר י"ל דמלקו' הוי כח"ז בעדות דב"ג וב"ח דהא אי הוי מקיימין כח"ז לא הי' לוקין ומס"כ לר"מ דס"ל לוקה ונטלס' וא"כ אם הי' אפטר לקיים כח"ז אפ"ה הי' לוקין ומספח סאין אנו מקיימין כח"ז רק מלקו' לחודא ומיילא לא נכנס מלקו' במקום כח"ז ומיילא אין ס' לומר דמכה מלקו' הוי עדות סאי"ל והדברים נכוני' לנבין :

אמנם נראה דחדא בחברת' ומתנאל' דגס החוס' נחתי' לזה' דתרוסא הראשון א"ש' רק לחכמים דר"מ כנ"ל ולא לר"מ ותרואס הסני לא ח"ס לחכמים דר"מ כיון דאליבייהו לריכין לומר דלהכי ס"ל כל הנוטלס' אינו לוקה נטוס דעד"ז ח"ז התראה' כדמסיק הגמ' בכתובת ועלה ק' נעדות דב"ג וב"ח דכיבעי התראה ונ"ל דאין לחלק בעדות דב"ג וב"ח נוסאר עדות נוקרא דנטפט ח' מטפט הסוה לכילכס וא"כ ה"ה דבעינן בעדות דב"ג וב"ח עדות סאי"ל כמו בצאר עדות' ולהכי כ' החוס' לצאר דלכ"ע הגדון נעשה דב"ג וב"ח ונ"ל דהוי עדות סאי"ל דלחכמים ים לתרץ כתי' הראשון דמלקו' הוי כח"ז ולר"מ כתי' הסני' וסני תרואי החוס' דקו יחדיו לתרץ לר"מ ולהכני' ככ"ל ולפ"ז גס החוס' בעלמס ע"ל דתי' הסני לא ח"ס כחכמים דר"מ' והנה ידוע דסתס בר פליגת' דר"מ הוי ר"י ולפ"ז מוצאר היטב חמיהת בעל פ"נו הנ"ל' כיון דהתס דב"ק פריך הס"ס אלל מנחה לר' יהודא זוממי עבד אל יהרוגו פריך ספיר כמס"כ החוס' דא"כ גס העבד אל יהרג דה"ל עדות סאי"ל י"ל כיון דר' יהודא הוי חכמי' דר"מ דס"ל דאין לוקה ומסלס לית' לתי' החוס' הנ"ל רק כתי' הראשון דמלק' הוי כח"ז וא"כ בעדות נטסות סררו להרוג העבד לא הוי מלקו' כח"ז כמו בעדות דנע"המ ע"ס בתוס' דמכות הנ"ל וק"ל :

לפרשה הנ"ל

קדרושין די"ג ע"ב מיתח הבעל מנ"ל דנותיר וכו' אלל מדלמר קרא פן ימות במלחמה ואימ' אחר יקחנה' ואימ' נוקן אחר יבס' אמר רב

אסי' ב' תשובת דבר חדא ליבס לא מקרי אחר וענא כתיב וטאה האיס האחרון או כי ימות מתקט מיתה לגרוסין וכו' וי"ל טובא חזא מ"סכ החוס' דגבי טדה אחוזה נוליו לקנן ליבס אקרי אחר וכה"ג מה טדפס בגליו' הס"ס דל"ע מפ' האטה סכסלו ובגמ' דסוטה דלמרינן ליבס אקרי אחר' גס י"ל דמנטעו' לשון רב אסי' דלמר ב' תשובת דב"ג דאלו סתי תשובת הס לסתור הקוסי' ואימ' מאן אחר יבס' ובאמת הא לית' דתשובה סני' הוי לומר אחר דמיתת הבעל מתיר מהקישא דמיתה לגרוסין ולא יתכן לימכא דעוד כתיב' דהל"ל ואנ"ע מהבא דכתיב וטאה האיס :

ונקדים פסק הרמב"ם דפ' ביאה ארוסין עושה והקטו עליו דהא בגמ' מסיק אבעי' דלא אפטיט' ורזו לייבס דהרמב"ם ס"ל ממוס דמס צעי אביי למפטט דאירוסין עושה מנחית' דהאב וכו' צבתו וכו' דקחני נטאת' וכו' ואף דדחי הס"ס דכי קחני ניטאת אטארל נ"מ פ' הרמב"ם כפטיט' דאביי והנה תרואס הוי כטפל בלי מלח דמנ"ל להרמב"ם' דאביי לא קיבל דדחי' טל הגמ' ונראה לתרץ פסק הרמב"ם :

עפ"י שמקטי' העולם אהא דפריך הגמ' ואימ' מאן אחר יבס' מהא דלית' ביבמות די"ג דלמונה מן הארוסין זקוקה ליבוס דכתיב לא תהי' אסת הנות החולה לרבות ארוסה ליבוס' וא"כ איך ס"ד למינור מאן אחר יבס דהא כתיב איש אטר ארס אשה ולא לקחה וגו' פן ימות במלחמה וגו' ואיש אחר יקחנה ואס"ד דהאי אחר היינו יבס כבר מוכח מזה דלרוסה מותרת ליבוס וא"כ החוזה ל"ל לרבו' ארוסה' והקוסי' מפורסמת ולדעתי נראה לייסבו ע"פ פשוט :

דהנה סס ביבמו' די"ג בדרשא דהחוזה לרבו' ארוסה פיר"סי וכו' סאס נחלמלה מן הארוסין לריכה ליבוס כמס' אה דחיה מסייע חילונה טלא נחקרה לביאה עדיין' עכ"ל (ואפטר להטעים לפנמ"כ בז"הק טעס היבוס ממוס דאטאר רוחי' בקרבה וא"כ כל סעדיין לא נחקרב' לביאה סד"א דאין זקוקה ליבו' ולאטריך החוזה לרבו') ולפ"ז י"ל הא דלטרריך החוזה לרבו' ארוסה היינו בקדשה בכסף או בסטר אכל אם קדשה צביאה ח"ז לרבו' וא"כ מוצאר קוסי' העולם דפפיר יתקף ר"ט ואימ' מאן אחר יבס' והא דכתיב איש אטר ארס אשה היינו סקדשה צביאה' דכ"הג בודלי' זקוקה ליבוס' ואכתי לא ידעינן בקדשה בטטר או בכסף דזקוקה ליבוס

חוט לפרשת שופטים המשורש

יצום כיון ללא נחמדה עדיין לביאה ולהכי חטריך החולה לרבו' וק"ל :

אמנם לפי מהך מתקפת דמקמי הגו' ואינוא מאן אחר יבס נובח דביאה ארוסין עושה דאי נטואין עושה הדקול' דא"כ החולה ל"ל לרבות ארוסה דאי ניווא אחר ארס אשה היינו בביאה דא"כ איך קאמר ארס אשה דהא הוית כפואה אע"כ דביאה ארוסין עושה ומזה הוכיח הרמב"ם דהגו' ס"ל כפטיטות דאביי דביאה ארוסין עושה ללא חס לדחיות הפ"ם ופ' הרמב"ם כוותי וק"ל :

אמנם לכאורה מלאתי סתירה לדברי הב"ל עת"מ דאית' בטוטה דמ"ד ע"א ת"ר ולא לקחה פרט לאלמנה לכ"הג דליונו חוזר ופירס"י מנכתיב לקחה ול"כ לקח לנעט לקחת איסור הוא דאית' לימא ללא כר"הג דאי כריה"ג האמר הירא ורך הלבב מעצרות שזידו אפ"ת רי"הג כדרבה דאמר רבה אינו חייב עד שיבעול ע"ס ומעתה לית' לדברינו לומר שקידט בביאה דא"כ תקשי ולא לקחה ל"ל לנעט אלמנה לכ"הג דהרי בכ"הג טבעל בלא"ה חוזר מעצירו שזידו דבעל לוקה' אכן כ"ז לר"הג נשא"כ לר"ע דפליג התם וס"ל הירא ורך הלבב כפטוטו א"כ א"ס תרויכו הב"ל :

והנה לכאורה יל"ד צמאי דקאמר רב אסי דאתקם מיתה לגרוסין מטוס דכתיב אוכי ימות האים האחרון דהא פיר"סי צחוונס פ' כי תלא והוא גנ' דגיטין או כי ימות האים האחרון זה הוליא רשעה מתוך ביתו וזה הכניסה הכתוב מצטרו ססופו לסנאתה ואם לאו קוצרתה סנאתה או כי ימות האים האחרון וא"כ ונ"ל למילף מיכי' הקיסא דמיתה לגרוסין אכן כ"ל מטוס דפיר"סי א"ס למ"ד דאסור לגרס את אשתו אא"כ מלא צה ערות דבר ושייך ספיר זה הוליא רשעה וכו' משא"כ לר"ע דס"ל אפי' הקדיחה תצטילו מותר לגרס אין נקום לפי' הב"ל ואייתר או כי ימות להקיס מיתה לגרוסין ולפ"ז מבוואר היטב דברי רב אסי' דפריך צ' תשובת בדבר חדא דיבס לא אקרי אחר כוונתם דע"כ אחר לאו היינו יבס כקוסי' העולם הב"ל ל"ל החולה לרבו' ארוסה ואי דינוא דמייירי בקדש בביאה דאכתי ק' לר"הג דדרש הירא ונעצירו שזידו א"כ ל"ל קרא דולא לקחה לנעט אלמנה לכ"הג דהא טבעל לוקה בחוזר מעצרות שזידו' אך אי תינוא דהתיבא לר"הג אכל לר"ע מאל' דדרש הראי מעצירות שזידו כפטוטו ספיר י"ל מאן אחר יבס ונ"ל דנ"הב מתיר ונ"א דלר"ע בלא"ה מוכח דנ"הב מתיר והוא דועוד

כתיב וסנאה האים האחרון ואתקם מיתה לגרוסין וא"כ הרי ים לימוד אחר דנ"הב מתיר רק דלנו"ד לא יגרס אדם את אשתו אא"כ מלא צה ערות דבר אפטר לוונר כפיר"סי זה הוליא רשעה מתוך ביתו וכו' אכל לר"ע לסיטתו דס"ל אפי' הקדיחה תצטילו ספיר מוכח דנ"הב מתיר ונהקיס' דמית' לגרוסין ונ"ד לא יגרס אא"כ מלא צה ערות דבר וליכא למילף לסיטתו ונהקיסא דמיתה לגרוסין אפטר לוונר דס"ל צהא כריה"ג דהירא מעצירו שזידו וא"כ אליב' מוכח דנ"הב מתיר מקרא דאים אחר ארס אשה כיון דאליב' ל"ל מאן אחר יבס ככ"ל וא"כ מנ"כ מוכח דנ"הב מתיר ודו"ק היטב :

שער הקטן

לפרשת שופטים

במדרש שופטים וטורים מתן לך בכל מעריך הלכה אדם מישראל ונהו סיה' מותר לדון בקרובים כך שנו חכמים אלו הן הקרובים אביו ואחיו ולמה כן אלא כסם סהקרוב פסול להעיד כך קרוב פסול לדון ותינוה איך תלי' הך סאלה בקרא דשופטים ושוטרים וגו' וגם לריכי להבין הסאלה וכי לא ידע מונתני' וגם כאמר כבר השיב מונתני' למאי צריך לבאר הטעם ולמה כן כסם סהקרוב פסול להעיד וכו' ונ"ל :

דהנה הרמב"ם פ' צהל' סנהדרין התחלת הדין כסר בקרובים צד"מ וכ' הב"מ דים לו הגירסא בצברייחא צד"מ האב וצנו ונוכין לו סנים ע"ס והנה לכאורה ים להביא דאי' לדעת הרמב"ם' עפ"מ ש צגנו' דסנהדרין כ"ג מעיד ומעידין אותו ופריך וכ"ג מעיד והתני' והתעלנות פעמי' סאתה מתעלם ומסיק מעיד לבן מלך' בן מלך הדיוט הוא מטוס יקרא לכ"ג מעיד צפני מלך דאית' ויתבי צהדי ומקבלת לסהדותא' קאי הוא ואזיל ואינהו מעיינא צדינא והקסה התום' איך מעיד צפני מלך והיינו לבן מלך' ואיך אביו רשאי לקבל עדות לבנו' ע"ס מה שדחקו צוה' אכן לסיטת הרמב"ם מבוואר דהנה התום' כ' בצצועת דקבלת עדות בתחילת דין ובסנהדרין ס"ל להתום' דקבלת עדות כגמר דין' והנה אית' לעיל במתני' א' ד"מ וא' ד"כ צעינן ד"וח' ומסיק צגנו' לפי האמת ד"מ ל"ב ד"וח' ומתני' ציוני רבי ניטנית קודם תקכה דגס צד"מ צעי ד"וח' ולפ"ז י"ל דברי התום' אין סיתרין זא"ז דודאי צומן הונסנה דאונרין ד"מ צעי ד"וח' ספיר י"ל קבלת עדות הוי תחילת דין והיינו בתחילת הקבלה

הקבלה וד"ח הוא גמר דין משא"כ לאחר התקנה
 ד"כ ד"ח ח"כ קבלת עדות כגמר דין דמ"ד סקיבל
 הינדות כגמר הדין ולפ"ז יכ"ש בניני הנוטרה דהוי
 בעינן ד"מ ד"ח ספיר י"ל דמעיד בפני הנוגך משום
 יקרא ד"ג והמ"ך מותר לקבל עדות על בנו משום
 דקבלת עדות קודם ד"ח הוא כתחילת דין ותחילת
 דין מותר בקרובים ומוכה היטב שיטת הרמב"ם
 וק"ל:

והנה כ"ו אי אמרינן דד"מ בעינן ד"ח והיינו
 נוטעם משפט ח' יהי' לכס מוסיק הגמ'
 דז"מ טוה לר"כ אכן אי כיוון דל"כ ד"ח ד"מ
 לית' לתרומו הנ"ל על קוסי' תוס' ועכ"ל תי'
 אחר או כתי' התוס' ולא מוכח דעת הרמב"ם
 הכ"ל:

והנה איתא בגמ' דמוכות סנהדרין נוהגת בארץ
 ובח"ל וקאמר בגמ' למדכו לסנהדרין שנוהגת
 בארץ ובח"ל דכתיב והי' אלה לכס לחקת משפט
 לדורותיכם ח"כ מ"ל בשעריך פירש"י דכתיב שופטי'
 וטוטר'י תחן לך בכל שעריך בשעריך אהה ונוטיב
 דיני' בכל פלך ופלך ובכל עיר ועיר ובח"ל ח"א
 מוטיב בכל עיר ועיר ע"ס ולכאורה י"ל לולי דברי
 הגמ' דקרא דבכל מושבותיכם היינו דר"כ ובכל
 שעריך היינו ד"מ ו"א"כ ע"כ משפט ח' לאו דוקא
 ולפ"ז ה"ה לעינן ד"ח י"ל חילוק בין ד"מ לד"כ
 ולא מוכח דעת הרמב"ם ככ"ל:

ולפ"ז מוצא היטב הנדרש דעיקר שאלת המדרש
 מהו סיהי' מותר בקרובים היינו דעת
 הרמב"ם חס יהי' מותר בתחילת דין דודאי ידע
 הנותני' רק ד"ל המתני' מיירי בגמור דין ובלא"ה
 הס"ל דמוכה דעת הרמב"ם נוכח קוסי' תוס' הכ"ל
 ולכן הקדים זהו דכתיב שופטים וטוטר'י תחן
 לך בכל שעריך ומדרשינן לנוטע ח"ל ולעיל וייני'
 כתיב בכל מושבותיכם והס"ל להמדרש לחלק
 בין ד"מ לד"כ וא"כ משפט ח' לאו דייקא ועמילת
 ד"מ ל"כ ד"ח וליכא למימר כתרומתו הכ"ל
 על קוסי' התוס' ולא מוכח דעת הרמב"ם ולכן
 ספיר טאל הלכה אדם מישראל מהו סיהי' מותר
 לדון בקרובים ולכן השיב כך פנו חכמים אלו
 הן הקרובים ולזה כן ח"א כסם שקרוב פסול
 להעיד וכו' וא"כ כיון דינפין דונוי' דעדות
 ועדות הוא כגמור דין לפ"מ דס"ל דעת המדרש
 דל"כ ד"ח ד"מ ונוטילת דהקרובים פסול לדון
 ג"כ בגמור דין ולא בתחילת דין כדעת הרמב"ם
 ודו"ק:

שער

אשר

לפרשת כי תצא

סנהדרין דף ק"ו ע"א חר"י ח"ר זיקס דוד
 לעבוד ע"ז סנ'מנר ויהי דוד בא עד
 הראש והנה חוסי הארכי לפניו ח"ל מלך שכמותו
 יעבוד ע"ז ח"ל מלך שכמותי יהרגו בנו ח"ל מ"ט
 כקצת יפ"ת וכו' וי"ל דמ"ט מלך שכמותך יעבוד
 ע"ז וכי מוי שאינו מלך או נגך שאינו מנולכו ב"ד
 רשאי לעבוד ע"ז אמתנה י' ותו מאי זה סהפיב מלך
 שכמותי יהרגו בנו וכי בסביל זה רשאי לעבוד
 ע"ז ומאי זה תי' ומאי סמך יפ' למ"מ ח"כ מ"ט
 נקצת יפ"ת:

ונראה עפ"מ ש"כ ב"י יד יוסף חלילה לחשוב על
 דוד שזיקס לעבוד ע"ז אלא לפי סברת
 מירוסלים ועצב את היילוכה ביד אבסלים בנו ח"ל
 חוסי הארכי שעוטה בזה כעבוד ע"א כהא דקיי"ל
 בסנהדרין ד"ו חר"ל כל המעמיד דין שאינו הגון
 כאלו כוטיע אשרה אלא המזבח עכ"ד:

אמנם לכאורה אין מקום לדבריו עפ"מ ש"כ סס
 המהרש"א הטעם דכל דיין שדן דין אמת
 לאמתו נעמה סותף להקב"ה בנו"כ וההיפוך כוחן
 מקום ח"ו לחללים אחרים ע"ס באריכות ולפ"ז ל"ס
 זה בונגך שאינו הגון דהא אמרו בסנהדרין די"ה
 דנגך לא דן ולא דנין אותו אולם אמרו סס בגמ'
 חר' יוסף ל"ס אלא למלכי ישראל אבל מלכי ב"ד דן
 ודנין א' תו סנאמר דינו לבוקר משפט:

ורפ"ז מוצא היטב הדקדוק הראשון במאי שמדייק
 מלך שכמותו יעבוד ע"ז דאי הוא מומלכי
 ישראל לא הי' באפשרי לגמור במאי שעצב המלוכה
 לאבסלים כעבוד ע"ז:

והנה תוס' בסנהדרין די"ט ד"ה אבל הקפו על
 דברי ר' יוסף הכ"ל וח"ל וא"ת וכי יכול
 לדון מלכי ב"ד הא אמרינן אין מוטיבין מלך
 בסנהדרין משום דכתיב לא תענה על ריב לא
 תענה על ריב ודלחוקו תוס' לתרץ קוסי' זו ע"ס
 ורמיתי להת"ח טכ' ע"ז נראה דלק"נ דדוקא
 בסנהדרין אין מוטיבין אותו משום לא תענה אבל
 כשהוא רואה לדון יחידי דל"ס האי טעמא דל"ת
 על ריב רשאי וע"ז כאמר במלכי ב"ד דינו לבוקר
 משפט אבל מלכי ישראל אפי' לדון יחידי אסור
 עכ"ד:

והנה חידוש זה לא נזכרו בשום מקום בש"ס
 ופוסקים סיהא מלכי ב"ד מותרין לדון
 יחידי

חומ לפרשת כי תצא המושלש

לפרשה הנ"ל

קדושין דף ל"א סאל בן אלמנה את ר"א אבא אומר הסקני מים ואמו אומרת הסקני מים איזהו קודם א"ל סאתה ואמך סייבס בכבד אביך בא לפני ר' יהושע א"ל כך ח"ל רבי נהגרה מהו וי"ל אפאי נטר להקשות סאלה זי נהגרה מהו עד סבא לפני ר' יהושע ולויה לא סאל עיד לר"א נהגרה מהו וכו':

נראה דהנה בגמ' פס נתן למה בכבוד הקדים אב לאם ובמורא הקדים אם לאב ע"ס ולפי סהחורה כפטיס יפוזן סלע' הנה לולי דברי הגמ' יס ליתן טעס אחר' עפונספוזל והובא ברש"י בחומס איזהו מורא לא יסב בנקימו וכו' ואיזהו כיבוד מאכילו ומסקהו' ולפ"ז בכיבוד דסייך דין הכ"ל דאביו אומר הסקני מים ואמו אומרת וכו' אפמעין בכיבוד דאביו קודם' אבל במורא דל"ס האי דינא דהא לא יסב בנקימו ולא יסחור את דבריו סייך בין באס ובין באב' ול"ס כלל לומר דמי הוא קודם לזה' ולכך בכוונה יקדים במורא אס לאב' כדי סכלוד מהאי סינוי הא דהקדים בכיבוד אב לאס ונמוס דאביו קודם:

אבן זה יס לסחור' דלהא לא אנטריך קרא סהרי מוס' קדע כן כמו סהסיב ר"א סאתה ואונך וכו' אולם י"ל דאנטריך קרא בנחגרה ונאביו דל"ס בזה סקברא סאתה ואמך וכו' אלא דלפ"ז ככר כפשוט האבוע' דגס בנחגרה אביו קודם:

ולכאורה י"ל תי' אחר על הא דנוסני בכיבוד וממורא' עפ"מ סב' הרמב"ס פ"ו מה"ל ממרים דאביו הרסע מחייב לכבדו אע"ג דאינו חייב על הכאתו ועל קללתו סייכו לענין עונס מיתה ומלקות אבל נ"ע מחויב לכבדו ותמרה עליו מנ"ל זה להרמב"ס לחלק בכך:

ולכאורה י"ל בפשיטו' דקפי' להרמב"ס קופי' החוקי סהקסה דל"ל קרא דר"י בריס יצמות יכיל סאס אמר לו אביו הלל סבת יסיע' לו ת"ל אביו ואמו תראו ואת סבתותי תסמרו ע"ס' דל"ל לימוד ע"ז דהא אס אמר לו אביו הלל סבת הו"ל רסע ואיני מחויב לכבדו אע"כ מוכח מזה דאף דאינו חייב על הכאתו וקללתו באביו רסע נ"ע מחויב לכבדו:

ולפי'ן ח"ס הא דכתיב אביו ואמו תראו ואת סבתותי תסמרו ומסממא קאי ילדסמך לי' אף באביו אחר לו חלל סבת דאל יסוע לו ועכ"ס בסעע מזה אס אינו ח"ל לחלל סבת כ"א אביו רסע ק"ל

יחידי בד"כ עכ"ל לכנ"ל לקיים תי' הת"ח באופן אחר דודאי גס מלכי ב"ד לא יוכלו לרין ד"כ ביחידי כ"א ע"י סנהדרין ולא סייך לא תענה על רב' אלא דמ"מ יחסייס קרא דדינו לבוקר מספט' במורר במלכות ב"ד וכהא דיתא במגילה ד"ו אמרה אביגיל לדוד ה' לך לדונו בסנהדרין' והסיב דוד מורד במלכות ול"ל למוידיעיה' וי"ל דזה אינו אלא למלכי ב"ד אבל בסאר מלכים גס למורד במלכות לריכין למוידיעיה בסנהדרין דווקא' וא"ס תי' הת"ח הכ"ל על קופי' חוס' לרב יוסף וכו' י"ל דרב יוסף לסיטתו אזיל דע"כ ס"ל בל"ה כדאמר במגילה הכ"ל:

דהנה סבת דכ"ו אמרו סס דדוד לא חטא בב"ס נמוס כדאמר רב יוסף כל הינא למלחמת ב"ד גט כריתות כותב לאסתו וכו' ומה סהרג לאורי' נמוס דעורר במלכות הוי דא"ל ואדני יואב על פני סדה ולא אורח ארעא למקרי אדוכי בפני העלך' ואף דסאר אמוראי אמרו התס דמ"מ חטא דוד סהי' לו לדונו בסנהדרין ע"כ' ל"ל דרב יוסף ס"ל בהא דאמרינן במגילה הכ"ל דעורר במלכות א"ג למוידיעיה':

והנה המפרשי' כתבו סענעס דוד במעסה דאבסלוס על סהרג את אורי' בסביל ב"ס' לכן עמד אבסלוס בנו עליו להרגו ודרשו זה בזה סמנינו דסמך למעסה זה כאמר הנה אני מקיים לך דעה מתוך ביתך' אכן לדברי רב יוסף הכ"ל דס"ל דמה סהרג לאורי' לפי שמורד במלכות הוי' ל"ל ע"כ דמה סענעס באבסלוס בנו ה' בסביל סנעס יפ"ת:

ולפי'ן נבואר דמאחר שאמר ח"י הארכי לדוד ונלך סכמותך יעבוד ע"ז באופן ספרסנו לעיל דהס"ל דמלכי ב"ד דין ודנין אותו ה"ל כעובד פ"ז סעב סהלוכה ביד אבסלוס בנו וע"ז הסיב לו דוד דא"ל כן' כדברי רב יוסף דמלכי ב"ד דין וכו' כקופי' חוס' הכ"ל הא כתיב לא תענה על ריב' ואס כתהלינו הכ"ל להלך תי' הת"ח סמלכי ב"ד רסמי לרין יחידי במורד במלכו' וא"כ לסיטה זו אין להאסימני על הריגת אורי' בלי סנהדרין כי מורד במלכות הוי' ולכן אמר מ"ך סכמותי יסרגו בנו' הלא אינו מניע לי עינכ כלל בסביל הריגת אורי' כנ"ל לסטחך וע"י הסיב ארכי באמת אין לך עינכ בסביל הריגת אורי' אלא נ"ט נסבת עפ"ת וע"ז מגיע לך העונס' בסביל סנעסות יפ"ת ודו"ק:

לאב ככלי. וא"כ לא מוכח בנתגרסה דאב קודם
לאם ולכן דווקא לר' יהושע טאל בנתגרסה מהו
ודו"ק:

שער
המים
לפרשת כי תצא

במודרש כי תהיין לאיש שתי נשים את זו דרש
ר"ע כך היא דרכה של תורה לפתוח
בטהרה תחלה. וי"ל מאי צעני בזהא דכך היא
דרכה של תורה וכו'. גם הלשון את זו דרש ר"ע
ל"ב. וגראה לבאר דר"ע לטעמיה אזיל בדרשא זו.
דהנה ע"פ פשוטו אפשר לפרש דהק"ל לי לר"ע
בהאי קרא. כיון דמיירי להפנאה ילדה הבצור
ואמרה התורה לא יוכל לבכר את בן האהובה.
הרי בדדרך הטבע הראשונה בנשואין חלד מקודם
א"כ הו"ל לומר מתחילה האחת הטובה והאחת
אהובה ולז"ל כך היא דרכה של תורה לפתוח
בטהרה ולכך פתח בטהרה. אע"ג דהפנאה נשאה
מקדם:

אמנם לכאורה יש לבאר זה באופן אחר. עפ"מ
דליתא ברש"י מכות במתני צמיעין באיש
פלוגי שהוא ב"ג וב"ח א"ח יעשה זה ב"ג וב"ח
תחתיו אלא לוקין מ'. ויליף לה מדכתיב כאשר זמם
לעשות. לו ולא לזרעו והקטן בחוס' היכי פועילין
שהוא נזרי שני דאין באין לפסול לזרעו. א"כ
כפסול. והקטן מהרש"א. אינוה דקוטטא הוא
דנפסול ע"ס וב' בס' בנין אריאל לתרץ קוט' **א**
מהרש"א. עפ"מ דליתא בקדושתין דס"ז דק"ח בה"ל
יליף לה מדכתיב כי תהיין לאיש שתי נשים אחת
אהובה וכו' וכי יש אהובה וטובה לפני המקום
אלא אהובה וטובה צנשויה וא"ל כי תהיין דמשמע
דלית בה הוי' ולר"ע דס"ל אק"ת בה"ל כי תהיין
במאי מוקים לה באלמנה לכ"ג וכו' ולר' ישבב וכו'
מוקי לה. בה"ע דמלרי ודדומי ולרבנן אדמוקי לה
בה"ל נוקמי בה"ע. הני ח"ע במאי נינהו אי שתייהן
מלריות שתייהן טבולות נינהו אי אחת מלריו שתי
נשים מעם א' צעיני. ולפ"ו שפיר מוקטין החוס'
דליכא למימר דקוטטא הכי הוי ובקוט' מהרש"א
א"כ תהדר קו"ל קוט' הגמ' לרבנן דנוקמי בה"ע
דמלרי ובכה"ג כגון שעדים העידו על א' שהיא
מלרי שני והזמנו וא"כ העדים נעפין מלרי שני
וקודם עדותן נשא א' ישראלית וסית' אהובה
בנשואיה. ולאחר העדות נשא טוב ישראלית והות'
טובה בנשואיה. ושתייהן ישראלית מעם אחד הן.
אע"כ

א"ל הסקני מים מחויב לכבדו. וא"כ בכה"ג אע"ג
דמחויב לכבדו. עכ"פ אס' אמו אומרת לו הסקני
מים והיא לדיקית ואביו רטע אמו קודמת. ולכך
בהך קרא הקדים אס' לאב. לנגלות דנושכת בכה"ג
לאמו קודמת. וא"כ אדרבה מהך סיכוי דמסני
במורה מבכיבוד מוכח ג"פ טיטת הרמב"ם דעכ"פ
באביו רטע מחויב לכבדו:

והנה ישוין ציבנות עם דפריך הגמ' ל"ח טי"ב
ברת היכי אפכחן דלחי ע' וכ"ת דנילף
מתמיד ומילה שכן ישנו לפ"הד ואליבא דמ"ד עולה
שהקריב ישראל במדבר עולת תמיד הוי' אלא קד"א
תימי ונכ"א וז"ל דמט' יכול יהא כח"א ד"ס - ת"ל
איש אמו ואביו תרלו ואת שבתותי תשמרו והנה ר'
אליעזר ס"ל בחגיגה דף וי"ו דעולה שהקריבו
ישראל במדבר עולת ראי' הוי' וכה"ג ס"ל לב"ס
התם בהדי'. דעולת ראי' הוי' והיינו מטוס דב"ס
לטיטתו דל"ד סמוכים במנחו' דף מ' מדפטר סדין
צליח ע"ס ור"א שנותי הוא מתלמידי דב"ס וא"כ
י"ל דלס"ל הסמיכו' מליש אמו ואביו תרלו וכו'
למילף מיני' דאס' אחר לו אביו חלל שבת וכו' וק"ל
קוט' הגמ' דיבנות דמנ"ל דע' דל"ת טי"ב כרת.
ועכ"ל כתי' קמח' דגמ' ציבנות הכ"ל. דה"א למילף
מתמיד ואי דמה לתמיד שכן ישנו לפ"הד ע"כ ס"ל
דעולת ראי' הוי' ולא הוי' חומד לפ"הד אבל לדין
דפסקינן בכה"ג דעולת תמיד הוי' מטוס דלרפינן
סמוכים ומוכח דע' דל"ת טי"ב כרת מדל"טרדיך
סמוכים דליש אמו ואביו תרלו ואת שבתותי וכו'
ומוכח מזה כטיטת הרמב"ם דאביו הרטע מחויב
לכבדו:

ולפי מוצא גמ' דקדושתין הכ"ל. דלר"א לא
רצה לשאלו בנתגרסה מהו. מטוס דידע
הבן אלמנה דר"א יפסי' לו בודאי דגם בנתגרסה
אביו קודם מטוס דלטיטתו דס"ל עולת ראי' הוי'
ולס"ל הסמיכות דליש אמו ואביו תרלו וגו' ולא מוכח
דין של הרמב"ם הכ"ל. דאביו רטע מחויב לכבדו
א"כ לדידי' ליכא לפרש ולחרץ השינוי הזה הא'
דהקדים במורה האס' קודם לאב וע"כ לריך לתרץ
כמשכ"ל באופן א' דל"טרדיך קרא באמו שנתגרסה
מאביו דמ"מ אביו קודם ככ"ל. אבל לר' יהושע
טאל שפיר נתגרסה מהו דהוא בודאי פסק. ככה"ג
דהלכת' כותי'. דלמרינן דעולת תמיד הוי' ודרפינן
סמיכו' ככ"ל. ומוכח מיני' כס' טח הרמב"ם דאביו
רטע מחויב לכבדו ושפיר י"ל הא דהקדים במורה
אס' קודם לאב לארוי דאביו רטע האס' קודם

אע"כ דפסיקא לי' לרבנן ללא כעשה מזרי סני
ורפח"ח:

אבנם לאחר העיון נמצאתי סתירה לזה: ד"א
לאוקמי בהכי והוא דכיון דקרא אחי
לאחמעינן ללא יבכר את צן האהובה על צן
השנואה וא"כ אי ניירי בכה"ג הכי כיון דצן
השנואה כילד לו ונקידס והוא אחר סהוס ובעשה
מזרי סני ונחצברה ממוני וכיון שאותו ישראלית
מקדין אחיבה ילדה אחריה ע"כ ג"כ נתצברה
מומוני אחר סנעשה מזרי סני וא"כ בכה הכילד
כולד ג"כ מאיסור ומזרי לישראלית ואף שנמאה
בהיתר אחי צעת סנתצברה ממוני הית' סניאה:
ואיך כ' קרא לא יוכל לבכר את צן האהובה:
אמנם כ"ל דאכתי איכא לתרוני באופן אחר:
שמתחילה ישראל כשא מזריית ונחצברה מיינו וסוב
העיד על א' שהוא מזרי סני והיסס ובעשה מזרי
סני וסוב כשא עוד ומזריית ונחצברה מינו וא"כ
הראשונה נתצברה באיסור בהיותו עדיין ישראל
וכשילדה הוא בן השנואה והסניס כשאה בהיתר והוא
צן האהובה: וסתיהן ומזריית מצס אחד:

אכן גם לזה יש סתירה דא"כ ע"כ ניירי שמתחילה
כשא השנואה ואח"כ האהובה וא"כ איך כ"ר
האחת אחיבה והאחת שנואה דנשמע איפכ'
שמתחילה כשא האהובה ואח"כ השנואה:

ולפ"ז מצבור דבאמת אפזר לומר דקרא אחי
לאחמעינן דק"ת בח"ל כרבנן אלא דלכאורה
ה"מ לאוקמי בח"ע דמזרי: ובכה"ג שסתיהן ומזריית
ומתחילה כשא השנואה ולכך במכוין כחצה התורה
בתחילה אהובה ואח"כ שניאה דהסת' ליכא לאוקמי
בח"ע דמזרי ככ"ל: וע"כ מוקמי בח"ל ועוכח דק"ת
בח"ל: אכן לר"ע דכ"ל אק"ת בח"ל והוקשה לו
אמאי פתח הכתוב קרא באהובה ולז"א את זו דרס
ר"ע כך היא דרכה של תורה לפתוח בטורה וכו'
ככ"ל: אבל לרבנן יש לתרץ באופן אחר מדוע פתח
קרא באהובה דאחי לאחמעינן דק"ת בח"ל וק"ל:

לפרשה הג"ל

במדבר כי יקראן קן פסיר וכו' שלח תשלח י"לד
תינוק שאלד נהול מהו להטיף ד"ב:
כך שנו חכמים תינוק שאלד מהול לריד להטיף ד"ב
ולמה שכתב המזל ימול: וי"ל דדרשא זו איתא
בכר בת"ר פ' לך לך: ומכפל המזל ימול דכילד מהול
לריד להטיף ד"ב ובמה כמסקנא האיאל ואם לא ידע
דרשא זו מהיכי תיתי יהי' ס"ד ללריך להטיף ד"ב

וביותר תימה מדוע סייך טאלה זו אהאי קרא גס
מ"סולמא או כו מדוקדק דמיותר דלמאי ל"ל מתיזה קרא
קא יליף ובראה לתרץ כד ד' דרות:

ובמהחילה כבאר ספיקא הסולל: דהנה ידוע
מה שמוקסין החיס בקרו ין דכ"ט
דל"ל קרא כבאר צינה חללים אחי ואלא אותה ת"ל
דהוי נ"ע סה"ג וכסיס פטורח: דאין מלין מלא
ציוס ותירנו דאחי' כמ"ד דמילה ס"ב כוהג רף
בלילה והקסו דלמ"ד מילה ס"ב צ"ס דווקא קוסי'
חוס' כנו"ע: וכבר מצבור הללנו בת"א לייבז עפ"מ
דבגין' דע"ן דף ז' פליגי רב ור"י דרב ס"ל דמילה
בכרי פסילה נוחתה את בריתי תממוד ור"י יליף
מהמול ימול: וקאמר עלה א"כ אשה ללרב אשה
פסילה למול מוחתה את בריתי תממוד דאכינה בכלל
ברית ע"ס וכו' החוס' ללרב ע"כ אותו ולא אותה
אחי דאכינה מחויבת לבקת למוהלו: וא"כ מ"ד מילה
על"ב ציוס דווקא ע"כ נוקי אותו ולא אותה למעט
אשה דפסילה למול וס"ל לכרי פסול מהמול ימול
ול"ד וחתה את בריתי תממוד מ"ס הוא בכלל ברית:

זרפ"ן י"ל דבזה נקזפק הסולל: דודאי ידע
למודרס המול ימול רק דכפיקחו הי' אי
גינא דמס"ב ציוס דווקא וק' קוסי' חוס' ל"ל אותו
ולא איתה ת"ל דהוי נ"ע סה"ג: ועכ"ל כתי'
הכ"ל דאחי' לאדוי דאשה פסולה למול וע"כ לא
דרסינן ואתה את בריתי תממוד למעט בכרי אלא
דממעטינן בכרי מהמול ימול וא"כ ליכא לרבוי'
מיני' כילד נהול דל"ל ד"ב או דגינא דמס"ב אף
בלילה ולא הוי נ"ע סה"ג ול"ק קוסי' חוס' כלל
ולעולם י"ל דדרסינן ואתה את בריתי תממוד למעט
בכרי וממעט גס אשה ואיתר המול ימול לרבית
כולד כשהוא מהול ללריך להטיף ד"ב:

ובעתה כבא לבאר איך תלי' טאלה זו בהך קרא:
דהנה בס' טורי אבן בחדוסי' לחגיגה
ב' לתרץ קוסי' חוס' הכ"ל במלתא חדתא דלא מקרי
נ"ע סה"ג אלא היכא שזמנו קבוע אס עבר הזמן
בטלה מליחו לגמרי ואין לה תשלומין כסיפר סוכה
לולב וכדומה: דכעטבר רגל זה בטלה מליחו לגמרי
וכשצאו רגלים אחרים חייב צולתן מחדש מסא"כ
במילה סא"כ אלא ציוס אינו מבטלת ה"לזה לגמרי
דהילול איכה אלא מפסקת ואינו מבטלת היצוא
לגמרי ולכך אצטרך קרא למעט וקיים מס להביא
דחי' לס: ז"י דהא כ' הרמב"ם פ"ב מהל' תמורה
הא דלוקין על לחו דתמורה אע"פ שהוא לזו הכ"לע
לפי שאין הלואו סיה לנצה דליבור ושופסין סעינדו
ק"ע

חוט לפרשת כי תצא המשולש צה

א"ע תמורה ע"ס וק' למה קאמר ר' יהודה דכותר
 הוי לאו הכל"ע ואין לוקין עליו הא נמי הע' אינה
 בנשים דהוי מ"ע סה"ג דאין מורפין בזילה אע"כ
 דכה"ג לא הוי מ"ע סה"ג והלילה אינה אלא
 נופסקת ע"ס:

והנה לשיטת התוס' בקדושין לבארה קושי'
 הט"א הכל"ע בנ"ע דלמה קאמר ר' יהודה
 דכותר הוי לאו הכל"ע הא הלאו וע' אינן סוין אכן
 באמת שיטת הרמב"ם הכל"ע דהא דלוקין בתמורה
 מטום דלאו וע' אינן סוין חלי' צב' לסוכות מצגמ'
 דתמורה דבחד תי' קאמר עס דף ה' דלהכי לוקין
 בתמורה מטום דלא אחי חד ע' ועקר שני לאוין
 ולישנא צ' ס"ל הציאו רש"י עס מטום דהוי לאו
 ע"צ והע' אע"כ ע"ס' ולכאורה אמינא דהגך תרי
 לישנא פליגי בהא והוא דלל"ק ק' למה כ"ר תרי
 לאוי וחד נתקי לעשה ה"ל לבתוב רק חד לאו ולא
 לבתקי לעשה וג"כ הוי לקי מ' (וליכא לתימר דאחי
 לארוי חד בשלו וחד בשל חבירו כדמסיק בתמורה
 דע"כ להאי תי' בלא"ה לית' להאי דרשא' דא"כ
 איך כימא דלא אחי ח"ע ועקר תרי לאוי כדמקסו
 הנופרטי' בתוס' ריש חולין ע"ס) אכן י"ל נהה סת'
 הגמ' עס בתמורה על אונס סגירא שאכי כהנים
 דרבי רחובא קדושה יתירה פירש"י עס דכהנים
 לקי אף אלא הכל"ע והתוס' עס חולקים על פירש"י
 ע"ס ולפ"ז לפירוש' דבכהנים לקי אף על לאו הכל"ע
 א"ס ד"ל דלהכי כ"ר תרי לאוי בתמורה דכהנים
 לקו בתמורה אחרי לאוי ובישראל על לאו אחד'
 ובנחתי דקחני סופג מ' מילתא דפסיקא כקט'
 וא"כ הל"ק ס"ל כפירוש' עס דבכהנים לקי אלאו
 הכל"ע איננס הלישנא אחרינא ס"ל כפר' דחולק על
 רש"י ולכך הוהדר לפרש דלא הוי כלל לאו דתמורה
 כ"לע מטום דאין הלאו סוה לע' וכשיטת הרמב"ם
 הכל"ע:

והנה לפ"ד הכל"ע מוכח דר"י דס"ל דכותר הוי
 לאו הכל"ע ולכך אין ליקין וע"כ דלס"ל
 כשיטת הרמב"ם הכל"ע דטעם בתמורה דלוקין מטום
 דלאו וע' אינן סוין דתקמי מכותר בקושי' הט"א
 הכל"ע אע"כ דס"ל הטעם כל"ק דלא אחי חד ע'
 ועקר תרי לאוי וק' באמת למה כתבו צ' לאוי'
 ועכ"ל דמ"מ נכתב תרי לאוי דכ"מ לכהנים וע"כ
 דס"ל לר"י דבהנים לקי אף בנלו הכל"ע:

ועפ"ז יסבחיגמ' דחולין דקמ"א דאיתא עס שלח
 חטלה אין לי אלא לדבר הרשות לדבר
 מניה מנין ת"ל תשלח מ"מ ומקשה הגמ' טעמא

דכ"ר תשלח הא לא"ה וכו' הא אין ע' דל"ת וע'
 ונחתי שטילה ע"מ לשלח וכו'. ועוד לר"י דאמר
 שלח ונעיקרע מטמע מח"ל וכו' וס"ב פריך נחתי
 אולמא דהאי ע' ונחתי עמה וכו' ונחתי סד"א דגדול
 הסלוס דכל כוונה דלא מטהר אסור בל"ה וכו'
 ופירש"י כל כוונה דלא מטהר אסור בל"ה וכמ"ד
 מוחלט אסור בל"ה ע"ס ורביס תמהו דאכתי קשי'
 לר"י תשלח ל"ל דס"ל במ"ק עס דמוחלט מותר
 בל"ה ולדברינו הכל"ע מצינו היטב דלכאורה ק'
 נחתי פריך הגמ' תשלח ל"ל דת"ל דאין ע' דל"ת וע'
 הא אלטרדיך תשלח טאס לקחה לדבר מניה דחייב
 במלקו' דאי נטעם דאין ע' דל"ת וע' כ' התוס'
 בקדושין דאס עבר על היאו אין לוקין דהא ע'
 דל"ת ואינו כמאר רק עשה ע"ס אכן באמת זה לית'
 דהא בלא"ה ליכא מלקו' בל"ה דהא דהוי לאו הכל"ע
 אכל לר"י מהוכחנו כבר דע"כ ס"ל דבכהנים
 לוקין על לאו הכל"ע בלא"ה לק"מ דאפשר לומר
 בקושי'תנו הכל"ע אלטרדיך תשלח דכ"מ לענין מלקו'
 דכהנים:

ורפ"ז מצינו היטב המדרש הכל"ע לפ"מ דהגמ'נו
 לעיל דעיקר קשיקת השואל מי כימא נוכח
 קושי' תוס' בקדושין דל"ל אחי ולא אחי מוכח
 דנשים פסילת למוול וע"כ ל"ד ואחיה א"ז בריתי
 חשומר לפסול נכרי אלא מהמול ימוול למעט נכרי
 ולא ידעינן לרבות כולד מהול' אכן לכאורה בלא"ה
 לק"מ קושי' תוס' הכל"ע דמילה לא הוי' מ"ע סה"ג
 דהלילה הוי רק הפסק כיוו' דמוכח מנותר דאין
 לוקין מטום דהוי לאו הכל"ע אע"ג דלאו וע' אינן
 סוין דע' אע"כ דא"כ בנשים כוונ' מהקשה הט"א
 הכל"ע וע"כ מוכח ס' הרמב"ם הכל"ע נהא דתמורה
 דלוקין אע"ג דהוי לאו הכל"ע ואי דכימא בתמורה
 הטעם מטום דלא אחי ח"ע ועקר תרי לאוי ק' לא
 לבתוב צ' לאוי ונ"כ לבתוב ל"ע ואי דכימא דלהכי ב'
 צ' לאוי דכ"מ בכהנים דלקי ממניס מטום דבכהנים
 ליקין אף על לאו הכל"ע ק' ונכ"ל להמליח ס' כוה'
 ולכך סמך המדרש שאלחו על קרא דכי יקרא קו'
 ליפור דכתיב צ' שלח תשלח וק' קושי' הגמ' דל"ל
 קרא לרצו' לדבר מניה ת"ל דאין ע' דל"ת וע' ונ"ל
 כתי' הגמ' דסד"א דגדול הסלוס וק' עדיין למ"ד
 דמוחלט מותר בל"ה דל"ס לומר דגדול הסלוס ונ"ל
 דמאן תנא דמוחלט מותר היינו לר"י וד"ד' צ' א"ה
 לק"מ ד"ל כנ"ל דכ"מ למלקו' דאף דאין לוקין
 בל"ה מטום דהוי לאו הכל"ע כ"מ לכהנים דלוקין
 בדידהו על לאו הכל"ע ולפ"ז מפיר' י"ג גס בתמורה
 לוקין

לזקין מטום דלא אחי חד ע' ופקד ז' לאורולא
 מטום דלאו וע' אינן טוין כס' הרמב"ם וממילא
 ספיר י"ל דה"ה בנותר דהוי לאו הנ"לע ואין לוקין
 אע"ג דלאו וע' אינן טוין דע' א"כ בנפשים מטום
 דאין טורפין בלילה הוי נרע סה"ג וה"ה במילה
 ע"ב אם א"כ בלילה הוי מ"ע סה"ג ומצתה
 ספיר כסחפק מכה קושי' חכי' בקדוסיין אי דרטיין
 מהמול ימ"ל למעט בכרי או לחטוק כולד מהיל
 פלרדך להטיף ד"ב ול"א כס"ח דלרדך להטיף ד"ב
 גמיה פנאמר הני"ל ימנ"ל דפסקינן ברב דנכרי אנטוט
 מואתה את בריתי תטמור וק"ל :

המים

שער

לפרשת כי תצא

בסנהדרין דל"ד בנתני ד"מ דנין זיוס וגומריין
 בלילה מנה"מ כדבצא דרבא רמי
 כתיב וטפטו את העם בכל עת וכתיב וה' זיוס
 הנחילו את בני' הא כיצד יוס לתחילת דין לילה לגמר
 דין ונסיק מחני דלא כר"מ דחכי' ר"מ מקיס ריביס
 לנגעס מה נגעיס זיוס אף ריביס זיוס ופירש"י
 וריביס אף בגר דין בנשנע ע"פ והנה הרמב"ם
 פ' דל"מ מתחילין זיוס מפי השמועה למד מטום
 דנוקטינן ריביס לנגעיס ותמהו עליו כושאי כלין
 דהא בגמ' נסיק דרבנן לא עקאי ריביס לנגעיס
 ולר"מ דרש היקס ס"ל בצמת דאף גומריין זיוס
 וא"כ הרמב"ם רב אחרי ריכטי ותירלו עמוס
 דמסקינן עס דלר"מ אלטריך קרא דזיוס הנחילו
 לכדאר"י א"ר ג' טכנכס לבקר החולה וכו' רעו
 עוסיין דין והיינו זיוס אבל לא בלילה והך דר"י
 א"ר הוצא כמה פנמי' בט"ס דילן לדיכא אע"כ
 הויכח הרמב"ם דבאמת ר"י א"ר ס"ל ג"כ כרבנן
 וטעמיהו דס"ל דמתחילן זיוס מהקישא דריביס
 לנגעיס וגמר דין מריבין מקרא דוטפטו דכסר אף
 בלילה עכ"ד והנה עדיין אין הרמב"ם מולל מאס'
 דעדיין קסי' לדירי' איך קאמר הגמ' מחני' דלא כר"מ
 דמנ"ל דהא כופל לומר ממחני' דמחני' אף כר"מ וגם
 ר"מ ס"ל דמריבין ג' דין מקרא דוטפטו כמו דס"ל
 ר"י א"ר אליבא דרבנן וכמו דבאמת מקשי התוס' עס
 כן בסוגי' ע"ס ונראה לבאר בסיגנון הזה דס"ל
 להגמ' דבבולאי לרבנן ספיר טיך לומר כן דקרא
 דוטפטו מרבי גמר דין דכסר בלילה דלא נמעט
 מהקישא מטא"כ לר"מ לטיטיל' ל"ט לומר כן :
דהנה מקפין העולם לפ"מ דמקיס עס בגמ'
 דל"כ גומריין זיוס מקרא דוהוקע אותם

נגד השמש ע"ס וא"כ מדאלטריך קרא דוהוקע לר"כ
 דגומריין זיוס מוכח מזה דל"מ גומריין בלילה וא"כ
 קרא דוטפטו ל"ל לאר"י דל"מ גומריין בלילה אכן יס
 לתרץ עפ"מ דמסיק עס בגמ' דלר"מ קרא דוטפטו
 ל"ל ומסיק לרבות יוס היעוין ולפ"ז לק"מ לרבנן
 ל"ל וטפטו לרבות לילה לגמר דין דהא מוכח
 מדאלטריך קרא דוהוקע לר"כ דגומריין זיוס :
 דלדבצה מבואר בזה דק' לרבנן מנ"ל דוטפטו אתי
 לגמר דין דלמא אחי לרבות יוס המעוין כדדרש
 ר"מ וביזה מבואר דבאמת מדאלטריך קרא דוהוקע
 אותם נגד השמש מוכח כבר דל"מ דכסר יוס
 המעוין מטא"כ ד"כ בעינן נגד השמש ועדיין לא
 מוכח דל"מ דגומריין בלילה ולכך אלטריך קרא
 דוטפטו לרבות דל"מ דגומריין בלילה :

אלא דלפ"ז עדיין קסי' לר"מ ל"ל קרא דוטפטו
 לרבות יוס המעוין דכבר מוכח מדאלטריך
 קרא דוהוקע לר"כ דגומריין זיוס נגד השמש דווקא
 אכן יעוין מ"סכ לעיל צפ' בלק דאיתא במדרש דר'
 נחמיה דרש קרא דוהוקע אותם נגד השמש סהקב"ה
 אמר לדין החוטאים אמר משה מי מודיען אמר
 הקב"ה אחי מודיען כל מי שחטא ילך ומנו העון
 ויזרח עליו השמש ה"ד והוקע אותם נגד השמש
 ופ"ס מה שהארכנו בזה לבאר עס המסך הגמ' מה
 דהציא עס אח"כ לפרש הך קרא דקח את רשעי
 העם וגו' ע"פ והנה ידוע דאיתא בגמ' דערויבין
 הוא ר"כ הוא ר"מ ווא"כ ר"מ לטיטו דלדיד' לא
 מוכח כלל מקרא דוהוקע אותם נגד השמש דל"כ
 גומריין זיוס רק דלדיד' באמת לא אלטריך קרא
 דס"ל אחי' דל"מ גומריין זיוס ומכס"כ ד"כ ולכך ר"מ
 לטיטו א"ס דמוקי קרא דוטפטו לרבות יוס המעוין
 דמדאלטריך קרא דוהוקע לא מוכח מידי דהא ר"מ
 מוקי קרא דנגד השמש להודיעו החוטאים ככ"ל :
ורפ"ז מבואר היטב דהגמ' קאמר ספיר מחני'
 דלא כר"מ דלדיד' בולאי כיון דס"ל הקישא
 דריביס לנגעיס גס' ג"ד בעינן זיוס דליכא לנימר
 דמריבין ג"ד בלילה מקרא דוטפטו דהא מסתברא
 לאוקמי לרבות יוס המעוין דמדאלטריך קרא דוהוקע
 נגד השמש לר"כ לא מוכח מידי דהא ר"מ דרש הך
 קרא נגד השמש להודיע החוטאים כנ"ל אבל לרבנן
 דרשי קרא דוהוקע אותם לר"כ דגומריין זיוס ספיר
 י"ל כס' הרמב"ם דדרטיין הקישא דריביס לנגעיס
 ואע"כ ידעינן דגומריין בלילה מקרא דוטפטו דלרבו'
 יוס המעוין לא אלטריך דכבר מוכח מדאלטריך
 דוהוקע אותם נגד השמש ככ"ל ודו"ק :

שער

אשר

לפרשת כי תבא

במ"ר אומר ה' ר"מ בזכות מלות זכורים תזכו לכנס לא"י ודרכי תמיד לפרש כ"מ שאמר ה' פלוני אומר שדייק בזה הלשון לומר ש"ד זה לשיטתו חזיל צמח-שאמר כבר במקום אחר. לכן כ"ל לפרש גם הכא בסיגנון הזה:

דרגה איחא בגמ' דכתובת כל מה שהעבד עשה לאדונו גם התלמיד חייב לעשות לרבו ואמרינן עלה בירושלמי אבל אסור לשמש בתלמיד כהן וראיתי צמחה ש"ת שכתבתי בזה שאם גם הרב כהן אי מרי לשמש בתלמיד כהן ואני הבאתי רא' ליתר. מהא דגרסי' סוף כתובת דכל המביא דורן לת"ח כאלו מקריב זכורים שאמר ואיך בא מצל פלישים ויבא לחם זבירים לאלישע וכי אלישע אוכל זכורים ה' אלא כל המביא דורן לת"ח כאלו מקריב זכורים וע"ם שדחקו רש"י ותוס' דדלמא באמת אלישע כהן ה' וא"כ מזה יש רא' גמורה דע"כ ס"ל להחוס' ורש"י דאם גם הרב כהן מרי להסתמש עם תלמיד כהן דאל"כ אמאי לא היכירו צפסיטות דע"כ אלישע לאו כהן הו' דהא עיקר הלימוד דתלמיד לרדך לשמש את רבו ילפינן מהא דאמרינן גדולה שמועה יותר מלמודה מדכתיב באלישע אשר יצק מים ע"י אליהו לומר ל"כ אלא יצק וכו' וקשה איך ה' אליהו רשאי לשמש באלישע אם ה' כהן רק דאין מזה הוכחה גמורה דאם אלי' כהן ה' לדעת אומר דעלמא זה אלי' ועכ"פ מוכח דדעת רש"י ותוס' דאם הרב כהן מרי לשמש בתלמיד כהן:

ורגה כל המפרשי' נדחקו במדרש הנ"ל שאמר ר"מ בזכות מלות זכורים תזכו לכנס לא"י הא זכורים אינו כוהנא אלא בא"י א"כ נוקדים שכתבו לשם איך יוכלו לקיים מלות זכורים בה"ל שזכו ע"י מצייה זו לכנס לא"י אכן הכוונה ע"פ גמ' דכתובת הנ"ל דכל המביא דורן לת"ח כאלו מקריב זכורים דזה שייך גם בה"ל והיינו דילפינן מאלישע אכן למיד זה לכאורה נסתר דאי אלישע כהן הו' י"ל דהביא לו זכורים ממש כקושי' רש"י ותוס' רק דים הוכחה דאלישע לאו כהן הו' ודרשאי אלי' לשמש אומר ע"י מצייה רק דליה שאני הלי' כנס הו' כהן הו' ואם דס"ל דע"כ אלי' לאו כהן הו' מדטיית לזרעית הא י"ל כתי' יצונו צמח הנ"ל דקצרי כותי' אינו ממשא:

ולפ"ז מדויק היטב ג"ס ה' ר"מ אומר דר"מ לשיטתו חזיל דס"ל אפי' גוי שלמד תורה ה"ה ככ"הג ופלוני ארשב"י דס"ל אפי' קרוי אדם וכו'. דר"מ ס"ל דקצרי כותי' מוטמאין וע"כ ל"י לאו כהן הו' ולפ"ז ספיר מוכח דאלישע לאו כהן הו' מדטיית את אלי' וא"כ ספיר מוכח מנהאי ילפותא דאלי' הביא זכורים לאלישע וכי אלישע כהן הו' ממש דכל המבי' דורן לת"ח כאלו מקריב זכורים ולהכי א"ס ת"ס ר"מ בזכות מלות זכורים תזכו לכנס לא"י דנשכחא לה זכורים גם בה"ל ע"י שביא דורן לת"ח ככ"ל ודוק:

לפרשה הנ"ל

הרמב"ם פ"ד מהל' זכורים ס' דק"יין פירו' לאו ככ"הג דמי' ופ' ג"כ כר"ל ככ"ב ובר"פ החולץ דק"י"ל הכי דהמוכר מדה לפירו' מביא ואינו קורא. וחמה ככ"הג דפ"ד דעריבין ז"ל ז"ע דבסי"א מהל' שמיטה ויוצא ס' הרמב"ם דאחין שחלקו כלקוח' הן ומחזיקין ז"ל ציובל ילמאי דפ' הרמב"ם ככל מילי דקנין פרו' לאו ככ"הג דמי איך מליכו דמייית זכורים אלא חד בר חד עד י"כני וקושי' ה"ס א"ס פ' השולח. ולא יוצא הרב ידיו ורגליו ככ"הג וכל התרואים שפירצו החוס' למס לא א"ס לרעה הרמב"ם ספ' זכורים ככ"ל ובכל דוכתי' פ' כר' יוחי' דמחזיקין ז"ל ציובל ע"ש צאריכות:

ונראה לתרץ דבגיטין דנ"ו מביא ה"ס דביתא דתני' ישראל וכו' שחלקו מדה בסתפון טבל וחולין געורבין זה בזה דברי רבי ופירש"י ח"ל אין לך כל טעה וקשה סאין חזי טבל וחזי חולין שחלק הגכרי פטר ואף לאחר שחלקו התבואה העלקה מן הגכרי לרדך געגרי' וישראל לרדך לעפר את שלו מינו' וכו' ולא ימנו על טבל גמור לא מטבל גמור פליג מפני שפירש' טפסיה על ה יוצ וכו' והקשו תוס' סס על פירש"י ח"ל וק' דהאמר לקמן דאי קנין פירו' לאו ככ"הג דמי' ואחיס שחלקו לקיחה הן ל"ג דמייית זכורים אלא חד בר חד וכו' הא אפי' למ"ד אין זריחה יש לו בידלוי ח"ק זו דמחייב זכורים לכן פי' התוס' דין זריחה יש לחוש שמה הניע לובל חוק על ככ"הג ע"ס והנה כ"ל לתרץ ולהציל שיטת רש"י מקושי' התוס':

דרגה החוס' גמלא סיימו בקיפיותא ח"ל והתוודע סהוא חזין מלי מקד'ם כדאמרינן פ' הטפינה דפ"ח וכוונתם להחם פריד הגמ' דקושה אילן:

ור"ש תרומה קרינהו רחונתא ונה תרומה מותרים לאינן וכו' והרמב"ם צ"ב ז' הנשטה דרך אחרת עומה שנופרט הטעם בפ"ב צ"ב ז' הנשטה דרך אחרת עומה לאינן מוכתיב ושנוחת וכו' ובאמת טעם זה איתא בירושלמי ועיין בהרב ברטכיה ומ"ו ז"ב מדוע הכיח הרמב"ם טעם דצ"ב צ"ב ז' הנשטה ומפרט כטעם הירושלמי וכו' ל פיטת הרמב"ם :

עפ"י ש"כ החוס' שם ד"ה ור"ש ז"ל תימא לר"י דצ"ב אלו הן הלוקין אמרינן גבי הא דר"ש אמר וכו' מה זה בא ללמדנו. אם לאיכל ח"ץ לחימה ק"ו מנועטת הקל אמר רבא ומאי חונרת דבכורים מנועטת שכן אסור לזרים אדרב' מנועטת חונרת שכן אסור לאונן. והשתא איסור אינן גופין מ"ט לא ילפינן בכורים ק"ו מנועטת מסוס דתרומה קרינהו רחונתא. א"כ מה"ט ג' פ"א לא כילף מנועטת לענין חוץ לחונה. והקשה שם המהרש"א דבלא רבא ה"ו החוס' להקשות אמילתא דר"ש ג' פ"א דהאיך מליבו לניילף בכורים ק"ו מנועטת לענין חוץ לחונה. דהס"ל תרומה קרינהו רחונתא. דמה"ט לא יליף בכורים מנועטת לענין איסור אונן. וכו' ויש ליישב. דהמ"ל דר"ש דלבריהם דרבנן קאמר דלית ל' הא דתרומה קרינהו רחונתא. מ"ט ה' הולך לחתוי' הא דרבא. דמוכח דאל"כא דנפטיה קאמר הכי עכ"ד ולכאורה כ"ל קוסי' מהרש"א צ"ב ז' הנשטה אחר דלכאורה לריכין להבין קוסי' מוס' שהקשו דאיך הס"ד למיילף ביכורים מנועטת לענין ח"ץ לחימה דהא תרומה קרינהו רחונתא. דהלא קיימינן בדברי ר"ש שאמר וכו' ונה בא זה ללמדנו וכו' דהיינו דלא ה"ל לנוכח כלל בהאי קרא ותרומת ידך וכו' וא"כ הרי קיימינן השתא דל"כ ותרומת ידך. ולא הוי קרינן לביכורים תרומה :

אבן לאחר העינן מקוסי' החוס' שפיר דע"כ לריכין לפרט שאמר וכו' ונה בא זה ללמדנו היינו דלא לכתוב ותרומת ידך בהאי קרא דלא תוכל. רק לכתוב בכורים בלשון תרומה בשום מקום ולא צ"ב דמעטת. לויכא לניינור דכוונתו דלא לכתוב כלל ותרומת ידך בשום מקום. דהא אפשר לומר דאנטריך למכתב לילפתא דתרומה ק"ו ויותרים לאינן דאל"ה הוי ילפינן ק"ו מנועטת שסבורים לאינן. אכן משי"ס הא לא ארי' דצידין אפשר לומר דכוונתו ר"ש דלא לכתוב כלל ותרומת ידך. כ"א לכתוב בהדיא בהאי קרא לא תוכל לאכול בכורים בהדיא ולא בלשון תרומה ותקשי אם להוץ לחונה ק"ו מנועטת ועכ"ל דמה למועטת שאסור לאינן מוס"כ בכורים ק"כ מוניילא

חילן א' דיש ספק אי הי"ב צבכורים דנובא ואינו קורא לניחוס דלמא אינו חייב ויציא חילין לעזרה ומשכי דמוקדים ל' והנה קוסי' ז' לנ"ד חש"ב דאורייתא דאלו לנ"ד דרבנן אמרינן הבו דלא להסיף עלה דדוקא צמייטת חילין בעזרה אסור ומדרבנן מוס"כ בהבאה צ"ל מוס"כ צבכורים דדוקא אם חש"ב מ"הס אסור גם בהבאה כנ"ש מכ החוס' שם צב"ב ע"ס ו' ז' כ' ג' הרמ"ל. והנה בקדושין דכ"ז פ"ר ר' יוחנן טעמא דמתני' דהמקדש בחש"ב דא"כ ה"ו דח' מוס"כ דחש"ב אסור ונ"הת. וכן מושגע מני בצור כ"ט להנעין שם דס"ל לר' יוחנן דחש"ב אסור מ"הת :

ולפ"ז מתורץ קוסי' חוס' על רס"י דהא שם בגיטין קאמר אי לאו דאמר ר' יוחנן וכו' לא מלא דינו וכו' והיינו דר' יוחנן לשיטתו. לדידי' דוקא קוסי' לויכא לתרץ לדידי' כקוסי' חוס' דאף דר"י ס"ל אינן ברירה מ"ו י"ל בודלי חלק בו דנהייב צבכורים דהא הוי חילין לעזרה. ודוחק לחוקי' דמקיס הנוותר דא"כ ל"ו דמייתי בכורים כ"א צ"ב ז' הנשטה זה שוקקת המותר וזה ודלי אינן הדעת סובלת כנ"ש החוס' בעלמא שם :

ולפ"ז מנאחר חמיית הב"ה הנ"ל על הרמב"ם דהרמב"ם פ"א מהל' תרומות כ' טבל וחולין מעורבין בכל קלה וכו' הכ"מ שם דס"ל. כשיטת רס"י ע"ס. ועכ"ל ג"כ בדברינו הכ"ל לתרץ קוסי' חוס' דהוכחת הגמ' קאי לר' יוחנן לשיטתו. דס"ל הלכה כסחם מתני' והוא בעלמא פ' טעמא דמתני' בקדושין דהמקדש בחש"ב אינה נוקדשת מסוס דחש"ב מ"הת. מוס"כ הרמב"ם להלכת' דפ' פ"ב מהל' שחיטה דחש"ב אינה אלא מדרבנן (כנושטעו) הכ"מ שם בהתלפת דבריו וכו' הלח"מ שם ונהי שחא הכ"מ צ"ב דבריו בהבנת הרמב"ם להיפך מוכח קוסי' אחת ע"כ בהרמ"ל שיתרץ הך קוסי' ע"ס). וא"כ ה"ס הרמב"ם אף שפ' אינן ברירה מ"ו ניחא ונה שם כ"ל דקנין הפירו' לאו כק"הג דמי ושפיר מלא דינו ורגליו צב"הת. בהרחבת ידים ופשוט רגלים ודו"ק :

שער
לפרשת כי תבא
גרסי ציננות דע"ב ע"ב צבכורים אסורין לאונן ור"ס מתיר. וי"ט דרבנן דכתיב לא תוכל לאכול בשעריך וכו' ותרומת ידך אלו בכורים. וחתקים בכורים למעטת ונה מנועטת אסור לאונן וכו'

ומילא נשמע דבכורים ומתירין לאונן ולא הו' אטריך למכתב בלשון תרומה אע"כ דבלא"ה אטריך לאוכל בכורים עד שא קרא עליהן וא"כ אי הו' כ' בכורים בהדיא לא הו' סגי' דבכורים ומתירין לאונן ולהכי אטריך למכתב בלשון תרומה ולפ"ז כיון דעדיין אפשר לומר ככ"ל כוכת ר"ם דלא אטריך לייכתב בלשון תרומה ככ"ל וא"כ נהיי מקצה החוס' דהא תרומה ק"ר וכו'. אכן באמת במכוין הקשו תוס' ארצא דא"כ לא פריך רבא וידי אר"ם אפ"כ דרבא ס"ל דאין זה במשמעות לשון של ר"ם אלא כוונתו כפשוטו דה"ל למכתב לשון תרומה במקום אחר בפ' בכורים ולכך נקטי החוס' ספיר דא"כ לשכין חוץ לחומה מנייהם דתרומה קרינהו רחמנא ודו"ק:

ואנה יעוין בתוס' דפסחים דל"ע"ב דעס הציא הס"ס ג"כ הא דר"ם ורבנן ומפרט טעמא דר"ם דתרומה ק"ר: והקשו סס בתד"ה ונה תרומה אוהו קוסי' שהקשו צימות: ועס הקשו כפסטיה מר"ם גופא בלא דברי רבא ופליאה נשגבה על הגאון מהר"ם ז"ל: שלא הרגיש בזה צימות סס: לפני תרולו בלא רבא לק"מ איך הקשו בפסחים בלא רבא: וכה"ג' לפי דרכיו הכ"ל איך הקשו בפסחים בלא רבא אר"ם גופא:

אמנם כ"ל לפני תי' הנהרס"א הכ"ל אפשר ליישב סתידו' החוס' צימות ובפסחים ע"פ פשיט דהנה סס בפסחים פריך הס"ס ור"ם נהי דהקישא לית ל' שמחה מיהא ומכתב כתיבי דכתיב ושנחת בכל הטוב ומשני דמוקי לזמן שמחה וכו' ע"ם ולפ"ז לכאורה לתי' הנהרס"א דבלא רבא לא ה"מ החוס' להקשות: דהמ"ל דר"ם לדבריהם דרבנן קאמר: דלית להו תרומה ק"ר: דאכתי ק' מנ"ל לר"ם דרבנן לית להו תרומה ק"ר: דנשלמא אי טעמא דרבנן מהקישא א"ש דאי ס"ל לרבנן האו' ס' בתרומה ק"ר: טפי ומכחברא לומר דמותר לאונן כפסטי' דקרא דתרומה ק"ר נלמילף היקש ממעשר: אך אימא דטעמייהו דרבנן לאו מהקישא אלא מקרא דוסמחת דמשמע דר"ך שמחה ממשמש' הבחוב: ולהכי ס"ל דאסירין לאונן והא דקרינהו תרומה היינו לענין חוץ לחומה ודלא נילף ק"ו ממעשר: ואף דבאמת מפרט הס"ס טעמייהו מהקישא וקרא דוסמחת אפשר לומר דגם רבנן מוקי לה לזמן שמחה כר"ם אכתי מנ"ל לר"ם להקשות לדבריהם דרבנן וא"כ ליכא לתרץ כתי' מההרס"א ככ"ל:

אכן באמת נכון הוא תי' הנהרס"א כיון דעס צימות לא נזכר האי לימוד דוסמחת כלל

במדרש אבותינו הטאו ואיכס ואנחנו עונותיהם סבלנו הו"ד צרוך אתה צבואך וצרוך אתה בצאתך: המדרש הזה אומר דרסוני וכו' לבאר:

דהנה נגמ' דרטינן צרוך אתה צבואך כעס סביאתך בלא חטא כך יליאתך בלא חטא: והקסה המהרס"א דא"כ ארור אתה צבואך מאי דרטינן צי': דהא צבואו צוולדי' א"כ חטא ותי' הר"ס דגם צבואו אפשר סיהי' לו חטא כגון סאביו רשע וכתיב פוקד עון אבות על בניס: אכן צגנו

באמת נכון הוא תי' הנהרס"א כיון דעס צימות לא נזכר האי לימוד דוסמחת כלל
Chut Hamschulosch.

שער הקטין
לפרשת כי תבא

על פחד ישראל נשקללות כ"ל וכדאה לבאר הכל על מנוכו:

עפ"מ דאיהא בליקוט ריבזי בשם מדרש הגמלם ש' אלו לרשב"י למה בנ"ח קללות שבח"כ נאמרו אחריהם הרבה השפיות וכחיות ובק לית שבח"ת לא נזינו בקרא נחמות בלידן ח"ו ברבות חטאים פסקו הנחמות והצטוות לח"כ ל"צדק לגמרי ח"ו ע"ם באריכות וזה שהציב אלי' ע"ז:

והנה לכאורה ים לרשות קומי' עלומה הכל' ע"פ פשוט לפ"מ שפירש"י בפ' כי תבא הקרא והי' שמך על ראשך נחומת קללת הללו ונשה מפי עזמו אמון שבח"כ מפי הקב"ה ובקללה זה היקל שבאפסות כאמר שמיכס כבדול ומרזיכס כנחומה שלא יהי' השמים מזיעין כדרך שאין הכדול מזיע ומתוך כך יהי' חורב בצולם והארץ תהא מזיע כדרך שהנחומת מזיע והיא מתקבת פירותיה וכלן הוא אומר שמך נחומת וארץ כדול והקטו המפרשים א"ך כ' רש"י שהיקל נשה ארצ' הא חזינן דהחמיר דבת"כ ל"כ אלא מ"ט קללות והוא אומר ל"ח וחירצ' דאיתא במדרש ומל לנלך טעמי אכאים חטאו נגדו בחטא אחד וכפסק הדין לסקל כל א' ביו"ד אכאים פקידו של מלך היודע שאחד אחוב לנלך ונה עשה צוה לסרדיוט פיר' ה"בנים שסיקלו צו את הא"הוב יעשה מהן עשרים אכאים לחלאין ולא יהי' בהן נכת מות' כך נשה איהב ישראל וחמד המ"ט קללות שבח"כ לנ"ח קללות קטנים מהם עכ"ל:

והנה לפ"ד המדרש הנ"ל הנ"ח קללות שבח"ת הן הן הנ"ט קללת שבח"כ אלא שמה היקל וחתכן לקטנית וה"כ לק"מ מה שס"לו ל"שב"י דנוסוס כך לא הוצרך נחומת והבטחית בקללת שבח"ת שכבר כאמר עליהן בח"כ דמה שחזר נשה אהתיכחות הי' כדי להפחידן לפי שהוכיחן לפני מותו אבל למה הי' צריך להחזיר הנחמות והבטחות עוד הפעם בטעמא אי הגהו קללות אחריני נינהו ודאי השתלה טעמלו לרשב"י הקושי' חזקה אבל למאי שבארכו דאינהו נינהו והדרבה היקל ככ"ל אין זה טעמה כלל:

ובאופן אחר ים לבאר טעמה הנ"ל עפייס"כ הכלי יקר פ' כי תבא טעמה על הא דכאמר ב"ת: ל"ח קללות ובח"כ מ"ט קללות מסוד דבערבות נואב כ"טו ישראל על הערבות ע"כ א"ר נשה ל"ח קללות ב"פ מ"ט לפי שאז יוכל להיות שחייב היס בצביל גמיו מ"ט קללות שבח"כ ופעם שנית נטעם ערבות בטבל חדרו עכ"ל ולפ"ז מתורץ ניני השאלה בסג"כ

ברכות נוקטי כתיב פיקד עין אבות וגו' וכתיב וים בחטאו ימותו ומסיק כלן בלוחזין מעמי אבותיהם בדיהב וה"כ באס הוא ג"כ רשע לו פוקד ען אבו' ל"פ"ז אין נוקים לדברי הר"ם דהא צבואו לעלם צדיין א"צ חטא וא"כ אינו פיקד עון אבות אכן ולוי דברי הגמ' י"ל בלוחזן אחר קור' הגמ' דהא הכתיב איס בחטאו ימותו היינו צבוג דווקא דחטא 'סון סוגג' והא דכתיב פוקד עון אבות היינו צמד ועון היינו מזיד פוקד על צנים' וא"ס ח' הר"ם דארור אתה צבואך היינו צביו רשע דעמה עבירות במזיד ח"ס אבותינו חטאו היינו סוגג ואינס דאינו פוקד על צנים' ואנחנו עונותיהם סבלנו דעון היינו מזיד פוקד עון אבות על צנים' ח"ס הה"ד ברוך אתה צבואך כשם שביאתך בלא חטא וכו' ול"ק נארור אתה צבואך דב"כ י"ל כתי' הנוהרס"א צביו רשע ועמה עבירות במזיד אזי פוקד עון אבות על צנים וק"ל:

שער אשר לפרשת נצבים

ברש"י בחומש ח"ל ומדרש אגדה למה נסמכה פ' נצבים לקללות לפי ששמעו ישראל נמה קללות חסר פתים ח"ן ומ"ט שבח"כ והוריקו פניהם ואמרו מי יוכל לעמוד צאלו התחיל נשה לפייסם ואמר אחס נצבים היום הרבה הכעסיהם לפני הנוקוס ולא עשה אחסם כל' והרי אחס חיים וקיימים לפני עכ"ל' ונא"ר זה תמוה מאוד חדא נמי זה לפון נמה חסר שתי' ומדוע ל"א בקילור ל"ח קללות' גם יפלא מדוע לא הוריקו פניהם מיד מ"ט קללת שבח"כ שדי בהם להוריק פני הזומע' ה"כ שדי בקללות פניות שהם ל"ח ולמה דייק ח"ן זמ"ט שבח"כ משמע שגמ"ח לחוד לא בהל' כ"כ' גם ק' מנ"ל הא וי'לחא שהל"ס הם מלבד שבח"כ' גם נשתובת נשה צמ"פ הרבה הכעסיהם ולא עשה אחסם כל' משמע שיראו ישראל סיכלו ח"ו לגמרי וזה דבר סא"ל לאמרו כי אי' הם הבטחות שפאנורו בתורה' ובעיקר הדבר ל"ך ציבור לדעת ולהבין מה הי' הפחד של ישראל ומה הי' תשיבת נשה ע"ז באמרו אחס נצבים גם יפלא צנאי סייס נשה צפסוק כל ח"ס ישראל ודרסינן בתנחומא סח"ל כולכם עריבים זה צוה דנאי' צעי הכא צוה הלא כבר כלמד זה בני' דס'הדרין' ר'א דהנסתרות לך' אלהינו דנלטינו על הערבות כשעברו אח' היידן' ונממשעות זה דעמה הי' צריך להזכיר בתשובתו

בסיגנון הנ"ל כיון דאיכה כינה ולא ככפלו אלא
בשני הערבות ח"כ ל"ג למיהדר הבטחות והבטחות
וק"ל:

אולם נראה לסתור כל השני חרוזים הנ"ל.
למכא דהנהו ז"ח קללות ארזיני כינהו
מלבד מה שבת"כ. והוא מונה שנאמר אחר ל"ח
קללות גם כל חלי וכל מכה וכו' דק' מו"נפ אי
קאי אשאר כל מיני קללות המתרגמות בלי קצבה.
ח"כ למה פרט תחילה ז"ח והדר ל"ח כל מיני
קללות בכלל אחד. ואי אחי קרא לרזוי עוד ז'
קללות חדשות. אחאי פרט הל"ח והסתי' סתם
קרא ה"ל לומרט כל המאה. איכנ"ל דה"פ
דקרא שבה לארזי שאל טעמה לומר דהנהו ז"ח
איכהו מ"ט כינהו והא דכפליניהו או כפי' המדרש
במשל הנ"ל או כפי' הנ"ל והכ"ל ולכך אמר קרא
סאינו כך אלא כל חלי וכל מפה אשר לא כתובה
בספר הזה דייקא כ"א בת"כ יעלם ד' עליך. וא"כ
כיון דנכתרו החרוזים הנ"ל ומעשה ספיר שאל
השואל להטבי' כנ"ל דלמה ל"ג הבטחות ונחמות
גם בנ"ח:

אכן גם ממוס הא לא תבדא ואכתי מלינן לתרוזי
כנ"ל. דהנ"ח קללות שבנ"ח איכהו כינהו
מה שנאמר בת"כ. ומ"מ א"ס ו"נש גם כל חלי וכל
מכה וגו'. והיינו כשנלטרף תי' הכלי יקר הנ"ל עם
דברי הנפל הנ"ל. ויחריו יהי' תמים לתרץ על
ידיהם השאלה הנ"ל דבאמת מ"ס משה ז"ח קללות
היינו רק המ"ט שבת"כ אלא שהקיל משה ויחיתכן
ל"ח ומ"מ אמר משה בקללות שלו. שהי' בערבות
מואב לאחר שנלטו על הערבות שמלבד אלו הנ"ל
שהן בכללן רק מ"ט מאחר שנעשו לחלאין. גם
כל חלי וכל מכה אשר לא כתובה בספר הזה
דהיינו מ"ט שלשים יעלם ד' עליך מלד הערבות כתי'
הכ"י הנ"ל:

ולפ"ז מוצא היטב דברי המדרש הנ"ל כיון
שמונו ישראל ממה קללות הסר סתי'
היינו ששמו שבכולן הן ממה דהיינו ז"ח כפרטו
וסת' סחומים בקרא דכל חלי וכל מכה וגו' וקסי'
להו למה כן דה"ל לומרט כל המאה או לסתום
כולן ומה הכריחו דע"כ ה"פ דבאמת בנ"ח ליכא
רק ז"ח ומה הנאמר גם כל חלי וכל מכה בא הכחוב
להודיע מלבד הכחוב בת"כ יעלם ד' עליך ולכך
אמר ששמו ז"ח קללות מלבד שבת"כ. ולכך הוריקו
פניהם ואמרו מי יוכל לעמוד באלו היינו באלו
דייקא דל"ג בהו הבטחות ונחמות וקסי' להו הך

שאלה דשאלו להטבי' ח"ו ססקו הנחמות והבטחות
ובודאי יראו ופחדו מכלי' ח"ו. וע"ז הטיב משה
הרבה הנעסות ולא עשה אתכם בלי והרי אתם
קיימים. והא דלא ככתבו הבטחות בל"ח קללות
בת"ח. והיינו ממוס דאיכהו כינהו וכינהו לזכר
וחתכתי אותם לז"ח קטנים והא דכתיב כל חלי וכל
מכה ולכך אמר אתם נצבים וקיים כל איש ישראל
והזכיר להם מלטו עתה על הערבות בערבות
מואב ולפ"ז יפ' לפרט גם כל חלי וכל מכה שבת"כ
יוכל לחול עליכם מלבד הנך ז"ח מלד הערבות אבל
לעולם בכללן אינן אלא מ"ט קללות שכחובין בת"כ
וכיון שכבר נאמר בת"כ הבטחות ונחמות ח"ג
למיהדר כאן פעם סכית וח"ו לומר שנפקו הבטחות
ונחמות ודו"ק:

לפרשה הג"ל

בפסוק והי' בשנעו את דברי האלות האלה
והתכרך בלבבו לאמר שלום יהי' לי וכו'
לא יאבה ד' סלוח לו כי אז יעטן אף ד' באיש ההוא
ורבצה בו כל האלה וכו' הפסוקים הללו תמוהים.
ויראה לי עפ"מ שאמרתי טעם. אהא שאמרו מ"נ יש
לדיק ורע לו ורשע וטוב לו. והאף שבגמ אמרו תי'
ע"ז מ"מ ע' פנים לחורה. וכפטיש יפליץ סלע:

דהנה ידוע שמאחו לא תלא הרעה אף לחוטא
יען שהוא מלא רחמים ולולי שהספן הוא
הי"הר והוא המקטרג לפניו לאמר דרך בנישפט
ואין עול ואיך תפא פנים לחוטא הזה ואז כיתן רשות
למשפחת לחבל. אולם כשרואה יזה"ר איש רשע גמור
שכבר ניגד ברשתו וליית חמיד להסתתו הוא מונע
מלקטרג עליו לפניו מיד כי מתירא הי"הר אם
יקטרג עליו מיד ויקבל ענשו טוב יונע מלשמיע
הסתתו בראותו שנענש מיד על רשעתו ולכך מתחכם
הי"הר בערונתו שלא יקטרג עליו מיד כדי שלא לענשו
למען יהי' קל בידי כמקדס לשנוע הסתתו תמיד.
אכן אם בפעם אחת ח' מואלף ניסת מונו. יודע
הי"הר שלא בזהרה יהי' ניסת מונו סכית לכן הוא
מקטרג מיד לפני ד' לענשו על אותו עבירה אחת
או סתי' סכית מונו כדי לענשו ולפ"ז מוצא
הטעם על הא דיש לדיק רע לו ורשע וטוב לו:

אמנם הנה מלנו שאחז"ל ארזי' הרשעי'
שמהפכין מ"הר למ"הד ופרטו שאף
המ"הר שמתרו להיות סניגור ללמד זכות על
החטא. מ"מ כסירבו העונו' הרשע אזי גם
המ"הר יתהפך למ"הד עליו לקטרג לפניו י"ת ועפ"ז
פרשת

הומ לפרשת נצבים המשולש

תקלות שבמ"ת גם ימ"מ דקדק לומר ולא עשה אחכם כלי :

וגרא ע"מ דליהא בסקהדרין דמ"ג הנסתרות ל"ד אלהינו וגו' ממלך שלא עשה על הנסתרות עד שזכרו את הירדן דברי ר' יהודה ר"כ אומר כשם שלא עשה על הנסתרות כך לא עשה על הנגלות עד שעברו את הירדן פירש"י שלא עשה המקום את הדיקום עד שעברו את הירדן ושמועו זרכות וקלות וקבלו עליהם זהו גירזא וסר עיבל ונעשו עריבים זה צוה ניד נעשו זע"ז ועפ"י כ' הכלי יקר ע"ה הטעם דכאמר במ"ת ל"ח קלות ובת"כ מ"ט קליות נוסס דבערבות מואב כלטוו על הערבות ולכ"כ ל"ח קליות מהם בפי"ט לרמז שחיבב מ"ט בצבילו ומ"ט בצביל חברו והנה התיבא אס קודם שעברו את הירדן לא כלטוו כלל על הערבות צין נגלות וצין נסתרות כדס"ל לר"כ מואב לר"י דעל הנגלות כזר נטוו על ערבות קודם שעברו את הירדן חין וקוס לפי"ה הכ"ל וס"ל עכ"ל דבאמת הכך ל"ח קללות הם יוספת על הראשונים והנה כ' המפרשי' דננסתברא קרא כר"כ נוספא דקרא דכתיב לעשות את כל דברי התורה הזאת היינו צין נסתרות וצין נגלות כללם עתה בערבות ולא נוקדם :

אכן לכאורה יש לפרש קרא דהנסתרות לר' אלהינו וגו' דמסיים לעשות את כל דברי התורה הזאת באופן אחר דהנה צהא דכתיב גם כל חלי וכל נכה אשר לא בתובה וגו' . כ' בס' כתובות אור לריבן לחקור מה הן אותן צ' קללות מלאמרו ברעיוה וכל' דאותן צ' קללות רמזו' בפי"ט וילף והי' כי תמלאנה רעות רצות ואהריון בחגיגה רעות שנעשו לרות זו לזוכנו וצורא ועקרבא ופירש"י ותוס' דנשיכות זו ברפואתה קשה לזו כדאוריגין בע"ז קיריא לעקרב או המימא לזיבורא וחלופא סכנתא עכ"ל והנה המהרש"א בח"א"כ הענין שאמר כן על ע"א כי אנכי הוא מ"ע מלך התפסד והוא נומדת מים ולא יהי' לך הוא מל"ת מלך הדין נומדת אש ועפ"י עובר על שתייהן שהם נומדת מים ואש ולכך עונסם צבורא ועקרבא דפח"ח :

והנה חיתא צומס' מכות חורה זינה לנו משה חורה צגי' תרי"א ושתי' מפי הגבורה שמועו וזה פרמז לנו הכתיב הנסתרות שהם כל חלי וכל נכה שהוא צבורא ועקרבא לר' אלהינו עונסן על שתי' הדברים שאמר הקב"ה בעצמו והם מלך מדת הדין וחמד - שהוא הוי' רחמי' ואלהים דין וסנגלות :

פרמתי לעיל צפ' דברים המקרא צאיכה כי ד' הוגה על רוב פשעיה דה"ק כי ד' הוגה אע"פ שכ"ע נכאמר ד' הוא מ"הר שדרכו להיות סגור ולא קטיגור . לכן מסיים על רוב פשעיה שאז נהפך לקטגור . והנה צענין הזה כשיתפך נ"הר למ"הר הוא רע יותר להרשע . מהמ"הר כל הפען שכוונתו תמיד להחטיא את הרשע יחד אף שהרבה חטאים מ"מ עדיין אינו מקטרג לפניו ית לעכשו עטמס סכתצנו לעיל . שכוונתו כדי להסיתו עוד כל ימי חי' עד שיתמלא סאתו משא"כ מ"הר אף שנהפך לו למ"הר מ"מ אינו רוצה שיהטא יותר חרבה הוא מקטרג עליו מיד כשהרבה קאת חטאים כדי שיקבל עונשו מיד ולא יסיף לחטוא יותר בראותו טבעס על חטאיו והנה דע"ה אמר גמאה נפסי לאלהים . ופי' המפרשי' לפי שהלדיק דומה להולך בנדבר ונאפה לנאול מים לרווח נאולו כן הלדיק נאפה תמיד לרוות נאולו ס"ל תמיד חסך לעבודת ד' וכה"ג הרשע נאפה תמיד לרוות נאולו ס"ל חסך לרשעו :

ויש"ה והי' בשמועו את הדברים האלה והתברך בלבבו לאמר שלום יהי' לי כי בשרירות לבי אלך היינו לזיית היז"הר וזה שלום יהי' לי לפי שאז היז"הר לא יבא לקטרג עלי לפני ד' ולמה לא יקטרג למען ספנת הרוה את הצניחה היינו באשר גמאה נפסי לעבירה יספנת הרוה ע"י . שלא יקטרג עלי שאם יקטרג ויבא עלי הנוכס לא אוסיף עוד לחטוא וע"ז קאמר אף שהסטן לא יקטרג עליך מ"מ אזי יעסן אף ד' היינו שאם תרבה בחטאים יתהפך הרחמים לדין והוא אינו חפץ שתרבה עוד חטאים . הנה הוא יקטרג מיד לנעלה על רב חטאים הלו ותבא אליך העונס בפעם אחת וק"ל :

שער המים לפרשת נצבים

אתם נצבים וגו' פירש"י וז"ל והוא בנדרת למה כסמכה פ' אחס נצבים לקלות לפי שמועו ישראל ל"ח קללות חסר שתי' חוץ מו"ט שבת"כ הוריקו פניהם ואמרו מי יוכל לעמוד באלו עמד משה ופייסים ואמר אחס נצבים הרבה פעמים הכעסות לפני המקום ולא עשה אחכם כלי' והרי אחס קיימים לפני' הנדרת הזה אומר דרסוני כי ילך טובא דנוכ"מ דקדק לומר חוץ מאותן שבת"כ גם אומר בנאה חסר שתי' ולא דקדק לומר ל"ח גם נו"פ הרבה הכעסות וכו' דהלא כתייראו קק

חוט לפרשת נצבים המשולש צט

ויניכם גברי צעני חיי נפשי ל"ב חיי והקסה התים' דהא צת"ח נני כתיב כי היא חייך וכימא גברא צעני חיי וכו' וי"ל דקרא דכי היא חייך לא קאי את"ת אלא אקוים העלות כלומר התירה ומלודת לך מנזות מ-ס-חייך יצ"ל דה"ל דקאי את"ת וניהו-אין סברא לומר דנשים כחייב צת"ת ומס' דגברי צעני חיי כיון דאשכחן צפי' מעוטא לגבייהו דכתיב והודעתם לצפנד ולא לבנוחך אבל הוזהר דליכא מיעוטא אלא דקיש לת"ת ספיר אמרינן דסברא דגברי צעני חיי מסיק מהקיסא עכ"ל וכ' המרס"א דבת' הסני מל התום' כיחא הא דלעיל גבי מורא צעני קרא דתראו לרבות נשים ולא כינחא דתיפוק לי' דכתיב גבי כיצד למען יאריכו יונד וגברי צעני חיי וכו' דהתם מני כתיב מעוטא דאיש דמסיק לי' מהך ס' דגברי צעני חיי וכו' ולכך אטרדיך קרא דתראו ע"פ ולכאורה נראה לתרץ קושי' מהרס"א בצופן אחר:

דהנה איתא סס בהך סוגי' דליף הגנ' מ"ע סלה"ג דנשים חייבות יליף ממורא והקשו התום' אננא' ל"ק דליף ממזוזה ותי' דחלא מנייהו נקיש ודוחק הוא ונראה דיש ליישב קושי' תום' דדרך פשוט דממזוזה לא מגי למילף כיון דממזוזה נשים פטורות ממזום האי טעמא דגברי צעני חיי ואיך יליף מיני' סאר מנזות דל"כ צי' אריכות ימים' מסא"כ ממורא יליף אע"ג דכתיב צי' ג"כ אריכות ימים מ"מ מדכ"ר מעוטא דתראו למעט נשים וק' קושי' מהרס"א דל"ל הך קרא דתראו דמנילא נדע' מס' דגברי צעני חיי וכו' אע"כ דאדרבה הך קרא דתראו אתי לארוי דלאו מטעמא דגברי צעני חיי הייבין אלא מלד דהוי מ"ע סלה"ג דנשים חייבות וכדי למילף מינה ככ' התם דנשים חייבות צונ"ע סלה"ג:

רק דלפי האמת דמסיק סר' אחא צ"י דילפינן כ"התם מתפילין מהקיסא דמה תפילין מ"ע סה"ג נשים פטירת לף כל מ"ע סה"ג נשים פטורת ומדמ"ע סה"ג נשים פטורת מכלל דמ"ע סלה"ג נשים חייבות ע"ג וא"כ הקסה המהרס"א ספיר דתראו ל"ל גבי מורא דנדע' נוס' דגברי צעני חיי וכו' כתי' הסני מל התום' ממזום דכתיב מעוטא דאיש י"ל דמסיק מס' דגברי צעני חיי:

ולפי מציאר כוונתו האשה דנטלה תפילין בידה ממים דהיא רצחה לשאל צב"ה סה"מ בעלי סקרא וסנה ושינוס ת"ח וכו' למה מת בחצי ימיו דהיתה סבורה דכי היא חייך קאי את"ת רק דלכאורה מוכח דקאי אקוים מנזות מוכח קושי' תום' נדנשים

והנגלות לנו ולצנינו הם סאר הקלות לעשות את כל דברי התורה דייקא הם תרי"ח סאמר מסה' והנה לפ"ז אין לנו הכרח דקבלו הערבות לאחר שצברו הירדן על הנגלות ועל הנסתרות:

ובועתה מובן דבאונת כמסמנו ישראל ל"ח קלות צונ"ת חייך ומאותן מ"ט צבת"כ והיקסה להם' ונה טעם סגוי זה אע"כ דאותן ל"ח הם הוספה על המ"ט ובתייראו מאל' דאף די"ל כתי' הכ"י דבאמת הם איתן מ"ט צבת"כ רק שהוספלו מלד הערבות שנתחדש עתה לענש הדליקים אונס הם חסכו דכבר נלטו ממקודם על הערבות עכ"פ על הנגלות והאי קרא דהנסתרות ל"ל אלהינו אין ראי' דהרי סמנו עוד סתי קלות כל חלי וכל מכה דהיינו זכורא ופקרבא מהם צאין על ע"ז כנ"מכ מהרס"א וא"כ יש לפרש פי' אחר על האי קרא דהנסתרות כנ"ל ומה שפטו דכבר נלטו מקודם על הערבות ונסתר טעם הכ"י וי"א"כ כתייראו סיהי' אותן ל"ח חייך ומאותן מ"ט צבת"כ ולכך מדייק כמסמנו ישראל ממה קלות סאר סתי' דאותן סתי' כל חלי וכל מכה נאמרו צנסתו ולכך פירשו קרא דהנסתרות כפרושינו הג"ל וספטו סאותן ל"ח מלבד הני"ט ואמרו מי יוכל לעמוד באלו התחיל משה לפייסן באמרו אחס נצבים כל איש ישראל ואח"ל סנלטו על הערבות ונעשה ולא נוקדם והראי' לזה סהרבה הכעסות לפני המוקים ולא עשה אחסם כלי' דייקא סאף סננינו סנענשו מתו רק החוטאים כמו צעגל ובסאר עונות ואלו היו נלטו מקודם על הערבות אז יהי' הדליקים נחפסים ג"כ והי' חיי' כלי' צעולם והרי אחס קיימים ומה דאי' ללא נלטו על הערבות מקודם ולזה ספיר י"ל דאותן ל"ח הם הני"ט צבת"כ רק מלד ערבות נחפסלו ודו"ק:

שער הקטן לפרשת נצבים

שבת דף י"ג מ"עסה צתלניד ח' סונת צחצי ימיו והית' אפתו כוטלת תפילין בידה ונחזרת צב"כ וכו' ואומרת כתיב צתורה כי היא חייך ואירך יונד' בעלי סמנה הרצה וקרא הרצה ושינוס ת"ח הרצה' למה מת בחצי ימיו' וי"ל ד למה נטלחה התפילין בידה צבת סלה' זו דווקא וגם למה דווקא אסתו סלה' סלה' זו:

וגל עפ"מ דאיתא בקדושין דף ל"ד דפריך הגנ' ונקיש ממזוזה לת"ת והי' נשים פטורים ממזוזה כמו ענת"ת ומשני לם"ד דכתיב למען ירבו

כבר הגיע ארכו של יהושע למסול ולולי זאת באמת הי' חי עד כלות כ"ט ימים בסנה וק"ל:

לפרשה הנ"ל

המרהש"א מקשה בח"א ביבמות דף כ' לדעת ר"ע דק"ל התם את מספר ימים אמלא בזה מסלימן ולא מוסיפן מהא דדרשו בגמ' בקרא דיען לה האמנתם בי דלם האמנתם בי הי' בלא לא"י הא קצבת סנותיו לא הי' רק ק"כ סנה והמה כבר כלו בהיותו במדבר ולר"ע אין מוסיפן כלל ואין לומר דהוי מוסיפן סנים מאים אחר סנספה בלא משפט כדאמרינן בחגיגה דף ד' ע"ב במעשה דמרים מגדלי נסים ע"ס' דל"כ מאי פריך הגמ' ביבמות על ר"ע מחזקי' מהוסיפו לו ט"ו סנים דלמא גמי הוסיפו לו מאים אחר סנספה בלא משפט כמו במשה:

ול"ג דלק"מ דהכי אמרינן התם בגמ' דחגיגה מהסיב מלאך המות לר' ביבי בר אבוי על מה שהקפו לו סוף סוף סנים דהאי נספה בלא משפט מאי עבדית לי' אמר חי איכא תרבה מרכבן דמעביר במילי' מוסיפנא לי' והוי חלופי' ואל"כ בטלמא במשה סכאמר עליו ומשה הי' עניו מאד ובוודאי הי' מעביר במילי' מפיר י"ל שהוסיפו לו על קצבת סנותיו מהנהו דנספה בלא משפט ומש"כ בחזקי' דלדרכה באתו מעשה סם עם ישעיה הנביא לא הי' מעביר במילי' סאמר לית' ליסעיה לגבי כדדרשינן בצרכות אקרא דמי כהחכם יודע פטר שהחלה הסם ליחזקי' וישעיה הלך אליו לבקרו ואל"כ פריך הגמ' מפיר מחזקי' שהוסיפו לו ט"ו סנה וק"ל:

שער המים לפרשת וילך

בפסוק הן בעדוני חי עונכם ומורים הייתם עם ד' ואף כי אחרי מותי ומוספין הנפרשים דהא איתא בנסהדרין הני בריווי דהוי בסבצבותי דר"ז' כי סכיב ר"ז אמרי על האידנא הוי קטינא חריך סקי דהוי בעי רחמן עלן וכו' הדרי בחיובתא וק"כ מאי ק"ו איכא:

וב"ל ע"פ פסוט ויבאר כמי מ"ם מורים הייתם עם ד' דהל"ל סתמא ומורים הייתם או כגד ד' מאי עם ד' דהנה אחר' הלוחי סיהא מורא סנים עליכם כמורא ב"ד כי כן דרך יצר סמוך לאדם לעשות עבירה בפתר סלא יראו בני אדם ועבירה

מדנסיס פטורה מת"ח וא"ל כתי' הב' של התוס' דקרא דוהודעתס לכביך מפיך ונס' דגברי בעי חיי דהכ"ל לומר כן ואי דעובד נכח קוסי' הנהרס"א דמ"כ ל"ל תרלו גבי מורא דהא י"ל דאנטריך תראו לגילף מיכה בכ"הת כתרולינו הנ"ל ולכך ניטלחה חפילן בידה לרמוז בהא דאשה פטורה מחפילן וא"כ מהא דמוספין כ"הת לחפילן מוכח דמ"ע שהז"ג נסים פטרת וי"גי מ"ע סלה"ג נסם חייבות' וא"כ ק' ק' ס' מהרס"א ל"ל תראו אע"כ כתי' הסני של התוס' דקרא מסיק מסבירא ולעולם כי היא חייך קאי אה"ת ולא אקיום מלות ולכך הקמה בעלי סקרא וסנה וסימם סמאי מת בחגי ימיו וק"ל:

שער אשר

לפרשת וילך

בירושלמי איתא בן משה ועשרים סנה ארכי היום ב' באדר כילד משה וכו' באדר נח משה ולמה נח ב' אלא שהגיע ארכו של יהושע למסול עכ"ל והנה הוא תמוה מאד מ"ס למה נח ב' הלא באתו יום כלו הק"כ סנה סנקצבו לי' ויראה ע"פ פסוט:

דדנה מההרס"א בח"א בקדושין ל"ח הקמה אהא סאמר סס' שהקב"ה ממלא סנותיהן של דיקים מיום ליום א"כ משה סכולד ב' באדר הי' ר"וי למות בו"ו אדר' דהיי' ז' אדר מחחיל סת קכ"א וקצבת סנותיו הי' רק ק"כ סנה כדחז"ל והי' בסנס הוא בשר בסנס גי' משה וכתיב בתריה והיו ימיו נאה ועשרים סנה ואתיב לתרץ קוסי' זו עסמ"סכ התוס' בר"ה ד"ג בסם הירושלמי דכל סנה סד"י ז'לא נכנסו סלסים יום עדיין נקרא ע"ס כנה הק דס לו ואל"כ אף סנת ב' אדר' ליכא סחירה למה סכאמר והי' ימיו ק"כ סנה סהי' יוכל לחיות יום א' ביותר כי עודנה לא נקרא סנה אכן לס" ק' א"כ הוי יוכל לחיות עוד כ"ט ימים ועדנה לא נקרא סנה כיון סלא נכנס יום סלסים בסנה:

אלא דבאמת לס"ו מבוואר בזה קוסי' המדרס דליה מת ב' והיינו כקוסי' מהרס"א הנ"ל סכלות קצבת סנותיו כבר כלה בו"ו באדר' ואל"כ כ' וז"ל כו הנ"ל כיון דעדיין לא נכנס למ"ד יום בסנה ל"ח סנה א"כ בוודאי ק' למה מת ב' הא הוי יוכל לחיות עוד עד כלות כ"ט ימים כנ"ל וע"ז מסני דלעולם י"ל כתי' הנ"ל ול"ק דה"ל לחיות עוד יותר

ובעירה כזו חומר ביותר כאלו גוכז דעת עליון וע"ז
כאמר אם יסתר איש במוסדרים וז"ס לעולם יהא
הלם י"ס בסתרה:

והנה איתא ביומא דע"ה והמן כזרע גד לבן
שהמן מגיד לישראל מה שבחורין ובסדקים
מים בלו לדין זה אומר עבדי גנבת וזה אומר אתה
מוכרת לי ח"ל משה לבוקר משפט אם כמלא עונתו
בבית רבי ראשון בידע מזה גכבו וכן איש ואשה
שבאו למטה לדין וכו' תו איתא התם כתיב ירד המן
עליו וכתיב ואלה העם ולקטו וכתיב שטו העם
ולקטו הוא כינד לדיקים ירד על פתח בתיכם ביומים
יגהו ולקטו וס' שטו ולקטו הכי דעת סירד המן
במדבר: אף אם אדם עובר בעירה בסתר נחגלה
קלנו לעיני בני אדם ויודע דהמן ירד בזכות
מטה וכשנת מטה כס' לק המן כדאיתא בתענית
ד"ס:

ולפ"ן מבוואר דז"ס משה הן בעודני חי עומם
וזה ע"י ירדת המן נחגלה עון שבסתר
האנפי"כ לא מבעו מנורים היחס עם ד' דייקא
כי חסבו לנכזב דעת המקום ולעבר עבירה בסתרה
ואף כי אחרי נותי כי יסתלק המן ק"ו כי יחגבר
היגר להסיתכם לעבור עבירה בסתר שלא יתגלה
גם לבני אדם וק"ל:

לפרשה הנ"ל

בחגיגה

דף ג' ת"ר מעשה בר"י בן ברקיה
וראב"ה שהלכו להקביל פני ר' יהושע
בפקיע ח"ל מה חידוש הי' ב"ה היום וכו' שבת
של מי הי' של ראב"ע ובמאי הי' הגדה היום אמרו
לו בפי הקהל ומאי דרש הקהל את העם האנשים
וכשים וטף אנשים באין ללמוד נשים בלות לשמוע
טף למה בא כדי ליתן סכר לנוביאיהן וי"ל על
אומרו טף למה בא ונ"ל טף באו כדי ליתן סכר
כמ"ס נשים בלו וכו' גם מל"מ אם הטבת הי' של
ראב"ע ונ"ל לבאר:

דהנה

כ' החוס' סס ד"ה נשים בלות לשמוע
בירושלמי אומר דלא כבן עזאי דאמר חייב
אדם ללמד בחו חורה ונ"כ מאי צעי החוס' בזה
ונקדים דאיתא בם טה ונקתה וכזרעה זרע' מלמד
שאלם הית' עקרה נפקדת דר"ע ח"ל ר' ישמעאל
א"כ כל העקרות יסתרו וכו' אלא שאלם הי' יולדת
בזרע וכו' ונ"כ בנאי קמיפלגי ונ"ל:

דהנה החוס' הקטו סס דתיקטי ר' ישמעאל
לנפסיה א"כ כל היולדת בזרע יסתתרו
וכו' ופנעתי לתרן קוסי' תוס' בטוב טעם דאיתא

בנחתי ים זכות חולה לה ג' סגים ופריך הג'ת'
זכות דנאי אי זכות לחורה מי נופידא וכו' אי זכות
דנולה מי מוגניה כולי האי ויפני לעולם זכות
לחורה בשכר דמקרי בנייה לבי מדרשא:
ולפ"ן מבוואר קוסי' תוס' דר"י לנפסים לא תקטי
דא"כ כל היולדת בזרע יסתתרו דיל'
דילוי לא יסתתרו בחיים דים לחיט לא לעו עליהן
שזכו רק לזכות חולה להן בשכר דמקרי בנייה לבי
מדרשא כנ"ל מנא"כ לר"ע דאמר כל ה' קרו' נפקדות
ספיר מקטי לכל העקרו' יסתתרו כיון דעקרו' הן
ואין להם בניים ליבא למימר זכות מגין עליהן בשביל
ד- קרי בנייה לבי"הם עכ"ל:

ומעתה

לפ"ן אפטר לומר דר"ע ס"ל כבן עזאי
דחייב ללמד בחו חורה ונ"כ אף
עקרות י"ל דים להם זכות חורה שלהם בעלמם
ולכך ספיר קא"ר שאלם הית' עקרה נפקדת ונ"ל
דא"כ כל העקרו' יסתתרו דזה דהלא עדיין כוכל
לחטוד אותם לזכות חורה מגין להם: והייכ דר"ע
כנ"ל דדוחק לומר הא דאמר בן זכות תילה להן
בשביל דמקרי בנייהו לבי"הם סתיה יגיע להם זכות
ולכך ס"ל לר"ע דיל' זכות חורה בבי"הם:

והנה איתא בצרכות דנ"ל אם ראה תראה
אמרה חנה לפני הקב"ה אם ראה מיטב
ואם לאו תראה אלך ואסתתר וכו' ופריך הכיחא
לר"ע דס"ל כל העקרו' נפקדת אלא לר' ישמעאל
מאי אם ראה תראה ומטיי ד"ת כל"כא וע'
בכריתו דאיתא לי' לארבי"ע ד"ה כל"כא ונ"ל לדידי'
בוודאי ס"ל ג"כ אם ראה תראה ד"ת כל"כא
ולעולם י"ל כר' ישמעאל דנ"ל אם הית' עקרה
נפקדת:

ולפ"ן

מבוואר דראב"ע דרש אם אנשים בלות
ללמוד נשים בלות לשמוע: והיינו דלא כבן
עזאי דס"ל נשים חייבין ללמד כו"כ הית' וכו'
היכי דלא תקטי דמוכח לכאורה כר"ע דים לנשים
זכות חורה דא"כ מאי זכות תילה להן דאין ס'
למר דמגיב להן זכות בשביל דמקרי בנייהו לבי"הם
ולכך קאמר דמוכח בנ"ל הא ס' דהא קטי' טף
למה בלו כדי ליתן סכר לבי"הם ונ"כ מוכח דמגיב
סכר ע"ז וספיר אפטר לומר דים לנשים זכות חורה
בשביל דמקרי בנייהו לבי"הם ולעולם בלות רק
לשמוע ולא ללמוד וזה בלו החוס' לבאר במ"ס
דירושלמי אומר דלא כבן עזאי ידוק:

אלא

דפ"ן זכות אינו תילה להן בעלמם א"כ
ליבא לעימר שאלם הית' עקרה נפקדת
דתיקטי

המשולש וינד לפרשת הוט

דמקסי ח"כ כל התקרו' יסחתרו דהא ליכא למחלו' דזכות תולה להן בעמנו כיון דאינס חייבו' ללמודי' זליכא למועד בזכות הבנים כיון דאין להם בנים וח"כ ק' מ"ט חנה אס ראה תראה ולכך מדייק שבת של מי הית' של ראב"ע ולשיטתו אזיל דלדידי' י"ל אס ראה תראה ד"ת כל"צא ורו"ק:

שער הקטן לפרשת וינד

ר"ה דף י"א תני ר"א אומר בחשתי כבדא העולם בחשתי נולדו האבות בחשתי מתו אבות בפסח נולד יצחק ר' יהושע אומר בניסן כבדא העולם בניסן נולדו אבו' בניסן מתו בפסח חולד יצחק ויליף הגמ' טעמא דר"א ור"י דס"ל בחשתי מתו אבות או בניסן מתו אבות משום דכתיב ויאמר אליהן בן מאה ועשרים שנה אנכי היום ונלאו ימי ושנותיי סאת"ל היום ללמדך שהקב"ה מנוול פנותיהן של זדיקים מיום אל יום פכאמר את נוסעד יומך חננאל:

והנה י"ל דהא ר"א ור"י לפ' בזה דתרווייהו ס"ל בפסח נולד יצחק ח"כ לא ה"ל להבדיל יתא להצביר כלל דדברי ר"א מלידת יצחק אלא צמאי דפליגי ולבסוף ה"ל להזכיר דשוין בזה דבפסח נולד יצחק וגם בין דהזכר גם לידת יצחק ה"ל להזכיר נקודם לידתן ביחד בחשתי נולדו אבות בפסח נולד יצחק ואח"כ ה"ל לומר וביום שנולדו מתו דהא ילפינן מוניחת משה דהקב"ה מנוול פנותן של זדיקים מיום אל יום וא"כ כל הדיוקים בכלל ובוודאי גם יצחק נות בפסח וכראה לבאר:

דהנה הנהירס"א הקפה בקדושין על הא דאמר ב' אדר כולד משה וב' אדר נות משה מלאך שהקב"ה מנוול פנותיהן של זדיקים וכו' מהרי אס כולד ב' אדר ח"כ בוי"ו אדר כבד כלתה פנתו וב' אדר כבד התחיל פנת קב"א ותי' דנודתו של הקב"ה כן היא ממוסיף להם עוד יום א' בשנה וקרא דאת נוסעד יומך חננאל מרננו לזה דאחנאל בלא א' ראשונה מהיא לשינוע הוא במספר ע"א כי פנות האדם ע' שנה וע"א הם שנותיו של אדם במלואו ממוסף לו יום א' ויום א' בשנה חשיב שנה ומת ביום שנולד עכ"ד:

אכן באמת לכאורה לא יתכן דברי נהירס"א אלא משה רבינו דהרי מקרא נו"א לאמר בשגם הוא בשר והי' ימיו מאה ועשרים שנה ודרשו בשגם זה משה' ואס כינא דמת ביום שנולד ויום א' בשנה

השוב שנה וא"כ הרי מי קב"א שנה עכ"ל דבאינת הא דאמרינן בגמ' לב' אדר מת משה קאי למ"ד שלשים יום חשיב שנה ואזי פסיד י"ל דמת ב' אדר והקב"ה מנוול להם יום אחד להוסיף על שנותיה' אבל עדיין לא נקרא שנה אבל באמת למ"ד יום א' בשנה חשיב שנה עכ"ל דמשה נולד ב' אדר ומת ב' אדר וכ"כ הדריקס מתי' ביום שיכלה פנתן:

והנה לפ"ד ה"ל הוכחה דע"כ ר"א ס"ל כמ"ד לנ"ד יום בשנה חשיב שנה דהא נודאמר ר"א דבשתי נוחו אבות משום דכילדו בחשתי דכתיב צירח האתנים כדיליף בגמ' סס' ועדיין ק' דלמא נולדו ב' אדר בחשתי וא"כ כלתה פנתם בכ"ט באילול ומנ"ל דמתו בחשתי אע"כ דס"ל כמ"ד שלשים יום בשנה חשיב שנה ולדידי' באמת הדריקס מתו ביום שנולדו ככ"ל וספיר קאמר דבשתי נוחו אבות:

ונראה דר"א לטעמיה' אזיל בהא דס"ל שלשים יום בשנה חשיב שנה דהכה הא דאמר ר"א בפסח כולד יצחק יליף לה בגמ' מדכתיב לנועד אשוב אליך כעת חי' ולמרה בן אינית אלינוא בפסח וכו'. אלא דקאי בחג וחותו שנה מנוברת הית' וקא"ל בניסן קילדה והקטו תוס' תימא חיך קאייר' לנועד הזה לשנה האחרת הלא חשתי ר"ה לשנים ח"כ בשנה אחת הוי הבטורה והלידה ותוס' תי' דס"ל בניסן כבדא עולם ולכך נקרא שנה אחרת ותמוה הוא דהרי ר"א קאמר בפסח כולד יצחק ור"א ס"ל בחשתי כבדא העולם ותי' האיר יקרות דאף אי אמרינן בחשתי כבדא העולם כיון דשלשים יום בשנה חשיב שנה ולא יום א' בשנה חשיב שנה וא"כ אף דבטורת המלאכים הי' בחשתי נ"נו כיון דעדיין לא נכנס לנוד יום בשנה עדיין חשיב שנה דאשתקד וספיר יתכן אטר תלד לך בשנה האחרת ע"ס ולפ"י מוכח היטב דר"א ס"ל דיום א' בשנה ל"ה שנה וח"ס דר"א לשיטתו אזיל בהא דאמר דע"כ בחשתי נוחו אבות:

ולפי' מוצא היטב כונת הצרייתא דצלו לבאר הא דאמר ר"א בחשתי נולדו אבות ובחשתי מתו משום דהקב"ה מנוול פנותיהן של זדיקים מיום ליום וילפינן מנישה וק' אדרבה דהא ע"כ מוכח מומשה דמתו ביום שיכלו פנתם דאל"כ הי' קב"א שנה ובמשה כאמר והי' ימיו ק"כ שנה ולכך אמר בפסח כולד יצחק וק' חיך אטר תלד לך בשנה האחרת בקושי' תוס' וא"ל כתי' התוס' דלכך הקדים בחשתי כבדא העולם ור"כ למה קרי לשנה האחרת אע"כ ל"ל כתי' האור יקרות דיום א' בשנה ל"ת שנה

חוט לפרשת האזינו המושלש קא

ענה ולכך קרי' לי' סנה אחרת ולכך א"ט דס"ל
 לר"א ולדריקים מתו ביום סגולת דגס משה מת ביום
 סגולת ונ"ח סנה דיוט א' בסנה חסוב סנה ודו"ק'
 שער אשר

לפרשת האזינו

בפסוק יצב גבולת עמים • לנוספר בני ישראל •
 כי חלק ד' עמו יעקב חבל נחלתו פירס"י
 בחינות הליב גבולת עמים • על לשון כפי מספר בני
 יעקב שבאו לנול ים ויל"ד לפ"ז מ"ט אה"ז כי חלק
 ד' עמו יעקב חבל נחלתו סא"ל המסך לרישא דקבא:
ותחלה כב"ד קוסי' חוס' בתענית י"א ע"ב זה
 דאמר התם א"ר לוי חסוד לשונע מטחו
 במכת רעבון סגומר וליוסף יולד שני בנים • בטרם
 חבא סנה הרעב • דק' ונהא דאמרינן בב"ב פ' יש
 נחלין בני מני' אבא חלפתא בכללן אחא מילא
 טבעים • ובפרטון א"א מולא אלא ע' חסר אחת •
 ונוסיק יוכבד סגולה בין החומת השלימה וא"כ
 הרישומא לוי במכת רעבון ע"ט מה סכדחקו התיס'
 לתוך ואמינא לתוך דהעולם מקסין מאי פריד •
 אבא חלפתא הא כת' הרמ"ט בפסחי' למאי דקיי"ל
 נולקות הוא ל"ט וכן בספירת עומר הוא ונ"ט ולויה
 בעולקו' כתיב ארבעים יכנו וכן בספירו' העומר
 כתיב חספרו חמשים לפי שכן דרך הכתוב בכ"מ
 שהוא סמוך לנוספר עשירות ונהא עוספר עשירו' מלח •
 עכ"ד • וא"כ גם הכא הא דבכללן ונהא ע' כפס
 אצ"ג דבפרטון אינו אלא ס"ט מנה הכתוב ע' בכללן
 לפי שהוא סמוך • לנוספר עשירות • ונראה לתוך:
עפ"מ שב"ר רש"י אקרא די"ב גבולת עמים וגו'
 שהליב ע' אומות נגד נוספר בני
 ישראל שבאו לנזרים וכ' המפרטי' הטעם כדי שיגיבו
 הע' כפס על הע' שרים סלונעלה שעל הע' אומות
 אלא יכלו אוחז לגמרי • וא"כ כיון שבאמת יס'ע'
 שרים עכ"ל סגס הכפס הבאה לנזרים הוי ע' כפס
 ומש דאמת וא"כ ספיר פריד אבא חלפתא:
אמנם באמת מנינו דיעו' מחלקות ס"א סיסנו
 ע' שרים מלבד ישראל • וי"א שהן רק ס"ט
 שרים לפי שישראל אין להם שר כלל למעלה לפי
 שהקב"ה הוא שר שלהן כמ"ס כי חלק ד' עמו •
 וא"כ עדיין י"ל בקוסי' העולם הכ"ל ולפ"ז מובאר
 קוסי' חוס' הכ"ל דיל"ד ל' לוי דאמר חסוד לשונע
 במכת רעבון ס"ל כהך דיעה דיסנו רק ס"ט שרים
 וא"כ ל"ל לסמוי' של הגמ' דיוכבד השלימה מסוס
 דבלא"ה ל"ק קוסי' הגמ' דיל"ל בקוסי' העולם סג"ל
 Chut Hamschulosel.

דבאמת הם רק ס"ט ומנה הכתוב ע' בכללן מסוס
 להם סמוך לנוספר עשירו' • אבא חלפתא
 בב"ב ס"ל כהך דיעה דע' שרים הם מלבד ישראל •
 וא"כ אין נוקוס לומר בקוסי' העולם הכ"ל ולכך דריק
 לתוך דיוכבד השלימה ובאמת לית לי' הא דר'
 לוי וק"ל:

ובזה מובאר כוונת המסך הכתוב בהנה בני ר'
 יס'תי אחר על קוסי' אבא חלפתא הכ"ל והוא
 דיעקב השלים המנין ועס יעקב ים טבעים ויולא
 ירך יעקב היו רק ס"ט • אכן היפ"ת נקסא חדיעה
 דהרי כתיב ויולא ירך יעקב ע' כפס והוא הי' אבוהן
 דכולהו וא"כ איך מליכו למימר שהוא יחסב בכלל
 המני' ע' כפס • וא"כ זה כוונת הכתוב דקאמר
 עתחילה יצב גבולת עמים לנוספר בני ישראל •
 כפירס"י דע אומת דהייכוב' שרים נגד נוספר בני
 ישראל • ונסומר הכתוב דלפ"ז חקסה קוסי' אבא
 חלפתא דבפרטון ח"א מילא אלא ס"ט לכן קאמר דל"ק
 כי חלק ד' עמו ושרים סלונעלה אכס רק ס"ט
 ומליכו למימר בקוסי' העולם דהא דכתיב ע' כפס
 מסוס דהוא ביוספר הסמוך לעשירות וכנסנר הכתיב
 כי היכי דלא חקסה לנ"מ זרי' להקדים כי חלק ד'
 עמו • דלא חקסי' בקוסי' אבא חלפתא דהא ל"ק מ' דיל"ל
 כתי' המדרש דיעקב השלים היגינן לכן יסיים יעקב
 חבל נחלתו והייכו ממס' בקוסי' יפ"ת על המדרש הכ"ל
 דיעקב חבל נחלתו אבוהן דכולהו כחבל הזה סכל
 המפתחו' תלוי' בו והוא סמומנו ית' כולם ואיך ינוע
 שהוא בכלל יולא ירך יעקב ע' כפס ודו"ק:

לפרשה הנ"ל

בפסוק ויבא משה וגו' הוא והוסע בן כוון •
 פירס"י וז"ל סנת של דיוחי הי' נטלה
 רשות מזה וכתנה לזה • ולמה קראו כאן הוסע •
 וגו' • ויל"ד איך תלי' קוסי' זו • למאי שהקדים רמ"י
 תחלה סנת של דיוחי הי' • ונראה לבאר:
עפ"מ טראיתי בס' אור יקרות פ' זו סנתן טעם
 למאי שקראו עתה הוסע • עפ"מ טכ במדרש
 דיל"ד סכיטלה נסרה קראה תגר עד מניתנה ליהוסע
 והנה מעשה דמרה הי' ביום שהי' בת פ"ט סנה
 ובאמת חית' קכ"ז סנים א"כ כיטל הי"וד ממנה ל"ח
 סנה וא"כ כפי איתו הזמן ראוי הוסע לקרוא יהוסע
 כדי להסלים הל"ת סנה ככ"ל ולא יותר • והנה
 הא דהוסיפו הי"וד ליהוסע הי' כשפלה גשה
 המרגלים שהי' במנה הסנית ללאח צ"י מארץ נזרים
 ומיתח משה • הרי הי' סוף ארבעים סנה א"כ הי'
 מכיון C c

חומש לפרשת האזינו המשולש

מכיון באותו הזמן שכלו הל"ח שנה * ולפיכך מעתה
 ניסל הי"וד ממנו * ונקרא הושע כבתחילה עכ"ד
 פח"ח והנה אפשר לומר דרש"י ויאלן בתי' הזה *
 דים לסתור כיון דשליח המרגלים הי' בכ"ט סיון
 בשנה השנית כדלמית' בהד' בתענית א"כ כ"ט סיון
 בשנת הארבע' כלה הזמן דל"ח שנה כיון שזריך
 להיות הזמן במכוין וא"כ כיון דכיתלה מעשה הי"וד
 ביום שנעשית בת פ"ט שנה וכוונתי ונתה ג"כ באותו
 יום עלמנו כנ"שח ז"ל שהקב"ה נשלם סנותיהן של
 לדקים מיום ליום הרי הי' במכוין ל"ט שנה לא פחות
 ולא יותר * והי' ראוי שהשלמה אלל יהושע להיות
 ג"כ מכוין ל"ח שנה לא פחות ולא יותר ולפ"נו שפיר"סי
 שבת של דיוזגי הי' משמע שזה הי' ביו' מיתת משה
 כמו שפ"י מהר"שא בח"א בסוטה ומיתת משה הי'
 בז' באדר ולפעם האור יקרות הכל ככר הי' ראוי
 ליקח הי"וד וממנו ויהושע בכ"ט בסיון באותו שנה
 שכבר כלה את הכל"ט שנה ובאמת נניינו שכל
 הפרט' הסמוכי' לפרשה זו * עדיין קראה הכתוב
 יהושע ולכך מייאן רש"י בתי' האור יקרות הכל *
ור"ל * מבאר היטב דברי רש"י לקשר הדריהם *
 דכוונתי לולי דברי רש"י דשבת של דיוזגי הי'
 באונת המ"ל ששנה כבר אמר הסירה הזו בכ"ט
 בסיון באותו שנה שכבר ידע שסוף שנה זו
 יכלו הק"כ שנה של קצת שמתיו וימות באותו שנה
 וכ"כ בעל זידה לדרך * דדעת מפרש"י דס"ל דדברי
 משה לא הי' כולם ביו' מיתתו עיי' דבריו בפ' וילך *
 וכה"ג מלאתי בס' עבודת הגרפוני בס' זו שמתקשה
 לדברי רש"י הכל"ל ונ"ש בילקוט פ' בראשית דבתקופת
 ניסן נקרא ארץ ובתקופת טבת שנה ארקא * וכיון
 שאמר משה כיון ותשמע הארץ ש"מ שהי' בתקופת
 ניסן ולא באדר שעדיין היא בתקופת טבת ע"ש
 ולפ"י אי ניווא דמשה אמר הסידיה הזאת בתקופת
 ניסן * י"ל שאמרה בכ"ט בסוף שהיא בתקופת ניסן *
 ושעיר י"ל בתי' המ"י הכל"ל שהי' במכוין ל"ח שנה
 ולכך קראו כענת הושע * אבל למאי שפיר"סי תחלה
 שבת של דיוזגי הי' וע"כ הי' ביום מיתת משה שהיא
 ז' באדר כס"כ המהר"שא בח"א זא"כ נסחר התי'
 של המ"י הכל"ל ומעשה שפיר כ' רש"י עתה ולמה
 קראו כאלן הושע וכו' וק"ל:

הק"בה מעולם לא חטא אדם ועשה תשובה לפני
 ואחה פתחת בתשובה תחלה הי' מצן כן עומד
 ופותח בתשובה תחלה וזו הושע שכלל עובי ישראל
 כי כשלת צעוניך עכ"ל הדקדוקי' רבו חללה לא
 מנינו אדם וקין שעשו תשובה מקדם * וגם ועשה
 תשובה לפני מילת לפני אינה מדוקדק * וגם הוא
 אך למוחר * גם אונורו ואחה פתחת בתשובה תחלה *
 לשון כפול הוא דהיינו פתיחה היינו תחלה * גם
 די באונורו טובה ישראל * ומדוע הולך להביא
 כל המקרא שאמר כי כשלת צעוניך וגם סיפא דקרא
 גופא מיותר וקרא גופא ל"ב דנ"ש כי כשלת צעוניך
 דהיי' כתיבת טעם הוא ודח"ל ידועי' קרי' ל'י
 נוכסול וקרי' ל'י טען והילקו בין מאהבה למיראה *
 ונ"מ י"ל למה קרי' לי נוכסול הל"ל כי סגנת * וק"ל
 הכל בדרך פשוט:

דהנה האלשוד פי' מ"ש דע"ה וק"ד' החסד כי
 אחה חסלם לאיש כנועסו והוא כי הק"בה
 אינו חפץ במיתתן של רשעים * כ"א בשבוע וחי'
 וכאשר רואה שאין החוטא נותנורו נועמנו לעשות
 תשובה * עושה הק"בה חסד עונו לעוררו בתשובה
 ונכסלו בעונם מכל"ל כגד הטאו באותו אדר שחטא
 למען ישים אל לבו כי נכסל בעונו ואין זה דרך
 מקרה ונזה יתעורר לבו לשוב על עיוכו וזהו וק"ד
 ד' החסד שיתעורר לשוב בתשובה ע"י כי אחה חסלם
 לאיש כנועסו מכל"ל עכ"ד פח"ח והנה ידוע נ"ש
 חז"ל טובה ישראל עד ד' אלקיד שמנעת תשובה
 עד כסא הכבוד והיינו תשובה מאהבה * היא
 תשובה המוחרת * והנה עפ"ד האלשוד הכל"ל יובן
 היטב החילוק שבין תשובה מאהבה למיראה * והוא
 כי האיש הטב מעלמו מגד אהבת ד' והכרת בוראו
 וגדולתו י"ת נחשורר לבו לשוב אליו על אשר חטא
 מצלי ככסל בעונם על חטאו * היא הכרת תשובה
 מאהבה ומש"כ הנותרל לשוב על חטאו מנצמנו
 עד אשר ככסל בעונם מאת הסם ית' מכ"מ כל' ואז
 ישוב אליו י"ת בזה ניכר שתשובתו רק מיראת עונם
 וזהו הכרת תשובה מיראה שאינה תשובה כ"כ
 להיות מנעת עד ב"הכ כמו תשובה מאהבה כל"ל *
 ח"ש הושע טובה ישראל עד ד' אלקיד כי כאשר
 ראה בני דורו לא עשו תשובה רק מיראה דהיי' עד
 שנכסלו בעונם כנ"ל ולז"א כי אין זה תשובה מעילה
 כ"א טובה ישראל מעלך תעורר לבבך בתשובה
 מאהבת הסם * אזי עד ד' אלקיד הגיע התשובה
 עד כ"הכ מש"כ התשובה שמת עינין אינה
 תשובה כ"כ בהיות כי אחס עינין התשובה כי כשלת
 צעוניך

שער
לפרשת האזינו
בבדרש וישב רמבן אל הבור היכן הי' אלף
 עסק צסקו ובתעניתו הי' וכו' אמר

בעוונך שלאחר שקבלתם ממשול עונם מכ"מ באותו
עון כמ"ש האלטיך אזי ע"י התעוררת עונם ננאתו
ית' אחס עוסי'ן תצובה מיראח עונם וק"ל:

ובזה

נובואר דגרי המדרס הכ"ל אמר הק"בה
נועולם לא הטא אדם ועפה תצובה לפני
דייקא דהיינו מוקדם שבא לו התעוררת ע"י עונם
מאחי (יהוא ע"ד עפי' הע"ז בהל' ר"ה הריעו
לפני המלך ד' כי אף שאדם וקין עשו תצובה אחר
סכתעוררו להסיב נאחתי ית' והיינו מיראתעונם
טאין זו תצובה מעולה כ"כ אמנם ואחתי פתחת
בתצובה תחלה קודם סכתעוררת מאחי לפתוח לך
לסוב פתחת תחלה לעורר לבבך ועלמך לסוב מאחתי
וזו תצובה מעולה ולז"א חייך טבן בנך עימוד ופומת
בתצובה להורות לעמו אותה התצובה מאחתי וזו
הוטע סכאמר טיבה ישראל עד ד' אלקיך כי כסלת
בעוונך דפי' הכתוב כפי' סכאכרו ווק"ל:

שער

הקטן

לפרשת האינו

בגמ' דשבת רבי דאחי נודוד מהסך ודרם בזכותי
דדוד כראה לפרם דרך קלר עפמ"ס
לא הי' דוד ראוי לאותו מעשה אלא להורות תצובה
וא"כ לא הטא דוד' אכן אית' ברם"י בחומם וישב
ראובן אל הבור סחור בתצובה על סבלבל ילוצי אביו
וכבר נובח תצובה מראובן וא"כ סוב הטא דוד
אכן אית' בגמ' דשבת כל האומר ראובן הטא אינו
אלא טועה ומסיק כתיבא חד אמר ראובן הטא
דכתיב פחו בניס ר"ת פחת חללת זללת וז"ל לא
טא וסרם המקרא ודרסהו זעזעת הרעעת פרחי
טא מנך וא"כ ראובן לא טא וספיר ג"ל לא הטא
דוד אלא להורות תצובה ז"ס רבי דאחי מודד מהסך ודרם
דרסא דפחו בזכותי דדוד דהיינו דאמר סרם המקרא
ודרסהו דראובן לא טא כלל והוא בזכותי דדוד
ד"ל דלא טא דוד דלא נחביון אלא כדי להורות
תצובה וק"ל:

לפרשה הג"ל

במדרש בשעה שפגע א"הר לקין אמר מה
נעשה בדיןך אמר עשיתי תצובה
וכפטרתי א"ל וכי כ"כ גדול כח התצובה מיד פתח
ואמר מזמור סיר ליום השבת והוא תמוה גס למה
דקדק בתשובתו לומר עשיתי תצובה וכפטרתי
וגם עמי סאלתו וכי כ"כ גדול כח התצובה וכי
לא ידע לתצובה מהני:

וב"ל עפ"י דאית בר"ה דף ל"א חגי' ר"י אומר
מסוס ר"ע בראשין הי' אומרים לד' הארץ
ונולאה ע"מ סקנה והקנה בעלמז בסני גדול ד'
ונחולל מאד ע"מ סחילק ונעמיו ומלך עליהן וכולן
על מעשי בריאות מוני' וארץ העבר' בשביעי הי'
אומרים גזעור סיר ליום השבת ליום סכולו שבת
אר"י מה ראו חכמי' להלק בין הפרקים אלא בשביעי
ע"מ סשבת וקמיסלגני בדרב קטיכא דא' קטיכא
סית אלפי' הוי עלמא וחד חרוב אבי' אמר תרי חרוב'
סכאמר יחיינו מיומי' פידע"י דר"כ אית לי' דאבי'
דתרי חרוב' וליכא למימר מזמור סיר ליום השבת
ע"מ העמיד תרי חרוב' ול' לרב קטיכא הך קרא
דיחיינו מיומי' מע"ל וגם במאי קמיסלגני:

אבן

איתא בנדרס גדולה תצובה פנחי' מתי' טכאמר
יחיינו מיומי' דקאי' לתצובה סכבראח
אלפי' סנה קודם בריאת העולם וא"כ עכ"פ נובואר
דרב קטיכא יחיינו מיומי' לתצובה ולבאר דבמאי
סליגי כראה עפמ"ס לא הי' דוד ראוי לאותי מעשה
אלא להורות תצובה ומקשו הלא מקרא מלא כאמר
ושבת עד ד' אלקיך וגם למה עבר עבירה חמורה
באיסור אסת אים רק חדא קיס' נחורלנת בחברת'
ונבואר מה סנדייק לא הי' דוד ראוי לאותו מעשה
והוא דאמרי' בגמ' דיומ' עבר על ל"ת ומב"ד תשיבה
תילה וי"כ מבכר אבל תצובה לחודא לא מהני רק
במדרס אית' תעב אכום עד דכא ודרסו דכא ר"ת
דס כפירה א"א דעל כל עביר' מהני תצובה
וא"כ באמת דוד דחטא בא"א להורות דאף בא"א מהני
תצוב' וז"ס לא הי' דוד ראוי לאותו מעש' חער כזה
אלא להורות תצובה דאפי' בחטא א"א מהני תצוב':
והנה להמדרס הכ"ל דיחיינו מיומי' קאי לתצובה
והא דקאמר יחיינו מסוס לתצובה מהני
אף בעבירות החמדות דחייבין' נב"ד באתראה
וספיר סייך לסון יחיינו אמתס אי אמרינן לתצובה
איכה מכפרת על ח"מ ב"ד וא"כ ל"ס לומר דתשיבה
מחי' וע"כ דקרא דיחיינו מיומי' כדאבי' דמער תרי
חרוב' ובה סליגי ר"כ ור"ע ל"ד דס"ל דיחיינו
מיומי' קאי על תרי חרוב' דליכא למימר לתצובה דס"ל
לתצובה לא מהני לעבדות ההמורות סל מב"ד ול"ס
לומר לסון יחיינו מסא"כ ר"ע ס"ל דמכפר תצובה
כל עבירו' ההמורות וספיר י"ל יחיינו מיומי' קאי
לתצובה ולעולם דחד חרוב' וספיר י"ל מזמור סיר
ליום השבת ליום סכולו שבת:

ולפי'

נובואר כשפגע א"הר לקין אמר מה נעשה
בדיןך א"ל עשיתי תצובה וכפטרתי ולא
סכתצובה

חוט לפרשת הברכה המשולש

שחצובה חולה כ"א מכפר לנימי אל" וכי כ"כ גידול
 כח השם בה דאפי' על רצחה ייהי תשובה ולכך
 להביא הוכחה ע"ז פחה מיד ואמר מן זר מיר ליום
 השבת שהוא ליום שכולו שבת דבאמת חד הרוב
 וקרא דיחייבו מיומי קאי על תשובה ומוכח דתשובה
 מהכי אפי' לעבירו' החמורות כרת ומב"ד נדקאמר
 לשון יחייבו וק"ל :

שער אשר

לפרשת הברכה

גמ' דקוטה סוף פ"ק וז"ל א"ר חנינא ב"ח מ"מ
 כסתמר קברו של משה לעיני ב"ו מפני שגלוי
 וידוע לפני הק"בה סעתידי ב"התק להחרב ולהגלות
 את ישראל מנארכס סייח יבואו לקבורתו של משה
 ויאמרו לו משה עמוד בחפלה לפניו ויתפלל ויבטל
 הגזירה ואמר ר' חננא ב"ח וכו' דכתיב אחרי ד'
 תלכו וכי אפשר לו לאדם להלך אחר השכינה אלא
 הלך אחרי מדותיו וכו' מה הוא בק"ח דכתיב ויאל
 אליו ד' באלוני מנורא אף אחה בק"ח עכ"ל וי"ל
 מאי שייכות יש לשני דרשות דר' חננא ב"ח הדדי
 וגם י"לק דהרי מיתת משה לא נזכר בתורה עד
 פ' זו פ' הברכה וקרא דאחרי ד' תלכו כתיב בפ'
 ואתהנן א"כ ה"ל להקדים דרשא דהאי קרא דאחרי
 ד' תלכו תחלה וכ"ל :

עפ"מ דאית' בנ"ר ס"פ לך לך וז"ל א"ר לוי מל
 אברהם אין כתיב כאן אלא כמול בדקאת
 עצמו ומלא עצמו מהול א"ל אבא בר כהנא כזכא
 את שקרנא את אלא הרגיש וכנטער ופירש"י דה"ק
 דא"כ שנגלא עצמו מהול ולא הרגיש שום לער ובקרא
 כתיב וירא אליו ד' שבא לבקרו ולדברי ר' לוי הכ"ל
 שלא הרגיש ולא הי' חולי כלל ע"כ והנה ריכין להצין
 על ר' לוי איך לא הרגיש בקושי זו וכו"ל דהנה
 בשפתי חכמים כ' על הא סכ' רש"י וירא אליו
 לבקר החולה דמכ"ל הא והוא מדלא כ' כאן שום
 דיבור ואמירה א"כ למה בא אע"כ שבאמת לא בא
 לבקרו עכ"ל ולפ"ז אפשר דר' לוי ס"ל באמת דלא
 בא לבקרו ומה שדלגא אליו עתה אף שלא נאמר
 שום דיבור ואמירה היינו כדאית' בז"הק פ' וירא
 דקודם שנימול אברהם אף שהי' נביא ונחגלה אליו
 ד' כמה פעמים וכדכתיב וירא ד' אל אברהם
 מ"מ עדיין לא קרא תמים ולא ראהו אלא באספקלרי'
 שאינה מאלירה אבל עתה לאחר המילה שהי'
 נקרא תמים ומאז זכה שראהו באספקלרי' המאלירה
 וא"כ ספיר עלין למימר שבאמת לא בא לבקר החולה

שהרי לא הי' חולי כלל לרעת ר' לוי אלא שיחראה
 אליו ד' לאחר ש ימול אף שלא הי' ס"ס דיבור ואמירה
 להראות ש תהדס מדרגתו עתה זכה לראות כבוד
 ד' באספקלרי' המאלירה ש"ב מלאחי קרוב לזה
 ב"כ כז"הק שחיבר נר"ח הגאון ז"ל :

אמנם נראה דר' חננא ב"ח וי"אן לפרט כד נמי
 דאמרינן ביבנות פ' החולין ז"ל ק"ז קראי
 הדדי דכתיב כי לא יראני האדם ומי ובישיב'
 כתיב ויראה את ד' יושב על כסא ומשני דתתן
 כל הנביאים לא נחנצאו אלא באספקלרי' שאינה
 מאלירה נוס"ד כתנבא באספקלרי' המאלירה ע"ס
 זלפ"ז א"ל כדברי ג' לוי הכ"ל שלאחר המילה
 זכה לראות לראות באספקלרי' דא"כ היו אברהם
 סיה למשה והנה הא חזינן דהק"בה הסתמר קברו
 של משה כדי שלא יבואו ישראל ויתפללו על קברו
 וק' עודנה יבואו להתפלל על קבורת האבות שלא
 כסתרו קבורתם וע"כ דשאני משה שכתעלה
 מדרגתו וכל הנביאים והאבות זכה לראות כבוד
 ד' באספקלרי' המאלירה ואי חזינן דגם אברהם
 זכה למדרגה זו אחתי הק"סי בנ"ע וכיון שנסתרו
 דברי ר' לוי ספיר הוכיח ר' חננא ב"ח שבא לבקר
 החולה :

ורפ"ז נבואר הכך דרשו' דר' חננא ב"ח ד'פי שאמר
 תחלה הטעם דנסתמר קברו של משה ככ"ל
 וע"ק דעדיין יבואו להתפלל על קברי אבות וז"ל
 כתי' הכ"ל דשאני משה שזכה לראות ד' באספקלרי'
 המאלירה ולא כן אברהם וא"כ נסתר דברי ר' לוי
 הכ"ל ולכן קאמר עתה דמ"הט ר' חננא לשיטתו
 אזיל בהאי קרא דאחרי ד' תלכו מה הק"בה בק"ח
 דכתיב וירא אליו ד' לבקר החולה בא' דלולי שמוכח
 עדרשא קמא דנסתר דברי ר' לוי ככ"ל לא הי' הוכחה
 לומר מה הק"בה בק"ח וק"ל :

לפרשה הג"ל

ברוך מננים אשר ראינו בספרי אין לך בכל
 המצוות שכתבך צננים כאשר ואיני
 יודע כיצד עכ"ד ויראה לי לפרש כוננת הספרי :
עפ"מ סכ' רש"י סס אח"ו וז"ל יהי' רזוי אחיו
 שהי' בנותיו כל ת והוא שחומר דברי
 הימים הוא אבי בר זית שהי' בנותיו נשואות לכה"ג
 הנמשחים בשמן זית עכ"ל וכ' הש"ח ואת בת
 זית הל"ל וי"ל שצני בנותיו הרי הם כבנותיו דצני
 צנים ה"ה צננים ועליהן נאמר בר זית :

ורפ"ז נשמע דצני צנים היו ר"כ כה"ג כאביהם
 והיינו כפי הדין של הרמב"ם מאס מת
 כה"ג

וידוע יעקב זיקם לגלות הקץ העמיד ונסתם וימנו
ע"כ ה' רק כל זרבותיו זיע ד ע"הו מרחשו וזד
סופו ע"כ חסם הזרכות זנות זאח' אבל נמטה
טהי' חסם ח'קים וזרתה עליו זכניה ע"כ התחיל
זוזת אבל לא חסם זוזאת כי תחלת זזריו ה'י
ג"כ זיעודי ע"הו כי המה הזרכיים לקבל ולהסוג
ע"י זלימות האחרון אבל סוף זזריו זיעודי ע"הב
זאונרו אפריך ישראל וכו' וכ"ה זילקוט ע"ס וכן מ"ס
עד הים האחרון זרשו לע"הב' וא"כ הוא ה'י
היסך יעקב ז סכססם הקץ זוננו ולמטה זילה ע"כ
התחיל זממה זספסך יעקב כי סוף זרכותיו לא ה'י
כ"ה יעודי ע"הו זממה תחלת זרכותיו ה'י זזה
זיעודי ע"הו זסופו זיעודי ע"הב כאזכור עכ"ל זזזה
זזוזר מנה זמזרכין ע"התחלה אשר זחר זכו וכו'
וזזרכה זכני' אשר נתן לנו זורת אונת זחיי העולם
זטע וכו' זעפ"ד הכ"י זזוזר היטב זזוכות זרכה
זראשונה רונו זזכר ע"הו זע"י קבלת הזורה
זוכה לירושם ארץ הקדושה ארץ זנת חלב ודבס :

וזרכתיב זעבור זמזרו זקיו זסורותיו זלזרו
וזוהו אשר זחר זכו זכל העמיס
זיתן לנו ע"י הזורה ארץ הקדושה כמ"ס זכתיך
עלין ע"כ העמיס ז זזרכה זכני' רונו לע"הב זזוהו
אשר נתן לנו זורת אונת זחיי עולם זטע זזוכינו
זקאי זחיי ע"הב' זקצעו ח"ל כסדר זרכה זכרך
זמטה זזחילה זיעודי ע"הו זאח"כ זיעודי ע"הב :
וזהר זאפסר זונר ע"פ הידוע זעשיו זטל חלקו
זע"הו זמאס זע"הב זכפר זזח"המ אונס
זשנעאל זמטה זזזבה קוד' זוחו זכסירס"י זהי' זוגיע
לו חלקו זע"הב' זלכן זכאשר הזזר הק"ב זזבה הזורה
ע"כ זיממה זלשון זזהזיר על עשיו זשנעאל זלא רזו
לקבלה זישראל קבלה זתקיים זכין זשע זילזס
זדיק זישראל קבלו זכר עה"ז זונעשיו זע"הב זישנעאל
ע"י קבלת הזורה זלהיית זמטה קיבל זחירה זחסיני
זרכס זזחיהן זזבה זזוזר קופי' הז"ח לזוה
זחזיר הק"ב זזורה זחל' לעשיו זאח"כ זישנעאל ע"ס
זוהו זד"ל כי גלי זידוע זפניו זלא זקבלוהו זיקבלו
זישראל זכר זכפול זע"הב זזורה זתחלה זעשיו זכר
ע"הו זקדו' זזזב זישנעאל לע"הב' זכנהזי הק"ב זזה
זכסדר זועל זעזל זזוכת זישראל זזכרון :

ורפ"ן זזוזר זמזך זכחזב זחלת הזרכה זאשר
זירך זמטה זיט האלקי' לפני זוחו זכפי' הכ"י
זכ"ל זתחלת זרכתו זזכר ע"הו זכרמו זזאת זזזב
זיעוד זכר ע"הב זזהימו זיט אלקי' זנגלה לו
זלזה זקטך זכחזב זמאין זלא זכרן זכפול זע"הו
זע"הב

כה"ג והניח זן המיאל זקומו הוא קידס לזכל
זונכוין לזוכו כ"ג' זי זה זראה זטהי' זלזשר זרכה
ז"כ כה"ג זזה זודאי זרכה זזכמנה זזעזפר זכח
זקיי"ל זמאין זונכוין כה"ג זא"כ הוא גדול זזכמנה
זזעזפר זיט זאין לו גדליהו זמל זחזיר זחו זכין
זכה"ג ה'י לו זיזר זשאר זחיו זכהניה זזקטרת
זקטורת זי"הכ ה'י זריך להיזת זכה"ג זידוע
זהקטורת ע"סיר :

ורפ"ן זא"ס זזרי זספרי זכ"ל זודאי זזכרך
ז אשר זזנים זטהי' זזזרו כה"ג זמזכרכו
זנוי זזכמנה זזעזפר זק"ל :
שוב זונלתי להחוס' זזזכיס זך ק"ה ע"כ זכ'
זסוף ז"ה זודיך זכו' זזסם זספרי זח"ל
זמזכסם עזנרו זזבית זראשון פ' כה"ג זזבית זכני'
זלם זמלות כה"ג זכולן זנוכו זזספרי עכ"ל זאפסר
זמ"הט לא רזה זפרט זש"י זזרי זספרי זכ"ל
זאופן זזכזכו לעיל זטהי' זספרי עזנוו זטהיז
זחוס' ככ"ל זכזבו זרוז כה"ג זלא זמזכסם זק"ל :
אבו זי זמסם זא לא זארי' זי"ל זמ"ס זספרי זאין
זך זכל זזכזטיס זחן זמזכט לוי קאונר
זודאי זמזכט לוי זלא זכל זכזכהני' זק"ל :

שער המים לפרשת וזאת הברכה

אית' זזמזרם זחלת הזרכה הלכה זדס זישראל זוי
זעלה לקרות זזרה : זס לריך לזרך זחלה ז
זכ זכו זכמיס זזכך זזח"כ קורא זונמטה זזעה
זזכה לקבל הזורה זזחל' זירך זאח"כ קרא עכ"ל
זזממה זואף זפי' זיזפרס' זלכן זונר זכחזב זחלת
זזרכה כי הזורה זקראת זזמ"ס זחלת הזורה
ע"כ קדס זוחו זזכ' לזרכס זמו להס זזוכחמו
קודס זוחו זזכסס זטהו זירך זחלה זזזכה לקבל
זחורה זכן זעשיו זס הם לזרך זחלה זמ"ע זלך
זודוע זזניחס זכך זזכרו קודס קריאה זזורה ז
זלא זס זמר זקריאה זריכן לזרך זחריה זמזוע
זזוכיסם רק זזרכה לזניה זס לריך קיסור זחזבור
לזמ"ס זאח"כ זיזמר ז' זמסיני זזל זופיע זזמר זמרן
זזרח זזשעיר לזוי זזראה לזאר ע"פ זשוט :

עפני' שש זכ"י זפרט קרא זזחלת הזרכה זאשר
זירך זמטה זדית' זזמזרם זמטה זחליל
זרכותיו זמקיס זכסך יעקב זזכאמר זחלת זאשר
זיזר להס זזניהס זמטה זחליל זזאת זיזיר
זזכרים זמלת זזמ' זוא לזון זקיבה כי כל זירות
ע"הו זמזר זלשון זקיבה זלעתיך זלשון זכר

וע"ה ב' וז"ל ויאמר ד' מסיני ב' וזרה משעיר למו
 הופיע מהר שארץ שהחורה החזיר על עשיו וישמעאל
 וכ"ז לזכות ל' שראל ע"ה וז"ל ככ"ל וכסדר הזה
 סדרן משה ויונתן בזה סיני לסוף זריחה בעשיו
 והיפעה בישמעאל כי ע"הו נמשך לזריחת השמש
 וע"ה ב' להוסיפה כ"פ יוסב הכרובים הופיע :

ומבואר בזה לסוף הנדרש וזאת הברכה הלכה
 אדם מישראל ימי ש"עלה לקרות בתורה
 אי מותר לר' לקרות עד שיברך חלה דכיון דברכה
 ראשונה ירונח על סכר ע"הו אספר שאינו ראוי
 להזכירו וז"ל באמרו ויברך ואח"כ קורא ומשה בשעה
 שזכה להיכל התורה בתחילה בירך ואח"כ קרא שהרי
 התחיל וזאת הברכה הרומז לברכה הראשונה בסכר
 ע"הו ככ"ל ודו"ק :

לפרשה הג'ל

נראה לחבר סוף התורה לחילוף מה שמכ"י
 ולכל היד החזקה להתחלת התורה בראשית
 ברא' חלקים וגו' :

בהקדים ננו' דע"ז הי' ר"מ אומר ככרי העובק
 בתורה ה"ה בב"הג' סנאמר אלה
 סמכות אשר יעשה האדם וגו' וכל לבאר לסוף
 הי' רמ"א דר"מ בזהאי דרשא לטעמי' חזיל :

דרהנה אית בננו' לשבט הטעם ששבר משה הלוח'
 שלמד ק"ו מפסח שהיא מצוה אחת אמרה
 התורה כל בן ככר לא יכיל צו' כ"התכ וישראל
 מומרוין ע"הו וכ' המהר"ש לר"מ דס"ל אפי' ככרי
 העוסק בתורה ה"ה כה"ג לית' להאי ק"ו רק אחי'
 כהאי חנא דס"ל אחס קרוי' אדם ואין א"ה קרוי'
 אדם דפליג אדר"מ כפיר"מי בסנהדרין ולר"מ
 עכ"ל טעם אחר לשבירת הלוח' כדי שבעגל ידוכו
 כפכו' שע"י שבירו'ה וז' יחבטלו הקדושין למציקראי
 ועפ"ז יש לפרש טעם פלוגתן דר"מ ורשב"י דר"מ
 דס"ל דאף א"ה קרוי' אדם ורשב"י ס"ל אחס קרואי'
 אדם וכו' דבננו' פליגי' וכראה דהנה אית' בשבת
 ויחייבו בת' תית' ההר ילמד שכפה עליהן ההר
 בניגה א"ר אחא מכלאן מנאעה רבא לאורייתא וב'
 ב"ס פ"ד דלפ"ז ש"טעם לשבירת הלוח' כדי שידוכו
 כפכו' צביטל הקדושין דהרי היו הקדושין בלונכ
 וכל"ה לא ידונס כ"מ' אכן אכתי יש לקיים טעם
 ז' ע"מ' שחוקפי הר"ף בח"א כיון דבניגות הי'
 להס טענת אונס אמאי נענשו ותי' דהרי אונס זה
 הי' בכסת' ההר בניג' בשעת נתינת התורה
 לישראל משק"כ ז' מלות שקבלו צ"כ קודם ע"ת

עדיין לא הית' כפי' זו וקבלו ברנן וז"ל א"ס
 טענשו בעגל בעון ע"ז ולכך שבר משה הלוח'
 כדי לדונס כפכו' אכן הקפה האלגאזי על האי
 דרשא שכפה עליהן הר בניגת בשעת נתן חורה
 מנאי דאית' ריש ע"ז יום השישי מלמד שהתנה
 הק"בה במ"ב שאם לא יקבלו ישראל את התורה יחזיר
 העולם לתהו ובהי' ותי' הנופטי' דדרשות חלוקת הן
 נאן דרשא ה' לא דרשא הא' ופפ"ז י"ל דבהא
 פליגי ר"מ ורשב"י דרשב"י דס"ל אחס קרוי' אדם
 וכו' דרשיוס הששי שהתנה הק"בה במ"ב וא"כ
 ליכא למימר טעם שבירו' הלוח' כדו לדונס כפכו'
 דהרי בל"ההי' קדושי' אונס אף בע"ז כיון דהכפי'
 הי' מיד בננו' וממילא הי' הכפי' אף על ז' מנזות
 ועכ"ל דלכך שבר הלוח' דלנוד ק"ו מפסח וא"כ
 ליכא למימר כר"מ דככרי העוסק בתורה ה"ה כה"ג
 אלא דאחס קרוי' אדם אמנס ר"מ דאליב' לית'
 לטעם הזה דלנוד ק"ו מפסח' אישו ס"ל הטעם
 כדי לדונס כפכו' דס"ל דויתניבו בתחתית ההר
 שכפה עליהן ההר בניגת וא"כ מקודם צקבלת ז'
 מנזות לא הי' אונס כלל וקבלו ברנן וק"ל :

ועפ"ז יבואר דר"מ לטעמי' חזיל בזהאי דרשא
 דהנה אית' בננו' דר"ה דל"ב הנהו
 עשר המלכויות כנגד מי א"ר יוחנן כנגד י"וד מאמרו'
 שבו כבדא העלם הני טעמה נינהו בראשית נמי
 מאמר הוי סנאמר בדבר ד' שמים נעשו ומדקדק אף"מ
 ז"ל מדוע הביא האי קרא בדבר ד' שמים נעשו
 וכי לא ידעינן דהכל נברא במאמר פיו ית' ותי'
 אף"מ ז"ל בטוב טעם עפ"מ דילך מנאי דמנסי
 בראשית נמי מאמר הוי דאכתי הוי למכתב ביהדי'
 ויאמר גם צבריאת שמים וארץ :

אמנם י"ל ע"פמ' סחז"ל למה נבראו המלאכים
 ביום שני' שלא יאמרו מיכאל נותח בל' שבו
 וכו' ואית' בבניגה א"ר יונתן מכל דיבור ודיבור
 שילא מפי הק"בה נברא מלאך ואס כןאס גם בבריא'
 שמים וארץ הי' במאמר וע"י מאמרו ית' נברא מלאך
 אכתי אף ביום ראשון הי' מקום לטעית סחז' בשתיף
 נבראו אכן מבואר עפ"מ דאית' במ"ר בדבר ד'
 שמים נעשו עשה לא נאמר אלא בדבר ד' שמים
 כבר נעשו ע"ש סנדהקו הנופטי' לפרשו וע"פ"ה ל'
 יבואר היטב דבאמת בשאר הינונים הי' התאמר קדם
 לעשיו' מש"כ צבריאת שמים וארץ אף שהי' במאמר
 לא הי' כמו בשאר הינונים רק מיד בהתחלת המאמר
 כבר נעשה טרם כגמר הדיבור וממילא לא הי'
 מקום לטעות ביו' הראשון כלל והוה כוונת הנופת'
 דמנסי

קצר עפ"מ שראיתי צם לחמי תודה לפרט הקרא
לדקת ד' עשה ומספטי עס ישראל:

עפ"מ בוש בגמ' דמ"ק פס"ג אחת גזר רבי שלח
יסכו לתלמידים צטוק מאי דרס חמוקי
יריכך מה ירך בסתר אף ד"ת בסתר יאל ל'
חייל וסכה לתלמידי צטוק ח"ל רבי מ"ט עבדת
הכי ח"ל חכמתו צחון תרונה ור' חייל האי חמוקי
יריכך מאי עבדי ל' ח"ל האי צדקה וג"ח והגה
צפ' ראה באגד איש במחנת ידו בברכת ד' אלקיך
אשר נתן לך דהנה אחז"ל אין הברכה גזו'
אלא בדבר הסמוי מן העין סגמאר ידו ד' את הברכה
באסמיק וז"ס צמ"סר לדקות ד' עשה וימספטי עס
ישראל דלימד התודה דנקרא משפט כמ"ס ימספטי
ד' אמת הי' בגלוי ופרהסי עס ישראל כמ"ס חכמתו
בחון תרונה וחמוקי יריכך קאי אלדקה וג"ח עכ"ד
פח"ח וע"י והנה ידוע מתן בסתר יכפה אף ח"ס
עולם חסד יבנה בי פיר"ס בראשית ברא אלקים
סבתחילה עלה במחשבתו לברא את העולם צמ"הד
ראה סאין העולם וחקיי' צמ"הד סיחף רחמים
לדין ובמאי סיחף רק ע"י מדת ג"ח אלו עוסיין לדקה
בסתר יכפה אף וגובר רחמים על הדין וזה עולם
חסד יבנה וזוה מקושר היטב סוף התורה
לתחילתה:

שמושים ולכל היד החזקה זה תורה הקדומה
אשר עשה משה לעיני כל ישראל
ומדייק לעיני כ"י שלמד עס תלמידים צטיק והא
דכתיב חמוקי יריכך דמסמע מה ירך בסתר ע"כ
דקאי אלדקה וג"ח סיהי' בסתר וזוה מתן בסתר
יכפה אף ולכך מקושר היטב לתחלתה בראשית ברא
אלקי' סברא העולם צמ"הד ואין העולם מתקיים מ"ט
עולם חסד יבנה ע"י לדקה וג"ח מתן בסתר יכפה
ויחגבר החכך והרחמים על הדין ויחמחק הדין ע"י
החכך והרחמים להיות עולם חסד יבנה צ"ביא:

דמאני בראשית בני מאמר הוי וכדי שלח חקסה ב"ל
נדוע לא נכתב צהדי' המאמר וז"ל לא דמי מאמר
זה לשאר מאמריו כ"ל והראוי דכתיב בדבר ד'
סמים נעשו עשה ל"כ אע"כ סכבר נעשו כנ"ל
עכ"ד פח"ח וע"י והנה לכאורה י"ל לדברי ח"מ
ז"ל דלמאי דדרישין מקרא ליום הסמי שהתנה
הק"צה צמ"ב וכו' יא"כ לר"מ דס"ל בקדוסיין דתכאי
ל"ל קודם לנעמה וז"כ קודם בריאת סמים ודרך
באמירת התכאי בבראו המלאכים וא"כ אכתי הי'
נקום לטעות ח"ו שהמלאכים יסייעהו וע"כ ל"ל
דר"מ לית לי האי דרשא דתבאי הי' צמ"ב רק ס"ל
כפייית הר כגיגית הי' צהר סיני וא"כ מבוחר היטב
דז"ס הי' ר"מ אומר נכרי העוסק וכו' דלמיעתי
אזיל דסליג ארס"ב כנ"ל וק"ל:

ולפ"ז מבוחר היטב הסמוי' התורה דמסי'
ולכל יד החזקה וגו' פיר"ס סמיצר הלוח'
ואמר הק"צה יימר בחך סעברת ללמון יימר כוחך
היינו מהי' לטיבת ישראל לדוכס כפכו' וק' דהא
צמ"ה. ה. ה. ה. הקדוסיין באוכס וז"ל דאכתי ע"ז קבלן
צרכון צעמה סקבלו ז' מלות קודם מ"ת ועכ"ל
דלא ס"ל דתכאי הי' צמ"ב דא"כ גס על ז' מלות הי'
אוכס ולכן קאמר ראי' לזה התחלת התורה
בראשית ברא אלקים וק' הלא נואמר הוי ולמה לא
כאמר ויאמר וז"ל דכשתכ' אמירה זו ומאמר אמירות
שלח יאמר וסוף הי' לו צמ"ב ע"י המלאכים סגבראו
באמירתו ע"כ טרם נגמר הדיבור כבר נעשו כנ"ל
וקשה דהא אכתי הי' מקום לטעות דהרי ע"כ תכאי
הי' צמ"ב וע"כ תכאי קודם לנעמה כנ"ל אע"ב
דלא הי' תכאי כלל צמ"ב דרו"ק:

שער
לפרשת הברכה
לנעיץ סוף התורה לתחילתה נראה לבאר צדדך

סליק פ' הברכה וסדר דברים צעור הבורא הוא יוצר הרים צדוך המקום מזכינו להג'יא תעלומה
לאורה על חמשה קומטי תורה וחוט המשולש לא ינתק צמהרה:
עד גי יבא יוס הגדול והגורל:

לוח התקונים

אשר שלח המחבר אחרי כלות הדפוס

חוקן	רף עמוד שורה שעות	חוקן	רף עמוד שורה שעות
מגע"מ	כ"ט - מגמ' 3	דלפ"ד	כ"ה 7
מגע"מ	ל' - מנת' 3	קד"ש וכן אס לא סכרן	כ"ג 6
מגע"מ	מג"מ 3	פסוק חף קד"ש	ג' 2
וכה"ש	י"ב - וכו' משל 3	לדית' צילקוט	כ"ז 7
לפסקה	מ"ח - צפסקה 7	ולחשזניה	כ"ה 7
דמגיז	י"ז - דמגיז 3	זרע	כ"ג 7
א"ר נאיר	ט"ז - אור ר"מ 3	ואס כן מוכח	ג' 2
תרומה	מ' - תומיה 3	הס"ל	ט' 3
יקריבו	ה' - מקריבו 3	דיכח	ט"ז 7
ר' יונתן ס"ל	י"ז - ר' יונתן 7	אזרס	כ"ג 7
לית' לקוסי' העולם	ג' - לית' 3	המסוללת	מ' 3
לפ' כלל	י"ז - לפ"ז כלל 3	והנה	ד' 7
הגו"ש	— - הגו"ש 3	לז"כ	כ"ה 7
ותו	— - ותו' 3	האוי שנו'	כ"ה 7
ע"ד מוס'	— - ע"ד תי' 3	דיוס	כ"ה 7
התיס'	כ"ז - התי' 7	דודענין	מ' 7
ולכן קאמר כתיב	ל"ז - ולכן כתיב 7	ולדו' דמש"ה	ל"ה 7
לפ' פקודי	— - לפ' ויקהל 3	דמזדר	מ' 7
לפ' פקודי	— - לפ' ויקהל 3	העבל	כ"ג 7
של"ב	— - של 3	דפדר"א	ל"ה 7
כל השני טעמים צימד	י"ט - כל השני צימד 7	שנו	מ"ז 7
צה"ד	י"ח - צה"ד 3	ולא יקנה	ד' 7
ד"פ	ד"ה - ד"ה 3	דע"כע	כ"ז 7
הכתיב	ל' - הכתיב 3	טכ"ע	כ"ז 7
לא	ל"ז - לזו 3	אכן גס צזה	כ"ח 7
חניכס	ט"ז - חנוכה 3	דפסקינן	כ"ח 7
חניכס	י"ח - חנוכה 3	כמ"ד	י"ט 7
חניכס	כ"ח - חנוכה 3	שא"ל	ל"ט 7
וז"ל	ד' - וי"ל 3	של הורג	מ"ז 7
דלא מקרי	ל"א - דלא מקרי 3	ד"ה	כ"ה 7
הרויף	ט"ז - הרי חף 3	מאי	כ"ה 7
אכן צאמת	ל"ב - אס צאמת 3	אכל הכא לקח	כ"ה 7
אכל לר"ש	ג' - אכל לתי' 3	ד"ר יונתן ס"ל הכי	כ"ה 7
שפיר קא"ל ר"ש	ל"ט - שפיר קא"ל רס"י 3	דאמר	כ"ה 7
דכנר מיכח	מ"ז - דכנר 3	שער אשר	כ"ה 7
צמורע עסיר	— - צמורע שפיר 3	ר"צק	כ"ה 7
ולכן כתיב צנודי	ל"ז - ולכן צנודי 3	ר"צק	כ"ה 7
רמ"ע"ז	מ' - רמ"ע"ז 3	דריצק	כ"ה 7
צה"ד	כ"ח - צה"ד 3	אכן כ"ז א"ה	כ"ה 7
דלא בגול לבול	ל"א - דלא בגול 3	וכיז הממנות	כ"ז 7
דרצא דמ"ק לא מבול	ל"ט - דרצא לא 3	וכ' כא"ע י"ז	כ"ז 7
וכ"כ מ"ו	י' - וכ"כ מ"ח 3	מש"ה	כ"ז 7
ול"ל	כ"ז - ור"ל 3	צנו הככור	כ"ז 7
אטורד	כ"ג - אטורד 3	טע"כ	כ"ז 7
דמפני גנותן	כ"ז - דמ"ני גנותן 3	חף לרננן	כ"ז 7
דאוכא	ה' - דא"כ 3		

לוח התיקונים

קה

חוקן	דף עמוד שורה טעות	דף עמוד שורה טעות	חוקן	דף עמוד שורה טעות
למאי כ"ט	כ"ה א' ס"א	כ"ה א' ס"א	מפסח מדבר	ס"ו ב' ז'
אלא ממ"ט	כ"ח — —	כ"ח — —	זרישא	ד' — —
וק"ל	ל"ג ד' —	ל"ג ד' —	דאמטרדס.	ב' ונתרין
שבוע	ל"ו — —	ל"ו — —	לכה"ת	ל' — —
דאנן מחמירין	מ"ב ז' פ"ג	מ"ב ז' פ"ג	ישמעאל	י"ט — —
אפשיט	אפטר א' פ"ג	א' פ"ג	משנה	כ"ה — —
דסתמא דבמ'	דסתמא ב' פ"ד	ב' פ"ד	ישמעאל	ל"ו — —
ז' באדר	ד' באדר ז' פ"ה	ז' פ"ה	מדאזערך	ד' — —
וה"ז י"א	ושזז מ"ז פ"ו	ז' פ"ו	לכה	י"ט — —
למאי דס"ד	למאי דס"ל פ"ז	א' פ"ז	לכה	ל"ג — —
ואימא	ואי מאי ב' —	ב' —	לכה	ל"ג — —
להורות	להרות ז' פ"ח	ד' פ"ח	לכה	ל"ה — —
היינו לר"ע	היינו לכ"ע א' ז'	א' ז'	לכה	ל"ז — —
דדוקא	דדיקא ז' —	ל"ז —	וא"כ ליבא למימר	ד' — ס"ט
יותר טעות	דאל"כ למני רבות' מ"ג —	ג' —	יש סתירה לדבר	ט' — —
צעלמס ס"ל	צעלמס על כ"ט ז"ג	א' ז"ג	חלק	מ"א א' —
מחא	מחא ג' —	ג' —	שפירש	ל"ח ז' —
סס נתן טעם	סס נתן ה' ז"ג	ד' ז"ג	קושי' תוס'	ל"ו ב' ע"ג
יל"ד	יל"ד ל"ה ז"ד	ב' ז"ד	צשזיל	ז' — —
קושי' תוס'	קושי' מני' ז' —	ז' —	דברי אמת	כ"ז א' ע"ה
שער הקטן	שער הבנים ז' —	ז' —	הקדומים	ב' ג' —
דמקדיש	דמקיש י"ט —	ג' —	צאמת	ד' פ"ו
דר"ע ס"ל	דרע כנ"ל —	א' —	דלא תאור	ט' — פ"ז
לא משזז שנה	משזז שנה ב' —	ב' —	הא תנן	ו' ז' פ"ח
לא בא אלא	לא בא ל"ג —	ג' —	אסורה	ב' ז' פ'